

Det norske Arbeiderparti

Referatprotokoll

Landsmøtet, Folkets Hus

20. – 22. november 1998

Arbeiderbevegelsens
Arkiv
og
Bibliotek

ÅPNINGSMØTET FREDAG 20. NOVEMBER 1998

7

SAK 1 ÅPNING	7
MINNETALE V/PARTILEDER THORBJØRN JAGLAND	8
ÅPNINGSTALE V/PARTILEDER THORBJØRN JAGLAND	9
HILSNINGSTALER	12
Oddvar Nordlis hilsningsstale på vegne av de innenlandske gjestene.....	13
SAK 2 KONSTITUERING	15
FULLMAKTSKOMITEENS INNSTILLING	15
INNKALLING, SAKSLISTE OG ARBEIDSORDNING	17
VALG AV FUNKSJONÆRER OG KOMITEER	18
DELTAKERE	20

ETTERMIDDAGSMØTET FREDAG 20. NOVEMBER 1998

35

HILSNINGSTALER (FORTS.)	35
Göran Perssons hilsningsstale på vegne av de internasjonale gjestene	35
SAK 7 DEN POLITISKE SITUASJONEN	37
INNLEDNING VED PARTILEDER THORBJØRN JAGLAND	37
DEBATT	51
OPPSUMMERING VED THORBJØRN JAGLAND	128
SAK 5 INNKOMNE FORSLAG	129
FORSLAGET SOM FORESLÅS OVERSENDT REDAKSJONSKOMITÉ FOR RETTFERDIG FORDELING	130
FORSLAG SOM FORESLÅS OVERSENDT TIL REDAKSJONSKOMITEEN FOR ANDRE SAKER.....	131
FORSLAGENE SOM FORESLÅS OVERSENDT TIL SENTRALSTYRET	133
FORSLAG SOM FORESLÅS STØTTET	133
FORSLAG SOM FORESLÅS AVVIST.....	133
SAK 4 INNBERETNING FRA REVISJONSNEMNDA	138
SAK 3 INNSTILLING FRA BERETNINGSKOMITEEN	139

FORMIDDAGSMØTET LØRDAG 21. NOVEMBER 1998

144

INNSTILLING FRA BERETNINGS- OG PROTOKOLLEKOMITEEN	144
SAK 8 POLITIKK FOR RETTFERDIG FORDELING	144
INNLEDNING VED HILL-MARTA SOLBERG	144
INNSTILLING FRA REISEFORDELINGSKOMITEEN.....	153
DEBATT	154
HILL-MARTA SOLBERG OPPSUMMERER DEBATTEN	202

ETTERMIDDAGSMØTET LØRDAG 21. NOVEMBER 1998

206

HILSNINGSTALER (FORTS)	206
Lene Jensen, nestleder i Det danske Sosialdemokratiske parti, hilser landsmøtet	206
SAK 9 ARBEIDET I ORGANISASJONEN	207
INNLEDNING VED PARTISEKRETÆR SOLVEIG TORSVIK	207

DEBATT	214
SOLVEIG TORSVIK OPPSUMMERER	229

FORMIDDAGSMØTET SØNDAG 22. NOVEMBER 1998 **232**

INNSTILLING FRA BERETNINGS- OG PROTOKOLLMKOMITEEN	232
SAK 10 REDAKSJONSKOMITEENES INNSTILLINGER	232
INNSTILLING FRA REDAKSJONSKOMITEEN FOR RETTFERDIG FORDELING	232
INNSTILLING FRA REDAKSJONSKOMITEEN FOR ANDRE SAKER	243
UTTALELSEN "DEN POLITISKE SITUASJONEN"	248
UTTALELSEN "JA TIL EN AKTIV EUROPA-POLITIKK"	250
UTTALELSEN "BEKJEMP VOLDEN"	251
UTTALELSEN "ADOPSJON TIL BARNETS BESTE"	254
UTTALELSEN "ENERGI OG MILJØ"	254
UTTALELSEN "INTERNASJONALE UTFORDRINGER"	258
SAKER FORESLÅTT OVERSENDT SENTRALSTYRET	259
ØVRIGE VEDTAK	260
FORSLAG SOM ØNSKES OPPRETTET	262

ETTERMIDDAGSMØTET SØNDAG 22. NOVEMBER 1998 **264**

SAK 11 VALG	264
VALG AV SENTRALSTYRE	274
VALG AV KVINNEPOLITISK STYRE	275
VALG AV REVISJONSNEMND	277
VALG AV SENTRALSTYRE (FORTS)	277
SAK 12 AVSLUTNING	277

TALERE

A

Alstad, JonOlav	178
Andersen, GroTvedt	123
Andersen, KnutRoger	114; 135; 237
Andreassen, HansEgil	108; 192; 214
Arnesen, BendiksHarald	190
Arntzen, HildegunnJorunn	191; 239
Aslesen, Anders	219

B

Backhe, Nina	95; 270
Bakke, Frank	75
Ballo, AnneStrifeldt	176
Balstad, Inga	119; 241
Bang, OddnyAnnie	76
Bartholsen, SonjaMandt	182
Becken, Ann-Cathrin	96
Bekkevold, Thorbjørn	94
Berger, AnneCathrine	116; 240; 260
Berntsen, Thorbjørn	112; 257; 268
Berrefjord, Pål	97; 224
Bettmo, Helge	138
Beyer, Øystein	88
Birkeland, EdelF	188; 238
Bjørndalen, Kjell	95
Bjørnflaten, Nils	110; 144; 232
Bjørnstad, OleEdvard	189
Blomberg, Terje	186
Bremer, Tor	80
Brustad, Sylvia	51; 236; 265
Brønnes, Grethe	115
Bull, Bernt	92

C

Christensen, Joril	118
--------------------------	-----

D

Dale, LivOda	121
Danielsen, Arne	134
Dolve, Liv	112
Dreyer, SteinarF	173; 235; 236

E

Eggen, SiriHov	122
Eldegard, Kjell	190
Elgsaas, Knut	198
Engli, GryV	219
Eriksen, Eirik	172
Ersvik, Else	154
Eskeland, Trine	98; 271

F

Fagerhol, Gudny	271
Fallmyr, Hildur	179
Faye, Atle	220

Fiskvik, Kleiv	180
Fossli, Grethe	189
Fossum, GretheG	200
Friele, KarenKristine	194
Furuseth, Eirik	123
Følsvik, JakobReidar	94

G

Garsjømoen, Arvid	115
Gjengaar, Gudmund	121
Godal, BjørnTore	87
Gramstad, Kristine	72
Grande, Jim	187
Gravdal, Reidun	198
Grünfeld, Berthold	101
Graanum, May	172
Gustavsen, Laila	79; 227

H

Hagebakken, Tore	200
Handeland, Gisle	127
Hansen, Halvar	109; 238
Hansen, Roger	194
Harstveit, Tollef	171
Hartvedt, Øyvind	82; 226
Haslestad, KarlEinar	176
Heggø, IngridBjørketun	221
Helland, MarenJ	97
Hermansen, Terje	191; 228
Hildebrandt, Rolf-Thore	93
Hildeng, Britt	78
Hjelseth, Britt	100
Hjerpekjøn, Hans	71; 222
Hoffstad, Terje	103
Holmelid, Øystein	115
Hontvedt, NilsHenning	89
Horn, Signe	113
Hovland, AaseS	197
Huitfeldt, Anikken	265; 269; 275
Huitfeldt, Anniken	53
Huitfeldt, Astrid	101
Hultmann, Tor	117; 153
Høiden, Svein	105
Hågensen, Bernt	91; 269
Hågensen, Yngve	264; 266; 273; 276

I

Ingebrigtsen, Halvard	99; 137; 199; 261
Isaksen, ArneDag	181
Iversen, Bjørn	98
Iversen, Torbjørn	124; 135

J

Jacobsen, Frode	215
Jacobsen, SveinRoar	226
Jagland, Thorbjørn	8; 9; 12; 15; 35; 37; 128; 277

Jensen, Lene 206
 Jensrud, Trond 107; 223; 262; 272; 274; 275
 Johanson, Svein Hugo 105
 Johnsen, Espen 96

K

Kjelsnes, Åshild 92
 Klinkenberg, Jorunn 111
 Klungland, Rolf Terje 81
 Klæboe, Hilde 122; 214
 Kolberg, Martin 217; 261
 Kostøl, Esther 138
 Kristensen, Jan Rudy 136
 Kristensen, Olly 110
 Kristensen, Trude Kristin 100
 Kristoffersen, Ragnar 119
 Krogs vold, Paul Erik 117
 Krokeide, Bente 106

L

Langmyr, Tor 127; 262
 Larsen, Lisbeth A 90
 Lein, Sigurd 116; 184
 Lervik, Solbjørg 170
 Lillejord, Sølvi 195
 Lilleøkseth, Bente Elin 120
 Lomheim, Sylfest 174
 Lossius, Anne-Grethe 104
 Ludvigsen, Tom A 111; 220; 272; 275
 Lund, Bernt Gøran 137
 Lund, Bjørn Jarle 224
 Lygre, Aud Opheim 195
 Løken, Lene 175; 266; 274
 Løwø, Per 90

M

Manger, Kari 109; 222
 Meirik, Kathinka 114; 178
 Midttun, Evy Ann 70
 Midttun, Tone 185
 Moe, Harald 182
 Moen, Alf Daniel 73
 Moen, Jo Stein 102; 255; 261
 Moen, Øystein 126
 Myrland, Hans Petter 81; 272; 273; 275

N

Nielsen, Sigrun Risholt 199
 Nilsen, Per Åge 99
 Nistad, Astrid Marie 85
 Nordli, Oddvar 13
 Nordseth, Tore 95; 137; 268
 Nordtun, Tore 196
 Nuland, Sven 179
 Nygaard, Bente Fredheim 74; 270

O

Odenmarck, Anne 107
 Olli, Egil 84

Olsen, Gunn 93; 254
 Olsen, Ingalill 89
 Olsø, Rune 90; 229
 Opstad, Rune S 91
 Orheim, Karita Bekkemellem 106

P

Pape, Tom 192
 Paulsrud, Wenche 15
 Pedersen, Anne Rygh 111
 Persson, Göran 35
 Persson, Rune Bugge 87; 267

R

Ravndal, Henrik 193
 Ravnøy, Vigdis 68
 Refsnes, Kirsten 175
 Rondstvedt, Martha 121
 Rudihagen, Torstein 69

S

Sand, Pål Martin 197
 Sandegren, Kaare 119
 Saus, Anne Karin 218
 Sjønnegård, Geir 177
 Skogli, Magna Hølland 171; 269
 Skogli, Oddvar K 126
 Smestad, Anna 183
 Sognli, Bente K 188
 Solbakken, Solveig 55
 Solberg, Hill-Marta 144; 202; 232; 237; 238
 Sollied, Louise 93
 Solvik, Britt 184
 Stadheim, Erling 193
 Steen, Sonja Alice 177
 Stenbrenden, Cecilie 100; 201
 Stenseng, Gunnar Tore 113; 201; 228; 268
 Stokke, Harald Martin 102; 256
 Stoltenberg, Jens 243; 257; 262
 Strand, Toril 103
 Straume, Magnus 113; 134
 Strøm, Bård 126
 Strømme, Helga 125
 Sund, Eirin K 86
 Sundnes, Trine Lise 110; 249
 Svensøy, Ivar 183
 Sæbønes, Ann-Marit 174
 Sælensminde, Åse 88
 Søderberg, Olav 185
 Sønsterud, Tone 125
 Sørensen, Bjørn Aage 124

T

Teigland, Svein 181
 Thoresen, Tom 104
 Thorshaug, Eirik Ø 118
 Thraning, Odd Eiliv 117
 Torp, Inger Christin 103
 Torsvik, Solveig 207; 229; 270

Tøgersen, TorBjørnar 120
Tømmerås, Ane 180
Tørudbakken, Siv 186

U

Ulriksen, Eva 196; 267
Ulvin, Siri 215; 270; 274

V

Vanglo, Inghild 127; 224
Volden, GerdEva 118
Værnes, ToreP 84
Vågen, Helge 170

W

Wikstrøm, BjørnLodve 105; 261
Winther, ErikS 107

Waage, Geir 124

Y

Yrvin, Karin 187

Z

Zaman, Kadafi 225

O

Øren, Arne 56

A

Aasen, Einar 123
Aasen, Jon 77
Aasland, Terje 173
Aasterud, Tone 193
Aasvik, SivDagny 92; 257

ÅPNINGSMØTET FREDAG 20. NOVEMBER 1998

SAK 1 ÅPNING

Landsmøtet startet kl. 1100.

Landsmøtet åpnet med følgende kulturelt program:

”Sosialistmarsj”

Tekst: U.P. Overby - melodi: Christian J. Rasmussen

Framføres av: Magne Lindholm - allsang

“Reformer og hendelser gjennom hundre år”

En video- og fotoproduksjon

“Synkronsvømming”

Andrew Sisters “Bei Mir Bist du Schön”

Framføres av: Torill Johannessen og

Nina Harte

“Dagen i morgen”

Tekst: Marie Vik

Framføres av: Magne Lindholm

“Blomsterenga”

Tekst: Guttorm Lyshagen -

melodi: Anne-Line Sandnes.

Framføres av: Liv Unni Larsson

“Jenter i strikk”

Kronos Quartet “Sunset”

Framføres av: Torill Johannessen og

Nina Harte

“Å, den som ikke høre”

Fra “Krittringen” av Berthold Brecht

Framføres av: Magne Lindholm

“Mot et nytt tusenår”

Tekst: Guttorm Lyshagen

Framføres av: Vivi Haug

“Draumen”

Tekst: Olav H. Hauge

Framføres av: Magne Lindholm

“Vår verden”

Tekst: Guttorm Lyshagen - melodi:

Kjetil Skaslien. Framføres av:

Liv Unni Larsson og Magne Lindholm

“Draumen om morradan”

Fra forestillingen “Ungen” på Det Norske Teateret. Tekst: Harald Tusberg

- melodi: Egil Monn Iversen.

Musikkkvartetten ledes av Kari Stokke, klaver, øvrige medvirkende: Svend Erik Kristoffersen, synth, Lage Thune Børresen, trommer og Per Thomas Nygaard, bass.

Research, videoproduksjon: Arild Trøan.

Teknisk og praktisk tilrettelegging:
Arrangementbistand, Odd Rune Wivegh.

Partileder Thorbjørn Jagland

Tusen takk for den kunstneriske opplevelse dere ga oss om det som har vært vårt århundre, og dere så også inn i det nye. Det er jo slik at århundrenes gang er slik at de slutter og begynner med eksakte årstall, mens politikken den bare fortsetter. På grunnlag av de erfaringene vi har fått så må vi skape det nye århundret, og la meg si det slik, det er jo ofte de eldre som kan se hva som kommer.

Så må jeg også gi musikken roser.

MINNETALE V/PARTILEDER THORBJØRN JAGLAND

Kan jeg be om at landsmøtet reiser seg

Partifeller.

Sosialdemokrater i inn- og utland savnes og minnes når vi starter Det norske Arbeiderpartis 57. ordinære landsmøte.

Med Harriet Andreassen har vi mistet et helstøpt og engasjert menneske som fortsatt hadde svært mye å gi. Harriet var helt til det siste med i Arbeiderpartiets landsstyre som leder av revisjonsnemda. Det var aldri vanskelig å forstå hva Harriet mente. Hun var klar i tanken, rask i replikken og aldri redd for å si fra. Vi kjente henne som et raust menneske, med humor og varme. Likeverd og rettferdighet var det hun arbeidet for, både som LO-sekretær gjennom mange år, som leder for Arbeiderpartiets Kvinnebevegelse, medlem av Arbeiderpartiets sentralstyre og som statsråd.

Det var i Harriets tid som leder for Kvinnebevegelsen at Arbeiderpartiets landsmøte fattet vedtak om at kjønnskvotering skulle lovbestemmes i partiets organer. Hun ville ha likestilling i politikken og i arbeidslivet. Og hennes krav til solidaritet og rettferdighet stoppet ikke ved landegrensene. Hun var engasjert i solidaritets-, freds- og nedrustningsarbeide.

De siste årene var det særlig de eldres situasjon som opptok henne. Som leder for Statens eldreråd var hun deres fremste talskvinne.

Arne Øien gikk bort i høst og Arbeiderpartiet mistet en av sine mest innsiktsfulle økonomiske rådgivere. Han var både statsråd og statssekretær. Men i det meste av sin yrkeskarriere arbeidet han med faget sitt - sosialøkonomi, som foreleser ved sosialøkonomisk institutt, administrerende direktør i Statistisk Sentralbyrå og senere som finansråd og øverste embetsmann i Finansdepartementet. Gjennom sitt arbeide var han med på å prege norsk økonomisk planlegging

Ved Kirsten Myklevolls bortgang har vi mistet en sterk kvinne som satte spor etter seg både i rikspolitikken og i den nordligste landsdelen. Hun satt to perioder på Stortinget fra Troms avbrutt av nesten 2 år som forbruker- og administrasjonsminister i Oddvar Nordlis regjering. Kirsten var senere fylkesordfører i Troms i perioden 1986 - 91. Men hennes oppgaver spendte vidt ut over dette - fra forsvarskommisjonen av 1974 til spørsmål som gjaldt samisk kultur og utdanning. Utallige reiser gjorde hun i følge med dokumenter - og i samtaler med folk som kjente henne og som hun ble kjent med. Den solide tankegangen, de grundige resonnementene og den rolige fatningen - var hennes fremste kjennemerker.

Audun Skare må nevnes. Han ble bare 34 år gammel, men han hadde en lang fartstid bak seg i partiet og i AUF. 19 år gammel startet Audun et nytt partilag hjemme på Utsira. Senere ble han både ordførerkandidat i hjemkommunen og valgt inn på fylkestinget i Rogaland. Audun

var ungdomssekretær og senere partisekretær i Rogaland før han valgte studier i statsvitenskap. Valgforskningen ble hans fag og store interesse.

La disse stå som representanter for alle som hadde fortjent en lengre omtale.

Olav Bratlie og Arthur Bauge - henholdsvis tidligere ledere i Norske Papirindustriarbeiderforbund og Norsk Postforbund.

Liv Andersen - en av foregangskvinnene på Stortinget

Randi Ihlen - som i 21 år var leder av Kjelsås kvinnelag i Oslo

Olav H. Verpe og Olav Vee-Haugen som begge har vært sekretær i Telemark Arbeiderparti.

Liv Stubberud, aktiv i kvinnebevegelsen og mangeårig stortingsrepresentant fra Østfold.

Ebba Lodden var medlem av landsstyret i 16 år og den første kvinnen som ble fylkesmann i Norge.

Tor A Kofoed, vår ordfører i Vardø gjennom mange år.

Arne Kokkvold - en markant skikkelse i partiet og i samfunnsdebatten. Hans innsats som leder av arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek fra 1962 til 1987 fortjener anerkjennelse.

Einar Linderud, en veteran fra Oslo arbeidersamfunn - med 50 års fartstid i Arbeiderbladet.

Olav Stavrum - en av de mest markante personene i nord-trøndersk arbeiderbevegelse gjennom tidene.

Gjennom de vi har nevnt vil vi minnes alle fra arbeiderbevegelsen som vi har mistet de siste to årene.

Vi minnes også de som arbeider for våre verdier under andre og vanskeligere forhold enn det vi gjør her hjemme.

Mennesker over hele verden deler de samme ideer og verdier som vi bygger arbeidet vårt på. Vi er en stor familie som kjemper sammen for at frihet, likhet og solidaritet skal gjelde overalt - uavhengig av landegrenser. Noen må bøte med livet i kampen for rettferdighet og rettigheter vi tar som en selvfølge i Norge. De har vår dypeste respekt.

Vi minnes alle med et øyeblikks stillhet.

Landsmøtet sang "De unge slekter". Forsangere var Heidi Røneid og Erlend Rasmussen.

ÅPNINGSTALE V/PARTILEDER THORBJØRN JAGLAND

Gode partifeller

Landsmøtet i Arbeiderpartiet kunne knapt ha kommet sammen på et riktigere tidspunkt. For vi har en dramatisk politisk situasjon i landet. Regjeringen har ikke klart å skaffe flertall for et statsbudsjett. Vi vet ikke hva som kommer til å skje de kommende dagene.

Derfor er det godt å ha dere samlet for å få råd om hva Arbeiderpartiet skal gjøre. Jeg kan fortelle dere: Det har gjort oppgavene for partiledelsen mye enklere ved den lojalitet dere har vist. Jeg vet at dere har vært gjennom en vanskelig tid, mange har kanskje også tvilt, men nå er vi her. Et samlet og sterkt parti.

Den politiske situasjonen kan forklares på mange måter. Johan J. Jakobsen har gitt oss en enkel - men kanskje god. Han ble spurt av Dagsavisen om hvorfor de fem borgerlige partiene

som laget avtale om kontantstøtte ikke samtidig ble enige om finansieringen? Da svarte han: "Nei, det ville blitt for omfattende".

Ja, det har vi jo sett.

Regjeringen har vist at den ikke kan telle penger. Men den kan jo heller ikke telle stemmer. For det må være flertall i Stortinget for det regjeringen foreslår. De som sier at kontantstøtten ligger fast, må også finansiere den. Ellers ligger ikke kontantstøtten fast.

Arbeiderpartiet satte ned foten og vi sto på den. Det kunne ikke forsette slik det var etter 1995 sa Gro i forrige uke. I år etter år hadde ulike partier slått seg opp på eldreomsorg og helsepolitikk. De kappløpt om å bevilge mest når eldreopprørene var på sitt høyeste. De klaget på forholdene i skolen - mangel på lærebøker og dårlig luft. Helsekøene skulle de gjøre noe med. For ikke å snakke om psykiatrien.

Så legger Arbeiderpartiregjeringen på bordet en gjennomarbeidet plan for investeringer i eldreomsorgen på 30 milliarder kroner i inneværende periode. Da blir det plutselig noe helt annet som er viktig - kontantstøtten. De foreslår å skyve på eldreinvesteringene med to år for å få plass til dette. Borte er også alt snakket om skolen. De har laget en plan for kreftomsorgen og psykiatrien. 24 milliarder må satses innen psykiatrien de neste 8 årene. Men regjeringen forslår å bevilge bare 400 millioner neste år. 400 ganger 8 blir ikke 24 milliarder, men 3,2.

Hvis ikke regjeringen vil kjempe for eldreplanen som Stortinget enstemmig vedtok så skal vi gjøre det.

Hvis ikke regjeringen vil kjempe for psykiatrien så skal vi gjøre det.

Hvis ikke regjeringen vil kjempe for kreftplanen så skal vi gjøre det.

Vi vet at regjeringen ikke vil satse på utdanning. Da skal vi gjøre det, partifeller.

Vi må kjempe for arbeidsplassene og vårt forhold til Europa. De to tingene henger nøye sammen. Fire statsråder har meldt seg ut av dette. Da må de melde seg inn på laget igjen. Eller vi må få et nytt lag. Landslaget hadde aldri vunnet i europeisk fotball med bare 7 spillere på banen.

Hva blir det til med Statsbudsjettet? Jeg vet ikke. Vi vet ikke hva regjeringen mener fra dag til dag.

Hør på denne kavalkaden:

I fjør høst gjorde det ikke noe at man sprakk Statsbudsjettet med 5 milliarder.

I forbindelse med regjeringens budsjettkonferanse på Halvorsbøle i vinter, sa statsministeren at ALLE skal få det bedre neste år.

I juni, da revidert budsjett ble behandlet, var det nødvendig med en forsiktig innstramming. Regjeringen satte sin stilling inn på 4 punkter. Carl I. Hagen sa etterpå til Bergens Tidende at det var han som hadde regissert kabinettspørsmålet. Nå har han kanskje tenkt å stemme mot to av de punktene han ba om å bli presset til å stemme for.

Men altså, ingen fare i fjor høst. Litt fare i juni. I august var det nødvendig med en sterk innstramming. 9 milliarder. Det kom ikke på tale å vike på dette, sa statsministeren i Stortinget. Nå gjør han det. Nå reduseres innstrammingen med over en milliard. Bare noen få dager etter at han sa dette i Stortinget. Statsministerens begrunnelse er at det var nødvendig å slakke på innstrammingen for å få Statsbudsjettet gjennom i Stortinget. Men der er det bare SV og Fremskrittspartiet som er villige til å endre på innstrammingen.

Carl I. Hagen er tydeligvis villig til å være med på alt for å redde Bondevikregjeringen. Han er til og med villig til å støtte store skatte- og avgiftsøkninger bare han kan ha sentrumsregjeringen å bestemme over i fortsettelsen.

Jeg har mange ganger sammenliknet Hagen med en tryllekunstner. Begge lurer folk. Men nå må jeg legge til at det er en forskjell. Når en tryllekunstner lurer folk så går ikke skattene opp.

Det er viktig at regjeringen står på den innstrammingen den har kommet fram til, ellers skaper det inntrykk av vingling og rot. Det påvirker kronekurs og renter mer enn noe annet. Men en ting må være overordnet nå: Få rentene ned så raskt som mulig. Klarer vi ikke det, kommer arbeidsledigheten tilbake.

Derfor vil jeg si: Arbeiderpartiet må bidra til at det neste brevet folk får fra banken er gode nyheter om rentenedgang. Dette er det viktigste. Ikke hvem vi samarbeider med i den nåværende situasjonen.

For andre gang på 10 år har Norge måttet lære at oljeinntektene er en usikker følgesvenn.

To ting må gjøres:

For det første: Vi må styrke næringslivet på fastlandet slik at vi blir mindre avhengig av olje- og gassinntektene.

For det andre: Vi må fordele rettferdig.

Og så vil jeg faktisk legge til en tredje ting: Vi må få et stabilt styre for landet.

Det er ingen tilfeldighet at fordelingspolitikken er hovedsak på dette landsmøtet. Det er heller ingen tilfeldighet at vi gjør sysselsettingen og verdiskapingen til en hovedsak i fordelingspolitikken. For uten verdiskaping har vi ingenting å fordele.

Dette landsmøtet er, partifeller, det siste i vårt århundre. Vi har startet et omfattende utredningsarbeid i partiet for å stake ut kursen for det neste.

Vi vet ikke hva det 21. århundre vil bringe, men vi kjenner noen fakta. Det kom fram i åpningen her også.

- Befolkningen eldes og medisinen gjør enorme framskritt. Derfor må det satses på gode tjenester innen eldreomsorg og helse.
- Kunnskapen vil få økende betydning. Barn, ungdom og voksne trenger mer og mer utdanning.
- Alt dette må betales av arbeidet.

Arbeidsplasser, utdanning, velferdstjenester. Så enkelt kan vårt program sies.

Og hvis vi ser kloden som Thorbjørn Berntsen pleier å tegne den for oss, kan jeg legge til:

Vi må internasjonalisere politikken for å redde jorda fra fattigdom og miljøødeleggelser.

Arbeiderpartiet har vært en stabil kraft gjennom store deler av dette århundret, forankret i et internasjonalt sosialdemokrati.

Det har vært mange retninger og partier innen sosialismen. En ting kan vi slå fast når dette århundret er i ferd med å slutte, - det står bare en tilbake som har overlevd århundrets mange forandringer: Det gode gamle sosialdemokratiet.

Det er fordi vi har evne til å fornye oss.

Mange har også de siste årene forsøkt å bekjempe oss ved å påstå at de er sosialdemokratiets rette arvtakere.

SV har gjort det. Senterpartiet har gjort det. Ja, til og med Fremskrittspartiet har gjort det. Hagen flyttet inn på Youngstorget, og han er der fortsatt, med uttalelsen: Jeg er Einar Gerhardsens etterfølger.

Da kan man ikke annet enn å tenke på det som står skrevet på veggen i det danske Folketinget: "Det er ikke alle haner som galer som varsler om en ny dag."

Det har skjedd mye i norsk politikk det siste tiåret. Partier har gått opp og ned på meningsmålingene. SV har vært oppe i 15-20 pst. Senterpartiet har vært det. Fremskrittspartiet har vært det flere ganger. Kristelig Folkeparti har vært det.

Å være nest størst utkjempes det harde kamper om. Men 1. plassen er det ingen utfordrer til. Den innehas stabilt av Det norske Arbeiderparti. 34 pst. ved valget i 1989. 36,9 pst. i 1993 - det er ikke bare min kroppstemperatur dette tallet dreier seg om. 35 pst. i 1997.

35 pst. var et godt resultat etter 11 år med mindretallsstyre. De siste 2-3 årene helt uten parlamentarisk støtte. Og vi møtte en opposisjon med løfter uten sidestykke i siste valgkamp.

Det står respekt av at dere har stått imot og holdt hodet klart.

De sosialdemokratiske partiene har kommet tilbake for fullt i Europa. De har gjort meget gode valg i England og Tyskland. Etter 15 år i opposisjon. Etter bare 1 år i opposisjon viser meningsmålingene at vi har like stor tilslutning som dem.

Dette viser sosialdemokratiets styrke og evne til å komme tilbake. En bevegelse med ideer og praktiske løsninger som holder over landegrensener og gjennom tidsepoker.

Hvorfor har vi slik kraft? Jo, vi har ideer og vilje til å styre etter langsiktige linjer.

Det er noe annet å regjere enn å sitte i regjeringskontorene.

Det er to år siden landsmøtet var samlet sist. To år som har vært spesielle, begivenhetsrike og med utfordringer vi i partiledelsen har måttet ta på strak arm. Jeg har dyktige folk med meg: Jens, Hill-Marta og Solveig. Vi er et godt lag som har konstruktive diskusjoner. Vi er forskjellige - og nettopp det gjør oss til et firkløver som utfyller hverandre. Og det er jo heller ikke noe minus at vi har en mannlig, populær politiker i vår midte.

På vegne av oss fire i ledelsen vil jeg takke dere for den støtten vi har opplevd å ha fra partiorganisasjonen. Velkommen til alle. Delegater, gjester, presse.

Landsmøtet er partiets øverste ledelse. Nå er vi her alle sammen. Vi har sammen ansvaret for å bestemme partiets videre politikk - i de nærmeste dagene, og i tiden som ligger lengre fram.

Velkommen til et svært spennende landsmøte.

HILSNINGSTALER

Thorbjørn Jagland

Partifeller

Vi har en veteran med oss som gjest, men han er ikke bare veteran, han er en meget aktiv veteran. Han er med i vår veterangruppe på Hedmark, som sender partiledelsen, titt og ofte, gode råd. Noen er aktivt støttende, andre er litt mer kritisk søkende, men det er alltid gode råd.

Reiulf Steen og Oddvar Nordli gjorde et av de beste valg Arbeiderpartiet har hatt, i 1977. Oddvar som statsminister, Reiulf som partileder. Begge to skal få snakke til landsmøtet. Reiulf på festen vår. Oddvar Nordli, veteranen fra Hedmark, aktiv i vår veterangruppe, Oddvar jeg ber deg om å komme hit og hilse landsmøtet på vegne av gjestene.

Oddvar Nordlis hilsningstale på vegne av de innenlandske gjestene

Partifeller

Dere har vært generøse nok til å invitere en stor skare av gjester til denne politiske begivenheten som Arbeiderpartiets landsmøte bestandig har vært. Jeg er glad for at jeg skal få lov til, på vegne av gjestene, å takke for invitasjonen og hilse landsmøtet.

Man blir til stadighet minnet om at man har levd lenge, så også her. Jeg er glad for det, når jeg tenker på alternativet. Men her for en tid tilbake så fikk jeg et brev fra en for meg ukjent person borte på Vestlandet. Det var et av de brevene som ikke skjelte meg ut, og derfor har jeg lagt merke til det. Han fortalte at han hadde vært oppe på Skogbruksmuseet i Elverum, sammen med sønnen sin som var en pjokk på 10-12 år. Denne guttungen var voldsomt av disse utstoppede dyra som er der oppe på Skogbruksmuseet. Mens de står der og ser på dette så kommer jeg tilfeldigvis og går forbi, og da sier faren: "Se der, der er Oddvar Nordli." "Jaså", sier guttungen, "de har stoppet ut han også?"

Det må være oss litt eldre unge tilgitt at vi ved en anledning som denne kan få anledning til å bli litt nostalgiske. La oss få lov til å tenke tilbake på de mange landsmøter som vi har fått lov til å være med i. La oss få lov til å tenke tilbake til dette spennet av tid som disse landsmøteperiodene gått over. La oss få lov til å tenke tilbake på en enorme forandring som har skjedd i samfunnet, i partiet også. La oss få lov til å mimre litt over tidligere tiders brytninger, kamper men også denne sterke følelsen av å være en del av et levende, sterkt fellesskap, som hadde klare mål, ikke for sin samfunnsadministrasjon men for sin samfunnsforming og samfunnsomforming. Det var brytning og kamp, hadde vi ikke motstandere utenfor partiet så sørget vi for å ha det innenfor, på den måten holdt vi oss i form. Det er en tradisjon som har levd lenge i Arbeiderbevegelsen.

Men, dere har ikke kommet hit for å mimre over en fortid. Dere har kommet hit for å se fremover, se på først og fremst alle de enorme muligheter som denne framtiden bærer i seg.

Partifeller. Jeg blir så luta lei av denne beskrivelsen av dette norske samfunnet som, så vidt jeg skjønner, stort sett bare består av køer, elendighet, underskudd og fremtidspessimisme. Kan ikke vi fra dette landsmøtet bli enige om at nå lar vi andre partier ta over denne svartsynte fremtidspessimismen? Jeg kan gi dere noen adresser hvis dere trenger det. Så går vi til dette arbeidet med tro på den politikk som vi selv utformer.

Hva er det som titusener av partimedlemmer sympatisører rundt i landet venter seg av dette landsmøtet? De venter seg ingen revolusjon, den forlot vi så snart vi kom så langt at vi lærte å stav ordet. De venter seg at dette partiet skal tre frem som noe som det de leter etter i vår tid. Nemlig en trygghet som de har følelsen av at holder på å forsvinne. Tryggheten i sin hverdag, tryggheten for sin fremtid. Tryggheten for at de bor i et land som har rike muligheter nettopp for å skape denne tryggheten.

Denne usikkerheten, denne mangel på evne til å styre, den kan fort føre til at det skapes mistro, at det skapes mistro til politisk arbeid og kanskje enda verre mistro til vårt demokrati. Dette er farlig, og Arbeiderpartiet bør gjøre sitt for at denne mistroen ikke skal få lov til å bre seg videre.

Jeg ser at noen, som er nødt til det, forteller oss at den situasjonen som vi i dag har i Stortinget, det ikke noe mer enn det man kunne vente seg. Det har de rett i, men ikke noe mer enn det vi kunne vente oss. Man forsøker å fortelle oss at denne situasjonen, den - det er ikke første gang at det har vært uenighet, nei, men det er så vidt jeg kan skjønne første gang at vi har en situasjon med en mindretallsregjering 40 stykker bak seg i Stortinget sånn av og til. Det er første gangen at en slik regjering står i en situasjon der de så langt ikke har, og er i stand til å, se muligheten for å skaffe seg et budsjett. Da nytter det ikke å komme og fortelle at dette er resultatet av en ny forretningsorden i Stortinget. Heller ikke er det noen særlig trøst i å få greie på at man ved hjelp av forskjellige prokurator-knep gjennom avstemmingsrekkefølgen i Stortinget skal løse problemet, og slett ikke er det noen trøst i når Kristelig Folkepartis parlamentariske leder i går leste grunnloven for det norske folk, der det står at det er Stortinget som vedtar budsjettet. Godtfolk. Det visste vi.

Det som vi ser holder på å utvikle seg er en politisk og parlamentarisk krise. Det dette forteller oss er at eksperimentenes tid, den begynner å renne ut for norsk politikk. Nå må vi begynne å sikte oss fram mot en situasjon der landet igjen kan få en regjering. Der landet igjen kan få en regjering som er styringsdyktig, som er i stand til å ta vare på de enorme verdier som dette landet disponerer og som er i stand til å forvalte ut over det perspektivet i fra statsbudsjettet og til revidert nasjonalbudsjett.

Det er bl.a. dette landsmøtet som skal være med å pensle ut et grunnlag for at vi igjen skal nå et slikt nødvendig mål. Og vi må gjøre det ut fra en realistisk vurdering av den situasjonen vi står overfor, både på kortere og lenger sikt.

Jeg har med interesse fulgt denne debatten om hvem Arbeiderpartiet skal samarbeide med, og det er ganske oppløftende, synes jeg. En dag skal vi samarbeide med Senterpartiet, jeg synes de har nok med å samarbeide med de som driver med det nå. En annen gang skal vi samarbeide med Høyre og så Fremskrittspartiet. Det eneste jeg savner det er at noen kommer og forteller oss at Arbeiderpartiet bør samarbeide med Bastesen.

Dette er en akademisk forvrengt måte å nærme seg hele problemet på. Først bør vi avklare hva vi skal samarbeide om. Hva er det for muligheter i den situasjonen vi nå er i til å skape et samarbeidsgrunnlag, det ser vi den dagen da situasjonen er der.

Det store, sentrale spørsmålet i media i går var så vidt jeg skjønnte hvem som skal holde nyttårstalen i år. Jeg kan betro dere, godtfolk, de jeg er i kontakt med, de synes egentlig ikke det er noe stort problem. Det tror jeg nok skal gå bra.

Men, hva er det egentlig folk flest er opptatt av? Ja, jeg skal være forsiktig med å gjøre meg til talsmann for folk flest, det er farlig, men det jeg merker er at de ønsker en situasjon hvor tiltroen til for eksempel norsk økonomien igjen skal komme på banen og at det skal kunne føre til at denne særnorske belastningen med renter som møter enkeltpersoner, bedrifter og arbeidsplasser, at den skal komme tilbake igjen på et rimelig nivå.

Det folk er opptatt av er at de er engstelige for sin arbeidsplass. Hva med de 15 000 arbeidere i verftsindustrien? Hva er de opptatt av? Jeg kjenner kommunepolitikere som sliter med et sprukket budsjett, og som har store problemer med å opprettholde et nødvendig servicetilbud overfor sine innbyggere. Hva med de som sitter og venter på en sårt tiltrengt plass i et sykehus eller et sykehjem? Skal vi vente å si at vi får få noen private, markedsorienterte innretninger til å ta seg av dere? Eller skal vi være i stand til å legge et grunnlag for at disse fundamentale tilbudene skal være et fellesskapets ansvar?

Jeg har sagt, og jeg vil gjerne gjenta det, jeg ser klart i øynene at dersom jeg får anledning til det i tida framover, en dag vil trenge hjelp. Og det skal jeg si dere godtfolk, da trenger jeg mye

hjelp. Den dagen vil jeg ikke bli utlyst på tilbud! For meg har det noe med respekt for menneskeverdet å gjøre.

Så legger jeg merke til at professorer skriver bøker om dagen. Det bør professorer gjøre. I går fikk vi, så vidt jeg skjønner av avisomtalen, presentert en murstein, sto det, av ei bok, skrevet av en professor. Jeg har glemt navnet jeg, godtfolk, men det er ikke så farlig. Der står det i omtalen at vedkommende har myrdet sosialdemokratiet, det er ikke småtteri. Nå har jeg opplevd gjennom et langt liv at det har flere forsøkt å gjøre, gang på gang, og de har lyktes bare sånn passe. Jeg vet at med lærde disputaser kan man oppnå litt av hvert. Vi kjenner fra våre klassikere at Rasmus Montanus greide å disputere mor Nille til å bli en stein. Jeg har all mulig respekt, i alle fall den dertil egnede respekt, for det som presteres av og til i de støvete studerkammere. Men det hender nok av og til at jeg ønsket at jeg kunne be de om å være så snille å se ut gjennom vinduet, og se på verden slik den er, og det oppfordrer jeg også denne professoren til.

Det han da vil oppdage, partifeller, det er at dette myrdede sosialdemokratiet sitter i dag i lederposisjoner i alle toneangivende land i Europa. Dette myrdede sosialdemokratiet etter snart 60 års sammenhengende ansvar for utviklingen av dette landet, vi samler fortsatt hen i mot 40% av de avgitte stemmer. Da vil jeg be dere, godtfolk, skal ikke vi bli enige om å gi denne professoren et skikkelig svar fra dette landsmøtet, der vi sier at meldingen om vår død, den er sterkt overdrevet. Vi rører på oss.

Lykke til partifeller.

Thorbjørn Jagland

Tusen takk til gamle, gode Oddvar.

Vi skulle hatt en hilsningstale fra de internasjonale gjestene her i dag, og den kommer, men Göran Persson er på vei, så dere får høre ham på et annet tidspunkt i dag.

SAK 2 KONSTITUERING

Thorbjørn Jagland

Da går vi over til konstitueringen, og det første punktet der er fullmaktskomiteens innstilling og jeg gir ordet til fullmaktskomiteens leder, Wenche Paulsrud.

FULLMAKTSKOMITEENS INNSTILLING

Wenche Paulsrud

Leder, landsmøtedelegater

Jeg leser fullmaktskomiteens innstilling:

Fullmaktskomiteen ble oppnevnt av Sentralstyret i møte 26. oktober 1998 i overensstemmelse med partiets lover, paragraf 6, punkt 4. Komiteen fikk følgende sammensetning:

Wenche Paulsrud	Akershus	leder
Trond Ole Haug	Oppland	
Grete Marie Eikebu	Møre og Romsdal	
Kjetil Mjøsund	Nord-Trøndelag	
Ingalill Olsen	Finnmark	
Asbjørn Kristoffersen	Partikontoret	sekretær

Fullmaktskomiteen har i møte den 20. november 1998 kontrollert fullmaktene i henhold til landsstyrets vedtak i møte 12. - 13.02.1998 om fordeling av landsmøtorepresentantene, som er foretatt i overensstemmelse med partiets lover, paragraf 6, punkt 2.

Videre har komiteen gjennomgått fullmaktene som er sendt inn av fylkespartiene, slik partiets lover, paragraf 6, punkt 4 bestemmer.

Følgende representanter har meldt forfall og vararepresentanter er innkalt og møter i deres sted:

Forfall:

Vararepresentant:

014	Eva Margrethe Larsen	Østfold	Yngve Hagen
030	Erlend Lous	Akershus	Bjørn Jarle Lund
034	Anders Back	Akershus	Håkon Tveitane
058	Mari Sanden	Oslo	Hans Petter Duerud
061	Rutt Siri Kregnes	Oslo	Florin Olsen
067	Marianne Brynhildsen	Oslo	Helga Strømme
068	Målfrid Grude Flekkøy	Oslo	Pål Martin Sand
077	Hans Kolstad	Hedmark	Marianne Evenstad
089	Lena Haugseth	Hedmark	Bjørnar Kristiansen
092	Bjørn Benny Åslie	Hedmark	Tone Sønsterud
093	Karin Mathisen	Hedmark	Nina Tolland
100	Anne Lise Sørlien	Oppland	Hanne Grethe Bakken
113	Nils Nygård	Oppland	Per Morten Herland
122	Ingebjørg Ulbaasen	Buskerud	Sigurd Lein
128	Wenche Bjertnes	Buskerud	Øyvind Birkeland
134	Per A. Johnsen	Vestfold	Trond Mathisen
141	Liv Sivertsen	Vestfold	Arild Øynes
152	Vidar Stang	Telemark	Erik Haatvedt
154	Ester Erikstad	Telemark	Halfan Haugen
157	Hilde Flåthen	Telemark	Linne Tangen
169	Elisabeth Haaversen	Vest-Agder	Bjørn Robstad
203	Aina Kjøpstad	Hordaland	Ragnar Floen
210	Knut O. Aarethun	Sogn og Fjordane	Elsa E. Raftevold
232	Anne Sofie R. Risnes	Møre og Romsdal	Gunnhild Humberset
233	Kirsti Røstad	Sør-Trøndelag	Knut Ring
239	Knut Wold	Sør-Trøndelag	Bente K. Sognli
245	Odd Asmussen	Sør-Trøndelag	Torild Strand
275	Svein Bogen	Nordland	Svein Roar Jacobsen

Svalbard Arbeiderparti har sendt inn fullmakt for 1 representant slik partiets lover, paragraf 6, punkt 2, bestemmer.

Ved åpningen av det 57. ordinære landsmøtet var det møtt fram 297 representanter med stemmerett av i alt 300 representanter, herav 28 vararepresentanter.

Følgende representanter var ikke møtt fram ved åpningen kl. 1100:

032	Berit Kjeldseth Arntzen	Akershus
085	Marit Gilleberg	Hedmark
300	Bjørn Fjukstad	Svalbard

Når det gjelder de to førstnevnte har komiteen fått melding om at de vil ankomme ca. kl. 1500 i dag. Nr. 300 Bjørn Fjukstad, Svalbard sitter værfast på Svalbard og vil ikke møte i det hele tatt.

Alle fylkespartiene har oppfylt kvoteringsbestemmelsene. Det er valgt 144 kvinner og 156 menn som landsmøtorepresentanter. Den prosentvise fordelingen utgjør 48% kvinner og 52% menn.

Oslo, 20.11.1998

I fullmaktskomiteen:

Wenche Paulsrud	Trond Ole Haug	Grethe Marie Eikebu
Kjetil Mjøsund	Ingalill Olsen	Asbjørn Kristoffersen

Thorbjørn Jagland tok fullmaktskomiteens innstilling opp til behandling

Vedtak

Fullmaktskomiteens innstilling ble godkjent

INNKALLING, SAKSLISTE OG ARBEIDSORDNING

Thorbjørn Jagland viste til innkallingen som var sendt ut 18. februar 1998 og spurte om det var merknader til den. Det var ingen merknader.

Vedtak

Innkallingen ble godkjent

Thorbjørn Jagland viste til landsmøtehefte nr 1, side 19. Jagland spurte om det var noen merknader til den foreslåtte saksliste. Det var ingen merknader.

1. Åpning.
2. Konstituering.
  - a. Godkjenning av fullmaktene.
  - b. Godkjenning av innkallingen.
  - c. Godkjenning av sakslista.
  - d. Godkjenning av arbeidsordningen.
  - e. Valg av ordstyrere, sekretærer og komiteer.
3. Innstilling om Beretningen.
4. Innberetning fra Revisjonsnemnda.
5. Innkomne forslag.
6. Lovendringer.
7. Den politiske situasjonen.
8. Politikk for rettferdig fordeling
9. Arbeidet i organisasjonen.
10. Redaksjonskomiteenes innstillinger.
11. Valg.
12. Avslutning.

Vedtak

Sakslisten ble godkjent

Thorbjørn Jagland viste til landsmøtehefte nr 1, side 21. Jagland spurte om det var noen merknader til den foreslåtte arbeidsordning. Det var ingen merknader.

Landsmøtet er åpent for presse og etermedier.

Partimedlemmer har adgang til å følge forhandlingene fra tilhørerplass mot framvising av spesielt adgangskort.

Etter innstilling fra Landsstyret fastlegger Landsmøtet selv planen for gjennomføring av møtet. Det holdes ordinært to møter daglig. Formiddagsmøte fra kl. 0900 til kl. 1300 og ettermiddagsmøte fra kl. 1500 til kl. 1900. Om nødvendig holdes kveldsmøte.

Det velges fire ordstyrere som vekselvis etter avtale seg i mellom leder landsmøtets forhandlinger. Ønsker den fungerende ordstyrer ordet i debatten, skal vedkommende overlate ordstyrerplassen til en av de andre ordstyrerne.

Til å føre forhandlingsprotokollen velges fire sekretærer. I protokollen skal innføres de saker som behandles, alle forslag som framsettes og de beslutninger som fattes med angivelse av antall stemmer for og i mot når det foretas opptelling.

Den landsmøtevalgte nemnd som gir innstilling om beretningen for perioden, skal også gi innstilling om landsmøtets forhandlingsprotokoll. Ved hvert formiddagsmøtes begynnelse avgir nemnda innstilling om foregående dags protokoll. Protokollen fra landsmøtets siste dag godkjennes av Sentralstyret.

Representantene har rett til å ta ordet to ganger i samme sak, med henholdsvis fem og tre minutters taletid.

Ordstyrerene har rett til å fremme forslag om begrenset taletid og forslag om strek med de inntegnede talere. Det skal skje når det er nødvendig for å holde vedtatte tidsrammer. Det forutsettes at vedtak om begrensnings av taletiden - så lang råd er - innebærer at de representanter som står på talerlista får samme tid til disposisjon. Representanter som forlanger ordet til arbeidsordningen gis inntil ett minutt taletid til den enkelte sak.

Alle forslag skal framlegges skriftlig til ordstyrerene og være undertegnet med forslagsstillerens representantnummer, navn og fylke. Etter at det er vedtatt strek kan ikke nye forslag framsettes eller allerede framsatte forslag trekkes.

Dersom noen krever det skal valgene foregå ved skriftlig avstemning. Andre avstemninger foregår ordinært ved håndsopprekking. Landsmøtet kan imidlertid beslutte at en avstemning skal foregå ved navneopprop. I slike tilfeller skal den enkelte representants stemmegivning innføres i protokollen.

Vedtak

Arbeidsordningen ble godkjent

VALG AV FUNKSJONÆRER OG KOMITEER

Jagland viste til den omdelte innstillingen fra landsstyret.

Ordstyrere:

Ragnar Kristoffersen	Akershus
Lars Andreas Myhre	Rogaland
Kirsti Kolle Grøndahl	Stortingsgruppa
Siri Austeng	Hedmark

Det var ingen som tok ordet til dette forslaget.

Vedtak

Landsstyrets innstilling til dirigenter ble enstemmig vedtatt

Sekretærer:

Gudny Fagerhol	Møre og Romsdal
Tore Nordseth	Sør-Trøndelag
Walborg Fossan	Troms
Frode Jacobsen	Oslo

Det var ingen andre forslag

Vedtak

Landsstyrets innstilling til sekretærer ble enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomité for programmet "Rettferdig fordeling"

Hill-Marta Solberg	Sentralstyret	Leder
Kjell Bjørndalen	Sentralstyret	
Helga Rullestad	Rogaland	
Terje Ohnstad	Hordaland	
Evy Ann Midttun	Finnmark	
Karin Yrvin	Oslo	
Nils A. Røhne	Hedmark	
Kjell Engebretsen	Akershus	
Sylvia Brustad	Kvinnepolitisk styre	
Halvard Ingebrigtsen	AUF	
Jan Bøhler	Partikontoret	Sekretær

Det var ingen andre forslag

Vedtak

Landsstyrets innstilling til redaksjonskomité for programmet "Rettferdig fordeling" ble enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomité for andre saker

Jens Stoltenberg	Sentralstyret	Leder
Terje Moe Gustavsen	Sentralstyret	
Anne Rygh Pedersen	Vestfold	
Paul Dahlø	Troms	
Arve Bakke	Møre og Romsdal	
Gunn Olsen	Telemark	
Rolf Terje Klungland	Vest-Agder	
Merete Storødegård	Nord-Trøndelag	
Rigmor Aaserud Jahren	Kvinnepolitisk styre	
Jo Stein Moen	AUF	
Hilde Singaas	Storingsgruppas sekretariat	Sekretær

Det var ingen andre forslag

Vedtak

Landsstyrets innstilling til redaksjonskomité for andre saker ble enstemmig vedtatt.

Protokoll- og beretningskomité

Nils Bjørnflaten	Telemark	Leder
Thorbjørg Mydland	Vest-Agder	
Øystein Moen	Oslo	
Aina Holst	Sør-Trøndelag	
Britt Solvik	Nordland	
Svein Bjørn Aasnes	Partikontoret	Sekretær

Det var ingen andre forslag

Vedtak

Landsstyrets forslag til protokoll- og beretningskomité ble enstemmig vedtatt.

Reisefordelingskomité

Tor Hultmann	Vest-Agder	Leder
Inger Christin Torp	Østfold	
Oddvar K. Skogli	Troms	
Asbjørn Kristoffersen	Partikontoret	Sekretær

Det var ingen andre forslag

Vedtak

Landsstyrets forslag til reisefordelingskomité ble enstemmig vedtatt.

Valgkomité

Yngve Hågensen	Sentralstyret	Leder
Bjørn Iddberg	Oppland	
Gisle Handeland	Hordaland	
Aud Watnebryn	Buskerud	
Laila Øygarden	Aust-Agder	
Gerd Skovdahl	Østfold	
Bjørnar Olsen	Nordland	
Gunnar Krogstad	Sør-Trøndelag	
Marit Botn Lefdal	Sogn og Fjordane	
Siri Ulvin	Kvinnepolitisk styre	
Anniken Huitfeldt	AUF	
Frode Jahren	Partikontoret	Sekretær

Det var ingen andre forslag

Vedtak

Landsstyrets forslag til valgkomite ble enstemmig vedtatt.

Thorbjørn Jagland erklærte at møtet herved er lovlig satt og konstituert. Det 57. ordinære landsmøtet er åpnet.

Møtet ble hevet for lunsj.

DELTAKERE

Østfold

- 001 Arne Øren
- 002 Terje Blomberg
- 003 Ane Tømmerås

- 004 Hans Egil Andreassen
- 005 Rolf-Thore Hildebrandt
- 006 Tove Pålerud Sæterdal
- 007 Paul Erik Krogs vold
- 008 Inger Christin Torp
- 009 Svein Høiden
- 010 Ann-Cathrin Becken
- 011 Terje Granli
- 012 Wenche Hågensen
- 013 Svein Roger Stamne strø
- 014 Yngve Hagen
- 015 Bjørn Aage Sørensen
- 016 Vigdis Berg Sør eng
- 017 Gunnar Bye

Akershus

- 018 Ragnar Kristoffersen
- 019 Wenche Paulsrud
- 020 Siri Hov Eggen
- 021 Astrid Huitfeldt
- 022 Maren J. Helland
- 023 Arvid Garsjømoen
- 024 Per Løwø
- 025 Anne-Grethe Lossius
- 026 Tom A. Ludvigsen
- 027 Grethe Fossli
- 028 Sven Nuland
- 029 May Graanum
- 030 Bjørn Jarle Lund
- 031 Lillian Hansen
- 032 Berit Kjeldseth Arntzen
- 033 Hilde Thorkildsen
- 034 Håkon Tveitane
- 035 Mona Mathisen
- 036 Jens Høibø
- 037 Aase Flatland
- 038 Øyvind Ottesen
- 039 Anne Odenmarck
- 040 Bente Fredheim Nygaard
- 041 Herbjørn Karlsen

Oslo

- 042 Trond Jensrud
- 043 Karin Yrvin
- 044 Sven Hugo Johanson
- 045 Tom Pape

- 046 Nina Backhe
- 047 Kleiv Fiskvik
- 048 Thorbjørn Berntsen
- 049 Bjørn Rudaa
- 050 Knut Elgsaas
- 051 Karen Kristine Friele
- 052 Øystein Moen
- 053 Berthold Grünfeld
- 054 Guri Krigsvoll
- 055 Rashid Nawaz
- 056 Helge Busengdal
- 057 Knut Roger Andersen
- 058 Hans Petter Duerud
- 059 Frode Jacobsen
- 060 Tor Langmyr
- 061 Florin Olsen
- 062 Atle Faye
- 063 Elin Gudmundsen
- 064 Gro Tvedt Andersen
- 065 Torbjørn Iversen
- 066 Signe Horn
- 067 Helga Strømme
- 068 Pål Martin Sand
- 069 Trine Lise Sundnes
- 070 Marit Aasen Heggdal
- 071 Kaare Sandegren
- 072 Rita Westby
- 073 Anne Cathrine Berger
- 074 Kristin Stormo

Hedmark

- 075 Bente Elin Lilleøkseth
- 076 Ole Edvard Bjørnstad
- 077 Marianne Evenstad
- 078 Gry V. Engli
- 079 Bjørn Lodve Wikstrøm
- 080 Kirsten H. Teige
- 081 Georg Olastuen
- 082 Olav Lund
- 083 Siri Austeng
- 084 Willy Kroken
- 085 Marit Gilleberg
- 086 Arve Bones
- 087 Øyvind Hartvedt
- 088 Grete Julsrud
- 089 Bjørnar Kristiansen
- 090 Terje Hoffstad
- 091 Randi Sætre

- 092 Tone Sønsterud
- 093 Nina Tolland
- 094 Thorbjørn Bekkevold
- 095 Inger Lise Johnsen
- 096 Erling Brandsnes

Oppland

- 097 Bjørn Iddberg
- 098 Lisbeth A. Larsen
- 099 Gunnar Tore Stenseng
- 100 Hanne Grethe Bakken
- 101 Trond Ole Haug
- 102 Astrid Kvarme
- 103 Aksel Eng
- 104 Marit B. Sandum
- 105 Sveinung Homme
- 106 Ingfrid Moen
- 107 Arne Roar Lier
- 108 Bjørg K. Haugsbakken
- 109 Espen Johnsen
- 110 Marie Skogstad
- 111 Anders Aslesen
- 112 Magna Hølland Skogli
- 113 Per Morten Herland
- 114 Olaug Ekroll Mølmshaug
- 115 Erik S. Winther
- 116 Wenche Eimann
- 117 Melvin Rykhus

Buskerud

- 118 Anders K. Lunde
- 119 Gerd Johnsen
- 120 Aud Watnebryn
- 121 Ivar Reinton
- 122 Sigrud Lein
- 123 Geir Sjønnegård
- 124 Hilde Klæboe
- 125 Grethe Østvold
- 126 Gerd Eva Volden
- 127 Kjell Ålien
- 128 Øyvind Birkeland
- 129 Kadafi Zaman
- 130 Laila Gustavsen
- 131 Rune Bugge Persson
- 132 Anne Sandum
- 133 Frank Willy Larsen

Vestfold

- 134 Trond Mathisen
- 135 Frode Svendsen
- 136 Cecilie Stenbrenden
- 137 Anne Rygh Pedersen
- 138 Karl Einar Haslestad
- 139 Inger Lønseth
- 140 Nils Henning Hontvedt
- 141 Arild Øynes
- 142 Roar Tandberg
- 143 Turid Løsnes
- 144 Rune Høiseth
- 145 Ragnhild Falkenberg

Telemark

- 146 Øystein Beyer
- 147 Terje Aasland
- 148 Nils Bjørnflaten
- 149 Gunn B.R.Holmelid
- 150 Magnus Straume
- 151 Audhild Arnesen
- 152 Erik Haatvedt
- 153 Aud Jonskås
- 154 Halftan Haugan
- 155 Tor Strømme
- 156 Ragnhild Barland
- 157 Linne Tangen
- 158 Frank Bakke

Aust-Agder

- 159 Per Åge Nilsen
- 160 Tone Midttun
- 161 Robert C. Nordli
- 162 Inger Hallen
- 163 Tellef Harstveit
- 164 Laila Øygarden

Vest-Agder

- 165 Tor Hultmann
- 166 Jan Helland-Olsen
- 167 Eirik Furueth
- 168 Martha Rondestvedt
- 169 Bjørn Robstad
- 170 Rolf Terje Klungland
- 171 Olly Kristensen

172 Torbjørg Mydland

Rogaland

- 173 Brit Egaas Røen
- 174 Svein H. Andersen
- 175 Kristine Gramstad
- 176 Lars A. Myhre
- 177 Else J. Langøen
- 178 John Otto Aase
- 179 Edel F. Birkeland
- 180 Jakob Reidar Følsvik
- 181 Helga Rullestad
- 182 Henrik Ravndal
- 183 Inghild Vanglo
- 184 Bjørn A. Olsen
- 185 Kirsten Refsnes
- 186 Torfinn Opheim

Hordaland

- 187 Gisle Handeland
- 188 Kari Manger
- 189 Pål Berrefjord
- 190 Vigdis Ravnøy
- 191 Helge Vågen
- 192 Steinar Eidsvik
- 193 Terje Hermansen
- 194 Terje Ohnstad
- 195 Åse Sælensminde
- 196 Ole-Jørgen Johannessen
- 197 Liv Oda Dale
- 198 Sølvi Lillejord
- 199 Arild Berge
- 200 Joril Christensen
- 201 Odd Tøsdal
- 202 Svein Teigland
- 203 Ragnar Floen
- 204 Liv Dolve
- 205 Gro Jensen Gjerde
- 206 Bård Strøm
- 207 Aud Opheim Lygre
- 208 Bente Krokeide
- 209 Øystein Holmelid

Sogn og Fjordane

- 210 Elsa E. Raftevold
- 211 Marit Botn Lefdal
- 212 Ivar Svensøy
- 213 Kjell Heggen
- 214 Else Kristine Husabø
- 215 Rune Nordvik
- 216 Åshild Kjelsnes
- 217 Kjell Eldegard
- 218 Ingrid Bjørketun Heggø
- 219 Tor Bremer
- 220 Ragnhild Holmelid

Møre og Romsdal

- 221 Grethe W. Bjørlo
- 222 Arne Danielsen
- 223 Grete Marie Eikebu
- 224 Else Ersvik
- 225 Roald Fiksdal
- 226 Helen Skogan Olsen
- 227 Rune S. Opstad
- 228 Harald Martin Stokke
- 229 Olav Søderberg
- 230 Jon Aasen
- 231 Gudny Fagerhol
- 232 Gunnhild Humberstet

Sør-Trøndelag

- 233 Knut Ring
- 234 Elbjørn Harsvik
- 235 Aud Fremstad
- 236 Ketil Iversen
- 237 Eirik Ø. Thorshaug
- 238 Solfrid A. Løvseth
- 239 Bente K. Sognli
- 240 Monica Sivertsen
- 241 Einar Aasen
- 242 Inga Balstad
- 243 Tore Nordseth
- 244 Rune Olsø
- 245 Toril Strand
- 246 Aina Holst
- 247 Gudmund Gjengaar
- 248 Aase S. Hovland
- 249 Tore P. Værnes
- 250 Erna Barø

- 251 Kjell Iversen
- 252 Geir Waage
- 253 Julla Engan

Nord-Trøndelag

- 254 Hildur Fallmyr
- 255 Merethe Storødegård
- 256 Ketil Lindseth
- 257 Bjørn Iversen
- 258 Jorunn Klinkenberg
- 259 Alf Daniel Moen
- 260 Sigrun Risholt Nielsen
- 261 Odd Eiliv Thraning
- 262 Kjetil Mjøsund
- 263 Karin Othelie Laukøy Moe
- 264 Lasse Øystein Lindstrøm

Nordland

- 265 Oddny Annie Bang
- 266 Siv Dagny Aasvik
- 267 Sonja Alice Steen
- 268 Leif Elsvatn
- 269 Steinar Molvik
- 270 Britt Solvik
- 271 Jim Grande
- 272 Eirik Eriksen
- 273 Idar Sørensen
- 274 Kari Berg
- 275 Svein Roar Jacobsen
- 276 Eva Ulriksen
- 277 Thor Bjørnar Tøgersen
- 278 Bernt Gøran Lund
- 279 Solveig Hedlund
- 280 Arne Marhaug
- 281 Hildegunn Jorunn Arntzen
- 282 Trude Kristin Kristensen

Troms

- 283 Steinar F. Dreyer
- 284 Hans Petter Myrland
- 285 Halvar Hansen
- 286 Oddvar K. Skogli
- 287 Walborg Fossan
- 288 Marit Myklevoll
- 289 Louise Sollied

- 290 Trine Eskeland
- 291 Harald Moe
- 292 Astrid Irene Tunheim

Finnmark

- 293 Ingalill Olsen
- 294 Arne Dag Isaksen
- 295 Evy Ann Midttun
- 296 Steinar Pedersen
- 297 Anne Strifeldt Ballo
- 298 Tom Sottinen
- 299 Roger Hansen

Svalbard

- 300 Bjørn Fjukstad - forfall

Sentralstyret

- 301 Thorbjørn Jagland
- 302 Hill-Marta Solberg
- 303 Jens Stoltenberg
- 304 Solveig Torsvik
- 305 Yngve Hågensen
- 306 Grethe G. Fossum
- 307 Bengt Martin Olsen
- 308 Jan Davidsen
- 309 Tore Hagebakken
- 310 Terje Moe Gustavsen
- 311 Eva Jørstad
- 312 Kjell Bjørndalen
- 313 Britt Hildeng
- 314 Martin Kolberg
- 315 Susanne B. Grannes
- 316 Solbjørg Lervik
- 317 Rolf Erling Andersen
- 318 Sylvia Brustad
- 319 Anniken Huitfeldt

Landsstyret

- 320 Gerd Skovdahl, Østfold
- 321 Morten Olsen, Østfold
- 322 Kjell Engebretsen, Akershus
- 323 Anna Smestad, Akershus
- 324 Bernt Bull, Oslo
- 325 Ann-Marit Sæbønes, Oslo

- 326 Nils A. Røhne, Hedmark
- 327 Siv Tørudbakken, Hedmark
- 328 Torstein Rudihagen, Oppland
- 329 Reidun Gravdahl, Oppland
- 330 Jan Dybvik, Buskerud
- 331 Tone Aasterud, Buskerud
- 332 Hans Hjerpekjøn, Vestfold
- 333 Sonja Mandt Bartholsen, Vestfold
- 334 Gunn Olsen, Telemark
- 335 Jan Rudy Kristensen, Aust-Agder
- 336 Solveig Solbakken, Aust-Agder
- 337 Sylfest Lomheim, Vest-Agder
- 338 Bjørg Johannessen, Vest-Agder
- 339 Tore Nordtun, Rogaland
- 340 Eirin K. Sund, Rogaland
- 341 Anne-Grete Strøm-Erichsen, Hordaland
- 342 Bjørn Christensen, Hordaland
- 343 Aud Viken, Sogn og Fjordane
- 344 Erling Stadheim, Sogn og Fjordane
- 345 Arve Bakke, Møre og Romsdal
- 346 Liv Ingebrigtsen, Møre og Romsdal
- 347 Gunnar Krogstad, Sør-Trøndelag
- 348 Kathinka Meirik, Sør-Trøndelag
- 349 Bernt Hågensen, Nord-Trøndelag
- 350 Gerd Janne Kristoffersen, Nord-Trøndelag
- 351 Bjørnar Olsen, Nordland
- 352 Britt Jonassen, Nordland
- 353 Paul Dahlø, Troms
- 354 Ellen Bergli, Troms
- 355 Anne Karin Saus, Finnmark
- 356 William Pedersen, Finnmark
- 357 Jo Stein Moen, AUF
- 358 Hallvard Ingebrigtsen, AUF
- 359 Rigmor Aasrud Jahren, Kvinnepolitisk styre
- 360 Siri Ulvin, Kvinnepolitisk styre
- 361 Egil Olli, Sametingsgruppa

Kvinnepolitisk styre

- 362 Lene Løken
- 363 Liv Undheim
- 364 Astrid Marie Nistad
- 365 Inger-Grethe Solstad
- 366 Inger-Anne Ravlum
- 367 Britt Hjelseth
- 368 Grethe Brønnes

Sametingsgruppa

- 369 Margreta Påve Kristiansen
370 Johan Mikkel Sara

Stortingsgruppa

- 371 Trond Giske
372 Karita Bekkemellem Orheim
373 Bendiks Harald Arnesen
374 Rune Kristiansen
375 Jon Olav Alstad
376 Aud Blattmann
377 Ranveig Frøiland

Stortingsgruppas styre

Tom Thoresen
Berit Brørby Larsen
Bjørn Tore Godal
Vidar Bjørnstad
Grete Knudsen
Jørgen Kosmo
Kjell Opseth
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen
Gunhild Øyangen
Haakon Blankenborg
Oddbjørg A. Starrfelt

Revisjonsnemnda

Esther Kostøl
Ivar Mathisen
Magnus Nilsen

Utenlandske gjester

Lene Jensen	Danmark - Socialdemokratiet
Göran Persson	Sverige - SAP
Ingela Thålen	Sverige - SAP
Enn Kokk	Sverige - SAP
Stefan Gullberg	Sverige - SAP
Roger Hællhag	Sverige - SAP
Paula Parmanne	Finland - SDP
Sighvatur Bjørnvinsson	Island - Althyduflokkurinn
Franz Thönnnes	Tyskland - SPD
Rosemary Nuamah	Storbritannia - The Labour Party
Vidmantas Verbickas	Litauen - LSDP

Jarno Laur
Mr. Viesturs Pauls Karnups
Tom Saxén
Ton Beumer
Ivo Divkovic
Ovcina Ismet
Maurice Braud
Milorad Djurovic
Zarko Rakcevic
Branislav Neskovic
Eva Kaprasova
Carlos Parra
Giovanni Magnolini

Estland - Mõõdukad
Latvia - LSDSP
SAMAK
PES
SD BiH
SD BiH
Frankrike - PS
Montenegro - SDPM
Montenegro - SDPM
Republic of Srpska - SNSDRS
Tjekkia - CSSD
Chile - PS
Italia - DS

Innenlandske gjester

Dag Terje Andersen
Frank Andersen
Konrad Andersson
Gunnar Berge
Turid Birkeland
Aase Bjerkholt
Randi Bratteli
Per Brunvand
Alf Frotjold
Bjartmar Gjerde
Herlof Gjerde
Jakob Grava
Leif Haraldseth
Åshild Hauan
Reidar Hirsti
Egil Knutsen
Ivar Leveraas
Odvar Nordli
Svein-Erik Oxholm
Sissel Rønbeck
Britt Schultz
Einar Strand
Reiulf Steen
Solveig Svendsen
Aud Blegen Svindland
Bjørge Tenmann
Nils Totland
Tryggve Aakervik
Per Gunnar Olsen
Jan Kr. Balstad
Gro Standnes
Roar Øvrebø
Arnfinn Nilsen

Landsorganisasjonen i Norge
Landsorganisasjonen i Norge
Landsorganisasjonen i Norge
Landsorganisasjonen i Norge
Landsorganisasjonen i Norge

Anton Solheim	Landsorganisasjonen i Norge
Svein Fjæstad	Landsorganisasjonen i Norge
Olav Støylen	Landsorganisasjonen i Norge
Ove Dalsheim	Landsorganisasjonen i Norge
Magnus Midtbø	Landsorganisasjonen i Norge
Jan Werner Hansen	Landsorganisasjonen i Norge
Torbjørn Dahl	Landsorganisasjonen i Norge
Morten Øye	Landsorganisasjonen i Norge
Jens Petter Jensen	Landsorganisasjonen i Norge
Erik Bratvold	Landsorganisasjonen i Norge
Anders Kristoffersen	Landsorganisasjonen i Norge
Sture Arntzen	Landsorganisasjonen i Norge
Peter Andre Moe	Landsorganisasjonen i Norge
Børre Pettersen	Arbeidernes Opplysningsforbund
Kjersti Børsum	Arbeidernes Opplysningsforbund
Trine Brænden Olsen	Arbeidernes Ungdomsfylking
Gry Larsen	Arbeidernes Ungdomsfylking
Harald Øveraas	Norsk Folkehjelp
Halle Jørn Hanssen	Norsk Folkehjelp
Marianne Uri Øverland	Norges Kristne Arbeideres Forbund
Jan Tore Berg-Knutson	Vår Bank og Forsikring
Ole Grøterud	Vår Bank og Forsikring
Alf Hildrum	A-Pressen ASA
Hans Kristian Amundsen	A-Pressen ASA
Trond Bergh	Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek
Henning Lindgren	Arbeidernes Edruskapsforbund
Tor Axelsen	A-pressens Oslo redaksjon
Bjørge Johannessen	Folkets Hus Landsforbund
Kåre Myrvold	Framfylkingen
Gunvor Saur	Framfylkingen
Nina Tangnæs Grønvold	Sosialdemokratisk Studentforbund
Ole Grønvold	Sosialdemokratisk Studentforbund

Medarbeider

Grete Berget, Informasjon
 Frode Iversen, Informasjon
 Ove Karolin Larsen, Informasjon
 Roar Thun, Informasjon
 Svein Dybing, Informasjon
 Anne Haldorsen, Informasjon
 Eva Amble Larsen, Informasjon
 Gro Aakervik, Informasjon
 Kari Vørner Hagen, Informasjon
 Ingjerd Eng, Informasjon
 Berth Eriksson
 Mikael Bjørebeck
 Urban Vestman
 Bodil Kiil, Hjelper for utenlandske gjester

Tonje Westby, Hjelper for utenlandske gjester
Håvard Aagesen, Hjelper for utenlandske gjester
Anne E. Bryn, Tolker
Karin Henderson, Tolker
Tone M. Hemli
Marita H. Øverby
Cecilie Karolin Larsen
Elin S. Kristiansen
Vigdis Ryenbakken
Asbjørn Kristoffersen
Trond Grøtting
Aslak Berg
Liv Merete Svensrud
Lise Sørum
Reidun Nymark
Siri Bjerke
Jan Bøhler
Mette Græsholt
Frode Jahren
Finn Jota
Jarle Kilmork
Karin Korslund
Lise Nyland
Torkel Sandegren
Ragnhild Aasen
Svein Bjørn Aasnes
Torill Wivegh
Beret Bråten
Hilde Singsaas
Synnøve Nymo
Line Engebretsen
Tor Ottar Karlsen
Kari Vikersveen
Trond E. Thorvaldsen
Brit Axelsen
Anette Nordvik
Astrid Torkehagen, Oppland
Jorunn Schmitz, Telemark
Kristina Hetland, Rogaland
Hjørdis Hagen, Sogn og Fjordane
Gunn Rognmo Olsen, Finnmark
Vigdis Fossum, Forsanger
Bjørn Sandnes, Forsanger
Erlend Rasmussen, Forsanger
Heidi Røneid, Forsanger
Hans P. Kjelsrud, Hjelper for innenlandske gjester

Fylkessekretær

Bjørn Eriksen, Østfold
Åge Tovan, Akershus
Marit Wikholm, Akershus
Merete J. Orholm, Oslo
Idar Eliassen, Oslo
Grethe Mikaelsen, Hedmark
Synnøve Brenden Klemetrud, Oppland
Odd Erik Stende, Oppland
Svein Bugge Persson, Buskerud
Rolf Sætre, Vestfold
Karl Erik Høegh, Telemark
Jørund Ruud, Telemark
Fritz Y. Jenssen, Aust-Agder
Herdis Meihack Engen, Vest-Agder
Kjell Sund, Rogaland
Odd Ånensen, Rogaland
Øyvind Slåke, Hordaland
Roald Kvamme, Hordaland
Per Bjarne Molnes, Sogn og Fjordane
Edvin Hugo Pedersen, Møre og Romsdal
Jorodd Asphjell, Sør-Trøndelag
Stig Klomsten, Sør-Trøndelag
Georg Myhre, Nord-Trøndelag
Hans H. Hansen, Nordland
Tor Arne Ljunggren, Nordland
Jarle Heitmann, Troms
John Erik Pedersen, Finnmark

Revisor

Helge Bettmo
Erik T. Christiansen

ETTERMIDDAGSMØTET FREDAG 20. NOVEMBER 1998

Møtet ble satt etter lunsj med at landsmøtet sang "Syng høyt kamerater"

Dirigenten

Da vil jeg på vegne av dirigentene og sekretærene takke for tilliten, for at vi er blitt valgt til disse oppdragene og vi håper på et godt samarbeid gjennom hele landsmøtet slik at vi kan fatte de vedtak vi skal og slik at vi får en god debatt.

Da vil Thorbjørn introdusere en av våre internasjonale gjester.

HILSNINGSTALER (FORTS.)

Partileder Thorbjørn Jagland

Partifeller

Vi har mange internasjonale gjester her, alle har ikke kommet enda, noen kommer etter hvert, men en som har kommet nå, det er den svenske statsminister Göran Persson. Olof Palme var alltid på Arbeiderpartiets landsmøter, Ingvar Carlsson det samme, og vi er veldig glad for at Göran Persson følger opp en svensk tradisjon ved å møte opp med sin leder, og som oftest statsminister, på våre landsmøter.

Göran, vi er veldig glade for at du kom, vi er veldig glade for du er her. Du kjempet hardt i valgkampen, du vant, du er svensk statsminister. Ordet er ditt.

Göran Perssons hilsningsstale på vegne av de internasjonale gjestene

Mange takk partikamerater og takk Thorbjørn for velkomsthilsenen.

Når jeg kjenner varmen og fellesskapet her inne, når jeg hører på dere synge, så forstår jeg hvorfor Tage Elander, Olof Palme og Ingvar Carlsson ville komme hit. Det er en herlig stemning, i et fint parti. Det partiet som vi i Sverige synes står det svenske sosialdemokratiet nærmest, et parti som vi alltid har lært av, et parti som vi har kunnet resonnerer i debatter med, et parti som har måttet virke under omstendigheter som er like våre. Derfor er vi hos dere i dag, og derfor kommer det en hilsen fra det svenske sosialdemokratiet til det norske.

Dessuten, vi har jo gått gjennom en hard valgkamp. Vi vant ikke valget, det gjorde vi ikke, men vi vant den store kampen om velferdspolitikken. Vi vant kampen om hvilket samfunn som Sverige skal være ved århundreskiftet.

Vi hadde bak oss noen usedvanlig vanskelige år, en hard forsvarskamp der vi til å begynne med måtte ta ansvaret for en økonomi som var nedkjørt. Dere vet hva det betyr og vi vet hva det betyr for velferdssamfunnet om vi ikke klarer vår felles økonomi. Velferdssamfunnet, etter nordisk modell, er så omfattende, er så betydningsfullt, er så viktig for enkeltmennesker at det faktisk er avgjørende for mange av våre medborgeres daglige liv, deres frihet, deres muligheter for selvrealisering og det igjen kommer av at vi har forstand til, og kompetanse til å utnytte det instrumentet som en økonomi faktisk representerer.

I det øyeblikket økonomien forfaller er vi også fratatt det instrumentet vi behøver for å drive en sosialdemokratisk politikk, for å drive en velferdspolitik, derfor er ikke økonomisk politikk noe som er tørt, trist og uten ideologi. Det er redskapet, det er våpenet som vi kan bruke for å virkeliggjøre de ideer og de drømmer som vi bærer på. Det har vi lært oss i Sverige og det er jeg overbevist om at det kan også Det norske Arbeiderpartiet kjenne seg i. Derfor, når vi nå er tilbake, igjen har tatt ansvaret for økonomien, så kan vi jo, når vi ser

fremover, se at vi kan begynne å diskutere hvilket Sverige, hvilket Europa vi vil ha ved århundreskiftet, og vi kan gjøre det uten å spørre markedet. Vi kan gjøre det uten at vi først må føle ut hvordan stemningen er hos de som eier kapitalen fordi vi har gjort oss, om ikke uavhengig så i hvert fall friere i forholdet til kapitalen fordi vi kan håndtere økonomien. Det er og forblir kjernen i det politiske økonomien, å kunne håndtere økonomien.

Når vi nå har et miljø i Europa der sosialdemokratene styrer, i land etter land, så er det jo så utrolig stimulerende å få være med i den debatten. Når vi kommer til vennene våre i Tyskland, der finns sosialdemokratene. Når vi kommer til kameratene våre i Østerrike, i Danmark, i Finland, i Belgia, i Holland, i Luxembourg, i Frankrike, i England, i Italia, i Portugal, i Hellas, i Europas dominerende land så styrer sosialdemokratene. Det er klart jeg ønsker det var enda ett. Som svensk partileder, som svensk sosialdemokratisk partileder kan jeg selvfølgelig si hva jeg mener, men som svensk statsminister avstår jeg fra å ha noen oppfatning om dette. Så får dere trekke deres egne konklusjoner.

Så kan man fundere på hvorfor sosialdemokratene styrer akkurat nå. Det er klart at våre borgerlige motstandere, den europeiske høyresiden, den er splittet, den er kraftløs og man kan si at de ikke er så veldig flinke til å utøve regjeringmakten der de har fått gjøre det, og der de fortsatt gjør det. Det kan man si. Men hvorfor faller den europeiske høyresiden? Hvorfor holder ikke de borgerlige sammen? Hvorfor klarer de ikke regjere? Jo, helt enkelt fordi de ikke har flere ideer. Deres prosjekt, det nyliberale systemskiftet som skulle føres ut over Europa etter modell fra USA, har jo vist seg ikke å fungere.

Når det ikke finnes ideer i politikken, når visjonen av hva man vil få til ikke kan synliggjøres, ja da begynner man å falle sammen, da mister man retningen, da mister man kraften og da kommer før eller siden også nederlaget i politikken. Det er det som har hendt den europeiske høyresiden og det er det vi kan se i de land der det fortsatt er borgerlige regjeringer. De har ingen egne ideer. Det de har er at de enten forvalter en gammelt nyliberal arv som har gått i stå, eller så forsøker de å føre en sosialdemokratisk politikk uten å forstå hva som er innholdet og kjernen i den egentlig er. De borgerlige som fortsatt regjerer i Europa savner ideer og savner retning.

Desto større blir da ansvaret for oss. Vi har siden en stund tilbake vært inne i det fellesskapet som EU representerer, Norge finnes i EØS-samarbeidet, men vi er alle en del av det europeiske sosialdemokratiske partiet. I det fellesskapet. Det vi, selvfølgelig, med de erfaringene vi har med den nordiske modellen, faglig politisk samarbeid, skal fremme de spørsmål som bør drive Europa. Hør på LO, hør på fagforeningene, samarbeid med fagforeningene, men ikke bare i Norge, ikke bare i Sverige, men også i Europa, for arbeidsløsheten er Europas gissel. Vi vet hvordan man presser tilbake arbeidsløsheten, vi har jo gjort det. Vi har ikke noe å skjemme oss over.

Det er selvfølgelig fortsatt slik i Sverige at vi har en arbeidsledighet som er for høy, men i sammenlignet med andre land i Europa så er vi i toppen. Kan vi da lære bort noe? Ja, vi nordiske sosialdemokrater, vi nordiske faglige kamerater, vi har faktisk noe som vi kan dele med oss. Å bekjempe arbeidsløsheten, å fremme miljøkravene, å fremme likheten mellom kvinner og menn, å bedre konsumentenes forhold, alt slikt som faktisk krever et politisk arbeid ut over nasjonsgrensene. Det er jo det vi skal gjøre sammen innenfor den europeiske rammen. I vårt eget parti. Med våre kamerater rundt om i Europa. Det arbeidet ligger foran oss. Hva slags regjeringer vi så har i våre respektive land, det er opp til de respektive folk å bestemme. Hva som skjer i Norge har jeg ingen innflytelse over, men jeg kjenner jo, når jeg kommer inn i lokalet her, at jeg er på besøk hos et parti som på en eller annen måte har fått teften av regjeringsmakt. Det er åpenbart

Jeg ønsker dere all framgang i deres kongressarbeid, og jeg hilser fra svenske sosialdemokrater med stor varme, mye kameratskap og mye, mye sympati. Lykke til med kongressarbeidet. Takk skal dere ha.

Dirigenten

Tusen takk til Göran Persson for en optimistisk og inspirerende hilsen, og da er det meg en desto større glede å introdusere lederen av Det norske Arbeiderparti, Thorbjørn Jagland.

SAK 7 DEN POLITISKE SITUASJONEN

INNLEDNING VED PARTILEDER THORBJØRN JAGLAND

Partifeller

Valgnatta sto jeg på denne talerstolen og takket partiet og fagbevegelsens folk for innsatsen i valgkampen, og jeg kom faktisk til å velge følgende ord ved avslutningen av den talen: "Vi kommer igjen.". Noen spurte: "Ja, gjør han egentlig det?" Men her står jeg altså.

Nå er det tid for å brette opp ermene og ta fatt, for vi står foran en meget viktig tid hvor det som etterspørres er Arbeiderpartiets fremste varemerke: Langsiktighet og ansvarlighet.

Det er 40 år siden jeg begynte på folkeskolen. 7 års folkeskole var det da. Noen fikk 3 års realskole etter det. Enda færre gikk på gymnas. Bare en liten elite gikk videre til universiteter og høyskoler.

Kunne jeg da drømme om at 40 år senere skulle alle ha 10 års obligatorisk skole og rett til 3 års videregående utdanning etter det, deretter et godt utbygd høyskole- og universitetstilbud med plass til de fleste som vil.

Kunne jeg drømme om at 40 år senere skulle den amerikanske presidentens sexliv bli offentliggjort for hele verden på noe som kalles Internett - etter vedtak i den amerikanske kongressen.

Vi skjønner mulighetene og galskapen i vår tid. Men uansett: Den nye informasjonsteknologien åpner hele verden for den unge generasjon. Valgmulighetene og tilbudene er nærmest ubegrensede. De som vokser opp nå, tilhører den første globale generasjon, som gjennom det "virtuelle rom" kan reise til alle verdenshjørner før de har fylt sju. Min generasjon er den siste stedbundne generasjon.

Vi reiste gjennom bøkens verden og på mellombølgen på radioapparatet Radionette.

Jeg mener, vi kan ikke diskutere politikk uten å være klar over at vi lever i den globale tidsalder. I Noahs ark var alle arter bundet i samme skjebnefellesskap. Vi som er her er i samme båt, sa Noah, også i vår tid er vi gått ombord i samme skip til framtida. Spørsmålet er om vi som Noah kan føre Arken trygt i land på Ararats berg.

Det er dette som ligger til grunn for ungdommens miljøengasjement. De er redde for kloden vår. Det er dette som gjør at vi må diskutere hvordan vi skal få styring over en ukontrollert global kapitalisme.

Det er den teknologiske revolusjon som har ført til globaliseringen. Denne samme teknologiske revolusjon forandrer det meste av livet i vårt samfunn. Bedriftene organiserer seg annerledes, for i en situasjon der kunnskapene blir det dominerende, blir det viktig å få til samarbeid mellom alle ansatte, mellom alle faggrupper. Da duger ikke den gamle autoritære bedriftspyramiden lenger. Vi får flate strukturer, helt annerledes bedrifter.

Det er den teknologiske revolusjon som gjør at vi må tenke nytt når det gjelder distriktspolitikken. Den nye teknologien gir nye muligheter til desentralisert produksjon, der opplest og vedtatt, og det er sant, men det vil ikke fungere dersom vi ikke er i stand til å etablere sterke miljøer ute i distriktene. Kunnskap og kompetanse må utvikles i faglige miljøer og nettverk. Kunnskap tiltrekker seg kunnskap, den trives ikke alene. Det blir liksom ikke nok å ta med seg PC'en til skogs og sette seg mutters alene på en stubbe.

Framtida vil kort og godt handle om å foredle vår viktigste ressurs,- mennesket.

Framtida vil også handle om hvordan vi tar i bruk den nye teknologien for å klare miljøproblemene. Men den må også dreie seg om hvordan vi får mer kontroll og bedre styring for å motvirke de negative sidene ved teknologien.

KULTUR må vi nå skrive med store bokstaver.

For hundre år siden streiket amerikansk fagbevegelsen under slagordet "Bread and roses too". Dette er opprinnelsen til at vi bruker rosa som symbol i sosialdemokratiet. Arbeiderne krevde ikke bare arbeid, men også roser. Livet skulle ikke bare være et slit, det skulle også være noe fint.

Slik har århundret vårt vært. Først var arbeidet et slit for å kunne ha noe å leve av. Men etter hvert har arbeidet gjort det mulig å ha noe å leve for.

- Arbeid og fritid.
- Arbeid og utdanning.
- Arbeid og kultur.
- Bread and roses too.

Det er jo dette som må vi vil skal være framtida.

Men vi klarer ikke å skape rom for brød og enda mer roser hvis vi ikke tar i bruk den nye teknologien, - hvis ikke den økonomiske utviklingen kan fortsette.

I januar kunngjorde Anne Enger Lahnstein at globaliseringen skal stanses.

Hun får tale for seg selv. Vi andre klarer ikke å få ånden tilbake i flaska. Jeg mener, vi kan ikke tilbakekalle varmen som er kommet ut av peisen. Globaliseringen er her. Den nye teknologien er her. Vi må forholde oss til det.

En ting kan vi slå fast: Ansvarlig økonomisk styring er viktigere enn noen gang, i den globale økonomien. For i da går det ikke an å skjule at det ikke er samsvar mellom landets verdiskaping og landets forbruk. Det sprer seg på Internett. Og vi kan ikke svare det som Einar Førde gjorde en gang, da en lokal partiformann tok i mot ham og sa "Deg har jeg hørt mye rart om før du." "Ja, men du har ikke noe bevis." Bevisene sprer seg, og det får konsekvenser.

Det gjelder særlig for et land som Norge, avhengige som vi er av utenlandske markeder og sårbar for svingninger i oljeprisen.

La meg forenkle Norge på følgende måte:

Se for dere Rådhuset. Det kan symbolisere hele den offentlige sektor, alt vi gjør der. Utenfor er markedsplassen, altså næringslivet i alle slags former. Når utgiftene til driften av rådhuset blir større enn inntektene fra markedsplassen utenfor, må ordføreren enten kutte i rådhusets utgifter eller be borgerne om mer skatt.

I Norge består markedsplassen av to økonomier: Olje/gassindustrien. Og næringslivet på fastlandet. Det er dette som skal finansiere rådhuset, altså hele den offentlige sektor. Men det vi vet er at vi har lagt på oss utgifter til rådhuset som ligger langt over det vi produserer på fastlandet. Dette gapet fyller vi med en høy i olje- og gassproduksjon.

Når oljeprisen faller ser vi hvor oljeavhengige vi er. Da synker kronekursen og rentene stiger.

Og her finner vi årsaken til at Arbeiderpartiet må sette foten ned nå i forbindelse denne budsjettbehandling som har pågått lenge. Regjeringen vil ha gjennom utgiftsøkninger som gjør oss enda mer oljeavhengige. Dette forsøker de å dekke ved å øke skatter og avgifter. Men det svekker ytterligere bedriftene på fastlandet og vi blir enda mer oljeavhengige.

Så, partifeller, går vi med på dette, er det bare å sitte og vente på neste fall i oljeprisen og neste hopp på rentebarometeret. Derfor går vi ikke med på det

Da jeg overleverte nøkkelen til statsministerens kontor til Kjell Magne Bondevik, ønsket jeg ham velkommen til virkeligheten. Men jeg sa noe annet i min lille tale. Jeg sa: "Noe av det viktigste nå er å sikre kronekursen".

Men Bondevik satte ned Verdikommisjonen i stedet. Begrunnelsen var at det norske folk er blitt for opptatt av penger og for lite av verdier. Jeg mener at det forholder seg annerledes. Det er de som nedsatte verdikommisjonen som har latt seg blende av pengene, og det går nå utover verdiene. For det som er sikkert i den globale økonomien vi lever av er at hvis man bevilger for mye, blir alle tapere. Og det er vi da også. Kronekursen sprakk. Rentene føyk i været. Og det oppsto babelsk forvirring i regjeringen. Som det står i den hellige bok; "Det startet med et ord, men snart snakket de hvert sitt språk slik at de ikke kunne forstå hverandre. Det hersket babelsk forvirring."

Norsk økonomi er blitt en jojo økonomi. Når oljeprisene går ned, går renten opp. Når oljeprisene går opp, går rentene ned.

Det var dette arbeiderbevegelsen tok tak i 1986. Da vi for første gang fikk lære at oljeinntektene er en usikker følgesvenn. Dere husker vi fikk inntektsreguleringsloven i 1988. Hesten måtte rett og slett settes foran kjerra. Landet hadde sakte men sikkert tapt konkurransekraft. Det kunne ikke fortsette. Næringslivets konkurransevne måtte bedres.

Dette lå også til grunn for solidaritetsalternativet i 1992. Det hadde tre viktige pilarer.

Det ene var at lønnstakerne forpliktet seg til moderate lønnsoppgjør for å bedre næringslivets konkurransevne.

Det andre var at næringslivet forpliktet seg til å sette de økte overskuddene dette skapte inn i nye investeringer og arbeidsplasser. Og Yngve, han passet jo på at dette skjedde, ellers så ble det jo et forferdelig bråk. Ja, den gutten, den gutten.

Den tredje var at staten forpliktet seg til å bruke sine penger på tjenestetilbud, utdanning og arbeidsmarkedstiltak i stedet for økte overføringer til private. Dette passet Gro på. Dere husker det alle sammen, hun reiste landet rundt og sa "Nå må vi holde tunga rett i munnen dere, over alt og i hele landet.", og det gjorde vi. Det ble enighet om å redusere statens pengeoverføringer til private med fem milliarder. Disse pengene ble brukt til en storstilt satsing på utdanning, en sterk arbeidsmarkedspolitik og tusener fikk arbeid i kommunene, til tjenesteproduksjon

Solidaritetsalternativet virket. Industrisysselsettingen begynte å vokse. Arbeidsledigheten gikk sakte men sikkert ned. Det gjorde også rentene. Statens underskudd ble snudd til overskudd.

Men da overskuddene kom, begynte på samme måten, den samme runddansen. De som hadde mye, skulle ha mer. Stortinget begynte å dele ut penger igjen. Ikke til tjenesteproduksjon, men til pengeoverføringer

Solidaritetsalternativet sprakk så fort overskuddene kom. Da forsvant det reelle grunnlaget for Arbeiderpartiets styre.

Så kjenner vi alle historien. Valgkampen ble et kappløp med valgløfter uten sidestykke. De ansvarlige for løftene måtte få prøve seg.

Jeg kan si dere en ting. Det var ingen lett avgjørelse å ta å gå av, men det var ingen annen vei for oss. Kjell Magne Bondevik sa etter valget i 1993: Regjeringspartiet har hatt fremgang ved vaget, regjeringen bør derfor fortsette. Det oppstår ingen ny parlamentarisk situasjon, men han begrunnet det at vi skulle fortsette med at vi hadde framgang ved valget.

Etter valget i fjor hadde han heller ikke sagt det motsatte hvis vi hadde fortsatt. Regjeringspartiet har gått tilbake, Arbeiderpartiet bør forlate regjeringskontorene. Nei, de hadde latt oss fortsette. Men de hadde ikke lagt til side løftepolitikken. Da hadde de ikke gått inn for veterinæravtalen med EU, eller villet gå inn for Schengenavtalen. Nei, drømmen om annerledeslandet hadde blitt holdt levende. Løftepolitikk og annerledespolitikk hadde fortsatt å være et reelt politisk alternativ.

Og Arbeiderpartiet hadde gradvis blitt drevet inn i ulykken. Vi hadde fått skylden for valutakrisen og renteøkningene. Til slutt hadde vi måttet gå av på en ydmykende måte, og det ville vi ikke.

Nå når vi har fått løftepolitikken ut av verden, i alle fall for en stund, finnes det muligheter for et mer realistisk og stabilt styre av landet. Det må først og fremst forholde seg til noen ubestridte fakta.

Det ene er at aldersutviklingen i befolkningen er som den er. Hvert år framover blir det flere mennesker over 80 år som trenger pleie og omsorg. Vi har jo 30 milliarder i denne fire årsperioden på grunn av dette. Men, aldringen i befolkningen fører også til økende press på helsevesenet. For når vi eldes har vi en større tilbøyelighet til å få en lang rekke sykdommer større, bl.a. kreft. Derfor har Stortinget vedtatt en plan for opprustning av kreftomsorgen.

Dette - denne aldersutviklingen - sammen med at utviklingen innen medisinen, som går hurtigere og hurtigere, fører til at vi må ha en reell vekst i helsevesenet hvert år framover.

Så har vi psykiatrien. Der har Stortinget vedtatt en plan som innebærer satsing på 24 milliarder kommende 8 års periode.

Vi har også tunge sosiale problemer som stoffmisbruk og voldstendenser som vil kreve tunge tak.

Og sist, men ikke minst - utdanning. Satsingen på utdanning på alle nivåer må fortsette.

En kvinne sa på et møte forleden følgende: Jeg har en sønn som er 16 år. Han møter narkolagere og vold i skolegården. En yngre sønn går i barneskolen. Der er det utslitte skolebøker og dårlig inneluft. Min mor vil trenge sykehjemsplass snart.

Hvis jeg skulle få et barn til nå, sa hun, - vil jeg heller at Bondevik bruker pengene på å gjøre noe med disse problemene enn å tilby meg 3000 kroner pr. måned som jeg strengt tatt ikke har bruk for.

Det er egentlig et like bra eksempel som Einar Førde, som jeg har brukt i hele vinter. Han har jo fått tvillinger på sine eldre dager. Han får da kr 70 000,- i kontantstøtte, men har jo behov

for eldreomsorg, har jeg sagt i hele vinter. Men så kom han oppom meg på Stortinget en dag, og sa: Din tid som humorist er over, jeg har skaffet meg barnehageplass. Da sa jeg, da er du et enda bedre eksempel, selv om det er litt spesielt at du trenger både barnehageplass og eldreomsorg.

Jeg vil også presentere dere for et lengre perspektiv.

Fram til 2030 vil antallet alders- og uførepensjonister øke fra 870 000 til 1,3 millioner. Dette kan vi ikke gjøre noe med, for de som skal ha pensjoner er født, løpet er kjørt. Gjennomsnittlig alderspensjon vil øke fra 1,9 G til 2,7 G, altså 40 pst, slik at pensjonenes andel av BNP vil fordobles fra 8 pst. i dag til 16 pst i 2030, slik situasjonen er i nå.

Neste år vokser de lovbestemte trygdeoverføringene, uten at vi foretar noen standardheving, med 7 milliarder på statsbudsjettet. Det er nesten hele det rommet for utgiftsvekst som staten har til rådighet. Derfor må vi husholdere med statens penger, ellers så klarer vi heller ikke folketrygden lenger fram, som er grunnpilaren i vårt velferdssamfunn.

Men vi må også gjøre noe annet, nemlig øke verdiskapningen og gjøre oss mindre oljeavhengige. Gunnar Kagge i Aftenposten brukte et godt bilde på norsk økonomi forleden. Vi oppfører oss fortsatt som et fangstfolk, skriver han. Da silda forsvant, ventet vi på at den skulle komme tilbake, og det gjorde den jo. Nå venter vi på at oljeprisene skal stige igjen, men det vet vi jo ikke om den vil gjøre. Det eneste vi vet er at verden må bli mindre oljeavhengig.

Jeg skulle nok ha stått musestille i lange tider, sa Sponheim til Bergens Tidende i august. Nå er det ikke akkurat kroppsbeherskelse som er problemet der. Det er ikke kroppsbevegelsene det er noe galt med der.

Men er det noen her som vet hva som skjer i Næringsdepartementet? Har han noen dialog med næringslivet? Sponheim og Venstre har tydeligvis vært så imot at noen har snakket sammen, at han snakker ikke med noen.

Vi, Arbeiderbevegelsen, må ta til orde for en ny dialog og et utvidet solidaritetsalternativ som omfatter ikke bare industrien, men også jordbruk og fiskeriene. Det må omfatte hele den offentlige sektor og alle som går på trygd. Et utvidet solidaritetsalternativ som bygger på følgende prinsipper:

- produksjon, ikke overføringer
- videreforedling, ikke råvareproduksjon
- arbeid, ikke trygd
- tjenester, ikke byråkrati

Med dette mener jeg følgende:

Vi må skape markedsrettet videreforedling som øker realverdien av alt vi gjør. Industrien vår er for råvarebasert.

Landbruket og fiskeriene må trekkes inn i samme tankegang. Det er råvarene deres som er vår framtidige ressurs. Kystnorge må gjøres til et lukrativt sted for investeringer på linje med Nordsjøen. En slik framtidig videreforedling er den eneste muligheten næringsmiddelindustrien har for å overleve. Bygdenorge er for avhengig av overføringer vi ikke har råd til. Vi må blåse liv i distriktsnorge med investeringer Norge trenger.

Denne gjenreisningen av Industri-Norge, særlig ute i distriktene, må små og mellomstore bedrifter stå for. Nyskaperne må få bedre muligheter. Og da vil jeg si: Det gjør ikke noe at de

som skaper noe nytt for et voksende marked, tjener penger. Det som ikke er sunt, er at de som ikke gjør noe annet enn å flytte på penger, tar en stadig større del av overskuddene.

Foredlingstankegangen må også legges til grunn for den offentlige sektor. Og for tenkningen rundt trygd og arbeid. Den offentlige sektor skal produsere tjenester av edleste kvalitet for et kresent og voksende marked. Og mange av de som i dag går på trygd, har bare et ønske: De vil ha et skapende arbeid. De vil foredle sin egen arbeidsevne.

Derfor må vi:

- Utvikle et sosialt sikkerhetsnett som virker som en trampoline ut igjen i samfunnet, i stedet for at folk sitter fast i trygd. Statens oppgave er å sette folk i stand til å klare seg selv, som Einar Gerhardsen sa en gang - i stedet for å bli avhengig av statlige utbetalinger.
- Fortsette omorganiseringen av statsapparatet, kommunene og fylkesadministrasjonen slik at det blir mer penger til tjenester for befolkningen.

Det er denne tankegangen om å videreforedle våre råvarer, gjøre tjenesteproduksjonen i offentlig sektor edlere, foredle ledige og trygdede hender som ligger til grunn for de fire punktene som vi setter fram i Stortingets finansdebatt onsdag.

For det første, dialogen mellom arbeidsgivere, arbeidstakere og staten må gjenopptas. Prisstigningen i Norge er nå dobbelt så høy som i våre konkurrentland. Rentene ligger 4-5 pst. over. Vi kan ikke fortsette slik. Inntektspolitikken er en forutsetning for at vi skal få opp næringslivet vårt, særlig de små og mellomstore bedriftene.

Det første vi vil gjøre hvis vi kommer inn i regjeringskontorene, er derfor å bringe arbeidslivets hovedorganisasjoner inn i en felles komite med sikte på å lage en ny solidaritetspakt for arbeidslivet. Dette skal ikke være en ny kommisjon som skal jobbe i to år som den forrige Sysselsettingskommisjonen. Det skal være en komite som skal legge noe på bordet innen lønnsoppgjøret til våren. Og sammensetningen må utvides. Forrige gang var bare LO med. Nå vet jeg at LO mener det er riktig å trekke også de andre hovedorganisasjonene med.

Mandatet bør bl.a. være hvordan en bred etterutdanningsreform kan gjennomføres og finansieres. Jeg hører at noen sammenlikner denne reformen og andre skolereformer vi har gjennomført med f.eks. kontantstøttereformen. Det burde være enkelt å se forskjell på å investere i folks kompetanse og det å betale folk for ikke å jobbe.

For uten etterutdanning vil Norge stoppe. Med etterutdanning blir vi en enda mer moderne industrinasjon. Uten etterutdanning får vi dårlige lærere og skoleledere. Med etterutdanning får vi det vårt land trenger mest av alt: Oppdaterte lærere og gode ledere i skolen. Dette prinsipp gjelder for alle deler av arbeidslivet.

Komiteen bør også drøfte hva arbeidslivet kan gjøre for å ta vare på folk i stedet for å støtte dem ut. Mange mener at det mest effektive er å kvitte seg med folk som er over 50 år. Kvitte seg med folk som har en skavank eller et problem. Jeg tror det kan være omvendt. Og i hvert fall er det slik at staten og de det gjelder vil tjene på at bedriftene og kommunene gir dem en sjanse. Ja, så bør staten bruke noen penger på å støtte bedrifter som gjør det i stedet for å betale uføretrygd.

Alle mennesker kan gjøre litt - la dem da få gjøre det.

Vi må også sørge for at de som er i arbeidslivet kan være der på en mer fleksibel måte.

Dere husker at i velferdsmeldingen, i partiprogrammet og i programmet for rettferdig fordeling, som vi skal behandle her, begynte vi en ombygging av velferden vår. Den har som utgangspunkt at dagens velferdsordninger i for stor grad er innrettet for enten/eller mennesker.

- Enten er du syk og hjemme - eller du er frisk og på jobb.
- Enten er du hjemme i foreldrepermisjon, eller så er du på jobb.
- Enten er du arbeidsdyktig og i jobb - ofte med lange dager og overtid, eller så er du arbeidsudyktig og ufør.
- Enten er du i jobb - eller så er du i utdanning.
- Enten er du pensjonist eller yrkesaktiv.

Velferdsordningene er ganske enkelt ikke tilpasset de menneskene som lever i Norge i 1998, det familielivet folk har, det arbeidslivet som finnes, det livet folk ønsker å leve.

Ansvar for å endre samfunnet fra enten/eller til både/og er vårt - velferdsordningene må endres. Men det må også arbeidslivet. Derfor må vi gjøre dette til et felles prosjekt for arbeidsgivere og arbeidstakere.

Det andre punktet er at vi vil ha en ny dialog med EU.

Vi respekterer at det ble nei til EU i 1994. Folkets avgjørelse i et demokrati er ikke noe man vurderer - det er noe man forholder seg til. Vi er blitt beskyldt for EU-tilpasning, men når nei-regjeringen Bondevik med nei-dronningen Lahnstein som visestatsminister, beskyldes for det samme, er det grunn til å tenke over hva dette er og klargjøre hvem det er som står bak disse anklagene.

Det er nemlig ikke alle de som stemte nei til EU som fører an i denne kritikken. Det er de som i tillegg til at de var mot medlemskapet i EU også var imot EØS-avtalen, som fører an.

Derfor gjelder dette ikke nei-folket i Arbeiderpartiet. Ja- og nei-folk hos oss er for EØS-avtalen. Slik er det med de fleste på nei-siden. De hadde ikke et så snevert utgangspunkt at de trodde at Norge kunne være helt forskjellig og stå helt utenfor.

Det virker som on nei til EØS-folket mener at det hadde vært enklere om Europa hadde beholdt varene sine for seg selv. Det går nok varer som det er over grensen. Vi sender jo av sted både olje, fisk og gass og en mengde andre produkter. Kunne ikke det holde? Da ville vi jo ikke trenge noen veterinæravtale. Vi kunne selge alt vi ønsker til Europa og så nekte Europa å selge landbruksvarer til Norge.

Dette kan ikke være Norges linje. Det ville ikke bli godtatt rett og slett, ute i Europa. Vi fikk jo veterinæravtalen for at vi skal kunne eksportere fisk til Europa. Sa må vi godta noe tilbake. Skulle vi legge opp på en helt annen linje så ville det rett og slett påføre oss for store kostnader.

Vi kan heller ikke opptre uryddig i forhold til Europa. Da regjeringen skrev under veterinæravtalen tok den forbehold om Stortingets godkjenning. Men den burde tatt forbehold om regjeringens godkjenning. For det viste seg at fire statsråder ikke var for etter en telefonkonferanse med Senterpartiets fylkesledere. Det er muligens en måte å møte Senterpartiets folk på men det er ingen måte å møte Europa på.

EU har startet utvidelsen østover. Det vil utvide EØS-området med 100 millioner mennesker. Vi kan ikke følge med på det som nissen på lasset, vi kan ikke tro det. Vi må beskytte EØS-avtalen i en slik situasjon.

EU har også startet en dialog med Russland i nord og landene rundt Middelhavet i sør. Vi har sterke interesser av å være med.

Fra 1. Januar 1999, fra nå egentlig, kommer den felles europeiske valuta - Euro. Den vil påvirke oss uansett. Norge bør undersøke hvilke muligheter vi har for tilknytning til euroen for å skape stabile rammebetingelser for vår egen valuta. Det vil selvfølgelig ikke være å underlegge seg Brussel, men å videreføre en lang linje fra krigen og frem til i dag. I tre tiår var den norske krona knyttet til dollaren. Framsynte mennesker kom i 1944 - allerede før krigen var slutt - sammen i Bretton Woods og laget etterkrigstidens valutasystem. De ville hindre at ukontrollert kapitalisme en gang til skulle kaste verden ut i en depresjon og ny krig.

Bretton Woods avtalen besto i korthet av at USA garanterte kursen på dollar. Andre land kunne da binde sine valutaer til dollar. Det Internasjonale Pengefondet ble opprettet for å hjelpe landene til å stabilisere sine kurser og holde kursen fast.

Dette systemet brøt sammen da USA under presset fra kostnadene med Vietnamkrigen ikke lenger klarte eller ville garantere kursen på dollar. Da begynte alt å flyte. Alle land måtte tilpasse seg i en nedadgående spiral til markedskreftenes frie spill.

Senere har vi fått teknologi som forsterker bølgebevegelsene. Penger kan overføres fra et hjørne av verden til et annet i løpet av et sekund. Valutakriser og kriger kan overføres direkte på fjernsyn nå. Pessimisme i en del av verden overføres i en hastighet som politikere ikke kan hindre til andre deler av verden.

Derfor må vi - på venstresiden i Europa - hilse velkommen at Europa etablerer en felles valuta. Den kan, sammen med dollaren og den japanske yen, danne grunnlaget for en ny stabilitet. En ny Bretton Woods

Alle disse momentene er bakgrunnen for at vi tar til orde for en strategisk dialog med EU. For å sikre EØS-avtalen. For å gjøre hva vi kan for å sikre Norges valuta. For at Norge skal være med, ikke mot.

Det å være en aktiv bidragsyter og pådriver i det internasjonale samfunnet har vært et av Norges varemerker. Det går en ubrutt linje fra Nansens hjelp til Russland til fredsinitiativene i Midtøsten. Og nå er vår egen Gro sjef for Verdens Helseorganisasjon. Der er det bruk for nybrottsarbeid og handlekraft - og vi vet at det får de med Gro - vi som har opplevd henne på hjemmebane.

Men mitt poeng skulle jo være at det var jo hun som brøytet vei for EØS-avtalen. La oss da bruke den på en aktiv måte i europapolitikken vår.

Jeg kom forresten på en historie om Gro og hennes internasjonale engasjement. Altså, jeg var ungdomsrepresentant i FN, hovedforsamlingen, den høsten vi hadde kvinneår. Det var en lang debatt om kvinner likestilling, særlig kvinners rett til å stemme. Langt ute i debatten skulle Saudi-Arabias FN-ambassadør, som for øvrig ble kalt Paroder - han het Baroder men ble kalt Paroder, han tok ordet på vegne av sitt land, og så sa han "I don't understand all this talk about women's right to vote. In my country not even the men have the right to vote."

Denne historien fortalte jeg til Gro noen år senere, og da sa hun: "Thorbjørn, skulle dette være morsomt?"

Jeg vet ikke om det har noen sammenheng, men Baroder var ikke der etter dette.

Den tredje punktet er modernisering av offentlig sektor.

Det må være tre formål med det:

- Frigjøre ressurser til økt satsing på tjenester og utdanning.
- Gjøre tjenestene bedre for folk.
- Gi bedre hjelp til de som har det vanskelig.

Jeg får stadig brev fra de som har "havnet nederst ved bordet" - som Haakon Lie pleier å si. De historiene de forteller handler ikke om ekstra service. Jeg får i stedet høre om etater som ikke samarbeider, men snarere motarbeider hverandre, - om ansvarsfraskrivelse og likegyldighet, - om firkantede regler og liten forståelse for menneskers vanskelige liv.

Slik kan vi ikke ha det. Vi kan ikke ha en velferdsstat der de som har mest bruk for støtte og hjelp, havner mellom flere stoler, kastes fra arbeidskontor til sosialkontor og trygdekontor, fordi de har et liv som ikke "passer inn i systemet". Systemet må forandres.

Det må også forholdet mellom kommunene og staten. Det kommunale selvstyre preges av øremerkede midler, detaljreguleringer og diverse kontrollsystemer fra kommunene og inn til Oslo. Dette er ressursløsning og dreper kreativitet og initiativ ute. Vi trenger det kommunale selvstyret for å få gjort noe, og da må vi gjøre noe med dette systemet.

Jeg vil også påstå at lille Norge ikke lenger kan holde seg med en så sterk grad av dobbeltadministrasjon på fylkesnivå. Fylkeskommune og fylkesmann med hver sin store administrasjon. Dobbelt administrasjon er ikke dobbelt velferd.

Den fjerde hovedlinje må være å fortsette satsingen på utdanning og forskning. Utdanningen har fått mye de senere årene, særlig når det gjelder utbygging av antall plasser.

Nå er tiden kommet for å heve kvaliteten på utdanningen på alle nivåer.

Jeg har besøkt mange skoler de siste årene. Jeg møter svært mye engasjement. Svært mye bra arbeid. Men elever, lærere og foreldre sier også fra om hva som ikke er bra.

- Om klasserom der en lærer kan ha ansvaret for 28 sjuåringer.
- Om IT-utstyr som delvis er fraværende, delvis er ute av bruk fordi det er gått i stykker eller fordi læreren ikke vet hvordan det skal brukes.
- Om nye måter å undervise, i prosjekter og tema, som tas godt imot,- men som krever flere ressurser og andre ressurser enn før.
- Om manglende renhold og vedlikehold - kanskje et like stort problem som at det behøves investeringer i dyre air-condition anlegg.
- Om elever som dropper ut av yrkesfag fordi de ikke klarer teorien.
- Om mobbing, vold og rusmisbruk.

Vi har foreslått at det lages en tilstandsrapport for skolen som gir oss helhetlig kunnskap, - og at denne følges opp med nødvendige tiltak for å bedre arbeidsmiljøet for elever og lærere.

Og det må settes et nytt fokus på skoleledelse. Derfor bør det stilles krav om lederkompetanse for rektorstillinger, og lederutdanningen bør samles og formaliseres. For eksempel i egne kurs og opplegg ved universitet og høgskoler. Etterutdanning for lærere er like viktig.

La meg i tillegg trekke fram ett område hvor det trengs mer ressurser. I barneskolen er det 22 elever pr. PC. Da sier det seg selv at dette ikke er et verktøy elevene lærer å bruke. Samtidig anslår enkelte lærere at så mye som halvparten av elevene deres ikke får med seg slik kunnskap hjemmefra.

Her er det i ferd med å vokse fram grunnleggende forskjeller. De blir dyrere for hvert år som går, hvis vi ikke klarer å rydde plass for en skikkelig IT-satsing i de offentlige budsjettene.

Nå bør vi tenke nytt.

I Oppegård og Lørenskog har to skoler samarbeidet med private bedrifter om å skaffe fram nødvendig utstyr og tjenester. Maskinene kommer på plass, kobling til Internett gjøres, og elevene lærer å bruke utstyret.

Et slikt prosjekt bør ikke begrenses til to skoler. Det bør gjøres landsomfattende. Det offentlige skoleverket bør søke partnerskap med det private næringslivet - sammen bør vi gjøre et løft for utstyr, kabling og faglig oppdatering av lærerne.

- Elevene vil tjene på det.
- Skolen vil tjene på det.
- Næringslivet vil tjene på det.
- Vi får gjort jobben.

Og jeg vil legge til, svak skoleledelse, ikke oppdaterte lærere, få PC'er går ut over de som er svakest. Derfor er kvalitet i skolen vårt viktigste mål for å bedre fordelingen i vårt land.

Kompetanseheving og verdiskaping uten forskning er ikke mulig.

Derfor vil vi foreslå i Stortinget på onsdag at det etableres et Norges Forskningsfond. Fondet skal tilføres midler fra salg av statsaksjer som er varslet av stortingsflertallet. Vi vil hindre at den statlige formuen selges ut og går med til å dekke rent forbruk og borgerlige overbud. Statlig formue må omplasseres til framtidrettet forskning.

Vi mener Norge bør satse på tre områder, som alle handler om Norges framtid og felles velferd.

For det første marin forskning. Juvelen i krona for Norge. Våre muligheter som livet i havet gir.

Her skal jeg ikke ta opp juvelen, men dette er en reke. Den er god å spise, men vet dere for eksempel hva reker kan brukes til?

Et enzym som finnes i tinevannet som blir til overs i norske rekefabrikker, - har en grampris på kr. 500 000,-. Dessverre selges det kun i små kvanta om gangen! Enzymet brukes i prosesser i den genteknologiske forskningen - som blant annet vil gi oss fremtidens medisiner, vaksiner og andre spennende stoffer.

Ikke bare tinevannet, - også skallet kan brukes - både på reker og krabbe. Kitin finnes i dette skallet - og av det framstilles kitosan - som i dag brukes i helsekostmarkedet. Men nå foregår det spennende norsk forskning med sikte på å bruke høyforedlet kitosan til sårbehandling, til opptak av medisiner i cellene, som et naturlig plantevernmiddel og til kosmetikkindustrien.

Hvem ville trodd for noen år siden at norske reker ville bli brukt i høyteknologisk forskning rundt om i verden?

Juvelen i krona. Jeg legger den nå tilbake, men vi tar den opp igjen i Norges Forskningsfond, Medisinsk forskning er det andre området. Forskning bl.a. når det gjelder Alzheimers sykdom, sukkersyke, kreft, Parkinsons sykdom kan hjelpe tusenvis. Vi har gode forutsetninger for å delta sterkere i internasjonal forskning.

Miljøforskning er det tredje området. Vår utredningsgruppe i Trondheim har belyst hva vi kan klare av miljøforbedringer med ny teknologi. Norge har en kjempestor utfordring med å klare forpliktelsene i Kyoto-avtalen om utslipp av klimagasser. Ny teknologi kan hjelpe oss.

La meg legge til følgende når det gjelder energipolitikken, særlig i tilknytning til debatten om utnyttelse av gassen til energiformål. Det virker på meg som om motstanderne og tilhengerne fører debatten helt uavhengig av et viktig faktum: Nemlig at vi har fått Kyoto-avtalen som Norge må følge, og så, ofte, helt uavhengig av den teknologiske nyvinningen som skjer.

Jeg håper det er helt uaktuelt for ethvert parti her i landet å la være å følge en så Kyoto-avtalen. Da kan vi selvfølgelig ikke anvende gassen på en slik måte at vi ikke kan oppfylle avtalen. Men vi kan jo heller ikke la nasjonale målsettinger hindre oss i å bruke gassen slik at den blir til beste for klodens miljø. For det er jo det Kyoto-avtalen er til for.

Jeg tror både teknologien, - og det at vi har fått en internasjonal avtale, allerede har gjort det vi har tenkt rundt dette for snevert.

Jeg så på klokka, for jeg har kanskje holdt på lenge men samtidig så jeg Reiulf der nede. Du husker kanskje det Reiulf, på et landsstyremøte da Per Kleppe skulle holde foredrag om den økonomiske politikken, og han var ikke kjent for å være kort. Han holdt på halvannen time, og Reiulf satt da på dirigentbordet og begynte å peke på klokka. Etter hvert så sendte han også opp lapper om at han måtte komme seg ned. Det ble bortimot to timer, tror jeg, da sier Reiulf at " Dette minner meg om Erik Brofoss sin tale i Stortinget første gang etter krigen, da han lanserte planøkonomien. Da holdt han på i tre timer" sier Reiulf, hvorpå Trygve Bratteli sier at "Det er riktig formann, men Brofoss hadde i hvert fall vett på å ta en halv times pause midt i."

Jeg trenger ikke det. Men jeg ville bare si dette:

Ute i Europa har de sosialdemokratiske partiene nyorientert seg. Tony Blair snakker om den tredje veien og New Labour. Det er fint. Men vi har ikke noe behov for å snakke verken om nye Arbeiderpartiet eller den tredje vei. For vi har aldri hatt det gamle Arbeiderpartiet.

Men jeg vi gjerne peke på, sosialdemokrater over hele Europa kan oppsummere sine erfaringer med 80- og 90-tallet på følgende måte:

- Gjør ikke staten for liten. Liten stat er ikke det samme som sterke markeder.
- Gjør ikke staten for stor. Stor stat er ikke det samme som sterk stat.
- Begrens ikke markedsmekanismene for mye. Svake markeder er ikke det samme som større rikdom.
- Men la ikke markedsmekanismene utbre seg for langt. Det fører ikke til større sosial likhet. Vi kan ikke legge helse, utdanning og eldreomsorg ut på markedet som en hvilken som helst vare.

Som dere ser, leter vi etter en ny balanse mellom stat og marked på det nasjonale plan.

Det må vi også gjøre på det globale plan.

Det siste året har verdensøkonomien vært gjennom noen av etterkrigstidens sterkeste rystelser. Asia er i krise: Land som Sør-Korea, Thailand, Malaysia og Indonesia. De er reddet fra avgrunnen av Pengefondet. Men arbeidsledigheten er voldsom, rentene rekordhøye, valutaene deres har stupt, og velferden er vendt til sosiale sjokk og politiske opptøyer. 20 millioner asiater er kastet tilbake til fattigdom de siste årene. Krisen har rullet videre til Russland. 40% av befolkningen er fattigere enn noen gang og utsiktene er bleke.

Krisen har slått over til Latin-Amerika. Brasil er det siste offer som måtte reddes - ledigheten øker i et land som allerede har noen av de største gap mellom fattige og rike i hele verden.

Business Week skriver: "Ideen om at frie markeder eksisterer i et vakuum er knust. Uten regler og reguleringer kan de skape anarki." Skriver Business Week. Kort sagt: De sosialdemokratiske innsiktene trenger seg på.

Vi ser nå en utvikling i utakt. Sterke krefter har brutt ned de gamle grenser.

For det første: Ny teknologi har gitt verdensøkonomien en annen materiell basis, - satellitter som suser jorda rundt og sender signaler fra land til land, Windows som brukes over alt, Spice Girls som selger i alle land.

For det andre: Varebyttet som er blitt globalt, - Sony, Nokia, Boeing, Microsoft.

For det tredje: Finanskapitalen som beveger seg med 300.000 kilometer i sekundet - 7 ½ ganger rundt Ekvator på ett sekund. Globaliseringen har gitt både framskritt - og ufattelige, men farlige ubalanser.

Problemet er at de politiske institusjoner har ikke holdt tritt. Det er her utakten kommer inn. Det er blitt en økende mistilpasning mellom de globale kapitalmarkeder og de nasjonale styringssystemene. Nasjonen er blitt for liten som politisk instrument.

Uten styring - ingen trygghet. Derfor kan vi ikke slå oss til ro med akutte redningsaksjoner for økonomier på avgrunnens rand, - spesielt ikke når de formes slik at de svakeste straffes mest.

Vi må utforme en internasjonal reformpolitikk som bygger på at alle mennesker er likeverdige og menneskeverdet ukrenkelig. Institusjoner må bygges som knytter modernitet til humanitet. Derfor kan de fremste internasjonister ikke være valutaspekulantene, men sosialdemokratene.

Vi må ikke drømme om Annerledeslandet Norge. Vi må drømme om ansvarlandet Norge. Et land som er med og bærer ansvaret for det gamle kontinentet vi tilhører, og den nye verden som alt er her.

Det finnes ingen grenser for hvor mye verden kan splittes opp hvis først prinsippet om at alle skal være annerledes skulle legges til grunn.

På Balkan. I det gamle Sovjetunionen. Fra Yemen til Irak. I Indonesia finnes det 180 millioner mennesker fra 500 stammer spredt over 18 000 øyer. Indiske siker på grensen til Pakistan vil ha et uavhengig Khalistan. Og det finnes islamsk separatisme i Kashmir. Bare for å nevne noen eksempler.

De søker etter større lykke gjennom oppsplitting og mange gjennom religiøs fundamentalisme. Men de kan bare få større velstand gjennom moderne produksjon og handel, rettferdig fordeling, demokratisk styre og deltakelse i det internasjonale samfunn. Slik er det.

Vi leter etter en ny balanse på mange plan

- mellom nasjonalstat og klodens fellesskap.
- mellom marked og stat,
- mellom individ og samfunn,

Og en ny balanse i mennesket.

Det menneskelige vil være den viktigste drivkraften i neste århundre.

Det hjelper ikke hvor mye teknologi vi holder oss med hvis vi ikke er i stand til å få mennesker til å samarbeide om å håndtere den. Det er en sak, men vi er i ferd med å lære at den menneskelige energien - menneskets egen vilje - betyr mer for å helbrede sykdommer enn piller.

Vi må ha evnen til å styre våre impulser, men også evnen til å bruke våre følelser. Vi kan ikke handle etter våre impulser. Roten til all solidaritet ligger i innlevelse, evnen til å skjønne andres følelser. Uten evne til å leve seg inn i andres behov og fortvilelse, finnes det ingen sorg, og derfor ingen solidaritet.

Hvis jeg skal peke på to moralske holdepunkter i vår tid så må det være selvbeherskelse og medfølelse. Vi ser det i forhold til volden.

Farid Bouras i Ungdom mot Vold sier følgende: "Ungdom er lei preik. De hører preik på skolen, av barnevernet, politiet og foreldrene. De lukker ørene for voksne som forsøker å forstå dem. Som forklarer kriminaliteten med kulturbakgrunn, eller at de kommer fra krigsherjede land. 15-åringene har behov for handling og at det settes grenser. De trenger å høre at det de gjør er galt."

Dette brytes ned hvis de må gå et år og vente på at saken kommer opp for domstolen, og enda lenger for å sone straff.

Da må vi gjøre noe med dette.

Men det er mye mer som må gjøres. FAFO laget for 10 år siden en rapport om 2.generasjons innvandrere. Den ble for øvrig skrevet av Terje Rød-Larsen. Han skrev hva som kom til å skje hvis det ikke ble tatt et krafttak for integrering. Ungdom uten språklig kultur, uten tilhørighet, søker mot gjengen. Der er det ingen som setter grenser. Der er det impulshandlingene som er bestemmer.

Derfor er norskopplæring viktig. Barnehagene er viktige. Hvis innvandrerfamilier tar barna ut av barnehager for å få kontantstøtten, mister innvandrerbarna også den sosiale kontakten.

Partifeller,

Hvis dere synes det jeg har snakket om ligner et regjeringsprogram, så er det det.

Arbeiderpartiets politikk i opposisjon må til enhver tid kunne settes ut i livet.

Vi - Det norske Arbeiderparti - må slik situasjonen er, legge an en pragmatisk linje. Vi bør gjenskape det politiske sentrum og gjennom dialog med andre tilpasse den økonomiske politikken til de materielle forholdene. Skape flertall for en reell økonomisk vekst og sette taperne i sentrum.

I de senere år har mange på Stortinget skjøvet taperne foran seg for å få bevilgninger til sine egne formål. Taperne har ikke fått noe, men de svakeste er straffet med høyere renter. Den politiske praksisen skaper ofrene i dagens Norge.

Norge trenger nå et stabilt styre. Bare det kan skape grunnlag for å få renten ned, slå ring om arbeidsplassene og legge grunnlaget for å løfte taperne opp.

Velferd og fordeling koster.

Jeg klarer ikke å opprettholde kunstige skillelinjer. Derfor sier jeg dere: Vi trenger kapitalen på vår side. Vi trenger gode arbeidsgivere. Gode arbeidstakere har vi. De må sammen skape grunnlaget for verdiskapningen. Politiske partier må gå sammen om å gi dem de nødvendige rammebetingelsene. Så får vi fortsette å sloss om fordelingen.

Tidene skifter og med den skapes løsningene og regjeringene. Det vi ikke kan leve med, er regjeringer som ikke har noe annet prosjekt enn å sitte. Som ikke har noen linje, som ikke gjør noe av det den har sagt. Og det den gjør, har den sagt at den ikke skal gjøre.

Det bryter med enhver politisk moral og styringskraft. Derfor har ikke vårt samfunn råd til det.

Arbeiderpartiet må være innstilt på kompromisser. Vi kan frafalle mye, ikke alt, men vi kan frafalle mye som er viktig for oss for å skape grunnlag for et stabilt styre. Men vi kan ikke være med på å kjøre landet rett vest. Det er to forskjellige ting.

I fjor var det snakk om det siste. Vi kunne ikke være med på det, hadde vi fortsatt, hadde vi ikke bare måttet legge vekk vår skattepolitikk og fordelingspolitikk. Vi hadde også blitt presset til å føre uansvarlig politikk.

Nå kan vi ta ansvar. Ikke fordi vi får igjennom alt vårt, men fordi det finnes muligheter for å føre en ansvarlig og helhetlig politikk. Løftepolitikken er lagt vekk.

Jeg vil si dere, partifeller, takk for at dere var så vennlige å være med meg også i dette foredraget. Jeg måtte si så mye fordi det er så mye å si.

Vi kommer igjen. Vi som er del av en større internasjonal bevegelse. Som mener at vi som er her på kloden, er i samme båt, og som kan føre den trygt i land på Ararats berg.

I år er det 400 år siden Henrik IVs kunngjøring i Nantes. Den ga protestantene rett til å praktisere sin tro og ga dem de samme borgerlige rettighetene som katolikkene.

Denne kunngjøringen regnes derfor som gjennombruddet for ideen om at tanken er fri og at alle folk må leve i toleranse i stedet for å bekjempe og undertrykke hverandre.

Toleranse er ingen lett sak, men jo mindre verden blir, jo mer folk flytter på seg, - desto mer nødvendig blir toleranse.

Convivencia - sier de på spansk. Et begrep fra den periode da muslimer, kristne og jøder skapte et blomstrende samfunn sammen.

Partifeller,

Leve sammen

Convivencia

Living together

Zusammenleben

zjit` vmeste, til våre russiske naboer

Til sammans med Göran og vårt svenske broderfolk.

Leve sammen med andre

Det er det vi vil her i Norge

Dirigenten

Er ikke helt sikker på hvorfor Thorbjørn overlot til meg å passe på jakka hans mens han talte, om det var for å passe på pengene eller for å inndra dem, eller for en stakkars stund bære hans bær. Men tusen takk Thorbjørn, det var en strålende tale.

Jeg vet heller ikke om det var Brofoss, Kleppe, Bratteli eller Thorbjørn selv som anbefalte oss å ta en pause. Vi skal straks gjøre det, men før det noen praktiske opplysninger.

Marit Gilberg, representant 85, ankom klokken 1455. Velkommen også til deg.

Det er kommet en faks som lyder som følger: "Fellesorganisasjonen for barnevernspedagogar, sosionomar og vernepleiarar, FO, som er samla til kongress på Lillehammer, helsar Landsmøtet til Arbeiderpartiet." Underskrevet Oddrun Remvik.

Videre har AUF i pausen lagt inn åtte ulike postkort på delegatenes bord. Kortene er en av flere veier inn til Kanal 99, som er kampanjetittelen på LO og AOFs store aksjon "Mennesket og arbeidsliv". Delegationene oppfordres til å svare samtlige spørsmål på postkortene og legge dem i postkassen på AOFs stand nede i trappegangen.

Så blir det nå lagt ut lister slik at delegatene kan tegne seg på de tre forskjellige debattene vi skal ha under landsmøtet. Først og fremst, selvfølgelig, på den debatten vi skal ha i dag, men det er også mulig å tegne seg på debattene vi skal i morgen og etter Solveigs innlegg. Det er viktig at man tegner seg så fort som mulig, og av erfaring vet vi at det er mange som tegner seg, så man kan regne med at det blir satt strek forholdsvis fort, og da vet vi også at før strek settes så må alle forslag være innlevert. Dirigentene ber derfor om at man leverer inn eventuelle forslag, ut over de som allerede er innlevert så fort som mulig. Det kan man ta i mot ved et bord ved siden av dirigentbordet her, hvor Finn Jota sitter.

Da blir det en pause på ti minutter.

Landsmøtet ble hevet for en ti minutters pause

Dirigenten

Da ber dirigenten om ro i salen, og nå starter vi opp igjen.

Først er det kommet en permisjonssøknad fra delegat nr 98, Knut Elgsås, Oslo, som søker permisjon fra klokken 1800 i dag til klokken 0900 lørdag. Den anbefaler vi godkjent

Vedtak

Permisjonssøknaden ble innvilget

Dirigenten

Det har tegnet seg 150 talere til denne debatten. Dirigenten vil foreslå at vi allerede nå strammer inn på taletidsskjemaet på den måten at vi først lar Kvinnebevegelsens leder og AUF-lederen ha innlegg på 10 minutter hver. Så åpnes det for at en representant fra hvert av fylkene får en taletid på 5 minutter hver og alle andre vil foreløpig ikke få mer enn tre minutter til sin disposisjon. Det vil vi eventuelt komme tilbake til en ytterligere innstramning av. Men dirigenten vil altså be alle tenke gjennom om det er denne debatten man ønsker å delta i, eller om man kan tegne seg i morgen i steden, men det blir altså opp til hver enkelt av dere.

Nå skal det være ro i salen nå. Da lar vi Sylvia Brustad, Kvinnepolitisk leder, få ordet.

DEBATT

Sylvia Brustad, leder kvinnepolitisk styre

Kjære landsmøte

Vold og overgrep er et stort problem, enten det skjer ute eller det skjer hjemme. Det er viktig å sette fokus på den volden som skjer på gaten utenfor hjemmet, og det er viktig å gjøre noe med det, slik lederen vår skisserte. Men, det er også viktig å fokusere på den volden som skjer rundt om kring i de norske hjem og som faktisk er den meste volden av det som skjer.

Daglig opplever tusenvis av kvinner og unger å være utrygg i sitt eget hjem. Denne volden er ofte skjult, og den blir sjelden politianmeldt. Dette er saker som verken er prioritert stoff i media, det er ikke prioriterte saker hos politiet og heller ikke i rettsvesenet.

Mange dekker seg bak privatlivets fred og få tørr, eller er interessert i, å ta tak i dette tabubelagte området. Derfor er det på høy tid at dette blir satt på dagsorden og at det blir prioritert.

Kvinnebevegelsen hadde nylig et møte med representanter fra Kvinneuniversitetet Nord, som har sett på hva som har skjedd med anmeldte seksuelle overgrep mot kvinner og barn i de tre nordligste fylkene. Til tross for at vi var klar over at mye var ugjort så må jeg si at vi alle sammen ble sjokkert når vi fikk rede på hvordan etterforskningen foregikk og hvor mange saker som ble henlagt.

Av anmeldte voldtektssaker i disse tre fylkene, i løpet av en femårsperiode, så ble hele 77% av sakene henlagt. Av saker som dreide seg om gjentatt utuktig omgang, av grov karakter, overfor barn under 10 år så ble 80% henlagt. Og under 9% endte med en dom.

Nå er det selvfølgelig ikke noe mål for kvinnebevegelsen at flest mulig skal bli dømt, eller at uskyldige skal bli dømt, men det er noe som ikke stemmer her. I enkelte politidistrikt viste det seg at det var automatisk i at slike saker ble henlagt. En politiinspektør sa i undersøkelsen at sedelighetssaker blir dårligere behandlet enn gjennomsnittet på andre saker. En annen sa at sakene blir nedprioritert på tross av at de fleste vet at det er viktige saker, vegringen tror jeg i stor grad skyldes usikkerhet og manglende kompetanse. En tredje sa "Jeg tror mange menn i politiet ikke orker å ta fatt i denne sakstypen." Ved ett politikammer ble alle slike saker liggende fordi de ikke hadde ansatt kvinnelig politi.

Hvis det er slik, ja da er vi nødt til å gjøre noe med det. Dette dreier seg dels om holdninger, men det dreier seg også om manglende kompetanse i politi, i rettsvesen, i barnevern, i skole og i helsevesen. Og vi er nødt til å få de ulike etatene til å prate sammen, slik at de vet om hverandre.

Vi må også at bevis sikres, for det hjelper ikke at det hjelper ikke å se etter bevis flere uker eller måneder etter at ugjeringen skjede. Det kan for eksempel være så enkelt at politifolk må fylle ut et standardisert skjema i saker der det er mistanke om seksuelle overgrep og seksualisert vold. Dette er det ingen lik praksis på i dag. Så må vi sikre oss at etterforskningen ikke tar opptil fem år, slik det faktisk finnes eksempler på i dag.

Vi mener også at det bør opprettes et offentlig utvalg som går igjennom hele denne problematikken. Vi mener at det bør opprettes etterforskningsentraler regionalt, med ansvar for saker som dreier seg om seksuelle overgrep, på samme måte som vi har Kripes og Økokrim. Disse er opprettet fordi vi har ment at dette er typer kriminalitet som samfunnet må rette en ekstra innsats mot. Det kan da ikke være mindre viktig med seksualisert vold, jeg vil si snarere tvert i mot.

I følge en artikkel i Dagbladet nylig så ble 28 voldtektsforbrytere dømt i fjor. Det var over 400 voldtekter som ble anmeldt, og vi vet at det er mange som ikke anmelder saken i det hele tatt. Av de få som blir dømt så er det veldig lave straffer, ja det er faktisk slik at lengden på en voldtektsstraff er like lang, eller like kort, som for et grovt ran. I gjennomsnitt ett år og ni måneder. Det er uverdige. Straffen må stå i forhold til den ugjeringen som er gjort.

Krisesentrene har gjennom mange år vært redningen for mange kvinner som har vært utsatt for vold og overgrep. Men det er for få krisesentre og hvert år så ser vi at krisesentrene er truet på grunn av mange kommuners vanskelige økonomiske situasjon. Derfor mener

Kvinnebevegelsen at staten må gå inn og sikre driften av krisesentrene slik at det blir tilbud i alle deler av landet vårt.

Hva har så kvinnene å gå til etter at de har vært på krisesenteret?

Jeg har møtt kvinner som har sagt at de har ikke noe annet valg enn å gå tilbake til den overgriperen de kom fra fordi de ikke har økonomi til noe annet, og fordi de ikke har selvtilit nok til å stå på egne ben.

Dette er ingen holdbar situasjon. Vi må lage ordninger, slik det er gjort i Sverige, som gjør at disse kvinnene får hjelp og støtte til å stå på egne ben i sin fortvilte situasjon. Vi må for det første utforme et helhetlig økonomisk opplegg for en tidsavgrenset periode, men kanskje aller viktigst, vi må gi dem hjelp til bolig, utdanning og hjelp til å tro på seg selv.

Kanskje kan løsningen for noen være å bo i noen former for kvinnekollektiv en stund, ikke minst for å bygge seg opp igjen.

De som er utsatt for vold i hjemmet har krav på samfunnets hjelp for selv å få muligheten til et selvstendig og bedre liv. Dette dreier seg mest av alt om å ta vare på de som er dårligst stilt, eller som Thorbjørn sa, de som sitter nederst ved bordet og som hver dag lurere på om de blir banket i dag.

Slik er den brutale hverdagen for alt for mange i landet vårt. Det er vårt felles ansvar å si fra at dette er uakseptabelt, dette dreier seg grunnleggende sett om menneskeverd. Som Arnulf Øverland har skrevet: Du skal ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv. Det gjelder også på dette området.

Også her synes jeg vårt parti må gå i front, og jeg synes vi skal gjøre det ved å ta initiativ til en bred gjennomgang av hele dette området, slik kvinnebevegelsen foreslår. På den måten kan flere kvinner og flere barn se litt lysere på morgendagen enn det som er tilfellet i dag.

Takk for oppmerksomheten.

Anniken Huitfeldt, AUF

Å være sosialdemokrat i etterkrigstiden har vært en langt enklere oppgave enn det vi stilles ovenfor i framtiden. For til nå har vi fordelt en økende vekst som har kommet alle til gode, men i dag setter naturen grenser for økonomisk aktivitet. Vi kan ikke lenger gi mer til alle, og det krever tøffere prioriteringer. Da må vi satse på økt velferd framfor økt materielt forbruk.

De fleste av oss har fått langt bedre muligheter enn før, til jobb og til lenger utdanning. Men det er flere enn før som ikke henger med. Det er flere som faller utenfor. En tiendedel av unge gutter har sin hovedinntektskilde fra sosialkontoret. Da må vi løfte mindretallet, selv om det krever mer av oss alle.

Men sosialdemokratiets utfordringer er først og fremst internasjonale. Mens sosialdemokratiet i Norge alltid har representert flertallet mot det rike mindretallet, representerer vi alle, internasjonalt, et søkkrikt mindretall, og det stiller økt krav til vår solidaritet i fremtiden. Men, for Arbeiderpartiet var det like lett å bryte våre valgløfter om økt bistand som det var for Bondevik. Så vi har ingen grunn til å godte oss når Bondevik bryter sine valgløfter, i stedet burde vi skamme oss over hvor lite det koster oss å gjøre det samme. Derfor finner AUF seg ikke i at Arbeiderpartiet bryter sine valgløfter om økt bistand.

De internasjonale kapitalkreftene, sier vi, de tar ikke hensyn til miljø, faglige rettigheter, barnearbeid og det investeres for lite i utviklingsland. Men hvordan kan vi kritisere den

internasjonale kapitalen så lenge vårt eget oljefond ikke er underlagt andre kriterier enn økt profitt, og at det skal investeres i vestlige land?

I AUF tror vi på de små skritt, at vi starter å investere 10% av oljefondet i selskaper som har visse miljø- og arbeidstakerstandarder. For vi som er unge er opptatt av at oljefondet skal bli størst mulig, slik at vi kan trygge vår velferdsstat i framtiden. Men vi vil ikke bygge opp oljeformuen gjennom multinasjonale selskaper som kun har økt profitt som det eneste målet. Derfor krever vi etiske retningslinjer for oljefondet.

Samtidig som vi er blant de rikeste i verden er det vi som forurenser aller mest, så rettferdig fordeling, det handler også om at vi som er rikest må ta større ansvar for de skadene som vi påfører, og derfor handler kampen mot gasskraftverk til norsk industri, kampen mot økt energiforbruk og for mer miljøvennlige energikilder om mer enn norsk politikk. Det handler om global rettferdighet.

Vårt eget samfunn blir også stadig mer internasjonalt. Derfor var vi stolte på landsmøtet i Arbeiderpartiet for to år siden da vi vedtok at kampen mot rasisme skulle være ett av Arbeiderpartiets tre hovedmål. Men, AUF er oppgitt over Arbeiderpartiets oppfølging av landsmøtevedtaket, og når Arbeiderbevegelsens ledere holder kjeft da legitimerer vi de holdninger som vi vet at finnes. Vi er flau over den feighet som har lammet våre egne politikere i kampen mot rasisme. Derfor legger AUF fram en rekke konkrete forslag mot rasisme for dette landsmøtet.

For AUF som arbeider så aktivt mot rasisme er det ekstra viktig å gjøre en innsats mot kriminalitet i innvandrer miljøene. Derfor legger vi en tiltaksplan fram for dette landsmøtet, mot vold. Vi tror at et godt oppvekstmiljø, og prioritering av innsatsen i spesielt utsatte områder er mye mer effektivt enn lengere straffer. For fengsel hjelper ganske lite når vi vet at 80% av de som er inne for første gang kommer tilbake i fengsel. Derfor krever AUF økt satsing på det forebyggende arbeidet.

Det flerkulturelle samfunnet utfordrer flertallet i Norge. Skal vi ha en skole som oppdrar barn i den kristne tro når vi blir stadig mer forskjellig? Skal vi ha en statskirke som bygger på en religion når nordmenn har et stadig mer ulikt syn på tro og livssyn?

Da vi innførte det nye kristendomsfaget var målet å integrere mindretallet i et felles fag. Men så lenge mindretallet ikke føler seg integrert har det religiøse flertallet liten grunn til å påberope seg toleranse. Derfor ønsker AUF en debatt om kristen formålsparagraf og statskirken.

Den gangen sentrumspartiene var i opposisjon var de opptatt av tamilenes situasjon. De ville sende en delegasjon med parlamentarikere til Siri Lanka, men ble nektet innreise av myndighetene i landet. I dag starter de samme partiene hjemsending av 450 tamiler til et land i borgerkrig, og hvor en tredjedel av befolkningen er flyktninger i eget land. Sentrumspartiene brukte flyktningepolitikk i valgkampen for å kaste glans over sin egen moral, men når de fikk makt var løftene ingen ting verd. Det er politisk kynisme.

Det viktigste Norge kan gjøre er å bidra til fredsforhandlinger på Siri Lanka, men AUF vil også at Arbeiderpartiet skal gi tamilene en ny sjanse, slik vi gjorde med bosnierne på vårt landsmøte for to år siden.

Et samlet Arbeiderparti er vårt fremste våpen i kampen mot borgerlig politikk. Derfor ønsker AUF ingen ny EU-kamp. Men for folk som var på nei-sida i Arbeiderpartiet i 1994 så var tilpasning til EU's økonomiske politikk vårt viktigste argument, for mens EU-landene har like

stor økonomisk vekst som oss er ledighetstallene oppe i 10%. Vi har ført en annen økonomisk politikk som har gjort at vi har Europas laveste ledighet.

For AUF vil en fast tilknytning til Euroen bryte med resultatet av folkeavstemmingen. Da er det opp til flertallet i Arbeiderpartiet, om de ønsker å splitte partiet i EU-saken gjennom en fast tilknytning til Euroen. Vi burde i stedet stå sammen om det som vi er sammen om i europapolitikken. For vi er enige om EØS-avtalen, vi er enige om sterkere utjevning mellom regionene i Europa og vi enige om stabile valutakurser som mål. AUF ønsker ingen ny EU-debatt.

Det blir tøffere å være sosialdemokrat i fremtiden, for jo større utfordringene er, jo tøffere må vi prioritere. Å gi mer til alle er uttrykk for politisk feighet, men å ikke ta miljø- og fattigdomsproblemene på alvor er enda mer uansvarlig. Så la det siste landsmøtet i Arbeiderpartiet før år 2000 handle om noe mer enn gasskraft og vei til ditt distrikt. La det handle om noe mer enn vår egen tilfredshet med vår egen politikk. For når vi ser på de globale miljø- og fattigdomsproblemene som vår generasjon må løse, ja da har vi lite å være tilfreds over.

Så la det siste landsmøtet i Arbeiderpartiet før år 2000 handle om solidaritet med kommende generasjoner og solidaritet med de som har aller minst.

Takk for oppmerksomheten.

Dirigenten

Da har også delegat nr 32, Berit Kjeldseth Arntzen - Akershus, ankommet, og velkommen til deg.

Solveig Solbakken, Aust-Agder

Kjære partivenner

Først og fremst takk til deg, Thorbjørn, for en glitrende tale.

Det er fristende når en står her på talerstolen og endelig har fått tid å ta opp veldig mange saker, det skal jeg ikke la meg friste til. Jeg skal først og fremst kommentere to av de sakene som vi i Aust-Agder er opptatt av nå.

Sak en. Hvem er den beste statsministerkandidaten til Arbeiderpartiet?

Jeg innrømmer at vi har blitt ganske provosert, i Aust-Agder, over alle meningsmålingene og andre som tar opp ønsket om Thorbjørn eller Jens. Hadde det vært en lek så hadde det ikke vært så farlig, hadde det vært for moroskyld så kunne vi ledd litt av det, men veldig mange av disse spørreundersøkelsene er tatt opp i veldig alvorlig grad, og det menes alvorlig når man spør. Denne debatten hører hjemme i vår partiorganisasjon, så klart gjør den det. Den hører ikke hjemme noen andre steder enn i vår partiorganisasjon. Thorbjørn er valgt som vår leder og vår statsministerkandidat og vi har faktisk ingen andre.

Det betyr ikke at vi synes det er noe i veien med deg Jens, så absolutt ikke, men det er slik det er. Debatten om leder og statsministerkandidat skal foregå, og bør foregå, i vår partiorganisasjon. Og når til og med Arbeiderpartiordførere lar seg lure eller friste til å være med på en gallup, ja, så har i hvert fall vi i Aust-Agder reagert på det, og er enige i at men må mene hva man vil, men bør mene det der hvor det er riktig å mene det.

Jeg tror i den spennende, og ganske turbulente tiden vi er midt inne i og står foran, at det beste vi kan gjøre for å beholde den oppslutningen Arbeiderpartiet har, og den framgangen Arbeiderpartiet har, det er at vi må støtte Thorbjørn. Ikke bare her på landsmøtet, for her er det

lett, men vi må også gjøre det ute i våre lokallag og fylkeslag og ovenfor Per og Ola. Det er det beste vi kan gjøre så lenge Thorbjørn er vår kandidat. Vi har så mange politiske saker å være opptatt av, og derfor bør vi prøve å unngå å være med på den personfokuseringsgalleien i for stor grad.

Så var det sak nr to. Det er kommuneøkonomien.

Det var deilig, Hill-Marta, å se førstesiden av Aktuelt Perspektiv nr 40, med bilde av deg første siden og overskriften "Mer til kommunene." Det er flott at Arbeiderpartiet går inn for i budsjettet å styrke kommunenes økonomi med 1,1 millioner kroner i forhold til Bondevikregjeringen. Det låter godt for oss som lever ute i den fylkeskommunale og den kommunale hverdagen.

Det er fremdeles slik at det er stor forskjell på økonomien til norske kommuner. Det er store forskjeller og den er så veldig uforutsigbar. Kanskje det med uforutsigbarheten er like vanskelig som de store forskjellene. Hadde vi bare vist litt fremover, vi som stiller med kommunepolitikk, hva vi hadde å forholde oss til, så hadde det kanskje vært lettere. Men det skjer så mange ting som vi umulig kan forholde oss til, som for eksempel dyre lønnsoppgjør, som for eksempel svært mange ressurskrevende pasienter i kommunene.

I Aust-Agder var det en kommune som nettopp nå, for bare noen uker siden, var nødt til å lage et spesialtilbud til en voksen mann som har hatt hjertestans, fått store skader og blitt meget aggressiv. Selvfølgelig skal dette tilbudet finnes i kommunen, men kommunen måtte ansette 15 personer i turnus og det koster to millioner kroner i året, og det er klart at hvis denne kommunen hadde hatt tusen innbyggere og et lite helse- og sosialbudsjett så hadde det vært vanskelig.

Dirigenten

Dirigenten vil foreslå at vi setter strek etter neste at taler har holdt sitt innlegg, og det anses vedtatt. Forslag må altså leveres under dette innlegg.

Vedtak

Det er settes strek etter neste taler.

Arne Øren, Østfold

Dirigent og partifeller

Først, takk Thorbjørn, den talen gjorde godt.

Valg '99 og folkestyre. En statsskute med knekket ror og kommunesektoren i livbåtene. Er dette bildet og opptakten til kommune- og fylkestingsvalget neste høst? Stimulerer det til engasjement? Det siste års utvikling har ikke akkurat vært preget av fast kurs og langsiktighet. Valgkampen '97 og beskjed om full gass på alle motorer, men nye reformer og fagre løfter til folk flest, garantierklæringer og beskjed om at nå kan vi minst høste både grøden og såkornet.

Hva er så igjen til de lokale og regionale politikere i valgkampen '99?

I livbåtposisjon blir det å kjempe for å redde stumpene av de fagre løftene og garantiene.

Folk flest skjønner behovet for innstramning og fast styring. Folk flest merker også renteoppgangen, og folk flest skjønner at arbeidsledighet kan lure rundt neste hjørne. Og vi som er lokalpolitikere hører faktisk også til folk flest, men som lokalpolitikere så har vi, tro det eller ei, også en oppgave å fortelle om konsekvensene av manglende langsiktighet, og som lokalpolitikere er vi da også nødt til å sette ord på den forventningsklemma som folk flest

kommer i og det kan påpekes manglende samsvar mellom garantier og rettigheter og de faktiske tilbud og tjenester folk flest får.

Langsiktighet og konsekvens. Nasjonal satsing og kommunal / fylkeskommunal gjennomføring, det må henge sammen.

Hva er det da som styrer tilbudene og tjenestene fylkeskommunene skal gjennomføre?

Tre stikkord, synes jeg, gir hovedbildet på satsingen; det ene stikkordet er kvalitet, det andre er mengde og det tredje er nærhet eller trygghet.

Kvalitet, det er sterkt statlig regulert med liten regional eller lokal frihetsgrad. Rettighetslover, forskrifter, krav om helse, miljø og sikkerhet, godt og vel alt sammen. Mengde og nærhet preges tilsynelatende av større frihet, men ser du nærmere etter så vil du nok oppdage både øremerking, forskrifter og lovstyring.

Arbeiderpartiet har stått for en sterk offentlig sektor, og etter Thorbjørns tale i dag er jeg heller ikke tvil, der står vi også i dag og der skal vi stå videre i fremtiden.

Viktige reformer har blitt vedtatt i denne salen, og løftene har også blitt holdt, men det er nå tid for konsolidering, ikke nye reformer. Det er nå tid for å spørre hvordan, og ikke hva. Det er nå tid for å få samsvar mellom det etablerte hva og hvor mye. Den "historiske" framskrivningen av samfunnsøkonomien og kommunesektorens rammer samsvarer ikke med det vedtatte og etablerte hva, for kommunesektoren, og jeg tror det er mange i denne salen som kan vitne om det.

I mitt eksempel, som er Østfold Fylkeskommune, så må det i forhold til dagens drift spares inn 5% for ivareta statsbudsjettets innsparingskrav, og med ca 95% av budsjettet bundet opp til utdanning og helse og de resterende 5% til andre viktige samfunnsoppgaver, så gir dette bl.a. utfordringen å redusere videregående skole med 600 elevplasser i '99, å redusere behandling av pasienter med 4 000 innlagte pasienter.

Samsvarer dette med øremerking, omfangsforeskrifter, pasientgarantier og pasientrettigheter? Neppe. Resultatet blir tap av troverdighet, tillit og østfoldingen er plassert i forventningsklemma.

Min "hvordan-påstand" nr 1 er at vi endrer forhandlingene mellom stat, fylkeskommunene og kommunene om kvalitet, mengde og nærhet i forhold til rammer i bedre samsvar mellom forventning og tilbud, alternativet er konkurranseutsetting i markedet.

Min "hvordan-påstand" nr 2 er å legge pasientbehandlingsskjeden forvaltningsmessig til et og samme nivå. Kvalitet, rett behandling på rett nivå og nærhet, og bedre ressursutnyttelse blir resultatet.

Min "hvordan-søknad" til staten nå er faktisk at med 100% innsatsstyrt finansiering så kan vi behandle, og kan vi behandle unngår vi marked.

Takk.

Dirigenten:

Da vil dirigenten refererte de forslagene som er kommet inn:

Ragnhild Barland, delegat 156, Telemark: "Bibliotekjenesten"

Til pkt. 8

Telemark Arbeiderparti foreslår at det blir nedsatt en hurtigarbeidende komite som forhandler med postverket om en rabattordning for forsendelse av bøker mellom bibliotekene. Det bør

være mulig for alle bibliotektyper - store og små - å delta i nettverket slik at det blir mulig å utnytte de offentlige litteratur-ressursene på en økonomisk og hensiktsmessig måte.

Alf Daniel Moen, delegat 259, Nord-Trøndelag: "Bruk av norsk gass på norsk jord"

Produksjon av elektrisitet til innenlandsk forbruk skal primært skje med fornybare energikilder. Det er imidlertid et underskudd av elektrisk kraft som må dekkes med import, jfr NOU 1998:11.

Det Norske Arbeiderparti mener derfor at norsk naturgass skal kunne brukes i norsk industri og kraftforsyning, forutsatt at det skjer innen rammene av Kyotoavtalen og fremtidige internasjonale avtaler som Norge forplikter seg til

Signe Horn, delegat 066, Oslo: "Kontantstøtte og innvandrerbarn"

Landsmøtet til Arbeiderpartiet ber regjeringen om snarest å sette igang arbeid med å utrede virkningen av kontantstøtteordningen blant innvandrerbarn og deres bruk av barnehager.

Elin Gudmundsen, delegat 063, Oslo: "Romeriksporten"

I forbindelse med utsprenning av Romeriksporten har det oppstått betydelig senkning av grunnvannsnivået i et stort område. Det har ført til omfattende skader på boliger og i skogsområder og i vernede vassdrag i Østmarka som er friluft- og rekreasjonsområde til over 50 000 mennesker.

Statlige myndigheter har et særlig ansvar for verdien i vern av vassdrag, derfor må de konsesjonsvilkår NVE som faglig myndighet setter bli oppfylt, slik at vannbalansen i Østmarka blir gjenopprettet. Hensynet til mennesker og miljø i Oslo Øst må gå foran åpningen av Romeriksporten.

Staten som eier av NSB Gardermobanen AS må sørge for at selskapet settes i stand til å utføre lovpålagte naturfaglige undersøkelser og restaurering i Østmarka i årene som kommer, samt gi garantier til alle beboere på Hellerud og Ellingsrud som har fått skader på hus og eiendom.

Øyvind Hartvedt, delegat 087, Hedmark: "Vitalisering av lokaldemokratiet"

Arbeiderpartiet har i finansinnstillingen signalisert at vi vil se med nye øyne på organisering av offentlig sektor. Landsmøtet må gi et klart startsignal for å få fram hvordan partiorganisasjonen skal anvendes i dette arbeidet.

Landsmøtet ber sentralstyret ta initiativ til en bred prosess med mål om å sikre at kommune- og fylkespartienes syn på hvordan offentlig sektor skal organiseres kommer klart frem.

Rune Olsø, delegat 244, Sør-Trøndelag: "Kriminalitet"

Arbeiderpartiet har alltid hatt som mål å skape et trygt samfunn, tryggheten er bærebjelken i den norske velferdsstaten. I dag ser vi en økende utrygghet i samfunnet som en følge av vold og rusmisbruk. Spesielt rammes storbyene av denne utryggheten.

Trygghet skapes bare gjennom langsiktig arbeid, spesielt ovenfor utsatte ungdomsgrupper. Derfor mener vi staten må utarbeide en handlingsplan mot vold bygget på fem hovedprinsipper:

1. Gi en raskere reaksjon ved lovbrudd.
2. Styrke bruken av mekling i konfliktråd.
3. Satse mer på utdanning og yrkesopplæring til ungdomskriminelle.
4. Utvikle ettervernsordninger for ungdomskriminelle.
5. Etablere kriseteam for utsatt ungdom bestående av barnevern, skole og personer fra den enkelte sosiale nettverk.

Liv Ingebrigtsen, Landsstyret, "9.17"

Det norske Arbeiderparti går inn for en skånsom utbygging av det øvre Otta-vassdraget. Dette vil, sammen med økt satsing på energisparing og alternative energiformer, gi et viktig bidrag til norsk energiforsyning.

Knut Roger Andersen, delegat 57, Oslo: "Oversendelse til redaksjonskomiteen"

Undertegnede foreslår at forslag 12.20 "By og land, hand i hand" oversendes redaksjonskomiteen for andre saker.

Dirigenten

Dette forslaget vi komme tilbake til når vi skal behandle oversendelse til redaksjonskomiteen senere i kveld.

Lene Løken, Kvinnepolitisk styre: "Kvinner i et levende Distriktsnorge"

Mange distriktskommuner opplever at den unge generasjonen, særlig kvinner, flytter fra hjemstedet. Mange blir boende i sentrale strøk og vender ikke tilbake til hjemstedet. Det er derfor en stor politisk utfordring å bidra til at folk også i framtida kan få jobb og gode levekår i alle deler av landet.

Det må arbeides for å stimulere kvinner til å bo i distriktene gjennom:

- å få flere kvinner inn i landbruket. Flere odelsjenter må overta gården. Ofte er det en yngre bror som overtar, blant annet fordi sønnen i mange familier oppmuntres til å interessere seg for jordbruk selv om han ikke har odelsretten. Odelsloven må ikke endres retning av at "den som har vist spesiell interesse for landbruk" skal få større rett til å overta gården. En slik endring vil være et tilbakeslag for likestilling i landbruket.
- å innføre fagbrev i landbruket. Gjennom å innføre en slik ordning på lik linje med andre yrkesfag innenfor videregående opplæring vil man sikre fortsatt god kvalitet på norske landbruksprodukter og dermed gjøre landbruket mer konkurransedyktig. Det er igjen viktig for bosettingen i landbrukskommuner. Fagbrev må imidlertid ikke bli en forutsetning for å kunne bruke odelsretten.
- å gi kvinner bedre vilkår inne fiskerinæringa. Kvinner må stimuleres til å ta utdanning og arbeide i denne sektoren. Kvinner som er gift med fiskere må omfattes ordninger som sikrere dem økonomisk hvis ektefellen faller fra og den gjenlevende for eksempel blir sittende med gjeldsbelastet fiskebåt uten fiskekvote. Det er stort behov for arbeidskraft i fiskerinæringa i Nord-Norge. Derfor må det vurderes å tilpasse lovformuleringen om sesongarbeid til også å gjelde fiskerinæringa, og ikke bare landbruket slik regelverket er i dag.
- å gi kvinner en betydelig høyere andel av Bygdeutviklingsmidlene. Det må settes i gang kampanjer for å motivere kvinner til å søke. Kvinner bidrar i dag til 50 % av arbeidsplassene som skapes ved hjelp av BU-midler, men kvinner mottar bare omlag 25 % av midlene.
- å legge til rette for flere kvinnelige etablerere i alle kommuner. Intensjonen om en sterkere kvinneprofil i SND-ordningen må følges opp i den faktiske næringspolitikken. Det må stases mer på kvinnelige etablerere, både for å skape flere arbeidsplasser og for å bidra til en mer mangfoldig næringsstruktur. Kommunene og det lokale næringslivet må aktivt arbeide for å trekke til seg bedrifter og virksomheter, for på den måten å sikre et mer variert jobbtillbud til befolkningen. IT spiller her en sentral rolle. Ny teknologi kan bidra til at det

skapes nye arbeidsplasser også utenfor sentrale strøk. Offentlige virkemidler må brukes for å stimulere til telependling.

- å videreutvikle desentraliserte utdanningstilbud slik at færre må flytte for å skaffe seg utdanning. Dette er viktig både for dem som tar grunnutdanning og ikke minst for voksne som tar etter- og videreutdanning. For mange kvinner med omsorgsansvar vil et desentralisert tilbud være en forutsetning for å kunne ta videre utdanning.
- å sikre et godt offentlig tjenestetilbud og gode og varierte kultur- og fritidsaktiviteter i alle deler av landet. Det er spesielt viktig med et godt tilbud om barnehage og skolefritidsordninger. Når det gjelder kultur- og fritidstilbud, må kommunene og ulike organisasjoner bli flinkere til å rette sine tilbud inn mot kvinners interesser, ønsker og behov. Gode jakt- og fiskemuligheter er ikke tilstrekkelig for at kvinner skal bli boende i distriktene.

Steinar F Dreyer, delegat 283, Troms: "Fylkesveiene i distriktsnorge"

Når regjeringa Jagland forbereder statsbudsjettet for år 2000 skal det innpasses en bevilgning på 1 000 000 000,- til et program for opprustning av fylkesveiene.

I årene etter år 2000 skal det hvert år avsettes øremerkede midler til fylkeskommunene til kommunikasjonsformål i distriktsnorge.

Landsmøtet ser det som overordnet viktig at målsettinga i Rettferdig fordeling - blir fulgt opp i praktisk politikk:

Oppgaver må løses slik at vi får likeverdige velferd i alle deler av landet.

Inghild Vanglo, delegat 183, Rogaland: "Alkoholpolitisk målsetting"

Hovedmål; Arbeiderpartiet vil føre en politikk som har som mål å redusere forbruket av rusmidler for derved å redusere de skader og belastninger som påføres individet, familien, nærmiljøet og samfunnet.

Delmål:

1. Bevilgningspolitikken:
  - a. Det føres en politikk som søker å redusere alkoholforbruket.
2. Forebyggende arbeid:
  - a. Bevisstgjøre foreldregenerasjonen på eget rusmiddelforbruk og dets følger for seg selv og øvrig familie.
  - b. Utsette debutalder for ungdoms bruk av legale rusmidler og begrense rusmiddel bruk i ungdomsmiljøer.
  - c. Sette fokus på og oppmuntre til aksept for å begrense/ redusere alkoholforbruket ved å gjøre bestemte livssituasjoner/områder alkoholfrie: trafikk, arbeidsliv, idrett, organisasjonslivet, svangerskap, samvær med barn.
3. Behandling og rehabilitering;
  - a. Bygge ut behandlings- og rehabiliteringsapparatet slik at misbrukere og pårørende kan gi nødvendig hjelp.
4. Verne og omsorgstiltak
  - a. Sikre de som ikke kommer ut av misbruket en verdig livssituasjon.

Terje Hoffstad, delegat 090, Hedmark: "Rovdyrsmeldinga, St.35"

DNA ser at flere forutsetninger som lå til grunn for St. 35. Har endret seg raskt. Vesentlig endringer svenskenes målsettinger for bestandstørrelser av sine av sine store rovdyr.

Norge er i ferd med å oppnå målsettingene i St. 35 for sine bestandstørrelser av de store rovdyra. Dette og andre endringer siden meldinga ble vedtatt, viser at det er viktig å evaluere/rullere st. 35 annet hvert år.

Ved rulleringa vil Ap. Vektlegge midler til forskning og registrering av rovdyrbestanden.

Det svensk-norske samarbeid om forvaltningen må etableres formelt og bindende.

St. 35 må legge klarere føringer for forvaltningen av bestandene når måltalla for bestandstørrelsen er oppnådd

Siv Dagny Aasvik, delegat 266, Nordland: "Ja til likestilling i adopsjonsloven - for barnets skyld"

I adopsjonssaker må hensynet til barnet og dets mulighet for en god oppvekt være avgjørende. Evnen til å gi barn trygge og gode oppvekstvilkår er uavhengig av seksuelle legning og samlivsform.

I Norge har ingen rett til å bli adoptivforeldre, men Arbeiderparti er i mot at seksuell legning eller samlivsform skal være diskvalifiserende for å bli vurdert.

Arbeiderpartiet går derfor inn for at homofile par og enslige skal ha den samme retten til å bli vurdert som adoptivforeldre.

I dag må alle som søker om adopsjon gjennom ulike prosedyrer for å vise sikkerhet. Slik må det også være i fremtiden. Arbeiderpartiet krever derfor en endring av partnerskapsloven og adopsjonsloven slik at seksuell legning og samlivsform ikke er diskvalifiserende for å adoptere.

Gro Tvedt Andersen, delegat 064, Oslo: "Kristendommen og Staten"

Det norske samfunn blir stadig mer mangfoldig. Vi har blitt et flerkulturelt samfunn, også nordmenns syn på religion og livssyn er mer mangfoldig enn før.

Arbeiderpartiet vil ta initiativ til en gjennomgang av statskirken med sikte på å få i gang en bred offentlig debatt om vi ønsker at staten skal bygge på en religion i fremtiden. Vi vil ta initiativ til en offentlig utredning om statskirkeordningen.

Innføringen av det nye kristendomsfaget har skapt reaksjoner blant tros og livssynsminoritetene i Norge. Målet med faget var å inkludere tros og livssynsminoritetene, men de faget var ment å inkludere føler seg ikke inkludert. Arbeiderpartiet ønsker derfor et nytt fag som integrerer alle religioner. Faget skal på den måten sikre at tros og livssynsminoritetene føler seg inkludert. Inntil dette er gjennomført vil Arbeiderpartiet gå inn for fullt fritak. Møse utvalget konkluderer med at det tryggeste i forhold til menneskerettighetene, er å gi elever mulighet til generelt fritak fra faget.

Arbeiderpartiet vil gjennomgå ordningen med kristen formålsparagraf i skolen, på kort sikt ønsker vi å skaffe ordningen med kristen formålsparagraf i barnehagene.

Dirigenten:

Dirigenten tror, for det er fortsatt en lang rekke ganske lange og omfattende forslag, om det kan være en mulig løsning at dirigenten bare referer hva forslaget handler om, og at de blir lagt fram slik at de som er interesserte i å se innholdet av de kan gå å få sett det.

Vedtak

Dirigentens forslag ble vedtatt

Referenten har valgt å ta inn også de resterende forslagene i sin helhet. De er tatt fra protokollen fra fredagens møte.

Cecilie Stenbrenden, delegat 136, Vestfold: “Arbeiderpartiets internasjonale solidaritetsarbeid”

Arbeiderbevegelsen har i dag et aktivt internasjonalt engasjement. Dette kommer mest til uttrykk gjennom det arbeidet profesjonelle aktører som Norsk Folkehjelp utfører. Internasjonal solidaritet må også konkretiseres gjennom praktisk handling og samarbeid i andre deler av bevegelsen. Arbeiderpartiet vil derfor ta initiativet til konkrete prosjekter med sine søsterorganisasjoner i Sosialist Internasjonalen, og gjøre disse prosjektene tilgjengelige for deltakere fra alle deler av partiorganisasjonen. Internasjonalt arbeid med politisk karakter er et område som ikke tilstrekkelig dekkes gjennom tilskuddsordninger fra Utenriksdepartementet og NORAD.

Arbeiderpartiet vil derfor ta initiativ til at det etableres et solidaritets fond hvor ansatte og tillitsvalgte i Arbeiderbevegelsen betaler inn en viss sum. Et samarbeids utvalg med representanter fra de ulike deler av bevegelsen bør etableres for å utrede ulike modeller og finansieringskilder for et slikt fond.

I dag kan det være vanskelig å orientere seg langs den politiske skala i møte med partier fra andre land. For å gjøre det enklere i den sosialdemokratiske bevegelsen SI. For å gjøre dette enklere og gi SI en klarer politisk profil bør det lages et politisk program som medlemspartiene må sluttes seg til. Arbeiderpartiet vil ta initiativ til dette.

Spørsmålet om bistand er for Arbeiderpartiet et spørsmål om solidaritet i praksis. Bare ved å innfri målet om en prosent av BNI i bistand i denne stortingsperioden sier Arbeiderpartiet klart i fra at vår solidaritet handler om mer enn bare ord. Ved blant annet konsekvent å avvise alle forslag om kutt viser vi solidaritet. Det må imidlertid ikke stoppe der. Solidaritetsbegrepet stadig utvides. Arbeiderpartiet vil ta initiativ til full gjennomgang av vår bistand, med sikte på å skjermes den mot stadig kutt og vurdere opptrappingsplaner for økt bistand.

Eirik Øvre Thorshaug, delegat 237, Sør-Trøndelag: “Etiske retningslinjer for oljefondet”

Statens petroleumsfond ble opprettet i 1990. Det ble imidlertid ikke avsatt noe midler til fondet før i 1996 fordi statsbudsjettene ble gjort opp med underskudd.

Hoved formålet med etablering av Petroleumsfondet er imidlertid at det skal bidra til en budsjett prosess som ivaretar langsiktige hensyn når det gjelder spørsmål om hvor store petroleumsinntekter en skal bruke over statsbudsjettet.

Avsetningen til Oljefondet var i 1996 og 1997 større enn ventet. For 1998 har Norges Bank tidligere anslått at fondet skulle nå en verdi på 100.070 kroner. De siste beregningene viser at fondet sannsynlig vis ikke blir mer enn 150 / 160 mrd ved årsskiftet. Reduksjonen skyldes i hovedsak lavere avkastning, og dels mindre tilførsler fra statsbudsjettet enn forventet.

I følge anslagene i langtidsprogrammet 1998 til 2001 vil kapitalen i Petroleumsfondet øke fra dagens nivå til over 414 mrd ved utgangen av 2001, det vil si en økning fra under 5 prosent av BNP til over 30 prosent av BNP. Sett i lys av den siste økonomiske utviklingen kan dette sies å være optimistiske anslag, men det er mer riktig å si at fremskrivningene av oljefondet er knyttet til stor usikkerhet.

Den norske stat vil ha betydelige fondsmidler i utenlandske statsobligasjoner og aksjer ved tusenårsskiftet. Arbeiderpartiet mener vi kan forene målet om maksimalavkastning med å stille noen krav til hvor pengene skal plasseres. Vi mener det må stilles krav om etiske retningslinjer for hvordan fondsmidlene blir plassert. Plasseringene av Oljefondet må ikke være i strid med norsk utenrikspolitikk. Arbeiderpartiet foreslår derfor at det gjøres følgende endringer i retningslinjene for plasseringer av Oljefondet:

Avkastning

Fondet skal bidra til at generasjonsregnskapet ikke er negativt. Dette hensynet må styre avsetningene til fondet, og hvor stor risiko en kan ta med tanke på avkastning.

Menneskerettigheter

Fondets midler skal ikke plasseres i stats obligasjoner i land som har alvorlige brudd på menneskerettighetene.

Etiske retningslinjer

Med mål om økning skal ti prosent av fondet søkes investeres i utenlandske selskaper som ikke bryter med norske miljøstandarder. Selskapene må også oppfylle visse minimums standarder for arbeidstakernes rettigheter, og ikke benytte barnearbeid. Fondet skal investeres i selskaper som er ledende i forhold til miljø og arbeidstaker standarder.

Bård Strøm, delegat 206, Hordaland: "Situasjonen for tamilene i Norge"

Situasjonen på Sri Lanka har i flere år vært svært alvorlig for deler av befolkningene på øya. Terror og krigshandlingene i landet har ført til at den tamilske delen av befolkningene ikke kan føre seg trygge fra drap og tortur.

Tamilene trues i dag med hjemsending til et land der de risikerer å bli forfulgt og drept. En slik behandling av tamilene fra de norske styresmaktene er ikke forsvarlig og kan ikke fortsette.

Da flere stortingsrepresentanter ønsket å dra til Sri Lanka i 1997 for å se nærmere på forholdene i landet, ble delegasjonene nektet å reise.

Usikkerheten tamilene i Norge har for å reise til sitt eget land må tas på alvor. Arbeiderpartiet krever derfor at tamilene må få opphold i Norge. Vi oppfordrer samtidig stortinget til å sende en offisiell delegasjon for å vurdere tamilene situasjon på Sri Lanka.

Halvard Ingebrigtsen, Landsstyret: "Arbeiderpartiet tar kampen mot rasismen og fremmedfrykt"

Norges har utviklet seg til et flerkulturelt samfunn. Det er på tide at Arbeiderpartiet setter igang en debatt om hvordan vi skal møte utfordringene et flerkulturelt samfunn gir oss.

Derfor må kampen mot rasisme være et av Arbeiderpartiets hovedmål i kommende landsmøteperiode.

Det må settes ned et utvalg som kan komme med forslag som kommunene og fylkene kan bruke i kampen mot rasisme. Dette utvalget bør bestå av Arbeiderpartiet, AUF og fagbevegelsen. I tillegg burde Norsk Folkehjelp være representert.

Utvalget må også settes innvandringspolitikk på dagsorden, der integreringsprosessen og utfordringene diskuteres. Arbeiderpartiet, og da særlig APs ledelse, må nå styre debatten på våre premisser, og ikke la debatten styres av intoleransekreftene i norsk politikk.

En annen jobb for utvalget må være å lage og gjennomføre en landsomfattende kampanje mot rasisme og fremmedfrykt. I denne kampanjen bør ledelsen ha en aktiv og markert rolle.

Arbeiderpartiet må også ta initiativet og ansvar for at fremmedkulturelle resurspersoner rekrutteres til arbeiderbevegelsens apparat.

Nina Bachke, delegat 046, Oslo: "Energi"

Det uvanlig høye strømforbruket i Norge kommer av flere ting. Vi har en industristruktur som gjør at vi har langt høyere energiforbruk enn våre naboland. Dessuten bruker vi mye strøm til formål som oppvarming av rom eller tappevann, der andre bruker gass eller fjernvarme, og vi utnytter den strømmen langt mindre effektiv enn vi kunne ha gjort.

Arbeiderpartiet mener at målet for en norsk energipolitikk som skal være at energiforbruket reduseres og at kraftproduksjon skal skje ved bruk av energikilder som i minst mulig grad er til skade for miljøet og klimaet.

Energiforbruket i Norge øker stadig, og bare fra 1992-96 økte energiforbruket med ca. 10 %. Det er lite som tyder på at denne veksten vil stabiliseres så lenge effektive tiltak ikke settes i verk.

Arbeiderpartiet ser på ENØK-tiltak som et viktig skritt på veien til redusering av energiforbruket, og mener det bør pålegges enhver kommune å bevilge penger til ENØK-tiltak i såvel skolen som i andre offentlige bygg.

Vi mener at det er feil at industrien er fritatt el-avgifter og mener at det bør innføres umiddelbart. Vi støtter også forslaget til regjeringen om å øke el-avgiften for husholdningene.

Alternative energikilder

I forhold til de forutsetningene Norge har er vi svært dårlige til å ta i bruk alternative og fornybare energikilder. Dette til tross for at det har vært relativt stor politisk enighet om at en reduksjon i forbruket av energi er nødvendig. Vind- og bølgekraft samt biomasse er eksempler på at alternative energikilder godt kunne ha vært utnyttet mer her i landet, men så lenge de største aktørene i norsk industri har vært sentrert rundt petroleumsindustrien, har interessen i å satse på ny fornybar energi så og si vært fraværende. Utbygging av fornybare energikilder bør finansieres gjennom el-avgift på industri, samt økt strømvavgift for husholdninger.

Fordi Arbeiderpartiets mål er at energiforbruket skal reduseres, er vi også mot bygging av gasskraftverk så lenge det bidrar til å øke CO₂-utslippene og det totale energiforbruket.

Satsingsområder

Gjennom ulike tiltak og satsingsområder kan energibruken i Norge reduseres og hensynet til miljøet ivaretas.

Arbeiderpartiet mener at følgende tiltak må gjennomføres:

1. Energisparing i næringslivet og offentlige bygg
2. Potensiell reduksjon ligger på ca. 2/3, og gjelder i hovedsak reduksjon i bruk av lys. Alle bygg må gå bort fra oljefyring.
3. Utbygging av vindkraft. Ved å bygge ut vindkraft kan vi få 6 tWh inn i vår kraftforsyning i år 2010 og 20 tWh i år 2030
4. Overgang fra strøm og olje til andre oppvarmingssystemer. Både yrkesbygg og boliger kan gå over til fjernvarme eller varmepumper.
5. Eksport av kraft. Frigjøre elektrisitet fra vannkraft til eksport bl.a. gjennom ENØK-tiltak

6. Sikre at fornybare energikilder får likeverdige konkurransebetingelser på kraftmarkedet. I dag er fornybar energi, med unntak av vannkraft, dyrere enn fossile brensel.
7. Innføring av CO2-avgift på all kraftproduksjon
8. Sparetiltak direkte i boligene. Nye hus kan bygges slik at de bruker halvparten så mye energi som dagens gjennomsnitt
9. Juridiske og administrative tiltak:
  - a. Kreve av huseiere og husbyggere gjennomfører ENØK-tiltak
  - b. Kreve energieffektive løsninger ved større investeringer i næringslivet
  - c. Innføre minstekrav til energieffektivitet i elektrisk utstyr.

Anniken Huitfeldt, Sentralstyret, "Godt miljø mot vold"

Tiltaksplan mot vold og mobbing

Vi vil ta initiativ til en forebyggende reform, med vekt på individuell oppfølging av hvert enkelt barn og hver enkelt ungdom som har startet en kriminell løpebane. I første omgang vil vi sette inn ressurser i de områdene i norske byer hvor problemene er størst. Å sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge er det viktigste virkemidlet for å forebygge og bekjempe barne- og ungdomskriminalitet.

1. Fritidsklubber og frivillige organisasjoner

- a. Sterkere stansing på fritidsklubber eller ungdomshus for uorganisert ungdom. Vi mener at ungdomskubbene må gi ulikt tilbud for ungdom mellom 13 til 15 år og 15 til 18 år.
- b. Grupper som Ungdom mot Vold og Non Fighting Generation må styrkes med økte midler, og trekkes mer med i arbeidet mot vold.
- c. Unge voksne med flerkulturell bakgrunn bør ansettes i ungdomsklubber.
- d. Styrke utekontakten i utsatte områder

2. Skole og barnehage

- a. Økt elevmedvirkning for å styrke ansvarsfølelsen hos barn og unge.
- b. Styrke voksenkontakten for elevene og ansette flere voksne inn i klassen. Unge mennesker med innvandrerbakgrunn må ansettes i skolen og fungere som voksenkontakt for elevene. Vi mener det er bedre at flere voksne deltar i klasseundervisningen, framfor at enkeltelever tas ut av klasserommet.
- c. Ungdom må være med å utforme egen skolehverdag og tas med i beslutninger som angår dem.
- d. Foreldrene må aktivt delta i utformingen av skolehverdagen . Skolen må spesielt legge vekt på å trekke innvandrerforeldrene med der det også blir lagt opp til mer norskopplæring.
- e. Vi vil fortsette arbeidet med prosjektet leksehjelp.
- f. Skolehelsetjenesten må styrkes spesielt i utsatte områder.
- g. Bruk av elevmekling i konfliktsaker.
- h. Fortsette forsøket med gratis barnehager i utsatte områder

3. Straffemetoder

- a. Rask reaksjon ved lovbrudd er viktigere enn høyere straffer
- b. Bruk av mekling i konfliktråd styrkes.
- c. Det må satses mer på utdanning og yrkesopplæring til ungdomskriminelle
- d. Ettervern av ungdomskriminelle er viktig i for å bygge et nettverk.
- e. Synlig politi i gatene

4. Barnevernet

- a. Det må bygges flere og bedre alternative boformer for ungdom som er under barnevernets tilsyn. Hybler med tilsyn kan også være et alternativ.
- b. Ansatte folk med kompetanse på innvandrerspørsmål i barnevernet.
- c. Veiledningsgrupper for foreldre med innvandrerbakgrunn.
- d. Barnevernet må opptre som støttespillere til foreldrene.
- e. Etablere kriseteam for utsatt ungdom bestående av barnevern, politi, skole og andre viktige personer i den unges nettverk.

5. Barne og ungdomspsykiatri

- a. Det må etableres flere akutt plasser for ungdom med psykiske lidelser. Disse må ikke gå på bekostning av antall heldøgns plasser. Antall heldøgns plasser må bygges ut etter behov.
- b. PP-tjenesten (pedagogisk psykologisk tjeneste), PUT (psykiatrisk ungdomsteam) og sosialkontoret må gis økte ressurser, men må også samordne sin innsats.
- c. Utvikle spesielle opplegg for krigsskadede barn og tidligere barnesoldater.
- d. Som et ledd i ettervernsarbeid må det legges vekt på et godt poliklinisk ettervern. Det er også viktig at det etableres ettervernshjem.
- e. Det må også satses sterkere på Ungbo-prosjektet.

Ingall Olsen, delegat 293, Finnmark: "Fiskeripolitikk"

Norsk fiskerinæring har vært hovedårsaken til at vår langstrakte kyst har det bosetningsmønsteret vi ser i dag. Nærhet til fiskefelt var av avgjørende betydning i tidligere tider, men er også viktig i dag da kvalitetssikring av produktet kan være avgjørende for markedet.

Deler av landet er mer fiskeriavhengig enn andre. Norge skal ha en fiskeripolitikk som tar hensyn til fiskeriavhengighet. Det må bety at myndighetene skal benytte positiv diskriminering i enkelte tilfeller for å korrigere for fiskeriavhengighet.

Fiskerinæringa må bygge på en bærekraftig ressursforvaltning hvor bestandsuttak bygger på forsvarlighet, og hvor det må være mulig å drive lønnsomt, langsiktig kvoteuttak. Det må drives en tilstrekkelig grad av havforskning for å kunne foreta bærekraftig høsting.

Lønnsomheten i fiskerinæringa må styrkes slik at næringa blir i stand til å takle den stadig sterkere grad av globalisering av økonomien. Som eksportnæring er fiskerinæringa helt avhengig av den internasjonale økonomi.

Det ligger en særlig utfordring i å øke rekrutteringen av ungdom til næringen. En av forutsetningene for å lykkes med rekrutteringsarbeidet er at næringen kan tilby moderen og attraktive arbeidsplasser. Flåtefornyelse er nødvendig både for å ivareta arbeidsmiljøet, sikkerheten, nyrekruttering og råstoffkvalitet. SND's fiskebåtfinansiering må utvides slik at en kan få et skikkelig løft i fornying av flåten. Kriteriene for flåtefornyninga må bygge på riktig fangstkapasitet i de ulike fiskeriene i forhold til de tilgjengelige ressurser. Det må ikke gis tilskudd til ombygging eller nybygging av fartøy som driver eller planlegger å drive ombordproduksjon, og heller ikke til investering for større grad av ombordproduksjon. Ombordproduksjonen må begrenses av hensyn til tilgang på råstoff til industrien på land, slik at arbeidsplassene på land sikres.

Det er klart behov for omstilling i fiskerindustrien. Det bør være et siktemål å øke lønnsomheten og lønnsevne i industrien både for å gi industrien økt kraft i den internasjonale konkurransen, økt økonomisk omstillingsevne, økt lønnsnivå for de ansatte og økte råstoffpriser.

Det er påtrengende behov for økt utbygging og vedlikehold av fiskerihavnene i Norge. Myndighetene må styrke og intensivere utbygging av fiskerihavnene.

Råfiskloven og deltagerlovens intensjon har vært og må fortsatt være å garantere for strukturen og eierskapet i næringa. Intensjonen i disse to lovene må fortsatt beholdes.

Fiskerinæringen er Norges nest største eksportnæring. Næringen har store utviklingsmuligheter. Nærhet til fiskefeltene er et nasjonalt fortrinn som gir viktige bidrag til landets økonomi. Fiskerinæringa har vært avgjørende for å utvikle det bosettingsmønsteret Norge har i dag, - også denne funksjonene blir det viktig å ivareta i framtiden.

Arvid Garsjømoen, delegat 023, Akershus: "Allmennhetens rettigheter i innsjøer med fritt midtparti"

Allmennheten må få sikret fullverdig vern og støtte til sine rettigheter i innsjøer med fritt midtparti.

Begrunnelse:

Innlandsfiskeloven setter krav til rettighetsinnehaverne om forvaltning av fiskeressurser. Når grunneierne, som etter hovedregelen har rettighetene langs land, setter i verk tiltak for å forvalte fiskeressursene i sjøen, er det nå flere tilfeller av at de rettigheter allmennheten har gjennom det frie midtpartiet, blir krenket. Det frie midtpartiet som finnes i flere av våre store innsjøer. Sjøen om loven begreper som alderstidsbruk, sedvane og lokal rettsoppfatning til grunn, er det ikke klargjort hvem som skal forsvare rettighetene når de blir truet av privatinteresser. Det er ikke holdbart at et slikt ansvar skal overlates til tilfeldige enkeltpersoner som på ideologisk grunnlag stiller opp - både juridisk og økonomisk - slik som f eks i den langvarige og kostbare rettsaken omkring Hurdalssjøen.

Nils Bjørnflaten, delegat 148, Telemark: "Samferdselspolitikk"

Trafikkork på innfartsveiene til de store byene.

Arbeiderpartiet vil at kollektivtrafikken skal prioriteres. Derfor bør en lage en landsplan for å utvide hovedtrafikkårene med et kjørefelt, der et felt er forbeholdt kollektivtrafikken der dette er praktisk mulig. Dette vil være med på å demme opp for den stadige økende privatbilismen.

Inga Balstad, delegat 242, Sør-Trøndelag: "Kommuneøkonomien"

I Arbeiderpartiets alternative forslag til statsbudsjett er det gitt støtte til Regjeringens opplegg om at kommunesektoren sjøl må ta hovedansvaret for veksten i egne lønns- og pensjonsutgifter.

Som en følge av dette foreslår vi at staten også dekker sitt lønnsoppgjør for det pedagogiske personalet.

Dirigenten

Har alle forslag som er framsatt nå referert? Det er de.

Er det flere forslag som vil bli innlevert? Det er det ikke.

Er det flere som ønsker ordet, ut over de som nå har tegnet seg? Det er det ikke.

Da er strek satt.

Vigdis Ravnøy, Hordaland

Dirigenter, landsmøtevenner.

Det ble lenge å vente dette.

Jeg hørte Jagland var inne på dette med Sponheim og det kan jo fortelles veldig mange historier om Sponheim. Jeg liker best den historien om når han satt og snakket med sauene, og det burde han i grunn ha fortsatt å gjøre. Men, i Bergen har vi ikke bare Sponheim, der har vi også noe vi kaller for Sponheimen, og det var et partimedlem i Bergen som døde om Bergens Tidenes redaksjon til Sponheimen, og det gjorde de med rette. For jeg tror det er den eneste avisen som ikke har skjønt at Venstre er knøtt, knøtt lite, og antakeligvis er det alle Sponheimene i den avisen som i dag har fått utfolde seg både på lederplass og over en hel nyhetsside for å fortelle leserne at Jagland, ja han er både udugelig, han er famlende og Gud vet hva. Det er greit nok med en fri og kritisk presse, men trenger den i tillegg være sjofel?

Jeg har altså lyst til, fra denne talerstol, å sende følgende hilsen til Bergens Tidende, eller Sponheimen:

Den gamle tanken i Arbeiderpartiet om at bare Arbeiderpartiet kan styre landet vil ganske sikkert snart bli en realitet, og de som nå er på et korttidsbesøk i regjeringskontorene, de vil helt sikkert være enige innerst inne, selv om de ikke sier noe, men allikevel vil de helt sikkert også sørge for å sutre videre sammen med alle Sponheimene i Bergens Tidende.

Thorbjørn, jeg er helt sikker på at du igjen vil få en plass ved rattet og at du vil føre både landet, og ikke minst partiet, inn i det neste århundret.

Terje Vadehrad, hvis du nå er tilstede så skjønner du hva vi mener når vi sier at: Jagland, han sier akkurat det vi tror han sier, altså hva han egentlig mener om ditt og datt, for å bruke de ordene som du selv har brukt.

Så til det som jeg egentlig skulle ha ordet om, det var før jeg leste Sponheimen, nemlig om kunnskapsreformen. Vi er nå midt i en brytningstid, vi har det gamle industrisamfunnet og vi har det nye kunnskapssamfunnet som ligger foran oss og som krever at vi alle nå skaffer oss ny og bedre innsikt for å make de kravene som vi ser foran oss i arbeidslivet.

De bedriftene som nå ikke gir sine ansatte utdanningsmuligheter, de vil få problemer med å klare seg, og det har vi allerede sett rundt oss, i hvert fall hjemme i Hordaland.

Arbeidstakere, og de som ikke har arbeid, de vil ikke bare bli forbigått, de vil rett og slett bli forbiløpt om de ikke på egne premisser får anledning til videreutvikling og bli faglig mye, mye dyktigere enn de er i dag.

Framfor oss, venner, ligger nye krav. Det er ikke nok å kunne lese, det er ikke å kunne skrive og heller ikke regne på gamlemåten, sånn som vi med syv års skole lærte. Altså, vi må ut og så må vi skaffe oss nye ferdigheter.

Utdanningens varighet kan ikke begrenses til sju eller femten år, men den må vare hele livet. I stor grad så må den drives frem av den enkelte, altså av oss selv, når den enkelte føler at det er riktig at vi nå må skaffe oss mer utdanning.

Derfor vil jeg anmode Stortinget om å sørge for at etter- og videreutdanningsreformen blir en rettighetslov for voksne. For først da kan dette bli vårt store løft inn i neste århundre, vårt kunnskapsløft. Og jeg ønsker ikke minst Grete Knusen og hennes folk i Kirke-, Undervisnings og Forskningsdepartementet lykke til med jobben.

Takk for meg.

Torstein Rudihagen, Landsstyret

Dirigent og partifeller

Uavhengig av Thorbjørns påminnelse, det er to setninger som henger igjen etter Jaglands oppsummering etter valget og regjeringsskiftet i fjor. "Vi kommer tilbake" og i tillegg "Arbeiderpartiet kommer alltid tilbake", og som i all annen langsiktig tenkning om utfordringer, nødvendig politikk og strategi så har han også på dette området rett.

En grunn er det som særmerker Arbeiderpartiet i forhold til nær sagt alle andre parti, ikke bare det at vi er en del av en stor faglig politisk bevegelse, men det er dynamikken, utviklingsevnen vår. Evnen til hele tiden å være et moderne parti, med de nødvendige grepene som tiden til en hver tid krever. Våre basisverdier og mål ligger der, men jeg er glad for at vi har en partileder som evner å tørre ta et nødvendig oppgjør med en del foreldede dogmer og setter ny og nødvendig dagsorden. La oss fortsatt være det partiet som står for en nødvendig modernisering i kommune, i fylke og i landet.

Framtiden byr stort sett på utfordringer, så jeg vil på den korte talertiden jeg har her berøre en, som faktisk også AUF-lederen var innom. Vi snakker om en bærekraftig utvikling på så mange områder, kanskje mest i miljøpolitiske sammenhenger, la oss også bruke uttrykket bærekraftige energisystemer.

I Norge bruker vi nå mer elektrisk energi enn vi produserer selv, og bruken vil øke fremover. Dette kommer vi ikke utenom om vi skal nå våre mål i helse og eldreomsorg, i skole, ja nær sagt på alle områder. Ny teknologi og et konkurransedyktig næringsliv krever også mer elektrisk energi. Ingen er uenige i at arbeidet med energiøkonomisering bør intensiveres. Problemet er at dette vil ikke være nok, i hvert fall ikke i overskuelig framtid. Vindkraft og andre former for fornybare energikilder kan bare bli et supplement. Selv forhold til en fremtidig gassproduksjon med ny renseteknologi så er vannkraften et miljøvennlig alternativ.

I Arbeiderpartiets prinsippprogram står det da også helt klart at Arbeiderpartiet vil at det ved hjelp av fornybare energikilder normalt skal produseres elektrisitet tilsvarende det norske el-forbruket og at det skal satses på at vannkraft, energisparing og alternative energiformer kan gjøre Norge uavhengig av el-import fra forurensende energiproduksjon. I programmet er faktisk vannkraften omtalt som miljøvennlig, fornybar og den viktigste delen av et bærekraftig energisystem. Videre at det vi kan øke vannkraftressursene ved å bygge opp nye kraftverk i vassdrag som ikke inngår i verneplanen. Det står også at statlige myndigheter bør se positivt på konsesjonssøknader om ulike prosjekter fra el-produsentenes side.

Partifeller, sett i lys av dette så vil det være helt galt om landsmøtet her skulle sette en stopper for at stortingsgruppa på en grundig måte kan vurdere konsesjonssøknaden om utbygging av Øvre Otta, der det faktisk foreligger følgende faktum: Gjennom verneplaner er to tredjedeler av kraftpotensialet i området vernet, utgangspunktet for kraftproduksjon er to allerede regulerte magasin som ikke skal reguleres mer. Her er det pålagt stor minste vannføring i de

berørte elvene, ikke noe vannkraftprosjekt kan gi så stor produksjon med så små naturinngrep, og vi får, før vi går i gang med en eventuell utbygging, se om vi kan gjøre utbyggingen enda mer miljøvennlig.

Jeg må derfor anbefale at dette landsmøtet ikke binder opp stortingsgruppa i et vedtak om nei til utbygging av Øvre Otta. Takk.

Evy Ann Midttun, Finnmark

Dirigenter, kjære landsmøte

Jeg vil bruke min tid til å snakke om et aktivt, internasjonalt arbeid. Kan et aktivt internasjonalt arbeid være god distriktpolitikk, og kan det styrke lokaldemokratiet?

Internasjonalt samarbeid i nord. I globaliseringens tid er det mye snakk om å handle lokalt, men tenke internasjonalt. Det er akkurat det Arbeiderpartiet har gitt oss muligheten til å gjøre i Nord-Norge. Det var Arbeiderpartiet ved Thorvald Stoltenberg som startet det man satte i gang ved at man satte igang arbeidet med et regionalt samarbeid i Europas nordområder, i Barentsregionen. Det har utviklet seg til et livskraftig samarbeid på grunnlag av en bred folkelig oppslutning, og ikke minst i høst har vi sett det engasjement fra folk i Nordland, Troms og Finnmark spesielt og hvor man har reagert spontant på henvendelsen fra Murmansk om hjelp. Ja, det har rørt noe ved oss alle sammen, og derfor må det være viktig for oss alle sammen at vi støtter kampanjen "Nabo i nød".

Men Barentssamarbeidet dreier seg selvfølgelig ikke kun om nødhjelp. Barentssamarbeidet, og særlig det bilaterale samarbeidet mellom Norge og Russland, er et gjensidig arbeid for å skape økonomisk grunnlag for å kunne opprettholde bosetningen, virksomheten på begge sider av den nordlige landegrensen. Kort og godt, det handler om å være opptatt av folks hverdag.

Næringssamarbeidet går langsomt, men det går framover, og tatt i betraktning Russlands svært vanskelige økonomiske situasjon nå så er det viktig at vi har et langsiktig perspektiv også på det næringssamarbeidet.

Thorbjørn Jagland spurte i sin innledningstale "Hva gjør man i næringsdepartementet? Var man så opptatt at noen snakket sammen at man nå ikke snakker til noen?" Jo, faktisk er det slik, for i gårsdagens Aftenpost så står det med svær overskrift "Ikke sats i Nordvest-Russland". Stikk i strid med det Næringsministeren og Statsministeren sa at vi skulle gjøre. Så du har dine ord i behold.

Vi lærer mye av hverandre, og vi får respekt og kunnskap om hverandre. Nå er det viktig for oss at vi praktiserer lovverket slik at samarbeidets intensjon, hvor vi får til at vi ønsker våre partnere også som arbeidskraft til Norge. Vi trenger russisk arbeidskraft innenfor fiskerisektoren, men også innenfor andre sektorer. At Barentssamarbeidet er verdifullt er ikke bare sett i et regionalt perspektiv, vi ser det spesielt ut fra et sikkerhetspolitisk perspektiv som legges til grunn for dette arbeidet. Vi sover mye bedre nå når vi vet at vår nabo, bare noen mil fra oss, skal få det bedre. Vi sover bedre når vi vet at våpenarsenalene er forsvarlig låst ned og vi sover ekstra godt når vi vet at atominstallasjonene er godt sikret, og det gjelder ikke bare finnmarkingene, for disse tingene har ingen grenser.

Vi ser at når ting blir litt formelle og man blir nødt til å ri prinsipper mellom hovedstedene så er det godt at vi har en god, uformell og direkte dialog mellom de norske og de russiske områdene. At sentrale norske myndigheter må ta fatt i, og gjøre ting i, forhold til norsk utenrikspolitisk hverdag, det skjønner vi. Men det er viktig at vi får jobbe, og det er en tillitserklæring til regionen. Når guvernøren i Murmansk ringer til fylkesordføreren i

Finnmark, den eneste fra Arbeiderpartiet i Nord-Norge for så vidt, og ber om hjelp så er ikke det mindre enn en sensasjon, for ti år siden så ante vi ikke hva som skjedde der, vi hørte i hvert fall aldri det.

EU, gjennom Finland og Sverige gjennom sitt EU-medlemskap, er også med i Barentsregionen og gjennom Finland har tatt initiativet til den nordlige dimensjonen. Det skal spesielt arbeides mot energi- og miljøsektoren. Dette er bra, men vi må ikke miste fokus på vår egen satsing. Vi har satt igang noe som er bra for alle og for Nordvest-Russland, så la oss se at dette samarbeidet vokser og at det er ment å være et fundament for den økonomiske virksomheten og aktiviteten for folk i dette området i Europa. Takk.

Hans Hjerpekjøn, Landsstyret

Dirigenter, landsmøtedelegater

Blant de mange forslagene som er kommet inn fra forskjellige kommunepartier og -lag i Vestfold så er det gjerne et par jeg vil forsøke å understreke og utbygge lite gran.

Det er vel ingen overraskelse for noen av dere at vi i vårt fylke er helt spesielt opptatt av de rekreasjonsmuligheter folk har i strand- og kystsonen. Vi lever i et tett befolket og lite fylke hvor dette blir stadig en vanskeligere kvalitet å oppnå. Det vi imidlertid da har tatt opp i et forslag denne gangen er at vi er fortvilet over at det lovverk vi har på dette området i dag dessverre ikke gir oss, etter vår mening, i tilstrekkelig grad muligheter for at folk kan komme ned til strandsonen.

I dag er altså hovedregelen den at allmennheten har ferdselsrett i såkalt utmark, men ikke i innmark. Vi har da levert inn et forslag hvor vi ber om at vi får en enklere og en klarere definisjon av ordet innmark, slik at folk ikke blir stoppet av at huseiere i strandsonen stadig kan utvide sitt innmarksområde, rundt huset sitt, med å utplassere forskjellige typer innretninger stadig lenger vekk fra huset. Det er en ganske effektiv måte, i dag, å stoppe ferdselsretten i strandsonen. Vi må klare å skjære gjennom, og vi håper at landsmøtet vil gi oss et signal om å støtte det.

Ellers så er vi veldig bekymret for at Norges mest brukte Inter-City togrute, Vestfoldbanen, for første gang på 90-tallet, er i ferd med å miste passasjerer, og det ganske dramatisk, 7 000 færre passasjerer tok toget i oktober i år enn det som altså var de tidligere tilsvarende månedstall.

Langsommere, dyrere, og jeg sa langsommere, og stadig mer overfylte tog, den utfordringen møtte vi på Stortinget, med partiet i ryggen, og vi i Vestfolk med tidlig på 90-tallet å skissere ambisiøse planer for hvordan vi skulle oppruste og forbedre denne strekningen slik at vi fortsatt fikk folk vekk fra vei og over til tog. I dag må vi konstatere at disse planen og planen, den viktige planen, om sammenknytningen med Sørlandsbanen er det gått totalt hull på, og vi er nødt til igjen å reise denne saken som nå er i ferd med å utvikle seg dithen at vi faktisk gjør det motsatte av det vi ønsker, vi får mindre kollektivtrafikk og vi får mer veitrafikk.

På begynnelsen av 90-tallet så klarte de borgerlige partier i Vestfold å fremstille Kjell Opseth nærmest som en skurk som drev å stjal penger fra vestfoldinger når det gjaldt samferdselsbevilgninger. I dag er de bevilgninger og det nivået bevilgningene til samferdselssektoren lå på den gangen Kjell var samferdselsminister, det er en fjern og helt uoppnåelig drøm. Det kan jeg fortelle dere. Vi ønsker oss gjerne tilbake til Opsethnivå, det vil jeg gjerne ha sagt.

Landsmøtedelegater. På det nasjonale plan vil jeg få lov til å komme innom den situasjonen som vi også der står oppe i. Vi er jo i ferd med å nærme oss kanskje den siste viktige politiske

korsvei i dette århundre. Det er umulig i dag å kunne si om en regjering Bondevik vil fortsette, halte videre, stadig mer skadeskutt, uten styringskraft, uten langsiktighet. I en slik situasjon kan det jo ikke utelukkes at det er Arbeiderpartiet som må danne regjering.

Etter mitt syn, og jeg har vært opptatt av dette med regjeringsdannelser - som jeg altså fortviler litt over at vi ikke har bedre bestemmelser rundt, vi må ikke oppleve at vi må bære ut en regjering, nærmest fra kirkeasyl - vi må i en slik situasjon, etter mitt syn, først ha den is i magen at vi venter på at ansvaret for Bondeviks eventuelle avgang er tydelig plassert, er tydelig plassert, så tydelig at det foreligger et nytt mandat i Stortinget. Bare det vil gi logikk i det du gjorde i fjor, Thorbjørn, og det vi eventuelt da gjør i år. Det vil da altså gjøre at vi da kan, og for meg er det ganske viktig, ikke ta regjeringsmakta, men vi kan ta i mot regjeringsoppdraget. Og det vil gi oss det grunnlaget du trenger, Thorbjørn, når vi alle sammen her håper at du skal ta over og få den styringskraft slik at vi kan erstatte den kortsiktigheten vi har i dag med langsiktighet, da kan vi erstatte den med trygghet og varme også inn i et nytt århundre. Takk skal dere ha.

Kristine Gramstad, Rogaland

Kjære landsmøte

Homofili har eksistert siden tidenes morgen og vi har hatt unger like lenge. I Norge regner en med at det er ca 20 000 barn som lever med homofile foreldre. FN's barnekonvensjon sier at det ikke er lov til å diskriminere unger på grunn av familiebakgrunn. Spørsmålet om stebarnsadoptsjon faller inn under denne konvensjonen, hvor Norge i dag ikke tar hensyn til hvem som er den beste omsorgspersonen hvis ungen lever i et homofilt samboerskap. En stortingsrepresentant i Sverige satte igang en høring om homofil adopsjon fordi han mente at han ikke viste nok om saken, resultatet ble bl a dette. Det blir for enkelt for landsmøtet i Arbeiderpartiet å avfeie akkurat den samme saken uten å søke dokumentasjon.

Kamerater, det mangler ikke på forskningsmateriale, hvis man er interessert. Det er utgitt over hundre dokumenter, bøker ol fra bl a USA, Europa og Nord-Europa. Det som er så rart i en så kontroversiell sak, det er at forskningsmaterialet er så entydig. Det er sjelden at forskningsmateriale i det hele tatt er så entydig som det er i spørsmålet om homofil adopsjon.

Konklusjonen er, seksuell legning har ingen ting med om du er en god forelder eller ikke. Forskningen viser også at barn av homofile hverken har det verre eller bedre enn barn av heterofile.

En vanlig påstand i forhold til adopsjonsspørsmålet er at ungene blir mobbet på grunn av foreldrenes legning. Dette kan skje, men ikke i større grad enn det unger blir mobbet når det gjelder at de har feil klær, feil sko eller feil hudfarge. Dessuten, og det bør være et tankekors for alle oss som sitter her inne, disse ungene eksisterer i dag og får svi for de holdningene som vi videreformidler til våre unger og som de får føle på kroppen. Skulle vi ikke tatt mot flyktninger og skulle ikke vi gjennomført HVPU-reformen fordi de kunne blitt mobbet når de kommer på skolen? Det er litt rart, synes jeg, at hvis barn av innvandrere blir mobbet så er det rasisme, men hvis barn av homofile blir mobbet så er det en god unnskyldning for meg og deg.

Samfunnet utvikler seg stadig, AUF er et godt eksempel på det. På AUF sitt landsmøte i 1996 så falt forslaget om at homofile skulle få lov til å adoptere barn, på landsmøtet i 1998 var det nesten ikke synlig motstand igjen. Hvis en ser litt tilbake på de store seirene Arbeiderbevegelsen har hatt når det gjelder familie og andre rettighetsspørsmål så vil en se at tiden heller ikke var inne for de forslagene. Skulle vi ha ventet til alle hadde akseptert alenemødre så kunne vi ha ventet lenge, kamerater.

Arbeiderbevegelsen gikk fram og skapte de forandringene som vi mente var nødvendige. Det er ikke Arbeiderpartiets oppgave å være feige i det neste årtusen. Arbeiderpartiet skal være nytenkende, og dette kan vi gjøre nå. Vi aksepterer de samfunnsendringene som har kommet og likestiller homofile med heterofile i adopsjonsspørsmålet. Takk.

Alf Daniel Moen, Nord-Trøndelag

Dirigent, godtfolk

Takk til partilederen for en drivende god tale. Jeg er glad for at lederen nå tok så klart til orde for at vi nå må satse på økt verdiskapning på de råvarene som vi har, og at han nevnte gass i den sammenhengen.

Det viktigste grunnlaget for verdiskapning i det århundret vi har lagt bak oss var vannkraften, det var energien. Industrien har egen kraftproduksjon eller de har veldig langsiktige kraftavtaler. Det var grunnlaget for viljen til å investere.

Energitilgang, sikker energitilgang, er fortsatt den viktigste forutsetningen for verdiskapning i industrien, men lederen vår understreket ganske kraftig at miljøet må settes i forsetet, og at våre internasjonale forpliktelser skal stå fast og at vi skal løse våre behov innenfor de rammene. Vi har et tidligere landsmøtevedtak som sier at det innenlandske forbruket av elektrisk kraft normalt skal dekkes av fornybare ressurser, og vi har sagt at dersom det bygges gasskraftverk i Norge så skal den energien selges til utlandet.

Mye har forandret seg siden den gangen. Vi har opplevd tørkeåret 1996, da vi importerte 9 TWH fra utlandet, og i et normalår nå så sies det at importen blir i en størrelsesorden 4 TWH, eller tilsvarende åtte Alta-kraftverk. Den energien vi importerer blir jo stort sett produsert på kul, FN's klimapanel peker på at målet må være å gjøre seg uavhengige av fossile brennstoffer, men det vil ta minst 50-100 år. Det pekes også på at gassen må være bruken inn i den nye tiden, alle snakker jo om at det neste århundret blir gassens århundre. Miljøstrategien for Europa er gasskraftverk. Dette er en kraftig miljøutfordring for Norge som er en stor gassprodusent. Det er nå vi har rollen som den store energileverandøren, det vil ikke uten videre være slik i fremtiden. Skal vi ta del i de ulike fasene av utviklingen i de neste 50 år eller skal vi stille oss slik at alle de andre får lov til å drive verdiskapning på den norske gassen, bare ikke vi selv, og norsk næringsliv på norsk jord, vel og merke.

Det som er helt sikker er at vi kommer til å bruke mye gasskraft i dette landet i årene framover, og jeg sikter da til den utredningen om energi og kraftbalanse i Norge mot 2020, konklusjonen der er ganske bred og enig om at vi vil ha behov for energi ut over det vi bruker i dag. Uten at vi produserer noe mer selv, vil det bli import. Spørsmålet vi da må ta stilling til er om vi skal importere den eller om vi skal produsere den selv. Det er i hvert fall mange gode grunner til at vi skal produsere den selv. En god grunn er at fastlandsnorge nå er sterkt preget av at vi er en råvareprodusent av olje og gass, vi har gjort oss nesten avhengige av den. Oljeproduksjonen, den kommer til å gå ned om noen år, og gassen kan gi liten nettofortjeneste, det får vi stadige advarsler om. Olje og gass vil også gradvis bli utfaset som den viktigste energikilden i årene framover, det får vi også høre. Vi må erkjenne at vi i løpet av en del år må skaffe oss andre bein å stå på. Skal vi makte å skaffe oss nye bein så må vi gi norsk næringsliv anledning til å utnytte fortrinnene vi har med gass fra norsk sokkel. Vi må tillate oss å gjøre det på lik linje med resten av Europa. Det er bare på den måten norsk næringsliv, og Norge som nasjon, har mulighet til å være med på å være pådriver i utviklingen av den beste miljøteknologien som kan anvendes innenfor produksjon av elektrisk kraft av gass.

Vi må ikke glemme at det vil være det næringsliv og de nasjoner som får drive verdiskapning på nåværende tilgjengelige energikilder, som eksempelvis gass, som vil ha økonomisk evne til å være med å utvikle den teknologien som skal gjøre oss uavhengige av fossile brensel. En annen god grunn er at vi har flere gasskraftprosjekt som miljømessig er helt på høyde med det som fremvises i verden liggende på beddingen, prosjektene er i ulike utredningsstadier.

Vi må ha en politikk i Det norske Arbeiderpartiet som gjør det mulig for oss å ta stilling til konsesjonssøknadene etter hvert som de kommer. Derfor har jeg lagt frem det forslaget som ble referert tidligere, som er fremmet på vegne av Nord-Trøndelag Arbeiderparti. Takk.

Bente Fredheim Nygaard, Akershus

Dirigenter, landsmøte

Thorbjørn Jagland, i dag synes jeg du var god, men du glemte noe og det skal jeg ta for meg her.

I norsk politisk debatt så er det gode tradisjoner for å konstruere motsetningsforhold mellom hovedstadsområdet og resten av landet. For noen så fremstår de sentrale delene av landet som en ensidig negativ faktor mot distriktene og årsaken til alle mulige problemer, fraflytting, kompetanseflukt, kvinneflukt, you name it.

Jeg tror det er på tide å stille spørsmålet også den andre veien, hvordan ville resten av landet sett ut dersom hovedstadsområdet ikke eksisterte? En nokså absurd tanke, men allikevel fruktbar, for den kan klargjøre den viktige funksjonen som hovedstadsområdet har og gi forståelse av at regionen har en stor betydning for utviklingen av hele det norske næringslivet, ikke minst distriktene.

Akershus/Oslo regionen har en rolle som nasjonalt kraftsenter som kommer til uttrykk på følgende hovedområder: Akershus og Oslo er opphavssted for nye næringer, kunnskapsbaserte næringer. De blir utviklet på grunnlag av kompetanseinstitusjoner og nærmiljøet i storbyområdene. Hovedstadsområdet er senter for produktutvikling og innovasjon, både i offentlige institusjoner og i næringslivet. Regionen fungerer som kunnskapsbase for de fleste bransjer.

Akershus og Oslo er landets største internasjonale region og fungerer som brohode for internasjonal kapital, teknologi og kompetanse. Mer enn to tredjedeler av utenlandskeide selskaper er lokalisert til denne regionen. Dette har stor betydning for tilførsel av kompetanse og for nasjonal markedsadgang.

Det er viktig å skaffe forståelse for at dette er funksjoner som bare hovedstadsområdet kan spille i et land av Norges størrelse. Alternativet er ikke å flytte disse funksjonene til andre deler av landet, alternativet er å utnytte de vekstmulighetene vi har i Osloområdet, eller å la være å gjøre det.

Hovedstadsområdets nasjonale betydning er et spørsmål som har en tendens til å komme i bakgrunnen i en distriktpolitisk debatt hvor utgangspunktet er motsetningsforholdet mellom distriktet og sentrale områder. I dags situasjon så blir det særlig lagt vekt på tilflytting av kvalifisert arbeidskraft fra distriktene og til Oslo - hovedstadsregionen. Dette er en utvikling som skaper problemer for både områdene som det blir fraflyttet fra og de områdene som blir tilflyttet.

Hovedstadsområdet opplever, som følge av denne utviklingen, presstendenser på viktige samfunnsområder som boliger, kommunikasjon og offentlige tjenester. På tross av interessekonfliktene som finnes når det gjelder ressursfordelingen mellom sentrale områder

og distriktene så er det ikke gitt at manglende tilrettelegging for utvikling av næringslivet i sentrale områder er en fordel for næringslivet i andre deler av landet. Det kan tvert i mot vise seg å være en forutsetning for næringslivet i alle deler av landet at hovedstadsområdet blir gitt mulighet til å spille rollen som kraftsenter og lokomotiv for hele landets næringsliv.

Med en årlig innflytting til Akershus som tilsvarer befolkningen i en gjennomsnittlig norsk kommune så er presset på de kommunale tjenestene betydelig. Men det er heller ingen god distriktpolitikk at innbyggerne i Akershus og Oslo ikke får forsvarlig offentlig tjenester innen helse, eldreomsorg og utdanning. Jeg tror det er på tide at vi kommer oss vekk fra debatten om hvilken del av landet som er viktigst. Hovedstadsområdet eller distriktene. Forholdet er først og fremst et gjensidig avhengighetsforhold. I de sentrale områdene er vi avhengige av at det er et aktivt næringsliv i distriktene, likeledes spiller Oslo og Akershus en viktig rolle som lokomotiv for utviklingen av næringslivet i hele landet. For oss som pendler med tog, vi vet at hvis lokomotivet stopper så stopper vognene også.

I vårt lille land, med litt over fire millioner innbyggere, så må vi etter hvert kunne se at landet er en helhet, i steden for å krangle om hvem som skal ha den største biten av kaken så må vi se hele landets næringsutvikling og velferdsutvikling i sammenheng og forstå at ulike regioner har en rolle spille innenfor en nasjonal arbeidsdeling. Det er plass til både distriktpolitikk og en politikk for storbyene. Arbeiderpartiet skal fortsatt stå som garantist for distriktene, men vi skal greie å ha to tanker i hodet samtidig.

Vi skal, som det står bak meg her, vi skal også være garantist for rettfærdig fordeling.

Frank Bakke, Telemark

Dirigenter, partikamerater

Energi for fremtiden. Undertegnede arbeider i Norsk Hydro, nærmere bestemt på Herøya i Porsgrunn. Det forundrer vel ingen at vi, kraftintensiv industri for øvrig og treforedlingen er opptatt av energipolitikk. Vår jobb er å foredle norsk kraft til salgbare produkter som sikrer landet grunnleggende verdiskapning og arbeidsplasser i distriktsnorge.

Våre framtidsutsikter er stadig mer usikre som følge av at sentrale energipolitiske rammebetingelser ikke blir avklart. Dette industripolitisk bestemte kraftregime må justeres og tilrettelegges for dagens behov. Dessverre har dette ikke blitt fulgt opp.

Mens tiden renner ut for gjeldende kraftavtaler fores vi fortsatt med fagre løfter om at spørsmålene vil bli løst i god tid. Jeg viser her til regjeringen Jaglands program for 1998-2002 hvor det bl.a. sies: "Regjeringen legger vekt på at industrien fortsatt skal ha elektrisk kraft til konkurransedyktige vilkår. Samtidig er det nødvendig at næringen som gjør denne virksomheten konkurransedyktig. Regjeringen legger til grunn at industrien vil fortsette arbeidet med å redusere energiforbruket pr produsert enhet. Regjeringen legger opp til at industriens fremtidige kraftvilkår avklares i god tid før de eksisterende kontraktene løper ut."

Store deler av kraftintensiv industri må moderniseres og utvides til konkurranseriktig størrelse dersom den skal overleve på sikt. Det vil si møte behovet for teknologiløft, omstilling og effektivisering, og ikke minst innfri kravene til ENØK, miljø og klimaforbedringer, altså er det også behov for økt tilgang på kraft. Planene ligger klare, men større investeringer kommer ikke til å bli foretatt før industrien er sikret langsiktige avtaler både på gammel og ny kraft, til konkurransedyktige priser. Jeg viser til innsendt forslag fra bl a Telemark Arbeiderparti som klart og utvetydig argumenterer for at det er nødvendig med en fortsatt sterk og bevist energipolitikk fra arbeiderbevegelsens side. Hele vår velstand er basert på den merverdi

foredling skaper. Disse åpenbare fakta til tross greier vi til stadig å tukle til debatten om energi og energiforsyning.

Det er ingen uenighet om at vi skal ta ut og eksportere gassen fra feltene utenfor kysten vår. Inntektene fra gass er vi alle med på å bruke med glede. Mange, og særlig de som ikke vil være med på å utvikle industrien vår og øke verdiskapingen, er spesielt opptatt av å bruke mange penger, men hvordan pengene skapes er de ikke spesielt opptatt av. Og, når det er snakk om å bruke deler av den samme energikilden her hjemme til energiproduksjon for videreforedling til elektrisk kraft, da går debatten i vranglås. Da får en inntrykk av at luftrommet er ensidig og eksklusivt norsk. At den forurensning vi måtte forårsake blir stående som en røyksøyle over hodene våre, mens den forurensning som slippes ut i luft som til vanns ellers i Europa forblir der uten å berøre eller anfekte oss rene norske.

Jeg har allerede påpekt at vi må ha ett nytt politisk bestemt kraftregime, men også at vi må ha ny kraft. I Norge har vi nå en total energiproduksjon fra vann, gass og olje lik 2500 TWH, vi har et nasjonalt forbruk på 230 TWH, altså eksporterer vi 90% av det vi tar opp og produserer. Samtidig importerer vi også kullkraft. Nå vil vi ha vår rettferdige del av denne energien til å dekke de behov som vi har i industrien. Vi vil ha gasskraft før all ny vekst i norsk prosessindustri blir investert i utlandet.

Gjennom å utnytte ressursene i Nordsjøen til også energiproduksjon, gasskraftverk, kan vi skape nye muligheter og det må vi ta vare på. Dette er den tryggeste oppskriften for å sikre fremtidig verdiskaping i Norge, og dermed kunne opprettholde og utvikle velferdssamfunnet. Jeg ber derfor om at landsmøtet vedtar følgende uttalelse:

“Arbeiderpartiet understreker behovet for at det nå blir en avklaring av rammebetingelsene for kraftintensiv industri og treforedling. Man merker seg at regjeringen ikke følger opp Stortingets flertallsvedtak og at den har en negativ holdning til industrien generelt. I erkjennelse av at kraftsituasjonen for denne industrien må styrkes går Arbeiderpartiet inn for å bygge gasskraftverk i Norge for å dekke produksjonen av kraft til innenlandsk forbruk. Norsk gassproduksjon skal sees i et globalt perspektiv hvor Kyotoprotokollen skal være det instrument som benyttes for å oppnå globale miljøeffekter og løse CO₂-utfordringene.”

Takk for oppmerksomheten.

Oddny Annie Bang, Nordland

Dirigent og partivenner

Takk til deg Thorbjørn for et veldig inspirerende og interessant foredrag. Jeg skal bare ta for meg et par av de tingene som du var innom.

Da det norske folk gikk til stemmeurnene med sin seddel ved siste valg så trodde de på de løftene som partiene ga, også de løftene som sentrumspartiene ga med sine overbud. Disse partiene hadde i lang tid før valget innbilt seg selv og andre at landet har en Sareptas krukke som de kunne øse av. Vi viste da, og alle har fått det bekreftet senere, at slik er det ikke. Vår Sareptas krukke er avhengig av omverden, det er bevist, ikke minst, gjennom oljeprisene.

Jeg er glad for de standpunktene som vår partiledelse tok om ikke å følge med i den uansvarlige dansen som sentrumspartiene bød opp til. Nå har de fått smake egen medisin, og vi har alle fått et år med demonstrasjon av løftebrudd. I tillegg har vi fått en svekket økonomi og et rentenivå som på nytt kan gi øket arbeidsledighet. Sentrumspartiene kjøpte seg velgere gjennom urealistiske løfter. Jeg skjønner ikke at de tør se seg selv i speilet med all den dobbeltmoral som de har gjort seg til talsmenn for. Regjeringen har ikke engang støtte i egne partier på Stortinget. Landet kan ikke styres videre med slikt lederskap.

Det ble sagt tidligere i dag at eksperimentenes tid må være forbi. Jeg vil si det slik at kandidater som har gjennomgått et års voksenopplæringskurs og ikke klarer eksamen, de bør ikke få gå opp til ny prøve før de har lært lekse.

Landet må ha en styringsdyktig regjering som tenker langsiktig, som gir omverden tillit til Norge og som sikrer solidaritetsalternativet. Dette vil gi lavere prisvekst, lavere rente og styrke konkurranseevnen for bedriftene.

Nåværende regjering skryter av sin distriktpolitikk, men hva hjelper det med noen små kroner her og der hvis distriktsbedriftene, som har de høyeste lånene, blir tynnet av en høy rente?

Arbeiderpartiet kan ikke rygge tilbake for å ta ansvar, det har vi heller aldri gjort, selv om det har vært mange tunge tak. Vi må på nytt ta ansvar og rydde etter borgerlig udugelighet. Det var rett av vår ledelse og sette ned foten etter valget, nå må vi også stå fast når vi kommer i en ny situasjon, vi må ikke gå på akkord med oss selv.

Som lokalpolitiker så var det som musikk i mine øre å høre deg, Thorbjørn, si at nå skal det ryddes i forholdet mellom forvaltningsnivåene. Det er ikke rent sjelden at vi som lokalpolitikere i kommuner eller fylker føler oss veldig maktesløse som iverksettere, og det gjelder ikke bare økonomien. Fylkesmannen har sitt dette og har vært modig nok til å ta opp det med krav til kommunale planer av alle slag som kommer på rekke og rad. Småkommunene har ikke kompetanse, og heller ikke ressurser, til å imøtekomme alle disse plankravene. Et annet paradoks, som jeg som fylkespolitiker opplever, er at når det nå skal utarbeides en nasjonal transportplan så er fylkeskommunen som ansvarlig planmyndighet satt utenfor, da er det plutselig vegsjefen som skal ha koordineringsansvar.

Gode venner, det er absolutt på tide at vi nå setter dette forholdet på dagsorden, at vi blir enige med oss selv om hvem som gjør hva, og jeg ble veldig glad da du, Thorbjørn, ga signal om dette i dag. Takk.

Jon Aasen, Møre og Romsdal

Dirigent, landsmøte

Takk for en god og vidsynt tale av partilederen.

Partilederen minnet oss om at vi lever i den teknologiske tidsalder, men den teknologiske tidsalder har de samme basisbehov, de samme primærbehov som alle andre tidsaldrer. Vi er globale, men ansvaret for den nære velferd er fortsatt der vi bor, den er fortsatt i kommunene. Det er i kommunene velferdsstaten produserer sine tjenester.

Gode landsmøte. Ha derfor den tiltro til oss på lokalplanet at vi vil fordele godene uten at alle kronene er bundet opp i nasjonale satsningsområder. Vi har ikke kommet like langt i gjennomføringen av velferdsstaten, men la kommunene selv ta ansvar for sin egen utvikling, det har med demokratiske grunnprinsipp å gjøre.

Jeg har lyst til å si: Frels oss fra de øremerkede statlige overføringene. La inntektssystemet få en sjanse til å fungere.

Partilederen har helt rett i at vi er inne i en tid hvor vi må være pragmatiske. En pragmatisk linje er nødvendig i dagens politiske situasjon, uansett regjering er sammensetningen på Stortinget den samme. Det er helt riktig at vi trenger stabilitet og en fast styring, Arbeiderpartiet fremstår i dag faktisk som det eneste partiet som kan gi landet en regjering med styringsvilje, men først og fremst styringsevne. Vår vilje til kompromiss må ikke svekke

oss som garantist for velferdsstaten, det er i kommunenorge ordet blir kjøtt. Det er der fagre ord blir kvalitetskontrollert og kontrollert for innhold.

Min dialekt, ordstyrer, tilsier vel at jeg kommer fra Nordvestlandet. En landsdel med et sterkt og utadrettet næringsliv, et næringsliv som vet å si fra når det er nødvendig, og det er det ofte. Men ikke vet jeg om ropet om det inkompetente Næringsdepartement har vært sterkere enn nå. For å si det som det er så har ikke Sponheim så mange bedriftsvenner igjen på Vestlandet.

Jeg vil gjerne få lov til å illustrere dette med et eksempel fra virkeligheten, eksemplet skal ikke bli langt. I min kommune er det en heleid statsbedrift som heter AS Olivin, egentlig en solskinnshistorie av en bedrift med over 10% av omsetningen i overskudd. De fikk brev av sine eiere, Det Kongelige Nærings- og Handelsdepartement, en av de siste dagene med beskjed om at utbyttet for 1998 skal være på 16,5 millioner, pluss 100 millioner ekstra. Det er 250% av driftsresultatet. Naturligvis er det bare en fullstendig useriøs bedriftseier som tar ut slike utbytter. Det er faktisk en tredjedel av egenkapitalen i bedriften.

Statssekretær Odd Hellesnes sier til Sunnmørsposten 17. november: "Olivin er stinne av penger. Når de absolutt vil være statseide får de finne seg i dette." Du verden for en bedriftseier, som omtaler bedriften sin på en slik måte. Det Odd Hellesnes egentlig sier er at når de vil ha så grådige og useriøse eiere så får de finne seg i utbytter av den art.

For oss som har vært forsvarere av at også staten kan være en moderne og markedsrettet industrieier er dagens Nærings- og Handelsdepartement en direkte trussel mot staten som seriøs bedriftseier. Sponheim, som tok mål av seg til å være næringslivets høye beskytter, har i steden blitt den store trusselen for næringslivet, i hvert fall på mine kanter. Det er nok å nevne regjeringens forslag til bortfall av næringsstøtte.

Etter en samlet vurdering bør landsstyret sette nasjonale behov framfor partitaktiske disponeringer. Vi må ta regjeringsmakt nå og også snakke med de som det er nødvendig å snakke med i den sammenhengen. Alle vet hvem vi mener, men få av oss har lyst til å si det. I de forhandlingene må det vises stor vilje til kompromiss, men ikke på bekostning av velferdsstatens vedtatte oppgaver.

Britt Hildeng, Sentralstyret

Kamerater

Globalisering, kommunikasjonsteknologi, ord som forteller om en verden i forandring. Forandring som langt overgår den, og det verden opplevde i forbindelse med, den industrielle revolusjon. Mulighetene i det nye er enorme, men ofte er det vanskelig å forstå sammenhengene og det er forståelig at folk blir usikre, det er forståelig at usikkerheten fører til rop om å få tilbake det kjente, the old time religion, men det gir oss ikke svar på fremtidens utfordringer. Men usikkerheten gjør også at vi lett kan bli et offer for øyeblikkets politikk, og med medias uhemmede markedspekulering om førstesideoppslag så forsterkes oppmerksomheten om det kortsiktige, og det bidrar til å skape et eldorado for øyeblikkspolitikere og for populistiske strømninger.

Det er øyeblikkspolitikerne som ga oss en valgkamp som førte til en utdelingspolitikk med utgangspunkt i en oppdiktet lottogevinst. Det er øyeblikkspolitikken som gjør at vi nå har en regjering som fraskriver seg ethvert ansvar for at et statsbudsjett skal vedtas. Det er øyeblikkspolitikken som gjør at vi har en regjering som opptrer som om fortsatt satt i opposisjon. Det er i denne sammenhengen at Arbeiderpartiet har et ansvar, et ansvar for å bidra til stabilitet og forutsigbarhet. I så måte må vi bidra til en langsiktig politikk som legger det økonomiske grunnlaget for velferdsnorge. Det er derfor vi må gi vår støtte til de punktene

som er fremmet fra Arbeiderpartiet i Arbeiderpartiets budsjettinnstilling.

Solidaritetsalternativet må forsterkes og videreutvikles, vi må sikre en aktiv europapolitikk, vi må holde fast på velferdspolitikken og modernisering av den offentlige sektor og vi må satse på kunnskap og forskning.

Det var fremsyntheten og forståelsen av den industrielle teknologiske muligheter, sammen med arbeiderbevegelsens styrke til å gjennomføre de lange linjers politikk som gjorde det mulig å realisere det samfunnspolitiske prosjekt som velferdsstaten er. Det er bare gjennom de lange linjers politikk at vi kan løse velferdssamfunnet ikke bare inn i, men også gjennom det neste århundre.

Vi har nå det siste året vært gjennom en ganske krevende tid, og jeg må si at jeg og vi alle må være glade for Thorbjørns standhaftighet. Vi må være glade for at du, Thorbjørn, ikke har latt deg lokke inn i et løp for kortsiktig gevinst, at du ikke har vært et offer for øyeblikkets opportunisme. Vi er glade for, på vegne av partiet, og vi er glade for at du på vegne av partiet har tatt ansvaret for, og til tider sterke belastninger for, å stå for en konsekvent og langsiktig politikk. Vi er overbeviste om at det har vært, og fortsatt er, den eneste rette veien inn i det neste årtusen.

Laila Gustavsen, Buskerud

Dirigenter, kjære landsmøte

En møring var blitt arbeidsledig etter mange yrkesaktive år, ryktet sier at han var prest. Lenge grublet han på hva han skulle begynne med, etter intens grubling så fant han ut at han ville bli statsminister i Norge. Møringen troppet opp på nærmeste arbeidskontor og la fram planene sine hvorpå konsulenten på arbeidskontoret utbrøt: "Er du skrullete?" "Nei", svarte møringen, "men må man være det for å bli statsminister da?"

Kamerater, man trenger ikke være skrullete, det holder med å drive en vanvittig politikk. Enkelt kan man si det på denne måten: Først loves kontantstøtte, skattelettelser for noen og økninger i minstepensjonen i en intens og opphetet valgkamp. Deretter vedtas det med støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet samtidig som internasjonal uro påvirker oss. Så kommer problemene og faresignalene i form av økte renter og utrygghet for norsk industri og arbeidsplasser. Hva skjer så? Jo, regjeringen klarer knapt å samarbeide med seg selv, og enda mindre med andre, slik at de ikke får til inndekningen for det de allerede har lovd folk og vedtatt. Det betyr at vi får en utskyvning av andre viktige samfunnsoppgaver som for eksempel eldreformen. Da kommer kravet til Arbeiderpartiet om å rydde opp, og hva fører det til når politikere lover og lover i valgkamp uten å følge opp. Oddvar Nordli sa det i sin hilsmingstale til landsmøtet, vi får en politisk og parlamentarisk krise som igjen fører til at tilliten til det politiske systemet blir mindre.

Kamerater, jeg er stolt av å tilhøre en bevegelse som ikke driver med den slags populisme og lettvinne løsninger. Fra Buskerud er vi ekstra stolte over å ha partiledelse, og ikke minst en partileder - Thorbjørn, som står så rakrygget i den politiske stormen, og ikke minst mediastormen som raser i disse dager, som dere gjør. Det bringer meg tilbake igjen på den parlamentariske situasjonen som råder. Arbeiderpartiet har alltid som søker makt og som tar ansvar. I dagens situasjon er det viktigere en noen gang, det er viktig å få stabilitet i økonomien og målet må være å få lavere renter og lav prisstigning, slik at det kommer ned på et europeisk nivå. En høy rente har store konsekvenser, på lang sikt, for konkurransevnen i forhold til utlandet, og dermed også arbeidsplasser, i tillegg til de mange husholdninger her i landet som allerede har problemer.

Norge har i dag en regjering som helt tydelig ikke makter å regjere. En regjering som ikke makter å regjere. Det er dessverre slik. Thorbjørn, du ba i din innledning om et råd fra landsmøtet i dette spørsmålet, og det skal du få fra oss i Buskerud. Vi vil du skal stå på, vi vil du skal holde ut, vi støtter deg og partiledelsen i tenkningen. Det viktigste er å få til et budsjettforlik i Stortinget som får renta ned og stabilitet i økonomien, ikke hvilke partier som samarbeider. Det er ansvarlighet i praksis og det er Arbeiderpartiet i praksis. Takk.

Tor Bremer, Sogn og Fjordane

Dirigent, før du starter klokka, får jeg et halvt minutt ekstra til å fortelle en Einar Førde historie?

Dirigent, partivenner

Den dagsaktuelle politiske situasjon bærer preg av at vi har lagt bak oss et år med en regjering som hverken har regjert eller styrt landet. Denne saken er det stort sett Stortinget som har måttet ta seg av. Resultatet har blitt som har måtte bli, vi har havnet i en politisk krise. Landsmøtets krystallklare tilbakemelding til Thorbjørn på dette punktet må være "Sørg for å rydde opp så fort det parlamentariske grunnlaget er på plass, og for all del vær aktiv for å skape et grunnlag i Stortinget."

Den politiske situasjonen gir grunnlag for, og legitimerer, utradisjonelle samarbeidsløsninger. Derfor må vi lære av våre sosialdemokratiske søsterparti, vi må lære av de strømninger som går gjennom de europeiske sosialdemokratiene, søke utradisjonelle løsninger for å bli slagkraftige. Kort og godt, vi må alltid søke etter nye løsninger, og enda en gang, vi må dokumentere evne og vi må dokumentere vilje til nytenking og la hensynet til landet komme først. Bare på den måten kan vi komme ut av den politiske krisen og gjenopprette tilliten til politisk arbeid og politiske løsninger.

Uten at jeg skal foregripe tingenes naturlige gang har jeg, dirigent, en klar oppfatning av hva også Arbeiderpartiet bør prioritere etter et eventuelt regjeringsskifte. Jeg vil forholde meg til næringspolitikken, sett i et distriktpolitisk perspektiv. Som representant for sterke eksportrettede distriktsnæringer, som kraftforedlingsindustri, som fiskeriekspert og som representant for skipsverftene våre har jeg lyst til å understreke det som Thorbjørn sa innledningsvis om sitt ønske til et avklart forhold til Europa.

Utgangspunktet er at vi har vært gjennom et tiår med deregulering av næringslivet, og på mange områder har det vært nødvendig og det har vært med på å skape vekst også i distriktene våre. Men det må ikke stå i konflikt med at på enkelte områder er det fortsatt behov for regulering, og for å presisere - herr dirigent - så mener jeg ikke detaljstyring av bedrifter og bransjer, det er snakk om overordnede rammer og mål som bedriftene må forholde seg til. Eksempelvis har vi våre statsbedrifter som Hydro. Hydro har status som hjørnesteinsbedrift i flere av våre småsamfunn på Vestlandet, f eks Høyanger - som for øvrig Einar Førde kommer fra - og Årdal. Jeg holdt på å si at disse samfunnene, de lever og dør med utviklingen i Hydro. Så når Hydro har som strategisk mål nr 1 å bli stor og vokse i utlandet på bekostning av økt aktivitet i Norge, ja da er det dramatisk. Mange spør om ikke også Hydro må søke ut i det internasjonale markedet, svaret er helt klart ja, Hydro lever av å konkurrere og selge sine varer ute, så enkelt er det. Men spørsmålet er egentlig feil, Hydro er allerede ute, spørsmålet er om Hydro også skal fortsette i Norge i det hele tatt? Her, partivenner, må svaret være krystallklart, naturligvis må Hydro også fortsette i Norge, og for å understreke, nå må generalforsamlingen, altså næringsminister Sponheim, instrueres i å bruke styringsretten og styringsplikten sin.

Jeg forutsetter videre, dirigent, at den rådende norske holdningen, nemlig at norsk gass til kraftproduksjon kun skal brukes i utlandet, blir endret. Vi må ikke la vår kraftforedlende

industri få flagge ut på grunn av manglende krafttilgang. Da blir nemlig også den omfattende videreførelsen truet, og jeg har lyst, kjære partivenner, til å minne om at norsk aluminiumsproduksjon er i absolutt front, sett i et miljøperspektiv, og opererer slik sett med en nullvisjon når det gjelder utslipp av ulike klimagasser. Jeg tviler også sterkt på om miljøperspektivet blir styrket om industrien flagger ut. Det blir i alle fall ikke kokt en kilo mindre med aluminium om så skjer.

Rolf Terje Klungland, Vest-Agder

Kamerater

Vi fra Vest-Agder er noen stille og forsagte folk. Når vi så tar oss mot til å sende inn forslag til landsmøtet så er det selvfølgelig godt gjennomarbeidet og seriøst ment. Vest-Agder Arbeiderparti har inne et forslag som går på at industrien i Vest-Agder også skal komme inn under garantiene fra Statskraft når det gjelder energi. De to Agderfylkene er i dag de to eneste fylkene i landet som ikke er under en garanti fra Stortinget om å få energi. Vi håper derfor å vi får tilslutning fra landsmøtet til det, for Arbeiderpartiet har alltid vært garantisten for de lokalsamfunnene som er avhengige av en slik industri. Når det er sagt så er allikevel energinasjon nr 1 i Europa i dag tvunget til å importere kraft.

Danmark økte sine CO₂ utslipp i 1996 med to ganger de totale utslippene fra norsk sokkel. To ganger så mye som de totale utslippene fra norsk sokkel. Når de fikk regnestykket lagt på bordet så sa de at de ville justere det, de ville ikke godta det, for det eksport av kraft til Norge. Vannkraftnasjonen og gasskraftnasjonen Norge må altså importere kullkraft og dermed øke de globale CO₂ utslippene.

Vi er nødt til å bruke mer energi i framtiden hvis vi skal utvikle velferdssamfunnet. Samtidig vet vi at industrien sitter og venter med milliardinvesteringer på at de skal få kraft til konkurransedyktige priser. De økonomiske verdiene skapes i våre eksportbedrifter, og nå mener jeg, og vi fra Vest-Agder, at det er på tide å sette hesten til kjerra når det gjelder energipolitikk. Takk.

Møtet ble hevet kl 1830 for en pause fram til 1930

Dirigenten

Det viser seg at det er 146 inntegnede talere, de fire første nå har 5 minutter og dirigentene vurderer det slik at vi er nødt til å gå ned til to minutters taletid. Allikevel vil vi holde på med en fem timers debatt, og så skal Thorbjørn oppsummere etterpå. Slik at vi beklager fra dirigentbordet, men fra representanten Astrid Marie Nistad så blir det to minutters taletid.

Hans Petter Myrland, Troms

Dirigenter, kamerater

Lederen ba i sin åpningstale om råd i forbindelse med hva partiet skal gjøre i den politiske situasjonen vi nå befinner oss i. Det er allerede gitt mange råd som kort kan sammenfattes i at vi skal vise ansvarlighet og ta ansvar. Men når det gjelder måten dette skal skje på så har det vært litt mer ullent, men jeg tror det bare er å slå fast at skal vi vise ansvarlighet eller ta ansvar så kan dette bare skje ved hjelp av, og i samarbeid med, et eller flere av de partiene som nødvendigvis ville være villig til det samme, heri også partier som ligger til høyre for oss, i alle fall gjelder det hvis vi skal få til et budsjetteknisk samarbeid. Dette gjelder uavhengig om det vil føre til et regjeringsskifte eller bare skaffe landet et sårt trengt statsbudsjett når regjeringen selv ikke er i stand til å gjøre det.

Jeg kan love forsamlingen at folks forventninger til Arbeiderpartiet har steget i takt med regjeringens selvskapte kaos omkring statsbudsjettet. Det nærmer seg nå snart nærmest et folkekrav om at Arbeiderpartiet må overta og rydde opp i rotet.

Hittil har all oppmerksomhet omkring statsbudsjettet vært rettet mot regjeringens manglende evne til å skaffe til veie et nødvendig flertall bak sitt eget forslag. Det har medført at viktige elementer i forslaget nærmest har druknet opp i det hele. Jeg tenker først og fremst på de elementene som er knyttet opp mot kommunene og fylkeskommunenes evne til å opprettholde viktige og grunnleggende velferdsilbud. Kommunesektoren har allerede i mange år drevet med omstillingsarbeid for å tilpasse driften til de ressurser som har vært stilt til rådighet, men når for eksempel kommuner i Troms mangler 220 millioner kroner og Troms Fylkeskommune 130 millioner kroner for å få 1999-budsjettet i balanse, bare for å illustrere det, så betyr det at for noen kommuner betyr det en reduksjon på opptil 20%. Når en slik reduksjon skal skje i løpet av et par tre korte høstmåneder så er det ikke lenger snakk om en omstilling, det er en tilnærmet rasing man har begitt seg ut på. Situasjonen for kommunene i Troms begynner å nærme seg den grensen hvor man kan begynne å karakterisere det hele som en fullstendig kollaps. For å illustrere situasjonen ytterligere så vil en slik beskrevet situasjon, omregnet i årsverk, bety et bortfall på ca 1200 årsverk, vi regner med en årskostnad på omkring kr 320 000,- pr årsverk. Derfor må jeg, dirigent, si meg en smule forundret over at dette har gått såvidt stille for seg som det har gjort. Jeg hadde trodd at i hvert fall den delen av fagbevegelsen som er knyttet til offentlig sektor hadde gitt mer lyd fra seg enn som så.

La meg også få understreke at med det budsjettforslaget som Arbeiderpartiet la fram, med en forbedring - direkte og indirekte - for kommunesektoren på bortimot 2 milliarder, så er det et skritt i riktig retning.

Dirigent, vel vitende om at hverken alle de forslag som er fremmet til behandling for landsmøtet eller de signaler som kommer fram gjennom denne debatten vil kunne bli realisert i løpet av det første eller det andre året så vil jeg allikevel peke på et forhold, nemlig den skjeve fordelingen som er når det gjelder offentlig sektor. Nemlig mellom statens andel og kommunesektorens andel. Her ser vi at statens andel er raskt voksende mens kommunesektoren reduseres. Jeg må si meg, dirigent, veldig glad for det lederen ga uttrykk for i forbindelse med det han sa om behovet for modernisering av offentlig sektor, for det kan ikke være slik at vi ikke skal kunne se de samlede ressurser som stilles til rådighet benyttet i en sammenheng, både lokalt og regionalt.

La meg, dirigent, avslutningsvis bare få lov til å hilse til Thorbjørn på ett forhold. Vi er vel alle klar over alle de motbakkene han har gått i de siste par årene. Han har for Troms vedkommende, jeg tror jeg faktisk har hele salen med meg når jeg sier at, om det skulle bli regjeringsskifte så vet vi at det kommer nye motbakker, men han skal være trygg på at han har oss i ryggen og dytter på nødvendig. Takk.

Øyvind Hartvedt, Hedmark

Dirigenter, landsmøte

Når Oddvar Nordli i sin innledning sa at han ikke ville på anbud når han blir gammel, så må jeg si at det var noen bør som ble lagt på mine skuldre, som partileder i Oddvar Nordlis hjemkommune så ser jeg i hvert fall hvilken retning vi er nødt til å drive vårt tjenestetilbud i Stange.

Vi har fra Stange, som vi også har fått støtte for i vårt fylkesparti, Hedmark, lagt fram et forslag om en fornying av lokaldemokratiet. Bakgrunnen for det er at det er mange varsler om at lokaldemokratiet skranter, og jeg tror det er viktig at dette partiet setter søkelyset på å finne

veier inn på et spor som kan være med på å vitalisere det som er grunnlaget for vårt demokrati også på nasjonalt nivå. Hvorfor er det viktig å begynne i denne salen? I dette møtet? For meg er det et enkelt svar, for det er tidligere landsmøter, og vedtak som er gjort der, som er grunnlaget for mange, ganske mange av de frustrasjoner som kommunesektoren står i i dag. Alle de reformene som er vedtatt og gjennomført av Storting og Regjering de siste ti år er vedtatt i denne forsamlingen.

Så når mange lokalpolitikere, meg selv inkludert, mener at disse reformene legges opp på en måte som kommunesektoren ikke er fornøyd med, da mener jeg at vi må begynne å stille spørsmålene i denne forsamlingen. Hva kan vi gjøre for at kommunesektoren skal klare å gjennomføre de vedtakene som dette landsmøtet har vedtatt? Det er to ankepunkter fra kommunesektoren. Det ene er finansieringen og det andre en detaljeringsgrad når det gjelder hvordan det skal gjennomføres, både på rapportering og på planlegging. Jeg tror faktisk at kommunesektoren kunne klart stramme økonomiske rammer bedre hvis de hadde hatt litt mindre detaljert styring og litt mindre ambisjoner lagt fra sentralt hold. Men da tror jeg det er viktig at vi som sitter i denne salen her også er bevist det når vi sitter her, for det er her en del av premissene legges.

Jeg får av og til, både som kommune og fylkespolitiker, en følelse av å være lite granne suspekt når jeg ikke får et større ansvar enn det jeg føler at jeg får til å utvikle det tjenestetilbudet som jeg mener er best for innbyggerne i min kommune eller i mitt fylke. Når jeg hører sentrale politikere, og av og til byråkrater, så får jeg en følelse av at det er manglende velvilje og liten omtanke for sine innbyggere som er årsaken til at kommunepolitikere ikke gjennomfører alt som staten ønsker. Da synes jeg det som Arbeiderpartiet nå har bebudet også i finansinnstillingen, en gjennomgang av offentlig sektor, er viktig. Det tror jeg er helt avgjørende. Regjeringen har da også satt ned et utvalg som skal se på oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene. Men jeg tror det er viktig at vi som parti må ta denne debatten på ordentlig. Vi må bruke tid, vi må bruke tid på "Hva er det som er drivkreftene i vårt samfunn i dag?".

I den langtidsmeldingen som regjeringen Jagland la fram så står det i innledningen: "Politikk er menneskenes forsøk på å vinne kontroll over historiens gang", vinne kontroll over historiens gang, og da er spørsmålet: "Hva er historiens gang nå?". Det samfunnet vi har bygget opp, med velferdsstaten, har vært et industrisamfunn, vi er nå på vei over i et kommunikasjonssamfunn og da skjer det noe med samfunnsstrukturene. Samfunnsstrukturene som er bygget opp til et industrisamfunn passer ikke, tror jeg, i det kommunikasjonssamfunnet som vi nå går inn i. Da må vi på en måte begynne der, og se hva er det som påvirker samfunnsutviklingen? Globaliseringen er en dimensjon som har vært trukket fram av flere - også deg Thorbjørn, men spørsmålet er hva er svaret på globaliseringen for styringen av hele samfunnet? Jeg tror at staten vil få mindre betydning som styrer av staten. Staten må ta mer ansvar for det som skjer ut av landet, mens kommunesektoren - fylkeskommunen og kommunene - må ta mer av ansvaret for det som skal være av utvikling av tjenestetilbud. Jeg tror ikke at vi i kommunesektoren vil gjøre dette for å få det lettere. Det vil ikke bli lettere å være kommunepolitiker når vi får et større ansvar, men jeg tror det blir mer interessant, vi får bryne oss på virkeligheten og vi får muligheter til å påvirke, og våre velgere lokalt kan kaste oss hvis de ikke er fornøyd.

Takk for oppmerksomheten.

Tore P. Værnes, Sør-Trøndelag

Venner, dirigent

Trondheim Arbeiderparti har vedtatt et langtidsprogram. Vi ønsker langsiktighet også inn i kommunepolitikken. Programmet vårt går i perioden 1999 - 2010. Der skriver vi at vi ønsker å snu elendighetsfokuseringen til mulighetsfokusering og for å få en bedre by så har vi valgt optimisme som strategi. Videre, fordi vi trenger hverandre så har vi stjålet et ord fra Nils Arne Eggen, samhandling, og vedtatt samhandling som strategi i et sosialdemokratisk fellesskap.

Vi ønsker også langsiktighet i den økonomiske styringen, vi ønsker stabile rammebetingelser. Vi kan faktisk tenke oss statsbudsjettet lagt fram på en tidligere tid av året, vi er inne på en svensk modell, slik at det blir klart for kommunenorge når høsten kommer.

Ellers har den skarpe iakttagelse sett at det har vært en del snakk om noen bankfusjoner, og da ikke minst lagt til Trondheim. En svensk kinaputt lagt i postkassa fjernet den. Det som her interessant i den forbindelse, i ettertid, det er å se på alle kommentarene. Klaus Berg, tidligere administrerende direktør i Fokus Bank, sa at det er markedet som styrer bankfusjoner og lokalisering, men så la han til, men det er ingen skade skjedd om man legger samfunnshensyn til grunn. Det ønsker vi skal bli en del av den nye regjeringens politikk, at man tar det signalet alvorlig, og at man styrer også ut fra samfunnshensyn. Markedet alene er ikke godt nok.

Så har jeg en tredje sak som jeg skal komme litt inn på, og det er en flik av storbyproblematikken. For noen dager siden sto jeg på torget i Trondheim og det var et lysarrangement, arrangert av Røde Kors og Rosenborg Ballklubb. Sammen minnes vi en død supporter, et offer for meningsløs vold. Jeg har en sønn på 11 år, jeg sto der og tenkte på han, men samtidig tenkte jeg på den perioden på ti år jeg hadde som volds- og sedelighetsetterforsker i politiet. Jeg har sett alle tragiske sider av volden, både offerets og gjerningsmannens, og jeg unner ingen å bli deltaker i det. Jeg ønsker at gutten min fortsatt skal spille i skolekorpsset, at han fortsatt skal få spille fotball og at alle andre 11-åringer skal få gjøre det samme, skal få den samme muligheten uavhengig av hvor de bor og uavhengig av foreldrenes økonomi. Jeg ønsker ikke at en 11-åring skal vokse opp i byer fylt av vold, rus og narkotika. Jeg ønsker trygge byer.

Vi Arbeiderpartiet må gå i bresjen. Vi må ikke, som enkelte andre, rope på mer makt. Vi må forebygge. Vi må legge forholdene til rette der hvor barn bor, hvor barn ferdes og oppholder seg. Vi må skape byer hvor hele familien kan føle seg trygge. Selv om det fremstår som om Bergen og Trondheim er tryggere enn Oslo, må vi være på vakt. Jeg ønsker at vi tar en grundig gjennomgang og finner ut av hva som er årsaken til problemene, og iverksetter de tiltak som er nødvendige. I Trondheim skal vi ha et samråd om vold allerede den åttende, og organisasjoner og privatpersoner står i kø for å være med. Jeg ber om at partiet sentralt tar opp storbyproblematikken på nytt, forsterker litt av den, den er ikke sterk i dette programmet, men det er her en stor del av de samfunnsmessig verste problemene finnes. Takk.

Egil Olli, Samtingsgruppa

Dirigent, landsmøte

Partilederen var opptatt av politiske utfordringer. Det er også Sametingsgruppa, og vi har en politisk utfordring foran oss. Det gjelder ikke bare Sametingsgruppa eller den samiske delen av partiet, men det gjelder hele partiet. Denne utfordringen som ligger foran oss, er behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling om de fremtidige forvaltningsordninger når det gjelder grunn og ressurser i Finnmark.

Dirigent. Partilederen nevnte også ansvarlighet, og jeg må få si her og nå at det var det han viste under valgkampen i Finnmark, hvor Fremskrittspartiet prøvde med til dels negative uttalelser om samepolitikk og samer. Han viste ansvarlighet og slik ønsker også Arbeiderpartiet å være i ettertid.

Jeg vil også benytte denne anledningen til å takke både ledelsen i partiet og stortingsgruppa for det samarbeidet de viser oss. Vi er veldig glade for det samarbeidet.

Tilbake til den politiske utfordringen jeg nevnte i innledningen, altså Samerettsutvalget innstilling om fremtidig forvaltning av ressurser i Finnmark. Det er et spørsmål, som i likhet med andre politiske prosesser, vil stille krav til oss alle som politikere og til Arbeiderpartiet som en politisk bevegelse. I dette tilfellet vil nok kravet ligge på et høyere nivå enn når det gjelder andre politiske saker da man ved behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling også får et møte med strukturer som er skapt av tidligere norske politikergenerasjoner. Det var en tid hvor man hadde erklært den samiske kulturen som så lite sivilisert at den ikke var verd å ta vare på og man laget systematiske ordninger over lang tid for å få denne kulturen bort så effektivt som mulig. For Finnmarks vedkommende førte dette bl.a. til at de som ikke snakket norsk til daglig ble nektet å kjøpe jord. Dette ble nektet gjennom en lov vedtatt av Stortinget.

Dirigent, jeg skal ikke holde noen historieforelesning om disse tingene, men bare påpeke at i lys av den nye offisielle erkjennelse av at staten Norge er etablert til to folk, nordmenn og samer, er det riktig at man har med seg alle relevante dimensjoner av historiske, etiske, moralske, juridiske og politiske karakter når vi nå i fellesskap skal ta et politiske oppgjør med disse gamle spørsmålene. Vi er midt oppe i denne prosessen, og det er neppe noen stor hemmelighet for Arbeiderpartiets landsmøte at det er nettopp vårt eget parti som har vært den politiske kraften som har hatt den tilstrekkelige tyngde og forankring i alle aktuelle miljøer til å drive fram reformarbeidet når det gjelder å likestille samene og norsk kultur.

Det var også vår egen regjering som satte ned Samerettsutvalget i 1980, midt under en meget betent politisk sak, utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget. I mellomtiden har partiet utviklet en bred samepolitisk plattform som sist ble uttrykt gjennom vedtaket av det samepolitiske manifest på siste landsmøte, og Jaglands regjerings prinsippmelding om Stortinget om norsk samepolitikk.

Når vi nå tar fatt på den politiske behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling for Finnmark har vi derfor et meget godt partiideologiske grunnlag i disse dokumentene. Jeg håper at vi kan behandle denne saken også i fellesskap. Takk.

Dirigenten opplyste at man nå var ferdig med de talerene som har fem minutter. Talertiden er nå to minutter.

Dirigenten foreslo å sette strek under Astrid Marie Nistads innlegg.

Vedtak:

Strek settes under Astrid Marie Nistads innlegg

Astrid Marie Nistad, Kvinnepolitisk styre

Dirigent, kamerater

Takk Thorbjørn, dette blir veldig avkortet, men det store flertallet av kvinner er i dag yrkesaktive og flertallet av studentene ved universitetene og høgskolene er kvinner. Vi finner det også igjen i politikken. De siste 10 årene har tydelig vist hva kvinner har betydd, jeg tenker på barnehager, fritidstilbud for barn, foreldrepermisjoner, omsorgstilbud, er bare noen eksempler. Men samfunnet blir ikke bare formet gjennom fordelingen av offentlig budsjett,

også i andre fora blir det tatt viktige beslutninger som får betydning for vårt felles samfunn. Bedriftsledere og bedriftsstyrer er med på å forme arbeids- og næringsliv, medias dekning legger premisser for hvordan folk ser på samfunnet rundt oss, utdannings- og forskningsinstitusjoner avgjør hva vi bør få mer kunnskap om og hvilken kunnskap som skal føres videre til nye generasjoner, dommere i rettsapparatet legger grunnlaget for hva slags rettspraksis vi skal ha her i landet. Alle disse områdene jeg har nevnt blir i dag hovedsakelig styrt av menn og deres verdier og valg. Det betyr at kvinnenes kunnskap, erfaringer og verdier ikke kommer til uttrykk når viktige deler av samfunnet blir formet. På samme måte som kvinnenens inntog i politikken var en forutsetning for utbygging av det moderne velferdssamfunnet må kvinner også delta og få innflytelse i andre fora der viktige avgjørelser blir tatt. Derfor mener Arbeiderpartiets kvinner at moderat kjønnskvotering fremdeles er et nødvendig virkemiddel. Likestillingsombudet må ved ansettelse få lov til å gripe inn før ansettelse for eksempel. Det offentlige må gi sitt bidrag gjennom holdningsskapende arbeid, være med på å finansiere ny forskning på dette feltet og ved å fokusere på kvinner som verdifull arbeidskraft. Vi mener at aksjeloven må endres slik at årsmeldingene må gjøre rede for andelen kvinnelige ansatte, andel kvinnelige ledere og hvilke planer bedriften har for likestilling og en sterkere kvinnerepresentasjon i styrene, også her bør staten føle stort ansvar.

Strek er satt

Eirin K. Sund, Landsstyret

Dirigent, landsmøte

Tusen takk til Thorbjørn for en kjempes fin tale. Thorbjørn etterlyste, eller snakket om de store utfordringene, han sa at nå skulle vi brette opp ermene og ta fatt på de utfordringene som ligger her. Han sa at vi skal leve sammen, det avsluttet han sin tale med. Vi skal ha store diskusjoner på hjemmebane, og de kommer her i morgen har det allerede vist seg. Men det er et stort flertall i dette landet som har det veldig bra og det må vi i Arbeiderpartiet snart tørre si. Vi må løfte blikket mye høyere enn det vi noen gang har våget løfte det, og så må vi si at rettferdig fordeling av jordens ressurser er det viktigste av alt. Vi må si at nok er nok. Velferden kan ikke vokse seg inn i himmelen. Vi krever for mye. Det nytter ikke med fine ting hvis det går på bekostning av andre som ikke har det greit. Vi er 20% av verdens befolkning som bruker opp 80% av jordens ressurser. Vi er verdens overklasse, og vi oppfører og slik også.

Jeg synes at fattigdomsproblematikken og de store miljøutfordringene vil bli hovedutfordring nr 1. I formannskapet i Gjesdal kommune, for en tid tilbake, så opplevde jeg at vi fikk en søknad om å gi penger til Sudan, så lurte formannskapet på om vi skal vente til desember, når vi tar alle de andre, for vi sparer de jo til da. Da måtte jeg minne formannskapet om at da vil alle unger under fem år i Sudan være døde.

KS-Rogaland har fått penger av staten til å jobbe i forhold til lokal agenda 21. De klarer ikke å få til noe som helst, vi sitter å diskuterer hvem som har arbeidsgiveransvaret.

Jeg vil helt til slutt synge en sang som er så viktig at dere som er voksne og sitter her og bestemmer mye mer enn jeg noen gang får bestemme, og den er slik, den synger jeg til ungene mine hver kveld når de legger seg, og det er de vi skal overlate denne jorden til.

Sov nå liten tue

du skal bli en frue

du skal bære sol som gull i hand,

når vi finner om dagen
fager bomst i hagen
ber du han hugen din

Det er deres ansvar å finne fram.

Bjørn Tore Godal, Stortingsgruppa

Partifeller

I 1990 følte jeg at jeg hadde rimelig god oversikt over utenrikspolitikken, allerede da. Jeg var nemlig leder av utenrikskomiteen. Hvis jeg da hadde møtt de på gata at i løpet av '90-tallet ville Warszawapakten og Sovjetunionen bli oppløst, Sverige og Finland ville slutte seg til EU, Russland og NATO ville inngå en historisk samarbeidsavtale og Polen, Tsjekkia og Ungarn ville bli medlemmer av NATO i 1999, så ville jeg sagt "Du er gal, finn på noe annet å stille med enn utenrikspolitikk." Men alt dette har skjedd, og det har lært oss - tror jeg - å bli mer spørrende og mindre skråsikre enn vi var, og jeg er for min del blitt det.

Noe vet vi om det som skjer allerede neste år: Vi vet at Euroen er virkelighet fra 4. januar, om få uker. Jeg er glad for at en samlet stortingsgruppe nå er enige om å presse regjeringen til å drøfte hva vi kan gjøre for å sikre våre interesser i en slik situasjon, slik at kronen ikke blir et spekulasjonsobjekt i enda større grad enn i dag. Neste år skyter medlemskapsforhandlingene med Estland, Polen, Tsjekkia, Ungarn, Slovenia og Kypros fart, fem andre land står også på dørstokken. Ingen kan si noe om hvor fort dette går og om vi ser et stort EU i år 2003 - 2004 - 2005 eller 2006, omtrent så lang tid tar det. Men vi har et ansvar for å forholde oss til både de store og de små sakene i europapolitikken.

Vi kan ikke i det lange løp være kjent med å betjene oss av en regjering som holder seg for øynene og nesen og rygger inn i det nye Europa. Dette ansvaret må vi ta, partifeller, og det kommer ikke til å bli noen ulempe for Arbeiderpartiet. Under forrige store Europadebatt vokste vi på meningsmålingene, selv om vi hadde ulike synspunkter på EU-debatten i 1994. Det vil gjenta seg. Bare vi kan ta ansvaret for den diskusjonen, fordi vi ikke kan tillate at landet driver med vær og vind. Vi kan ikke tillate det, hverken som land eller som parti.

Rune Bugge Persson, Buskerud

Dirigenter, landsmøte

Thorbjørn sa i talen sin "Næringsutvikling på fastlandet skal finansiere rådhusene." Det er vi enige i Thorbjørn. Norge trenger investeringer, det er vi også enige i. Vi har gode arbeidstakere, både i offentlig og privat sektor, men mens vi sier det så mister vi også arbeidsplasser. Vi står i fare for å miste arbeidsplasser innenfor elektronisk industri her i landet. Det var flere tusen arbeidsplasser i sin tid, nå er det nede i noen få hundre. Det fører til at vi får problemer, på sikt, med å kunne rehabilitere det som vi har av kraftverk her i landet. Vi får problemer med å kunne bygge nye kraftverk, fordi de norske kommunene - nå tar jeg ikke alle under ett, men det er ikke investeringsvilje. Det er et behov for investeringer i norske kraftverk på 300 - 400 millioner kroner i året, men det blir ikke tatt ut, og så raser industriarbeidsplassene i den andre enden. Vi er nødt til å sette inn støt her så vi får kommunene til å være villige til å investere.

Jeg forstår også kommunene. Som kommunepolitiker har jeg problemer med å finansiere det som er dagligdags i kommunen, og jeg må bruke pengene, jeg må ta pengene fra kraftverkene og putte inn i andre hull i budsjettene våre. Vi er nå nødt til å tenke annerledes hvis vi vil bevare helheten i industrien.

Det var mye mer jeg hadde tenkt å si i forhold til dette, men her er tiden knapp, så tusen takk.

Åse Sælensminde, Hordaland

Dirigent, kamerater

Takk til Thorbjørn for en kjempeflott innledning.

Jeg er stolt av å tilhøre Arbeiderpartiet, men innenfor et felt så får jeg en vond magefølelse. Det er nemlig når jeg ser hva som blir gjort, eller helst ikke blir gjort, når vi snakker om utfordringene som ligger i at Norge er blitt et flerkulturelt samfunn. Det mangler ikke på fine planer og mangfold, det flerkulturelle samfunn osv osv. Men, partifeller, hva gjør du og jeg i det holdningsskapende arbeidet? Ved å bli mer bevist på våre egne holdninger, utsagn og handling i forhold til folk med en annen bakgrunn enn vår egen er vel så viktig. Jeg synes ikke det blir gjort mye praktisk arbeid ute i partiorganisasjonen, men enda verre er det at våre fremste tillitsvalgte, både lokalt og sentralt, ikke er mer aktive og synlige i debatten når det er snakk om fremmedfrykt eller rasisme. Vi ser også at enkelte av våre kommunepartier synliggjør en handling som mest minner om FrP, ved for eksempel å si nei til flyktninger. Til og med i to av forslagene til dette landsmøtet ser en tendens til en holdning som ikke er forenlig med vår ideologi. Alle ser hva som skjer rundt om i byer og kommuner, med gjengmentalitet, vold og rus. Det er mange og viktige oppgaver som må løses, men da må vi ta et oppgjør med våre egne holdninger og legge forholdene til rette for mer samhandling, mer likestilling og mer integrering.

Husk, kamerater, det er vår felles framtid det er snakk om. Felles for alle, uansett kulturell bakgrunn, hudfarge, seksuell legning, religiøs tro eller fødelag.

Øystein Beyer, Telemark

Landsmøte

Anniken Huitfeldt sa i sitt innlegg at gasskraftverk og "vei til ditt distrikt" ikke måtte overskygge alt annet, men vi er veldig opptatt av dette, vi er veldig opptatt av energi i Telemark og Porsgrunn, der jeg er leder i Porsgrunn Arbeiderparti. Det var gjennom politiske vedtak at store deler av olje- og gassformuen ble nasjonalt felleseie, og det er også slik at det er gjennom politiske vedtak vi må sørge for at energi fra egne, nyteknologiske kraftverk kan gi energi til Hydro, til Norcem, til Elkem, til Union og Porselen og sikre arbeidsplasser og sikre velferd.

Vi kan ikke med overlegg ta steget ned fra en industriell posisjon og over i en enda mer råvarebasert økonomi. Gjennom å utnytte ressursene i Nordsjøen også til energiproduksjon hjemme, så kan vi produsere elektrisk energi på en energiøkonomisk måte. Vi hadde i Grenlandskommunene besøk av Myklebust fra Hydro, han sa: "Gi oss politiske signaler, så skal vi sørge for teknologien." De har kompetanse og de har kapasitet dersom vi er klare i våre politiske signaler. Vi må også minne om at Rjukan, Herøya, Mongstad, Kårstø - det er industriell historie tuftet på energi.

Gasskraftverk, norsk kraft til norsk energi, er for oss også en fremtid. Det er ille at to gasskraftverk spyr ut 2,1 millioner tonn CO₂, og det er enda verre at kullkraftverk spyr ut 5,6 millioner tonn CO₂. Det er ingen uenighet om at vi skal bruke gassen vår, men vi må da sørge for at den blir så ren som mulig og at den nyttes hjemme.

Ingalill Olsen, Finnmark

Landsmøtedelegater

Politikk er spennende, ikke minst akkurat nå. Politikk handler om å prioritere og se helheten. Kunsten blir å prioritere rett ut fra de beste helhetlige løsningene. For å ha midler til å prioritere til alle gode formål, så tror jeg det er viktig at vi ser på næringene våre og sørger for at disse næringene går godt.

Mitt hjerte ligger i fiskerinæringen, og det er mitt utgangspunkt, men mye er allmenngyldig for flere næringer, og slik sett er det faktisk et innlegg for helhetstenkning. Hva er så hovedutfordringene i fiskerinæringen? Først og fremst kanskje en fornying av fiskeflåten, slik at vi kan rekruttere ungdom til yrket, til å bli moderne arbeidsplasser som oppfyller kontrollverkets krav og et normalt arbeidsmiljø, og ikke minst er det viktig å vektlegge sikkerhet.

Fiskeindustrien må sikres jevn tilførsel av råstoff, som igjen trygge og stabile arbeidsplasser. Vi kan ikke ha en slik situasjon, i 1998, som tilsier permitteringer og det at folk aldri vet om de har jobb eller ikke. Slike vilkår er det ingen i denne salen som vil ha, og slikt kan vi ikke by fiskeindustriarbeiderene heller. Utvikling av markedskompetanse innenfor fiskerinæringen er nødvendig. Det er Norges nest største næring og potensialet er enormt. Fiskerihavnene i kystnorge må bygges ut, det er et uhyre viktig område, og vi må utnytte det potensialet nærhet til rike fiskefelt er. Fisken er en nasjonal ressurs, ja, men allikevel er dette en ferskvare og da må vi videreutvikle de områdene som ligger nærmest feltene. Takk.

Nils Henning Hontvedt, Vestfold

Dirigenter, landsmøte

Det er sikkert mange av oss som erfarte at det var vanskelig å forklare, for vel et år siden, at vår regjering måtte gå. Det var en krevende manøver, særlig for de som ikke sto sentralt midt oppe i det. Derfor er det hyggelig å kunne si, fra en som jobber ute i partiorganisasjonen, at i dag er det knapt noen som er i tvil om at det skjønnet som ble utvist var helt riktig. Folk ser hva slags politikk og stortingsflertall regjeringen ville ha måttet forholde seg til, og de ser hvor nødvendig denne voksenopplæringen var. Samtidig er det heller ingen, antageligvis, i våre rekker som nå er i tvil om at det er helt rett å komme fortest mulig tilbake i regjeringsposisjon.

Folk ser at også det norske velferdssamfunnet, som vi i og for seg har en tendens til å ta som en selvfølge, kan komme ut av balanse når politikerne nekter å ta hensyn til helhet og samfunnsmessige sammenhenger. Det er flere grunner til at vi bør gå inn i det nye årtusen i regjeringsposisjon. Det er vår bevegelse som kan ta utfordringene på utdanning, omsorg for eldre, barnehage, psykiatri og forholdet til omverden.

Selv kommer jeg fra Vestfold, hvor vi har sett på nært hold at Høyre og Fremskrittspartiet i flertallsposisjon truer helt sentrale verdier i velferdsstaten gjennom aggressive forsøk på å privatisere. Jeg tror at både i forhold til kommunevalget i -99 - som blir særdeles viktig - og i forhold til behovet for en stabil styring i forhold til kommunenes evne til å løse sine problemer, så er det nå helt riktig å få til dette regjeringsskiftet. Derfor er det, partileder, hyggelig å kunne si: Folk skjønner at du trakk deg for et år siden, og folk skjønner at det nå er nødvendig for deg å gå tilbake i regjeringsposisjon. Lykke til.

Per Løwø, Akershus

Dirigenter, kjære landsmøte

Arbeiderpartiet har som grunnleggende verdier: likhet, frihet og solidaritet. Dette er viktige og grunnleggende forhold som er helt avgjørende inn i den prosessen og de utfordringene vi står ovenfor framover. Ikke minst fordi veldig mye i dag går på ego-opplegg i forhold til å favne fellesskapet. Vi har i tillegg store motkrefter, og i de utfordringene vi har, hvor jeg skal ta opp en liten del av et veldig stort bilde, som går på dette med barn og unges oppvekstmiljø og det vi er vitne til i dag.

Vi ser at ungdom kommer i drift på grunn av manglende forebyggende arbeid. Vi ser at mange står og roper om straff. Vi, med solidaritet i bunn, må sørge for at vi legger forholdene til rette for disse barn og ungdom, slik at de får ta del i de livskvaliteter som vi alle ønsker de skal gjøre, og at vi får redusert voldsbruken. La oss heller ikke glemme at vi har et stort antall, og meste parten er sunne, friske, kjekke ungdommer, både de som er oppvokst her og annen generasjon og første generasjon innvandrerungdom. Men vi skal ta med oss i de utfordringene den politikken vi fører innenfor dette området. I forhold til det flerkulturelle samfunn, som vi ønsker velkommen og som er en berikelse for nasjonen, så skal vi kjøre en kamp mot de som sitter å lefler med fremmedfrykt og bruker dette som virkemidler, negative virkemidler, ovenfor en befolkningsgruppe som har vanskeligheter med integreringsprosessen. Det må vi ta på alvor, og det må vi kjøre i forhold til at vi har de sterke motkreftene som er ødeleggende for det norske samfunnet.

Lisbeth A. Larsen, Oppland

Dirigent, landsmøte. Størstedelen av offentlige tjenester til befolkningen produseres i kommunene, derfor er den økonomien som storsamfunnet stiller til disposisjon for kommunene viktig. Ved valget i 97 skrudde sentrumspartiene forventningene opp i kommune Norge. Nå skulle det bli slutt på AP's strupetak på kommuneøkonomien. De løftene vet vi hvordan endte. Kommunene har i de senere år gjennomført en rekke reformer, noen store og en del små. Reform 97 eldrereform er et eksempel. I all hovedsak er reformene fra Stortingets side finansiert gjennom øremerkede tilskudd. De indirekte kostnadene som følger med reformene og egenandeler må kommunene selv dekke inn. I sum utgjør dette store beløp for kommunene. De øremerkede tilskuddene har økt. Tildelingen av frie midler har gått markert ned. Kommunepartiene har kompensert tapet av frie inntekter med effektiviseringstiltak. Produktivitetsforbedringene som er gjennomført de siste årene i mange kommuner er betydelig og imponerende, men det har også medført at mange kommuner nærmest er tappet for økonomiske reserver. Når det nå skal strammes inn er det svært lite å gå på. Reduksjon i tjenestetilbudet er eneste utvei. I Vestre Toten hvor jeg kommer fra må vi redusere driften med 5% for og få 99 budsjettet til å gå i balanse.

Det er kritisk for lokaldemokratiet når det ikke lenger er samsvar mellom forventninger og muligheter. DNA bør foreta en gjennomgang av hvordan ressursene til primærkommunene fordeles og hvilken rammebetingelse disse skal ha. Jeg vil minne om at det er ute i kommunene velgergrunnlaget vårt går.

Rune Olsø, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte. Arbeiderpartiet har alltid hatt som mål å skape et trygt samfunn. Tryggheten er selve bærebjelken i den norske velferdsstaten. I dag ser vi et stadig økende utrygghet, og da tenker jeg på utrygghet som følge av vold og rusmisbruk. Det er en utrygghet som spesielt rammer storbyene. Vi må gjenreise tryggheten og redde velferdssamfunnet. Derfor er det lagt inn en statlig handlingsplan mot vold som jeg håper landsmøtet vil støtte. Så til det jeg

virkelig har tenkt å snakke om. Thorbjørn, du var inne på den moderniseringsprosessen arbeiderpartiene i en rekke andre land har vært gjennom de siste årene. En prosess som var helt nødvendig for å bringe våre sosialdemokratiske venner tilbake til makt både i Tyskland og Storbritannia etter nesten 20 år i opposisjon. Her hjemme har vi heldigvis sluppet en omfattende og plutselig modernisering, men det er ikke tilfeldig. Jeg har lyst til å sitere noe Adresseavisa skrev i en analyseartikkel i går. "Jagland leder et mer harmonisk Arbeiderparti enn på år og dag, og det er ingen liten prestasjon etter å ha stått i bresjen for partiets kanskje største omveltning, moderniseringen. Den moderniseringen er preget også av en ting som ikke kanskje har vært preget i de andre land, nemlig at vi tar ansvar, at ansvar for de svakeste og ansvar for landet hele tiden har vært hovedtyngden i budskapet". Nå er det på tide å ta det ansvaret igjen, jeg håper det skjer gjennom et regjeringsskifte.

Rune S Opstad, Møre og Romsdal

Kjære landsmøte. En sak har blitt grundig diskutert rundt og med ulike kommuner og fylkeskommuner det siste året, nemlig lokalstyrets framtid. Dette har i all hovedsak sin bakgrunn i to aspekter. For det første føler mange i kommunestyret at fylkestingene rundt om i Norge ikke lenger har økonomiske midler til rådighet for sine innbyggere slik at de får forsvarlig tilbud. Vi har fått nye oppgaver og midlene har ikke alltid vært tilstrekkelig. Nå vil det alltid være slik at en ikke alltid føler en har nok midler - det blir for stort gap mellom oppgaver og de penger vi har til disposisjon. Det har vist seg vanskelig å få aksept for dette, bortsett fra hos oss som skjærer ned tilbudet for barn og unge. Stensbyutvalget viste til manglende tillit til den lokale styringsmakten fra det statlige. Det virker som om en myte har oppstått som sier at lokale og regionale politikere ikke har evne til å bruke pengene fornuftig. Eldre og barn er prioriterte oppgaver. I år skjærer vi bort 60% av hjemmehjelp tilbudet til eldre og delingstimene til elevene blir fjernet. Våre naboland har en større grad av forhandling når det gjelder økonomiske rammer enn hva er tilfelle i Norge. Arbeiderpartiet i Møre og Romsdal ønsker en større forhandling når det gjelder økonomien mellom stat og kommune. Vi ønsker en større tillit til kommunale politikere. Vi ønsker å få tilstrekkelige rammer for å få gjort jobben vår. Vi ønsker forenkling, opprydding og forenkling i våre lover, bare slik får vi et levende kommunalt selvstyre.

Bernt Hågensen, Nord-Trøndelag

Dirigenter, partivenner. Landsmøtet viser seg nok engang å være et politisk verksted og det gir oss en glød og oppmuntring som vi trenger. Fos oss i Nord-Trøndelag Arbeiderparti så er landsmøtet også et næringspolitisk verksted. Landsmøtet må også denne gangen stake ut kursen til skal velge i forhold til viktige næringspolitiske spørsmål som vi står overfor. Et av disse viktige valgene er om vi skal kunne ta i bruk norsk naturgass i framtiden innenfor norsk industri og til å produsere energi også her i landet. Vi vet at norsk naturgass i dag erstatter mer forurensede energibærere som kull og olje, og bidrar til å redusere CO2 utslipp i andre land. Vi har som et mål at Norge skal kunne forene denne rollen som en energinasjon og som en ledende miljønasjon. Oddvar Nordli sa tidligere i dag at vårt parti må være det partiet som bidrar til å skape trygghet, tillit og framtidshåp for det norske folk, den tryggheten og den framtidstroen må vi også sørge for at norsk industri og norske industriarbeidere får framover. En viktig måte å bidra til dette på er jo nettopp at landsmøtet nå åpner for at vi skal kunne ta i bruk norsk gass til industriformål og energiproduksjon. Selvsagt skal vi holde oss innenfor den rammen som Kyoto-avtalen setter og til det som vi underskrev av internasjonale forpliktelser framover og samtidig er det også viktig å understreke at vi skal satse tungt på ENØK og på forskning av alternative energiproduksjoner. Det var veldig positivt å høre at Thorbjørn tok til ordet for større økte investeringer i industrien.

Åshild Kjelsnes, Sogn og Fjordane

Dirigenter, partivenner. I planleggingsarbeidet med nasjonal transportplan er Oslo, Akershus Rogaland og Hordaland tiltenkt 45% av midlene til riksveier mens 14 fylker må dele resten. Sogn og Fjordane får en dramatisk nedgang til riksveiløyvinger. Det finner vi urimelig fordi fylket selv har løst store oppgaver med alternativ finansiering dvs. de betaler selv. Mange som pendler 4-5 mil tur/retur daglig betaler fra 70,- - 250,- turen i bompenger. Pressen i Akersgaten ynder å gi inntrykk av noe annet. kampen vil stå om å igangsette anlegg. jeg registrerer krav om midler til 4 felts motorvei både i Øst- og Vestfold. Det er mye større potensiale med bompengefinansiering i disse tett befolkede område enn i Sogn og Fjordane. Veikontoret i Sogn og Fjordane har utarbeidet en rassikringsplan som dokumenterer behov for ca. 1.3 mrd. for å sikre veinettet. Med dagens bevilgningstakt betyr det at mine oldebarn vil ha like rasutsatt skolevei som jeg hadde. Sogn og Fjordane Arbeiderparti forventer at kollektivtransport for vei får en sentral plass i nasjonal transportplan, noe annen gjør samfunnet en bjørnetjeneste. Store deler av landet vil aldri søke til jernbanen. NSB utfører kun 1% av personreisene men får 4,5 mrd. årlig i subsidier.

Bernt Bull, Landsstyret Oslo

Kamerater. Landsmøtets åpning i dag med Oddvar Nordlis tilbakeblikk synes jeg satt en tone som fortsetter gjennom også dette møtet, nemlig det igjen å sette fokus på mulighetene det positive på det byggende og ikke bare på det problemmessige. Det gjelder alt fra mulighetene til å skape næringsutvikling til gjennom miljøkravene å stille seg strengere krav for en fremtid ikke for å hindre utvikling men for å skape en utvikling som er bærekraftig på lenge sikt og det gjelder ikke minst i de problemene vi kanskje står tyngst oppe i - vold, kriminalitet, rus, helseskader og situasjonen for innvandrere, der er det også viktig at vi får dette mulighetenes perspektiv og det har vært nevnt av Værnes i forbindelse med Trondheim, dette at man igjen skal vinne frem det som var hele fremdriften av velferdsstaten med Hoffmo, Karl Evang, det var folkehelsen det var det forebyggende ikke helsekøene, det var å legge til rette og ha den bevisstheten fremme, det gjelder også på innvandrersiden. Det er folk som nå skal bo i dette landet, våre medborgere fremover og da er det ikke bare et problem men en mulighet og dette er mennesker de fleste som har et sosialt ansvar.

Siv Dagny Aasvik, Nordland

Kjære landsmøte, jeg er glad og stolt over å være med i Arbeiderpartiet. Den største grunnen til det er for at vi står på barrikadene for rettferdig fordeling for like muligheter og for å sikre de gruppene som trenger disse rettighetene. I dag er det ingen som har rett til å adoptere barn men noen få har muligheten. Det sentrale spørsmålet bør være hvor god omsorg og oppvekst barnet kan få, og ikke hvordan seksuell legning eller samlivsform foreldre har. Det er mange fordommer mot homofile og lesbiske og det er de største intoleranse krefter FrP og KrF som er grobunn for dette. Det kan vi ikke akseptere. Mange mener at tiden ikke er inne for at homofile skal få adoptere barn, men vi vet jo at denne debatten har pågått lenge i mange år. Skal vi ikke verne og skape vår egen framtid. Som tidligere nevnt så har det svenske folkeinstituttet laget en rapport som går ut på barns levekår med homofile foreldre. Den bekrefter at det ikke er noen forskjell. Jeg har en venninne som er lesbisk og hun arbeider i omsorgssektoren, klok snill og omsorgsfull. Jeg tror hun vil bli en god mor - og jeg har lyst til å gi henne sjansen til det.

Kjære landsmøte, gi de over 20.000 barn som lever i homofile forhold en rettssikkerhet. Gi flere muligheten til å adoptere barn slik at alle de barna som trenger en bedre omsorg får det.

Louise Sollied, Troms

Dirigenter, landsmøte. I nord er vi inne i en tung tid, veien er dårlige og oppgaven er stor og tung. Vi trenger et kraftig økonomisk løft for å komme i siget. I Arbeiderpartiet mener vi at utdanning skal være for alle uavhengig av bosted og økonomi. Utdanning skal være gratis at det er fellesskapet som skal forvalte kunnskapen til beste for alle. Henger effektiviseringsspøkelset over universitetene, det er dagens og morgen dagens rammebetingelser som bestemmer utviklingen for de offentlige utdanningstilbudene på høyskoler og universitet. Dårlige mangelfulle offentlige tilbud åpner for privatisering. Den betydning universitet i Tromsø har som distriktsutvikler og som en buffer for fraflytting fra nord Norge må utvikles. Institusjonen må få tilført utbyggingsmidler. Bygg og anlegg permitteres, flyttestrømmen sørover akselererer, selv Tromsø by er ikke sterk nok til å opprettholde folketallet i Troms fylke, det lukrative arbeidsmarkedet i sør suger til seg fagfolk i fra nord. Universitet i Tromsø er fremdeles under utbygging men opplever å måtte stille i konkurranse med de andre universitetene når det gjelder finansiering for utbyggingsformål. Vi har undervisning og kontorer i brakke, biblioteket fungerer som lesesal og det er mangel på undervisningsrom. Etter utbyggingsperioden vil universitetet være i stand til å tilby gode forhold både for ansatte og studenter. De vil være rustet til å gjøre den forventede innsats som landet trenger i voksenopplæringsreformen. Både ved distanseundervisning, fjernundervisning og undervisning i institusjon. En fullføring av universitetet i Tromsø er satsing på rettferdig fordeling av kunnskap.

Rolf-Thore Hildebrandt, Østfold

Dirigenter, kjære Torbjørn, det kan virke litt puslete dette etter det perspektivrike innlegget du hadde, men for oss i fra Østfold så er det allikevel viktig for en forutsetning for å få til god verdiskapning og trygge arbeidsplasser det er at vi også har gode samferdselsårer. Veier havner og jernbane, og jeg tillater meg å rette oppmerksomheten mot et par spesielle veistrekninger som virkelig har stor betydning for hele landet og hvor videreutbygging haster. Det kan ikke være noen overraskelse at jeg tar opp utbygging av veinettet i Østfold som gjennom mange år har vært svært mangelfull og hvor trafikken gjennom E6 og E18 har økt så sterkt at det ikke er gjennomført tilstrekkelig utbyggingsarbeider i samme periode. Vi ber derfor partiet om å medvirke til at sentrale myndigheter og oss i fylket kan finne fram til en investeringsplan for å få bygget ut veiene til motorvei standard med 4-felt og 2-felt gjennom E18 og vi er villig til å ta medansvar for å finne fram til alternative finansiering av et slikt prosjekt. Det er fire gode grunner til at dette prosjektet er godt, for det første er det trafiksikkerheten, vi har dessverre opplevet for mange ulykker med store materielle skader og personskader med for mange dødsfall og vi har ikke flere å miste. Det andre er at i denne perioden så vil også landeveitransporten til resten av Europa øke sterkt. Det lokale næringslivet i Østfold har små muligheter for utvikling for trafikken stopper i sammenhengende kø, noe skyldes også grensehandel, og det siste er at det har store miljømessige konsekvenser at vi står i en slik kø. Derfor så har vi bønn om å få den bistanden til å finne fram til en slik finansiering i fellesskap for å få løst akkurat dette.

Gunn Olsen, Landsstyret Telemark

Dirigent, partifeller. For veldig mange i Arbeiderpartiet og ute blant våre velgere så handler homofiles rett til adopsjon om livssyn og ikke om partipolitikk I Arbeiderpartiet har det alltid vært slik at livssyn er en privatsak ikke en partisak. I enkelte saker klarer vi aldri å finne et balansepunkt mellom livssyn og partipolitikk. Arbeiderpartiet har gått i front for homofiles rettigheter. Derfor fikk vi også vedtatt partnerskapsloven. Hvis dette landsmøte gjør et vedtak om at homofile skal få samme rett til adopsjon som heterofile, gjøres det i et tempo som er i

utakt med folks oppfatning. Da kan det bli en tapesak for barna for de homofile og for partiet. Problemstillingen er snudd på hodet i denne saken. Flere ganger dukker spørsmålet opp om vi heller vi at barn skal lide enn at homofile skal få adoptere. Jeg kan ikke se at det er problemstillingen. Mange heterofile står i kø for å adoptere barn, flere ville nok ha stått der om ikke terskelen var så høy. Spørsmålet mitt blir - hvor kommer de homofile eventuelt i denne køen. Jeg kjenner mange homofile, det er ingen ensartet gruppe, hva menneskelige kvaliteter angår er de selvsagt like forskjellige som heterofile, dermed er det også sagt at de selvsagt er like gode omsorgspersoner, men det er opplagte forskjeller som gjør at det er naturlig å drøfte heterofile og homofile som to grupper og det er i spørsmålet om å adoptere barn. Jeg kjenner selvsagt til a barn bor sammen med homofile foreldre, det kan vi ikke gjøre noe med, og selvsagt er jeg opptatt av barns juridiske rettigheter, men om adopsjon av fosterbarn er den eneste veien å gå er jeg i tvil om. Jeg vet ikke mye om hvordan det er å vokse opp et homofilt forhold, men barn vokser ikke opp innenfor husets fire vegger, barn vokser opp i samfunnet.

Jakob Reidar Følsvik, Rogaland

Kjære landsmøte. På skolen så møtes elever med forskjellig kultur, sosial bakgrunn og livssyn. Styrking av kristen identitet kan hemme isteden for å fremme dialogen mellom de forskjellige livssyn. Faget bør stimulere til bevissthet om forskjellige verdier og normer. Departements læreplan inneholder krav og mål om opplæring allerede i småskoletrinnet. Selv om elever kan fritas for noen deler av undervisningen så er ikke det forenlig med respekt for ikke kristne. Kristendom er en stor del av pensumet. Hvis elever skal tas ut av visse deler så blir det bare en større avstand, det bidrar ikke til å stimulere til bevissthet om forskjellige verdier og normer.

Læreplanverket av 1996 har en innledende del som kaster lys over forståelsen av den kristne formålsparagrafen. Utgangspunktet sier at kristne og human etiske verdier er viktigst. Vi i AUF synes ikke dette er dekkende nok. Et slik utgangspunkt forteller hvor mye gjennomtenkt dette faget er. Ikke engang Human Etisk Forbund er for det. Vi i AUF mener at beskrivelsen kristendom og human etisk er unødvendig, ekskluderende og uklart. Det åpner for usikkerhet om hvilke normer og regler som skal gjelde, ikke bare for elever men også foreldre.

Thorbjørn Bekkevold, Hedmark

Den siste tidens alvorlige saker om barneranere i Oslo har satt ny fart i diskusjonen om ungdomsfengsel og dermed aktualisert en ny debatt. Elverum Arbeiderparti har på side 294 pkt. 11.18 ny effektiv kriminalomsorg lansert noen forslag til hvordan de kan møte dette, jeg siterer fort: "straffereaksjon for mennesker under 18 år må komme raskt etter at ugjerningen er begått. Straffelovens anvendelsesområde for samfunnstjeneste utvides for straffedømte under 18 år, og ved første gangs forbrytelse begått av ungdom på tradisjonelle kriminalitetsområder av mindre alvorlig art bør bruk av konfliktråd benyttes og i størst mulig grad lovfestes som en obligatorisk reaksjon og irettesettelse. Vi ser at i kjølevannet av slike saker dukker det opp reaksjonære og uegnede forslag til tiltak.. Ungdomsfengsel er utprøvet og funnet uegnet og det er 100% tilbakefall. Merkelig er det også å se at justisminister Aure ikke har oppdaget at vi har en ny lov om barneverntjenester fra 92 og hvis man setter inn tilstrekkelig med ressurser her så kan dette være gode løsninger til tiltak for de ungdom det her gjelder. Overordnet viktig er det at barn og unges rettssikkerhet blir ivaretatt. Glattceller og varetekt er ikke en rettsstat verdig. Jeg minner også om FN's barnekommisjon som stiller rettssikkerhetskrav ved reaksjoner overfor barn som lovbrøtere med asosial atferdsmønster. Jeg vil bare sitere raskt en par tilleggforslag. "Arbeiderpartiet arbeider for at barn og ungdom blir prioritert i køen hos påtalemyndighet og domstoler, dette kan bety lovendringer og at påtalemyndighet og domstol

kan bli styrket for å prioritere barn- og ungdom. Det betyr øremerkede midler og for øvrig støtter vi AUF's forslag".

Nina Backhe, Oslo

Kjære landsmøte. Fra 1992 til 1996 hadde Norge 10% vekst i energiforbruket. Ingenting tyder på at denne veksten er i ferd med å stabilisere seg. Miljøpolitikk er vanskelig og utfordrende og utfordrer særlig den tradisjonelle sosialdemokratiske tankegang om at økonomisk vekst skal sikre framtiden. Jeg er dypt uenig med talere som sier at vår framtidige velferd i Norge er avhengig av fortsatt energivekst. For noen ser det ikke ut som CO2 utslipp og internasjonale forpliktelser ofres en tanke. Det må være et mål at landet er selvforsynt med fornybar energi, men vi kan ikke bare øke behovet hvert eneste år. Jeg er imot å bygge ut Øvre Otta, men jeg skulle inderlig ønske at dette var et spørsmål både jeg og resten av partiet kunne slippe å ta stilling til. Med dagens energivekst vil energien av en Øvre Otta utbygging bare hjelpe oss i et eneste år, og vi står med det samme utgangspunktet nemlig behov for ennå mer energi. Hvis vi ikke klarer å snu energiveksten nå vi ha en Øvre Otta utbygging hvert år for å holde tritt eller bryte CO2 målsetningene. Mye tyder på at vi er inne i et blindspor. Vi leter etter gårsdagens løsninger for morgendagens og dagens problemer. Vi mangler ikke energi men energiøkonomi, det er mye som kan gjøres for å spare energi mye mer enn hva som er tilfellet i dag. Mange av disse tiltakene vil komme til og skape politisk debatt, og jeg vil at vi skal være klare til å ta den debatten som mer enn noe annet er en debatt om vår framtid. Hvis noen skal ha mot til å ta opp og å gjøre noe med de store utfordringene i dagens og morgendagens Norge så må det jo nettopp være Arbeiderpartiet.

Tore Nordseth, Sør-Trøndelag

Landsmøte. I åpningstalen i formiddag sa Thorbjørn at landsmøtet ikke kunne ha kommet på et riktigere tidspunkt i forhold til den uoversiktlige politiske situasjon som vi har. Han sa videre at det var godt å ha landsmøtet samlet for å få råd om hva partiet burde gjøre. Jeg registrerte at rådene allerede før landsmøtet strømmet inn. De rådene som var fremmet gjennom media var sprikende, enkelte hevdet at vi ikke burde ta over fordi det nødvendigvis ikke ville ha vært gunstig i forhold til kommune og fylkestingsvalg neste år. Andre hevdet at regjeringen må få fullføre voksenopplæringsprosjektet sitt - de måtte virkelig få sjansen til å lære forskjellen på å være i opposisjon og i posisjon. Dette er argument som virker besnærende men Arbeiderpartiet kan ikke tenke på denne måten. Vi kan ikke ta partitaktiske hensyn i en så alvorlig situasjon for landet. Heller ikke kan vi la den sittende regjeringa fortsette med sitt eksperiment. Vi har allerede får erfare hva det koster vi har fått renteøkning og flere familier har fått føle på kroppen resultatet av regjeringens politikk. Vi har også fått signaler i forhold til næringslivet. Verftsindustrien har vært nevnt tidligere med muligheter for 15.000 permitteringer til neste år. Andre deler av næringslivet sliter også og vi står i fare for en økning i antallet konkurser neste år og dermed økt arbeidsledighet.

Det er derfor maktpåliggende at vi tar ansvar for å gi landet et budsjett, ansvar for å stake ut en ny kurs, ansvar for norsk næringsliv og ansvar for å bekjempe arbeidsledigheten. Vi må gjøre det som er riktig det som er riktig for landet, og om nødvendig må vi ta over regjeringsmakten.

Kjell Bjørndalen, Sentralstyret

Dirigent, aldri før har så mange nordmenn vært i jobb. 3 av 4 personer i den voksne befolkningen er i arbeid, men likevel så har vi utfordringer. Det er noen som ikke har kommet inn på arbeidsmarkedet, og enkelte av våre nye landsmenn og eldre arbeidstakere finner vi denne gruppen. Likevel så har vi en situasjon de aller fleste land bare kan drømme om. På

tross på det gode utgangspunktet og på tross av de mulighetene for videre framgang så brer altså uroen seg og paradoksalt nok så er uroen størst i de områdene av landet sentrumsregjeringa virkelig skulle ta et løft for nemlig i distriktene. I Fellesforbundet har vi sårt erfart hva arbeidsløshet betyr. Da ledigheten var på det høyeste på begynnelsen av 90-tallet så kom mer enn hver 4 ledig fra vårt organisasjonsområde. Jeg frykter for at dette kan skje igjen. Byggeaktiviteten stopper opp, bygningsfirmaer går til permitteringer og skipsverftene våre mister ordre. De lave oljeprisene får selskapene til å bli langt mer forsiktig med investeringene og den høye renta skaper stor usikkerhet med hensyn til framtiden Ikke minst i en slik situasjon så trenger vi en sterk regjering. Da jeg for noen uker siden uttalte at ingenting må stå i veien for det viktigste nemlig sysselsettinga, så hadde det sin bakgrunn i den uroen som mange av våre medlemmer rundt om i landet føler for arbeidsplassene sine.

De så hvor det borgerlige budsjettforliket førte i fjor. Nå ønsker de at landet skal styres ved hjelp av Arbeiderpartiets politikk, derfor må vi komme i posisjon for å kunne utøve mest mulig av denne politikken.

Anne-Cathrin Becken, Østfold

Dirigenter, landsmøte. Takk for mange gode poeng i talen din Thorbjørn, men du skal få et poeng til som jeg ønsker at du og dine kollegaer ser på videre. Det gjelder grensehandel. Grensehandelen har ofte vært omtalt, og kanskje også avfeiet som et spesielt Østfold problem. Vi ser faktisk at grensehandel særlig det siste året har økt så voldsomt i et så stort omfang at det faktisk har blitt et regionalt. Noe grensehandel er vel naturlig for oss som bor så nær grensa, men det er ikke naturlig at det skal være enveiskjøring hele tiden. Denne handelen utgjør faktisk 6,5 mrd. og det betyr av 500.000 mennesker kjøper all sin mat i Sverige, eller med andre ord Oslos befolkning forsynes med matvarer fra Sverige. Denne handelen har stor negativ innvirkning på næringslivet i hele Østlandsområdet handelsmessig, og den representerer også et stort tap av arbeidsplasser og som igjen betyr tapte inntekter for staten. Grensehandelen er så stor og har så stor negativ innvirkning for landet at her må det aksjon til. Et første skritt kan jo være f.eks. prisen på lokkevarer. Vi kan ikke bare ha særnorske avgifter, likevel så har jeg ikke tro på billigsalg av sprit og tobakkvarer, jeg tror folk også lever av en del andre varer. En harmonisering i forhold til prisnivået og avgiftsnivået er nødvendig.

Partivenner, tiltak mot den store grensehandelen må vi se på innenfor næringspolitikken, pris og avgiftspolitikken, landbrukspolitikken samt distriktspolitikken.

Espen Johnsen, Oppland

Landsmøtet.

I din innledning Thorbjørn så sa du at ungdommens miljøengasjement er et resultat av at vi er redde for vår klode. Miljøproblemer er for meg en viktig sak. og jeg er urolig for den utviklingen som vi ser. I forhold til energipolitikken så ser vi en stadig vekst i vårt forbruk og samtidig en manglende vilje til å stoppe veksten for så og redusere den. Til nå så har vi i Norge hatt en ensidig tro på at vannkraftutvikling skal kunne løse våre energiproblemer, men i dag så er det som du Jens sa vannkraftepoken i Norge er forbi. Det er ikke lenger noe og hente på stadig vannkraftutbygginger, 10 år etter Alta utbyggingen så sa Gro at den var unødvendig - den løste ingen problem - nå i dag så snakker vi om en dobbel så stor utbygging i Øvre Otta, en utbygging på ca. 1 tWh, det løser heller ingen problemer. En tWh er like mye som vår økning i energiforbruket på en snaut år, et år etter vil altså effekten av Øvre Otta være borte.

Når en vet at utbygginga vil redusere vannføringa i Føysa med 75%, i Tora med 98%, Ottaelven mellom Billingen og Pollvatnet med 80% og Ottaelva nedenfor Heiabotnvannet med 97%, når en vet at overføringslinjene vil komme i konflikt med den planlagte

Reinheimen nasjonalpark og i konflikt med villreinsstammen i området - ja, da forstår jeg at 75 av 93 kommunestyrerepresentanter i det berørte området går mot konsesjonssøknaden om utbygging av Øvre Otta. 75 av 93 kommunestyrerepresentanter.

Thorbjørn, jeg er enig i at vi må ta i bruk teknologien for å løse miljøproblemene, det betyr nye alternative energikilder, ikke flere vannkraftutbygginger.

Maren J Helland, Akershus

Kjære landsmøte

På AUF's landsmøte for noen uker siden fokuserte vi på at Arbeiderpartiet må ta kampen mot rasisme på alvor. Et par uker senere kunne vi i et innlegg i Aktuelt Perspektiv bl.a. lese at AUF ser spøkelser på høylys dag når vi sier at rasisme er et problem i Norge. For snart et år siden hadde ny-nazister sin nyttårskonsert på Folkets Hus i min hjemkommune, Nittedal. Da vi noen uker senere arrangerte vår konsert mot rasisme kom ny-nazister og knuste vinduene. Jeg var der og, kjære landsmøte, det var ikke spøkelser som knuste de vinduene.

I det samme leserinnlegget i Aktuelt perspektiv kunne vi også lese at en overaktivitet mot rasisme vil på sikt bli en direkte belastning for partiet og bidra til at vi får svekket innflytelse i norsk politikk. Det har blitt så populært å forstå fremmedfientlighet. Arbeiderpartiet har aldri vært et populistisk parti, og vi kan ikke la frykten for lavere oppslutning presse oss til å backe ut på en av arbeiderbevegelsens viktigste prinsipper, nemlig kampen mot rasisme.

Hvem er det egentlig som har innflytelsen i denne debatten i dag? Jo, i dag er det nettopp de fremmedfientlige holdningene som når fram og preger debatten. Vi ser det jo rett som det er i media, hvor programledere i TV bevisst spiller på fremmedfientlighet for å øke seertallene.

For to år siden vedtok denne forsamlingen at kampen mot fremmedfrykt og rasisme skulle være et av Arbeiderpartiets tre hovedmålsetninger. Jeg synes ikke vi har grunn til å være stolte av det vi har gjort for å nå dette målet. For hva har egentlig Arbeiderpartiet gjort, annet enn å kalle 1. mai-parolen sin for "Kjennskap gir vennskap"? Jeg håper at vi nå sammen kan få dette problemet på dagsorden, slik at Arbeiderpartiet de neste årene blir det fremste partiet i kampen mot rasisme.

Pål Berrefjord, Hordaland

Kjære landsmøte, kjære Thorbjørn Jagland

Jeg ble veldig glad når du i valgkampen for ett år siden sa at du skulle ta et oppgjør med Fremskrittspartiet. Da trodde jeg at du skulle ta et oppgjør med Vidar Kleppe, Øystein Hedstrøm og de folkene der i Fremskrittspartiet. Jeg trodde du skulle ta et oppgjør mot Kleppe som sa at "Jeg er ikke rasist, men jeg er redd for at kontantstøtten kan føre til at innvandrerkvinner går høygravide hele tiden." Jeg håpte at du skulle ta et oppgjør mot Hedstrøm som sa at "Jeg er ikke rasist, men jeg har laget et regnestykke som viser at Norge taper millioner av turistinntekter fordi det er så mange innvandrere her." Og, jeg håpet du skulle ta et oppgjør mot samme Hedstrøm som sa "Jeg er ikke rasist, men jeg synes det er helt OK å diskutere politisk strategi med voldelige ny-nazister."

Jagland, jeg var veldig glad når landsmøtet for to år siden vedtok at antirasisme skulle være et hovedmål for Arbeiderpartiet, og jeg var veldig glad når du sa at du skulle ta et oppgjør med Fremskrittspartiet. Men vi i AUF er blitt skuffet, vi er blitt veldig skuffet og vi har blitt sinte. For hvorfor tok vi et oppgjør med Fremskrittspartiet på alle områder bortsett fra rasisme? Hvorfor er det slik at i årsberetningen for denne perioden så står rasisme nevnt en eneste gang

på 146 sider, når det er slik at dette er et politisk hovedmål for oss? Og, hvorfor er det slik at vi gjemmer oss hver gang Carl I Hagen prøver å slå politisk mynt på fremmedfrykt?

Kjære landsmøte, nå har vi en sjanse til å sette toleranse på den politiske dagsorden. Kjære landsmøte, vi har en sjanse til å ta et oppgjør mot fremmedfrykt og rasisme gjennom å iverksette masse tiltak. Vi har en sjanse til å si at vi ikke finner oss i at folk blir holdt utenfor og vurdert som ikke skikket på grunn av deres seksuelle identitet. Kjære landsmøte, nå kan vi sette toleranse og antirasisme på dagsorden, og det skal vi gjøre. Ikke fordi vi skal bli populære; men fordi det ligger i vår natur å være tolerante.

Bjørn Iversen, Nord-Trøndelag

Dirigent, landsmøte

I dag har vi en situasjon hvor norsk gass brukes nærmest over alt i Europa, til ulike industriformål og til energiformål. Norsk gass er dermed en særdeles viktig faktor i utviklingen av fremtidsrettet kompetanse og teknologi. Videreforedling av norsk gass er et sentralt konkurransefortrinn for våre sterkeste konkurrentlands industri og næringsliv.

Det blir verdiskapning og arbeidsplasser av slikt, titusenvis, men utenfor Norges grenser. Samtidig er Norge selv Europas ledende energiland, snart det eneste land i Europa som ikke bruker norsk gass. Norsk gass eksporteres nærmest utelukkende som råvare samtidig som vårt land importerer elektrisk kraft produsert på kull og atomkraft. Det er faktisk situasjonen for Europas ledende industrinasjon i dag.

Hvordan har det kunnet bli på denne måten? Det er en fullstendig uholdbar situasjon for næringslivet for arbeidsplassene, fullstendig i utakt for øvrig med alt det som Det norske Arbeiderpartiet tradisjonelt har stått for i utviklingen av Norge som industrinasjon. For mange av oss er det åpenbart at endret landsmøte vedtak på dette punktet ikke er til å leve med. Det blir for firkantet å si nei til all innenlands bruk av gass til energiproduksjon. Det blir for lite framtidsrettet.

Vårt næringsliv kan ikke ha dårligere rammevilkår enn sine konkurrenter, vi må kunne bruke vår egen naturgass innenfor de rammer som Kyoto-avtalen setter, og det regelverk som er i ferd med å skapes innenfor denne avtalen. Det er for øvrig det eneste realistiske miljøstandpunktet etter mitt skjønn fordi Kyoto-avtalen inneholder en rekke virkemidler for å redusere CO2 utslippene i verden.

Poenget med de virkemidlene er imidlertid at tiltakene skal være så effektive som mulig derfor er det mulig å gjøre tiltak både her hjemme og i andre land for å få ned de samlede utslippene.

Takk

Trine Eskeland, Troms

Kamerater, hele folket i arbeid er selve grunnsetningen i alt hva arbeiderbevegelsen står for. I hele etterkrigstida har dette vært vår viktigste sak. Vi har bidratt med alle virkemidler for å få den norske arbeidsledigheten så lav som det den er i dag. EU har 17 millioner arbeidsledige, og nu går 11 av EU-landene inn i et felles valutasystem som vil gjøre det umulig for dem å gjøre noe med denne ledigheten. Kravet for å være med i dette systemet betyr at man må gi opp så godt som alle økonomiske virkemidler som vi i Norge har brukt for å få hele folket i arbeid. Store underskudd på statsbudsjettet blir forbudt, å ta opp noe særlig med statsgjeld blir forbudt, justering av valutakursen blir forbudt - da står det ikke mye igjen. Skal vi nå kamerater med vårt mål om hele folket i arbeid knytte den norske krona sterkere opp mot dette

systemet. For oss som var i mot norsk EU-medlemsskap i 1994 var nettopp pengepolitikken til EU et av de viktigste argumentene, dette var selve kjernen til vårt nei til EU fra AUF, fra LO. Det er bare 4 år siden at det norske folket sa et ettertrykkelig nei. Aftenposten presenterte i går noen hovedområder i budsjettinnstillingen som Arbeiderpartiet og Høyre er enige om. Et av de viktigste punktene her er en mer aktiv Europapolitikk der den norske krona skal knyttes sterkere til Euroen. En sak som det er så delte meninger om her i salen og i partiet for øvrig - skal dette bli en av våre viktigste punkter i et budsjett samarbeid med Høyre. Kjære Thorbjørn, samarbeid med Høyre om budsjettet dersom det viser seg å bli den mest ansvarlige løsningen, men trekk ikke uten videre vårt forhold til Euroen inn som et av hovedpunktene i en slik samarbeid, det tror jeg både du og partiet vil tjene på.

Takk

Per Åge Nilsen, Aust-Agder

Dirigenter, landsmøte. Thorbjørn tok til ordet i sin innledning for modernisering av offentlig sektor. Vi må gjøre noe med systemet og dobbeltadministrasjonen sa han. Ja her ligger nok en potensiale og spesielt så må vi se kritisk på lokalt statlig byråkrati, men som i alle andre forandningsprosesser så er det viktig at vi passer på og ikke kaste baljen ut med badevannet. Vi må ikke gå i den fella og tro at det er ubegrenset muligheter for effektiviseringsgevinster i kommunene og i fylkeskommunene som enkelte fra NHO ser ut til å tro. De aller fleste lokalpolitikere føler nemlig det stikk motsatte. Aust-Agder Arbeiderparti vil advare mot så sterke krav til effektivisering at vi som lokalpolitikere ikke har andre muligheter enn å utsette på anbud og privatisere driften av tjenestene.

Vi har hatt en følelse av at Arbeiderpartiet har vært inne i en glideflukt i retning av å godta mer privatisering og mer marked. Vi har gitt for lett opp overfor markedskreftene som stadig krever større spillerom. Det har liksom blitt noe halvhjertet over vår kamp mot børsjapper og privatisering av offentlig sektor. Gradvis har grensene blitt flyttet og skansene oppgitt, og vi har for lengst passert en akseptabel grense for privatisering.

Aust-Agder Arbeiderparti mener at dersom det er effektiviseringsgevinster og hente ut må det offentlige hente det ut selv og ikke la det gå i lomma på private. Frigjorte ressurser må i sin helhet føres tilbake til økt satsing på tjenester og utdanning. Vi oppfordrer Arbeiderpartiets representanter både sentralt og lokalt til å sette foten ned for privatisering og stanse glideflukten.

Halvard Ingebrigtsen, Landstyret

Kjære landsmøte. På landsmøtet til AUF for 1 måned siden så sa du Thorbjørn, "den store konflikt i det neste århundret vil være den mellom menneskeverd og nødvendigheten av toleranse på den ene siden og intoleranse, fundamentalisme og rasisme på den andre". Det er jeg helt enig i. Det har alltid vært Arbeiderpartiets politikk at alle mennesker er like mye verdt, det er grunnlaget for det viktigste av arbeiderbevegelsens tanker og ideer, nemlig solidaritetstanken. For to år siden så vedtok dette landsmøtet at vi skulle ha antirasisme som 1 av 3 satsingsområder for den perioden vi nu har lagt bak oss. I AUF så vi fram til at det skulle bli tatt et skikkelig oppgjør med intoleransen og fremmedfrykt, og spent ventet vi på partiets tiltak. Det har faktisk ikke skjedd noe særlig i det hele tatt. Mens vi i AUF var med på arbeiderbevegelsens toleransekonferanse, var det veldig få fra Arbeiderpartiet tilstede. Mens AUF har gått fakkeltog mange steder i landet, har vi sett svært lite til partiet. Og mens AUF har arrangert antirasisme kampanjer, så har det vært veldig stille på Arbeiderpartiets kontorer både lokalt og sentralt. 1. mai med "kjennskap gir vennskap" var riktignok et lysglimt - kun et

kort lite glimt som fort gikk over. Stort sett har Arbeiderpartiet gjemt seg i krokene når disse sakene har blitt tatt opp. De har faktisk vært helt fraværende i debatten.

Jeg tror partiet har gjort dette fordi de er redd for å miste stemmer. Men partifeller, rasisme forsvinner ikke av seg selv, vi må stå oppreist - ikke gjemme oss bort. Partiledelsen og hele organisasjonen må bli mer synlig. Hvis vi skal ha antirasisme som hovedmål så forplikter det, vi må gjøre en jobb - hvis ikke så er det de fremmedfientlige kreftene som vinner. Derfor så foreslår vi i AUF at det gjennomføres en kampanje mot rasisme som setter disse spørsmålene på dagsorden. På den måten kan vi vise at vi tar denne kampen alvorlig.

Takk.

Trude Kristin Kristensen, Nordland

Kjære landsmøte - kjære Jagland. Kanskje skulle man ha latt denne sentrumsregjeringa få lov til å rydde opp i dette økonomiske rotet sitt selv. Men vi ser jo alle at dette ikke lenger går. Det har alltid vært sånn at Arbeiderpartiet må inn for å ordne opp i et borgerlig kaos. Vi er vel alle enige om at det ikke bare er politikken som må endres. Vi har et mye sterkere lag, det blir latterlige store forskjeller når man bytter ut den trauste og kjedelige landsmann Gudmund Restad mot vår egen Jens Stoltenberg. Den overpompøse Sponheim kan sendes hjem til Hardanger og erstattes med et skikkelig kvinnfolk fra Sortland.

Mens KrF ved Valgjerd mener at den perfekte kvinne, hustru og mor skal stå ved kjøkkenbenken, så vil Arbeiderpartiet ha sterke kvinner i politikken, i yrkeslivet og som ledere i næringslivet. Det har vi gode tradisjoner for. For å oppnå en politikk som har en reell likestilling hvor man får mulighet til å ta sin del av ansvaret, så må vi si nei til kontantstøtten. Vi må revurdere likestillingsloven, vi må ha fleksible barnehager - vi må i det hele tatt ha en politikk som jentene i Norge har tillit til. Landskvinnekonferansen har 10 kvinnekrav til landsmøtet. Jeg kan nevne krav om innsats mot vold og overgrep. Det er på tide at rettsvesenet tar disse sakene mer alvorlig. Det er bare gjennom en Arbeiderparti regjering at vi kan gi jentene den posisjon i samfunnet som vi etterstreber.

Britt Hjelseth, Kvinnepolitisk styre.

Kjære partivenner. Kvinnepolitisk styre har lagt fram forslaget "kvinner i et levende distrikts Norge". Grunnen til det er at by og landkommuner, sentrum og distrikt må være levedyktige skal et land få framgang. Det er ikke bra at deler av sentrale strøk får en tilflytting som er for og skaper press, mens distriktene og bygdene opplever fraflytting og uttynning av den yngre generasjonen og da særlig jenter. For å ha et blomstrende samfunn er man avhengig av yngre kvinner som kan føre slekten videre. Landbruket er veven i mange bygdesamfunn, og næringa må også ha plass til kvinner. Det legges ned i for stor grad altfor mange gårdsbruk. Mye dyrket jord ligger brakk uten å få skikkelig drift. En del av grunnene til dette er en Odelslov som er altfor vid, og for mange dispensasjoner for bo- og driveplikt.

Etter vår mening er det altså behov for flere kvinner i landbruket, og her kommer innskjerping av Odelsloven inn. Grunnen til at man nå har begynt å stramme inn Odelsloven er ønsket om at sønnen overtar. Det må ikke skje ved innskjerping av Odelsloven at det blir forandring på at det er eldste barn som overtar. Vi ønsker også, som det står i det fordelingspolitiske programmet, at barnebarn også får muligheten til Odel.

Cecilie Stenbrenden, Vestfold

Kjære landsmøte, kjære kamerater. Arbeiderbevegelsen har alltid vært en del av en internasjonal bevegelse. Vi har bestandig hatt et sterkt internasjonalt engasjement. Vi har bestandig hatt visjonene om framtiden, visjoner som har strukket seg langt utover våre egne

landegrenser. Vi lever i en tid hvor forskjellen mellom de fattige og rike bare øker. I en tid hvor solidaritet mellom landene bare blir viktigere. I innledningen til Thorbjørn Jagland ble det sagt at Arbeiderpartiet er en bevegelse med ideer og praktiske løsninger som holder over landegrenser og tidsepoker. Dette er jeg helt enig i. Arbeiderpartiet har løsninger og ideer som virkelig holder, men for at solidaritet ikke bare skal bli noen store fine ord må vi vise dette gjennom praktiske handlinger og konkrete prosjekter. AUF vil derfor ta initiativ til å etablere en solidaritetsfond hvor ansatte og tillitsvalgte i arbeiderbevegelsen betaler inn en viss sum. Det er nemlig på tide at resten av arbeiderbevegelsen kommer etter og følger AUF i vårt internasjonale arbeid. I AUF har vi nemlig allerede et solidaritetsfond som vi bruker i dette arbeidet, og dette må vi forankre i hele bevegelsen.

Kjære landsmøte, kjære kamerater for å slutte der jeg begynte, det er vi i arbeiderbevegelsen som har visjonene og de praktiske løsningene, det er vi som har et brennende internasjonalt engasjement. Forslaget om etablering av et solidaritetsfond i arbeiderbevegelsen er et forslag som setter engasjementet vårt ut i praktisk arbeid, og ved å opprette et solidaritetsfond kan hver enkelt av oss bidra til en mer rettferdig fordeling.

Takk.

Astrid Huitfeldt, Akershus

Kjære landsmøte. Vi trenger oljefondet for å finansiere velferdsstaten i framtiden. Mindre penger på oljefondet er å overføre ansvaret på velferdsstaten til de kommende generasjoner. Dersom dagens 50-åring tar penger fra oljefondet for å øke pensjonene, så er dette toppen av egoisme. Vi vil at oljefondet skal bli så stort som mulig. Men en kan kombinere målet om størst mulig avkastning med noen flere retningslinjer. Velferdsstaten Norge må ikke finansieres ved hjelp av bedrifter som er involvert i barnarbeid. De vil vel ikke at den norske staten skal tjene penger på grov miljøkriminalitet og brudd på menneskerettighetene. Derfor vil AUF foreslå endringer i retningslinjene for plassering av oljefondet, slik at vi ikke kan investere i foretak eller land som driver med barnarbeid og bryter menneskerettighetene eller som bryter med de faglige rettighetene arbeiderne har krav på. Vi kan investere 10% av oljefondet i 30% av de bedriftene som er best på miljø- og arbeidstakerstandard.

Dette er et lite skritt men vil bety veldig mye. Jeg vil til slutt spørre landsmøtet er det riktig at alle pengene vi skal investere i oljefondet skal gå til investeringer i I-land? Vi har en unik mulighet til å stimulere til vekst og utvikling i verdens fattigste land. Vi kan bidra til å minke forskjellene mellom nord og sør. Kamerater dette er solidaritet i praksis.

Berthold Grünfeld, Oslo

Kjære partifeller. Spørsmålet om homofiles rettigheter til å bli vurdert med tanke på adopsjon av barn på linje med heterofile er følelsesladet, meningen står steilt mot hverandre. Jeg tror at det er viktig av hensyn til saklighetsnivået i denne diskusjonen at vi får på bordet noe av den forskningslitteraturen som foreligger om hvordan det går med barn som vokser opp med foreldre hvor en eller begge er homofile eller lesbiske. Hva sier så forskningslitteraturen fra de siste 15 - 20 årene? Det finnes ingen perfekt forskning på dette området, det er for vanskelig og det krenker også på mange måter personintegriteten, men vi har en del gode forskningsarbeider. Stort sett dreier det seg om undersøkelser av skilte lesbiske mødre som er sammenlignet med skilte heterofile mødre. Mødrene er undersøkt på forhold som barneoppdragelsesevne, deres opplevelse av morsrollen og deres lojalitet overfor barna. Det har ikke vært mulig å påvise forskjeller mellom disse to grupper av mødre. Faktisk er det påvist i enkelte undersøkelser i hvert fall at grupper av lesbiske mødre prioriterer sine barns behov fremfor egne i sterkere grad enn de heterofile mødrene gjør. Hva så med barnas

situasjon. Igjen er det undersøkelser av skilte mødre og deres barn. Det er ingen forskjell mellom barna når det gjelder kontaktevne, deres følelsesmessige utvikling, deres popularitet blant venner og bekjente og ikke minst viktig barnas selvaktelse og selvbilde. Ut i fra den forskningslitteratur som foreligger så kan jeg med hånden på hjertet ikke si at det er grunn til å opprettholde den skepsis når det gjelder spørsmålet om egnethet og jeg minner om at rasisme som bekymrer oss er nært beslektet med homofobi.

Takk

Jo Stein Moen, Landsstyret

Jeg er helt enig med Berthold Grünfeldt i hans synspunkter. Kjære landsmøte. Vi i AUF ønsker debatten om Norges forhold til EU og Europa velkommen. Vi har i lang tid diskutert hvilket Europa vi vil ha. På landsmøtet i oktober vedtok AUF et internasjonalt program, og AUF's nye Europa debatt er konstruktiv og helt blottet for lettvinthet, slagord og vulgærpropaganda. Enstemmig vedtok AUF's landsmøte følgende formulering: "ved folkeavstemmingen i 1994 besluttet det norske folk at Norge ikke skulle være medlem av EU". Norge har på en helt annen måte kunnet ha en fri og uavhengig rolle i internasjonale organisasjoner enn hva vi kunne ha hatt som medlem i EU. For AUF er tanken om medlemskap helt uaktuell i denne Stortingsperioden og i perioden 2001 til 2005. Når nesten 400 medlemmer i AUF, både ja og nei folk enstemmig vedtok dette - er det et klart signal fra ungdommen i partiet. Nå får vi snart en stor ny valuta i Norges nærhet, nemlig Euroen. Det vil få konsekvenser for vårt land. Det er helt uproblematisk for meg at man skal utrede og undersøke hvilke konsekvenser Euroen vil ha for Norge. Med 300 mot 30 stemmer vedtok AUF på landsmøtet å si nei til norsk tilknytning til den økonomiske og monetære union. Vi er tilhengere av en debatt om Norges rolle i Europa. Vi er tilhengere av å undersøke hvordan Euroen påvirker vår økonomi og hva vi kan gjøre. Ungdommen i partiet er imot en ny skyttergravskrig om norsk EU-medlemskap. Ungdommen i partiet er imot den tilknytning ØMU som gjør at vi mister den politiske styringa i sentralbanken og gjør at vi mister virkemidlene i kampen mot arbeidsledigheten, og la dette være helt klart, vi er veldig sterke tilhengere av at Bondevik og hans tabbeministerium skal erstattes av en ny arbeiderparti regjering under Thorbjørn Jaglands ledelse.

Takk for oppmerksomheten.

Harald Martin Stokke, Møre og Romsdal

Dirigent og partifeller. Jeg vet det er trygt i Arbeiderpartiet, og ennu tryggere ble jeg når jeg hørte partilederens visjonære foredrag, men samtidig så vet jeg at i vinterkulda i dag så gikk det 10.000 verftsarbeidere og ca. 25.000 fra leverandørindustrien på jobb til en utrygg tilværelse. Det viser seg at kontraktmengden til verftsindustrien den er sunket 75% fra i fjor til i år. Fra 16. mrd. kroner til ca. 4 mrd. kroner.

Nå er årsaken til dette i hvert fall i betydelig grad at verftsstøtten er redusert fra 9% til 7% fra 1.1.98. Det hører jo greit ut, men når en samtidig vet at EU garanterer sine verft 9% verftsstøtte fra til år 2002, så er det en ulik kamp. Det er urettferdige konkurransevilkår og det mener jeg alvorlig, dette bør Arbeiderpartiet gjøre noe med. Det ryktes også at nåværende regjering ikke vil la den norske sammenslutningen av bedrifter engang få være på banen når det skal avgjøres hvem som skal bygge de norske fregattene. Arbeiderpartiet bør sørge for at hjemmebane ikke blir noen ulempe og la de norske fregattene bli bygget i Norge. Det er teknologiutvikling, kompetansebygging, det er sikring av sysselsetting, det er Arbeiderparti politikk.

Takk.

Inger Christin Torp, Østfold

Landsmøte, 400.000 har et rusproblem. 70 - 80.000 er synlige i gatebildet som rusa personer. Vi ser dem med plastposen i parken eller de tigger på Oslo S. Godt over 200.000 barn lever i hjem med rusproblemer. Disse barna opplever stor utrygghet i sin hverdag. Vi kan velge å oppfatte dette som noen enorme tall og dermed slutte å bry oss. Da slipper vi og involvere oss i disse menneskenes hverdag. En slik tanke er uforenlig med vår innebygde solidaritet.

For 2 år siden vedtok landsmøtet et nytt arbeids- og prinsippprogram. Et godt program også på området rus. Det var grunn til håp om at vi igjen skulle ta tilbake vår pådriver rolle, som advokater for noen av de som trenger oss mest. Tiden er inne til å omsette programteksten i praktisk politikk, skape handling. .... Arbeiderparti har sendt inn forslag hvor vi minner om målsettinga om 25% reduksjon i alkohol konsumet innen år 2000. Forskning viser at 10% av brukerne står for 90% av konsumet. Hva kan vi lese av det - jo at vi må ta et krafttak for å gi en helhetlig avrusing, behandlings- og oppfølgingsprogram til rusavhengige som vi gjøre noe aktivt med sin situasjon. Bare gjennom et slik krafttak kan målet om 25% reduksjon nås. Hjelper vi de vel 40.000 som er storforbrukere så kan vi nå reduksjonsmålet og ikke minst gi 100.000 mennesker et bedre liv. Vi må også tørre å se de 200.000 barna jeg nevnte innledningsvis. Vår oppgave er å tale disse barnas sak. Aktivt rusmisbruk i hjemmet rammer hele familien. De som rammes hardest er barna. Barn som har vokst opp under slike forhold har 4 ganger så stor risiko for selv å utvikle et rusmisbruk.

Toril Strand, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte. Homofiles krav om rett til å søke om adopsjon er kanskje ikke det tema som diskuteres lett i Trondheim Arbeiderparti - men det er like fullt et meget viktig og aktuelt tema som jeg er glad for at vårt parti har løftet frem og satt på dagsorden på dette landsmøte. Jeg støtter vedtaket fra landskvinnekonferansen om at vi snarest bør gjennomgå partnerskapsloven og adopsjonsloven slik at vi ikke diskriminerer en gruppe fra å kunne søke om å få adoptere. Etter min mening dreier denne diskrimineringen seg om spesielt to forhold. For det første spørsmålet om stebarns adopsjon. De barn som i dag bor i homofile familier må sikres rettigheter. Dersom det skjer noe med den ene voksne må den andre gis mulighet til å adoptere, dette er helt avgjørende for å sikre barns trygghet og rettigheter. Det andre forholdet knytter seg til adopsjonsloven fordi den i sin form har en del diskriminerende paragrafer som betyr at homofile i utgangspunktet er fratatt muligheten til å kunne søke om adopsjon.

Kjære landsmøtedelegater. Arbeiderpartiet bør ikke som et fremtidsrettet og moderne parti bidra til at en gruppe helt stenges ute fra å være søkere, og det er hva denne saken faktisk handler om. Det er ikke snakk om en adopsjonsrett som tydeligvis mange ser ut til å tro men retten til å få sin søknad vurdert på lik linje med heterofile par. Forskning viser at barn som er oppfostret hos homofile foreldre har det like bra og utvikler seg like normalt som andre barn - men en situasjon for kan være vanskelig for barn er hvis foreldrene har problemer med å akseptere sin seksuelle legning og skjule den. Det er neppe disse parene som søker om adopsjon. Dette er mennesker som har et trygt forhold til seg selv og sin egen seksualitet.

Terje Hoffstad, Hedmark

Dirigenter, landsmøte. Litt om rovdryrmeldinga - stortingsmeldinga nr. 35 er på mange måter veldig bra. Utviklinga har på godt og vondt gått mye raskere enn jeg tror noen hadde regnet med, når meldinga ble vedtatt. Jeg vil ikke her gå inn på en detaljert debatt om rovdryrpolitikken men be om at Det norske Arbeiderparti jobber for å få tilrettelagt rovdryrpolitikken etter dagens forutsetninger. Derfor har jeg fremmet følgende forslag som jeg vil sitere "Det norske Arbeiderparti ser at flere forutsetninger som lå til grunn for St.meld. 35

har endret seg raskt. Vesentlig endring i svenskenes målsetning for bestandstørrelser av sine store rovdyr. Norge er i ferd med å oppnå målsetningene i St.meld. 35 for sine bestandsstørrelser av store rovdyr. Dette og andre endringer siden meldinga ble vedtatt viser at det er viktig å evaluere/rullere St.meld. 35 annenhvert år. Ved rullering vil Arbeiderpartiet vektlegge midler til forskning og registrering av rovdyrbestandene. Det svensk/norske samarbeidet om forvaltning må etableres formelt og bindende. Det må legges klarere føringer for forvaltningen av bestanden når måltallene for bestandsstørrelsen er oppnådd”.

Takk

Tom Thoresen, Stortingsgruppa

Dirigent. Arbeiderpartiet er med rette stolt av sin familiepolitikk og sin politikk overfor barn og unge. Vi har gjennomført noen gigantiske utdanningsreformer, vi har bygget ut foreldrepermisjoner og vår kamp mot kontantstøtten er et viktig ledd i denne kampen også for barns rettigheter og ikke minst de svakeste barns rettigheter. Hva gjør vi så når vi står overfor en politikk i den helt nærmeste familie, hvor det jo bare unntaksvis er samfunnet som skal sette reglene. Når det gjelder voksne menneskers samliv må vi fullt ut respektere den enkeltes rett til å velge for seg og skape full likestilling slik vi har gjort gjennom partnerskapsloven. Når det dreier seg om barn hvor samfunnet legger rammeverket for adopsjon av barn blir ikke spørsmålet like selvsagt. Her dreier det seg ikke om likestilling mellom voksne, men hvordan man tilrettelegger for barnas eget behov. Det er få ting i politikken som gjør meg så ærbødig som når vi skal bestemme for dem som ikke kan delta i beslutningsprosessen selv. Jeg er av den faste overbevisning at i det samfunn vi har både av hensyn til barnets egen utvikling og av hensyn til at barn skal møte trygghet i alle miljøer det møter i Norge der samfunnet setter rammebetingelsene sørge for at barn blir adoptert inn i familier hvor de møter både en mor og en far.

Takk

Anne-Grethe Lossius, Akershus

Dirigent, partivenner, Thorbjørn. Du sa i sted at vi måtte sørge for å få folk i arbeid og ikke på trygd. Bedrifter og kommuner må gi folk som ikke er 100% friske og raske en sjanse sa du - noe som er tatt opp i programmet vårt for rettferdig fordeling. Dette er viktig, men jeg tviler på at de foreslåtte tiltakene fører til særlig forbedring om vi ikke klarer å forhindre den samfunnsutviklingen vi ser konturene av. Har sentralstyret sett de tiltakene dere foreslår i sammenheng med at vi beveger oss lynraskt inn i et samfunn med flere og flere spesialiserte bedrifter. Ikke minst på grunn av privatiseringsbølgen. Det er nok å nevne firmaer som spesialiserer seg innen renhold, kantinedrift, vaskerier og IT. Hva skjer med renholdere som ikke lenger klarer og vaske i en bedrift, eller kantinedama som har fått eksem og må omskoleres til annet arbeid. Arbeidsgiver er forpliktet til å se på muligheter for omplassering, men når det ikke finnes andre muligheter hvor havner disse menneskene da. Jo de belaster trygdebudsjettet. For det er vel ingen som er så naive og tror at andre bedrifter tar disse inn med dagens for ikke å snakke om morgendagens krav til effektivisering og konkurranse. Offentlig sektor vil heller ikke ha alternative arbeidsoppgaver å tilby om vi skal privatisere alle arbeidsoppgaver utenom de såkalte kjerneoppgavene. Thorbjørn du er opptatt av å se tingene i et videre og langsiktig perspektiv, da må du også se hvor det bærer hen om en kommune bare skal sitte igjen med hjelpepleiere, sykepleiere og lærere, det er kortsiktig politikk som ødelegger hele samfunnsstrukturen vår og som vi utstøte ennu flere fra arbeidsmarkedet. Partifeller - vi må ta skikkelig avstand fra privatisering av kommunale

tjenester. Jeg har lagt inn et forslag til et program for rettferdig fordeling som går ut på at vi skal være veldig tilbakeholdne med alle former for konkurransesetting.

Bjørn Lodve Wikstrøm, Hedmark

Kamerater - vi står overfor et veiskille. Et veiskille hvor vi må avgjøre hvilke politiske målsettinger vi skal prioritere i vårt samfunn. Er det fortsatt økonomisk vekst som skal prioriteres eller internasjonal solidaritet. Skal vi prioritere en sikkerhetspolitisk utviding eller miljøvern. For kamerater, forsvaret ønsker seg et nytt regionfelt på Østlandet. Det står mellom 3 alternativer pluss det såkalte null alternativet. Alle alternativer vil ramme vakre naturområder hardt. De tre områdene ligger i uberørte skog- og fjellområder i Hedmark som er det siste i større sammenhengende naturområder på Østlandet som blir lite benyttet eller utnyttet kommersielt. I Gravberget er det en helt unik finnekultur som for all del ikke må forsvinne. Forsvaret krever et 250 km² stort felt til skyts, det er utrolig mye og tilsvarer 34.000 fotballbaner. Kostnadene bare for å etablere feltet er ulike for de forskjellige alternativene, men ligger på omkring 700 millioner norske kroner. I tillegg kommer driftskostnadene. Jeg vet at Jørgen Kosmo og en del andre her ikke liker at jeg sier dette. Tidligere forsvarsminister Kosmo mener sikkert at min framstilling er feil. Han tenker sikkert at jeg som er ung er ekstremt nervøs for framtiden og miljøet. Til det vil jeg si - ja, jeg er nervøs for framtiden. Jeg mener at Kosmo er bekymret, kanskje ekstremt nervøs overfor Norges militære utfordringer. Arbeiderpartiet i Hedmark og Oppland har uttalt at de går for null alternativet. Indirekte står det som det minste av to store onder.

Kjære partifeller, vær med og bevare det biologiske mangfoldet kulturminneverdier av høy klasse, skogbruket og det eneste større skog- og fjellområdet på Østlandet som er uberørt og ikke kommersielt utnyttet.

Svein Hugo Johanson, Oslo

Dirigent, partifeller. Jeg tilslutter meg til alle som har sagt at partilederen holdt en god tale. Jeg synes personlig talen var glitrende, men allikevel tillater jeg meg å ha en del andre synspunkter enn det partilederen hadde. Jeg hadde tenkt og ta opp spørsmålet om arbeidsledighet, men føler nå et behov for å blande meg inn i debatten om regjeringsspørsmålet. Jeg tilslutter meg til dem som hevder at vi i dag har en regjering som ikke er oppgaven voksen. Jeg er ikke så veldig opptatt av om den regjeringa har en innstramming på 9 eller 8 milliarder. Jeg er mer opptatt av at vi har en regjering som gikk ut i valgkampen og lovet ganske mye og holdt forholdsvis lite. Vi har en regjering som har vært villig til å spise ganske mange kameler. Derfor er jeg veldig glad for at partilederen vår når han satt i posisjon som statsminister heller svelget 36,9% enn en kamel. Når det gjelder regjeringsspørsmål og da vet vi alle sammen at vi snakker om Høyre. Jeg føler på en måte at det er ideologisk galt. Det må være tillatt å stille spørsmål - hvis vi inngår et budsjettssamarbeid med Høyre - hva gjør vi neste år, inngår et nytt? Vi skal være klar over kamerater, at det ikke er Arbeiderpartiet denne gang som har ansvar. Folket har valgt et borgerlig flertall på Stortinget og da må det være det flertallet som tar ansvaret for den politikken. Hvis Høyre ønsker å stemme for Arbeiderpartiets budsjettforslag så kan jo ingen hindre dem i og gjøre det.

Svein Høiden, Østfold

Dirigenter, delegater. Dette blir et innlegg under temaet en god ting kan ikke sies for ofte, det er kommuneøkonomi som står på dagsorden og det er jo naturlig - vi sliter med budsjettene om dagen og Fredrikstad er jo den siste ankomne av storbyene, den ble jo født under smerte og motstand i 1994, men er nå en realitet, og vi har for så vidt hatt noen bra år, men vi

opplever nå at vi har møtt veggen. Det budsjettet vi nå driver og skal vedta til uken, der har vi tappet alle våre fonds og gjort alt hva vi kan for å opprettholde det nivået som vi har hatt inntil i dag. Vi begynner på nyåret med handlingsplanene for år 2000, da får vi ennå større problemer. Vi gjør oppmerksom på at dette er problemer som er så vanskelig for oss å løse at vi er nødt til å be partiet om å sette dette på dagsorden. Vi tror i Fredrikstad Arbeiderparti og jeg tror også veldig mange store byer på Østlandet sliter med det samme problemet. Vi håpet jo i sin tid at Ratsø skulle hjelpe oss, dessverre så ble det ikke slik vi hadde håpet, men vi ønsker at vi skal få drahjelp til å løse de oppgavene Vi er glad for den jobben som er gjort i fra Arbeiderpartiet og fra Stortinget når det gjelder de eldre arbeiderne men vi ser også mange andre store utfordringer som vi er nødt til å ha hjelp i forhold til. Jeg er glad for de signalene som Thorbjørn kom med i dag - mer penger til tjenesteproduksjon og mindre til tilbakerapportering, denne trenden den håper jeg man tar tak i, for den regionale stat er over oss og det koster veldig mye penger. Bare det alene kan gjøre at vi får en vesentlig bedre kommuneøkonomi.

Bente Krokeide, Hordaland

Partifeller - Arbeiderpartiet skal satse på utdanning. Thorbjørn snakket om kvalitet i skolen Hva er det, når vi blir konkrete. Høyresiden kommer da trekkende fram bare med karakterene. I Oslo avgjør man karakterene ved den enkelte skole, også oppfatter man at det ligger kvaliteten. Det er alt for snevert. Hvordan kan man da måle kvaliteten i barneskolen, der det ikke er karakterer. I en kvalitativ god skole skjer det læring i vid forstand bl.a. 6-åringen som bygger, teller og lærer gjennom det. Der barn og unge utvikler evnen til samarbeid og evnen til å ta ansvar for egen næring. Det er nødvendig å sette skolevurdering i system. I Bergen er man i ferd med det. Den første reaksjonen var for en god dels vedkommende avvisning og sier at nu skal det komme kontrollører utenfra og sjekke hva vi gjør i skolen. I stedet for kontroll må man arbeide for en skolevurdering som tar utgangspunkt i den enkelte skoles ståsted, med sterke og svake sider. Noe av dette kan objektivt måles. Det andre kan først og fremst de som hører skolen til si noe om. Det som avdekkes må danne utgangspunkt for veiledning av den enkelte skole. En slik veiledning vil kreve ressurser med sentralt veilederapparat i den enkelte kommune og det er nødvendig med ressurser og midler til den enkelte skole. Vi ønsker en kvalitativ god skole i Norge, og skolevurdering med hovedvekt på veiledning er en mulig vei å gå for stadig og bedre kvaliteten, og det er vel det som er hensikten..

Takk

Karita Bekkemellem Orheim, Stortingsgruppa

Partifeller. Kanskje en av de største utfordringene vi står overfor i barne- og familiepolitikken, det og finne løsninger på hvordan vi kan leve bedre sammen i familien. Beregninger viser at 45% av alle ekteskap ender med skilsmisse. Dette betyr at vi får nye familiemønstre. Hva betyr dette for barna. Barna er det kjæreste foreldrene har i livet og det er naturlig at begge foreldre ønsker mest mulig kontakt med sine barn. Jeg vil i dag spørre om vi gir far god nok rett til deltakelse i sine barns liv etter et samlivsbrudd. Kanskje er tiden inne for at mors inntekt må være med i beregningen av hva far skal betale i bidrag. I framtiden kan vi få et klasseskille der noen har mulighet til å kjøpe seg ut av tidsklemma og på den måten klare kombinasjonen yrkesliv og småbarns situasjon. Mens en del unge kvinner med forholdsvis lav inntekt kan komme til å velge bort jobben fordi prisen på barnehager har blitt altfor høy for en anstrengt familieøkonomi.. Derfor så hilser vi forslaget fra Akershus Arbeiderparti velkommen. Det er et ønske å gjøre barnehagene lovfestet og et gratis velferdsgode på lik linje med skolen. I dag er det mange småbarnsfamilier som sliter med en anstrengt familieøkonomi

- der prisen en betaler for en barnehageplass tilsvarer det mange er i landet betaler i avdrag og renter på en bolig.

Partikamerater, vi står foran et nytt årtusen, et nytt årtusen som gjør det nødvendig at vi går inn i den utfordringa som framtida må bringe, men det aller viktigste i framtida er det som har betydd mest til alle tider nemlig det at vi skal være gode medmennesker.

Trond Jensrud, Oslo

Kamerater, Thorbjørn avsluttet sitt innlegg med å snakke om toleranse, om det å leve sammen. Han snakket om en tid da muslimer, kristne og jøder skapte et blomstrende samfunn sammen. Det at verden er forandret, at folk flytter mer på seg frivillig eller ufrivillig det krever mer toleranse og forståelse for andre kulturer og livssyn. Vi lever i et flerkulturelt samfunn. Noen steder er det mer synlig enn andre steder. Av Oslos befolkning under 20 år er ca. 9% av ikke vestlig bakgrunn. I bydelen Gamle Oslo - det er der Operaen skal ligge, Bjørvika, der er andelen med ikke vestlig bakgrunn 30% i aldersgruppen 7 til 15 år. Dette er utgangspunktet for at Oslo Arbeiderparti vedtok på sitt årsmøte å gå inn for et nytt livssynsfag. Fagene vi har i dag tar ikke utgangspunkt i at en stor andel av elevene har et annet religion eller livssyn enn kristendommen. Det må utvikles et nytt livssynsfag i grunnskolen som gir kunnskap om og kjennskap til de ulike religioner og livssyn som vektlegger det som er felles for de ulike livssynene. Jeg håper landsmøtet viser at vi tar det flerkulturelle Norge på alvor og går inn for å støtte forslaget om et nytt livssynsfag - et fag der alle enten de er muslimer, kristne, hinduer eller humanetikere kan føle seg hjemme.

Erik S Winther, Oppland

Gode partivenner, etter denne høsten og ikke minst de siste dagers klovneri på Stortinget er signalet fra vårt grunnplan sterkt og klart Thorbjørn. Dette kan ikke lenger fortsette. Den politiske strategi som du valgte og som har vært fulgt, dokumenterer i disse dager sin klokskap og berettigelse. Skal vi tillate oss å trekke noe på etterpåklokskapens lette konklusjoner kan vi trolig enes om at vi skulle ha trukket konklusjoner noen måneder før. Dette er likevel en parentes i forhold til virkelighet og resultater. Arbeiderpartiet skal alltid være beredt til og ta det fulle politiske ansvar som regjeringsparti, men da må det også være grunnlag for det i Stortinget. Vi vil aldri kunne leve i en gissel rolle. Grunnplanen ditt er klart til og tåle regjeringsansvar nå.

Jeg er utsendt for også å si noe om et forslag som skal videre i komiteen til Jens, og det gjelder at Oppland Arbeiderparti har fremmet et forslag om politikken vår. Den er nedfelt og utformet gjennom St. meld. nr.35. Vi er også rimelig fornøyd med meldinga, men hva er så problemet. Sentralstyret understreker punkt for punkt i sin behandling av vårt forslag at dette er i tråd med Arbeiderpartiets politikk og i tråd med St.meld. nr. 35. Dette er vi også svært fornøyd med, men hovedpunktet er i dag at den politikk Arbeiderpartiet står for og som er nedfelt i St. meld. nemlig ikke blir satt ut i livet - og den blir ikke praktisert gjennom det opplegg og de muligheter som det igjen har gitt oss av rammer. Vi har altså en vedtatt politikk som det er bred oppslutning om, men som blir gjennomført som en demonstrativ oppstruksjonspolitik.

Anne Odenmarck, Akershus

Landsmøtedelegater, Akershus fylke har over 450.000 innbyggere, Oslo har det samme. Overføringene fra staten til Akershus fylkeskommune er lavere enn gjennomsnittlig for øvrige fylkeskommuner, det vil si at det blir bevilget langt mindre til hver innbygger i Akershus enn til de som bor øvrig i landet. I tillegg til dette er hovedstadsregionen belastet med en økning i biltrafikken som har økt med over 40% siden 1984 mens økningen i kollektivtrafikken er

marginal. I dag er Oslo og Akershus et felles bo- og arbeidsområde som frakter tusenvis av personer fram og tilbake over bygrensa hver dag. Dette betyr lange køer på alle innfartsveiene samt enorm forurensningsproblematikk for Oslo. Den eneste måten å imøtekomme kravet om et levelig bymiljø, altså færre biler inn sentrum er en fellesplan for kollektiv utbygging for hele regionen. Vi har en plan som gir oss den muligheten, den er nedfelt i våre ordinære planer for utbygging av kollektivfelt og en massiv utbedring av eksisterende kollektivtilbud, som medfører både økning av infrastruktur og en bedre vognpark. Vi vet at det vil gi kollektivbrukerne det som må til for at de skal benytte dette, nemlig økt fremkommelighet. Hva har så dette med landsmøtet til Arbeiderpartiet å gjøre. Oslo pakke 2 er et resultat av et samarbeid mellom vår regjering og Oslo/Akershus. Hvis denne utbyggingen skal finansieres gjennom våre budsjetter så vil disse målene først være nådd i år 2025. Oslo pakke 2 gir den nødvendige mulighet for å framskynde denne utbyggingen. I Oslo pakke 2 ligger det en finansiering på over 15 mrd. Halvparten av dette blir finansiert over våre ordinære budsjetter, mens resten er ment å være en felles dugnad. For hver krone vi skaffer får vi et ekstra bidrag av staten.

For Akershus Arbeiderparti er det nødvendig at vi får støtte til denne pakken for å få den realisert. Vi er redd for at det kan bli redusert og satt ut i tid. Fylkene prioriterer selv sine samferdselsoppgaver sier Sentralstyret. Ja det gjør vi i Akershus også, men denne planen er faktisk avhengig av et flertall i Stortinget for å få den nødvendige effekt, og det er derfor vi ber om landsmøtets støtte til å få den vedtatt.

Hans Egil Andreassen. Østfold

Dirigenter, landsmøte. Vi har i dag en regjering som er veldig uansvarlig og i forrige periode måtte Arbeiderpartiet slite med en uansvarlig overbudspolitikk som ble påført oss av opposisjonen. I en ustabil verden trenger vi en stabilt og styringsdyktig regjering. En ansvarlig regjering som har et ansvarlig flertall bak seg i Stortinget. Så lenge Arbeiderpartiet ikke har et rent flertall på Stortinget alene, så må vi søke støtte for et flertall sammen med andre partier. Dette kan gjøres ved å gå i regjeringssamarbeid med partier som har mange av de samme verdier som vi har.

Oddvar Nordli sa tidligere i dag at det er viktigere å vise hva vi skal samarbeide om enn hvem vi skal samarbeide med Kjære landsmøte - når vi ser oss rundt så ser vi at samfunnet har mange oppgaver som står i kø for og løses, f.eks. vår tids største utfordring er miljøpolitikken. Uten samarbeid med andre klarer vi ikke å løse miljøproblemene. Er det en ting vi ikke trenger så er det mer vingling og fomling i miljøspørsmålene. Når ungdom bli hengende etter i inntektsutviklinga og boligmarkedet blir mer og mer presset og ikke alle mennesker har en jobb å gå til - ja da mangler det ikke på oppgaver vi kan samarbeide med andre partier om å løse.

Kjære landsmøte - når vi nå går inn i et nytt årtusen går vi også inn i en ny tid. Det er ikke noen grunn til å tro at det blir færre utfordringer i neste årtusen. Så neste gang Jagland blir statsminister så håper jeg han blir det i en styringsdyktig flertallsregjering, som har kraft nok til å møte de utfordringer vi vil møte i framtiden.

Dirigentbordet.

Før neste taler får ordet så har jeg fått en permisjonssøknad fra delegat nr. 45, Tom A. Pape, Oslo, hans søknad er innvilget.

Kari Manger, Hordaland

Dirigent, landsmøte. Incest- og voldtekt utgjør en stor del av den skjulte volden som foregår i hjemmene. Samfunnet har et ansvar for å sette igang tiltak for å bekjempe overgrep, og derfor så må vi intensivere arbeidet med å kartlegge og synliggjøre både omfanget og årsakene til overgrep i mot kvinner og barn. Man må styrke forebygging - sørge for en helhetlig skolering og kompetanseutbygging både når det gjelder hjelpeapparatet i politiet og rettsapparatet. Vi må også sørge for en raskere saksbehandling, ikke minst når det gjelder politiet, men og i domstolene. Man må sikre kritesentrene i alle deler av landet og dette kan vi gjøre ved å gå inn for statlig finansiering, sørge for ikke minst at det blir en juridisk definisjon på voldtekt og overgrep som hindrer at barneovergripere går fri og slipper straff fordi en ikke klarer og bevise at ungen ikke gjorde motstand da overgrepet skjedde. Samfunnet har ansvar for å straffe overgripere og medvirke til at de endrer den uønskede atferd og slik kunne forhindre deltagelse. Samfunnet har også et ansvar med å gi ofre informasjon om de rettighetene og de hjelpetiltakene som finner, og gi hjelp både på kort- og lang sikt. Et godt samfunn blir karakterisert ut i fra hvordan det tar vare på sine svakeste grupper, og det burde være en selvfølge i Norge i dag og kvinner og barn er trygge i hjemmet og kunne gå trygt på gaten uten redsel for overgrep. Hvis ikke vi som samfunn og parti klarer å sikre dette så er vi alle tapere.

Dirigentbordet

Før neste taler får ordet så er det mottatt en permisjonssøknad fra Berthold Grunfeldt, Oslo, det gjelder i tidspunktet 0945 - 1200 i morgen, den er begrunnet. Jeg anbefaler den innvilget, og anser den for innvilget.

Halvar Hansen, Troms

Dirigent, kjære landsmøte. Den politiske situasjon i Norge oppleves svært uryddig og til dels ansvarsløs. Befolkningen skriker etter stabilitet og stø kurs, ja til og med partifeller av regjeringen ønsker nå et annet alternativ. Distriktene ser nå av virkningen av innstrammingspolitikken fører til dårlige forhold for innbyggerne. Oddvar Nordli sa det helt flottreffelig i sin hilsningstale, dårligere kommuneøkonomi fare for arbeidsplasser i verkstedindustrien, og jeg kan legge til fare for arbeidsplasser i distriktene som følge av at sjøfarten får dårligere vilkår. Arbeiderpartiet må fortsette sitt arbeid for å sikre viktige næringer, med like rammebetingelser som konkurrenter i Europa. I kommunene så er situasjonen svært vanskelig som følge av sterk kostnadsvekst. Kommunepolitikere fremmer kontroversielle forslag i søking etter lavere kostnader. Vår velferd er også avhengig av at kommunene makter og gi innbyggerne trygghet gjennom et godt utbygget tjenestetilbud. I dagens situasjon så blir gode og helt nødvendige tjenester foreslått nedlagt. Nå synes mange at nok er nok og har forventninger til at Arbeiderpartiet overtar. Kommunepolitikere legger inn i kommunebudsjettene forutsetninger som ligger i Arbeiderpartiets forslag til statsbudsjett. Ja til og med politikere fra Høyre og mellompartiene. Derfor så burde det være et godt grunnlag for å få vedtatt et statsbudsjett som sikrer velferd og arbeidsplasser. Partiet må søke samarbeidsløsninger som kan bedre rammebetingelsene for kommunene og dersom det kan være et parlamentarisk grunnlag på Stortinget så må Arbeiderpartiet ta ansvar.

Olly Kristensen, Vest-Agder

Arbeiderpartiet står for et menneskesyn som er tuftet på likeverd uten hensyn til tro, hudfarge, sosial status og i denne sammenheng seksuell legning. Vår historie viser i tillegg at opplysning og evnen til å tilegne seg kunnskap har vært arbeiderbevegelsens styrke. Jeg velger å tro at disse prinsippene og tradisjonene er levende i partiet i dag også. Gjennomgangen av vår adopsjonslov har vist oss at her er det mange ting å gripe fatt i. Av en eller annen grunn er det hele blitt til én sak om homofile og lesbiske skal få lov til å adoptere. Det virkeligheten viser er om homofile og lesbiske skal få lov til å søke om å bli vurdert som mulige adoptivforeldre, og jeg gjentar få lov til å søke. Det er helt andre kvalifiserte instanser enn Arbeiderpartiets landsmøte som skal vurdere og eventuelt godkjenne adoptivforeldre. At en gruppe mennesker skal utestenges til retten om å søke om å bli vurdert og det ved inngangen til år 2000 er for meg som sosialdemokrat helt uforståelig. Argumentene mot retten til søknad er ofte tosidig. Hvis de får lov til å søke så blir adopsjon en naturlig følge. Det får meg til å tenke på argumentene mot dansen i sin tid. Det var ikke dans det var noe galt med, det var det som fulgte med. Det andre går på at de ikke er modne nok. Det samme argumentet brukte Agder Bispedømmeråd under nominasjonen for å unngå å nominere inn en kvinnelig prest eller bispesandidat tidligere i år.

Trine Lise Sundnes, Oslo

Kjære landsmøte. Utviklingen i arbeidsmarkedet er på mange områder preget av løsere og løsere tilknytningsforhold. Vikarbyråbransjen har de senere år hatt en eksplosiv økning antall oppdrag, og det er et behov for vikartjenesten som disse byråene tilbyr, både i forhold til sykefravær, foreldrepermisjoner og ikke minst i forhold til etterutdanningsreformen. Men da snakker vi om reelle vikarsituasjoner. Det vi ser skje er at bedriftene bruker tjenestene vikarbyråmarkedet representerer som varige løsninger for å unngå å ansette og ha ansvar for egne ansatte. Vi har ingen verktøy som regulerer dette. Dette er en utvikling vi ikke kan ha. Vår målsetting må være at flest mulig skal ansettes hos den arbeidsgiver de fysisk sett utfører arbeid for, og at vikarbyråene skal benyttes slik intensjonen engang var til reelle vikarsituasjoner. Derfor må bedrifter som bruker disse tjenestene ansvarliggjøres. Vå må få reguleringer gjennom Arbeidsmiljøloven som setter kriterier til når bedriftene kan benytte disse tjeneste, og som sidestilles med midlertidige ansettelser. Ønsker dere å vite mer om dette så ligger forslag I.5 i heftet.

Nils Bjørnflaten, Telemark

Dirigent, partifeller. Thorbjørn Jagland nevnte i sin tale som var meget god og spennende dette med nye medier og jeg prøvde meg litt på Internet og på Youngstorgets Cafe og der sendte jeg inn et spørsmål til Jagland når det gjaldt dette med trafikk og dette med kollektivtrafikk - jeg skal lese veldig kort dirigent mitt spørsmål. "Trafikken inn til de store byene blir verre og verre. Er det ikke mulig med en plan og enkle tiltak som å utvide tilskuddet til kollektivtrafikken som gjør det lettere å slippe fram for å unngå trafikkork mellom Oslo og Drammen", Dette var vel et greit spørsmål. Svaret derimot var vel ikke fullt så greit. Der står det at "problemet er at det er for mange privatbiler i forhold til kapasiteten på veiene. Dette kan ikke løses ved enkle grep. Det viser seg at forbedringer et sted skaper kaos andre steder. det som ville avhjelpe var å bygge ut kollektivtrafikken". Jagland fortsetter med å si "for øvrig kjenner jeg godt til køene mellom Drammen og Oslo".

Nå var jeg ikke helt fornøyd med det svaret. Mitt forslag går ut på at Arbeiderpartiet vil at kollektivtrafikken skal prioriteres. Derfor bør en lage en landsplan for å utvide hovedtrafikkårene med et kjørefelt der et felt er forbeholdt kollektivtrafikken. Dette vil også være med på å demme opp for den stadige økende privatbilismen. Er det noe som irriterer

meg grenseløst så er det at når du sitter i en buss i en stor by, så blir en stående i samme køen som privatbilene, og kan vi gjøre noe med det med enkle grep som vi har gjort mot Gardermoen så må vi klare det også her og andre steder.

Anne Rygh Pedersen, Vestfold

Dirigenter, landsmøte. Jeg har tatt ordet for å henlede oppmerksomheten deres på de 10 kvinnekravene som ble vedtatt på landskvinnekonferansen tidligere i år. Alle de 10 kravene er veldig viktige men jeg ønsker først og fremst å snakke om et av kravene som kvinnebevegelsen i Vestfold har konsentrert seg spesielt om. Det gjelder spiseforstyrrelser. Spiseforstyrrelser er i dag den hyppigste dødsårsaken blant unge kvinner. Derfor er det av vesentlig betydning at spiseforstyrrelser forebygges og at de som er rammet av spiseforstyrrelser får den hjelpen de har behov for. Det er viktig at det snakkes om spiseforstyrrelser, det er viktig at kompetansen forbedres i alle ledd av behandlingsskjeden og det er veldig viktig at personell som jobber med barn og unge får dette temaet inn i utdannelsen sin. Dette er en viktig kvinnesak, og kvinnebevegelsen krever også at det opprettes et nasjonalt kompetansesenter med spiseforstyrrelser som satsningsområde. Dette må skje nå slik at vi ikke mister flere unge jenter. Det er ennu mer moro enn vanlig å være medlem og tillitsvalgt i Arbeiderpartiet om dagen. Slike forsider som den i VG sist onsdag, vil vi gjerne se flere av. Her står det helt klart "folket vil ha Jagland tilbake". Men nyhetsbildet viser også en tung og trist virkelighet, med stort fokus på voldskriminalitet og forbrytelser begått av barn. I denne sammenhengen så synes jeg personlig at det har vært for stille fra Arbeiderpartiets side. Vi må ikke la FrP få føre debatten om vold og kriminalitet. Det er av vesentlig betydning at våre politikere på høyt nivå krever å få gata tilbake, krever at folk skal kunne bevege seg trygt og fritt både i Hammerfest og Oslo.

Jorunn Klinkenberg, Nord-Trøndelag

Dirigenter, landsmøte

Jernbane mellom Trondheim og Storlia, med forbindelse til det svenske jernbanenettet er et resultat og en visjon om å knytte områdene mellom Bottenvika og Atlanterhavet tettere. Det er grunnlag for stor trafikk med banen, de utenlandske transportørene ønsker å transportere gods til utskiping i midt-norske isfrie havner. Norske myndigheter har ikke vist banen noen stor interesse, det har dessverre ikke vært noe prioritert politisk sak. På svensk side så har myndighetene sett behovet for å ha en god bane som kan gi en hurtig transport og siden 90 tallet så har det vært investert store summer. Målet er å komme ned til en reisetid på 6 ½ time i mellom Stockholm og Trondheim. I dag er reisetiden 14 ½ time.

For å oppnå ønsket effektivitet for en fullverdig jernbane må utbedringer til også fra norsk side. Det trengs elektrisk drift videre fra Storlia til Trondheim og tunneler må bygges. Med bakgrunn i den store passasjertrafikken og som er økende mellom Trondheim og Værnes lufthavn vil det være en lønnsom investering.

Referentens kommentar: Her kommer det i innlegget et avsnitt som vi dessverre ikke klarte å tyde.

Tom A. Ludvigsen, Akershus

Dirigent, partifeller. Vårt forhold til Europa er i dag ikke en debatt om medlemskap, men det er fortsatt viktig for Arbeidet partiet å holde fast ved målsettingen om å ha et nærmest mulig samarbeid med EU, basert på EØS avtalen, avtalen med Schengen-samarbeidet og de konsultasjonsordninger som er etablert med EU's felles utenriks- og sikkerhetspolitikk. Etter min oppfatning så er våre utfordringer hvordan en økonomiske og monetære union vil påvirke

vår situasjon og hvordan Norge bør forholde seg til dette. Vi bør vurdere om den norske krona kan knyttes fast til den europeiske valutaen Euro for å unngå så sterke svingninger i kronkurs som denne høsten - og som et virkemiddel til et lavt og stabilt rentenivå. En utfordring er EU's utvidelse østover og vårt moralske ansvar i den sammenheng. Norge kan ikke regne med å være gratispassasjer selv om låne- og tilskuddsordningene i EØS formelt skal avvikles fra årsskiftet 1998/99. Vi må også forhandle fram en avtale med EU på justis- og politiområde basert på den foreliggende avtalen med Schengen-samarbeidet, og det er riktig som mange her sier, dette må bli en debatt i partiet som ikke er skyttergravsdebatten. Jeg mener at nettopp fordi vi ikke er medlem av EU så vil det kreve mer kunnskap og debatt for å kunne henge med og forstå de hurtige endringene som bl.a. Bjørn Tore Godal hadde et godt innlegg på tidligere i kveld.

Vi trenger derfor etter min mening mer Europa-debatt ikke minst i vårt eget parti, og partifeller den bør ikke drives som den gjør det i noen andre sekter som har sterke meninger om EU. I vårt parti skal vi ikke gå i skyttergravene men debattere EU på vårt område.

Thorbjørn Berntsen, Oslo

Dirigenter, Thorbjørn, kjempetale. Brød, roser også sa du.

I 1960 årene begynte folk i Norge å kaste mat. I dag leverer hver nordmann over 300 kg. avfall hver. Mye av dette er matavfall. Vi kaster mer og mer mat. Det er mange fine paroler på veggen bak meg. Det er malt en plakate der med år 2050 på. Da vil vi ifølge FN være mellom 9 - 12 mrd. mennesker på jorda. Innen den tid må vi ha sluttet å kaste mat. Vi er ferdige med et hundreår. Vi har spilt en avgjørende politisk rolle i dette hundreåret. Vi kan være stolte. Neste hundreår må bli preget av ny solidaritet, ny moral, ny etikk. Jorden er en stjerne med mennesker nære, fjerne vi alle ville verne mot kaos, krig og nød. La oss ikke bare synge det men gjøre det. For oss i Norge, mindre brød mer roser,

Liv Dolve, Hordaland

Partifeller. Jeg har forstått det slik at partiledelsen ønsker seg et kompromiss i saken om homofil adopsjon. Jeg synes ikke det er godt nok. Jeg er medlem av Arbeiderpartiet fordi jeg har sett at vi har en tradisjon for å være på parti med fremtiden. Vi har stadig drevet frem lover og reformer for større rettferdighet og mot diskriminering. Det irriterer meg alltid at det var venstre som i 1915 kjempet fram barneloven, så ga barn født utenfor ekteskap samme rettigheter som ektefødte til farens navn og arv. Jeg skulle ønske at det hadde vært vår reform. Men når jeg leser referatene fra Stortingsdebatten i den saken noe jeg kan anbefale alle, så blir det tydelig i hvert fall hvorfor Høyre aldri ble mitt parti.. Jeg lovet meg selv da jeg gikk aktivt inn i politikken at jeg sivilrettslige saker og livssynsspørsmål alltid skulle innta en liberal posisjon. Jeg ønsker meg et samfunn som ikke diskriminerer på grunnlag av kjønn, sivilstatus, etnisk opprinnelse, tro eller seksuell legning. Vi inntok modige standpunkter da vi opphevet straffeparagrafen for homofili, kjempet gjennom abortloven og drev frem partnerskapsloven. Dette er Arbeiderpartiets historiske rolle å lede, og gå foran i slike saker og påskynde modningen av holdninger i samfunnet rundt oss. Lover skal også ha en informativ funksjon, de skal vise oss hvordan ting bør være. Derfor bør vi nå ta skrittet fullt ut og fjerne diskriminerende formuleringer i adopsjonsloven. Jeg minner om at loven ikke gir noen grupper rett til å adoptere barn, det er retten til å bli vurdert som loven åpner for, og for meg er det ganske utålelig at lovteksten skal diskriminere noen grupper i forhold til retten av å bli vurdert.

Kompromisset må ligge i praktiseringen av loven, i selve vurderingen av adopsjonsforeldrene. Dette kompromisset må ikke bygges inn i selve lovteksten, la oss i alle fall komme Venstre i

forkjøpet denne gangen, Sponheim har jo feilparkert et lignende forslag i et utredningsgruppe i sitt parti.

Magnus Straume, Hordaland

Kamerater, dirigenter. Jeg observerer av redaksjonskomiteens leder for andre politiske saker ikke er her lenger, men jeg antar det er kommet nok argumenter med tanke på at det åpnes nå for at vi kan ha norske gasskraftverk, og jeg anser og at nok argumenter er kommet i forhold til skipsbyggingsindustrien i Norge for like konkurransevilkår, begge disse saker har enorm stor betydning for distriktene. Derfor så vil jeg gå tilbake før innledningen til Torbjørn. Vi hadde en svenske her og han sa "lysna til facket og samarbeid med facket" og det synes jeg så langt at dette møtet ikke har vektlagt i noen vesentlig grad. Nå tror jeg det kan være greit å minne om at fagbevegelsen og Arbeiderpartiet stort sett er i nøyaktig samme båt og har den samme ideologiske ankerfestet. Vi bygger på likhet, frihet og solidaritet, og jeg tror kanskje at det for partiet bør være en anerkjennelse av at vi er mer avhengig av fagbevegelsen enn motsatt. Jeg tror ikke at noen regjering i dette landet som kan styre på tvers av det fagbevegelsen mener, og det tror jeg de fleste oppdaget i oktober når det var godt og vel 1 mill. som sa i fra hva de mente i forhold til forslaget om å ta vekk en feriedag. Slik sett så representerer det fagpolitiske samarbeidet en del av maktbalansen i Norge og rykkes dette samarbeidet så rykkes også maktbalansen i en retning som motstanderne våre ønsker, så jeg tror det er viktig at vi husker på at arbeiderbevegelsen er arkitekten og bæreren av velferdssamfunnet, og hele Arbeiderpartiets maktgrunnlag er bygget på tilslutning i valg og ikke minst i samarbeid med fagbevegelsen.

Signe Horn, Oslo

Dirigenter, partivenner. Og ta ordet mot kontantstøtten i denne forsamling er som å sparke inn verdens mest vidåpne dør. Det er ikke kontantstøtten som sådan jeg er imot, det var jo Arbeiderpartiet som innførte kontantstøtten gjennom barnetrygden i sin tid. Det er jeg er imot er en modell som var usedvanlig dårlig utredet da den kom og som vi nå vet har åpenbare uheldige virkninger. Selv står jeg overfor søknad om barnehageplass til min datter eller en netto innsparing på over kr. 7.000,- pr. måned. Jeg valgte barnehagen - men skjønner veldig godt de som velger annerledes. At det er slik som sentrumsregjeringen hevder - man har valgfrihet, så er dette med respekt å melde dirigent tøv. Vi som bor i Oslo har langt mer alvorlige problemer enn mine private økonomiske avveininger. Hvert 4 barn her i byen har innvandrerbakgrunn, og de at like rett til en trygg oppvekst. Vi vet at barnehager gir integrering, det gir venner i nærmiljø, gode norsk kunnskaper og ikke minst foreldre med delaktighet i det sosiale nettverket som er rundt en barnehage. Svært få innvandrerbarn går i barnehage. Da må jeg stille spørsmålet, tror virkelig Valgjerd Svarstad Haugland at kontantstøtten vil bidra til mer integrering og bedre muligheter for flerspråklige barn. En barneminister som på den ene siden bekymrer seg for vold i innvandrer gjenger og samtidig premierer foreldre som ikke sender barne i barnehage burde være meget bekymret akkurat nå, mest på egne vegne. Dirigent - jeg er for å gi småbarnsforeldre pusterom - men jeg er kraftig imot å innføre en reform som ødelegger det som er gjort for å gi disse barna de mulighetene de fortjener. Det trenges flere ressurser, større innsats, bedre løsninger og ikke såkalte reformer som setter oss 10 år tilbake i tid.

Gunnar Tore Stenseng, Oppland

Dirigenter, partifeller. I sin utmerkede regjeringserklæring tidligere i dag så sa Thorbjørn noe meget viktig om en nødvendig prosess som vi er nødt til å ta nå framover, nemlig behovet for omstilling i offentlig sektor. Velferd, trygghet og gode lokalsamfunn og en aktiv

distriktspolitikk krever sterk offentlig sektor og vel fungerende kommunesamfunn. Vi må frigjøre ressurser uten å svekke fellesskapet, vi må omstilles og være villig til å se på forvaltningsnivåer og oppgavefordeling, kort sagt, flere tjenester og mindre ressurser til administrasjon. Dette krever penger. Det kreves også at distriktene få lov til å forvalte de naturressurser som de har og som kan bidra til å løse ressurser og som bidrar til mange andre gode formål bl.a. en miljøvennlig energiforsyning. Her kamerater er Øvre Otta et godt eksempel der et distrikt vil bidra hvis de får lov og der storsamfunnet vil få nytte av det bidraget. Det er blitt sagt mye om Øvre Otta tidligere her i dag bl.a. om at 75 kommunestyrerepresentanter i regionen har gått imot - ca. halvparten av disse tilhører partier som er langt vekk i fra Arbeiderpartiet. Det som ikke var sagt var at fylkestingsgruppa til Arbeiderpartiet i Oppland har gått inn for to påfølgende årsmøter i Oppland Arbeiderparti.

Knut Roger Andersen, Oslo

Partifeller, ved inngangen til dette århundret sto arbeiderbevegelsen i fremste kamp mot ulikheten og forskjellene mellom by og land. Ved utgangen av det samme århundret er det fortsatt oppgaver og utfordringer i forholdet mellom by og land. Arbeiderpartiet har ansvaret for å sikre en utvikling for alle mennesker enten man bor i Nord-Odal, Grorud, eller for den saks skyld Ålesund på en slik måte at mennesker føler seg inkludert og ikke ekskludert. Vi kan ikke leve med at by og land snakker mot hverandre. Vi må leve med å kjempe for at vi snakker med hverandre. Det forutsetter et nasjonalt ansvar for bl.a. en hovedstadsregion som Oslo. Vi må sikre at hovedstaden får tilført ressurser slik at vi i hele landet kan ta et ansvar og føle stolthet av storbyen. Til Stortinget nå ligger Oslo pakke 2 til behandling. Den skal konkret følges opp. La oss ta et nasjonalt ansvar og løft for å sikre at intensjonen i Oslo pakke 2 blir fulgt opp på en slik måte at vi klarer og ta utgangspunktet i folks hverdag som den faktisk er og som den bør være. Denne regjering vi har nu tar ikke ansvar for å fokusere på forholdet by og land. Vi snakker om verdier, verdier som er basert på fordommer og kommisjoner. Jeg konstaterer at vi har en regjering som er ledet av en prest på linje med den iranske regjering, jeg konstaterer også at regjeringen er bekymret for prestemangelen i Norge. Første skritt ville kanskje være å få prestene tilbake til prekestolen og ned fra andre stoler. Vi må tilbake for å gjenvinne makten og kontrollen med forholdet by og land og forutsetningen for det partifeller er at vi konkret følger opp en politikk som sikrer likeverdighet for mennesker enten de bor i Oslo eller resten av landet.

Kathinka Meirik, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte. Jeg kan fortelle dere at jeg har vært reisende blant trønderske ungdomsskole elever i temaet sex og samlivsopplysninger, noe som har vært en ganske stor jobb. Det blir en del fakta på slike oppdrag og elevene følger veldig oppmerksomt med og noterer, hvert fall de som tør. Det tar først skikkelig av når vi kommer til tema som "hva sier man når man blir sammen med noen, og hva skjer egentlig når man slår opp". Jeg pleier da fortelle en ganske vakker historie om to unge som gjør "det" for første gang en vakker sommernatt i Oslofjorden. Det er en historie som elevene kjenner seg igjen i, fordi den handler mest om at man er fryktelig usikker og at det er veldig spennende. Jeg forteller at historien handler om to gutter, det går noen sekunder før en slags ryggmargsrefleks i forsamlingen - de griner på nesa. Disse 14 åringene har lært disse holdningene et sted i fra, og jeg håper ingen av dere i salen fikk den samme ryggmargsrefleksen nå.

I dette landsmøte så må vi velge likeverd framfor primitive holdninger og det at folk har kjempet en tøff personlig kamp for retten til å elske den dem vil må ikke være diskriminerende for deres rett til å bli vurdert som foreldre. Bruk dette landsmøtet til å ta et

oppgjør med egne og andres holdninger og stem på forslaget om å la homofile få rett til å bli vurdert for adopsjon.

Øystein Holmelid, Hordaland

Landets kommuner er i dag i ferd med å utarbeide budsjett for 1999. Storparten av kommunene må redusere aktiviteten, og 2/3 må gå til nedskjæring i antall ansatte. Dette blir stort sett kommentert med at kommunene har slike innsparingspotensial at de kan oppnå den samme servicen etter nedskjæringer. Dette er ikke tilfelle. Statlig detaljstyring, øremerking av midler og kontroll medfører at kommunenes handlefrihet er sterkt redusert.. Statlige prioriteringer som eldrefreform og psykiatireform overfører mindre midler til kommunen enn det reformene koster. Samtidig medfører disse reformene og andre reformer økt byråkrati, fordi de krever en for detaljert planlegging og rapporteringsrutine. Dette vil i den økonomiske situasjonen svært mange kommuner nå befinner seg i sette gjennomføringer av disse reformene i fare.

Kommunene forsøker å utsette nedbygging av velferdsstilbudet gjennom å realisere de verdiene de har, f.eks. ved salg av energi eller kraft. På denne måten vil en del kommuner kunne utsette å måtte tilby innbyggerne et dårligere velferdstilbud. Dette gjelder langt fra alle kommunene. Mange kommuner er så presset i økonomien at de i 1999 ikke klarer å få økonomien under kontroll. For disse kommunene må det gis anledning til å strekke prosessen med å rette opp økonomien over mer enn 1 år, selv om kommuneloven krever budsjettbalanse. Slike unntak må gis når det blir laget realistiske økonomiplaner. Dersom kommune Norge skal kunne opprettholde et velferdstilbud må følgende tiltak iverksettes:

statlige reformer må fullfinansieres av staten, øremerkede overføringer reduseres og overføring av frie inntekter økes. Statlig krav til kommunal detaljplanlegging og detaljert rapporteringsrutine reduseres.

Grethe Brønnes, Kvinnepolitisk styre

Dirigenter kjære landsmøte. Kvinnebevegelsen har, som det ble referert til tidligere lagt fram et forslag for kvinner i et levende distrikt Norge. I et av de punktene så sier vi noe om at kvinner som er gift med fiskere skal omfattes av ordninger som sikrer dem økonomisk dersom ektefellen faller fra. Hvorfor sier vi det - kvinner som er gift med fiskere har i noen tilfelle ingen økonomisk trygghet, det er i de tilfelle fiskeren som eier egen båt med eller uten mannskap med fiskekvoten faller bort. Kvinnen står da igjen med alt ansvar, hus, hjem, barn og båt men ingen kvote. Det er kvoten som gir inntekten slik at gjeld og ansvar kan betales. Fiskekvoten kan nemlig ikke selges. For å drive fiske må du være eier av et fartøy eller mannskap og må være ført på blad D i fiskemantallet. For å stå der skal en drive aktivt fiske i minimum 22 uker i året. Dette er ikke mulig for mange av de kvinner som er gift eller samboer med fisker. Blant annen framgår det av manntalslistene over registrerte fiskere - her må man faktisk bruke lupe for å få øye på kvinner. Dette er faktisk den eneste primærnæringen der kvinner ved mannens bortgang ikke har disposisjonsrett til videre drift. Vi må derfor sørge for at disse kvinnene omfattes av ordninger som sikrer dem økonomisk.

Arvid Garsjømoen, Akershus

Kamerater. Vi må holde oss langt unna for tett samarbeid med alt som ligner på Høyre og høyrekrefter. Slike tenker først og fremst på kapital, pengemakt og privatisering noe vi vil svekke til fordel for folkestyret. Ansvarlighet skal vi vise våre velgere, partimedlemmer, partiprogram og vår ideologi, vår selvrespekt på alle plan.

Fisk betyr mye for næringsliv og økonomi i vårt land. Fritidsfiske betyr mye for trivsel og helse for befolkningen. Kamerater, sammen med den økende kommersialiseringen av utmarka blir allemannsretten presset og utfordret på mange områder. Innlandsfiskeloven setter krav til rettighetshavere om forvaltning av fiskeressurser. Dette er vel og bra, men her i landet er det flere store innsjøer med fritt midtparti. Nærmest som en herreløs allmenning utenfor privat eiendomsrett, et felleseie for allmennheten. Når grunneierne som etter hovedregel har fiskerettighetene langs land setter iverk tiltak for å forvalte fiskeressurser i innsjøen er det nå flere og flere tilfeller at de rettighetene allmennheten har i sjøen, gjennom det frie midtparti blir krenket. Selv om innlandsfiskeloven legger begreper som alderstidsbruk, sedvaner, lokal rettsoppfatning til grunn, er det ikke klart hvem som skal forsvare dette når de trues av private interesser. Allmennheten må få sikre fullverdig vern og støtte til sine rettigheter i innsjøer med frie midtpartier.

Dirigentbordet

Før neste taler får ordet har jeg mottatt en permisjonssøknad fra Signe Horn, Oslo, som er begrunnet. Jeg tar denne opp og anbefaler den imøtekommet, og anser det som bifalt.

Sigurd Lein, Buskerud

Partivenner. Vi har sett en oversikt over i hvilke land verdens patentsøknader har blitt registrert i. Målt pr. innbygger kan dette sees som et mål på teknologisk nyskapning i et land. På denne lista lå Norge svært langt nede. Det er urovekkende. Vi må gjøre noe med dette. Jeg setter derfor svært stor pris på at det i Stortinget nå foreslås et fond som kan bidra til forskning og utviklingsarbeid i næringslivet. Vi står sannsynligvis foran mange nye opplevelser innen miljøteknologien. Vi kan kanskje løse våre forpliktelser i forhold til Kyoto gjennom kvotekjøp i Øst-Europa. En slik måte å møte utfordringer på tror jeg vil være et feilsteg. Ute i verden vil Kyotokravene presse industri til å utvikle nye produkter til biler m.m. Vi har behov for å skape en "spinoff effekt" f.eks. innenfor CO2 teknologien, slik at vi i neste omgang kan nå langt mer ambisiøse miljømål. Da må vi ha lover og økonomiske rammebetingelser som gjør at norsk industri vil tjene på å utvikle miljøteknologi

Anne Cathrine Berger, Oslo

Kjære venner og partifeller, dette var mitt første landsmøte noe jeg synes var kjempespennende, det begynner å ligne på studentmøter når det varer så lenge. Kunnskap er en rettighet som gjelder hele befolkningen, og derfor er det viktig for Arbeiderpartiet å se på høyere utdanning i et helhetlig perspektiv. At utdanningssystemet realiserer lik rett til utdanning fra barnetrinnet, høyere utdanning, etter- og videreutdanning. Det norske samfunn er i stadig endring og samfunnsutviklingen har ført til at det stilles harde krav til arbeidstakernes kompetanse. I dag finnes det 180.000 studenter og dette skyldes ene og alene Arbeiderpartiets satsing på lik rett til utdanning. Vi kan ikke la dette bli en sovepute. Vi må sette oss ned og arbeide videre med å videreføre denne politikken. Utdanningssektoren står overfor store utfordringer og det er viktig at Arbeiderpartiets politikk er tilpasset disse. Det gjelder kjernen i utdanningspolitikken. Studfinansiering, boligmangel og kutt i undervisning og forskning. Det bør være et prinsipp at elever skal gå gjeldfri ut av videregående skole. I tillegg må partiet gå tilbake til det vedtatte prinsipp om en politisk styrt studielånsrente, og dagens situasjon med markedsstyrt studielånsrente er helt forkastelig. Den er i ferd med å rive grunnen vekk for lik rett til utdanning og skape en skjev rekruttering.

En blivende student med foreldre med lav inntekt vil vurdere å ikke ta opp studielån når en ser at renteutviklinga preges av et jojo-mønster isteden for forutsigbarhet. Vi kan ikke tillate at politikerne fraskriver seg ansvaret på studielånsrenta til markedet. Et annet problem er mangel

på boliger. Et skrekk eksempel er UiO som høsten 1998 hadde 8 boliger å tilby 2000 studenter.

Odd Eiliv Thraning, Nord-Trøndelag

Dirigent, landsmøte. Jeg hører til dem som er veldig glad for at Thorbjørn ga signaler som ville åpne for innenlands bruk av norsk naturgass. Norge er i dag et av de få land i Europa hvor det ikke blir gitt anledning til å anvende naturgass til produksjon av elektrisk kraft. Samtidig så vet vi at Norge er det land som har kommet lengst i forhold til den teknologiske utviklinga og kompetanse. Det skulle bety at vi har de aller største mulighetene til optimal utnytting av naturgass også sett i miljørammen. Da er det jo også betryggende å få disse signalene at vi også i framtiden skal satse videre på bl.a. forskning. Får vi ikke utnyttet naturgassen innenlands - så er vi nødt til å importere, enten må vi importere elektrisk kraft produsert av norsk naturgass i Europa, ingen må tro at gassmolekylene ruller av seg selv nedover til Europa og at elektronene gjennom ledningene kommer dansenes som virvelvind uten hjelp tilbake.

Dersom vi tillater at en liten del av den gassen som ble utvunnet på Haltenbanken blir ledet inn i rør gjennom Trondheimsfjorden så er jeg helt overbevist om at det vil bidra til at vi snur en strøm som vi i dag har - nemlig strøm av menneskelige ressurser. Vi skal sprøyte liv i distriktene og det å gi oss muligheten til å utnytte norske gassressurser vil absolutt bidra til det.

Paul Erik Krogs vold, Østfold

Dirigent, partifeller. Samferdselsbevilgningene til Østfold har i mange år vært lave. I inneværende vei- og veitrafikkplan er det ikke bevilgninger til noen nye anlegg i første 4 års periode. Utbyggingen av E6 til 4-felts vei er nå fullført fram til Østfolds grense men det er ikke avsatt midler for en videreføring, selv om trafikkøkningen på stamveinet i Østfold nå er nærmere 6% og antall ulykker øker sterkt. Det må derfor tas ut et ekstra tak for å fullføre utbyggingen av E6 og E18 gjennom Østfold. Stortinget skal i år 2000 behandle samlet plan for transportsektorene, dette er et riktig og viktig grep som vil gi mulighet til å se en helhetlig sammenheng. Det er derfor vi nå arbeider med en egen Østfoldpakke. Registrerte behov en vurderer å ta med er mange, men tråden gjennom det hele er at en ønsker å se vei, bane og havn i en helhetlig sammenheng.

Like viktig som E6 og E18 er nye og bedre havneveier samt en forsert utbygging av jernbanespor gjennom Østfold, i første omgang er det viktig å få til lange kryssningsspor, slik at reisetiden blir mye kortere. Vi må også se på framføringen av sporet gjennom byene slik at det ikke legges brems på en helhetlig byutvikling. Vi er klar over at dette koster penger, vi er derfor villig til selv å bidra slik at dette kan løses med alternativ finansiering. Derfor har fylkeskommunen allerede denne uken opprettet eget bompengeselskap - vi tar et krafttak selv men forutsetter Arbeiderpartiets støtte når saken kommer til Stortinget.

Tor Hultmann, Vest-Agder

Dirigent, stadig oftere opplever vi at politikere også i vårt parti bruker modeller og begreper og teknikker som er utviklet for industri og næringsliv om effektiviteten i offentlig tjenesteproduksjon. Jeg mener at vi må ta utgangspunkt i hvordan kvaliteten på tjenestene skal være. Oddvar Nordli var inne på hvordan dette kunne virke fra brukernes synspunkt at når slikt arbeid settes ut på anbud, så rammer dette også arbeidsplassene. Det er klart at offentlig ansatte blir skeptiske når en av begrunnelsen for privatisering er at ledelsen og enkelte politikere synes de ansatte har fått for stor medbestemmelsesrett. I Vest-Agder fylkeskommune har vårt parti sammen med fagbevegelsen fått til en enighet om en strategi for

omstilling og effektivisering av fylkeskommunens drift. Her har de ansatte tatt på seg et stort ansvar med å vise konkrete resultater av denne prosessen. De ansatte ble gitt tillit gjennom de vedtak som er fattet. Denne tilliten gir både arbeidsglede og inspirasjon. Jeg kan anbefale Vest-Agder modellen på det varmeste, offentlig sektor skal klare omstillingen om de får lov til å være med på utviklingen. Derfor kamerater gå imot Blåli-utvalgets holdninger og støtt Vest-Agder modellen.

Eirik Ø. Thorshaug, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte. I dag er det bare hensynet til avkastning som regulerer hvor vi ønsker å investere oljefondet. Vi i Sør-Trøndelag Arbeiderparti vil at 10% av oljefondet skal investeres i bedrifter som vi vet ikke driver med barnarbeid, som vi vet ikke bryter faglige rettigheter og som vi vet investerer i miljøteknologi. Dette ønsker vi for å få utvikling i riktige bedrifter. Vi har et ansvar for å sørge for en mer rettferdig fordeling. Politiske slagord bestemmer bare retorikken. Økonomien er det som bestemmer politikken. Hvor vi investerer nesten 200 mrd. kroner får betydning for hva slags markeder det er som stimuleres. UNI Storebrand og Vesta har hatt slike fond som faktisk har fått bedre avkastning enn andre fond.

Etisk investering av oljefondet er et armslag til de riktige selskapene. Det er et armslag til de som har mindre enn oss og for internasjonal solidaritet og for rettferdig fordeling.

Joril Christensen, Hordaland

Dirigent, kamerater, jeg vil først takke Jagland for et inspirerende innlegg. Jeg har vært litt opptatt av den såkalte "hjerneflukten" fra Vestlandet og Bergen og over til Oslo. Jeg må jo si at denne framstillingen kanskje er noe overdrevet, men det er nok sant at vi etterhvert kanskje har mistet "kloke hoder" over til hovedstaden, og det kan være mange årsaker til at folk har lyst til og bo og arbeide her. jeg har lyst til å snakke litt om hvorfor en del mennesker ikke kan eller vi bli boende i Bergen og omland. Bergen er en universitetsby, og vi har mange tusen studenter, men problemet er at når de er ferdige med studiene så er arbeidsmarkedet, spesielt for universitetsutdannede innen samfunnsfag og humanistiske fag svært lite. Jeg synes det er viktig at vi klarer å skape større muligheter i vår egen by og region for denne type av utdanninger. Vi skal prøve å legge planer for næringsutvikling og skape arbeidsplasser, men vi trenger et større fagmiljø innenfor flere områder. Arbeiderpartiet har tidligere vært for å desentralisere statlig virksomhet noe jeg mener kan gjøres i ennå større grad enn hva som er tilfelle. Hvis vi klarer å bygge opp gode fagmiljøer i vår region, så vil det får store ringvirkninger og vi får flere til å etablere seg her. Jeg ønsker at flere forvaltningsorgan skal komme vestover, og vi kan f.eks. ta en av de statlige bankene, direktorater osv, for på den måten å beholde våre egne statsvitere og sosialøkonomer o.a. - og bygge et attraktiv fagmiljø og få mer næringsetablering. Jeg håper folk i partiet, som sitter og tar slike beslutninger, kan være med å skape en rettferdig fordeling og flere statlige arbeidsplasser.

Gerd Eva Volden, Buskerud

Dirigenter, landsmøte. Det er mange viktige utfordringer vi har i vår hverdag, både nasjonalt og internasjonalt, men som representant for Norsk Kommuneforbund så er det privatiseringsproblematikken som vi daglig støter på i offentlig sektor som jeg vil fokusere på. De forpliktelsene vi har og som er det ved at vi har en felles samarbeidsavtale, AP, NKK, og NEK. Som vi vet har arbeiderbevegelsen gjennom mange år kjempet fram velferdsordninger som skal gjelde likt for alle. De fleste av våre viktigste fellesskapsordninger kanaliseres gjennom kommunesektoren. Vi ønsker alle et likt og godt utbygget offentlig tjenestetilbud uansett hvor i landet man bor, men vi må en gang for alle slå fast at det ikke skal være lommeboken som skal avgjøre hvem som får benytte disse tjenestene. Innenfor offentlig

sektor foregår daglig omstillingsprosesser. Vi er positive til endringer, men vi vil ikke akseptere framstøt fra høyresiden som vil anbudsprivatisere våre fellesskapsordninger. Som Oddvar Nordli også sa i sin hilsningstale, han vil ikke ut på anbud når man kanskje en dag har behov for tjenester og hjelp fra det offentlige, da skal tjenesten være der som en del av det vårt samfunn har kjempa fram.

I denne kampen for folks velferd er det faglig politiske samarbeidet viktigere enn noen gang. Vi vet at de store selskapene som ønsker å overta driftsoppgaver i kommunesektoren har mange mennesker på lønningslista som kun har som oppgave å jobbe med påvirkning for å få private aktører inn på kommunesektorens arbeidsområde. På den måten begynner de sakte men sikkert å spise av fellesskapets kasse. Sannheten er at ingen av disse selskapene går inn i kommunesektoren for å være "snille", de har kun et formål, størst mulig utbytte til eierne. Arbeiderpartiets målsetting må da være at et eventuelt overskudd av fellesskapets penger ikke skal overføres til aksjeeierne - vi vil ha midlene tilbake til fellesskapets beste for å tilby både økte og bedre tjenester til gode for alle, ikke kun de få. Dette handler ikke bare om penger, men om holdninger til fellesskapsordninger.

Kaare Sandegren, Oslo

Dirigent, jeg var programmert til å snakke om storbypolitikk og lovfestet regionstyring Akershus og Oslo - men jeg har omprogrammert meg til også å snakke om Thorbjørns innlegg som slik den politiske og psykologiske situasjon åpenbart er den sentrale politiske begivenhet på dette landsmøte hittil. Folk venter føringer Stortinget trenger føringer, partiet venter og slutter opp om føringer, føringer som viser vei ut av det økonomiske rotet.

Ragnar Kristoffersen, Akershus

Det skulle bli så godt kamerater - forskjellen mellom rik og fattig i Norge skulle jevnes ut, minstepensjonistene skulle få mer, barnefamilieene likeså. Dessuten skulle studentene og kulturlivet få mer, veier og skoler, kommunesektor osv. Rammebetingelsene for næringslivet, særlig de små og mellomstore bedriftene som vi alle er så glade i skulle få bedre levekår.

Vi har budsjettkaos - hva er det vi er vitne til. Regjeringspartiene løper fra TV- kanal til TV- kanal og forlanger at Stortinget nå må ta ansvar. Partiene peker på hverandre, det er et gedigent og uverdige studie i ansvarsfraskrivelse, et svarteperspill. Det begynner også å få begrenset underholdningsverdi, er det noe rart at folk blir lei. Du ba om råd fra landsmøtet Thorbjørn, mitt råd er, ta ansvar, jeg tror det er hva folk er opptatt av. Ansvar for trygghet. Det er dessuten i pakt med de beste sosialøkonomiske og sosialdemokratiske tradisjoner.

Inga Balstad, Sør-Trøndelag

Dirigenter, partifeller. Lokaldemokratiet og kommunesektorens mulighet til å styre politisk og ikke bare forvalte Stortingets pålegg er tema som stadig diskuteres. Først og fremst så kommer slike diskusjoner i forbindelse med årlige behandling av budsjett. Der en får se konsekvenser av nye saklige oppgaver som en ikke har tilstrekkelige økonomiske ressurser til. Virkeligheten som lokalpolitiker er hvert år å vurdere lover og forskrifter som gir minst skadevirkning for lokalbefolkningen om de brytes. De økonomiske rammene i offentlig sektor må økes fr at vi ikke skal bli tvunget til å legge ned godt utbygget offentlig tilbud. Når forskjellen mellom folk blir mindre og flere benytter seg av private tilbud, da er det på tide å vri ressursene inn mot offentlig sektor for at alle uavhengig av privat økonomi skal få gode tjenester. Etter kritikken på statsbudsjettet som er lagt fram av Arbeiderpartiet tidligere i år og ikke minst Senterpartiets uttalelser om kommunaløkonomien, så skulle en tro at man slapp å skjære ned på tilbud i år, men det har faktisk ikke vært verre enn hva vi har nå. Et eksempel fra Sør-Trøndelag fylkeskommune er at ukompensert lønnsvekst for pedagogisk personell ser

ut til å bli opp i 30 mill. Dette er statens ansvar, og vi mener det er betimelig å legge fram det forslaget som allerede nå er referert fra dirigentbordet om lønnsoppgjøret for pedagogisk personell. Når kommunen må dekke sitt lønnsoppgjør så mener vi det er rimelig at staten dekker sitt. Jeg er glad for at partilederen tok ordet for styrking av lokaldemokratiet gjennom å vurdere den lokale statsforvaltninga og frie rammer for kommunen. Det gjelder ikke bare økonomiske rammer men lover og forskrifter som gjør at muligheten for lokalt styring blir mindre.

Thor Bjørnar Tøgersen, Nordland

Dirigenter, landsmøte. Det har fra talerstolen i dag vært lansert flere pakker på samferdselsområdet fra sentrale strøk av landet. Jeg skal ikke ta opp en egen sak fra Nordland men jeg skal prøve å snakke litt om en sak der vi prøver å få beholde en del av de ressursene vi allerede har. Det gjelder frakt, og det er på tide at vi snart får en avklaring på industrikraftkontraktene som snart trenger en skikkelig avgjørelse. Det er mange lokalsamfunn i Nordland som er avhengig av at man får en skikkelig gjennomgang og at man får skikkelige forhold i industrien. Avklaring om disse kontraktene må skje snarest mulig. Jeg beklager å måtte være uenig med AUF, men Norge forbruker allerede i dag mer elektrisk kraft enn det vi produserer. Underskuddet i landets kraftbalanse vil øke i tiden framover og landsmøtet må forutsette at den kraftkrevende industrien ikke blir salderingsposten i dette regnskapet hva angår kraftbalansen. Det er viktig at det snarest mulig tas stilling til nye og alternative energikilder, og vi er veldig til å varme på kombinasjoner av både vann, vind og energiøkonomisering og vi må også begynne å se på muligheten for gass. Nordland er en nettoeksportør av kraft, og ved innføring av frimerkeprinsippet, gjør at transport av kraft koster det samme uavhengig av avstand så lenge vi snakker om sentralnettet. I Nordland har vi store regioner som ikke omfattes av sentralnettet, og det er et paradoks at mange steder i Nordland må betale ekstra for egen transport av kraft mens resten av landet får den til frimerkeprinsipp.

Bente Elin Lilleøkseth, Hedmark

Dirigenter, landsmøte. Det var godt og komme hit i dag, og det var godt og høre innledningen til partilederen. Det er også godt å tilhøre et parti som står rakrygget i den politiske kastevinden.

Partilederens punkt om mer og bedre samarbeid mellom stat og kommune gikk rett hjem hos meg. Dette er noe som vi i min hjemkommune, som er Løten i Hedmark har satset på gjennom servicekontor de siste 5 årene. Jeg vil her og nå invitere Thorbjørn og resten av partiledelsen opp en tur til Løten, nettopp for å ta nærmere i øyesyn samordninga mellom kommune, trygdeetat og ligningsetat.

Som lokalpolitiker så er jeg som mange andre opptatt av kommuneøkonomien. Samlet med kommunenes og fylkeskommunenes behov for innstramming i budsjett i 1999, så står Hedmarks 186.000 innbyggere overfor kraftige begrensninger i det offentlige tilbudet. Begrensninger i størrelsesorden på 306 mill. kroner eller 700 årsverk og vi snakker også her om mange kvinnearbeidsplasser. Dette er en alvorlig og tøff utfordring for alle, innenfor helse, omsorg og skole. Når budsjettet skal behandles i mitt formannsskap på mandag så tør jeg våge den påstand at AP og Høyres innstrammingsgrep vil være forskjellige, derfor så stiller jeg meg tvilende til de som mener at det ikke spiller noen rolle hvem det er som styrer. Vi skulle selvsagt ønske at kuttene ikke var så mange og at pengene ikke var så få.

Martha Rondestvedt, Vest-Agder

Kjære dirigenter, landsmøtedeltakere. Det som jeg vil si noen få ord om det gjelder den adopsjonssaken som det er flere andre som har debattert. Det er jo veldig mange forslag inne for akkurat den saken og vi i Vest-Agder har jo også diskutert denne problemstillingen, vi er et mindre og et flertall. Pr i dag så kommer jeg til å stemme nei til adopsjonsloven. Jeg mener det er mange spørsmål som ligger i dette forslaget, så jeg føler at tiden ikke er inne i dag til å begynne å diskutere dette. Man må tenke atskillig lenger og ha litt bedre tid før vi går inn for denne. Her er det så mange ting som ligger i dette. Skal vi gå inn å endre adopsjonsloven og partnerskapsloven, vel så har vi allerede åpnet for at lesbiske og homofile skal få lov til adopsjon. Jeg vil også stille et spørsmål til landsmøtedelegatene - i barnehager så roper man etter en mann, slik at barn også får være sammen med menn, da stiller jeg meg et spørsmål, går vi inn for dette så blir det veldig mange barn som får enten to fedre eller to mødre til foreldre.

Liv Oda Dale, Hordaland

Dirigenter, landsmøte. I de senere år så har vi tatt store løfter for å gi alle et bedre utgangspunkt i livet, som med reform 94, 97 og nå den store etterutdanningsreformen. Vi kan takke Arbeiderpartiet for den positive utviklinga som skole og arbeidslivet har hatt og som vi nå ser resultat av. Likevel må vi huske at ikke alle mennesker er like. Det er ikke alle som har samme forutsetning for boklige og teoretiske fag. Reform 94 har stort sett vært god, men den kan bli bedre. I videregående skole i dag så er det et problem med for mye teori på yrkeslinjene, og dette fører til uro klassene og drop out. Vi må legge forholdene mer til rette slik at vi ikke får en ny klassesdeling i vårt samfunn. Selv om ikke alle er like - så er alle likeverdige. Elevene må tidligere kunne gå ut i praktisk arbeid, og det må finnes arbeidsplasser også til de som ikke er teoretisk sterke. Alle må få rett til en hverdag som er meningsfylt, der alle kan føle seg verdifulle og at det er bruk for dem, de må føle det er mening med å stå opp hver morgen. Det må ikke være økonomisk effektivitetskrav alene som styrer politikken, for det vil føre til at vi får flere på trygd og på sysselsetting. Det er viktig at alle blir verdsatt i form av reell lønn for den innsatsen de gjør. Etterutdanningsreformen er positiv og den må komme, og vi må lære av problemene vi har sett med reform 94 når innholdet skal legges, og vi må se verdien for enkeltmenneske og det som dette representerer. Det å styrke etterutdanningsreformen er positivt, det gjør samfunnet mer motstandsdyktig og fleksibelt. Samtidig er det hele tiden en fare for at ved å fokusere på teori og bruke begreper og vanskelige ord, ekskluderer de grupper og enkeltpersoner som har størst behov for å styrke selvbildet. La Det norske Arbeiderparti fortsatt bli et parti for likeverd og grunnleggende respekt for enkeltmennesket.

Gudmund Gjengaar, Sør-Trøndelag

Partifeller. Kommunesektoren bærer velferdsstaten med omsorg og pleie, utdanning og kultur. Vi sloss med budsjettbalansen, folk i sykehuskøer, og utdanningssøkende ungdom må svi. 40 års lokalpolitisk arbeid har gitt meg en sunn skepsis til byråkratisk tallmagi om vekst i kommunesektoren. Dobbel administrasjon gir ikke dobbel velferd sa partilederen. Fra midten av 70-årene er det meste av offentlig tjenestetilbud lagt til kommunesektoren, men til tross for det har statsbyråkratiet vokst sentralt og regionalt. I vårt fylke er statens regionforvaltning som ikke skaffer fram en eneste utdanningsplass, ikke et eneste behandlingstilbud større enn en fylkesadministrasjon som styrer 8000 ansatte med tilbud til 11.000 unge og sykehusstilbud til en kvart million innbyggere. Det er et spørsmål om rasjonell ressursutnyttning om folkestyre eller byråkratmakt. Staten må nå stille samme krav til sin egen virksomhet som til andres.

En sosialdemokratisk velferdspolitik må omfatte alle - noe som bare er delvis er tilfelle i dag. Jeg tror at i det siste tiåret er de fleste sosiale reformer rettet inn mot en økende middelklasse og det er vel ingen her som har hørt om en trålfisker i Barentshavet som har nyttet tidskontoordningen. Vi har eldre med dårlig økonomi som møter høyere egenandel og større avgifter, de må også med før vi går videre i velstandsutviklingen.

Siri Hov Eggen, Akershus

Landsmøtet. Jeg vil revidere adopsjonsloven - fordi det for meg ikke er noen debatt om for eller imot homofili, det er heller ikke noe debatt om hvem som er best egnet som foreldre. Dette er en debatt om at det finnes en masse barn rundt i verden som har krav på skikkelige omsorgspersoner. Noen sier dette er å skyve barna foran seg i en kamp mot homofiles rettigheter. Det synes jeg er grovt. Hva slags foreldre er det som bruker sine barn til slike politiske ting. Andre sier det vil ramme barna i eget nærmiljø. Ja det kan godt tenkes, men hvilke foreldre har noen garanti for at barnet ikke mobbes, og hva er "normale" foreldre.

Hvorfor er jeg så opptatt av dette - jeg har den rette seksuelle identiteten og vil glatt kunne passere som en aktuell adopsjonsforelder, men jeg vet ikke om jeg blir noen god mor for det. Dette er slike ting som jenter i dag kan snakke om fordi vi kan pirke bort i myten om den gode mor. Vi har fått en samfunn hvor familiene har forandret seg fra det de var for 30 år siden. Det jeg ikke liker med denne debatten er at vi har plukket ut noen grupper og definerer de som lite egnet til å bli foreldre. Det er ikke bra at seksuell identitet skal være det som bestemmer om noen har spesielt talent til å være foreldre. Jeg tror at vi i denne saken lukker øynene og ikke ser hvordan verden rundt oss har blitt, vi ser ikke den variasjonen familiene har og jeg oppfordrer alle delegatene her til å ta hendene ned foran øynene og se på verden - vi må skape lover, og et samfunn som bifaller med det samfunnet vi faktisk har i dag, og er det noen som kan gjøre noe med adopsjonsloven - vel så er det denne salen.

Hilde Klæboe, Buskerud

Kjære partifeller. Diskusjonen om retten til å søke adopsjon for homofile, handler den om det beste for barna, eller om vår redsel for et nytt og uklart samfunnsbilde. Nesten 50% av nyfødte barn fødes utenfor ekteskapet. 130.000 barn bor sammen med bare en av sine foreldre. 20.000 barn lever sammen med homofile foreldre. Myten om at ekteskapet seg selv gir barna grunnleggende trygghet den er sprukket.

Vi vet at om foreldrene er gift eller samboende betyr lite for hvilke verdier i form av kjærlighet, glede og utfordringer de kan gi sine barn. Selv enslige foreldre har vi funnet ut kan være usedvanlige gode foreldre for barn. Forskning viser at lesbiske par er flinke foreldre, g meget gode til å knytte nettverk for sine barn. Alt dette passer dårlig inn i vårt tradisjonelle verdensbilde, om at en mor og far smidd i hymnens lenker er det som er det viktigste for barna. Den nye oppfattelsen av forelderrollen rokker ved våre grunnfjell om hva som er rett og galt. Den ødelegger vår mulighet til forutsigbarhet om framtiden, derfor tror jeg mange ønsker å holde igjen, der hvor det ennå er mulig å styre, nemlig adopsjon for homofile par. Vi kan ikke stoppe at homofile par skaffer seg barn ved andre metoder som f.eks. ved inseminasjon, barn fra tidligere forhold eller i et samarbeid med andre lesbiske/homofile par. Vi kan kontrollere hvem som skal få adoptere barn - alle som søker adopsjon blir vurdert om de er egnet til å ta omsorg for barn. Skal vi her legge inn et avgjørende moment hvis du bor sammen med noen av samme kjønn er adopsjon uklart. Har vi tenkt på hvilken signaleffekt vi sender ut i landet, homofile foreldre er ikke gode nok foreldre for adopsjon, altså en mindreverdige foreldregruppe som ikke burde ha fått barn.

Gro Tvedt Andersen, Oslo

Kjære landsmøte. Når jeg ser utover salen her tror jeg trygt jeg kan si at jeg er en av dem som har vokst opp i et flerkulturelt samfunn. Jeg har i mange år vært tilhenger av et felles religion- og livssynsfag. Jeg har alltid ment at en slikt fag ville føre til økt integrering i Norge. Det faget vi nå har fått, kristendomskunnskap med religion- og livssynsorientering er imidlertid ikke et slikt fag. Hvordan kan vi, flertallet, snakke om integrering og inkludering når alle de som skulle integreres føler at dette faget er et overgrep mot dem, og når de ikke føler seg hverken integrert eller inkludert, tvert i mot.

Religion- og trosfrihet er en av de mest grunnleggende menneskerettighetene. I 1981 vedtok FN's generalforsamling en erklæring om utryddelse av alle former for intoleranse og diskriminering på grunn av tro. Jeg vil gjerne dele med dere om hva de sa om religionsundervisning. "Ingen barn skal tvinges til å motta undervisning i religion eller tro imot foreldrenes eller de legale vergers ønske". Dette er hva noen av de ledende eksperter på menneskerettigheter peker på når de er i mot faget og går inn for fullt fritak. Jeg er klar over at kristendomsfaget skal evalueres etter 3 år, men for de som er i skolen i dag hjelper dette svært lite, de ønsker å bli tatt på alvor nå - og krever fritaksrett. Vi kan ikke la våre gode intensjoner bli viktige enn den grunnleggende respekten for andre mennesker. FN's menneskerettigheter fyller i år 50, la oss ikke feire dette med å påtvinge unge mennesker en religionsundervisning som strider mot menneskerettighetene.

Eirik Furuseth, Vest-Agder

Kjære landsmøte. AUF har alltid gått foran i kampen mot rasisme og intoleranse. Derfor så var det mange av oss i AUF som var fornøyd etter forrige landsmøte, hvor vi vedtok at denne kampen var svært viktig. Imidlertid så er vi nå skuffet over framdriften. Det holder ikke i løpet av en 2-års periode å si at kjennskap gir vennskap på 1. mai - og dermed så er den kampen tatt. Denne kampen må tas hver dag. Arbeiderbevegelsen bør benytte enhver anledning til å vise at i vårt sosialdemokrati så er alle like mye verdt, uansett hudfarge, eller religion. Situasjonen for asylsøkere og innvandrere, og flyktninger som kommer for å bo i Norge er i utgangspunktet ganske vanskelig, vi kan ikke møte disse med diskriminering når de søker jobb eller fryse de ut av organisasjonsliv, og så gi de skylda som gruppe for økende vold og kriminalitet. Kjære kamerater det motsatte av kjærlighet er ikke hat - men likegyldighet. Arnulf Øverland sier - vi må ikke sove - det er på tide at Arbeiderpartiet våkner og følger AUF, Norsk Folkehjelp og resten av den delen av Arbeiderbevegelsen som hver dag tar opp kampen mot intoleransen virkelig på alvor. Vi må stå sammen i kampen mot rasisme og intoleranse.

Einar Aasen, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte. Dette har gledet meg til i over 50 år. Jeg vil bruke mine tildelte 2 minutter til å prate om flyplassavgifter brukt som distriktpolitisk virkemiddel. Jeg kommer fra en liten og trivelig plass som heter Røros, og alle som har besøkt Røros vet at dette stedet er et vitnebyrd om gammel arbeiderkultur. Denne bergmannskulturen brukes aktivt i reiselivssammenheng. Kurs/konferanse er en viktig del av vårt reiseliv og en viktig tilbringertjeneste for kurs/konferansemarkedet er flytransport og da med relativt store fly. Fram til åpning av Gardermoen hadde vi to Boeing anløp hver dag, mao. det er en veldig travel flyplass. Nå har vi mista 50%. Økt konkurranse på de store flyplassene er en grunn til reduksjon, relativt høye flyplassavgifter er en annen grunn. På Røros er vi i ferd med å gjennomføre en sterk og målrettet satsing innen reiseliv. Vi vil opp i 1.divisjon når det gjelder kurs og konferanser og dette vil vi nå både i forhold til kapasitet og kvalitet - derfor trenger vi store flyanløp minst et par pr dag, så vi håper Arbeiderpartiet vil gripe fatt i dette og bruke

flyplassavgiftene ennu mer differensiert. Dette vil være en god og rimelig distriktpolitikk som hele landet vil ha glede av. Velkommen til Røros med fly.

Bjørn Aage Sørensen, Østfold

Dirigenter, Østfold er landets, enten man vil eller ikke, port mot Europa. Allerede når man passerer Svinesund eller kommer sjøveien, så er Østfold og dets befolkning det første man påtreffer, og i så henseende så er også veistandarden noe av det første man legger merke til. I et av landets tettest befolkede fylker så er kvaliteten på stamveiene E6 og E18 utrolig dårlig. Strekningen fra Svinesund til grensen ved Akershus er en av landets mest ulykkesbelastede veier, og bare siste måneden så har flere mistet livet i ulykker her. Jeg begynte dette innlegget med å si at Østfold er Norges port mot Europa, og både næringsliv og persontrafikk i hele landet er avhengig av at stamveiene i Østfold ikke blir en flaskehals. Dere lurte kanskje på hvordan jeg kan påstå at veistandarden i Østfold påvirker næringslivet i resten av landet. Det skal jeg forklare på følgende måte:

Bare 3 av 10 biler som går på E6 i Østfold tilhører østfoldingen, resten altså 7 av 10 biler, 70% tilhører andre. Det er skipning av varer inn og ut av landet til og fra mange steder i Norge.

Vår framtidige statsminister Thorbjørn Jagland, presiserte i starten av landsmøtet hvor viktig det er for landet at næringslivet til lands får vekst og gode vilkår slik at vi ikke lenger bare er helt avhengig av vår oljeinntekt. Hvis vi skal få til denne veksten så er det helt nødvendig at transport årene inn og ut av landet fungerer på en skikkelig måte. Derfor er utbyggingen av E6 og E18 gjennom Østfold først og fremst et nasjonalt anliggende.

Geir Waage, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte. Fra valgkampen i fjor så husker jeg spesielt godt en løpeseddel vi i Sør-Trøndelag Arbeiderparti hadde laget, og der hadde vi ramset opp en del saker som var viktige for oss og som jeg vil nevne en av. Kun bruk av fornybar energikilder innenlands. Det er sakset fra partiprogrammet. En del har tatt opp bruk av gasskraft i denne debatten. Jeg vil hevde det er SP, V og KrF som bryter sine løfter.

Thorbjørn nevnte ansvarlighet ved innledningen i dag. Jeg vil si, vi skal være ansvarlige i partiet og vi skal tenke langsiktig. Vi skal stå for den politikken vi gikk til valg på i fjor høst, noe annet vil være et hån mot våre velgere og ikke minst mot framtidens generasjoner. Vi i Sør-Trøndelag Arbeiderparti ønsker å vente å se hva som skjer med planene til Norsk Hydro om et nærmest CO2 fritt gasskraftverk. Lar dette seg gjennomføre så mener vi at miljøargumentet er borte.

En energipolitikk hvor utgangspunktet er å redusere forbruket ikke øke det, gjør at vi står overfor to utfordringer, vi må redusere vårt energiforbruk og vi må satse på fornybar energikilder. Jeg håper vi kan komme fram til en energipolitikk på dette landsmøte som sier at vi ønsker å satse på alternative energikilder.

Torbjørn Iversen, Oslo

Kjære landsmøte. Det er grunn til å være stolt over vårt velferdssamfunn, samtidig som vi innser nødvendigheten av å endre ting i pakt med tiden vi lever i. Vi må være på vakt over forhold som kan skade velferdstilbudet. Innen helsevesenet anes nemlig konturene i dag av et fremtidig A og B lag. Et slikt skille kan komme til å gå mellom de som har hatt råd til å tegne livsforsikringer og tilleggspensjoner og de som ikke har hatt råd. De ressurssterke i samfunnet får alltid den beste behandlingen da de selv kan skaffe seg kunnskap om hvor de beste tilbudene er. De mindre ressurssterke har ikke de samme muligheter og dette kan ikke

aksepteres. Kjære landsmøte, dessverre er det ikke mulig å ha topp kompetanse ved alle små og store sykehus i landet. Fagfolk søker seg ikke dit da antallet pasienter blir for beskjedent. En fagperson med smal og spisskompetanse vil etterhvert miste sin dyktighet av mangel på trening. Arbeidsdeling mellom sykehusene kan være en vei og gå, men dette kan by på problemer da moderne medisin krever tverrfaglig samarbeid. Her vil TV-medisin komme til å spille en viktig rolle ved at spesialister kan stille diagnose på vevsprøver og røntgenbilder samt gi råd om behandling, f.eks. styre strålebehandling uten at de rent fysisk behøver å være tilstede på det sykehuset pasienten er. Innad i sykehuset må det være en tydelig sammenheng mellom ansvar, styringsmyndighet og prinsipp og enhetlig ledelse må legges til grunn for driften av den enkelte sykehusavdeling. Både medisinsk grunnforskning og forskeropplæring lever under trange økonomiske rammer.

Tone Sønsterud, Hedmark

Landsmøte, dirigenter, Thorbjørn sa i sin åpningstale at sikre arbeidsplasser var et av hovedmålene og det er jeg glad for. Jeg hørte på nyhetene i dag av 1/3 av norske bedrifter nå benytter seg av innleid arbeidskraft. Det bringer meg inn på temaet om vikarbyråer og andre firmaer som ønsker å leie ut arbeidskraft og som har som formål tjene penger på sin virksomhet. Det vil si at de vil være mest interessert i å leie ut den beste arbeidskraften som til enhver tid er attraktiv på arbeidsmarkedet. Arbeidsgiverne kan ved å bruke innleid arbeidskraft holde tallet på faste ansatte på et lavt nivå, for å slippe billigst mulig unna sine arbeidsgiverforpliktelser med alle de konsekvenser det måtte få for oss som arbeidstakere. En av konsekvensene vil bli at de innleide arbeidstakerne vil ha løsere tilknytning til arbeidsplassen og fagforeningene som helt klart vil svekke deres mulighet til å kjenne og fremme sine rettigheter. Det vil lett kunne oppstå et A og B lag på samme arbeidsplass. Til nå har staten gjennom Arbeidsmarkedsetaten hatt monopol på formidling av arbeidskraft. Det har vært en selvfølge at formidlingstjenesten skal være gratis. Et tilbud som vi alle har kunne benytte oss av. Offentlig arbeidsformidling har vært en selvsagt del av velferdsstaten og slik bør det fortsatt være. Blåliutvalget som har sett på sysselsettingsloven vil åpne for mer inn- og utleie av arbeidskraft i alle bransjer, og de vil åpne for at arbeidsmarkedsetatens monopol på formidling av arbeidskraft skal opphøre. Den innstillinga må vi gå imot. At loven i dag ikke håndheves, og at brudd på lovverket ikke pådømmes er ingen unnskyldning for å tøyne bestemmelsene. Vest-Agder Arbeiderparti har fremmet et forslag til dette landsmøte som er godt, og de avslutter sitt forslag omtrent slik: "Det norske Arbeiderparti går i mot å endre sysselsettingsloven og en sterk offentlig arbeidsmarkedsetat er den beste løsningen i Norge".

Helga Strømme, Oslo

Kjære landsmøtedeltagere. Det er gledelig med den gryende debatten om internasjonale spørsmål i Arbeiderpartiet. Arbeiderpartiet er et internasjonalistisk parti. I Oslo merker vi en sterk voksende interesse for konkrete aktuelle internasjonale spørsmål. Derfor har internasjonalt forum i Oslo fremmet viktige forslag som vi håper vil bli tatt med i den internasjonale uttalelsen som blir laget fra landsmøtet. Forslag om nedrustning om fredsstyrker, bistand, globalisering, Europa for å nevne noen. Et par viktige punkter vil jeg trekke fram her. Vi støtter partiledelsens arbeid for å få gunstige samarbeidsavtaler og euroen. Det er viktig at Norge søker samarbeid med EU for å påvirke den internasjonale kapitalismen og sikre medbestemmelse for ansatte og ansattes organisasjoner. Norsk europapolitikk baserer seg på at vårt land i de nærmeste årene ikke er medlem av EU, men da må vi arbeide for løsninger som gir muligheter til innflytelse. Utvidelsen av EU betyr at stadig flere land samordner sin politikk i Europa. Vi foreslår derfor at Arbeiderpartiet i den kommende landsmøteperioden vil gjennomføre en analyse og evaluering av vårt forhold til det europeiske

samarbeidet, særlig forholdet til EU. Samtidig vil vi arbeide for at Storting og regjering gjennomfører en løpende vurdering av forholdet til EU med sikte på å vektlegge spesielle samarbeidsfelter dersom dette er nødvendig.

Øystein Moen, Oslo

Kjære landsmøte. I 1993 sa Gro at hun fryktet at grensen mot Sverige skulle bli en eneste 200 mil handledisk, hennes frykt har slått til. I fjor utgjorde svenskehandelen en omsetning på 4,8 mrd. norske kroner, i år vil den bli på hele 6,5 mrd. kroner. En økning på 30% på 1 år. I handelen så regner man med at for hver omsatte milliard så tilsvarer det ca. 1.000 arbeidsplasser. Lokkevarer som alkohol og tobakk er avgjørende for omfanget av grensehandelen, gapet mellom norske priser og svenske priser øker. Svenskene reduserer sine avgifter, Norge øker sine. Tradisjonelt sett har vi brukt høye avgifter på alkohol og tobakk ut i fra helse- og sosialpolitikken. Har denne politikken spilt fallitt, når 50% av spriten som omsettes i Norge ikke er avgiftsbelagt, når smuglingen av sigaretter har økt med 700% i løpet av 2 år. Tiden er overmoden for å bruke andre virkemidler. Jeg kan vanskelig forstå at sprit kjøpt i Sverige skal være spesielt sunnere enn sprit kjøpt i Norge. Senk avgiftene, begrens smuglingen, stopp grensehandelen, vi krever politisk handling mot grensehandel.

Bård Strøm, Hordaland

Kjære landsmøte. Dette året var jeg med på historiske begivenheter på årsmøte til Hordaland Arbeiderparti. Som første fylkeslag i Norge gikk vi inn for at muligheten til å adoptere ikke skulle diskrimineres ved seksuell legning. Jeg håper å få oppleve historiske begivenheter under dette landsmøte.

Å likestille homofile og heterofile har i en årrekke vært skremmende for mange. Homofili har i lengere tid vært en tabubelagt emne, men holdningene mot homofili har moderert seg i takt med utviklingen i samfunnet. Vi kom til og med til en punkt hvor vi så at homofile ikke var så forskjellige fra oss andre. Likestilling i adopsjonsspørsmålet er det beste for barnet og det riktige å gjøre. Et hypotetisk eksempel går ut på at hvis et barn har 10 heterofile par samt to homofile par å velge mellom, har dette barnet plutselig 12 par foreldre å velge mellom. For det første får større utvalg, og sannsynligheten for å finne det beste paret for barnet øker. Vi må likestille parene og vurdere de på lik linje. I dag når homofile er utelukket fra adopsjonsspørsmålet gir dette signal om at de er uegnet til å ta hånd om et barn fordi du er homofil. Vi har allerede mange eksempler på at homofile i stor grad greier å oppdra barn. Enkelte hevder at det er greit med likestilling, men hva skjer den dagen et homofilt par virkelig får lov til å adoptere. Da lar vi de oppdra barna, for når de er valgt ut til å være foreldre til dette barnet er det fordi at dette paret passet best.

Oddvar K Skogli, Troms

Dirigent og landsmøte. Modernisering av offentlig sektor, og vi trenger det kommunale selvstyret i framtiden sa Jagland - det er vi ikke uenig i, men for å få dette til å fungere så må vi ta med det viktigste av alt, økonomien.

Uten økonomi i kommunesektoren så fungerer ingen verdens ting. Arbeiderpartiet sier også at vi må øke barnehageutbygginga. Fos oss i B....kommune med 6000 innbyggere så er det litt av et tankekors, vi har full barnehagedekning, men for og få budsjettet for 1999 til å gå i balanse så må vi legge ned 5 eller 6 barnehager. Dette stemmer dårlig, når vi samtidig får høre at veksten i kommunesektoren er så sterk at det må innstrammes. Vi har ca. 2 mill. i økning på skatteanslaget, men når staten har tatt sitt så sitter vi igjen med 0,5% i minus. Vi må redusere budsjettet for 1999 med ca. 20%. Det betyr en svært sterk sentralisering på skolesektoren, at vi må legge ned absolutt alt av skolefritidsordninger. De eventuelle 2 barnehager som blir igjen

får en så sterk prisøkning at det ikke er sikkert at det blir barn i disse. Det vi trenger i denne situasjonen er et sikkerhetsnett for kommunene slik at de kommunene som er verst stillet ikke blir liggende i dragsuget etter Bondevik regjeringas endelikt, uten kommunene så er det ikke mulig for Arbeiderpartiet å gjennomføre sin velferdspolitikk.

Tor Langmyr, Oslo

Kjære landsmøte. Som de fleste er kjent med er det flere bransjer og næringer som lider under uverdige arbeids- og konkurranseforhold. Det som er best kjent er bygg og anleggsbransjen, hotell- og restaurant samt transportnæringen. Dette kan best illustreres med et nytt forslag som jeg fremmer under kap.12 samferdselspolitikk. Det heter dårlig arbeidsforhold, og svindel med avgifter og regelverk i transportbransjen. Blant annet så kjøper utenlandske transportører avgiftsfri diesel i Norge, til 4 kr. mindre pr. liter, mens norske transportører smugler rimelig drivstoff fra andre land. I tillegg så utsettes arbeidstakerne for uverdige arbeidsforhold altså de knegår tariffene og arbeidstiden Norge er bundet av internasjonale avtaler, bl.a. EØS-direktivene mot sosial dumping og konkurransevridning. Det er på tide at vi nå tar dette lovverket i bruk bl.a. kan nevnes at det ikke er samarbeid mellom utlendingsmyndigheter og partene i arbeidslivet, slik at vi kan få bukt med arbeidsforhold som gjør at de konkurrerer på forhold hvor lønn blir utbetalt på helt andre vilkår, hvor vi er nektet innsyn. Nå må dette løftes opp på det politiske plan og ta det med å gjøre noe med dette slik at vi er positive.

Gisle Handeland, Hordaland

Dirigenter, partifeller. Europa blir omformet i en fart og et omfang som nesten ikke er fattbart, imens hoder Norge seg med en regjering som har samme forholdet til Europa som folk flest har til influensa. De føler ubehag og håper det skal gå over av seg selv. Vi har en regjering som diskuterer hvilke av statsrådene som skal ha plass under bordet, når EU-saker er tvunget inn på regjeringens dagsorden. Da er det godt at Arbeiderpartiet i denne situasjonen får Stortinget til å fastslå at det må settes ny kraft i Europapolitikken. Vi kan ikke sitte å se på at en visse regjering bidrar til at vårt samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen forvitrer, og at vår deltagelse i EU's samarbeidsprosjekter ikke utvikler seg i forhold til den dynamiske utviklingen i resten av Europa.

Vi har alltid vært et folk med sterke bånd til omverden, vi kan ikke tillate at land vi har viktig samkvem med blir borte fordi vi har en regjering som ikke evner å handle kraftfullt i forhold til de grunnleggende endringene det europeiske samfunnet nå gjennomgår. Vi kan ikke tillate at den norske kronen, og med den arbeidsplassene i så stor grad skal være prisgitt blaff i det internasjonale pengemarkedet og angrep fra spekulanter. Vi har sett de sørgelige følgene det får for folk flest og næringslivet når slike påkjenninger på kronen blir kraftig forsterket av feilgrep og unnfalighet fra en svak regjering. Det er derfor kamerater, løfterikt at Arbeiderpartiets initiativ til en ny strategisk dialog med EU også gir rom for å se på mulighetene for å stabilisere kronen ved å knytte den nærmere til euroen.

Inghild Vanglo, Rogaland

Kjære landsmøte. Arbeiderpartiet setter sin ære i å ivareta de svake samfunnet. I debatten av homofile og adopsjon tror noen av denne saken primært handler om minoriteten homofiles rettigheter, de tar feil. Arbeiderpartiet skal i denne saken ivareta barna. Barn har rett til omsorgspersoner som vil vie tid og krefter, de har rett til omsorgspersoner som ved et bevisst valg sier ja til de forpliktelser og gleder omsorgen for barn medfører. Barn har rett til kjærlighet. Homofile i et etablert parforhold er en ressurs vi ikke kan takke nei til. Det har vi ikke råd til av hensyn til barna.

Hva så med de homofile, vet de noe om barn - jeg vil heller stille spørsmålet, hvem er de homofile. Svaret er de er så mangt. Homofile er like godt egnet som uegnet til å være omsorgspersoner for barn som heterofile. Homofile er ikke en ensartet gruppe. Et ord som har vært mye brukt i debatten om homofile og adopsjon er normal. Ja det er normalt med en mor og far, og det er normalt at barn får en trygg og god oppvekst med sine foreldre, men det forekommer at barn ikke har noen av delene, eller at de har men allikevel ikke får en trygg og god oppvekst - så ofte at det faktisk er normalt det også. Hva med disse barna, skal vi si dessverre, de som kunne ha tilbudt deg det du trenger ikke er normale nok i vår samfunnsretning. Jeg håper vi ser for oss, læreren, barnevernspedagogen, den hyggelige naboen, mennesker med ressurser erverver bl.a. gjennom en bevisstgjøring av sitt eget ståsted. Det skal mot til å være litt annerledes, den styrken er en ressurs som vi kan bruke til beste for barnet.

OPPSUMMERING VED THORBJØRN JAGLAND

Partifeller, det har vært en lang men interessant debatt som har fokusert på svært mange spørsmål. Jeg kan ikke gå gjennom alle innlegg her, men noen få spørsmål vil jeg gi en respons på. For det første så vil jeg si at alle de som har tatt opp samferdselsspørsmål ikke kan få svar på sparket men til de som har vært oppe f.eks. fra Østfold og snakket om E18 og trafikkorken østfra inn mot Oslo, kan det opplyses at vår fraksjon i Samferdselskomiteen har tatt initiativ for å få samarbeid mellom fylkespartiene rundt Oslo for å se om en kan finne utradisjonelle løsninger på disse spørsmålene.

Det er enkelte ting som har gått igjen i denne debatten og som mange har kommentert - det gjelder spørsmålet adopsjon for lesbiske og homofile. Det vil jeg henlede oppmerksomheten på det forslaget som kom nettopp fra Forum for homofile og lesbiske i Arbeiderpartiet, forslag 10-15 i forslagsheftet, der det står "DNA vil ha en gjennomgang av dagens lov om adopsjon". Jeg tror det ville være klokt å ta en slik gjennomgang for og se hva det fører til av konklusjoner. Det bygges to forhold, det ene er at jeg tror faktisk vi har et behov for å gå gjennom dette skikkelig og få en ordentlig diskusjon om emnet. Berthold Grünfeldt, snakket om forskning rundt, og såvidt jeg forsto så dreiet det seg kun om forskning når det gjelder barn som lever i lesbiske eller homofile forhold. Et annet spørsmål er retten til fjernadopsjon og det vet jeg ikke om det er så mye forskning på. Arbeiderpartiet har ikke sagt noe om dette i det Stortingsvalgprogrammet som vi gikk til valg på. Jeg antar at representantene på Stortinget er av den oppfatning at en burde ha sagt i fra om hva man mente om dette i forhold til velgerne i et Stortingsvalg. Debatten er interessant, og det er viktig at Arbeiderpartiet tar den, og at vi er i stand til å drive fram nye rettigheter, og det må skje på det grunnlag som faktisk står i forslaget - at vi må ha en gjennomgang av dagens lov. Forslaget ligger jo nå i Redaksjonskomiteen, så vi avventer hva resultatet blir, og hva vi kan samle landsmøtet om.

Temaet om euroen har vært tatt opp av flere, og jeg vil kun kommentere følgende, hvis man trekker inn i bildet at vi på grunn av at vi knytter oss til euroen må legge om hele vår økonomiske politikk eller bli bundet på en annen måte enn hva vi er i dag, så er det feil. Vi var i 3 tiår bundet til dollaren, det var en fast kronekurs, dollaren var verdt kr. 7,18 i 3 tiår, og det er den perioden som vi i dag tenker på som den beste i Arbeiderpartiets historie, Gerhardsen perioden. Vi vant ikke den økonomiske politikken, tvert i mot det ga oss en stabilitet fra år til år som det gikk an å planlegge ut i fra. De kriteriene man opererer med i EU er ikke noe problem for Norge. Det er jo ingen som vil finne på i denne sal å sette seg utover de kriteriene når det gjelder underskudd på statsbudsjettet, eller opplåning - det er aldri blitt gjort i et Arbeiderpartistyre noen gang etter krigen.

Mitt subjektive argument gjelder - det er et stort tankekors at de som faktisk er mest tilhengere av euroen er de grønne i Tyskland, i Frankrike og det er venstre partiet i Italia samt sosialdemokratene. Hvorfor er de grønne mest for - jo fordi de ser at en ikke kan drive overforbrukspolitikken lenger. Det kom fram også i et innlegg fra en av de unge her når det gjaldt oljefondet, man kunne ikke skyve belastningene over på framtidige generasjoner ved ikke å sette av til oljefondet. Hvis man virkelig skal løse velferd og sysselsettingsproblemer i vårt land ved hjelp av en uhemmet underskuddspolitikken, så kan man ikke nevne ordet miljø. Det er slike resonneringer som gjør at de grønne og venstrepartiene ute i Europa er de sterkeste tilhengere. Det har ingenting å gjøre med vårt forhold til EU - men hva slags økonomisk politikk vi selv ønsker å føre.

Mange har snakket om den politiske situasjonen, og jeg føler at mange har gitt tilslutning til den linje som partiledelsen, Stortingsgruppa og Sentralstyret har ført. Jeg er enig i det Hjerpekjønn sa "vi kan ikke ta ansvar men vi kan selvfølgelig ta i mot et regjeringsansvar hvis det finnes en mulighet for det i Stortinget". Når jeg blir spurt om igjen om Arbeiderpartiet er på regjeringsjakt så må jeg si nei. Vi er ikke det fordi vi ikke har flertall for å overta regjeringsmakt. Om det er mulig å danne en regjering ut fra et flertall i Stortinget, så kan selvsagt Arbeiderpartiet gjøre det.

Sveinung Johansen sa også noe som jeg er enig i, "flertallet må ta ansvar", det lå jo til grunn for at vi ikke kunne sitte i regjeringskontorene, nemlig at flertallet førte en politikk vi ikke kunne bære ansvaret for, men nå er jo dette flertallet ikke i stand til å bære videre en kurs for landet. Dette flertallet samlet seg mot Arbeiderpartiet og gjorde det umulig for oss å styre. Nå viser det seg jo at dette flertallet ikke kan styre - de klarer ikke sette på en statsbudsjett engang sammen - da er spørsmålet hva skal Arbeiderpartiet gjøre. Vi må i alle fall si at dette er en ny situasjon - hvor Arbeiderpartiet igjen tar ansvar.

Jeg er også glad for det som mange har nevnt dette med det lokale selvstyret, kommunene. Vi står foran et kommunevalg, og mange har gitt tilslutning til det jeg sa om at vi bør ha en gjennomgang av hele vårt system, forholdet mellom kommunene og staten. Jeg tror det er nødvendig å sette dette skikkelig på dagsorden - vi trenger virkelig et lokalt selvstyre som kan utløse initiativ.

Takk for en god debatt.

SAK 5 INNKOMNE FORSLAG

Dirigenten

Forholdet er at det er kommet inn 318 forslag på forhånd. Disse har vært delt opp i 15 fagkategorier, en har imidlertid valgt å gjøre det slik at en har laget innstilling etter hvilke redaksjonskomiteer som skal ha forslagene, om de skal sendes videre f.eks. til Sentralstyret, om de skal realitetsbehandles eller avvises. 113 forslag er foreslått oversendt til Redaksjonskomiteen for rettferdig fordeling.

Dirigenten vil gå gjennom de forslagene på følgende måte. Jeg leser nr. på de enkelte forslag av de som er innsendt på forhånd som er foreslått sendt over til denne redaksjonskomiteen. Når vi har gjennomgått de - så tar jeg for meg de forslagene som er kommet opp på møtet her i dag og som vi synes hører naturlig hjemme i samme komite. Når den er over går vi over på neste og det er redaksjonskomiteen for andre saker. Jeg leser da opp de 151 forslagene etter nummer som er innkomet på forhånd, og foreslått oversendt denne komiteen. Det er kommet opp 22 forslag i forsamlingen i dag, de bli referert på kortest mulig måte.

Når det er gjort så viser vi til de 24 forslagene som er foreslått oversendt Sentralstyret og det er da de forslagene som det ligger oversendelse på. Deretter så er det 30 forslag som foreslås realitetsbehandlet dag. 1 foreslås anbefalt - 29 foreslås avvist. De vil også bli referert.

Nå er forholdet det at når det gjelder en del av disse forslagene, spesielt de som er avvist, så har mange bedt om ordet. Jeg må henstille til dere om å fatte dere i korthet så vi får en demokratisk behandling av dette. Om dere er enig i denne behandlingsformen så begynner jeg å lese i en ende.

FORSLAGET SOM FORESLÅS OVERSENDT REDAKSJONSKOMITÉ FOR RETTFERDIG FORDELING

Forslag nr. 1.1 fra Vest-Agder Arbeiderparti, forslag nr. 1.4 Drammen Arbeiderparti, forslag 1.7 fra Frogn Arbeiderparti, forslag nr. 1.8 fra Postens Arbeiderpartilag, forslag 1.13 fra Kvam Arbeiderparti, forslag 1.14 fra Kvam Arbeiderparti, forslag 1.16 fra Snerte- og Rød Arbeiderlag. forslag 2.1 fra Masfjorden Arbeiderparti, forslag 2.2 fra Veme Arbeiderlag, forslag 2.3 fra Vest-Agder Arbeiderparti, forslag 2.5 fra Grafisk partilag, forslag 2.6 fra Trondheim Arbeiderparti, forslag 2.7 fra Sandviken Arbeidersamfunn, forslag 2.10 fra Malm arbeiderlag, forslag 2.16 fra Oslo arbeidersamfunn, forslag 2.17 fra Telemark Arbeiderparti, forslag 2.18 fra Oslo Arbeiderparti, forslag 2.19 fra Ølen Arbeiderparti, forslag 2.20 fra Oslo SSF, forslag 2.21 fra Førde Arbeiderparti, forslag 2.22 fra Lakselvbukt arbeiderlag, forslag 2.23 fra Rogaland Arbeiderparti, forslag 2.24 fra Akershus Arbeiderparti, forslag 2.25 fra Lillehammer Arbeiderparti, forslag 2.31 fra Evenes Arbeiderparti, forslag 2.32 Kongsberg Arbeiderparti, forslag 2.34 Grafisk partilag, forslag 2.38 fra Postens arbeiderpartilag, forslag 3.1 fra Akershus Arbeiderparti, forslag 3.2 Majorstuen Skøyen AUF, forslag 3.3 fra Majorstuen Skøyen AUF, forslag 3.4 fra Akershus Arbeiderparti, forslag 3.5 fra Vest-Agder Arbeiderparti.

Til de tre siste forslagene jeg leste opp har representant nr. 323 Anne Smestad foreslått en del endringsforslag, vi foreslår at de endringsforslagene hun har gitt til vårt bord også oversendes Redaksjonskomiteen for rettferdig fordeling.

Forslag 3.6 Hordaland Arbeiderparti, forslag 3.7 Gjøssund arbeiderlag, forslag 3.8 Møre og Romsdals Arbeiderparti, forslag 3.10 fra Masfjorden Arbeiderparti, forslag 3.11 fra sosialistisk skolelag, forslag 3.12 sosialistisk skolelag, forslag 3.13 Karmøy Arbeiderparti, forslag 3.14 Stavanger Arbeiderparti, forslag 3.20 sosialistisk skolelag, forslag 3.21 Majorstuen Skøyen AUF, Lindern AUF og Bekkelaget Nordstrand AUF, forslag 3.28 fra Oppsal Arbeiderpartilag, forslag 3.29 fra Sør-Trøndelag Arbeiderparti, forslag 3.30 fra Evenes Arbeiderparti, forslag 3.31 fra Øksnes Arbeiderparti, forslag 3.32 fra Nord-Trøndelag Arbeiderparti, forslag 3.33 fra Universitetets arbeiderlag, forslag 4.3 fra Gjøvik Arbeiderparti, forslag 4.4. fra Byåsen arbeiderlag, forslag 4.5 fra Narvik arbeidersamfund, forslag 4.6 fra Holmestrand Arbeiderparti, forslag 4.7 fra Trøgstad Arbeiderparti, forslag 4.8 fra Hordaland Arbeiderparti, forslag 4.9 fra Stavanger Arbeiderparti, forslag 4.10 Telemark Arbeiderparti, forslag 4.11 fra Tromsø Arbeiderparti, forslag 4.13 fra Sør-Trøndelag Arbeiderparti, forslag 4.14 fra Oppsal arbeiderpartilag, forslag 4.15 fra Lilleaker arbeiderpartilag, forslag 4.16 fra Kvelde Arbeiderlag, forslag 4.17 Evenes Arbeiderparti, forslag 4.18 Hunstad og Mørkved arbeidersamfunn, forslag 4.19 Kvam Arbeiderparti, forslag 4.20 Gran Arbeiderparti, forslag 4.21 Stavanger Arbeiderparti, forslag 5.2 Møre og Romsdal Arbeiderparti, forslag 5.7 Tromsø Arbeiderparti, forslag 5.8 Karlsøy Arbeiderparti, forslag 5.12 Gausdal Arbeiderparti, forslag 5.13 Nord-Trøndelag Arbeiderparti. forslag 5.14 Grue Arbeiderparti, forslag 5.15 Skjåk Arbeiderparti, forslag 5.16 Gausdal Arbeiderparti, forslag 5.17 Oppsal Arbeiderpartilag,

forslag 5.18 Sør-Trøndelag Arbeiderparti, forslag 5.19 Øksnes Arbeiderparti, forslag 5.20 Utsira Arbeiderparti, forslag 5.21 Sør-Trøndelag Arbeiderparti, forslag 5.22 Kila arbeiderlag, forslag 5.23 Hunstad og Mørkved arbeidersamfund, forslag 5.25 Vågå Arbeiderparti, forslag 5.26 Skjåk Arbeiderparti, forslag 5.28 Stavanger Arbeiderparti, forslag 5.29 Grorud Arbeiderpartilag, forslag 5.30 Vestre Arbeidersamfunn, forslag 5.31 Vågå Arbeiderparti, forslag 5.34 Nord-Trøndelag Arbeiderparti, forslag 6.1 Møre og Romsdal Arbeiderparti, forslag 7.6 Grue Arbeiderparti, forslag 7.8 Fredrikstad Arbeiderparti, forslag 7.9 Frena Arbeiderparti, forslag 7.10 Øksnes Arbeiderparti, forslag 10.1 Vest-Agder Arbeiderparti, forslag 10.2. Aurskog Høland Arbeiderparti, forslag 10.3 Stavanger Arbeiderparti, forslag 10.4. Oslo faglige AUF, forslag 10.5 Hordaland Arbeiderparti, forslag 10.7 Byåsen arbeiderlag, forslag 10.8 Hamar Arbeiderparti, forslag 10.9 Frogn Arbeiderparti, forslag 10.10 sosialistisk skolelag, forslag 10.11 Byåsen arbeiderlag, forslag 10.14 Sør-Trøndelag Arbeiderparti, forslag 11.4 Oppland Arbeiderparti, forslag 11.8 Telemark Arbeiderparti, forslag 11.20 Telemark Arbeiderparti, forslag 12.30 Skjåk Arbeiderparti, forslag 15, det er 10 forslag som er kommet fra landskvinnekonferansen, hvorav de første 4 forslagene foreslås overført til denne del av redaksjonskomiteen. Det var forslagene vi hadde fått inn på forhånd.

Vi går over til de forslagene vi har fått i dag, som kan gå under dette punktet. Jeg har sagt at Anne Smestad har levert inn et endringsforslag til punktene 3.3. - 3.4. og 3.5, de går i det vesentlige på formuleringer, jeg vil foreslå at vi sender det over til redaksjonskomiteen uten videre kommentarer.

Det er kommet inn et forslag om Arbeiderpartiets internasjonale solidaritetsarbeid, forslaget er fremmet av representant nr. 236, Cecilie Stenbrenden fra Vestfold. Det foreslår vi også sendt over til samme redaksjonskomité, altså rettfærdig fordeling. Det er forslag fra Signe Horn, Oslo kontantstøtte og innvandrerbarn, som vi også foreslår sendt samme komite. Det er forslag fra Inga Balstad, Sør-Trøndelag, representant nr. 242, som gjelder kommuneøkonomien, og som vi har funnet det mest riktig å sende til rettfærdig fordelingskomite, det er også et større forslag som er satt fra av Lene Løken, det ble referert tidligere i dag, det forslaget inneholder 7 punkter, dirigentene synes det hadde vært mest riktig å sende det til begge redaksjonskomiteene, men av praktiske grunner så har vi konferert med redaksjonskomiteen og det blir da sendt til redaksjonskomiteen for rettfærdig fordeling.

Det er kanskje noen av dere som lurer på hvor det ble av deres saker, de vil bli nevnt senere. Jeg vil foreslå at vi nå enten gir vår tilslutning til eller avviser til vårt forslag om å sende dette over til redaksjonskomiteen for rettfærdig fordeling. Hvis noen av dere mot formodning skulle komme med forslag om at andre forslag bør gå til den redaksjonskomiteen må dere ta opp dette når vi kommer til de forslagene.

Vedtak

De refererte forslag ble enstemmig vedtatt oversendt til redaksjonskomiteen for rettfærdig fordeling.

FORSLAG SOM FORESLÅS OVERSENDT TIL REDAKSJONSKOMITEEN FOR ANDRE SAKER.

1.2 St. Hanshaugen Ullevål Arbeiderpartilag, 1.3 Hordaland Arbeiderparti, 1.5 Trondheim Arbeiderparti, 1.6 Vest-Agder Arbeiderparti, 1.10 Oppsal Arbeiderpartilag, 1.11 Oslo Arbeiderparti, 1.12 Ålesund, 1.15 Snerte og Rød, 1.17 Årvoll. 2.8 Sinsen, 2.9 Handel og kontor, 2.36 Lardal, 3.9 St. Hanshaugen Ullevål, 3.15 Lilleaker, 3.16 sosialistisk skolelag, 3.17 Majorstuen Skøyen Blindern Bekkelaget Nordstrand AUF, 3.18 Oslo, 3.19 sosialistisk skolelag, 3.22 Lardal, 3.23 Stavanger, 3.24 Hamar, 3.25 Oppland, 3.26 Oslo SSF, 5.1 Møre og

Romsdal, 5.4 Havforskningsinstituttets partilag, 5.5 Herøy, 5.6 Bindal, 5.9 Kvaløysletta, 5.10 Balsfjord, 5.24 Svalbard, 5.27 Vågå, 5.32 Vestfold, 5.33 Sør-Trøndelag, 5.35 Sør-Trøndelag, 5.36 Borre, 6.2 Grue, 6.3 Vika, 6.4 Hordaland, 6.5 Møre og Romsdal, 6.6 A-klubben Straumsbukta, 6.7 Berger arbeidernesammfunn, 6.8 Lilleaker, 6.9 Lilleaker, 7.1 Møre og Romsdal, 7.2 Stavanger, 7.3 Industriens partilag, 7.4 Vest-Agder, 7.5 Industriens, 7.7 Ballangen, 7.11 Vest-Agder, 7.12 Oppsal, 7.13 Stange, 8.1 Vest-Agder, 8.2 Sør-Trøndelag, 8.3 Hordaland, 8.4 Majorstuen Skøyen Blindern Bekkelaget Nordstrand AUF, 8.5 Møre og Romsdal, 8.6 Internasjonalt forum i Oslo, 8.7 Grorud, 8.8. Internasjonalt forum Oslo, 8.9 samme, 8.10 Oslo, 8.11 Gamle Oslo, 8.12 Engerdal, 8.13 Oslo faglige AUF, 8.14 Internasjonalt forum i Oslo, 8.15 same, 8.16 Oslo SSF, 8.17 Internasjonalt forum, 8.18 Søgne, 9.1 Nordland, 9.2 Vest-Agder, 9.3 Møre og Romsdal, 9.4 Sunndal, 9.5 Levanger og Verdal, 9.6 Nord-Trøndelag, 9.7 Malm, 9.8 Sør-Trøndelag, 9.9 Odda Herred, 9.10 Karmøy, 9.11 Hol, 9.12 Åsane, 9.13 Møre og Romsdal, 9.14 Sunndal, 9.15 Møre og Romsdal, 9.16 Evenes, 9.17 Bøler, 9.18 Oppland.

Jeg skylder å gjøre oppmerksom at etter forslag 9.17 så har Liv Ingebretsen, Landsstyret Møre og Romsdal ønsker ordet og har et forslag. Det foreslås oversendt til samme redaksjonskomité.

9.19 Masfjorden, 9.21 Sola, 10.6 Trondheim, 10.15 Forum for homofile og lesbiske, 10.16 Grunerløkka, 10.17 Hordaland, 10.18 Telemark, 10.19 Telemark, 10.20 Arendal, 10.21 Sunndalsøra, 11.1 Asker, 11.2 Oslo, 11.3 Ås, 11.5 Sarpsborg, 11.6 Årskollen og Tangen, 11.7 Drammen, 11.9 Sarpsborg, 11.10 Majorstuen Skøyen Blindern Bekkelaget Nordstrand AUF, 11.11 Årskollen og Tangen, 11.12 Veme, 11.13 Norderhov, 11.15 Veme, 11.16 Evenes, 11.17 Veme, 11.18 Elverum, 11.19 Årskollen og Tangen, 11.21 Vest-Agder, 11.22 Oslo, 12.1 Ytrebygda, 12.2 Masfjorden, 12.3 Bjerkvik, 12.4 Evenes, 12.5 Balsfjorden, 12.6 Modum, 12.7 Fredrikstad, 12.8 Ås, 12.9 Majorstuen Skøyen Blindern Bekkelaget og Nordstrand AUF, 12.10 Saltvern, 12.11 Masfjorden, 12.12 Sinsen, 12.13 Borre, 12.14 Salangen, 12.15 Eidsvoll, 12.16 Gjøssum. Her har representant 262 satt fram forslag vi foreslår at det sendes samme komite

12.17 Saltvern, 12.18 Salangen, 12.19 Ølen, 12.21 Frosta, 12.22 Frosta, 12.24 Byåsen, 12.25 Hunstad og Mørkved, 12.26 Havna, 12.27 Sør-Trøndelag, 12.28 Saltvern, 12.29 Evenes, 13.3 Fredrikstad, 13.5 Ytre Nærøy.

Her har representant 254 fra Nord-Trøndelag kommet med synspunkter og det foreslås at disse sendes over til redaksjonskomiteen.

Til slutt har vi de som er kommet inn på forhånd, der har vi Landskvinnekonferansen - kravene fra 5-10 som vi ikke har behandlet tidligere foreslås sendt over til komiteen for andre saker.

I tillegg til dette så har vi fått forslag som går på fiskeripolitikken fra delegat 293. Vi foreslår det oversendes samme komite. Et forslag fra Gro Tvedt Andersen, representant 064 fra Oslo, kristendommen og staten, det foreslås oversendt samme komite. Et forslag går på internasjonale spørsmål, et gjelder etiske retningslinjer for oljefondet satt fra av delegat 237 Sør-Trøndelag, vi foreslår at forslaget går over til komiteen for andre saker. Situasjonen for tamiler i Norge, satt fram av delegat 206 foreslås til redaksjonskomiteen for andre saker, kampen mot rasisme og fremmedfrykt delegat nr. 358 foreslås til samme redaksjonskomité, energi, forslag satt fram av delegat 046 foreslås oversendt samme komite, bruk av norsk aksjer, foreslås oversendt samme komite, rovdrymeldinga satt fram av delegat 090, foreslås oversendt komiteen for andre saker, innkjørt med fritt midtpartier, fra representant nr. 320 foreslås oversendt samme komite.

Forslag fra delegat 266 likestilling av adopsjonsloven, foreslås oversendt samme komite. Forslag fra delegat 183 alkoholpolitisk målsetting, foreslås oversendt samme komite, forslag fra representant 244 kriminalitet, til samme komite, forslag av 319 om vold, sendes samme komite, samferdsel satt fram av Nils Bjørnflaten sendes samme komite, representant 063 Romeriksporten, foreslås sendes samme komite, delegat 283 fylkesveien i distrikts Norge samme komite, delegat 87 vitalisering av lokaldemokratiet, samme komite. Delegat 285 forslag 1-15. Foreslås oversendt samme komite. Forslag fra delegat 94, ny effektiv kriminalomsorg, foreslås oversendt andre saker.

Vedtak

De refererte forslag er enstemmig vedtatt oversendt.

Dirigenten

Det var hva vi hadde som forslag til andre saker. De forslagene som ikke er kommentert er foreslått oversendt Sentralstyret for realitetsbehandling.

FORSLAGENE SOM FORESLÅS OVERSENDT TIL SENTRALSTYRET

2.27 Oslo, 2.28 Stavanger, 2.33 Hordaland, 2.35 Sarpsborg, 2.39 Oslo, 2.40 Veteranforum Oslo, 3.27 Oslo SSF, 3.34 SSF, 5.10 Bergen, 5.11 Havforskningsinstituttet. partilag, 12.23 Selbu, 13.1 SSF, 13.2 Oslo faglige, 13.4 Tønsberg, 14.1 Aust-Agder, 14.3 Lier, 14.5 Stavanger, 14.7 Oslo, 14.8 Sør-Trøndelag, 14.9 Bøler, 14.17 Bøler, 14.18 Bømlo og 14.19 Bergen, 14.20 Kvam.

Delegat 254, Hildur Fallmyr, sitt forslag om 13.5 oversendes Sentralstyret for videre behandling.

Det er innkommet et forslag som dirigentene foreslås oversendt til Sentralstyret. Representant 156, Ragnhild Barland: Bibliotekjenesten, det bes om at det nedsettes en hurtigarbeidene komite.

Vedtak

De refererte forslag er enstemmig vedtatt oversendt.

FORSLAG SOM FORESLÅS STØTTET

Dirigenten

Vi går over til de siste 30 punktene, her er det et som har funnet nåde hos landsstyret og foreslås anbefalt vedtatt overfor landsmøtet. Det er forslag nr.14.11 som gjelder endring av DNA's lover St. Hanshaugen og Ullevål arbeiderpartilag.

Landsstyrets innstilling

Landsmøtet slutter seg til dette forslaget.

Vedtak

Enstemmig vedtatt.

FORSLAG SOM FORESLÅS AVVIST

Dirigenten

Forslaget som foreslås avvist er 1.9 fra Tingvoll AP. Er det noen som tar opp avvikende forslag.

Magnus Straume, Telemark

Ja dirigent, det gikk kanskje litt fort i svingene for deg også. Jeg sendte inn et forslag som oversendes Sentralstyret, og grunnen til det er at det er nu oppe til behandling i Stortinget i forhold til budsjettbehandlingen og det er innført et helt nytt system i forhold til muligheten av å trekke fra utgifter til reise. Jeg har snakket med Tore Nordtun som er ansvarlig for dette i Finanskomiteen og også med Arvid Bakke i Møre og Romsdal Arbeiderparti, og vi er enige om at dette bør oversendes. Jeg vil gjerne minne om at Thorbjørn på årsmøtet i Telemark Arbeiderparti snakket med pendlerforeningene i Telemark og for så vidt satt dette på dagsorden på en annen måte enn at dette avvises. Så med bakgrunn i det så synes jeg det er riktig at Sentralstyret får det forslaget.

Vedtak

Forslaget er enstemmig vedtatt oversendt sentralstyret.

Dirigenten

2.4 Veme skattesaker, foreslås avvist, 2.11 Årskollen Tangen arbeidernesammfunn, moms på el. forbruk til vanlig husholdning må opphøre, foreslås avvist, 2.11 Årskollen Tangen Moms på matvarer, hva handler det om, foreslås avvist, 2.14 samme, moms på komm. avgifter må opphøre, foreslås avvist

Vedtak

De refererte forslag er enstemmig vedtatt avvist.

Dirigenten

2.15 Ålesund, innkreving av statlige avgifter må mykes opp, straffegebyr bør ikke innkreves før 14 dager etter forfall og beløpet må ikke lyde på mer enn kr. 50, fra første varsel. Er det noen grunn til det?

Arne Danielsen, Møre og Romsdal

Forslaget fra Ålesund Arbeiderparti som ble avvist har jeg ingen problemer med selve begrunnelsen til avvisningen. Jeg har i dag levert inn et endringsforslag som lyder som følger: Forfallsdato for offentlige avgifter bør settes til dato som ligger i etterkant av trygdeutbetalingen. Begrunnelsen for dette forslaget er at vi vet at bl.a. trygdede kan ha problemer med å betale ved forfall på grunn av at dato for trygdeutbetaling ligger i etterkant. Det offentliges rutiner for innkreving av avgifter må kunne legges om slik at forfallsdato legges i etterkant av trygdeutbetaling. Dette er en svak gruppe, det gjelder både trygdede og pensjonister, særlig minstepensjonister som har problemer med å kunne betale sine regninger når forfall kommer. Jeg foreslår at dette oversendes redaksjonskomiteen for andre saker.

Dirigenten

Dirigenten har tenkt seg en annen behandling. Jeg vil gjerne begrunne et nytt forslag til det som ligger her, og ingen har fått vurdert forslaget. Isteden for å sende det inn til en av redaksjonskomiteene som har veldig mye å gjøre så vil jeg antyde at det vil være mer fornuftig å sende det over til det nye Sentralstyret. Kan Danielsen akseptere det - forslaget bifalt.

Vedtak

Forslaget er enstemmig vedtatt oversendt sentralstyret.

Dirigenten

2.26 Lillehammer, utbetaling av alderspensjon for ektepar, foreslås avvist, 2.29 Arendal pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende, forslaget foreslås avvist, fra Lærdal

arbeidsledighetstrygd for selvstendig næringsdrivende, foreslås avvist, fra Kvam der hadde Arild Berge opprinnelig ønsket ordet - men har avstått, forslag om økning av gravferdsstøtte foreslått avvist. Fra Eidsvoll fristen for eldrepacken må forlenges, foreslås avvist.

4.2, Masfjorden, sykehjem omsorgsbostad, forlenget tilskudsperiode, foreslått avvist,

Vedtak

De refererte forslagene er enstemmig vedtatt avvist

Dirigenten

4.12 Lilleaker Arbeiderpartilag, endring av abortloven. Forslaget er av landsstyret foreslått avvist. Torbjørn Iversen foreslår at forslaget oversendes redaksjonskomiteen for andre saker. Her er det greit synes jeg å foreta en vurdering. En foreslår at forslaget skal avvises fra landsstyret, og Torbjørn Iversen foreslår at det oversendes redaksjonskomiteen for andre saker.

Torbjørn Iversen, Oslo

Kjære landsmøte. Lilleaker Arbeiderpartilag har foreslått utvidelse om grensen for selvbestemt abort. Dette forslaget ble enstemmig vedtatt på årsmøtet i Oslo Arbeiderparti i 1996. Sentralstyret har vedtatt å avvise forslaget med den begrunnelse at det ble behandlet på landsmøtet i 1996 og i Stortinget samme år. Kjære partikamerater. Det er ikke Stortinget som bestemmer hva Det norske Arbeiderparti skal mene, det gjør partiet selv ved sine landsmøtevedtak. Når det gjelder behandlingen for 2 år siden ble forslaget oversendt redaksjonskomiteen og aldri votert over som forslag. Lilleaker føler at dette er en så viktig og vanskelig sak at landsmøtet må få lov til å debattere slik at vi opprettholder vårt forslag og foreslår at det oversendes redaksjonskomiteen for andre saker.

Vedtak

Forslaget avvises

Dirigenten

9.19 Skjåk Arbeiderparti. Kjerneområde for jerv foreslås avvist. 10.12 Sandviken Arbeidersamfunn 6/30-timers uke for småbarnsforeldre foreslås avvist. 10.13 Masfjorden samme forslag som fra Sandviken, foreslås avvist. 11.14 Veme Arbeiderlag, utlendinger og straffbare handlinger, foreslås avvist.

Vedtak

De refererte forslag avvises

Dirigenten

12.20 Grorud Arbeiderlag, by og land hand i hand ? Her har representant 57 Knut Roger Andersen bedt om ordet.

Knut Roger Andersen, Oslo

Dirigent. Jeg ber om at forslag 12.20 by og land hand i hand blir oversendt redaksjonskomiteen for andre politiske saker. Landsmøtet har nå akkurat avsluttet en voldsom politisk debatt hvor man har understreket viktigheten av at by og land skal gå hand i hand. Vi har også vedtatt et forslag bl.a. fra Salangen Arbeiderparti om rassikring av riks og fylkesveier i Troms som er viktig, på samme måte som samferdselspolitikken i Oslo er viktig. Derfor ber jeg om at forslaget fra Grorud Arbeiderparti blir oversendt redaksjonskomiteen for andre saker slik at vi kan få anledning til å vurdere det på linje med de andre sakene i by og land perspektivet.

Dirigentbordet

Dirigenten har ikke noe annet å forholde seg til annet enn at landsstyret har foreslått av avvise dette forslaget, og Andersen ber om tilslutning til det.

Vedtak

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for andre saker

Dirigenten

12.31 Frosta Arbeiderparti., senket aldersgrense på mopedførerbevis foreslått avvist. 13.2 Lindeberg Arbeiderpartilag kontingent, foreslås avvist. Nord-Fron Arbeiderparti, støttemedlemsskap, forslag nr. 14.4 foreslås avvist. 14.6 Folkets Hus partilag av DNA vedtektene § 2 og medlemsskap, foreslås avvist.

Vedtak

De refererte forslagene avvises

Dirigenten

14.10 Aust-Agder Arbeiderparti endring av DNA sentrale lover, her har Jan Rudi Kristensen, representant 335 fra Aust-Agder ønsket ordet, jeg har også tegnet Robert T. Nordli, representant 161 Aust-Agder.

Jan Rudy Kristensen, Aust-Agder

Dirigent, intensjonen med å ta order her er at vi mener den har fått en noe ublid behandling av Sentralstyret som foreslår forslaget avvist. For at forsamlingen skal vite hvilket forslag vi snakker om så er det i henhold til vedtektenes § 6.2 om fordeling av delegater til landsmøtet. Vi har sendt inn et forslag som har som intensjon å få en bedre distriktsprofil på representasjonen til landsmøtet. Vedtektene som gjelder nå sier at 200 representanter skal fordeles etter medlemstall og 100 representanter skal fordeles i forhold til stemmetall og begge kriterier belønner folkerike områder. Dette kan føre til i motsetning til ved Stortingsvalg og i mange fagforbund der har en en profil ved Stortingsvalg at det er færre velgere bak en representant fra Finnmark enn en fra Oslo. I Norsk kommuneforbund så er det en grunnrepresentasjon på 6 før fordeling foretas. Det Aust-Agder Arbeiderparti har foreslått det er at Arbeiderpartiet først skal forsøke å få en grunnrepresentasjon før fordeling foretas etter de to samme kriterier. Det vi er så frimodig å be landsmøtet om er at vi får lov til å få dette vurdert, hovedpoenget for oss er å få en bedre distriktsprofil for representasjonen til Arbeiderpartiets landsmøte. Vi ber om at det oversendes redaksjonskomiteen for andre saker slik at det blir underlagt vurdering. Hvis dirigentbordet innstiller på det, så kan det jo godt hende at vår andre taler er interessert i å trekke seg.

Dirigenten

Taler nr. 2 har allerede trukket seg fra listen. Vi har hørt begrunnelsen fra Aust-Agder og Jan Rudy Kristensen og vi går til avstemming

Vedtak

Forslaget avvises

Dirigenten

St. Hanshaugen Ullevål Arbeiderpartilag endring av DNA's lover, her har Sentralstyret en merknad, det vises til Sentralstyrets merknader og innstillinger i forslag 14.13. 14.13 Oslo Arbeiderparti, endring av DNA's lover, her har Sentralstyret flertall som går på at 14.12 og

14.13 avvises, mens det er en mindretallsinnstilling som støtter 14.12 og en annen som støtter 14.13. Hallvard Ingebretsen har bedt om ordet.

Halvard Ingebrigtsen, Landsstyret

Sentralstyret har foreslått at dette forslaget avvises. Mitt forslag er at det oversendes redaksjonskomiteen for andre saker. Jeg synes det bør foretas en litt grundigere vurdering enn bare å avvise det over bordet. Det handler om forslagsrett for AUF's fylkeslag, og jeg synes det er naturlig at AUF's fylkeslag har mulighet til å fremme forslag til landsmøtet. Det er helt unaturlig at lovene ikke skal kunne åpnes for det - det er mest naturlig for AUF og det er også der de fleste forslagene til f.eks. et slikt landsmøte som dette koordinerer, så derfor ber jeg om at det forslaget i hvert fall i første omgang oversendes redaksjonskomiteen for andre saker for en nærmere vurdering så får vi heller ta en endelig vurdering på søndag når de kommer tilbake med sin innstilling..

Dirigenten

Hans forslag var at vi ikke skal realitetsbehandle det nå men sende det over til redaksjonskomiteen for andre saker. Sentralstyret og landsstyret har foreslått realitetsbehandling nå.

Vedtak

Forslaget oversendes komiteen.

Dirigenten

14.14 Fauske Arbeiderparti, forslag til lovendringer, foreslås avvist, her har representant 278 Bernt Gøran Lund bedt om ordet.

Bernt Gøran Lund, Nordland

Landsstyret. I kommunepartiene så har vi samepolitisk representant. Den er den eneste som ifølge vedtektene ikke har anledning til å avgi stemme styret. Sentralstyret foreslår å avvise med den begrunnelse at det kan overlates til det enkelte kommuneparti og fastsette rettighetene. Vi ønsker det oversendt til Sentralstyret på grunnlag av at det var ikke vårt poeng det var nemlig at likhetsprinsippet skal telle inn slik at ikke samerepresentanten er den eneste som ifølge vedtektene som ikke får stemme. På den bakgrunn mener vi det er fattet på gale premisser og ber om at det oversendes Sentralstyret.

Dirigentbordet

Sentralstyret og landsstyret har behandlet saken og foreslått at den avvises. Lund mener det er gale premisser, dirigenten legger det fram for forsamlingen for avgjørelse.

Vedtak

Forslaget er avvist.

Dirigenten

Nes Arbeiderparti. DNA's lover og retningslinjer vedtatt på landsmøtet i 1996. Forslaget foreslått avvist. Forslag 14.16 fra Trondheim Arbeiderparti, retningslinjer for DNA's kommuneparti. Her har jeg tegnet T. Nordseth representant 243.

Tore Nordseth, Sør-Trøndelag

Vi innser at det er momenter i dette forslaget som ikke er gode nok, samtidig synes vi det er en del gode momenter derfor foreslår vi det oversendt Sentralstyret. Jeg finner ikke tiden til å ta en lang debatt om dette nå.

Dirigenten

Vi gjør det samme med dette forslaget som vi gjorde med Lunds forslag. Det har vært i Sentralstyret og landsstyret de foreslår begge å avvise det, Tore Nordseth vil ha ny behandling.

Vedtak

Forslaget er avvist.

SAK 4 INNBERETNING FRA REVISJONSNEMND

Revisor Helge Bettmo

Dirigenter, landsmøte. Revisjonen har i landsmøteperioden avgitt 6 beretninger, 2 vedrørende partiet, 2 vedrører aktuelt perspektiv og 2 vedrører roselotteriet. Vi skal begrense oss til å referere den siste revisjonsberetningen til partiet. Den lyder: "vi har revidert årsoppgjøret for DNA for 1997 som viser et årsoverskudd på kr. 204.000,-. Årsoppgjøret som består av resultatregnskap, balanse og noter er avgitt av DNA's ledelse. Vår oppgave er å granske partiets årsoppgjør, regnskaper og behandling av deres anliggender for øvrig. Vi har utført revisjonen i henhold til gjeldende lover, forskrifter og god revisjonsskikk. Vi har gjennomført de revisjonshandlinger som vi anser som nødvendige for å bekrefte at årsoppgjøret ikke inneholder vesentlige feil eller mangler. Vi har kontrollert utvalgte deler av grunnlagsmaterialet som underbygger regnskapspostene og vurdert de benyttede regnskapsprinsipper, de skjønsmessige vurderinger foretatt av ledelsen samt innholdet og presentasjon av årsoppgjøret. I den grad det følger av god revisjonsskikk har vi gjennomgått partiets forbundsforvaltning og interne kontroll. Etter vår mening er årsoppgjøret gjort opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og gir et forsvarlig uttrykk for partiets økonomiske situasjon pr. 31. desember 1997 og for resultatet av virksomheten i regnskapet i overensstemmelse med god regnskapsskikk. Denne beretning er undertegnet i Oslo 17.april 1998.

Esther Kostøl, leder av revisjonsnemnda

Dirigent, kjære landsmøte. Jeg skal legge frem revisjonsnemndas innberetning til landsmøtet for regnskapet for 1996 og 1997. I henhold til partiets lover behandler landsstyret partiets regnskaper, revisjonsnemnda skal legge fram en beretning for landsmøtet som gir en oversikt over partiets økonomiske stilling. I perioden foreligger egne regnskaper for DNA, lotterivirksomhet og Aktuelt Perspektiv. Det organisasjonsmessige ansvaret for kontroll med partiets regnskaper og økonomiforvaltning er tillagt revisjonsnemnda. Både revisor og økonomileder har deltatt på revisjonsnemndas møter foruten andre representanter fra partikontoret. Nemnda har fortløpende sendt utskrifter av sine møteprotokoller til Sentralstyret. Nemnda har også gjennomgått Sentralstyret og landsstyrets møteprotokoller. Følgende hovedtall kan nevnes fra partiets regnskaper for årene 1996/97. Driftsinntekter 1996, 50 mill., 1997, 58,6 mill. Driftskostnader 1996, 49,5 mill. for 1997, 60,8 mill. Nettodrift resultat i 1996, 465.000,- i 1997, minus 2,2 mill. Netto finansinntekter 1996, 2,3 mill, i 1997 2,4 mill. Ekstraordinære inntekter i 1996, 41,6 mill, 1997, 0. Et overskudd i 1996 på 44.3 mill. og i 1997 204.000,-. Av driftsinntekten utgjorde statstilskuddet 75,5% i 1996, i 1997 66,1%. Medlemskontingenten utgjorde henholdsvis 2,5% og 1,9%.

Av driftskostnadene utgjorde personalkostnadene de største andelene med 37,9% i 1996 mens i 1997, 32,3%, deretter følger bevilgninger av kontingenter som i 1997 utgjorde 19,8%.

Netto finansinntekter består av hovedsakelig renteinntektene på partiets konti, og renteinntektene fra personallån, foruten gebyrer og omkostninger. De ekstraordinære inntekter kommer i sin helhet fra salget av aksjer i A-Pressen. 138.627 aksjer ble solgt til kurs 400,- og

den ekstraordinære inntekten utgjorde kr. 41.559.015. Fra partiets balanseregnskap 31.12.97 kan følgende hovedtall nevnes. Omløpsmidler 61,1 mill, anleggsmidler 26 mill, kortsiktig gjeld 12 mill, langsiktig gjeld 1,2 mill. Egenkapital 73,9 mill. Egenkapital tilsvarer 84,8% av total kapitalen. Kontantstrømoppstillingen for 1996/97 viser videre at det ikke bare er salget av aksjer som tilfører partiet likvider. 3,1 mill. blir tilført gjennom driften i 1996 mens tilgangen utgjorde 6,1 mill. i 1997. Det ble investert i anleggsmidler for henholdsvis kr. 783.000,- og 2,7 mill. i tillegg til at partiet satte 15 mill. i aksjefond løpet av 1997. Den samlede likviditetsøkningen i perioden viser således en økning fra 12,9 mill. til 59,1 mill. kroner. Markedsverdien på aksjefondene var ved utgangen av perioden steget til kr. 16.008.739,-. DNA er eier av avisen Aktuell Perspektiv og DNA's lotterivirksomhet. Begge virksomhetene gikk med et netto overskudd i perioden og den frie egenkapitalen i virksomhetene var på henholdsvis kr. 5.264.422,-, og kr. 6.041.488,- ved utgangen av perioden. Egenkapitalandelene var på vel 75% i begge virksomheter. Hverken avisen eller lotteriet hadde langsiktig gjeld i perioden. Årlig godkjenning av DNA's regnskap med tilhørende noter og revisjonsberetning er gjort av Sentralstyret. Landsstyret behandlet begge årsregnskaper med noter og revisjonsberetning den 19. november. Revisjonsnemnda legger med dette fram sin beretning for regnskapsårene 1996/97 for landsmøtet, og etter innstilling fra landsstyret bes landsmøtet om å foreta en endelig godkjenning av DNA regnskap for nevnte landsmøteperiode.

Oslo 20.november 1998, Ivar Mathisen, Magnus Nilsen og Ester Kostøl.

Vedtak

Regnskapene for 1996/97 godkjent av landsmøtet.

SAK 3 INNSTILLING FRA BERETNINGSKOMITEEN

Beretnings- og protokollkomiteen har gjennomgått partiets beretning for perioden 01.07.96 - 30.06.98, og fremmer følgende innstilling:

Beretningen for 1996 - 1998 gir en bred oversikt over partiets virksomhet i perioden. Den politiske virksomheten har vært drevet i tråd med partiets program og aktivitetsplaner. Gro Harlem Brundtlands regjering gikk 25. oktober 1996 av, og ble etterfulgt av en regjering ledet av Thorbjørn Jagland. Arbeidet i perioden har vært preget av valgkampen og stortingsvalget i 1997, som ga partiet 65 representanter på Stortinget. Et borgerlig flertall på Stortinget ga ikke lenger Arbeiderpartiet støtte til å drive en ansvarlig økonomisk politikk, noe som førte til at regjeringen Jagland gikk av og det ble dannet en sentrumsregjering.

Landsstyret

Landsstyret har i perioden avholdt 7 møter.

De har drøftet:

- Forslag til nytt prinsipp- og arbeidsprogram
- Den økonomiske politikken
- Innkomne forslag til Landsmøtet 1996
- Organisasjonssaker og lovendringer Landsmøtet 1996
- Forslag til strategiske satsingsområder for 1998 og 1999
- Regjeringsdannelsen
- Evaluering av Strategisk Plan for 1995
- Utnevning av æresmedlemmer
- Regnskap for 1994 og 1995

- Revisors beretning og revisjonsnemndas innberetning
- Hellandsvikutvalgets innstilling
- Landsstyrets arbeidsform
- Valgkampen

Landsstyret har avgitt uttalelser om:

- Pasientenes stilling skal styrkes
- Forsterket solidaritetsalternativ gir mer omsorg og fordeling
- Ansvarlighet og modernisering
- Bedre hverdag for barn og foreldre

Sentralstyret

Sentralstyret har vært samlet i 40 møter, og 7 faste utvalg, forum og råd har vært i arbeid.

Samarbeidskomitèen DNA/LO

Samarbeidskomitèen har i perioden hatt 54 møter.

Medlemsutviklingen

Selv om vi i 1989 innførte sentral medlemsinnkreving, er det fortsatt om lag 250 avdelinger som har manuell innkreving av kontingenten. Det individuelle medlemstallet fra 1996 til 1997 ble redusert fra 68 833 til 64 415. De ulike vervekampanjene i 1996 og 1997 ga henholdsvis 2506 og 3 009 nye medlemmer. Ordningen med kollektive medlemmer opphørte 1. januar 1997, så 1996 var det siste året med kollektive medlemmer.

Strategisk Plan

Landsmøtet vedtok følgende satsingsområder i Strategisk Plan for 1998:

- Arbeid og utdanning
- Miljø og omsorg
- Antirasisme
- Medlemsarbeid og synliggjøring
- Skolering
- Rådslag på politiske og/eller organisatoriske saker før neste landsmøte.

Landsstyret gjorde august 1997 vedtak om at Sentralstyret og partikontoret gis fullmakt til å følge opp de sentrale satsingsområdene for 1998. I lys av de organisatoriske og politiske erfaringene ba landsstyret partikontoret i samarbeid med fylkessekretærene foreta en vurdering av Strategisk Plan, og utarbeide retningslinjer for det videre arbeidet med årlige handlingsplaner/aktivitetsplaner. Konklusjonen skulle så legges fram for landsstyret.

Programarbeidet

Når programkomiteen oppsummerte svarene fra det omfattende programrådslaget, hvor 900 studieringer ble avvirket, og 500 av dem sendte inn skriftlige besvarelser, var det et stort flertall for å følge opp, etter- og videreutdanningsreformen, gradvis økning av foreldrepermisjonen, grønn skattereform og utbygging av eldreomsorgen og helsevesenet.

I begynnelsen av september 1996 sendte programkomiteen ut sitt forslag til prinsipp- og arbeidsprogram til organisasjonen. Fram til landsmøtet november 1996 kom det inn ca 1500 endrings- og tilleggsforslag til programmet. Mange av dem ble innarbeidet av redaksjonskomiteen, og det vedtatte programmet "Samråderett" fikk bred oppslutning på landsmøtet.

Etter landsmøtet begynte arbeider med programprosessen for neste valgperiode. Sentralstyret besluttet at første del av arbeidet skulle gå fram til landsmøtet høsten 1998, og at **rettferdig fordeling** skulle være hovedtema. Målet for debatten er å forsterke fordelingspolitikken vår på en del punkter. For første gang ble et debattopplegg sendt direkte ut til alle medlemmene som ekstranummer av Aktuelt Perspektiv. På grunnlag av oppsummeringen av de innkomne svarene kunne Sentralstyret starte diskusjonen om forslag til program for rettferdig fordeling til landsmøtet. Programmet ble forelagt Landsstyret september 1998, og ble deretter sendt ut til en bred behandling i partiorganisasjonen fram mot landsmøtet. Standpunktene i programmet for rettferdig fordeling vil i neste omgang inngå som en viktig del av grunnlaget for 2000-programmet som skal behandles på neste landsmøte.

Informasjonsvirksomheten

Informasjonsarbeidet på partikontoret har i perioden blitt styrket gjennom bl.a. satsing på elektronisk informasjon med fast forbindelse til fylkespartiene og økt satsing på bruk av internett. Som følge av denne satsingen er bemanningen på informasjonsområdet økt.

Partikontoret har i løpet av 1998 utvidet åpningstiden slik at vi er å treffe fram til kl. 2000 på hverdager. På den måten gis tillitsvalgte, medlemmer og velgere en bedre mulighet til å komme i kontakt med partiet. Sentralbordet er ombygd til en informasjonskranke, og et bemannet med to medarbeidere som inngår i partiets informasjonsteam.

Partikontoret har i perioden sendt ut 124 "Faktafaks, 40 "A-infoer" og 22 "Kommentarfaks".

Mye av informasjonen som tidligere ble sendt ut i form av brev og faks har blitt erstattet med informasjon i elektronisk form.

For å styrke dialogen mellom partiet og medlemmene har partikontoret i samarbeid med Aktuelt Perspektiv sendt ukeavisa til alle medlemmene som en egen medlemsinfo 4 ganger årlig.

Internett:

I løpet av periode har internett utviklet seg til å bli et daglig verktøy for både ekstern og intern informasjon i Arbeiderpartiet. Det er ansatt egen webmaster, og siden juni 1997 har det vært daglige nyhetsoppdateringer på våre hjemmesider. Arbeiderpartiet befinner seg i fremste rekke når det gjelder internett som informasjonskanal, og komiteen er kjent med at det har kommet mange positive tilbakemeldinger fra både medlemmer, presse og databransjen.

Trafikken på våre sider har økt formidabelt - fra mindre enn 1.000 besøk pr uke i juni 1997 til stabilt mellom 11.000 - 15.000 pr uke i 1998. Toppnotering når det gjelder besøkstall hadde Arbeiderpartiet den siste uken før valget høsten 1997 med 43.141 besøk.

Faglig/politisk arbeid

Også i denne perioden har konsekvensene i forbindelse med at ordningen med det kollektive medlemsskapet opphørte fra den 01.01.97 blitt prioritert. Pr. 31.12.97 hadde det blitt opprettet 76 faglag. Arbeidet med å etablere et arbeidsplasskontaktnett på forskjellige bedrifter i hele landet har nå kommet opp i ca. 1.700 navn.

Tilbakemeldinger fra de som har etablert samarbeidskomiteer på fylkes- og kommunenivå er positive. I tillegg til samarbeidskomiteene på fylkesnivå er det nå etablert ca. 90 samarbeidskomiteer i kommunene.

Samepolitisk råd

Rådet har hatt 4 møter i 1997. For å lette arbeidet og forberede sakene til samepolitisk Råd har man et arbeidsutvalg, og AU hadde 7 møter i 1997.

Det ble avholdt en samepolitisk konferanse i Harstad 7. - 8. juni 1997 hvor de to første kandidatene i hver valgkrets sammen med Samepolitisk Råd og de nordnorske fylkessekretærene var innkalt, i alt var det 33 frammøtte. Det var innkalt til konferansen for å skolere de mest sentrale samepolitikere som skulle ut i valgkamp.

Den første ordinære samepolitiske konferansen ble avholdt i Tromsø 28. februar og 1. mars 1998. På den første samepolitiske konferansen etter den nye organisasjonsmodellen for det samepolitiske arbeidet i partiet deltok 38 deltakere. Konferansen innstilte overfor Sentralstyret på nytt Samepolitisk Råd hvor Bård A. Berg ble valgt til ny leder.

Sametingsvalget 1997 ga Arbeiderpartiet i alt 12 av Sametingets 39 representanter.

Kvinnebevegelsen

Kvinnepolitisk styre har i perioden hatt 23 møter, og en rekke saker er behandlet. Landskvinnekonferansen vedtok i september 1996 forslag til permanent organisering av Kvinnebevegelsen. Landsmøtet i november 1996 vedtok Landskvinnekonferansens forslag med små endringer.

For å bedre samarbeidet med AUF vedtok Kvinnepolitisk styre i april 1997 at AUF fra da av skulle inviteres til å delta med to jenter som observatører på Kvinnebevegelsens ledermøter.

Det har i perioden vært holdt 5 ledermøter for lederne av de kvinnepolitiske styrene på fylkesnivå.

Kommunalpolitisk utvalg

I kommunesektoren har partiet, som før, et nært samarbeid med de folkevalgte i kommuner og fylker, så vel som med Norsk Kommuneforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund og Kommunenes Sentralforbund.

Beretningen gir god oversikt over saker som landskommunalutvalget har arbeidet med. Komiteen vil spesielt legge vekt på viktigheten av ordførerkonferansene og informasjonssendingene som går til ordførere og gruppeledere.

Valgkampen 1997

Valgkampen foran stortingsvalget var preget av at partiet hadde en felles strategi som ble fulgt opp i alle ledd i organisasjonen. Det ble lagt opp til en offensiv valgkamp for å synliggjøre partiets politikk med utgangspunkt i vårt nye prinsipp- og arbeidsprogram "Samråderett" og "fanesakene" var "Eldre og helse først".

Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF)

AUF kan se tilbake på to aktive og innholdsrike år. Landsmøtet i 1996 vedtok fem hovedmål for AUF på områdene miljø, internasjonal solidaritet, arbeid, utdanning og fritid, antirasisme og organisasjon. AUF satte seg to mål i forkant av valgkampen: Arbeiderpartiet skulle vinne skolevalgene, og målet var 25 % oppslutning. Arbeiderpartiet og AUF vant skolevalgene i 1997. Arbeiderpartiet er nå det suverent største partiet for de mellom 16 og 19 år, etter at nesten 25.000 skoleelever stemte på oss. Vi klarte ikke målet på 25 %, men med en oppslutning på 22,1 % hadde vi økt med 4,8 % sammenlignet med valget i 1993.

Oppsummering, forslag til vedtak:

Med dette vil Beretnings- og protokollkomitèen anbefale at landsmøtet godkjenner Beretningen for perioden 01.07.96 - 30.06.98.

Oslo, 20. november 1998

Nils Bjørnflaten /s/
leder

Torbjørn Mydland /s/

Øystein Moen /s/

Aina Holst /s/

Britt Solvik /s/

Svein Bjørn Aasnes /s/

Dirigenten

Ønsker noen ordet til dette - ingen. Vi har en som etterlyser et forslag som er blitt borte, det er Hallvard Hansen, la oss se på det, vi skal sørge for at det kommer til rette adressat,

Med dette heves møtet for i kveld, ingen allsang, god natt.

Møtet ble hevet klokken 0105

FORMIDDAGSMØTET LØRDAG 21. NOVEMBER 1998

Møtet ble satt kl 0900

Forsamlingen sang "Ung flaggsang". Forsanger Vigdis Fossum og Erlend Rasmussen.

Det var en kort kunstnerisk framføring fra fem framfylkingsjenter.

Thorbjørn Jagland takket disse med å gi de en langstilket rose til hver.

INNSTILLING FRA BERETNINGS- OG PROTOKOLLKOMITEEN

Nils Bjørnflaten, leder av beretnings- og protokollkomiteen

Dirigent, partivenner

Protokollkomiteen har hatt et møte tidlig i dag morges, og vi har faktisk fått en protokoll på 75 tettekrevne sider. Jeg synes landsmøtet skal gi de som har skrevet den protokollen en skikkelig applaus, for de har gjort en god jobb.

Innstilling fra beretnings- og protokollkomiteen:

Beretnings- og protokollkomiteen har i møte 21. november 1998 gjennomgått protokollen fra landsmøtets forhandlinger fredag 20. november. Komiteen finner protokollen i orden og anbefaler den godkjent.

Oslo, 21. november 1998.

Nils Bjørnflaten, leder /s/   Torbjørg Nedreås /s/   Øystein Moen /s/
Aina Holst /s/   Britt Solvik /s/

Svein Bjørn Aasnes, sekretær /s/

Vedtak

Innstillingen ble enstemmig godkjent.

SAK 8   POLITIKK FOR RETTFERDIG FORDELING

INNLEDNING VED HILL-MARTA SOLBERG

Kjære Landsmøte og gode partivenner

Ved åpningen her i går, så fikk vi alle se på skjermen en kavalkade av saker som har vært avgjørende for utviklingen av samfunnet vår, og alle kunne se det, at historien om velferdsstaten er vevd sammen med arbeiderbevegelsens historie. Det er historien om hvordan fattighjelp ble til forsørgelsespolitikk, hvordan den første spede alderstrygd ble til folketrygden. Hvordan nødsarbeid er blitt til aktiv arbeidsmarkedspolitikk. Det er også historien om hvordan institusjoner erstattet tilfeldige private og halvoffentlige løsninger -for så igjen å bli bygget ned da integreringstanken slo igjennom. Det er historien om hvordan en sosialhjelpstat ble til en velferdsstat.

Veien frem til dit vi er i dag har ikke bare vært en vei, -det har vært mange veier og mange veikryss. Kommisjoner og komiteer, faglige og politiske har vært i arbeid, og levert sine bidrag underveis.

Men gjennom skiftende tider og skiftende faglige retninger er det Arbeiderpartiets verdisyn og velferdspolitikk som har preget denne utviklingen. Det er vi stolte av. Fra den gang sosialpolitikk var klassekamp, til partiet i posisjon satte igang og gjennomførte omfattende

reformer. Slik har også Arbeiderpartiets grunnleggende verdier blitt viktig for utformingen av vårt velferdssamfunn. Vår fordelingspolitikk har vært basert på fellesskapsløsninger. Det var den kollektive tenkning i arbeiderbevegelsen som førte til at vi fikk de universelle velferdsordningene som alle har adgang til. Andre partier ble med på ferden. En sterk og omfordelende stat ble nødvendig for å løfte fordelingspolitikk fra å være et rent sosialpolitisk anliggende til å bli en gjennomgripende måte å utvikle samfunnet på.

Vi har satt Rettferdig fordeling på dagsorden for vårt landsmøte i 1998. Det er ikke tilfeldig, som Thorbjørn var inne på i går. Det er fundamentale fordelingsproblemer som utgjør kjernen i konflikten i norsk politikk i dag.

Vi ser det i den økonomiske politikken og i skattepolitikken, vi møter det i familiepolitikken og i likestillingspolitikken, i helsepolitikken og i pensjonspolitikken. Det handler om viktige valg som kommer til å bli bestemmende for hva slags fordelingspolitikk som skal prege vårt samfunn inn i det neste århundre, for hvilken vei vår velferdsstat skal gå. Like muligheter, sosial trygghet og en solidarisk finansiering, -det har vært grunnpilarene i vår velferdsstat. Det er ingen selvfølge at det blir slik i framtida.

Václav Havel har sagt at samfunnet er et meget gåtefullt dyr med mange ansikter og skjulte krefter. Det er en god beskrivelse, og en stor politisk utfordring. Vi må vite hva vi står overfor, og vi må forstå hvilke krefter som er i bevegelse.

Velferdsstaten står ved århundreskiftet foran nye veiskiller. I mange viktige saker er valget følgende: skal vi gjennom fellesskapet sikre likeverdige muligheter, eller skal den individuelle valgfrihet være rettesnoren.

Vi ser for oss et samfunn i rask bevegelse mot sterkere individualisering, der f.eks den enkelte foreldre kan sikre sine barn et spesialtilpasset privat skoletilbud, -der den kjøpsterke, helsefokuserte generasjonen kan kjøpe seg foran i helsekøer med sin helseforsikring i lomma, -der den formuende sikrer seg private pensjonsløsninger og etterhvert ser liten grunn til å trygge folketrygden. Vi må spørre oss hva virkningen blir når enkeltindividets frihet til å velge blir en politisk ideologi.

Velferdsstaten har alltid hatt sine voktere og sine kritikere. Når mangel på ressurser synliggjør det utilstrekkelige ved mange velferdsordninger, som f.eks når barn står i kø for å få barnehageplass, eller når syke må vente på behandling, da vokser kritikken. Krav om juridiske rettigheter for enkeltindividet følger.

Høyrebølgen på 80-tallet bar med seg slike krav. Tidligere sosiale rettigheter ble krevd erstattet med juridiske rettigheter.

I debatten om våre velferdsordninger har Arbeiderpartiets linje vært å finne en balanse mellom ytterpunkter. Vi kan ikke fremstå som ukritiske voktere av enhver ordning. Vi skal være kritiske fornyere.

Å være kritiske fornyere betyr at vi også må erkjenne de svakheter og skjevheter som har fått utvikle seg. For i velferdsstaten er ikke alle vinnere. Noen opplevde å bli sviktet underveis, -gjennom en skole som ikke kunne sikre dem grunnleggende utdanning, et arbeidsmarked som ikke hadde rom for dem, gjennom omsorgstjenester som ikke strakk til, gjennom et sosialvesen som ikke taklet deres sammensatte problemer. Noen av dem har organisert seg, -vi møter dem i Landsforeningen Rettferd for Taperne. Det er en illustrasjon på at vi har et samfunn der ikke alle er vinnere.

Rettferdig fordeling gjennom et moderne tjenestetilbud må forenes med befolkningens behov for ulike løsninger. Det vil kreve lokale tilpasninger, -og det vil kreve at vi aksepterer resultatet av et lokalt utformet tilbud. Også når det gir seg utslag i ulikhet i tjenestetilbudet.

Vi må være med å gå i spissen for den fornyelse som trengs innen offentlig forvaltning. Jeg har allerede påpekt at vi er ved et veikryss. Der er det farlig å parkere, -da blir en lett overkjørt! Men det er viktig å ha tenkt gjennom hvilken retning en skal velge før en står midt i krysset. Vi ønsker ikke å følge retningen mot en rettighetsstat der det viktigste møtested mellom stat og innbygger blir i rettsalen, og heller ikke mot et privatisert velferdsmarked.

Igjen ser vi at det er viktig at Arbeiderpartiet klarer å forme en fordelingspolitikk der vi kan definere denne balansen- der vi kanskje må finne den tredje veien, som skal bygge videre på fellesskapsidealene mens vi samtidig er i stand til å fornye virkemidlene.

Et gammelt ordtak sier at målet helliger midlet. Jeg vil snu på det og gjøre det til en advarsel: vi må passe oss for å gjøre midlene så hellige at de hindrer oss i nå målene! Ikke minst i spørsmålene rundt hvem som skal produsere velferden, er det lett å komme i skade for å gjøre virkemidlene, redskapene om til ideologi. Eller som Bjørn Elmbrant sier i sin bok om det svenske velferdssamfunnet: "Trohet og tydelighet om målene, troløshet om virkemidlene, -det burde være parolen for et framgangsrikt politisk arbeide".

Mange virkemidler har en sterk ideologisk begrunnelse, -men slett ikke alle. Og hvis vi tror på den lokale frihet, og hvis vi tror på at nærhet gir best forutsetning for å løse oppgavene må vi være nøye med når og på hvilke områder vi finner det riktig å være dogmatiske.

Og jeg mener vi skal gå langt i å sikre det offentliges ansvar og rolle for likeverdige tilbud innen utdanning, helse og omsorg. Men vi kan ikke ta de samme holdninger med inn i alle tjenesteområder.

Helsepolitikk er fordelingspolitikk. Fortsatt er hovedprinsippet om like muligheter til behandling og en solidarisk finansiering gjeldende i vårt helsevesen.

I alle de nordiske land er helsevesenet under sterkt press, ikke minst for å møte voksende krav om behandling. Med stadige nyvinninger på det medisinske område må vi legge til grunn at dette bare vil forsterke seg. Det politiske presset går i retning av juridiske rettigheter for pasientene og mer privatiserte tilbud. Nå er også forsikringsnæringen på banen og vil selge oss forsikringer mot helsesvikt. Når forsikringstakeren skal ha utløst sin forsikring, må selskapet kunne garantere behandlingstilbud. Det vil naturligvis ytterligere påvirke utviklingen i retning av private klinikker.

Men det løser ikke det grunnleggende problem, -nemlig at behandlingstilbudene totalt i samfunnet ikke dekker behovene. Et privatisert, forsikringsfinansiert helsevesen vil derimot sortere pasientene, og det vil skjerpe kampen om spesialistene. Når vårt helsevesen ikke innfrir forventningene blir ofte høyresidas svar: la markedet ordne opp i dette! Det betyr å oppgi den universelle velferdsmodell på helseområdet.

Vi vet hvem som blir taperne, -de eldre med generell helsesvikt, kronikere og pasientgrupper med sammensatte lidelser. Vi må møte utfordringene innen helsevesenet på andre måter.

Vi må være villig til fornying, -gå løs på organisering, skape bedre sammenheng mellom økonomi og den produksjon av helsetjenester vi faktisk ønsker. Thorbjørn sa det tydelig i går, hvert år må vi legge mer ressurser inn i helsevesenet vårt. Det er en viktig fordelingsoppgave å sikre befolkningen et moderne og godt helsetilbud uavhengig av hvor en bor og uavhengig av den private økonomi. Sykehus og helseinstitusjoner står overfor store utfordringer, som krever bedre ressursbruk, og mindre profesjonsstrid. Hva ville bli resultatet hvis vi skulle anvende

markedets logikk? Å anvende markedets logikk vil innebære at de samfunnsmessige kostnader ved det samme helsetilbud bli større. Når tilbudene er mindre enn etterspørselen øker prisen, -det er en ikke unormal markedsreaksjon. Så heller ikke økonomiske argumenter tilsier et markedsstyrt helsevesen, eller sagt på en annen måte, -også økonomiske årsaker tilsier at vi holder fast på det universelle og det offentliges ansvar på helseområdet.

Utdanningspolitikk er også fordelingspolitikk. En bred satsing på utdanning der alle får de samme muligheter er avgjørende for å skape utjevning og unngå forskjeller.

Å satse på utdanning er en sikker investering i framtida. Det er viktig å se forskjell på investering og utdeling. Det gjør ikke Bondevik når han til stadighet sammenligner det å bruke penger på kontantstøtte med kostnadene ved 6-års reformen. Det er meningsløst å forsvare bruken av flere milliarder årlig gjennom utdeling av kontantstøtte ved å vise til at Arbeiderpartiet har gjennomført skolereformer!

Arbeiderpartiet har gått i spissen for store utdanningsreformer gjennom hele etterkrigstiden. Dette har vært avgjørende for den samfunnsutvikling vi har hatt, og det har vært avgjørende for den likestilling vi har oppnådd. Men fortsatt har vi utpregede manns- og kvinneyrker, og vår ungdom gjør stadige kjønnspregede utdanningsvalg. Vi foreslår derfor en moderat kjønnskvolter for jenter som vil ta guttepregede fag, og for gutter som vil søke jentefag.

Også i tider da velferdsstaten var under press, med problemer i økonomien og høy arbeidsledighet, har vi greid å gjennomføre viktige reformer i utdanningssystemet vårt. Kunnskap er i økende grad en avgjørende faktor i samfunnsutviklingen. Skal vi være rustet til å ta i bruk ny teknologi, -skal de som er barn og unge i dag være rustet til å møte kravene fra framtidens arbeidsmarked -da må vi fortsette å satse på utdanning og forskning.

De store kapasitetsutvidelsene i utdanningssystemet har vært riktige av fordelingshensyn. Nå er det tid for å styrke kvaliteten i skolen. I programforslaget har vi en rekke forslag som tar sikte på å høyne kvaliteten i vårt utdanningssystem. Vi foreslår bl.a. at det utarbeides en bred tilstandsrapport om norsk skole. Vi vil vurdere sammensettingen av teori og praksis i yrkesfaglige kurs på videregående skole for å sikre at elevenes utbytte av utdanningen blir bedre, og for å redusere frafallet. Vi ønsker å utvikle en egen fagopplæring i informasjonsteknologi ved de yrkesfaglige studieretningene i videregående skole og vi går inn for å sikre et bedre arbeidsmiljø for elever gjennom endringer i lovverket.

Satsing på arbeidslinja og på utdanning vil være avgjørende for framtidig sysselsetting og velferd. Ikke minst vil den voksne befolkning ha behov for dette. Med raske omstillinger i næringslivet stilles voksne arbeidstakere overfor stadig nye krav. Det vil være avgjørende at vi sammen med partene i arbeidslivet kan gjennomføre en etter- og videreutdanningsreform. Det skal sikre den enkelte mulighet til å være med gjennom omstillinger, -og det skal sikre at arbeidskraft ikke støtes ut av arbeidsmarkedet.

Den økonomiske politikken er et virkemiddel for å nå viktige mål i samfunnet, - som full sysselsetting og trygging av velferd. En jevn og stabil utvikling i økonomien er viktig for å oppnå rettferdig fordeling. Da Göran Persson i går i sin hilsningstale på en så grundig måte understreket nettopp dette, da hvisket Jens til meg: "Det er bare en tidligere finansminister som kan holde en slik tale". Ustabilitet og sterke svingninger i økonomien rammer først og fremst de som har lite å klare seg med. Det har mange fått erfare dette året. Kraftig renteøkning har skapt betalingsproblemer for mange husholdninger, og det er de unge familiene med mye gjeld som rammes hardest. Da Arbeiderpartiet i regjeringsposisjon vektla viktigheten av å holde orden i økonomien for å trygge det som var oppnådd - ble vi avfeid

som gjerrigknarker, husker dere, Jens Stoltenberg ble nesten et synonym med Onkel Skrue. I stedet ble vi møtt med massive løfter om mer til alt, ikke minst ifra sentrumspartiene.

Virkeligheten ser svært annerledes ut i dag enn for ett drøyt år siden, da valgkampen dreide seg om å øke utgiftene til alle gode formål. Jeg tror at Voksenåsen-erklæringen kommer til å bli de brutte løfters manifest. Som sådan vil det kanskje bli historisk, for aldri har noen lovet så mye og greid så lite. Skuffelsen har stått å lese i alle landets aviser, -og i øynene på mange Senterpartiordførere. En av dem sa det slik at da han så kommuneopplegget fra sentrumsregjeringen: " Dette var dobbel dose elendighet! "

Da sentrumspartienes utgiftsgalopp i fjor skulle forenes med høyrepartienes ønsker om å gjennomføre storstilte skattelettelser måtte det gå galt. Det hele har endt opp i manglende tiltro til norsk økonomisk politikk, og med en usosial innstramning gjennom høye renter.

Arbeiderpartiet har hele tiden lagt vekt på å føre en ansvarlig økonomisk politikk, for å sikre en jevn og stabil utvikling i økonomien. Dette er det ikke alltid lett å skaffe oppslutning om. I utgangspunktet er det en stor utfordring å sikre en stabil økonomi i et land med store olje- og gassinntekter. Økonomien må være solid nok til å tåle svingende oljepriser og dalende oljeproduksjon. Det betyr at vi må styrke fastlandsøkonomien for å møte en åpen internasjonal konkurranse, og vi må ikke bruke mer over offentlige budsjetter enn vi har råd til på sikt. Bare gjennom ansvarlighet i den økonomiske styringen får vi en holdbar velferd i det lange løp.

Greier vi ikke det, partivenner, lykkes vi heller ikke i fordelingspolitikken. Regjeringen Bondeviks forslag til tilstramning viser også hvilke hardhendte innstramninger som må gjennomføres når løssluppenheten skal rettes opp i ettertid. Regjeringen maktet ikke det uten å ramme de svakeste, de langtidsledige med store kutt i arbeidsmarkedstiltak, de deltidsarbeidende ved å frata dem rett til sykepenger og de syke ved kraftige egenandelsøkninger. Alle kan se at dette ikke er rettferdig fordeling. Alle kan se at da må de svakeste betale for at regjeringens hjertesak nr. 1, kontantstøtten, skal gjennomføres til tross for at tilstramning i økonomien er nødvendig!

Skattepolitikken er vårt fremste redskap for å omfordele inntekt og formue. Vi har grunnleggende ulikheter i samfunnet mellom de som har store inntekter og formue, og de som har lave inntekter og ingen formue. Gjennom arv forsterkes slike ulikheter. For Arbeiderpartiet har det vært avgjørende å sikre et skattesystem som bidrar til at folk yter etter evne. Hele finansieringen av vår velferdsstat skal være basert på prinsippet om solidaritet. De rike og ressurssterke har gjennom årene funnet fram til muligheter for å omgå skatteregler og oppnå store fordeler. Gjennom skattereformen i 1992 klarte vi å tette en rekke hull i skattesystemet, vi satte ned skattesatser og utvidet skattegrunnlaget. Slik oppnådde vi et system med bedre fordelingseffekter i praksis enn det tidligere systemet med sine mange hull. Etter skattereformen har igjen ressurssterke pressgrupper vunnet fram med sine ønsker om nye smutthull i skattesystemet overfor det borgerlige flertallet i Stortinget. Et av de verste eksemplene på dette er rederibeskatningen.

For Arbeiderpartiet er det grunnleggende at skattesystemet bidrar til rettferdig fordeling. Til tross for at mange av våre motstandere også vil smykke seg med dette synet, viser de faktiske resultatene noe annet. Vi vil styrke fordelingsgrepene i skattesystemet og tette de hull flertallet har åpnet for. Bare gjennom et rettferdig skattesystem får vi en rettferdig finansiering av velferdsstaten. Og bare slik kan vi opprettholde den brede støtten til våre velferdsløsninger.

Arbeid eller brød, det var valget politikerne stod overfor da arbeidsledigheten ble det store samfunnsproblem på 20 og 30-tallet.

Anne-Lise Seip beskriver i sin historie om norsk sosialpolitikk fra 1920 til 1975 dette som valget mellom to botemidler; arbeidslinjen eller forsorgslinjen. Arbeidslinjen i sosialpolitikken er altså ikke noe nytt begrep. Arbeiderpartiet valgte arbeidslinjen, og ville sikre arbeidsfolk verdighet. Det var ikke alltid lett i en tid da det faktisk var lettere å skaffe brød enn arbeid. Nødsarbeid ble introdusert, men det ble opplevd som nedverdiggende. I 1924 gikk DNA til valg på parolen "Nødsarbeidet avskaffes". -Mye har skjedd fra arbeidslinjen var nødsarbeid og et rent sosialpolitisk krisetiltak, først og fremst begrunnet med hensynet til den enkelte, og til den i dag er en viktig strategi i arbeidsmarkeds- og sysselsettingspolitikken.

Arbeidslinja har en bred samfunnsmessig begrunnelse. Det handler om velferd for den enkelte, - og det handler om å trygge velferd i et lengre perspektiv. Befolkningsutviklingen innebærer at færre yrkesaktive skal sikre pensjoner, helse og omsorg til flere - dere glemmer vel ikke regnestykkene fra åpningen i går, der 3 + 1 kan ende opp som 4 + 0. Da vil vi ikke ha råd til å miste noen ut av arbeidsstyrken. Den menneskelige arbeidskraft vil også i framtida være vår viktigste ressurs, en ressurs vi ikke på noen måte kan sløse med. Tvert imot må vi gjøre det vi kan for å foredle vår arbeidskraft. Derfor må arbeidslinja forsterkes, slik vi legger opp til i vårt fordelingspolitiske program.

Arbeid for alle er den mest grunnleggende fordelingssaken. De som står ufrivillig utenfor arbeidsmarkedet, er blant de som har dårligst levekår i Norge. Alle som av ulike grunner ikke har arbeid, har krav på å få brukt sine evner til å gjøre en innsats sammen med andre. For å gi alle den muligheten, må fellesskapet også bidra aktivt, ikke bare passivt. Vi ønsker å øke innsatsen for dem som av mer sammensatte årsaker står svakt på arbeidsmarkedet.

Det er viktig å unngå at eldre arbeidstakere støtes ut av arbeidslivet, mens de ennå har mye å bidra med, - se bare på Yngve, hvilken sløsing ville det ikke være å skulle førtidspensjonere Yngve Hågensen. Jeg kan forsikre dere om at jeg fikk tillatelse fra han i går til å bruke han som eksempel på eldre arbeidstakere som fortsatt har mye å gi. Den tillatelsen fikk jeg rett før han, av hensyn til sin alder, måtte gå klokken 2130 i går kveld. Det trengs derfor større valgfrihet for hvordan den enkelte kan trappe ned arbeidsinnsatsen sin. Et virkemiddel vil være å bedre muligheten til å kombinere folketrygdens pensjon med gradvis reduksjon av arbeidstida fra 67 år og oppover.

Langtidssykmeldte og yrkeshemmede med langvarige og kroniske lidelser - men som likevel kan gjøre en tilpasset jobb - har behov for gode alternativer til uføretrygding. Vi er opptatt av å sikre at arbeidsgivere i større grad skal ansette personer med langvarig begrenset yteevne. I programforslaget foreslår vi derfor å innføre et nytt stillingstilskudd. Stillingstilskuddet vil innebære at bedriften får en viss overføring i en avtalt tidsperiode, når dette er å foretrekke for alle parter.

Attføring og egne attføringsavdelinger på bedriftene er gode ordninger for dem som innen en mer begrenset periode kan komme i full ordinær jobb igjen. Slike tiltak bør utbygges med tilpassede oppgaver og jobbtrening i alle deler av arbeidslivet.

Ny teknologi har i økende tempo blitt innført på arbeidsplassene, og bidratt til en klar tendens til mer monotont arbeid. Vi kan ikke avskaffe monotont arbeid, men vi trenger bedre tiltak for å motvirke lidelser, mistrivsel og sykdom som kan følge av dem. For å møte nye utfordringer på nåtidas og framtidens arbeidsplasser, vil vi gå inn for en bred revisjon av arbeidsmiljøloven.

På kort sikt har samfunnet et stort behov for å mobilisere arbeidskraft. På lengre sikt vil dette behovet være enda større. Befolkningsutviklingen med mange flere eldre tilsier det.

Arbeidslinja som strategi er i dag viktigere enn noen gang - og den har en grunnleggende fordelingspolitisk begrunnelse.

En god fordelingspolitikk må også sikre regional utjevning. Mye positivt har skjedd i distriktsnorge. For 20-30 år siden kom vi som bodde i utkantene dårlig ut i nesten enhver sammenligning.

- Utdanningstilbudene var vesentlig dårligere, det samme gjaldt utdanningsnivået.
- Lønnsnivået var betydelig under landsgjennomsnittet.
- Vi lå langt tilbake mht. samferdsel.
- Det samme var tilfelle innen mye av den offentlige tjenesteytinga, så som helsetilbud.

Nå er det jo ikke alle som er helt sikre på at det bare har vært av det gode at vi har fått en utvikling på helsesiden. Arthur Arntsen skriver litt om det i en av sine bøker. Der sier han at i mange generasjoner drev vi og kurerer oss selv, og kanskje skulle vi bare ha fortsatt med det, for det er faktisk et ugjendrivelig faktum at det var når alle doktorene begynte å komme at de dro med seg alle disse uhelbredelige sykdommene. Det var jo helt unødvendig, for før hadde vi to gode sykdommer som vi døde av, enten så stupte vi på land eller så stupte vi på havet. Nei, sier han videre, jeg er sikker på at hadde vi opprettholdt en permanent legemangel - nå er det mange som vil si at det har vi enkelte steder - så hadde det ikke vært et menneske som hadde gått rundt med sånt som kolesterol, hjerteinfarkt, det hadde kanskje ikke vært en eneste av oss som hadde hatt såpass som blodtrykk.

Men, de store kløftene mellom utkantene i landet vårt og de sentrale strøk er borte, de fleste av de. Det har skjedd en regional utvikling som resultatet av god distrikts- og fordelingspolitikk.

Men sentraliseringskreftene er sterke. Og i det moderne samfunn er det mange krefter som drar i retning av sentralisering. Økende fraflytting fra distriktene krever fornyet innsats i regional- og distriktpolitikken. Vi må bygge videre på vekstkraftige sentra regionalt og lokalt, og plassere viktige institusjoner, utdanningstilbud og arbeidsplasser i distriktene.

Vi ønsker å utvikle nye samarbeidsformer og regionsprogrammer med egnede tiltak ut ifra lokale behov og ressurser. Det fins store muligheter for å skape en stadig bredere virksomhet i regionene på basis av informasjonsteknologi, kunnskapsbygging, nettverk i næringslivet og fornyet satsing innen primærnæringene. I fiskeriene ligger mulighetene i mer viderefordeling - som igjen er avhengig av en forutsigbar råstofftilgang.

Den aller viktigste strategi for distriktene må være utdanning. Vi må med andre ord bygge på den store distriktpolitikken, som sikrer ungdommen kvalifikasjoner og næringslivet en velutdannet arbeidskraft. Som sikrer distriktets næringsliv gode rammebetingelser. Da blir tilgang på velutdannet arbeidskraft, best mulig tilgang til viktige markeder og attraktive lokalsamfunn med gode tjenester til befolkningen viktig. Det nytter ikke å kompensere kostnader som kommer gjennom skatter og avgifter og høye renter til alle distrikts små og store bedrifter med noen millioner til næringshager. Det er ikke mulig å redde distriktene gjennom den lille distriktpolitikken hvis den store er for dårlig.

For få dager siden kom en rapport som viser konsekvensene av renteøkning for bedriftene i Nord-Norge sammenlignet med landet for øvrig. På grunn av gjeldsbelastningen blir den negative virkningen mye kraftigere i Nord-Norge, mange flere bedrifter vil med dagens rente gå med underskudd. Dette bare understreker hvor viktig det er for sysselsettingen i distriktsnorge at vi får orden i den økonomiske politikken og at renta går ned.

Tilbud om høyere utdanning i regionsentra gjør det mer attraktivt å bli værende i distriktene. Vi mener derfor at flere desentraliserte studiesteder innen høyere utdanning skal utvikles i alle

deler av landet, slik at hver av de 26 høyskolene får ansvar for minst ett lokalt eller regionalt tilbud. Personer som ikke har anledning til å flytte, eller ikke ønsker å bo et annet sted, vil nyte godt av disse tilbudene. Erfaringene viser at særlig voksne kvinner er sterkt representert blant studentene på de desentraliserte tilbudene.

Etter hvert som det utvikles mer kunnskapsbasert næringsliv lokalt, vil flere unge med høyere utdanning søke jobb i utkantene. For at bedriftene skal kunne bygge opp den kompetanse de har behov for, vil vi innføre likebehandling av alle typer utgifter til utdanning og opplæring for de ansatte. Det vil si at utgifter til etter- og videreutdanning bør bli fradragsberettiget på linje med utgifter til å opprettholde kompetanse og holde seg faglig ajour.

Når det som selges ofte er kunnskap og informasjon - og når dette kan sendes over de elektroniske motorveiene, betyr det ikke så mye om bedriften ligger i utkantene eller i Oslo. Vi vil ta initiativ til en nasjonal handlingsplan for hvordan ny teknologi kan gi grobunn for arbeidsplasser i distriktene.

En slik bevisst satsing på kunnskap og kompetanse skal gi bedre utviklingsmuligheter. Ressursene ligger der, - i primærnæringene, jordbruk, fiske og havbruk, i de rike energikildene og den storslåtte naturen.

Gode partivenner, de store grep i fordelingspolitikken tas på nasjonalt nivå. Eksempler på det er utformingen av den økonomiske politikk og skattepolitikken, hvilket trykkesystem vi skal ha, satsing på utdanning og arbeidsmarkedspolitik.

Likevel er det slik at svært mye av velferdsstatens tjenester til befolkningen utformes lokalt, det har også mange understreket fra denne talerstolen i går. Gjennom flere tiår har utviklingen gått i retning av å desentralisere tjenesteproduksjon. Kommunesektoren spiller dermed en avgjørende rolle når velferdsstaten skal nå målene om rettferdig fordeling av velferdstilbud. Det er i kommunen befolkningens møte med velferdsstaten finner sted.

Mange kommunepolitikere står nå fram og sier at de ikke er i stand til å løse velferdsoppgavene godt nok. Tilstrømming i budsjettene lar seg ikke gjennomføre uten at viktige velferdsområder berøres. Slik veltes resultatet av dårlig økonomisk styring sentralt over på befolkningen på flere måter. Først får de rentesmellen, og nå kan dårligere tjenestetilbud komme på toppen.

Stramme budsjetter gjør det mer krevende, men ikke mindre viktig å styre. Dette gjelder både sentralt og lokalt. Uten politisk styring av tilstrømming, blir det dårlig fordeling. Selv om oppgaven ofte er krevende, er det ingen løsning å kaste kortene.

Enkelte lokalpolitikere har truet med å nedlegge sine verv. Det vil være det samme som å vedta egen avmakt, mens andre styrer. Det gavner ingen.

I debatten om lokalt folkestyre hevder mange at det i dag er liten frihet til å styre lokalt. Det er et paradoks hvis resultatet av at flere oppgaver er lagt til kommunene, er blitt mindre politisk innflytelse. Det kan ikke være slik at den tid kommunepolitikken handlet om langt færre oppgaver, var innflytelsen større. Vi må derfor kunne slå fast av makt og innflytelse har blitt desentralisert.

I vår velferdspolitik står målene om likhet og likeverdige tilbud høyt. Det må nødvendigvis innebære at vi gjennom lover og retningslinjer legger til rette for det. Målene om likhet i tjenestetilbud kan lett komme i konflikt med målsettingen om lokalt selvstyre, om friheten til å velge lokal tilpasning.

Når likeverdighet står så sterkt, ikke minst innen velferdspolitikken, reagerer både befolkningen og også politikerne på den ulikhet vi ofte konfronteres med. Vi sammenligner utstyr som brukes i undervisning fra kommune til kommune. Avgiftsnivået er regelmessig gjenstand for sammenligning. Vi sammenligner omsorgstilbud som antall sykehjemsplasser. Slikt får stor oppmerksomhet. Veien fra ulikhet til urettferdighet er kort i manges bevissthet. Og da påkalles sentrale myndigheters oppmerksomhet. Statsråder står fram og må svare for slik urettferdighet.

Partivenner, vi må tenke gjennom følgende: Vi vil ha frihet til å velge lokale løsninger og vil ha rom for lokale prioriteringer, -men vi liker ikke alltid resultatet av den samme frihet. Igjen handler det om å finne den riktige balansen. Vi må holde idealene om likeverdige tilbud høyt, men akseptere at det nødvendigvis ikke betyr samme løsninger i alle kommuner.

Interessegrupper bruker naturligvis ulikhet i tjenestetilbud som brekkstang for å få enda flere nasjonale standarder nedfelt i lov. Ofte bruker også politikerne ulikt tjenestenivå for å påpeke at kommunene utsettes for forskjellsbehandling. Da skal vi være sikre på at det ikke er lokal prioritering som ligger til grunn for ulikheten.

Det går mange historier om stridighet mellom kommuner, men også om strid på kretsnivå. Kommunestyret i Torsken kommune var preget av interne motsetninger mellom sentrum (Gryllefjord) og periferi (Søndre Torsken). Det hadde kommet representantene fra Søndre Torsken for øre at skolen i Gryllefjord hadde fått kvadratrotter. Opplysningen førte til en til dels opphetet debatt i kommunestyret, med krav om at også Søndre Torsken skulle få kvadratrot i sin skole. Mistroen til folkene i kommunens sentrale strøk, Gryllefjord, må ha vært stor. Problemet var at man hadde kommet langt ut i budsjettåret, og man ville sprengte alle rammer ved innkjøp av nye kvadratrotter. Vedtaket som ble ført til protokolls var dermed at det skulle kjøpes ei pent brukt kvadratrot til skolen i Søndre Torsken - det skulle ikke være ei gammel ei fra Gryllefjord. Vedtaket ble oversendt skoledirektøren som klokkelig godkjente det. Det skal være protokoller som dokumenterer denne historien, og er det ikke det, så er den i hvert fall godt løyet.

Partivenner, det er utslag av lokalpolitiske prioriteringer når enkelte kommuner går langt i å privatisere de kommunale tjenester, -og det er utslag av lokalpolitisk makt når f.eks Oslo tenker å omdanne sine sykehus til aksjeselskaper. Vi kan av politiske grunner mislike hva enkelte kommuner beslutter, -men vi skal tenke oss godt om før vi møter det med nye lovvedtak. Mange vil mene at vi allerede har for mange slike, og det tror jeg også mange i denne salen mener.

Politisk styring må til for å sikre rettferdig fordeling, enten vi styrer lokalt eller sentralt. Ingen velgere fortjener at politikerne demonstrerer avmakt. Da får vi ikke bare et fordelingsproblem, -vi får etter hvert også et demokratisk problem.

Fordelingspolitikk handler om mye mer enn fordeling av inntekt og formue. Jeg har forsøkt å belyse at vi heller ikke kan avgrense fordelingsspørsmål til sosialpolitikk.

Rettferdig fordeling er avhengig av hvordan vi utformer den økonomiske politikken, hvordan utdanningspolitikken fungerer, - hvordan maktforholdene i samfunnet er, hvilken familie- og likestillingspolitikk vi fører og hvordan helse- og distriktspolitikken gjennomføres.

En god og rettferdig fordeling handler egentlig om valg av samfunnsform. Den liberalistiske tro på selvansvar og mistro til det offentlige måtte gi tapt da velferdsstaten som samfunnsform fikk sitt store gjennomslag etter 1945. De siste 15 år har kritikken mot velferdsstaten forsterket seg. Igjen er det liberalismens politiske krefter som fører an, - i Norge med FrP i spissen. I England hevdet The New Right at velferdsstaten ødela samfunnsøkonomien.

Verdien i den trygghet fellesskapet skulle sikre alle ble stilt opp mot kravet om individuell frihet. Vi kjenner igjen budskapet fra høyresida i norsk politikk. Den videre utvikling av velferdssamfunnet og utforming av fordelingspolitikk for framtida må ikke skje i et ideopolitisk tomrom. Arbeiderpartiet må være aktive og konstruktive. Vi må sette fordelingspolitikken høyt på vår politiske dagsorden, -slik vi gjør dette landsmøtet. Vi må kjempe imot at fordeling erstattes med utdeling. Vi må kjempe imot at likeverd og frihet gjennom like muligheter erstattes med urettferdighet kamuflert som valgfrihet for den enkelte. Vi må sørge for at verdiene i fellesskapsløsningene ikke erstattes med individualisme.

Kjære landsmøte, jeg tror at Bjørn Elmbrant hadde rett i hva som kan bli en framgangsrik politikk, vi må våge troløshet mot virkemidler, men vi må alltid være trofast mot målene. Vi har en god velferdsstat å bygge på. Det har vi fortsatt fordi vi har hatt evne til å fornye den!

Takk for oppmerksomheten.

Landsmøtet ble hevet for en pause på 10 minutter

INNSTILLING FRA REISEFORDELINGSKOMITEEN

Tor Hultmann, leder av reisefordelingskomiteen

Reisefordelingskomiteen har fra administrasjonen fått oversikt over alle innkomne reiseregninger, og jeg må si at jeg er imponert over at administrasjonen hadde klart å gå gjennom 299 reiseregninger til i går kveld, før vi gikk fra møtet.

De totale utgiftene som reiser har påført oss, når det gjelder valgte delegater, er kr 369 395,-. Den dyreste delegaten er litt over kr 6 000,- og den billigste kostet ingenting, så han har antakelig gått hit.

Innstilling fra reisesefordelingskomiteen

Til det 57. ordinære landsmøtet i Det norske Arbeiderpartiet det kommet 299 representanter av i alt 300 innkalte.

De oppførte reiseutgiftene er kontrollert så langt det har vært praktisk mulig.

For Oslodelegasjonens vedkommende er det godkjent en T/R-reise med Oslo Sporveier, kr 18,- x 2 = kr 36,- pr. representant.

Reisefordelingen utgjør kr 1.235,- pr. representant og komiteen ber om fullmakt til å foreta reiseoppgjør i overensstemmelse med dette.

Oslo, 21.11.1998

I Reisefordelingskomiteen:

Tor Hultmann
leder

Inger Christin Torp

Oddvar K. Skogli

Asbjørn Kristoffersen
sekretær

Vedtak

Reisefordelingskomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt

DEBATT

Dirigenten foreslo at taletiden settes til to minutter og at det settes strek under første taler

Vedtak

Nedsatt taletid og strek ble vedtatt.

Else Ersvik, Møre og Romsdal

Dirigent, kjære landsmøte

Kommuneøkonomien. I beretningen står det "Den sterke veksten i kommunesektoren årene 1994-1997 økte inntektene i kommunesektoren med 7%." Dette stemmer, men det blir for ensidig fremstilt, en må samtidig ta i betraktning økningen i driftsutgiftene til kommunene på grunn av alle de nye oppgavene som er blitt tilført kommunene fra staten; f eks HVPU, skolereformen, landbruket, miljøvernstillinger og ikke minst eldresatsingen. Kommunene har ikke fått full kompensasjon for dekning av utgiftene for noen av disse reformene, så derfor nytter det ikke bare å vise til den sterke økningen av inntektene til kommunene.

For 1999 blir det helt ille. Totalt kommer de fleste kommuner i Norge dårligere ut på grunn av lønnsoppgjøret, økte pensjonskostnader, økte renteutgifter. I budsjettet for 1998 var det lagt inn en lønnsvekst på 3,5%, men dette endte opp med en lønnsvekst på godt over 6%. Samtidig ble det en stor økning i pensjonsutgiftene, pluss den store økningen i renteutgiftene. Dette blir det ikke gitt kompensasjon for. Ikke en gang for læreroppgjøret, som staten enda forhandler fram og sender regningen til kommunene som arbeidsgiver.

Ca. 70% av kommunenes driftsutgifter er lønnsutgifter, og da blir det her snakk om store beløp. Økonomien i de aller fleste kommuner er så svak at det ikke finnes mulighet til å klare dette uten at viktige tilbud må fjernes eller nedlegges eller nedbygges så mye at brukerne blir skadelidende. Selv om en i budsjettet for 1999 legger seg på samme driftsnivå som i 1998, viser budsjettet en økning på millioner på grunn av det jeg her har nevnt.

Når det gjelder øremerkede midler kan ikke alle kommuner behandles i A4 format. De som har valgt å satse på eldreomsorgen tidligere blir økonomisk straffet. Som eksempel vil jeg ta min egen kommune som rett før reformen valgte å bygge nytt sykehjem med enerom for alle, samtidig ble det satset på å bygge ut hjemmetjenesten. Dette får en ikke kompensert med øremerkede tilskudd, for det gjelder bare for nye tiltak, samtidig skal det ikke trappes ned på de tiltakene som er opprettet. For vår del har vi allerede et tight driftsnivå når det gjelder eldresatsningen, og derfor nyter vi heller ikke godt av øremerkede tilskudd. Det fører bare til enda høyere driftsnivå på grunn av at disse bare kan nyttes til nye tiltak. Øremerkede tilskudd kan derfor virke ødeleggende på lokaldemokratiet. De frie midlene blir mindre og mindre, det fører igjen til at det ikke lar seg gjøre å prioritere og dermed blir kommunenes handlefrihet vesentlig redusert.

Dirigenten

Det har kommet hele 40 innleverte forslag, og jeg skal kort referere dem:

Anne Cathrine Berger, Akershus

Tilleggsforslag til kap. V1, rettferdig fordeling:

Annet avsnitt, tillegg til siste punktum:

“Kvalitet i skolen kan best utvikles innenfor enhetsskolens ramme, å skape likeverdige utdanningsmuligheter for alle uavhengig av bosted, sosial bakgrunn, kjønn, etnisk tilhørighet og funksjonsnivå”.

Til avsnittet om “tilstandsrapport om kvalitet i skolen”

Innledes med en begrunnelse:

“Som grunnlag for å utvikle skolen kvalitativt vil vi gå inn for...”

Til siste punktum i samme avsnitt:

“For å utarbeide rapporter og gi anbefalinger om utviklingsarbeid i skolen, foreslår vi at det opprettes et nasjonalt skoleutvalg som også får ansvar å koordinere utviklingstiltakene i skolen.”

Til avsnittet “Høgskolenes og universitetenes rolle”

“Etter første setning:

“Videre bør universitetets og høyskolesektoren ivaretas, slik at fagtilbud, undervisning og forskning kan holde en tilfredsstillende kvalitet”

avsnitt: Forbedringer av Reform 94”

Alt. 1

Allmennfagene på de yrkesfaglige studieretningene må i langt større grad enn dagens læreplaner, yrkesrettes.

Trine Lise Sundnes, Oslo

Et nytt hovedavsnitt etter 2. Avsnitt på side 12 gis slik ordlyd:

“Truende arbeidsledighet

Mangel på politisk styring øker renta og truer arbeidsmarkedet. Fra alle deler av samfunnet kommer nå prognoser om økende arbeidsledighet og sysselsettingsproblemer. Skal arbeidsplasser sikres og utstøtning av utsatte grupper fra arbeidslivet unngås, må tilliten til norsk økonomi gjenreises og en styringsdyktig regjering ta over.”

Kaare Sandegren, Frode Jacobsen, begge Oslo og Ann-Marit Sæbønes, Landsstyret

Nytt avsnitt før “Nye muligheter i primærnæringene:

Likeverdige muligheter også i storbyene

Det må også skapes likeverdige muligheter i storbyene, hvor en stor del av Norges befolkning bor og arbeider. I enkelte storbyområder er flere kommuner vokst sammen til felles bo- og arbeidsmarked med felles transportsystem. Storbyregionene er viktige næringsentra av stor betydning også for distriktene.

Arbeiderpartiet går inn for en politikk for storbyregionene som sikrer rettferdig fordeling, et godt miljø og trygghet for liv og helse som tar høyde for de nye utfordringene som utviklingen i storbyene stiller. Viktige faktorer er styrking og samordning av kollektivtransporten, miljøtiltak, samlet areal- og transportplanlegging og boligbygging, utbygging av utdanningstilbudet, helse- og sosialpolitikken, felles næringsplanlegging, samt sterk innsats for integrering. Samlet styring er en sentral forutsetning for å lykkes.

Edel Furuløkken Birkeland, Rogaland

Mammografiscreening utvides til å starte ved fylte 40 år, og at den gjøres til en permanent ordning for hele landet.

Vigdis Ravnøy, Hordaland

Arbeiderpartiet vil prioritere arbeidet med rehabilitering av pasienter med hjertelidelser.

Fylkeskommunenes ansvar må klargjøres og det må legges til rette for bedre samarbeid mellom den sykmeldte, behandlingsinstitusjon, trygdeetat, primærlege, sykehus, arbeidsplass og bedriftshelsetjeneste etter modell fra prøveprosjektet i Hordaland.

Vigdis Ravnøy, Hordaland

Prøveordningen med mammografiundersøkelser for å avdekke brystkreft blant kvinner i alderen 40 - 69 år, skal gjøres permanent og landsomfattende.

Anne-Grete Lossius, Akershus

Dersom arbeidsoppgaver som i dag utføres av det offentlige blir tildelt private, vil konsekvensene være at kompetanse innenfor fagområder blir redusert eller helt fjernet fra den offentlige organisasjon. Det betyr i praksis at det vil bli svært vanskelig å tilbakeføre driften av disse tjenestene dersom private aktører mislykkes eller trekker seg ut. Selv om private kanskje kan gi økonomiske gevinster på kort sikt, er det lite trolig at det er samfunnsmessig forsvarlig, fordi en slik endring på sikt bl.a. vil kunne øke belastningene på trygdebudsjettet. Vi bør derfor være svært tilbakeholdne med alle former for konkurranseutsetting.

Frode Jacobsen, Oslo

Rettferdig skattesystem

Side 7, nytt avsnitt etter de to innledningsavsnittene:

Arbeiderpartiet ønsker også et mer rettferdig fordelingssystem mellom kommunene. Vi ønsker at inntektsfordelingen i sterkere grad skal ta hensyn til sosioøkonomiske og demografiske kriterier. Dermed kan man sikre at kommunene vil stå bedre rustet til å løse sine oppgaver. Det er særlig nødvendig å ta sterkere hensyn til kriterier knyttet til rusmisbruk, psykiatriske pasienter, barnevern og innbyggere med fremmedkulturell bakgrunn.

Frode Jacobsen, Oslo

Gode boliger til alle

Side 10, tillegg til innledningsavsnittet, før overskriften "Husbanken".

Særlig i en del byområder vil det være nødvendig å sette i verk tiltak for å skape trygge og gode bomiljøer. Dårlig vedlikehold, kriminalitet og trangboddhet skaper dårlige boforhold mange steder. Også i et integreringsperspektiv vil det være viktig å sikre et godt bomiljø spesielt i byene.

Frode Jacobsen, Oslo

Side 11, tillegg til avsnittet om byfornyelse

Det kan være aktuelt å vurdere tiltak for å sikre fornyelse også utover det som har vært gjenstand for byfornyelse så langt. Bidrag til fornyelse og rehabilitering av drabantbyområder vil bli vurdert.

Frode Jacobsen, Oslo

Forslag:

Redaksjonskomiteen bes gjennomgå programmet med sikte på å gjøre programmet og formuleringene mer inkluderende for hele landet og særlig storbyene.

Begrunnelse:

Det vises til følgende eksempler og forslag til mulige endringer:

Side 25:

Sterkere kunnskapsbaserte distrikter

1. avsnitt kan endres til:

Å sikre likeverdige muligheter i hele landet skal være en hovedsak i fordelingspolitikken. Vi vil bygge videre på vekstkraftige sentra regionalt og lokalt, og også plassere viktige institusjoner, utdanningstilbud og arbeidsplasser i tråd med dette.

Side 26:

Norgesnett

1. setning kan endres til:

Utviklingen av høyere utdanning er nært knyttet til Norgesnett.

Kortere avstander for bedriftene

2. setning kan endres til:

Vi vil ta initiativ til en nasjonal handlingsplan for hvordan ny teknologi kan gi grobunn for nye arbeidsplasser.

(Ordene i distriktene er strøket)

Side 29:

Bibliotekenes rolle

2. setning kan endres til:

Tilbudet skal bedres gjennom en utvidelse av bokbussordningen.

(Ordene i distriktene er strøket)

Ingalill Olsen, Finnmark

Kap. V Likeverdige muligheter i hele landet.

Pkt. Fiskerier og videreforedling s. 28

Setningen som foreslås strøket lyder slik:

Det er nødvendig å drøfte hvordan råfiskeloven best kan ivareta hele fiskerinæringens interesser, herunder bidra til mer videreforedling i Norge og en sterkere fiskeindustri.

Forslag fra Telemark om bibliotekene

Kleiv Fiskvik, Oslo

Kunnskap er makt

Undervisningsmaterieell i den videregående skolen.

Siden 1994 har all ungdom hatt rett til videregående opplæring. I praksis er den videregående opplæring blitt like obligatorisk som grunnskolen.

Undervisningsmateriellet i den videregående skolen må imidlertid bekostes av den enkelte elev. Utgifter på flere tusen kr. Årlig fører til vanskeligheter for mange familier. Mange elever er ikke økonomisk i stand til å skaffe seg alt materieell (skolebøker, avanserte kalkulatorer m.v.) som kreves. Under kap. IV i sentralstyrets program for rettferdig fordeling, foreslås etablering av en utlånsordning for skolebøker knyttet til den enkelte videregående skole. Dette er et tiltak i riktig retning, men Arbeiderpartiet bør også programfestes at skolemateriellet blir gratis på linje med grunnskolen. Det vises her bl.a. til forslag 3.23. fra Stavanger Arbeiderparti.

I henhold til ovenstående fremmes følgende forslag:.

Arbeiderpartiet vil arbeide for at alt skolematerieell i den videregående skolen skal være gratis. Dette skal gjennomføres så fort som mulig i den nåværende stortingsperioden.

Atle Faye, Oslo

Kap. V - Allsidig kultur- og velferdstilbud.

Innleiing - framlegg om alternativ formulering:

Det norske Arbeidarparti skal meisle ut ein politikk, som gjer kultur til eit satsingsområde, til beste for den enkelte og for samfunnet. Formålet med offentlig støtte til kultur er å sikre mangfald og uavhengigheit. Uansett sosial eller geografisk tilhøyrigheit skal alle ha tilgang til kultur som utøvarar og som publikum.

Kultur må vere eit viktig perspektiv for alle sektorar. Både i barnehagane, innan undervisning og skulefritidsordning, helsestell og eldreomsorg, og innan miljø- og arealplanlegging kan kulturaktivitet bidra til å heve kvaliteten på tilboda. Satsing på kultur kan gje ny vekstkraft for lokalsamfunn og for nasjonen som heilskap.

Kunnskap om kultur er nødvendig for å kunne oppsøkje og tileigne seg opplevingar. Basiskunnskap om kulturarv, felles normer, ulike kulturformer og kulturhistorie, skapar større innsikt i eigne kulturelle røter og gjev ei betre identitets- og fellesskapskjensle. Kunnskap om eigen kultur gir større openheit og toleranse overfor andre kulturar. Det er å så måte grunn til å ha stor forventning til det nye kunst- og kulturfaget i grunnskulen.

Språket er kanskje den viktigaste kulturarven, og noko av det som gir den sterkaste nasjonale identiteten. Dette står ikkje i motsetnad til internasjonal kontakt. Kunnskap om eige språk er eit vilkår for forståing, for å kunne uttrykkje seg og også tileigne seg kunnskap om andre språk. Språkopplæring og elementær teoretisk språkkunnskap må få høgare prioritet i skulen.

Vern av kulturminner må tillegkast meir vekt. Kulturminner vert ofte borte utan at det vert reagert tidleg nok. Musea og Riksantikvaren er sentrale institusjonar for vern av kultur og kulturminner. Det er både ei nasjonal og kommunal oppgåve å sikre desse tilstrekkelege fysiske og økonomiske rammer.

De fysiske omgjevnadene påverkar dagleglivet og livskvaliteten. Stat, fylke og kommune må gå fremst ved å leggje vekt på god arkitektur og estetiske verdiar ved nybygg, ombygging og

utforming av offentlege rom. Dette må leggast vekt på god estetisk utforming for skilt, møblar og reklame.

Regionale kulturinstitusjonar, endrast til Kulturinstitusjonar og framlegg om tillegg.

Institusjonane er hjørnesteinar i den kulturpolitiske infrastrukturen. Tredeling av kulturinstitusjonane med omsyn til finansielt ansvar, styring og forvaltning fungerer godt og bør vidareførast. Drifta av nasjonale institusjonar skal finansierast fullt ut av staten.

Riksinstitusjonane både .....osv..

Kino og film.

Framlegg om nytt avsnitt:

Kino er blant kulturtilboda som har flest besøkande. Særleg gjelde dette barn og ungdom som er storkonsumentar av film. De litt såleis eit stort kulturpolitisk ansvar i filmutvelging og å sikre breidde i dette tilbudet.

Den særreigne kinostrukturen må ivaretaast for å gje flest mogleg tilgang til å oppleve film på kino. Kommunalt ansvar for kinodrift sikrar eit breitt filmtilbod for heile folket og gjer kinoen til ein integrert del av det kommunale kulturtilbodet.

Støtta til film- og TV-produksjon må haldast på eit høgt nivå og barne- og ungdomsfilmar bør ha ei særskilt prioritering. Det er vidare eit viktig kulturpolitisk ansvar å sikre norskspråklege filmproduksjonar.

Bibliotekas rolle.

Framlegg til tillegg.

Biblioteka bør rustas opp og moderniserast. Dei er heilt sentrale i å gjere den litterære produksjonen tilgjengeleg lokalt. Biblioteka skal .....osv.

Tor Langmyr, Oslo

Kapittel 12 - samferdselspolitikk.

Følgende forslag foreslås vedtatt:

Dårlige arbeidsforhold og svindel med avgifter og regelverk i transportbransjen.

Gjennom enkelte media er det i det siste vist et skremmende bilde av forholdene innen transportbransjen. Utgangspunktet for problemene er de forskjellige rammebetingelsene som praktiseres i de land vi sammenlignes og konkurrer med.

Det er dokumentert følgende:

- En omfattende smugling av diesel.
- En omfattende dokumentfalsk med kjøre- og hvilebestemmelsene.
- Omfattende brudd på Arbeidsmiljøloven og urimelig akkordavlønning.
- En skremmende lav prioritering med kontroll av diesel og dokumenter.

I tillegg til ovennevnte er kjøp og bruk av avgiftsfri diesel i Norge blitt et økende problem, spesielt av utenlandske kjøretøyer, men også blant norske utøvere. Med en prisforskjell på over fire kroner literen, er dette svært lønnsomt. Konklusjonen er at den norske stat taper betydelige inntekter, samt at norske arbeidsplasser går tapt som følge av den konkurransevridningen dette er. Dette må snarest mulig gjøres noen med.

- All avgiftsfri salg av diesel må opphøre snarest.
- Det må gjennomføres skjerpet kontroll av alle transportører, norske som utenlandske, med diesel, løyve, samt kjøre- og hviletid.
- Det må sørges for en harmonisering av avgiftene for å få et likt nivå i Norden

Lene Løken, Kvinnepolitisk styre

Følgende setning tas inn i tillegg på slutten av avsnittet "Sykehusenes organisering", side 20:

Samordning og samarbeidsordninger er viktig for å utnytte ressursene i helse- og eldreomsorgen.

Lene Løken, Kvinnepolitisk styre

Følgende setning tas inn i tillegg i slutten av avsnittet "Eldreplanen" på side 18:

Tilbudet må i større grad tilpasses eldres ulike behov, og det er svært viktig å ta hensyn til den voksende gruppen eldre med innvandrerbakgrunn når den enkelte kommune utformer de ulike tjenestene.

Lene Løken, Kvinnepolitisk styre

Følgende setning tas inn etter "... skal gjøres permanent og landsomfattende" i avsnittet "Kreftplanen" på side 18:

Når dette er innført over hele landet og når utstyr- og personalkapasiteten tilsier det, bør det i ett eller flere fylker igangsettes en prøveordning med mammografiundersøkelser fra 40 år.

Magna Hølland Skogli, Oppland

Samordning

Det må utredes en samordning og samlokalisering av trygde-, arbeids- og sosialkontorene.

Ellen Bergli, Troms

Side 28, til Fiskerier og videreforedling:

Siste punktum strykes, fra "Det er nødvendig osv"

Tillegg:

En bærekraftig forvaltning av ressursene er den grunnleggende forutsetningen for å få til dette. Spesielt viktig er det å finne fram til metoder som effektivt kan stoppe uttak av småfisk og yngel. En individbasert forvaltning må vurderes. Råfiskeloven er ikke til hinder for at langsiktige avtaler inngås mellom fisker og kjøper. Det må også understrekes at salgslagenes rolle i forvaltningen er helt avgjørende for å ha kontroll med ressursuttaket.

Halvar Hansen, Troms

Sjø- og verftsindustrien.

dna vil arbeide for at norske arbeidsplasser til sjøs og i Verftsindustrien sikres like rammevilkår som i konkurrerende land.

Begrunnelsen er sysselsettingssituasjonen for norske sjøfolk og verftsarbeidere i distriktene.

Den maritime næring i Norge sysselsetter ca. 8 000 personer hvorav ca. 25 000 sjøfolk som i hovedsak er bosatt i kystkommunene.

Ellen Bergli, Troms

Side 10, Husbanken, endringsforslag:

Tilføyning til avsnittet "Husbanken må tilføres flere midler".

Fra deltid til heltid side 16 omredigeres slik:

Alle som ansettes i helse- og sosialomsorgen har som hovedprinsipp få tilbud om hele stillinger. Vaktordninger og turnuser må omorganiseres slik at vi får færre deltids- og flere heltidsstillinger. For å bidra til at kommunene gjør mer med dette, vil vi innføre et stimuleringsbidrag pr. person i pleie- og omsorgsfag som går fra deltid til heltid. Det settes en tidsavgrensning for å komme inn i ordningen. Langt flere som i dag jobber deltid bør kunne ta fagbrev i omsorgsfag etter den såkalte §20-jobben og kvalifisere seg til nye heltidsstillinger.

"Tjenestelinja", side 18, tillegg til innledningen:

Det er derfor nødvendig med strukturendringer i offentlig sektor for å sikre mer økonomiske og menneskelige ressurser til disse formålene. Statsadministrasjonen og det offentlige serviceapparat må moderniseres. Forholdet mellom fylkeskommuner og statsadministrasjonen må avklares for å fjerne unødvendig dobbeltadministrasjon. En statlig moderniseringskomite der arbeidstakere og brukerinteresser trekkes inn. Oppnevnes for å bistå et slikt arbeid.

Hildur Fallmyr, Nord-Trøndelag

Tillegg under II. Gode og utviklende jobber for alle.

Sykemeldingsperioden/sykepengeordningen må kunne tas ut som tidskonto over f.eks 10 uker med %vis uttak etter helsetilstand for den sykmeldte. Sykmeldingsprosenten må benyttes også under 50 % sykmeldingsgrad. Folketrygdens bestemmelser må tas opp til ny vurdering.

Tellef Harstveit, Aust-Agder

Nye muligheter i primærnæringen.

Som et alternativ for å oppnå en riktigere fordeling av landbruksoverføringen må krav om et omsetningsnivå som overstiger grunnen for registrering i merverdiregisteret vurderes. Dette vil premiere de produsentene som har noe volum, og som satser på kvalitetsproduksjon.

Bård Strøm, Hordaland

Psykatri.

Psykiatrien bør i den tiden som kommer bli et av de aller viktigste satsningsområdene innenfor norsk helsepolitikk. Det er viktig å forebygge at mennesker, spesielt ungdom, får psykiatriske problemer. Oppfølgingen av mennesker med psykiatriske problemer i Norge er ikke bra nok.

Arbeiderpartiet ønsker å sette fokus på psykiatrien i Norge. De viktigste tiltakene som må til for å bedre psykiatrien, er:

1. Oppbygging av flere ettervernshjem/forbedre allerede eksisterende ettervernshjem

Med ettervernshjem, mener vi et bofellesskap hvor det blir lagt helhetlig behandling av kropp og sinn. Fysisk opptrening, kosthold, samtaler og innarbeiding av daglige rutiner. Det er viktig at pasienten blir motivert til å trene seg opp til komme tilbake til arbeid eller skole. Gjennom fellesskapet i hjemmet, vil beboerne utvikle seg sosialt og opparbeide en indre trygghet.

2. Automatisk tilbud om ettervern/oppfølging til pasienter som har vært innleggende

For å frigjøre sengeplasser, og forbedre kapasiteten ved den enkelte institusjon, må tilbudet om ettervern/oppfølging av pasienter prioriteres sterkere enn det gjør i dag. Det bør nedfelles i lovverket, at mennesker som har vært innleggende og skal skrives ut automatisk skal få tilbud om ettervern. Pasienten skal ikke overlates til seg selv, uten avtale om oppfølging. Grunnlaget for denne loven er å unngå svingdørs pasienter, og å bedre pasientenes generelle livskvalitet. Det koster samfunnet mindre å ha et godt utbygd ettervern, enn å ha pasienter innleggende på psykiatrisk sykehus.

3. Oppbygging av nettverk til psykiatriske pasienter

At pasienter både i og utenfor systemet får rettigheter til for eksempel tverrfaglig team med kontaktsykepleier, lege, psykolog, sosionom og eventuelt støttekontakt. Pasienter får hjelp til å skaffe seg leilighet, begynne på skole, eventuelt arbeid. At det tverrfaglige teamet samarbeider med trygdekontoret og arbeidskontoret, og er med på å utarbeide en fremdriftsplan på alle områder, spesielt innenfor det økonomiske, til pasienten klarer å stå på egne ben.

4. Individuell behandling av pasienter

Et mer utbredt tilbud. Enkelte ønsker/trenger - av forskjellige grunner - ikke kjemisk eller medikamentell behandling. Disse trenger opplysning om forskjellige behandlingsalternativer, i tillegg til psykoterapi. Her finnes flere tilbud enn det tradisjonelle medisin/psykiatri kan tilby.

Andre alternative behandlingsformer er ennå ikke utprøvd, men kan allikevel i mange tilfeller gi bedre og raskere resultater enn det tradisjonelle, og dette må behandleren kunne gi objektiv informasjon om. Det må i større grad åpnes for at pasienten kan være med på å forme sin egen behandlingsmodell, da dette positivt kan bevisstgjøre og motivere pasienten til selv å delta aktivt i behandlingen.

5. Bedre pasienters rettigheter i og utenfor systemet

Kontrollkommisjonen skal bidra til å fremme den enkelte pasients rettigheter. Kontrollkommisjonen må være objektiv og habil. Det bør være minst 2 eks pasienter i kommisjonen. Disse må ha kjennskap til de forskjellige psykiatriske institusjoner.

6. Nei til nedprioritering av pasienter med ressurser

I dag blir mennesker med evner og vilje til å komme seg ut av sykdommen nedprioritert innenfor systemet. Denne gruppen bør bli mer prioritert av en den gjør i dag. Mennesker med ressurser blir gjennom omsorg og støtte stimulert til å utvikle sine egne evner, slik at pasienten har større mulighet til å bli selvhjulpen.

7. Ny modell for opptak av psykologi studenter/behandlere

I dag blir det ensidig lagt vekt på karakterpoeng. Vi mener at det bør legges mer vekt på empati, forståelse og personlig engasjement enn kun karakterer. Dette kan gjøres gjennom personlig søknad, temaoppgaver og intervju. Tilsvarende modell finnes i dag på enkelte estetiske høyskoler.

8. Bedring av kompetansen blant ansatte og ufaglærte innenfor psykiatrien

Flere institusjoner har i dag for mange ansatte uten tilstrekkelig utdanning eller kompetanse til det arbeidet de skal utføre. Dette er grunnet manglende ressurser innenfor systemet.

9. Bygge opp og støtte pasienten, i stedet for å senke individets funksjonsnivå med medisiner

Dette kan gjøres hvis legens personlige engasjement og kunnskap er tilstrekkelig, og pasienten er under aktiv behandling.

10. Gi informasjon og skape aksept for mennesker med psykiske problemer

I dag får barn og ungdom lite informasjon om psykiske lidelser/problemer. Ved å gi informasjon og kunnskap i tidlig alder kan man øke forståelsen og skape aksept for dem som er "annerledes". Dette kan legges inn i mønsterplanen allerede i grunnskolen og opp til og med videregående skole i form av for eks. rollespill, diskusjon i de forskjellige alderstrinnene.

11. Alternativ behandling

Arbeiderpartiet ønsker en grundig utredning av alternative behandlingsformer innenfor psykiatrien. Det bør legges mer til rette for pasienter som ønsker alternativ å få informasjon om hvilke tilbud som finnes. Det bør også på sikt brukes alternative behandlingsmetoder i tillegg til skolemedisinen.

Siv Tørudbakken, Landsstyret

V. Likeverdige muligheter i hele landet

Regionalt og lokalt samarbeid s. 25

Tillegg etter første setning:

Fylkeskommunen har gjennom fylkesplanleggingen den viktigste regionalpolitiske samordner rollen.

Allsidige kultur - og velferdstilbud

Regionale kulturinstitusjoner s. 30

Erstatning for første setning:

Riksinstitusjonene har spilt en stor rolle når det gjelder skaping og formidling av kunst og kultur. I forbindelse med utsettelse av samlokaliseringen av riksinstitusjonen vil Arbeiderpartiet bruke tiden til fordomsfritt å diskutere utfordringene for disse på lengere sikt. Dette må sees i sammenheng med, hva som skjer på dette området i resten av landet.

Halvard Ingebrigtsen, Landsstyret

Endringsforslag til Arbeiderpartiets program

Ny setning i avsnittet om Husbanken etter "...publikumsvennlig måte." på side 10:

"Ordringen med toppfinansieringslån i Husbanken utvides til å gjelde for alle som etablerer seg for første gang."

Side 22,26,27,30.

"IT (Informasjonsteknologi) erstattes med "IKT" (Informasjons- og kommunikasjonsteknologi).

Begrunnelse: IKT blir stadig mer brukt som betegnelse på den nye teknologien, da f.eks. Internett i større grad dreier seg om kommunikasjon, ikke bare informasjon. Dessuten brukes betegnelsen "IT" på side 30.

Nytt avsnitt mellom "Skolehelsetjeneste" og "Tradisjonelle yrkesvalg" side 23

PP-tjenesten (Pedagogisk psykologisk tjeneste)

Skolen er en arena hvor en møter alle barn og unge og det er viktig at skolen tidlig er i stand til å fange opp signaler på at enkelte elver sliter med problemer. PP- tjenesten må styrkes slik at en tidlig kan forebygge psykososiale problemer og på den måten forebygge rusmisbruk og

psykiske lidelser. Fagpersoner i tjenesten må inneha en kompetanse som legger vekt på å se den enkelte i et helhetsperspektiv.

Nytt avsnitt mellom "Forbedringer av Reform 94" og "Fagopplæring i IT" side 22.

Spesialskoler

Det er pr i dag stor mangel på skoler med et tilpasset tilbud for ungdom med spesielle behov. Skoler med få elever og hvor arbeid og teori er knyttet tettere sammen, kan være til stor hjelp for den enkelte og et viktig ledd i det forebyggende arbeidet.

Det må sikres et godt nok tilbud til denne gruppen.

Nytt avsnitt mellom "Musikk og kulturskoler" og "Regionale kulturinstitusjoner", s. 30:

Fritidstilbud til unge

Fritid er et viktig velferdsgode. Å ha tilstrekkelig fritid gir økt livskvalitet gjennom tid til å koble av og å dyrke egne interesser. Vi mener det er viktig at barn og unge har gode muligheter for en aktiv fritid. Ungdoms fritid er preget av mangfold, med mange forskjellige aktiviteter, både organiserte og uorganiserte. Det som skiller ungdom fra befolkningen ellers, er at fritiden i stor grad tilbringes utenfor hjemmet, og at en stor del av tiden brukes til å være sammen med venner. Forholdene må legges til rette for treffsteder hvor ungdom kan etablere og drive aktiviteter som de selv styrer. Fritidsklubber er et viktig alternativ for ungdom som ikke driver idrett eller annen organisert virksomhet. Det er derfor viktig at kommunene har fritidsklubber eller ungdomshus, særlig for ungdom mellom 15 og 18 år. Disse bør være brukerstyrte, slik at unge selv kan bestemme aktivitetene i fritidsklubben. Offentlige lokaler må være gratis for frivillige, ikkekommersielle organisasjoner.

Side 30, Tillegg etter 5. setning om "musikk og kulturskoler": "Vi vil videreføre den statlige støtten til norsk rock, og kommunen må stille til disposisjon gratis øvingslokaler"

Nye avsnitt etter "Nærnett, ungdoms- og eldre nett", side 31.

Ungdomsplan og ulike tiltak for ungdom.

Det må tas initiativ til en omfattende undersøkelse om ungdom og ungdoms levekår, slik at en kan utarbeide planer for å bedre levevilkårene til denne befolkningsgruppa.

Fasen fra ungdom til voksen er en spennende og utfordrende fase, om en har et trygt og støttende nettverk rundt seg. En gruppe som i stor utstrekning er uten støtte punkter i denne fasen er ungdom som har vært underbarnevernets omsorg, og som ved fylte 18 år etter loven er myndige, og i teorien skal klare seg selv.

Dagens barnevernlovgivning gjelder barn opp til 18 år, og det gis mulighet for ettervern opp til 20. Å fylle 18 år er ikke ensbetydende med at en er moden nok til å skape seg en tilværelse på egne ben. Tidligere lov åpnet opp for ettervern til fylte 23, men etter at en tidligere senket myndighetsalderen fra 21 til 18 ble også etterverns alderen, da den nye barnevernloven kom, senket til 20.

Mange føler seg ikke voksne nok til å stå på egne ben ved fylte 18 og det må tas høyde for dette gjennom en lovendring, som igjen åpner opp for ettervern fram til 23 år.

Det er i dag et problem at mange som har vært under barnevernets omsorg og som bestemmer seg ved myndighetsalder for å stå på egne bein, føler at de allikevel trenger en form for oppfølging og ettervern. Det trengs en angrefrist slik at en ved behov kan få den oppfølgingen en trenger.

Systemet må gjøre det mulig for den enkelte å igjen få oppfølging av barnevernet etter behov og ønske etter myndighetsalder.

Alternative boformer for ungdom som er under barnevernet må styrkes og det må etableres flere. Det må i sterkere grad satses på bygging av hybler med tilsyn og det må etableres flere ungdomshjem, og det er viktig at disse er basert på mindre enheter.

Boligsituasjonen i de større byene er sprenget og for ungdom med problemer kan det være særdeles vanskelig å få innpass.

UNGBO i Oslo er et tiltak hvor vanskeligstilte ungdom kan leie bolig og få en viss form for oppfølging. Prinsippet er at det skal etableres bogrupper som er sammensatt av "vanlig ungdom" og "problemungdom". Dette er et tiltak som må sikres videre støtte og som bør forsøkes etablert flere steder i landet.

Som et ledd i å skape bedre oppvekstmiljø for barn og unge må det der det er naturlig, ansettes utekontakter som kan fungere som trygge voksenkontakter. Utekontaktene skal ha en base som ungdom naturlig vil oppsøke. De må være tilgjengelige på kveldstid og i helger.

Samfunnets straffereaksjon mot unge lovovertredere må ha som hovedfokus at vedkommende skal kunne skape seg en kriminalitetsfri tilværelse. Det må satses på andre løsninger enn fengselsstraff, da en vet at slik straff heller manifesterer problemer enn å løse dem.

Konfliktråd er en ordning som må styrkes og i økende grad brukes.

Mange barn og unge sliter med psykiske problemer og det er viktig at det på et tidlig tidspunkt gis hjelp og behandling slik at en forebygger framtidige problemer. Situasjonen per i dag er at det hverken er nok heldøgns plasser eller et godt nok poliklinisk tilbud, til å dekke behovet.

Som en del av satsningen på psykiatri for hele befolkningen, må det spesielt legges vekt på at barn og unge må gis et tilbud som er dem verdig. Samtidig må antall akutt plasser økes uten at dette går på bekostning av antall heldøgns behandlingsplasser.

Karl Einar Haslestad, Vestfold

Endringsforslag første setning i punkt om eldreplanen side 18

Første setning endres til:

Vi vil sikre enerom til alle som skal bo på sykehjem ved å samarbeid med kommunene for å oppnå dette.

Tone Aasterud, Landsstyret

Reel likestilling/Revidering av Arbeidsmiljøloven

Tilleggsforslag:

Turnusarbeidende i kvinnedominerte yrker og skiftarbeidende i mannsdominerte yrker skal ha samme ukentlige arbeidstid. Arbeidsmiljølovens paragraf 46, nr 3 og 4 må endres.

Inger-Christin Torp, Østfold

Side 4, pkt. 4 tilføyelse i siste stjernepunkt:

helhetlig behandling for rusmisbrukere

Side 19 endring siste setning i avsnittet "sammensatt problemer"

Den må bygge på at det helhetlige ansvaret for behandling og oppfølging legges til kommunen, og at det samordnes til et sted.

Nye setninger:

Tiltak for personer berørt av rusproblemer flyttes fra sosialbudsjettet til helsebudsjettet. Det ønskes en enhetlig praksis for å gi personer berørt av rusproblemer en behandling som er rask og så riktig som mulig ut fra medisinsk sakkyndig vurdering.

I lys av en rettferdig fordeling må det legges til rette for tiltak for barn og ung som lever i rusbelastede hjem slik at de får et trygt og fullverdig liv, på egen premisser, uavhengig av foreldres rusmisbruk.

Hans Egil Andreassen, Østfold

Studiefinansiering, nytt avsnitt:

Lik rett til utdanning er grunnlaget for Arbeiderpartiets studiefinansieringspolitikk. Gjennom Statens Lånekasse for utdanning ønsker Arbeiderpartiet en studiefinansiering som er åpen for alle. Studentene finansierer en del gjennom lån, og en del finansieres gjennom stipend. Studentenes vanskelige økonomiske situasjon, gjør ut det er viktig å sikre forutsigbarhet og stabilitet av studielånene. Derfor skal rentenivået på studielån fastsettes av Stortinget.

Terje Aasland, Telemark

Følgende setning innarbeides i 2. avsnitt i programforslagets s. 2:

Utjamning av inntektsforskjeller mellom distrikter, fylker og kommuner vil være et viktig virkemiddel for å nå vår målsetting om likeverdig levekår i alle deler av landet.

Svein Teigland, Hordaland

Under kap V, s 27 (nederst)

i avsnittet "Bedre fordeling innen jordbruket"

Forslag setningen: "I første omgang bør odelsloven strammes inn slik at det ikke blir andre slektsledd enn egne barn som får odelsrett" - strykes.

Henrik Ravndal, Rogaland

Forslag:

Kostnadspresset i oljesektoren fører til at oljeselskapene presses til å ta sjanser med kvalitet og sikkerhet på sine installasjoner. De seneste byggeskandaler understreker dette. Oljedirektoratets tilsynsmyndighet og ansvar og evne til å føre tilsyn må styrkes. Den må styrkes for det skjer en stor ulykke!

Sonja M. Bartholsen, Landsstyret, Vestfold

Skolefritidsordningen

Foreldrebetalingen legges opp slik at ingen barn holdes borte pga økonomiske forhold ved hjelp av innteksgradert foreldrebetaling og søskenmoderasjon.

Hildegunn Arntzen, Nordland

Framtidsrettet infrastruktur:

Side 25, sterke kunnskapsbaserte distrikter, foreslår følgende tillegg:

Oppbygging av en framtidsrettet infrastruktur er av avgjørende betydning for utvikling for utvikling av distriktene. Innen samferdsel må verdiskapning og transport av varer til markedene tillegges stor vekt.

Kathinka Meirik, Landsstyret, Sør Trøndelag

S. 20 - avsnitt om fastlegeordningen.

3. og 4. Setning erstattes med:

Vi vil gå inn for at turnusleger får en 6 mnd. Bundet arbeidsperiode som leger i det distriktet de har hatt sin turnustjeneste.

Hildegunn Arntzen, Nordland

Psykiatriplanen/arbeidstilbud, side 19 følgende tillegg foreslås:

Vernet arbeidstilbud må utbygges som ledd i en samlet tiltakskjede for å sikre rehabilitering av mennesker med psykiske problemer.

Ane Sofie Tømmerås, Østfold

Endring om videreutdanning, side 23, til slutt 2. avsnitt:

“Arbeidssøkende må også ha mulighet til å opparbeide tilsvarende rettigheter”.

Hildegunn Arntzen, Nordland

Etableringslån - s. 10 Husbanken.

Følgende tillegg foreslås:

I utkantdistrikt hvor private banker ikke vil gi 2. Prioritetslån til nybygg av boliger, kan etableringslån benyttes som virkemiddel for å sikre fortsatt boligbygging.

Kirsten H. Teige, Hedmark

Tillegg etter først avsnitt “Allsidige kultur - og velferdstilbud” (s.2)

Det er særlig viktig at all ungdom sikres et godt fritidstilbud. Det å ha et trygt nettverk på fritida er en av de viktigste forebyggende faktorer i dagens samfunn. Trivsel er viktig for å gi ungdom et nettverk og miljø som stimulerer til økt samfunnsengasjement og følelsen av å være deltagende i samfunnet.

Magnus Straume, Telemark

Foreldrepermisjon - avklaring s. 5-17.

Forslag til første setning på side 5 føyes følgende setning til:

....., men må bygges ut steg for steg.

Begrunnelse:

Formuleringen øverst på side 5 er i strid med formuleringen på side 17, hvor det i andre setning under “fedres uttak av foreldrepermisjon” åpnes for; en gradvis utvidelse.

Britt Solvik, Nordland

Side 25, Mer høyere utdanning i regionene”, innskutt setningen:

Slik at hver av de 26 høyskolene får ansvar for minst ett lokalt eller regionalt tilbud.

foreslås endret til:

Stimulere høyskolene til sjøl å legge utdanningstilbud desentralt.

Sonja A. Steen, Nordland

S.30 Musikk og kulturskoler.

Vi vil at musikk skolene skal utvikles til kulturskoler hvor aktivitetene kan omfatte bl.a. dans, teater, videoproduksjon, maling, tegning, musikk og *idrett*.

Anne Strifeldt Ballo, Finnmark

S. 25 "Rettførdig fordeling"

"Flere desentraliserte studiesteder innen høyere utdanning må utvikles i alle deler av landet, slik at hver av de 26 høyskolene får ansvar for minst ett lokalt eller regionalt tilbud."

Tilleggsforslag om høyere utdanning:

Også universitetene må desentralisere sine tilbud ved å tilby "distribuert undervisning" til elektroniske klasserom/fjernundervisningslokaler.

De enkelte høyskoler og universitet kan ikke bære hele ekstrautgiften for disse utdanningene.

Det må utarbeides en handlingsplan for økt bruk av desentraliserte utdanninger ved hjelp av teknologi/nettbasert undervisning.

Utgangspunktet må være at utdanningene kan dekke næringspolitiske og utdanningspolitiske behov.

Finansieringsformen endres ved at det opprettes et bevilgningssystem der departementet og høyskoler/universitet dekker 50 pst. hver av utgiftene for igangsetting og drift.

Det er viktig å motivere utdanningssystemet til desentralisering, derfor er det nødvendig med eget bevilgningssystem.

Helge Vågen, Hordaland

Utdanningspolitikk

Arbeiderpartiet må legge til rette for en formelle videreutdanning av hjelpepleiere, omsorgsarbeidere, aktivitører og andre, med utgangspunkt i hva de reelt besitter av kunnskap og erfaring jfr. prøveprosjektet som er sett i gang i Sør-Trøndelag.

Aud Opheim Lygre, Hordaland

Framlegg til tillegg under "Data i skolen", side 22, framlegg til ny sistesetning:

Derfor skal PC-tettheten per elev OG LÆRER i grunnskolen økes.....

Framlegg til tillegg under "Høyskolenes og universitetenes rolle" side 24:

Utdanningsinstitusjoner og fylkesinstitusjoner må utarbeides faglige rammeplaner som er tilpasset den enkelte sin livs- og studiesituasjon.

Terje Hermansen, Hordaland

Skatt på universelle overføringar

For å få til ei meir rettførdig fordeling vil Arbeiderpartiet innføre skatt på universelle overføringar.

Sølvi Lillejord, Hordaland

Side 21, avsn. IV, tillegg:

Skolebasert vurdering

Prinsippet om tilpasset opplæring er en sentral del av skolereformene R-94 og L-97. Arbeiderpartiet går inn for at det blir utviklet en modell for skolevurdering som har fokus på elevenes læring. Modellen skal bygge på aktiv deltakelse fra elever, foreldre, lærere og skoleledere. Skolene skal ved hjelp av dette lære å vurdere aktiviteten sin på en slik måte at de blir i stand til å møte nye utfordringer og slik at elevenes læringsmiljø stadig kan forbedres.

Ragnar Floen, Hordaland

Utdanning i små handverksfag.

Viser til forslag 3.6. avsnitt 5 i innkomne forslag om små handverksfag. Grunnen for forslaget er deira vanskelege situasjon etter innføring av R94.

Om utdanningsmyndighetane viser smidighet overfor signala frå faga og samordnar ressursane til utdanning i desse små handverksfag, vil problema lett la seg løyse, og reforma vil verke etter si hensikt,

Det er ressursvake fagmiljøer som står på for å oppretthalde utdanning i små og verneverdige handverksfag som er tradisjons- og kulturberarar, i tillegg til at høg kvalitet på utøvarane er viktig for samfunnet.

Børsemakarfaget er eit eksempel på eit slikt fag.

Sikkerhet for jegerane/skyttarane og human jakt, er stikkord her, og for å sikre dett er ein avhengig av vel kvalifiserte børsemakarar.

Ein står no i fare for at desse fagmiljøa vert utmatta, og ikkje lenger vil delta i arbeidet med å oppretthalde utdanninga i faga.

Fagmiljøa har nedlagt mykje arbeid med tilpassing til R94, men utan respons frå utdanningsmyndighetane for sine spesielle behov, kan ikkje reforma fungere for dei små handverksfaga.

Problema til dei små handverksfaga må verta tatt på alvor!

Me ber difor om at dei utdanningsansvarlege i partiet prioriterer følgjande tiltak i dette tilleggforslaget:

- Løyse dei små handverksfaga sine behov, slik at faga kan fungere i R94.
- Iverksetje stimuleringsiltak slik at det er mogleg å skape lærlingplassar i småfaga.
- Få til samordning av elevplassar i utdanningsregionar for småfaga.
- Tilretteleggje for nordisk samarbeid om utdanning i dei faga der det er naturleg.

Me ber og om at tilleggforslaga vert oversendt redaksjonskomiteen for å verta nedfelt i ein utdanningspolitisk uttale frå landsmøte.

Tom Sottinen, Finnmark

Tilleggsforslag til s. 22 - avsn. Skolehelsetjenesten - Borteboende elever i videregående skole.

Mange av våre elever i videregående skole er borteboende.

Det er av stor viktighet at disse har et nettverk rundt seg, som kan ivareta den enkelte sosialt. Oppretting av stillinger som miljøarbeidere er derfor viktig og må utbygges og prioriteres ved de videregående skolene.

Dette vil bidra til å bedre borteboende elevers hverdag og det vil forhindre "drop out" i de videregående skolene.

Når elevene har det bra, også sosialt, vil kunnskapsinntaket øke.

Vedtak

Alle innkomne forslag i debatten enstemmig vedtatt oversendt redaksjonskomiteen for programforslaget "Rettførdig fordeling".

Helge Vågen, Hordaland

Dirigent

Den vedtatte opptrappingsplanen for psykiatri vil etterspørre 9 300 nye årsverk fram til år 2006, sammen med eldresatsing vil vi innenfor disse to områdene få behov for over 23 000 nye årsverk. Samtidig om vi etterspør personell, står vi ovenfor en sektor som på ingen måte utnytter den kompetanse som allerede finnes. En stor andel av de ansatte innenfor helsesektoren har i dag utdanning fra videregående skole eller fagbrev. Dette være seg hjelpepleiere, aktivitører, omsorgsarbeidere m fl. Til nå har disse gruppene ikke hatt noen mulighet til videreutdanning fordi det er karakterer det spørres etter. Gjennom at det ikke er lagt til rette for en formell faglig utvikling har vi sett at ungdom i langt mindre grad en hva som var tilfelle tidligere ønsker å ta helse- og omsorgsrelatert utdanning. Med de utfordringene vi står ovenfor er dette meget bekymringsfullt.

Handlingsplanen for helse- og sosialpersonell, som ble lagt fram av vår regjering, er blant de mest konstruktive løsningsforslag som er fremmet for å løse helsesektoren problemer. Handlingsplanen må få politisk oppmerksomhet slik at de tiltakene som fremkommer her ikke blir borte, med bakgrunn i at enkelte yrkesgrupper ser seg tjent med at tiltakene ikke blir iverksatt. Det må være en målsetning for oss at vi får lagt forholdene til rette slik at ansatte med utdanning fra videregående skole gis en reell mulighet til videreutdanning. Gjennom at vi legger til rette for en formell videreutdanning for hjelpepleiere, omsorgsarbeidere, aktivitører og andre, med utgangspunkt i hva de reellt besitter av kunnskap og erfaring, vil vi skape en situasjon som en fremtidig etter- og videreutdanningsreform kan bygge på. Jeg har lagt inn et forslag i tråd med dette.

Solbjørg Lervik, Sentralstyret

Dirigenter, partifeller

Først, tusen takk til Hill-Marta for et inspirerende foredrag, det ga mange ord til ettertanke. Mitt foredrag går på å fortelle noe om hvordan vi ser på dette fra den lokalpolitiske siden.

I det neste århundret vil kunnskap bli et nøkkelord. Forskjellene for dem som henger med på utdanningskarusellen og de som ikke henger med vil kunne skape store forskjeller blant folk. Arbeiderpartiet har sett dette og foreslår tiltak for å forhindre det. For Arbeiderpartiet har det alltid vært viktig å bryte ned forskjeller mellom folk. Den nye kunnskapsreformen vil bidra til å jevne ut forskjellene. Utdanningsreformene som ble gjennomført i 90-årene har bidratt til større mangfold og bredde i utdanningstilbudene til vår ungdom. Ungdommen har fått rett til utdanning og lagt forholdene til rette slik at de som ønsker det har reelle muligheter til utdanning.

Den voksne del av befolkningen skal nå få sin reform, den såkalte etter- og videreutdanningsreformen. Den skal gi alle voksne nye sjanser og større muligheter til å realisere egne ønsker og evner. Dette er en reform jeg mener vi har behov for. Dette blir en reform som vil gi nye muligheter til befolkningen. Vi ser at det er behov for å gi voksenopplæringstilbud i vid forstand, men våre økonomiske rammer setter ofte en stopper for det. Pengene blir brukt på tomme stoler i den videregående skole på grunn av sentrale bestemmelser, her snakker jeg om omfangsforskriften. Spørsmålet er da, hvordan oppfatter velgerne en slik politikk og hva blir resultatet av en slik politikk? Jeg stiller spørsmålet.

Tellef Harstveit, Aust-Agder

Hill-Marta, tusen takk for et ideologisk påfyll. Det var herlig å høre deg.

Innenfor den begrensede tid som en har til rådighet så får jeg gå direkte til det punktet som jeg kanskje brenner mest for, og det er punktet i boka som heter "Nye muligheter for primærnæringene".

Den nåsituasjonen som vi ser i dag, den er jeg litt bekymret over. Jeg ser behovet for at vi må satse på flere hester, det er klart, men det ligger en grunnleggende forutsetning for bosetning i distriktene og det er primærnæringene. De må vi bruke på en skikkelig måte. I dag står gårdsbruk tomme, brukes delvis som investeringsobjekt og det betyr at vi får en sviktende bosetning og vi får sviktende servicetiltak. Mitt klare mål er at vi må komme tilbake til levende bygder, vi vil ikke ha svenske tilstander - unnskyld hvis det fremdeles er noen svensker i salen. Vi vil ha en kvalitet og vi vil ha den gode, gammeldagse entreprenørskapen tilbake igjen.

For å nå dette må vi endre lovverket, og det betyr at vi skal røre ved en del hellige kuer, men vi målet må vi ville midlene. Det foreslås i forslaget en innskrenkning av odelsloven, klart vi skal gjøre det. Vi må skape en forutsigbarhet i lovverket, vi må ikke la eldre gårdbrukere sitte på brukene som gisler på grunn av at de ikke vet annen råd. Vi må ha en boplikt, vi må ikke diskutere om vi skal ha fem eller ti år, vi skal ha en generell boplikt og vi skal synliggjøre et forvalteransvar.

Når det gjelder det punktet som går på formulering omkring støtteordning til landbruket, så tolker jeg det dit hen at potten skal fordeles på en mer rettferdig måte. Da tror jeg vi skal benytte dagens skattesystem. I dag har vi et skattesystem som skiller mellom det som er hobby og det som er yrke. Altså, overskrider du grensen for moms, så utløser det støtte.

Magna Hølland Skogli, Oppland

Kjære delegater, ledelse

Vi blir litt traumatiske av å stå her. To minutter, det er mange ting jeg kunne tenkt meg å snakke om. I overskriftsform så er det en del ting som opptar meg veldig.

Den sosiale boligbyggingen -spesielt for unge.

Det er nesten ingen som snakker om det forebyggende arbeidet i dette samfunnet, vi kan ikke holde på å bare reparere lenger.

Familievernkontorene er det nesten ingen som har nevnt, kanskje en.

Fordeling av skattetrykket, omfordeling. Så langt så har vi bare omfordelt mellom de som har lite og de som har sånn middels, nå må vi begynne å gjøre noe radikalt.

Det er mye god vilje i partiet, og det verste er at jeg tror vi har evne også. Jeg er imponert over ledelsen. Thorbjørn liker jeg stadig bedre for hver gang jeg hører ham, for jeg synes han blir klarere og klarere, i alle fall på de tingene som jeg er opptatt av.

De jeg vil snakke litt om, som jeg hadde tenkt å ha et lenger innlegg om, men som det ikke blir tid til, det er de unge. De unge arbeidsledige. De som ikke klarer seg i den tradisjonelle skolen uten spesielle tiltak. Det er de unge som ikke får arbeid fordi arbeidsgiverne ikke vil ha de. De er den nye fattigdomsgruppa, og de fattige i Norge - vet dere det at de er nesten definert som 3% av den norske befolkningen. Opp i 180 000 mennesker, eller 85 000 husstander blir definert av forskere som fattige i dag.

Hvis vi mener noen ting med dette solidaritetssnakket vårt, og det tror jeg vi mener, så er det der vi må gjøre et krafttak.

Eirik Eriksen, Nordland

Kamcrater.

I heftet "Rettferdig fordeling" så står det i siste kapittel at det er en målsetning å beholde hovedtrekkene i bosetningsmønsteret. Dette er en ambisiøs målsetning og dette gjør oss bevisst på at dette har vært ekstremt vanskelig. Vi har hatt forskyvninger av bosetninger fra distriktene inn mot sentrene og vi har hatt fra perifere deler av landet inn mot østlandsområdet.

Lokaliseringen av de offentlige arbeidsplassene er svært viktig, og vi har sett at tidligere statsbedrifter som Telenor, Forsvaret, Posten, Kystverket osv har gått foran i denne sentraliseringsiveren. Disse institusjonene burde kunne styres politisk slik at man kunne hindre nedlegging og flytting.

Jeg er en av de som har truet med å legge ned vervene mine, sammen med borgerlig formannsskap, i Lødingen. Det er ikke, Hill-Marta, for å fraskrive meg ansvaret og få andre til å ta det, men det er et rop om hjelp fra en distriktskommune som nærmest ser fandan på veggen ved at folketallet går ned og vi står med kniven mot strupen for å overleve. Når da de som nå sitter med regjeringsmakt via Voksenåsen-erklæringen sier at de vil ha mer offentlighet, vi skal få det, og så truer de oss og nekter oss det innsynet som vi fikk da vi hadde forsvarsminister fra Arbeiderpartiet.

Jeg tror at den regjeringen som sitter ikke er i stand til å løse distriktenes problemer, det må det en Arbeiderpartiregjering til for å klare. Men, jeg er i tvil om at dette er det rette tidspunktet til å ta over, de kan godt få lov til å steke litt til i sitt eget fett slik at de holder seg i ro, i alle fall til stortingsvalget om tre år.

May Graanum, Akershus

Dirigenter, landsmøte

Forslagene om gratis barnehage for alle barn i Norge i fremtiden passer godt i partilederens omtale av Arbeiderpartiets langsiktighet og ansvarlighet, og etter Hill-Martas gjennomgang av velferdsstatens utvikling gjennom historien.

Like før målstreken, etter at Arbeiderpartiets sentralstyre i sitt møte 9. februar i år går inn for at alle småbarnsforeldres valgfrihet til å ha barnehageplass skal sikres innen år 2000, så opplever vi at en ny regjering skrur utviklingen tilbake med kontantstøtten og med alle de negative følger som nå er dokumentert, ikke minst for ungene og verst for de som trenger barnehagene mest. Vi behøver ikke lenger å forsvare betydningen av gode barnehager og viktigheten av sosial likestilling mellom unger fra ulike miljøer. Barn vi alltid har ment skal få

en så god start i livet som fellesskapet kan og bør gi dem. Gratis barnehage bør også bli et lovbestemt obligatorisk tilbud. La meg minne om at det var utopisk i sin tid å kreve gratis grunnskole for alle.

Ser vi på de reformer som er gjennomført av Arbeiderpartiet, så hadde vi i utgangspunktet ikke råd til de, men de er gjennomført alle sammen. Dette forslaget handler om en langsiktig økonomisk planlegging. Det handler om å flytte penger i riktig retning, slik at rettferdig fordeling og tilbud om gratis barnehage kan komme alle barn til gode i fremtiden.

Terje Aasland, Telemark

Kjære partifeller, ønsker dette landsmøtet å gi et likeverdig velferdstilbud til alle? Hvor et rettferdig skattesystem, arbeid til alle og utdanning er basis, så må vi i tillegg ha mot til å diskutere utjevning av inntektsforskjellene mellom distrikter, fylker og kommuner, for det er der velferd og trygghet etableres. Vårt mål om like levekår og lik velferd kan ikke realiseres uten en presisering av dette i programmet.

Til Hill-Marta og partiledelsen for øvrig, om lokal prioritering, det er i hvert fall ikke rettferdig fordeling at i enkelte deler av landet står sykehjemssengene og venter på at de skal tas i bruk, mens andre steder må eldre, til tross for at de er svært pleietrengende, stå i en kø de mest sannsynlig ikke overlever. Det er heller ikke rettferdig at dagens barn skal møte fremtidens IT-baserte samfunn, hvor noen må dele en PC med 40 andre mens andre har sin egen. Denne forskjellen handler ikke bare om lokale prioriteringer, men lokal mulighet for å prioritere. Det er heller ikke lokal prioritering, men det er sterkt urimelig at dagens rentenivå - som andre får ta skylden for - har medført større forskjeller blant folk flest og offentlig sektors mulighet for å gi likeverdige levekår. Situasjonen i kommunenorge er jo at noen har tjent på renteoppgangen mens andre har fått flere titalls millioner i renteutgifter. Dette er ikke fordeling men en forsterking av forskjellene og et synlig bevis på manglende politisk vilje til handling.

Jeg håper at redaksjonskomiteen for rettferdig fordeling innarbeider en klar formulering om at dette partiet ønsker å sette enda sterkere fokus på utjamning av inntektsforskjellene mellom kommuner og fylker. Det er det som er fordeling, det er det som er en aktiv politisk handling og det er det som vil gi likeverdige levekår over hele landet i et nytt årtusen. Så jeg håper, Hill-Marta, at din skepsis til tross for lokal prioritering ikke overskygger den utrettferdigheten som ligger i inntektsforskjellene.

Steinar F. Dreyer, Troms

Dirigent, kjære landsmøte

La meg si det slik, det er jævla godt å være på dette landsmøtet, og når jeg hører at fremtidstankene for Norge blir framlagt på nordnorsk dialekt så blir jeg stolt av deg, Hill-Marta. Du kunne likevel spart deg den fleipen med meg som kommer fra Torsken, men vi bærer over med det, både jeg og Tove Karoline Knutsen.

Jeg har tenkt i natt på reken som Thorbjørn viste fra talerstolen her. Hvis det var en ordentlig reke, at det ikke var en plastikkreke, så kan den reken ha kommet enten fra Lyngen eller Karlsøy i Troms. Da har vi et problem, for der denne verdiskapningen skapes, der har vi problemer med veier for å få disse produktene inn til sentrum når de skal skipes ut. Jeg har lyst til å si at det er et stort problem for meg å markedsføre elektronisk motorvei i Lakselvdalen i Balsfjord eller på Sjursnes i Tromsø kommune når man ikke har veier slik at man kan frakte ut utstyret store deler av året. Det er en realitet.

Vi har 1800 km med fylkesvei i Troms, 600 km av disse fylkesveiene er ikke framkommelige i teletilføringen. Da må jeg si at jeg tar det som en honnør når stortingspresidenten i går reagerte på at man begynner å gripe inn i budsjettet for år 2000, men det er klart vi skal gjøre det. For er det inflasjonsdrivende å koke oljegrus eller asfalt på dette produktet som vi har nok av i Norge? Thorbjørn, du skal få denne posen til den nye Samferdselsministeren. Det er grus som vi har nok av i Ulsfjord, men vi mangler penger til fylkesveiene. I Troms mangler vi 300 millioner, og nå snakker jeg ikke om nye veier, jeg snakker om å få de veiene vi har framkommelige.

Vil bare avslutte med at det var et nydelig tog vi kom inn med fra Gardermoen til Oslo. Nydelig tog.

Ann-Marit Sæbønes, Landsstyret

Da vil jeg legge til; og du kom til en flott by.

Kjære landsmøte

Barn velger ikke sine foreldre. Barn velger heller ikke hvilke sosiale forhold de skal vokse opp i. Derfor er vår satsing på like oppvekstvilkår og like muligheter for barn det viktigste rettferdige fordelingsvirkemiddelet vi har. I dette så står den inkluderende skolen sentralt, en skole hvor det er plass til alle. Noen av dere vil sikkert ha lagt merke til at byråd Grethe Horntvedt i sommer har sagt at integreringen i skolen har gått for langt. Dette sier hun samtidig som hun med vitende og vilje lar 20 stillinger i PP-tjenesten stå ubesatt. Vi kan altså med politiske virkemidler velge hvordan vi ønsker at den inkluderende skole skal være.

I Oslo har vi store utfordringer i skolen. Vi har over 100 språkgrupper i skolen vår. Det kan være ti språkgrupper i en klasse, og hver fjerde elev som begynner i første klasse i Osloskolen har en annen kulturell bakgrunn enn den norske. Dette gir oss store utfordringer, og vi er derfor glade for at det fordelingspolitiske programmet legger vekt på å ha en kvalitetsvurdering av skolen for å se hvordan vi kan arbeide på den beste måten.

Forebyggende arbeid er viktig - foreldrenettverk, barnevern, fritidstilbud, voksenkontakter - klarer ikke vi å gjøre alt dette, så er det faktisk vi som er værtingene som ikke tar tak i barnas oppvekstvilkår.

Sylfest Lomheim, Landsstyret

Dirigenter, gode partivenner

Når det gjelder steking og fett så synes jeg det er for galt å omtale Bondevikregjeringen som vanlig pommes frites. Men, jeg vil si, til den rettferdige fordelingen i går, at de fikk ikke ros de som laget dette programmet som åpnet festen for oss, eller møtet. De må ha en rose, for maken til språklig kulturell rettferdig fordeling har ikke jeg hørt i NRK i alle fall. Det var mye mer enn 25%, takk for det.

To saker skal jeg ta på to minutter, og de gjelder begge rettferdig fordeling. Det første er familiepolitisk basert, nemlig bidragsreglene. Jeg mener at når loven nå skal til Stortinget, og den skal sees på, så bør reglene for bidrag også sees på - grundig og kritisk - for å oppnå følgende, og dette er et forslag fra Vest-Agder Arbeiderparti- bare så det er understreket, nemlig at vi må ha regler som stimulerer fedre til mer samvær og som straffer fedre på kronene, for ikke å si det andre, også hvis de saboterer samværet. Dagens regler fungerer i praksis alt for mye slik at det er det samme om fedrene er mye eller lite sammen med barna sine, det er stort sett det samme de betaler. Det var det ene.

Det andre er en personlig sak som jeg vil kommentere, som ikke er forslag fra vårt fylkesparti, og det gjelder kulturpolitikken. Den er også viktig i fordelingsammenheng. Mer presist, partistøtten. Vi må gi våre "nr to aviser" og distriktsavisene klar beskjed om at vi ikke vil følge opp sentrumsregjeringens pressepolitikk, der de altså ga Dagen, Klassekampen og Vårt Land ganske bra mens distriktsavisene og "nr to avisene" ble rammet. Det må ikke skje når vi får makt bak vår tale. Jeg tenker ikke på pressestøtte til det vi kaller Dagbladets Aftengang her borte, for de klarer seg bra allikevel.

Kirsten Refsnes, Rogaland

Partifeller

De kriterier som nå skal legges til grunn for å få tilskudd til funksjonshemmede er diagnose, og de skal være diagnostiserte som psykiske utviklingshemmede. Dette skal skrives i vedtaksform til den enkelte, og revisor skal kontrollere. Thorbjørn, du sa i går "Mer tjenesteproduksjon", dette blir mer byråkrati. Dette betyr at vi må skille på diagnose, ikke på behov for tiltak. Disse skillene gir også signaler til kommunene om hva som skal prioriteres. Funksjonshemmede unger har behov for de samme tiltakene, uansett funksjonshemming, for å utvikle seg optimalt ut fra sine forutsetninger.

I et rettferdig fordelingsperspektiv bør ungenes behov for tiltak danne bakgrunn for tilskudd, ikke diagnosen. La oss få et system som kan ivareta dette, gjerne prosentvis etter hvor mange funksjonshemmede vi har eller med registrering på alle funksjonshemmede fra kommunen, da kan vi i kommunene utforme likeverdige tilbud ut fra kreativiteten vi har og tildelte midler, og ikke sitte og vurdere diagnose før tiltaket utarbeides og settes i verk. La den enkeltes behov styre, uansett funksjonshemming. Alle disse er en svak gruppe som trenger tiltak. La de få like muligheter ut fra de resursene de har.

Lene Løken, Kvinnepolitisk styre

Partifeller

Kvinnebevegelsen har i mange år hatt et slagord som sier "Velferdsstaten er kvinnens beste venn." Til dette programmet er vårt første krav mer tid til far. Det kan kanskje tolkes som en erkjennelse av at velferdsstaten ikke løser alle kvinnenes problemer, men jeg vil fastholde at de faktisk løser ganske mange.

Hill-Marta var opptatt av kritisk fornyelse, og det er selve kjernepunktet. Vi får ingen fornyelse og det er vi som må stå for fornyelsen. Vi får den ikke, vi får bare en ytterligere forvitring, hvis vi ikke tar fatt på, og viderefører, nedbyggingen av, og omformingen av, våre gamle institusjoner; og det er smertefullt. For det betyr en omorganisering, det betyr at noen mister jobben og noen må omstilles til andre jobber. Det betyr selvfølgelig at vi vil møte motstand også hos våre egne og, det er ikke minst viktig, vi vil kunne ramme noen av de svakeste arbeidstakerne. Det er ofte de med lite utdanning, og det er veldig ofte godt voksne kvinner.

Kvinnebevegelsen har vært opptatt av disse problemstillingene i det programmet vi nå vedtok på Landskvinnekonferansen, "Et arbeid å leve med". Og, det viktige blir da at for å lykkes med fornyelsen av velferdsstaten, som vi alle er enige om, så må vi ikke bare finne de rette løsningene, vi må også lykkes med selve prosessen. Vi må bryte ned den motstand som finnes innenfor systemene og vi må finne gode løsninger for den de gjelder, de som blir omstrukturert. Og vi finne ut hvordan vi skal få til en prosess der folk medvirker, ikke gjør motstand. "Program for rettferdig fordeling" er et godt redskap, det samme mener jeg at "Et arbeid å leve med" er.

Avslutningsvis vil jeg bare fremme tre tilleggsforslag til de som allerede er sendt inn, og de er allerede oversendt. Takk.

Karl Einar Haslestad, Vestfold

Dirigent, landsmøte

Jeg skal pirke borti en liten flik av et veldig bra program, synes jeg. Det gjelder punktet under eldresatsingen. I debatten i går var mange opptatt av kommunenes manglende mulighet til lokal styring, manglende mulighet til å etterkomme statlige krav og, noe nytt som har kommet inn, statlige styringssignaler. Thorbjørn sa at det skulle jobbes for at dette skulle bedres, både i sin tale og i sin oppsummering, og det er jeg glad for. Jeg tror det er nødvendig for å få folk til å gidde å ta noen lokalpolitiske verv etter hvert. Men det er da jeg spør meg om det er riktig å gjøre som det står under punktet om eldreplanen, at det skal lovfestes at kommunene skal tilby et enkeltrom til alle på sykehjemmet. Jeg er ikke uenig i at dette skal være et mål, det skal også være et ganske kraftig mål og en målsetning som vi bør innfri snarest, men ved å lovfeste det, så vil fokus flyttes enda mer over på enerom framfor en helhetlig eldrepolitikk.

Den eldresatsingen som Arbeiderpartiet har vært arkitekten bak har vært veldig bra, for den har vært bra for kommunene og for kommunes eldre fordi den har kombinert statlig styring med lokal og kommunal frihet til å løse oppgavene, og det er oppgaver som er forskjellige fra kommune til kommune. Det er en linje jeg synes vi skal fortsette med framfor nye lovbestemmelser og direktiver. Det kan tenkes at det å bo på et dobbeltrom under en kortere rehabiliteringsperiode er bedre enn å få en dårlig rehabilitering eller ingen rehabilitering i det hele tatt. Sannsynligvis har pasientene blitt skrevet ut fra et sykehjem hvor det har bodd både to og tre ekstra på rommet.

Jeg henstiller derfor til redaksjonskomiteen om å gjøre om setningen om lovfesting til en setning om samarbeid, og det ligger det også et forslag inne på.

Anne Strifeldt Ballo, Finnmark

Dirigent, kjære partivenner

Først, tusen takk til Hill-Marta for et kjempeflott og fremtidsrettet innlegg.

Arbeiderpartiets utdanningspolitikk bygger på visjonen om et samfunn der alle skal ha like muligheter til å lære å utvikle seg ut fra egne forutsetninger og uavhengig av bosted. Dette gjelder fra grunnskole til universitetsutdanning. Er det rettferdig at alle i Øst-Finnmark, og sikkert en del andre distriktskommuner, må reise ca 500 km til nærmeste høgskole for å få utdanning, ulike vektallsstudier eller etterutdanning? Nei. Er det rettferdig at vi må reise ca 1000 km til nærmeste universitet samme avstand som fra Oslo til Tromsø? Nei. Er det rettferdig at de fleste nye arbeidsplassene vokser opp på det sentrale Østlandet? Nei. Kan og vil Arbeiderpartiet gjøre noe i forhold til nevnte spørsmål? Ja.

Både Arbeiderpartiets program og det alternative statsbudsjettforslaget for 1999 viser at vi vil satse på bl a rettferdig fordeling, etter- og videreutdanningsreformen og IT i praksis. Vi må satse på utdanning, varierte og kunnskapsbaserte arbeidsplasser, når vi skal utvikle sterke regioner og kommuner i distriktene. Ved å tilrettelegge for distribuert undervisning over nettet fra høgskoler og universitet til elektroniske klasserom, fjernundervisningsstudio, internetbasert undervisning og utbygging av Norgesnett vil kompetanse nå ut der folk bor.

Dagens innadvendte høgskole- og universitetssystem må tvinges til å desentralisere studietilbudene ved hjelp av spesielle finansieringsordninger. Ved hjelp av IT kan man koble flere store og små kommuner sammen i et nett, slik at studenter, både unge og voksne, på

samme tid men på forskjellige steder får undervisning fra høyskoler og universitet. Dette vil være et strategisk viktig virkemiddel for å få ungdom og kvinner til å bli boende i distriktene, og da vil jo også mannfolkene bli. Forutsetningen er at Stortinget garanterer for et landsdekkende høghastighetsnett eller en elektronisk motorvei i hele landet.

Geir Sjønnegård, Buskerud

Kjære landsmøte

Takk Hill-Marta for et bra innlegg. Hverdagen er dessverre for oss i kommunene litt tøffere enn det du prøvde å fremstille i forhold til ca 5000 forskrifter, lover osv og øremerkede midler. Den lokale friheten er ikke så stor. Det føler i hvert fall vi ute i kommunestyrene.

Jeg tenkte jeg skulle si litt om samferdsel og bosetning, elektroniske motorveier, bilveier osv. Samferdselsdebatten i vårt parti er ikke så stor på landsmøtene, men større mellom landsmøtene, da drives det mye lobbyvirksomhet. Man burde kanskje prøve å legge mer i det partimessige på den biten. De borgerlige partiene har lovet mye penger, vår forrige regjering gjorde ikke det, men vi sto i hvert fall på det vi hadde lovet og ikke noe mer.

Det som går på utfordringene våre, som selvsagt er eldre, helse, skole og utdanning, er det viktigste og da vil det bli lite igjen til veg i mange tilfeller. Da er det viktig at vi tenker litt på alternativ finansiering, Thorbjørn nevnte så vidt noe om dette i går, og det finnes allerede i dag hvor vi går inn for alternativ finansiering, hvor man - for å få forskuddsfinansiering - hvor kommuner, fylkeskommuner og næringsliv spleiser på å forskuddsfinansiere et vegprosjekt. For å få det fram i tide, slik at næringsliv og innbyggere får den vegen de har behov for.

Når det gjelder de elektroniske motorveiene så er jo de veldig bra, og det kommer til å bli mye fint på det. Men, de bedriftene som er avhengige av å transportere ut varer, de må også få lov til å få en veg de kan transportere det ut, slik at de ikke må legge ned virksomheten eller flytte den på grunn av den.

Men, for all del, bli ferdig med plasseringsdebatter, når det gjelder vegprosjekter, før man får innvilget noe, slik at man slipper å bruke for mye tid når ting er vedtatt. Man kaster bort alt for mye tid i ettertid på plasseringsdebatter.

Sonja Alice Steen, Nordland

Kjære landsmøte og kjære Hill-Marta

Det er ikke første gangen vi sitter her i salen og er stolte av vår sambygding. Det har vi hatt grunn til mange ganger, også i dag.

Vi diskuterte programmet "Rettferdig fordeling" hjemme i lokalpartiet vårt. Vår leder sa som følger: "Her er det i grunn ikke mye å sette fingeren på." Det skal jeg være enig i, og det er et kvalitetsstempel Hill-Marta. Men, jeg har ett ord som jeg gjerne vil ha med i programmet, det går under kulturskolene. Jeg er helt enig i at vi skal omskape musikkskolene til et levende verksted med kultur, men da må Arbeiderpartiet ta det utvidede kulturbegrepet på alvor og også inkludere idretten. Vi ser at vi er bekymret for den fysiske fostringen av ungene våre og det er veldig viktig at også idretten blir tatt med i de kommende kulturskolene.

Så har jeg lyst til å benytte anledningen, når jeg først er her, til å henlede oppmerksomheten mot det glitrende innlegget til Sylvia Brustad i går om dette prosjektet mot seksuelle overgrep mot kvinner og barn. Jeg oppfordrer partiet, på det sterkeste, til å engasjere seg og være med på å skape trygge livsvilkår for barn, unge og kvinner. Dette prosjektet, som kvinneuniversitetet i Steigen har vært pådriver for, peker på ulike strategier, som går på økt tverrfaglig samarbeid, økt opplæring og kompetanseheving innenfor politi, barnevern og

psykiatri, spesialgrupper for sedelighetssaker, regionale enheter for etterforskning og påtale i saker som seksuelle overgrep og familievold.

Jon Olav Alstad, Stortingsgruppa

Kamerater

Det har de to siste ukene vært stor oppmerksomhet rundt vold og kriminalitet, og den utviklingen som skjer der unger i sterkere grad synes å delta i det. Men det har derimot i liten grad vært fokusert på sammenhengen mellom vold på offentlige steder og den mer omfattende volden som skjer i hjemmet. Vi kan lese i statistikkene at det skjer flere drap i hjemmet enn noe annet sted, og at bostedet er et hyppig åsted for voldsutøvelser. Det fokuserer vi lite på. Vi vet det er store mørketall fordi det ikke anmeldes. Det virker som om dette fortsatt er et tema som er tabubelagt. Vi vet også at det ofte er jenter som utsettes for det.

Dette er et område der likestillingen har langt igjen før vi kan si oss fornøyd, men da må vi tørre å gripe fatt i det. Vi har i liten grad fokusert på hvordan vi kan forhindre at gutter som har vært utsatt for vold mellom foreldrene adopterer slike voldsmønstre, for her ligger det nok en viktig årsak til den volden som skjer; gutter som opplæres til å tro at mannfolk løser problemene ved å slå. Det er en form for konfliktløsning som de færreste mannfolkene vil akseptere, men i mangel på gode rollebilder så læres alt for mange gutter opp til det. Det er ikke den rollen vi mannfolkene var tiltenkt, og det er så fjernt fra mannsverdiene som det er mulig å komme.

Men de guttene som ikke har riktige mansroller å forholde seg til, risikerer altså i dag å bli konfirmert uten å få korrektiver. For vi har utviklet et samfunnssystem der en unge møter bare jenter gjennom hele oppveksten, enten det er i barnehagen eller grunnskolen. Først når de kommer til konfirmasjonen er det mulig å treffe mannfolk, og det er jo bare på grunn av KrF's iherdige innsats mot kvinnelige prester.

Vi har en stor jobb å gjøre for å motarbeide den volden som skjer på offentlige plasser, og gi guttene våre gode mansroller å lære av, men det er også en av de viktigste likestillingssakene som fortsatt står igjen uløst. Husk på at det er tusenvis av unger som daglig lever med dette. En gruppe for å kartlegge og komme med forslag er et forslag som Svarstad Haugland kan få gratis av meg, men jeg regner med at også det er en jobb vi er nødt til å gjøre selv.

Kathinka Meirik, Landsstyret

Kjære landsmøte

Jeg har bursdag i dag, og skal derfor benytte anledningen til å snakke om meg selv. Dere må se på side 20, avsnittet om fastleger, tredje og fjerde setning, som jeg foreslår erstattet med "Vi vil gå inn for at turnuslegene får seks måneder bundet arbeidstid i det distriktet de har hatt sin turnustjeneste."

Det kan høres likt ut med det som står der fra før, men det er et bedre forslag, fordi: Økt turnustid betyr økt veiledningsbelastning for de kommunelegene som allerede er der i dag. Å være turnuslege er en opplæringsstilling, da er du svenn og da må det være en mester til stede for å undervise deg. Fastlegereformen må faktisk løses med leger som har fått endelig autorisasjon til å praktisere i Norge.

Det er også et bedre forslag fordi et halvt års lenger turnus betyr at spesialistutdannelsen utsettes med enda et halvt år.

Jeg foreslår også å fjerne den fjerde setningen, det er en liten provokasjon i den. Min utdanning som lege er dyr. Den koster en million kroner i følge min dekanus. Mange lange

utdanninger koster veldig mye mindre. Mellom 700 000,- og 900 000,- kommer Statens Lånekaske til å få tilbake fra meg. Dette regnestykket er ikke så godt at det er så mye briske seg over i et program.

Jeg gleder meg til å bli turnuslege, ikke minst fordi jeg tror jeg kommer til å ha godt av å jobbe utenfor den hjemlige andedammen. Men dere, hvis vi nå alle sammen er for beordring som prinsipp for mangelpersonell i helsesektoren, hvorfor da bare leger og fysioterapeuter? Hvorfor ikke sykepleiere, spesialsykepleiere, tannleger og psykologer, som i dag ikke har noen turnustid? Dere får titte litt på dette til neste landsmøte, spesielt du da Hill-Marta. Men fram til da så bør dere støtte det forslaget som jeg har fremmet på side 20.

Sven Nuland, Akershus

Kjære partifeller

Skole og undervisning har vært en sentral del i det moderniserings- og utjevningsprosjektet som partiet har gjennomført. Nå ser det ut til at tiden har kommet for en utdyping og en kvalitetsheving i undervisningen. Da vil jeg peke på at i næringslivet og en del faglige organisasjoner er det bekymring for sviktende rekruttering innen fag som krever realfaglig bakgrunn. Det er i fag som gir gode jobbmuligheter og god lønn.

Jeg har som forelder og skolestyremedlem vært bekymret over kvaliteten på realfagsundervisningen i ungdomsskolen, og lærerenes ofte svake bakgrunn i disse fagene. Jeg er klar over at det er gjort mye for å rette dette opp i noen lange utdanninger, men professor Svein Sjøberg viste for noen år siden at de anelser vi har hatt, der det er et reellt grunnlag for det, at mange lærere har problemer med disse fagene.

Det foreligger to forslag om å styrke realfagene i skolen. Begge legger vekt på den videregående skole, men jeg vil peke på at problemet har sin rot i ungdomsskolen. Nøkkelen ligger her i en særlig videreutdanning for lærere. Vi ofrer mye mindre videreutdanning for de enn for tilsvarende stillinger i det private næringsliv. Retningen for denne videreutdanningen må være motivert ut fra elevenes og skolens behov, og ikke bare belønne lengden av etterutdanningen.

Hildur Fallmyr, Nord-Trøndelag

Kjære landsmøte

Vi vet at av og til så føler vi oss litt matt, men de dagene vi sitter her så får vi i hvert fall en blodoverføring slik at vi reiser sprekere hjem. Det er det første jeg vil si om det.

Så er det til den rettfærdige fordelingen, der har jeg et innlegg i forhold til gode og utviklende jobber til alle. Vi vet at når et menneske blir sykt, da har man behov for et nettverk, man har behov for at noen tar vare på en - både i forhold til jobben og i forhold til nettverket utenom det. Vi vet at i dag har vi muligheten til å få denne aktive sykemeldingen, den er veldig god, men så vet vi også samtidig at det er en del bedrifter som sier at dette går ikke hos oss, for vi kan ikke legge til rette for det, selv om det er mange som i dag har tatt det initiativet og fått det til.

Vi har noen tanker om det i Nord-Trøndelag, at er det mulig å lage dette med sykemeldingstiden og sykepengeordningen slik at man også kan ta ut den over en tidskonto. I dag er det nærmest håpløst å få mindre enn 50% sykemelding, men hva om man fikk sykemelding over en lenger periode, for eks 104 uker i stedet for 52, og med en mindre prosent, slik at man hele tiden kunne være intakt med jobben, arbeidsgiveren visste hvor man

var og at man enkelte dager - etter en klart oppsatt prognose - skulle få lov til å møte opp og være en del av arbeidsmiljøet og på arbeidsplassen.

Nord-Trøndelag Arbeiderparti har oversendt et forslag, får sikkert ikke nok tid til å referere det, men i en erkjennelse av at vi alle skal være med på å ta del i arbeidslivet her i Norge så må vi se på denne biten, både i forhold til folketrygdens ytelser og arbeidsmiljøloven. Det ble også nevnt i går.

Ane Tømmerås, Østfold

Kamerater

Hill-Marta sa i sted at Arbeiderbevegelsen har ført kampen for velferdssamfunnet langs mange veier. En av hovedveiene dette århundret, det har vært å sørge for arbeid til alle. Vi har skapt verdens beste velferdssamfunn, men fortsatt har vi et classeskille mellom de som har og de som ikke har arbeid. Det dreier seg om et økonomisk skille, som levekårsundersøkelsen viser, og det dreier seg om et classeskille i forhold til muligheten til egenutvikling.

Da Arbeiderpartiet satt i regjering fikk vi tak på den akselererende ledigheten, men den veien blir aldri ferdig gått. Fortsatt har vi høy ledighet, fortsatt er mange utenfor i lang tid, fortsatt kan feil hudfarge gjøre at du ikke får jobb og fortsatt er mange kvinner ufrivillig i deltidsstilling. Hva svarer Bondevik på dette? Jo, han stipulerer med høyere ledighet i kommende budsjett, samtidig som han halverer arbeidsmarkedstiltakene, han stanser en vellykket fadderordning for å hjelpe innvandrere inn i arbeidslivet og ikke minst, han forverrer situasjonen for næringslivet og industrien spesielt. For tusenvis av østfoldinger er ikke høy rente først og fremst en bekymring over boligutgiftene, men det er aller mest en bekymring for om vi har jobb i morgen. Østfolds eksportindustri har jo sine konkurrenter i utlandet, og høy rente og særnorske avgifter gjør at den konkurransen tapes. Nå står vi i akutt fare for å miste mer enn 700 arbeidsplasser, før jul. Østfold er Norges alarmklokke i forhold til voksende ledighet, for den slår først ut hos oss, og nå har vi en fallende industrisyssetning for første gang på mange år.

Kleiv Fiskvisk, Oslo

Kamerater

Jeg vil henlede oppmerksomheten mot situasjonen i den videregående skolen, spesielt når det gjelder de store kostnadene til undervisningsmateriell. Siden 1994 har all ungdom hatt lovfestet rett til videregående opplæring. I praksis er det slik at den videregående opplæringen har blitt like obligatorisk som grunnskolen.

I denne uken opplevde vi at elever i den videregående skolen demonstrerte foran Stortinget for gratis undervisningsmateriell. Undervisningsmateriellet i den videregående skolen bekostes i dag av den enkelte eleven, eller i praksis for det meste av foreldrene. Utgiftene beløper seg til flere tusen kroner og fører til vanskeligheter for mange familier. Mange elever er ikke økonomisk i stand til å skaffe seg alle skolebøkene, avanserte kalkulatorer osv.

Under kapittel fire i sentralstyrets programforslag for rettferdig fordeling foreslås en etablering av en utlånsordning for skolebøker tilknyttet den enkelte videregående skole. Dette er et skritt i riktig retning, men det har også noen ulemper, bl a vil det kunne bli vanskeligere for skolen å fornye lærebøkene i takt med justeringene av læreplaner og utviklingen av selve lærestoffet. Skolenes og faglærerens valgmuligheter vil kunne bli mer begrenset. All ungdom må få gå på den videregående skolen uten at det medfører økonomiske konsekvenser for dem eller deres familier. Det må være målet.

Landsmøtet bør, etter mitt syn, fatte vedtak slik at retten til videregående skolegang blir reell for all ungdom, uansett sosial eller økonomisk bakgrunn. I første omgang betyr det at skolemateriellet må være gratis. Jeg har derfor fremmet følgende forslag: "Arbeiderpartiet vil arbeide for at alt skolemateriell i den videregående skolen skal være gratis. Dette skal gjennomføres så fort som mulig i den nåværende stortingsperioden." For ordens skyld, det koster ca. 90 millioner kroner.

Arne Dag Isaksen, Finnmark

Dirigent, partifeller

Jeg skal ta for meg den offentlige sektoren, med en liten distriktsprofil. Den offentlige sektoren er et veldig forskjellig og mangehodet vesen når jeg ser på hva den skal forvalte i velferdsstaten Norge. Omstilling og effektivisering, som opptar all offentlig forvaltning, vil nødvendigvis måtte virke sentraliserende så lenge omstillingen også skal være kostnadsreducerende. For velferdsstaten vil dette bli en boomerang som til slutt vil forrykke distriktsbosetningen i stor grad i løpet av få år. Det er helt umulig å opprettholde offentlige servicetilbud og -nivå når man til stadighet reduserer og rasjonaliserer offentlige tilbud.

Uansett så må i hvert fall staten Norge akseptere at vi må betale ekstra for å beholde den bosetningen vi har i dag. Vi må også være klar over at den urbanisering som vil følge av fraflyttingen fra distriktene til byene har et sosialøkonomisk regnestykke som vi i dag bare aner konturene av. Det vi være, for Arbeiderpartiet, hele tiden et overordnet mål å søke å skape likhet for alle innbyggerne i vårt land, og ikke minst er det kun den offentlige sektoren som kan være garantisten for det. En millimeterrettferdighet, det vil vi aldri kunne oppnå, til det er forskjellene for store og det som passer noen passer ikke for andre. Men det betinger også det at lokaldemokratiet må stille krav til selvstendig styring og prioriteringer, og ikke som i dag at man stort sett forvalter regelverk bestemt på sentralt hold.

Utfordringene for distriktene er å synliggjøre behovet for at ungdommen bli a etterspør mer enn søvn og arbeid. En ting vi må være klar over er at vi kan ikke styrke bosetningen i distriktene med stadig å krisemaksimere vår elendighet. Utfordringene blir at vi satser på en helhetlig distriktpolitikk i fremtiden, som ivaretar mangfoldet i vår nasjon. Da er det riktig som det ble sagt fra Oslo i går: "By og land, hand i hand."

Svein Teigland, Hordaland

Dirigent, landsmøte

Kunnskap, og videreforedling av kunnskapen, blir en av de viktigste oppgavene. Ja, kunnskapen vil i økende grad bli den avgjørende faktoren i samfunnsutviklingen. I skole, i utdanningen skal kunnskapsoverføringen komme til de nye generasjonene.

Hvis dere ser på det flotte maleriet til høyre her borte, så ser dere at parolen i fremtidens tog sier "Kunnskap, samarbeid, nye tider, nye muligheter". Legg merke til at utdanning står to ganger, det er ikke fordi det er halvparten så viktig men fordi det er dobbelt så viktig. Denne overføringen av kunnskap, som foregår i skolen, er forvaltning av den kollektive kompetansen, det er vår mest dyrebare arv som blir gitt videre her.

Utdanning er å arve kunnskapskapital. Etterutdanningsreformen skal være en reform som kan gi alle voksne nye sjanser og større muligheter til å virkeliggjøre egne ønsker og evner for eksempel ved å gi videre utdanning i det arbeidet man har, eller mulighet til andre yrker.

I skolen i dag er det, over hele landet, en stor og økende gruppe elever med innvandrerbakgrunn, og det er også en stor gruppe lærere som underviser disse elevene i

morsmål, men blant de vanlige lærerene er det svært få med denne bakgrunnen. Det er derfor viktig at det settes opp program som gir morsmåslærerne mulighet til å få kompetanse som vanlige lærere. Skolen trenger dem; innvandrerelevne trenger dem som rollemodeller og de vanlige norske lærerene trenger dem som kolleger.

Kan hende vil da mange morsmåslærere kunne låne ord fra Olaf H. Hauges dikt Draumen, som vi hørte under åpningen i går, og kunne si: "Eg drøynde at dører skulle åpne seg og at eg ein morgon skulle gli ein på ein våg, nei, gli inn på eit lærarrom som eg ikkje før viste om." Jeg har et forslag i tråd med dette.

Sonja Mandt Bartholsen, Landsstyret

Dirigenter, landsmøte

Takk Hill-Marta for et godt og inspirerende innlegg. Det er bestandig godt å høre på det.

Det er mange ting vi kunne nevnt, men det er et par ting jeg har lyst til å nevne spesielt. Det gjelder skolefritidsordningen. Skolefritidsordningen er som barnehager ett av hjertebarne som vi er nødt til å ta vare på. Men, som vi nå dessverre ser rundt i kommunene blir behandlet ganske forskjellig. Prisen foreldrene må betale varierer sterkt, likeledes kvaliteten.

Den nye loven sier en del om hvordan SFO skal være, også om retningslinjer for foreldrebetalingen, men ikke om noen øvre grense - selv om en tredeling foreldre-stat-kommune er nevnt. Det er heller ikke tatt noen konkret beslutning om arealer, bemanning etc, det viser seg derfor at SFO blir et veldig ulikt tilbud rundt om kring. Det er her også, som andre steder, kommunepolitikken som avgjør hvordan tilbudet blir, og prisen.

Jeg mener her, som foreldrebetalingen i barnehagen, at vi bør aktivt gå ut med en inntektsgradert betaling og også en søskenmoderasjon. Det har jeg også levert forslag på.

Prinsippprogrammet vårt sier noe om makspriser, fordelingsprogrammet sier at prisen ikke skal være ekskluderende, men jeg synes vi bør ha en mer offensiv holdning til det og si noe om det i fordelingsprogrammet. Skolefritidsordningen skal ikke bli et sted for noen få, eller en oppbevaringsplass, men et sted der barna er trygge når foreldrene er på jobb. Vi vil ikke ha tilbake de små nøkkelbarna.

Den andre saken jeg har lyst til å si noe om er satsingen på den høyere utdanningen. Det gjør at bosetningsmønsteret vårt er veldig variabelt og det medfører press i områder med mange studieplasser. Flere studentboliger vil frigjøre andre boliger for unge som skal etablere seg permanent, og privat profitt på boligene er ikke ønskelig.

Jeg håper at redaksjonskomiteen tar med seg signalene på dette, og at vi satser enda sterkere på studentboliger, og at det blir et mer fremtredende punkt i programmet enn det er nå. Forslagene fra kommunepartiene viser også at dette opptar mange.

Harald Moe, Troms

Dirigent, landsmøte

Dette landsmøtet har rettferdig fordeling som utgangspunkt for sitt arbeid de kommende år. Det temaet jeg tar opp, fiskeriene og fiskerinæringen, bygger på de samme prinsippene. Det er nettopp prinsippet om rettferdig fordeling som fra historisk tid har bært fram fiskeriene og den totale næringen til Norges viktigste eksportnæring, etter olje og gass.

Det er også rettferdig fordeling som har gjort det mulig å bebygge kysten og opprettholde den spredte bosetningen i vårt langstrakte land. Det er i både befolkningens og distriktenes

interesser, og i beste Arbeiderpartiånd, at dette prinsippet videreføres, sikres og forsterkes. Ikke bare i ord, men også i handling av dette landsmøtet.

Det er et tema i utkast til program jeg spesielt vil gripe fatt i, det er formuleringen på side 28 som omhandler råfiskloven. Kjære landsmøte, Arbeiderpartiet har viktigere ting å drøfte enn råfiskloven som gjennom mer enn 60 år har sørget for sikker, rettferdig fordeling langs kysten. Stryk formuleringen og setningen. Det blir ikke mer fisk eller sikrere tilgang på råstoffer ved å drøfte råfiskloven. Loven er i videste forstand garantist for så vel fiskeindustrien som fiskerene for rettferdig fordeling. Det være seg om det er lite eller mye fisk. Endringer i loven skaper ulikheter og tapere i distriktene, blant små og mellomstore fiskebedrifter og den lite mobile del av flåten.

Det er stikk motsatt av ønsket om rettferdig fordeling og økt verdiskaping i distriktene. Det er en utvikling som Arbeiderpartiet ikke kan være bekjent av, og slett ikke tjent med. Derimot er det fullt mulig å sikre industrien bedre forutsigbarhet i råstofftilgang og helårig sysselsetning ved å utnytte de muligheter som ligger i videreproduksjon av råstoff fra tradisjonelt fiskeri og oppdrett. Her har både industrien og myndighetene en utfordring, ikke minst med tanke på utviklingen av utnyttelse av biprodukter fra såvel den tradisjonelle som oppdrettsnæringen.

Anna Smestad, Akershus

Dirigenter, landsmøte

Vi vet alle at et godt arbeidsmiljø og trivsel på arbeidsplassen har stor betydning for arbeidsytelser, bidrar til godt samarbeid og er helseforebyggende. Arbeidsmiljøloven regulerer forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, men har i tillegg en rekke forskrifter når det gjelder det fysiske arbeidsmiljøet og det er også bestemmelser om det psykososiale arbeidsmiljøet.

Arbeidsplassen til elever og studenter omfattes ikke av arbeidsmiljøloven. Et enstemmig årsmøte i Akershus Arbeiderparti mener at elever og studenter må sikres grunnleggende rettigheter når det gjelder arbeidsmiljøet, og at arbeidsmiljøet også må omfatte dem. Jeg tror at dersom vi satser riktige ressurser, slik at vi kan få et godt arbeidsmiljø på våre skoler, både på det psykiske og det psykososiale, vil dette kunne bidra forebyggende når det gjelder den uro og vold som vi i dag opplever blant barn og ungdom. Vi må ta et krafttak, også for å forebygge helsemessig.

For å få dette til, så må dette lovfestes, for ellers tror ikke jeg at vi får det til. Dere har vel kanskje hørt om ordføreren som la alle skriv fra staten i en skuff, men han sa ingenting om at han brøt loven. Vi er kjent med at det nå foregår et utredningsarbeid med sikte på å oppdatere arbeidsmiljøloven, og vi ber om at dette vurderes i denne sammenhengen. Dessuten håper vi at vi snart får etterutdanningsreformen, og at livslang læring blir en del av det å være i arbeidslivet. Jeg har fremmet et forslag som er i tråd med dette.

Ivar Svensøy, Sogn og Fjordane

Dirigenter, landsmøtedelegater

Det gjelder omtalen av kapittel tre, fellestjenester gir utjevning, dette skal prøve å være et lite rop fra et lite fylke i vest.

Vi må gå sammen om å fordele den viktigste ressursen, personellkompetansen. Uten kompetent personell blir det ikke noe tjenestetilbud. Rekruttering er nøkkelordet. Det trengs en styring av helsepersonell til distriktene. Vi kan ikke basere driften av sykehusene våre på

legestafetter og turnuskandidater. Nå forventer vi at det blir tatt tak i stillingshjemplene til regionen til fordeling etter noen lunde rettferdige prinsipper.

Partikamerater, primærhelsetjenesten er grunnsteinen i helsetilbudet. Vi støtter innføringen av fastlegeordningen, men ved gjennomføringen må det sees på alle sider, som vaktbelastning, oppgaver ved sykehjem, skolehelsetjeneste osv. Jeg vil gjenta: partiet må fremme tiltak som styrer helsearbeiderene til beste for pasientene. Ta gjerne en kamp med fagforeningene til disse gruppene hvis profesjonsinteressene går foran samfunnsinteressene.

Å øke turnustjenesten kan være et tiltak, men turnuskandidatene er i opplæring og kan ikke, og skal ikke, berge distriktshelsetjenesten. Det er den erfarne legen med spesialistkompetanse i allmenmedisin som skal sikre folk i distriktene et fullverdig legetilbud. Det er like viktig at det blir opprettet en kvoteordning for primærlegene som for legene i spesialhelsetjenesten.

Til slutt vil jeg si litt om samordnede tjenestetilbud. Det må kunne gå an at ulike etater som sosialkontor, trygdekontor og arbeidskontor samarbeider nærmere enn en ofte ser i dag, slik at klienter ikke blir gjenngangerklienter. Førde kommune i Sogn og Fjordane har tatt til orde for et prosjekt der en etablerer et felles servicekontor for innbyggerne. Dette er et konkret prosjekt som er lett å føre videre.

Britt Solvik, Nordland

Dirigenter og landsmøte

Jeg leste med glede programmet for rettferdig fordeling, og jeg er også stolt av deg Hill-Marta, også i dag.

Jeg skal ta for meg sterke kunnskapsbaserte distrikt, fordi det er så vesentlig for å overleve som samfunn ute i distriktene og i nord. Vi trenger kompetansearbeidsplasser og rett kompetanse. Vi har ikke en nordlending å miste sørover, og vi vil gjerne ha tilbake de som er i utlendighet, både ungdommene og de som har tatt utdanning sønnafor. Vi tar også mot dere andre, både fra inn- og utland. Vi har et potensiale og vi har ressurssterke folk som vil, og vi har muligheter for ytterligere verdiskapning.

Utfordringene og virkemidlene står på veggen, nye tider, utdanning, utdanning, teknologi, kunnskap og nye muligheter. Fremover blir det uhyre viktig at vi styrer slik at vi har attraktive arbeidsplasser i distriktene og i nord, at vi har bredde i utdanning og høgskoleutdanningen, at vi har høgskoler som stimuleres til desentrale utbyggingstilbud i distriktene, at vi har en målrettet politikk for etablererstøtte - og husk på at de som nå skal starte IT-kunnskapsbaserte arbeidsplasser, de har egenkapitalen og produksjonsutstyret i hodet, og det er det ikke alltid like lett å få pantsatt eller få lån på. Vi må ha mer til forskning, og i nord kan jeg nevne områder som de maritime, romatmosfæren og telemedisin, og jeg hører til de i nord som mener at en infrastruktur for informasjon og kommunikasjon er like viktig som bruer og veier, men hvorfor skal ikke vi ha begge deler?

Vi trenger nå en langsiktighet og en forutsigbarhet i rammebetingelsene for oppbygging av kunnskapsbaserte distrikt. Derfor har, Hill-Marta, det er flott at Arbeiderpartiet vil ta hele landet i bruk, også der vi bor.

Sigurd Lein, Buskerud

Partivenner

Om oppmerksomheten rundt vold utført av ungdomsgjenger. Dette er blitt stemplet som et problem knyttet til tospråklige ungdommer, dette tror jeg er feil. Det finnes gjengvold hvor norskspråklige ungdommer er dominerende. Jeg tror ikke det finnes en eneste kultur i verden

som aksepterer bruk av vold til å løse konflikter, men det finnes heller ikke noen kultur som ikke har medlemmer som ikke av og til tyr til vold. Svikten kommer dersom voksenmiljøene ikke makter å korrigere og reagere mot ungdommene. Voksenmiljøet blir maktesløst dersom det er få tydelige voksne, enten fordi de er få i antall eller fordi de blir marginalisert - enten reellt marginalisert eller innbilt marginalisert, de tror det er større kulturforskjeller i behandling av ungdom enn det i virkeligheten er.

Ungdomsvolden må bekjempes gjennom bruk av politi, gjennom bruk av barnevern, men skolene tror jeg står sentralt, de bør få i oppdrag å støtte og ansvarliggjøre de voksne som tydelige oppdragere.

Tone Midttun, Aust-Agder

Dirigent, landsmøte

Forslag til program for rettferdig fordeling er godt, men umulig å gjennomføre hvis ikke kommunene blir satt i stand til å gjennomføre de oppgavene som ligger her og som er kommunenes ansvar. Det er nå krise i mange kommuner. Vi er kjørt i grøfta av høgere renter og et solid lønnsoppgjør. Vi har nylig gjennomført en seksårsreform som har resultert i økt gjeld i flere kommuner, og flere av de gamle skolene er nå omringet av rene brakkebyer der ofte seksåringene holder til. Vi er i gang med en eldrereform som er god og nødvendig, men jeg ser ikke for meg at det vil bli godtatt at vi legger de gamle og pleietrengende i moelvenbrakker. Hvis denne reformen ikke blir fulgt opp med tilstrekkelige midler, så vil garantert brakkebykolene bli permanente. Vi føler grunn til å være litt nervøse for dette når vi ser det kaos som råder i budsjettdebatten sentralt.

Det ligger her, til programmet, et forslag om at SFO skal være gratis for alle. Det er et godt forslag og jeg misunner den kommunen som kan ha råd til det. Vi må passe oss for å vedta ting her som bare kan ende i en rasering av tilbudet ute i kommunene. Forslaget som ligger om en reduksjon av egenbetaling til 10% i musikk- og kulturskoler bør bli vedtatt. Staten bør ta større ansvar for dette.

Lederen vår sa i går at vi fremover bør skrive kultur med store bokstaver. Da må vi legge forholdene til rette slik at også de som sitter nederst ved bordet har råd til å sende ungene sine på den kommunale kulturskolen.

Et kommunalt kulturtilbud til barn som bare de best stilte av oss har råd til er verre enn å ikke ha noe tilbud i det hele tatt.

Olav Söderberg, Møre og Romsdal

Dirigenter, landsmøte

Jeg vil snakke litt om industri, som vi må ha for å overleve og kunne fordele noe. Energinasjonen Norge har nå kommet i den situasjonen at vi har underskudd på kraft, selv i år med normal nedbør og temperatur. Vi må importere kraft fra kull- og kjernekraft, noe som er lite miljøvennlig. Norge er den femte største gasseksportøren i verden. I løpet av åtte år vil gassleveransene i Europa fordobles. Under 1% av norsk gass foredles i Norge.

Så lenge energien i gass blir utnyttet, så er det likegyldig for miljøet hvor i verden den brukes. CO₂-utslippene blir like store. For norsk økonomi og arbeidsplasser er det derimot ikke likegyldig. Miljømessig vil det ved produksjon i Norge være strenge regler for utslipp. Hydro har nå konkrete planer i utlandet, både for aluminiums- og kraftproduksjon. Det bygges nå kraftkabler til Europa for å importere kraft produsert på norsk gass! Vi eksporterer med andre ord gass og importerer strøm tilbake. Dette kan ikke være riktig. Det må være bedre å bruke

litt av gassen til produksjon av kraft i Norge, det vil være en miljømessig bedre løsning. For å kompensere for økte CO2-utslipp og holde oss til Kyoto-avtalen kan det blant annet reguleres med skogplanting. Nettotilveksten av skog bruker allerede i dag opp 70% av de totale utslippene fra fossile brennstoff i Norge. Men en fornuftig skogforvaltning kan CO2 opptaket økes med 4-5 millioner tonn per år. Dette samtidig med at norsk teknologi etter hvert gjør utslipp fra gasskraft og industri stadig mindre, så la oss få gasskraftverk i Midt-Norge. Støtt ellers forslaget fra Alf Daniel Moen, fremlagt i går.

Siv Tørudbakken, Landsstyret

Dirigenter, landsmøte

Rettferdig fordeling er utgangspunktet for at Hedmark Arbeiderparti ønsker å heise debatten om vitalisering av lokaldemokratiet. Som Hill-Marta sa, Arbeiderpartiet har det grunnleggende målet om likeverdige levekår i hele landet. Arbeiderpartiet har bygd opp en sterk velferdsstat og den skal vi være stolte av, men det er ulikheter på det offentlige tjenestetilbudet fra en kommune til en annen kommune. Derfor må vi ha en grundig debatt om hvordan vi organiserer offentlig sektor i Norge.

Vi har hatt en slik tro på en sterk nasjonalstat og øremerking fra stat til det lokale nivået. Men det er ikke slik at dette skaper likeverdige tjenestetilbud. Det er inntektsnivået som er det avgjørende for hva en kommune kan tilby sine innbyggere. Derfor er jeg glad for at Thorbjørn i sin avslutning i går og Hill-Marta i dag ønsker en åpen og grundig debatt om hvordan vi skal organisere offentlig sektor inn i fremtiden. For selv om kommunene har fått ansvar for flere oppgaver, som Hill-Marta sa, så er detaljreguleringen med lover og forskrifter fra Staten blitt stadig større, så jeg vil hevde at kommunesektoren ikke har fått større frihet i lokalpolitikken enn tidligere.

Det er spesielt to ting vi i Arbeiderpartiet må ta på alvor. Medlemssvikten og de som nå trekker seg fra lokalpolitikken. Vi må våge å stille mange spørsmål i en slik debatt. Er handlingsrommet for lokalpolitikk til stede? Det finnes om lag 5000 forskjellige statlige lover og pålegg til kommunesektoren. Stortinget prioriterer hva kommunesektoren skal gjøre, men ikke hva vi ikke skal gjøre når det blir stramme økonomiske tider, slik som situasjonen er i dag. Det skapes på denne måten enorme forventninger hos folk, institusjoner osv fra Stortinget når de prioriterer på denne måten, samtidig som man opplever at ressurser ikke strekker til.

Disse, og mange andre, spørsmål må vi i Arbeiderpartiet ha en grundig debatt om i hele organisasjonen i tiden fremover.

Terje Blomberg, Østfold

Dirigent, partifeller

En interessant ting i 1998, det er at det er det første hele året hvor innsatsstyrt finansiering har helårsvirkning. I 1999 ser vi, med det budsjettframlegget, eller de budsjettdebattene som pågår, at i 1999 så vil den samme posten i statsbudsjettet være den posten som går med flere hundre millioner i overskudd. Hvorfor det? Jo, fordi det er ikke mulig å stramme inn på rammetilskuddet samtidig som man ønsker å betale ut innsatsstyrt finansiering. Det som skjer i dag er at for 1999 vil rammetilskuddet bli redusert på en slik måte at man slipper å betale ut ISF i -99. Da har de noen hundre millioner til å bruke på andre formål, hvis det er det som er meningen, og det håper jeg det ikke er. For det er snakk om å vinne pasientene og øke pasientbehandlingen.

De siste to månedene, spesielt, så har Thorbjørn og Hill-Marta i TV-debatter gjentatte ganger framhevd helse og eldre, og det har de gjort på en veldig god måte. Da må det være denne salen som sørger for at de to vinner den debatten og at ikke de som har egne talkshow, gjennom Sentrum og Holmgang, som Carl I Hagen har, det er ikke det talkshowet som skal legge premissene for 1999 og framtiden, men det er disse to som deltar i den debatten og som skal sørge for at vi har en god eldreomsorg og at vi har en pasientproduksjon som vi kan være stolte av.

Karin Yrvin, Oslo

Kamerater

Jeg har lyst til å vise dere denne rapporten. Den er faktisk sjeldnere enn norske reker, som ble vist fram på talerstolen her i går. Det er nemlig en av de få utredningene som er gjort av konsekvensene av kontantstøtteordningen. Det er en undersøkelse hvor man spør småbarnsmødrene hva de egentlig ønsker. Den sier det vi har trodd. Det er de uten utdanning og uten inntekt som vil benytte seg av kontantstøtten. Fedrene vil ikke bli hjemme og 88% av de kvinnene som er spurt i rapporten, de prioriterer barnehage, 88%.

Vi har de riktige løsningene kamerater.

Det har skjedd en liten revolusjon i Norge. Jeg vet ikke om dere har fått det med dere, men pappa har kommet hjem. Det er 80% av fedrene som nå tar fedrepermisjonen sin. All forskning viser at det bra for barna å få pappa hjem. Det er gjort en undersøkelse på dette i Sverige, de hadde en barnehage som hadde lyst til å ansvarliggjøre fedrene litt, så de begynte å ringe til pappa og spørre, når barnet ble sykt, så sa de "Nå er barnet sykt, nå må dere ta ansvar". De fikk veldig mange rare svar, det ene var "Hvorfor ringer dere meg? Har dere mistet nummeret til moren?" Jeg tror at hvis vi får pappa hjem så vil ikke det svaret være slik når de ringer når barnet er sykt, da vil det være "Jeg kommer."

Fedrekvote er kanskje det viktigste likestillingspolitiske virkemiddelet vi kan sette i gang nå. Jeg tror det er veldig viktig for min generasjon, jeg sitter ofte på pauserommet på lesesalen og der sier guttene at "Barnet mitt er så kosete. Barnet mitt liker Nestle kyllingsuppe-barnemat." Jeg må jo si at jeg synes ikke dette er så veldig spennende, men jeg synes det er fint at menn og kvinner kan begynne å snakke om barneomsorg sammen. Jeg har lyst til at vi skal heise opp barnehagepolitikken og fedrekvoten i programmet for rettferdig fordeling, og jeg vil bare si at vi har de riktige løsningene. Vi har det småbarnsmødrene vil ha.

Jim Grande, Nordland

Dirigenter, partivenner

Den nye kursen Kjell Magne og sentrumsregjeringen staket ut, den ville gjort at han hadde kommet til å stryke ganske kraftig på båtførerprøven. Regjeringens kurs, med Senterpartiet på slep, fører til en uspiselig kommuneøkonomi som igjen fører til en elendighetsbeskrivelse og dertil fraflytting fra distriktene og nedbygging av tilbud over hele fjelen.

Dette er en fare for sosialdemokratiet, ingen vil være med i politikken bare for å bygge ned, og ikke opp. For å bli kvitt denne regjeringen må vi kanskje gi noen viagrapiller, slik at de reiser seg og går av.

AP's fordelingspolitikk er det som skal til for å gi sikre, trygge og langsiktige rammer for kommunene. Kommunesektoren må være med på omstilling, det er klart, men når det gjelder den offentlige sektoren så ber vi om at det ikke går på privatisering av offentlige tjenester, men en omstilling og LO må tas med på råd. Fram til omstillingene er gjennomført og

resultatene av de er bearbeidet må kommunene få midler til å stoppe nedbyggingen av tilbudene. For det er vanskelig å få tilbake ting som har forsvunnet. Løsningen som kommer at vi blir mer effektive må gå tilbake til kommunene slik at de får en gulrot for at effektiviseringen gir bedre utdanning og bedre velferdstilbud. Bl.a. så ønsker jeg at vi kan få noen tilskudd til oppstart av ASVO-bedrifter slik at de svakeste også kan få et tilbud.

For kystnorge ligger det store muligheter innen fiskeri og havbruk. Her er det viktig at staten ikke trekker ut midlene som behøves for å bygge opp videreformidling innen disse næringene, jeg tenker da på skatte- og avgiftspolitikken. Vi må gi vilkår slik at de får markedstilgang til EU.

Nå når det nærmer seg advent så håper jeg at ventetiden for Arbeiderpartiet snart er over, og at vi snart kommer i regjeringsposisjon.

Edel F Birkeland, Rogaland

Kjære landsmøtedelegater og kjære partiledelse

Jeg vil først skryte av dere i sentralstyret for dette forslaget til program for rettferdig fordeling. Skrytet til tross så har vi et avvikende forslag fra Rogaland. Det går på dette med kreftplanen, på side 18, på mamografi.

I Norge rammes hvert år ca 2000 kvinner av brystkreft i følge Kreftregisteret. Dr.med. Steinar Øster B Thoresen ved Kreftregisteret opplyser til fagbladet Bedre Helse at hvert år dør 800 kvinner av brystkreft. Hvis Kreftregisterets undersøkelses- og behandlingsprogram hadde omfattet hele landet, så ville hele 200 av disse blitt reddet.

Rogaland og Akershus har deltatt i dette prøveprosjektet siden 1995, og det er også nå satt i gang i Hordaland og Oslo. Dette gjelder kvinner mellom 50 og 69 år. Fra -99 skal Norge slutte seg til en europeisk undersøkelse som omfatter kvinner fra 40 til 69 år. Rogaland Arbeiderparti mener at dette tilbudet ikke bare må forbeholdes kvinner i de fire prøvefylkene, og et enstemmig årsmøte i Rogaland Arbeiderparti vedtok følgende: "Mamografiscreening utvides til å starte ved fylte 40 år og at den gjøres til en permanent ordning for hele landet."

Hill-Marta, side 28 - havbruksnæringens muligheter. Tenk om vi kunne fått til at alle de nye konsesjonene ble gitt til kvinner i distriktene! For vi vet jo så godt at det er kvinnelige etablerere som lykkes.

Så, helt til slutt, til AUF'erne. I går var dere fantastiske. Jeg vil si noe til dere helt på slutten: "Ihr seit unsere zukunft, wir sind undsere sjans"

Bente K Sognli, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte

Dette innlegget vil jo bli nokså amputert, men det passer kanskje bra i og med at det er helsevesenet jeg skal snakke om. Det er stadig flere av oss som uttrykker bekymring for det offentlige helsevesenet og det offentlige sykehusstilbudet, og i likhet med arbeidslivet er vi på vei mot en todeling av helsevesenet i Norge. Vi er i ferd med å få et tilbud til de som friske, som har penger, og et tilbud for kronikerene, mennesker med psykiske lidelser og de som har dårlig råd.

De som har råd, de kjøper seg ut av helsekøene med en helseforsikring som garanterer behandling ved private klinikker. Disse klinikkene, de rekrutterer spesialister fra det offentlige helsevesenet, bla ved å tilby bedre lønns- og arbeidsbetingelser. Jeg synes Arbeiderpartiet må ta et oppgjør med denne utviklingen. Vi må stå som garantister for at det skal eksistere et

likeverdig behandlingstilbud for alle, uansett hvor velfylt lommeboken er, hvilken diagnose du har fått eller hvor i landet du bor.

Vi har mange fine planer som skal realiseres i tiden fremover, kreftplanen, eldreplanen, psykiatriplanen for å nevne noen av de. Alle disse planene krever ressurser, ikke bare i form av penger og utstyr men også i form av mennesker og det er for tiden knapphet på menneskelige ressurser. Jeg er redd for at tilgjengelige personellressurser i helsesektoren blir ytterligere redusert ved innføringen av kontantstøtten.

Gjennomføringen av handlingsplanen for helse- og sosialpersonell blir viktig for bemanningssituasjonen i helsesektoren. Et virkemiddel som har vist seg å gi positive resultater i denne sammenhengen er desentralisert sykepleierutdanning. Kvinner som bor i distriktsnorge kan på denne måten få et tilbud om utdanning i nærheten av hjemstedet sitt. Bruk av IT er et viktig hjelpemiddel i et slikt tilbud, og fra mitt hjemfylke vet jeg det at et slikt tilbud virker. Kvinnene tar utdanningen og blir på hjemlassen sin og blir fortsatt bosatt der.

Grethe Fosli, Akershus

Dirigenter. partifeller

Husker du nyttårstalen din, Thorbjørn, i fjor. Da kom du med en gavepakke til idretten og idretten jublet. Men vi trenger ikke bare ordene, vi trenger handling. Blir det typisk norsk å være dorsk spurte LO, NHO og Norges Idrettsforbund på en konferanse her i høst. I går kunne vi lese i VG at ungdom er senere enn før, at de ikke gidder å gå på ski, at late ungdommer gjør skisporet til en aktivitet for spesielt interesserte og at de fleste ikke gidder å konkurrere.

Forskeren Per Egil Mjåvattn holder på med en rapport til Norges Idrettsforbund om barn og unges fysiske aktivitet. Nå er det ikke så mørkt som det høres ut. Barn og unge er nok litt mindre aktive, men de driver med andre aktiviteter enn det vi gjorde når vi var unge. Det er innendørsaktivitetene som dominerer og det er her utfordringen ligger. Det er for få anlegg i Norge, og det holder ikke at vi da i vårt program sier at vi skal vedlikeholde de vi har. Da når vi ikke de ungdommene som er opptatt av å holde seg i form, er opptatt av idrettslek, da når vi bare toppene, de som skal konkurrere.

Det må være plass innenfor idretten til de som bare vil ha det moro. Det skal ikke være slik at det kun er helsestudioer og de kommersielle aktivitetene som er det eneste tilbudet til disse gruppene. Da faller de fra, de som ikke kan betale.

I går var det flere innlegg om barn og unges oppvekstvilkår. Leste dere Dagbladet i går, intervjuet med Fernando Ramirez, toppsprinteren vår, som bruker idretten i aktiv kamp mot volden, så idretten er et bra tilbud, og vi må følge opp og gi den gode vilkår.

Ole Edvard Bjørnstad, Hedmark

Kjære landsmøte, kjære Hill-Marta

Jeg er glad for at Arbeiderpartiet er det partiet som tar generasjonskonfliktene på alvor. Vi må erkjenne at det er forskjeller mellom generasjonene. Det har Arbeiderpartiet tatt opp, det har Arbeiderpartiet ønsket å gjøre noe med og det er bra. Det er det eneste partiet i Norge som har tatt denne debatten på alvor. Det oljefondet, det er jo også snakk om fordeling mellom mennesker.

Men, jeg vil litt lenger enn dere har lagt fram i programmet som det ligger nå, til vedtak, og det gjelder på to områder. Det ene er innenfor bolig. Jeg må bare innrømme at jeg synes at boligsituasjonen i Oslo minner mer om pokerspill enn det er et rettferdig marked der man går inn og ut. Nå er det slik at generasjonen før meg har fått subsidierte boliger, har fått mulighet

til å komme billig inn i boligmarkedet og selger seg ut til høye priser og kan kjøpe seg videre oppover. Det er også slik at jeg var veldig heldig når jeg gikk inn i boligmarkedet i Oslo. Jeg kjøpte meg inn for ca 40% av den summen som boligprisene er på i dag, og det er fire år siden. Jeg vant i pokerspillet, en del av vennene mine vant ikke i pokerspillet. De investerte ikke i leiligheter for de hadde ikke penger til å sette i kausjon. Jeg hadde noen foreldre som sa at vi stiller kausjon for deg Ole. Jeg er vinner fordi jeg har noen som har backet meg opp, og det er en privatisering av velferd i Norge som er i ferd med å skje og det må vi gjøre noe med. Det må en sosial boligbygging, en sosial omstilling innenfor boliger for å gjøre noe med det.

Derfor støtter jeg dissensen i programmet, som er en styrking av det andre.

Det siste er også den urettferdigheten i forhold til studielånsrente. Dere hadde en politisk styrt studielånsrente, en ganske lav studielånsrente, som nå er fjernet. Vi må få den tilbake.

Kjell Eldegard, Sogn og Fjordane

Dirigenter, landsmøte

Jeg vil snakke om kommuneøkonomien, ikke i et makroperspektiv, men kanskje litt mer mikro, litt mer direkte, litt mer konkret.

Det jeg vil snakke om først er noe som heter selskapsskatten og den omleggingen som skjer nå i '99. I en del kommuner, bla i min hjemkommune, så vil det slå ut på de kommunale inntektene, rimelig kraftig. Min hjemkommune er Årdal, for øvrig en av 71%-kommunene dine Thorbjørn. Der har vi en hjørnesteinsbedrift som sysselsetter omtrent 40% av arbeidstakerne i kommunen. De sysselsetter stadig færre, det fører til mindre skatt fra personinntekter. Denne arbeidskraftreduksjonen skjer gjerne ved at hele funksjoner i bedriften blir flyttet til sentrale strøk. Det gir som virkning at bedriften blir mindre attraktiv for lokalsamfunnet. Samtidig båndlegger den bedriften store deler av næringsarealet, som gir forholdsvis lite rom for nye etableringer.

Tungindustrien er en belastning både på omgivelser og på arbeidstakere. Spesielt det siste kan komme i form av senskader, jeg nevner halvastma, som i sin tur vil medføre et forholdsvis høyt behov for omsorgstjenester. Samlet sett er dette virkninger som storsamfunnet eller virksomheten bør erstatte. Dette vil jeg be om at våre folk i Stortinget ser på, og at de gjør noe med det når de skal se på kommuneøkonomiproposisjonen til våre. De momentene jeg nevnte nå må vektlegges.

Bendiks Harald Arnesen, Stortingsgruppa

Partifeller

Jeg vil starte med å sitere fra de første linjene i heftet om rettferdig fordeling:

“Arbeiderpartiets mål er å sikre likeverdige levevilkår, slik at alle får størst mulig frihet til å leve et liv i samsvar med egne ønsker og behov.” Det er en strålende formulering, etter min mening.

Kommunene tar seg av de fleste velferdstilbud har vi hørt. I dag hører vi på møtet at våre partifeller, som ivaretar kommunepolitikken, sier at oppgavene umuliggjøres av en dårlig kommuneøkonomi. Ja, mange hevder at de må begynne å kutte i lovpålagte oppgaver. Dette er situasjonen som foreligger etter at sentrumsregjeringen har lagt fram sitt første ordinære budsjett.

Noe er galt når 200 grendeskoler i landet er truet av nedlegging. Et stort antall unger må reise lange strekninger med buss, på dårlige veier som vi har hørt, og med båt for å komme til skolen. Dette kalles effektivisering. Dette dreier seg om barnas rettigheter, om arbeidsmiljø,

om utdanningstilbud og om bosettingen. Hvor er barnministerens omtanke for ungene, foreldrene og distriktene i denne sammenhengen?

Kommunes økonomi påvirker også størrelsen på de egenandeler som gamle, funksjonshemmede og syke mennesker må betale for å komme gjennom hverdagen. Mengden av egenandeler er nå så stor at ingen kan svare på hvordan dette slår ut for betalerne. Egenandelene blir oppfattet som skatt på sykdom og funksjonshemming. Det er ikke en rettferdig fordeling når de svakeste, med de minste inntektene, skal betale mest av sin inntekt til fellesskapet. Her er vi ved kjernepunktet i det som kalles fordeling.

Terje Hermansen, Hordaland

Dirigent, gode landsmøte

Jeg tok med meg en pakke bamsemums jeg, for jeg regner med alle vi i denne salen har hatt erfaring med å fordele en slik pakke. Enten vi er foreldre, besteforeldre eller har vært unger selv, så er kanskje en slik godtepose, den er lørdagsgodt. Den skal fordeles, eller skal den utdeles? Det er spørsmålet. For det er vel det som er forskjellen på en rettferdig fordeling, fordeler vi eller utdeler vi. Jeg mener at vår definisjon - yt etter evne og få etter behov - er det som gjennomsyrer dette programmet. Vi skal ha likeverdige tilbud over hele landet. Vi skal ha kunnskap, ny teknologi, vi skal ha kommunikasjon. Vi skal ta hele landet i bruk.

Men, hvordan skal vi gjøre det? Skal vi fordele eller skal utdele? Er det de samme virkemidlene som skal brukes alle steder? Er det de samme virkemidlene i hovedstaden som i distriktsnorge? Jeg tror nok forsamlingen er enig i at svaret er nei. Da må vi være villige til å sette i verk forskjellige virkemidler. Vi må ha distriktpolitiske virkemiddel. Jeg ser på trafikk. Bensinavgifter, miljøproblemer i de store byene. Er virkemidlene de samme for å oppnå kollektiv transport i Oslo som i distriktsnorge? Er bilen en pest og en plage på de ytterste øyene eller er den til glede?

Når det gjelder det jeg ville ha, så går det på fordeling av barnetrygden. Jeg føler at barnetrygden er et område der vi ikke har sett kritisk fornyende på. Jeg synes vi utdeler alt for mye. Jeg synes vi skal se på andre måter å gjøre det på. Det er ikke riktig at noen kan sette barnetrygden på bankbok og ha gratis utdanning resten av livet, uten å ta opp studielån, mens andre sliter seg i hjel.

Denne kan sentralstyret få til utdeling.

Hildegunn Jorunn Arntzen, Nordland

Kjære landsmøtedelegater, kjære Hill-Marta

Det var et knakende godt programforslag, og et knakende godt innlegg. Jeg vil ta for meg infrastrukturen i distriktene, for jeg mener at det er så sentralt og det er helt avgjørende for å skape vekst og vekstkraft i distriktene. Vi må ha en infrastruktur som er framtidsrettet.

Steinar Dreyer fra Troms illustrerte glimrende problemene innen samferdsel i distriktsnorge. Vi må huske at vi har ikke jernbane i store deler av Nord-Norge. Vi har kun en vei som går ut til markedet. Er det for mye forlangt at den ene veien som går ut til markedet er fremkommelig hele året? Slik at ikke råvarer og utstyr stopper opp når de skal inn til bedriftene og at eksportvarene stopper opp i teleløsningen når vi skal skipe de ut. Vi har bare den ene veien. Eller er det viktigere at andre områder i landet først skal sikres en firefelts vei, slik at det går 20 år før vi får den ene veien framkommelig? Det handler om prioritering.

Oslo, Akershus og Østfold var veldig aktive på talerstolen i går, i forhold til sine samferdselsproblemer. Vi skal ha forståelse for storbyproblemer, men da må også de ha

forståelse for de problemene som er i samferdselen i distriktsnorge, og at vi sikres en minimumsstandard på veiforbindelsene.

Jeg har foreslått i programforslaget at vi tar inn som kriterium dette med verdiskapning på samferdsel og veitbygging, ikke bare nytte/kostprinsippet. For gapet på samferdselssektoren har økt distriktene mellom.

Ellers er det også et sterkt behov for å modernisere og oppruste Nordlandsbanen og Ofotbanen. En SV'er i fylkestinget i Nordland har sagt at det er østeuropeisk standard, jeg går ikke god for karakteristikken, men det sier litt om problematikken.

Tom Pape, Oslo

Landsmøte

Takk Hill-Marta Solberg for en inspirerende og tankevekkende innledning. Jeg hadde ikke tenkt å snakke om AS, men siden du nevnte det så synes jeg nesten at jeg har lyst til å knytte noen kommentarer til det.

Du sa at vil Oslo gjøre dette, så får de lov til å gjøre dette. Jeg antar det var å tydeliggjøre en forvaltningsmessig dimensjon, enn det var et veldig kraftig signal til landsmøtet om at dette var en carte blanche marsjordre. Vi er kritiske, i Oslo, til dette forslaget, og jeg vil understreke, det er altså Høyre-byrådet i Oslo som har fremmet dette, i den grad noen skulle være i tvil om det. Vi mener at modellen ikke passer. Den passer ikke i det området. Det er flere grunner til det. En enkel er at i et AS så gir eier fra seg vesentlig styringsrett, og det av en grunn, grunnen er at markedet skal gi de styringsimpulsene som på en måte gjør at selskapet skal gjøre det det gjør. Det har vi ikke. Vi har ikke noe helsemarked i Norge, og vi vil ikke ha det heller. Det er en av hovedgrunnene til at vi mener at denne modellen er dårlig.

I tillegg mener vi at den passer veldig dårlig for en del av de helsereformene som vi akkurat har satt på kartet. Som for eksempel den nye regionsmodellen, hvor et AS ikke vil passe inn i den form for funksjonsfordelingsdebatt som vil finne sted på politisk nivå. Dette vil skape skurer i en ellers god modell.

Er det et rent Oslo-anliggende? Nei, det er ikke det. For hvis dette blir valgt i Oslo, så blir det valgt over hele landet. Trolig. Det vil i hvert fall skape foki på feil deler av debatten innenfor helsevesenet. Vi er nå inne i et løft hvor problemet ikke er at vi styrer politiske, men hvor problemet er at vi styrer på feil nivå og på feil vis. Der har vi store utfordringer, vi er nødt til å finne nye modeller å styre sykehusene på. Men at vi skulle velge den som faktisk avviker all styring, det synes ikke vi er riktig.

Hans Egil Andreassen, Østfold

Kamerater

I arbeiderbevegelsen har vi alltid forstått at kunnskap er makt. Det er viktig at vi fordeler både kunnskapen og makten. En måte vi kan fordele kunnskap på er å sikre alle lik rett til utdanning. Arbeiderpartiet har gått i bresjen for enhetsskolen, vi har gått i bresjen for Reform 94 og vi har gått i bresjen for distriktshøgskolene. Vi har hatt som mål at lånekassen for utdanning skulle være en sosialpolitisk fordelingsinstitusjon. Studenter skal selv finansiere en del gjennom lån og samfunnet finansiere en del gjennom stipend.

Kjære landsmøte. Utdanning er en så viktig samfunnsoppgave at det ikke kan overlates til markedet å bestemme prisen på den. Når markedet bestemmer studielånsrenten så rammer det ungdom på en urettferdig måte. Det må være storsamfunnets oppgave å fordele mulighetene

til utdanning. Derfor må størrelsen på studielånsrenten bestemmes av våre folkevalgte. Vi må nå ta tilbake lånekassen som et virkemiddel i fordelingspolitikken.

Landsmøte, vi vet av erfaring fra det århundre som nå ligger bak oss at vi ikke kan overlate til markedet å fordele goder. Kunnskap er også makt i fremtiden. Den makten må fordeles. Det gjør vi ved å sikre lik rett til utdanning, og da må studielånsrenten bestemmes av politikerne.

Henrik Ravndal, Rogaland

Dirigent, landsmøte

Der er godt at et parti er godt utrustet når det gjelder gode ledere.

Jeg skal prøve å ta opp flere ting, men det blir bare i stikkords form. Grensehandelen er nevnt, på 6,5 milliarder. Det er en dårlig distriktspolitikk og fordelingspolitikk.

Jordbruk. I dag styres bøndene av politikere og visestatsminister fra annerledeslandet og det vil over tid gå galt. Derfor må Arbeiderpartiet ta de nødvendige grep slik at en får i gang en helt nødvendig omstilling til mer rasjonelle driftsenheter og billigere jordbruksvarer. Overføringene kan godt vurderes i den hensikt at man stimulerer mer til lett industri og turisme ute i distriktene.

I forbindelse med EU-debatten ble det bevilget en del penger til næringsmiddelindustrien, ca 900 millioner, det var for at en skulle gjøre forbedringer i næringsmiddelindustrien som også skulle føre til en billigere produksjon og derved billigere matvarer. Det er på tide å evaluere dette og se hva de pengene er brukt ti. Om de er brukt til en økning i kapasiteten eller i utbetalinger til eierne.

Til slutt skal jeg ta opp forslaget til Ålesund, 1.12, der de tar opp forholdene for en del av de som eventuelt er uføretrygdede eller har andre handicap, og jeg synes det er en rimelig rett at samtlige som ønsker å drive med politikk har de samme vilkårene.

Erling Stadheim, Sogn og Fjordane

Rettferdig fordeling handler ikke bare om fordeling mellom enkeltpersoner, men også mellom sentrale strøk og distriktene. Det er ikke, jeg understreker rettferdig, fordeling at distriktene har vesentlig høyere kraftpris enn sentrale strøk. Fordi vi alle er med og betaler på stamveiene, sentralnettet, men utjevningene skjer ikke på lokal- og regionalnettet.

Det er heller ikke rettferdig fordeling når store selskaper som Hydro og Elkem, etter å ha skapt verdier for seg selv og distriktene med ressurser fra nettopp distriktene, nå bygger ned virksomhetene i distriktene for å investere verdiene helt andre steder.

Tone Aasterud, Landsstyret

Dirigenter, landsmøte

Jeg synes det er et flott dokument som ligger foran oss, men jeg savner to setninger. Jeg har seks punkter som jeg ønsker å få tid til å si her. Det gjelder likestilling mellom de som arbeider turnus i kvinnedominerte yrker og de som jobber skift i mannsdominerte yrker. Hvorfor i all verden skal de som jobber turnus jobbe 1,9 timer mer per uke, året gjennom, det kan jeg ikke fatte. Jeg blir mer og mer fortvilet og jeg blir mer og mer flau når jeg står på stands under valgkamper og messer, hvor vi står og sier hvor flinke vi er til å fremheve likestillingen. Det har vi vært, men vi må også ta dette grepet.

Jeg har lagt frem et forslag som sier at turnusarbeidende i kvinnedominerte yrker og skiftarbeidende i mannsdominerte yrker skal ha samme ukentlige arbeidstid. Derfor må arbeidsmiljølovens §46 nr 3 og 4 endres. Da sier alltid gutta i LO at dette er et tariffspørsmål,

det er det ikke, mener jeg, og jeg har seks punkter som sier noe om hvorfor det ikke er et tariffspørsmål.

I fjor, ved alle landets sykehus, i alle fylkene, ble det sendt ut brev til personalsjef og direktører om at det skulle forhandles slik at vi kunne få 35,5 - at vi skulle gå ned til det.

Tredelt turnus skal sidestilles. Da sier de at det er ikke et forhandlingsspørsmål. Så ble det sendt til arbeidstilsynet i alle fylkene. De kom tilbake med en gang, arbeidsmiljølovens paragraf gir ikke rom for å sidestille disse to vakttypene. De lyver vel ikke, alle disse folkene?

Jeg henstiller til å stemme for det forslaget.

Roger Hansen, Finnmark

Dirigent

Vi har fått nedsatt en verdikommisjon med en ny leder som kjenner godt til fallskjermer, opsjoner og sjekker stillet til meg selv. Hvem har mest bruk for denne verdikommisjonen, de som lyver, de som bedrar eller begge deler?

Kommunikasjon. Sentrumsregjeringen lovde følgende: 600 millioner mer enn AP til stammveier. Resultat: 10 millioner. 3000 millioner til riksveier. Resultat: 10% mindre. 300 millioner mer enn AP til havner. Resultat: 8 millioner mindre. 1000 millioner mer enn AP til luftfart. Resultat: Man ligger langt under rammen i trafikkplanen. Og så videre.

Hvem har behov for verdikommisjonen? Det har Bondevik og regjeringen, til indre medisinsk bruk. I Lysebuerkjøringen loves satsing på kollektivtrafikk. Medisinen er å skjære på fylkeskommunens budsjett. Skal pengene hentes fra sykehus og skoler? Alt er løgn og bedrag.

I Finnmark lovde de borgerlige 1 milliard i vegplanen. Resultat: 190 millioner, fordelt på stam- og riksveger. At Bondevik arbeider i evighetens perspektiv er velkjent, men at Nortjønnevegen, Havesundvegen og Stalogardo skal følge skal følge vegen i evigheter, det er drøy kost.

Thorbjørn, i dagens situasjon, hvor det kreves ansvar må du også samarbeide med fanden selv. Lykke til.

Karen Kristine Friele, Oslo

Dirigent, ærede ledelse, kjære landsmøte

Livets suverenitet er en saga blott. Forskere og vitenskapsmenn har blitt delaktige i det ansvar som tidligere fullt og helt var overlatt selve livet. I dag pågår kampen for å knekke den genetiske koden. Innen fem år vil vi ha fått kartlagt alle genene våre, innen år 2005 alle sykdommer. Gen- og bioteknologien har revolusjonert medisinen. Bedre og bedre kunnskaper gir enda bedre muligheter til å forebygge, behandle og forhindre lidelser og sykdommer. Dette utelukkende til menneskets beste.

Men også denne teknologimedaljen har noen skremmende baksider. En av de er risikoen for at enkeltmennesket skal fratras bestemmelsesretten over egne gener. En annen at testing av sykdommer skal føre til testing på normalegenskaper, varianter og legninger. En tredje er risikoen for genterapi på kjønnceller.

Hvor skal grensene gå for bruk av ny viten? Hvem skal sette grensene? Kan vi hindre rasehygieniske holdninger som kan føre til manipulasjon og misbruk? Hvem skal bestemme hva som skal tillates? Hva slags samfunn vil vi ikke ha?

Vi vil ikke ha et Norge utelukkende beboende av slanke, medgjørlige, intelligente funksjonsfriske. Vi vil ikke ha et samfunn som kvitter seg med gener og arveanlegg som virker støtende. Vi vil ikke ha et samfunn hvor varianter er det verste som finnes. Kort sagt, vi vil ikke ha et samfunn hvor hensiktsmessighet og etikk peker hver sin veg. I et slikt Norge blir menneskeligheten taperen.

Aud Opheim Lygre, Hordaland

Kjære landsmøte

Det står i det glimrende programmet at PC-tettheten per elev i grunnskolen skal økes. Ja, dette er viktig, men det er ikke nok å gi elevene god tilgang på PC dersom lærerne ikke har datakunnskaper. Da kan vi risikere barn som driver ørkesløs vandring rundt på Internet uten å få kunnskap. Da kan vi risikere at barn tror at alle opplysninger som finnes på Internet er sanne. Derfor blir læreren mer viktig enn noen gang. Ikke som tradisjonell kunnskapsformidler, men som veileder, kildekritiker, kommentator og verdiformidler i barns bruk av IKT.

For at læreren skal kunne gå inn i disse nye lærerrollene må han bli personlig databruker, men bare de med stor interesse blir det dersom 10-15 lærere må dele en PC. Mener vi noe med IKT-satsing i skolen og mener vi at pedagogisk bruk av IKT er viktig, så må vi gå inn for øke PC-tettheten også for lærerne.

Så over til etter- og videreutdanningsreformen. Ett av hovedprinsippene er at utdanning skal flyttes ut dit hvor den voksne er, både i arbeid og i fritid. Dette har jeg virkelig tro på. 70-80% av Norges befolkning har ikke høyere utdanning, men de både ønsker og trenger ny kompetanse. Dette programmet har god profil på høyere utdanning, men jeg savner noe her om ansvar for faglig påfylling for hjelpepleiere, vaktmestere, renovatører og alle andre som utøver viktige samfunnsfunksjoner. Mange små og mellomstore virksomheter og små kommuner er for små til å lage alt fagstoff selv. Vi må unngå kompetanseskiller, og jeg har levert forslag om utarbeidelse av faglige rammeplaner for denne store gruppen nordmenn som ikke har høgskoleutdanning.

Sølvi Lillejord, Hordaland

Dirigenter, landsmøte

Jeg har levert et tilleggsforslag til programmet for rettferdig fordeling, og er her for å begrunne det.

De siste fire årene så har jeg forsket på spesialundervisning. Jeg har intervjuet elever som har spesialundervisning i videregående skole. Jeg har altså snakket med elever som er 16-17-18 år og som har hatt spesialundervisning hele sitt liv. Disse elevene har stort sett vært tatt ut i norsk, engelsk og matematikk for å få mer norsk, engelsk og matematikk. Det disse elevene har lært er gjennomgående at de har store problemer med å lære. De har lært at de ikke kan lære.

Prinsippet om tilpasset opplæring er nedfelt i de nye læreplanene våre. Det vi er nødt til å begynne å jobbe med nå er at dette med å tilpasse opplæringen etter den enkeltes forutsetninger handler også om spørsmål som grenser mot menneskeverd, ikke bare om å kjøpe inn staveprogram for dyslektikere. Læring og undervisning må i mye større grad bli en kollektiv oppgave som den enkelte skole besitter. En oppgave som lærerne i fellesskap må løse sammen med skoleledelse, elever og foreldre. Dette handler om å jobbe med skolekulturen, og jeg ble veldig glad - Thorbjørn Jagland - da du presiserte i går at vi må sette søkelyset på skolelederne. For dette får ikke vi til hvis vi ikke trekker skolelederne

forpliktende med i et arbeid som går ut på å utvikle en modell for skolevurdering. Denne modellen må vi utvikle på Arbeiderpartiets premisser, til den skolen som vi har utviklet, som bygger på de idealene vi har og vi må lage en modell som har grenser mot Høyres ønsker om skolevurdering, som jeg frykter vil bygge opp under en skole som vi ikke ønsker oss.

Tore Nordtun, Landsstyret

Dirigenter, partifeller

Vi har nå for oss, og er i en debatt om program for rettferdig fordeling. Det jeg vil diskutere er fellestjenester og det er likeverdige muligheter.

Fellestjenestene har vært søylene i det praktiske utførende liv for oss i Arbeiderpartiet, og som folk har oppfattet som tryggheten. Men jeg føler at vi står ovenfor store utfordringer der, og Hill-Marta var særdeles godt inne på det i sitt innlegg. Det er nemlig forvaltningsnivåene, det er kommuneforvaltningen, det er fylkesforvaltningene, det er staten. Det er nemlig disse forvaltningsnivåene som skal ivareta tjenestene for å få trygghetssøylene på plass. Jeg føler nå vi må kunne ta nye grep og se inn i fremtiden på en bedre måte enn det vi har gjort. Vi må se på grensene, både fylkeskommunenes grenser og kommunegrensene.

Hvorfor? Jo, fordi på tvers av disse grensene må vi utvikle samarbeidsformer som gjør at det kan være fellesskap om næringsutvikling og samferdselspolitiske spørsmål, om skole, undervisning osv. Vi ser det nå i fylke etter fylke, hvor vi har kommuner som, heldigvis, har en god økonomi på grunn vannkraften. Vi ser det i fylker hvor nabokommunen til denne vannkraftkommunen har gode muligheter fordi vi gjennom rikspolitiske vedtak har virkelig gjort store bedrifter i denne kommunen, som gir mye eiendomsskatt og så har vi lutfattige kommuner i midten.

Dette oppfatter folk som dypt urettferdig og at vi ikke tar skikkelige fordelingspolitiske grep. Folk sier "Betaler vi skatt? Betaler vi avgifter?" Men det er en dyp urettferdighet når det gjelder de sosiale tjenestene og trygghetsfølelsen de føler. Da må vi også være villige til å ta nye grep i den kommunalpolitiske forvaltningen og sette skapet på plass slik at folk ser at vi ikke rir isolerte kommunalpolitiske kjepphester, men ser regioner i sin helhet.

Eva Ulriksen, Nordland

Kjære landsmøte

Jeg har forstått at her er det best å holde seg nært mikrofonen for å bli hørt.

Kjære Thorbjørn, kjære Hill-Marta. Det er artig å si Thorbjørn, slik vi sa Gro for noen år siden. Før sa vi jo "han Jagland". Først skal du få en hilsning fra ei datter jeg har på 15. "Stå han av, stå på!" En datter som jeg har på 22 "Lykke til i høst."

Hill-Marta, du er god. Programmet er godt, men jeg savner noen flere linjer om noen Norges nest største eksportnæring. Det er for lite. Kort sagt skal jeg nevne noe om fisk, fiskemuligheter og fiskerenes muligheter. Jeg har satt opp noen få punkter.

- Ja til rekrutteringskvoter for ungdom under 25.
- Ja til lånemuligheter for ungdom i SND, uten at de er nødt til satse millioner og kanskje går konkurs før de står på dekket.
- Ja til at kvinnene skal få overta også kvotene, ikke bare lånegjelden, når mannen faller fra. Jeg er en av de som kommer til å sitte igjen med en båt verd 1,5 millioner når mannen min eventuelt en gang faller bort.

- Nei til enhetskvoter. Dette skaper kunstig høye priser på båtene og de rettighetene som finnes.
- Nei til fritt fiske for båter under 10 meter. En som har en stor båt, han kan jo ha mange små, hvordan blir det da med den store felleskvota?
- Se på lærlingeordningen i båtene. Er det rekruttering at til lærlingene som står ved siden av en mann som tjener kr 3000,- dagen, skal kr 8000,- i måneden?
- Stol ikke for mye på forskerne, de forsker bort og de forsker fram fisken etter som det passer. Slik har en jo forstått det når forskningsbåten ligger på siden av en stor båt og han kan ikke få noen ting, mens fiskebåten får en masse fisk.
- Gi de små og mellomstore båtene muligheter.

Slik bevarer vi distriktene og kan få bygd opp den nedbygde fiskeindustrien langs kysten.

Pål Martin Sand, Oslo

Kjære landsmøte

Jeg heter Pål Martin, er 22 år, gutt, bor i sentrum av Oslo. Jeg er dermed en av de som har størst grunn til å frykte den økende volden i samfunnet. Jeg mener at vi trenger mer synlig politi i gatene. Det er riktig, det er enkelt, men det er bare en brøkdel av løsningen på voldsproblemet.

Det er nok flere enn meg her som husker tilbake til de barna i barnehagen som var slemme og alltid trakk grensene litt for langt. Jeg ble ikke overrasket da jeg hørte at det var nettopp disse som nå er blitt kriminelle ungdommer. Allerede som tre-fireåringer så vi hvor problemet lå, og det er selvsagt her innsatsen må settes inn.

Siv Jensen har sagt at forebyggende arbeid, det dreier seg stort sett om å gi de kriminelle en klapp på skulderen. Det skal selvsagt reageres på kriminelle handlinger, men det er faktisk slik at mange av de kriminelle har aldri fått en klapp på skulderen gjennom oppveksten, og det er riv ruskende galt. Derfor må vi ta ansvar for at disse får en klapp på skulderen før de blir kriminelle. Vi må ha en skole som sørger for at ungdom går ut med en tro på seg selv. Der ungdom er med på å skolemiljøet. Vi må satse på fritidstilbud for ungdom. Vi må satse på et styrket sikkerhetsnett gjennom bedring av PP-tjeneste og barnevern. Vi må ha bedre integrering og vi må satse på storbyen, hvor voldsproblemene faktisk er størst.

Dette er ikke en sak som kan overlates til storbyen alene, her må det et nasjonalt løft til. Vi må innse at voldsproblemene aldri kan løses på en enkel måte. Derfor må Arbeiderpartiet fremover i første rekke satse på at barn og ungdom får et trygt, et bredt og et utfordrende oppvekstmiljø.

Aase S Hovland, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte

Brød og roser sa partilederen i går. I kulturlivet er det der ofte omskrevet til brød og sirkus. Vi må ha litt sirkus også, for vi må ikke glemme kulturen midt oppe i alt det nødvendige vi trenger. Jeg har febrilsk sett litt bak meg på veggen her, men jeg finner ikke kultur på en eneste av de plakatene som henger der.

I fjor besøkte totalt 9,1 millioner mennesker norske museer. Det gjør de til et av de aller mest populære kulturtilbudene her i landet. De utgjør dermed en ryggrad i norsk kulturforvaltning. Til sammen representerer museene en enorm kunnskap om vår egen og andres kultur.

Museene er unike møteplasser når det gjelder forståelse av fremmede kulturer og er gjennom sin formidling med på å bygge forbindelseslinjer mellom nordmenn og innvandrere. De er samtidig et viktig bidrag til reiselivsnæringen.

I dag er de sentralt beliggende museene langt bedre faglig rustet til å påta seg nasjonale oppgaver enn distriktsmuseene. Når det gjelder de nasjonale museene går omtrent halvparten av det samlede statstilskuddet til museer i Oslo. På tross av at de langt fleste nasjonale museene ligger andre steder i landet. Denne ulikheten må rettes opp slik at museene blir satt i stand til å utvikle tilstrekkelig profesjonalisering når det gjelder innsamling, bevaring og forskning, og på sikt økt aktivitet når det gjelder spennende og tidsmessig formidling - også når det gjelder museumsnettet.

Det vil i fremtiden bli stadig viktigere å opprettholde museer der våre barn og barnebarn, på en spennende og tidsmessig måte, kan gis anledning til å studere sin egen historie, sine røtter.

Knut Elgsaas, Oslo

Dirigent

Oppsal Arbeiderpartilag har fremmet forslag om å styrke arbeidstakerenes innflytelse i private og offentlige bedrifter og virksomheter. Eierstrukturen i bedrifter, i Norge og Europa, har de siste 30-40 årene blitt endret. De fraværende eiere, eiere som bare ser på sine aksjeposter som en ren finansiell plassering og som ikke har noen lojalitet eller interesse for arbeidstakerne eller de lokalsamfunn der bedriften befinner seg, har fått økt innflytelse. I de fleste multinasjonale konsern og i mange større nasjonale bedrifter har de en dominerende innflytelse i dag. Slike fraværende eiere er bare opptatt av en ting, profitt - ofte svært kortsiktig profitt. For disse eierne er de ansatte bare en utgiftspost som bør være lavest mulig. Vellykketheten til topplederne i bedrifter til disse eierne måles ofte etter hvor store reduksjoner de klarer å gjennomføre i antall ansatte.

Konsekvensen av denne utviklingen merkes i dag over hele verden. Vi opplever det også i Norge når lønnsomme bedrifter legges ned og flyttes til utlandet fordi overskuddet der blir høyere på grunn av lavere lønninger og på grunn av subsidier. Det er nødvendig å treffe tiltak som kan svekke makten til denne uansvarlige kapitalisme, og et viktig virkemiddel er å styrke innflytelsen til de ansatte og til de ansvarlige kapitaleiere. De ansatte vil faktisk høre til denne gruppe eiere, de vil være stabile og langsiktige eiere. De vil også ha sterk interesse av å sikre og styrke arbeidsplassene der bedriften i dag driver sin virksomhet.

Rettferdig fordeling i samfunnet forutsetter også en rettferdig fordeling av makt og innflytelse i bedriftene. Arbeiderpartiet bør sammen med fagbevegelsen sette igang et arbeid for å styrke dette. Tiden er nå inne for en slik styrking.

Reidun Gravdal, Landsstyret

Dirigent, kamerater

Det er fort gjort å gå seg vill når helsekøen vokser og vi mangler personell og andre ressurser for å behandle flere. Stadig flere, særlig eldre lever alene i utkanten mens familien har flyttet ut. Dette krever enda flere offentlige tilbud i distriktene. Media er fulle av det ineffektive helsevesenet og fokuserer på manglende tilbud.

En undersøkelse MMI har utført på oppdrag fra Storebrand viser at 71% av det norske folk mener at det er behov for private tilbud, og svært mange av disse kan tenke seg å betale ekstra for å slippe å stå i helsekø. Når slik informasjon ensidig tilflyter oss er det fort gjort at

privatisering vil gi bedre og mer effektive tilbud. Da vil jeg spørre, er det noen som tror at private kan utføre tjenester billigere, med profitt, enn det offentlige kan gjøre uten profitt?

Jeg vil advare mot at vi hopper på AS-modellen for sykehus før det er skikkelig utredet, slik at vi kan se konsekvensene for hele landet. Det er feil å tro at dette uten videre vil gi bedre tilbud. Det kan forskyve personell fra distriktene og ytterligere bidra til sentralisering. For folk vil, med fritt sykehusvalg, søke seg dit de mener at de har de beste tilbudene. Med aktører som Storebrand som banker på dørene, er dette på full fart mot privatisering og det todelte helsevesenet. Med gode tilbud for de som har penger, med private forsikringer, mens det offentlige helsevesenet ribbes for personell og blir et dårligere tilbud for de med svakest økonomi. Nei, vi må omorganisere og effektivisere, men vi må også styre, og da må det være vilje og evne til omstilling, og vi må ha mot til å fatte også nødvendige upopulære tiltak.

Sigrun Risholt Nielsen, Nord-Trøndelag

Dirigenter, landsmøte

Arbeiderpartiet har stått bak innføringen av store utdanningsreformer som favner fra førskole til høgskole-/universitetsnivå. I fjor høst startet innføringen av den nye grunnskolereformen, ikke seksårsreformen Hill-Marta. Grunnskolereformen medførte riktignok skolestart for seksåringene, men det er en omlegging av hele grunnskolen, selve grunnvollen i utdanningssamfunnet. En flott reform, men selv om kommunene har fått flere statlige midler i forbindelse med gjennomføringen av reformen sliter kommunene med å tilfredsstille de kravene som reformen setter. Det er faktisk slik at kommuneøkonomien, samt lokal politisk prioritering, er med på å avgjøre hva slags skoletilbud elevene skal få. Det kan ikke Arbeiderpartiet godta. Vi må arbeide for at enhetsskolen fortsatt skal bestå.

Foruroligende er den tiltakende framveksten av private skoler. Denne utviklingen bør bremses. Det kan effektivt og best gjøres ved at den offentlige grunnskolen får tilført rammebetingelser som gjør at den blir en god skole.

Det norske samfunn har blitt et flerkulturelt samfunn, det nye kristendomsfaget forsøker å ta konsekvensene av det. Det positive er at alle elevene, uansett religion eller livssyn, samles til undervisning sammen, men det nye faget bør få en skikkelig evaluering etter tre år. Da får man se om fagets innhold bør endres. Grunnskolereformen setter også store krav til lærerene, og det er derfor viktig at lærerene, som skal sette reformen ut i live, får den nødvendige etterutdanning for å kunne gjøre den jobben som ventes av dem, å undervise og råde barn og unge.

Halvard Ingebrigtsen, Landsstyret

Landsmøte

Boligsituasjonen for ungdom har vært, og er svært anstrengt. Det har vært stor mangel på boliger, og mange tror jeg har opplevd å flytte for å studere eller få seg en jobb, og så er det boligen som er problemet. Hvis en er så heldig at en får seg en bolig så er det ofte slik at det er alt for dyrt. For eksempel her i Oslo, som vi er nå, så er det slik at en hybel koster mellom kr 3000,- og kr 5000,- i måneden og en to-roms leilighet koster kanskje kr 8000,-.

Det sier seg selv at det er vanskelig for unge folk å få seg et sted å bo, og det sier seg selv at det blir ofte alt for dyrt. Når det da samtidig er slik at hvis du skal kjøpe en bolig så møter du skyhøye priser på boligmarkedet. Hvis en er så heldig at en finner en bolig å kjøpe så er det banken som er det neste problemet. Uten egenkapital eller rike foreldre, ja det er en del som har rike foreldre og de kommer stort sett godt ut av det, så er det helt håpløst også å få seg et banklån.

Faktisk er det også slik at ordninger som er ment å skulle viske ut en del slike skiller virker stikk mot sin hensikt. BSU er et godt eksempel på en slik ordning. Det finnes nok ingen enkel løsning på dette med boligproblemet for ungdom. Flere alternativer er skissert av flere ulike fylkeslag her, men jeg er ikke så sikker på at alt lar seg gjennomføre. Det er selvsagt gode tiltak å bygge studentboliger, det er også gode tiltak å bygge flere utleieboliger og det er også gode tiltak, tror jeg, å sørge for at tomter stilles til disposisjon.

Jeg er selvsagt opptatt av at vi er nødt til å prioritere, og jeg tror at den prioriteringen som vi kan gjøre er å sørge for følge AUF's forslag, som tar til orde for å innføre en toppfinansieringsordning for ungdom. Det betyr at ungdom kan gå til Husbanken og få lånt den delen av lånet som er vanskeligst å få låne, så kan du gå til en vanlig bank å få lånt resten.

Dette tror jeg kan være et løft som kan gi et godt resultat for veldig mange, og det kan være et bidrag til rettferdig fordeling. En fordeling som gjør at ungdom får seg et sted å bo. Derfor håper jeg at landsmøtet støtter forslaget AUF har i denne saken.

Tore Hagebakken, Sentralstyret

Dirigenter, kjære landsmøte

Tom Pape fra Oslo var sterkt skeptisk til å la sykehusene Aker og Ullevål få bli aksjeselskaper. Reidun Gravdal fra Sosialkomiteen var også klinkende klar fra sitt ståsted. Det har de også all mulig grunn til. Selv hadde de en del argumenter, men jeg vil komme med noen flere.

Her er det mange farer som lurar i buskene. I energisektoren er det markedet som råder fullt og helt. Vi kan ikke sammenligne energisektoren og helsesektoren, for vi ønsker ikke at helsesektoren skal bli preget av et marked som får råde fullt og helt. Derfor vil vi heller ikke at sykehusene skal bli aksjeselskaper.

Dette er ikke bare en Oslosak. Vi skal gi rom for nytenkning, men å begi seg inn på denne tenkningen, ja det er å begi seg inn på gode, gamle Høyreløsninger som de aldri har fått rom til å gjennomføre i Norge, men som de nå øyner muligheter for å få på plass. Men der skal vi stå skikkelig i veien.

Hvis vi lar Norges største sykehus, og Norges tredje største sykehus få bli aksjeselskaper, ja så har vi lagt en ny sykehusstruktur i Norge. Vi sier i det programmet som vi nå behandler at vi må være varsomme med organisasjonsformer som virker uheldig i forhold til regionsansvaret. Det blir umulig å få til en god regional tenkning rundt sykehusstilbudet vårt hvis vi sier ja til aksjeselskaper etter hvert, jeg sier etter hvert for vi flytter stadig grenser for hva vi aksepterer.

Vi vil at vi skal ha et helhetlig helsetilbud i Norge. AS-modellen vil ytterligere støvsuge distriktene for helsepersonell og det vil bety prioritering av lønnsomme pasienter. Dessuten, å la sykehusene bli aksjeselskaper vil åpne for privatisering der nye eiere, eller deleiere, vil ha valuta for pengene sine - eller rettene sagt, få inn pasientene sine, forsikringstakerne sine, sine ansatte. Dette er, igjen, ikke nytenkning. Jeg vil også si at vi som driver i offentlig sektor, vi må være profesjonelle bedriftsledere, da ser vi dette som Reidun Gravdal var inne på, hvorfor i all verden skal vi tape konkurransen mot de som skal ha profitt? Profitten, den skal komme hele folket til gode gjennom et godt velferdstilbud.

Grethe G Fossum, Sentralstyret

Dirigenter, landsmøtedeltakere

Rettferdig fordeling er ikke bare en fordeling av penger. Det må også være en fordeling av muligheter og trygghet, og da ikke bare muligheter for nordmenn. 400 tamilske flyktninger i

Norge lever i redsel for å bli sendt ut, sendt tilbake til Siri Lanka. De plukkes ut i små grupper og sendes uten papirer tilbake til hovedstaden istedenfor sitt opprinnelige hjemsted. Dit kan de ikke sendes, for der er det krig. Tamilene er livredde.

200 kosovoalbanske flyktninger i Norge får ikke sin søknad behandlet fordi sentrumsregjeringen faktisk er mer opptatt av å bombe til fred i Kosovo enn å fordele vår trygghet til de som har søkt opphold i vårt land. Jeg synes at Verdikommisjonen burde riste de litt i øra.

Jeg har en bønn til landsmøtet, det er å ikke bare konsentrere oss om vår egen økonomi, om vår egen rettferdige fordeling, la oss også ta vare på de menneskene som lever i frykt og uvisshet midt i blant oss. La oss rettferdig fordele trygghet og omsorg til våre tamilske og kosovoalbanske venner.

Kultur er også et gode som må fordeles, og som bare vil bli dårligere hvis vi sentraliserer det. Gjennom arbeidet mitt i Stortinget har jeg sett, med egne øyne, alt det flotte som skjer rundt i landet vårt. En satsing på kultur og rettferdig fordeling mellom sentrum og utkantene er viktig for Arbeiderpartiet. Thorbjørn har nevnt det, la han ikke glemme det når vi behandler budsjettene våre.

Cecilie Stenbrenden, Vestfold

Kjære landsmøte, kamerater

I dagens samfunn er det veldig viktig for alle å ha et trygt nettverk rundt seg inn i voksentilværelsen. Dessverre er det ikke slik i dag. En gruppe som i stor utstrekning er uten støttepunkter i denne fasen er ungdom som har vært under barnevernets omsorg og som ved fylte 18 år er myndige, og i teorien skal klare seg selv.

Under praksisen min på et ungdomshjem så jeg hvordan ungdommene på den ene siden hadde en stor selvstendighetstrang, men på den andre siden var redselen for å skulle møte alle problemene alene tilstede. For å gi alle disse ungdommene trygghet ønsker AUF at ettervernsalderen økes fra 20 til 23 år.

Det er i dag et problem at mange som har vært under barnevernets omsorg, og som bestemmer seg for å stå på egne bein ved myndighetsalder føler at de allikevel trenger en form for oppfølging og ettervern. Det er nemlig ikke et enkelt valg å ta som 17-åring, å skulle bestemme at man skal stå på helt egne bein når man har fylt 18 år. Det trengs derfor en angrefrist slik at en ved behov kan få den oppfølgingen man trenger.

Like viktig er utbyggingen av alternative boformer for ungdom under barnevernet, og det er veldig viktig at disse boligene blir basert på mindre enheter slik at vi får tatt bedre vare på disse barna.

Gunnar Tore Stenseng, Oppland

Dirigenter, landsmøte

I programforslaget er det et kapittel som heter "Nye muligheter for primærnæringen", typisk nok under hovedkapittel "Likeverdige muligheter". Levende landbruk, som forutsetter en helhetlig landbrukspolitikk, er helt nødvendig for fortsatt å opprettholde bosetning og det som heter levende bygder, her kan Oppland være et godt eksempel. Det er helt nødvendig for å sikre sysselsetning, bl.a. i reiselivet, her er også Oppland et godt eksempel, og det er nødvendig for å beholde de mange som er opptatt av primærnæringene, for eksempel småbrukere, som medlemmer og velgere i Arbeiderpartiet, her også - i all beskjedenhet sagt - er Oppland et godt eksempel. Derfor må deltidsjordbrukeren fortsatt ha en viktig rolle.

Oppland Arbeiderparti har vært mye opptatt av jordbrukspolitikk, også ovenfor landsmøtet. Vi er enige i at det er behov for en gjennomgang av politikken. Vi er enige i at det er behov for å se på virkemiddelbruk, på konsesjonslover, på konsesjonslover, på odelsloven, på bo- og drivepliktsbestemmelsene, med det kan ikke skje i form av raske landsmøtevedtak uten tilstrekkelig forarbeid og forankring i både distriktene og næringen, og det kan ikke skje ved å la pendelen svinge alt for langt - for eksempel ved å si noe om en flerdobling av arealkravene i konsesjonsloven. Det må skje gjennom en grundig prosess, slik som Arbeiderpartiet nå har satt i gang, og som da må være vårt innspill til den Stortingsmeldingen som den foreløpig sittende landbruksminister har varslet. I den prosessen så vil vi fra Oppland gjerne både bidra og bistå slik at de elementene jeg nevnte i innledningen fortsatt blir beholdt i den landbrukspolitikken som da bli fastlagt.

HILL-MARTA SOLBERG OPPSUMMERER DEBATTEN

Dirigenter og gode landsmøte

Det har egentlig vært veldig noen veldig interessante og spennende timer å sitte her og følge denne gode debatten, men utfordringen fra dirigenten om å kommentere alle innlegg har jeg ikke tenkt har å følge opp. Du får ha meg det unnskyldt Kirsti. Det er jo også slik at mange av innleggene har tatt tak i forslag som nå ligger i redaksjonskomiteen, som er under arbeid og som skal komme tilbake til landsmøtet i morgen med sitt endelige forslag til program for rettferdig fordeling. Allikevel så vil jeg jo synes det er riktig å komme innom noen innlegg og noen saker.

Svært mange har vært opptatt av å fokusere på utdanning og på kompetansen og på viktigheten av dette for å sikre en god fordeling. Det synes jeg er oppløftende. Svært mange har også berørt helseområdet og mange har berørt konflikten mellom kommunal politikk og nasjonale styringsmetoder.

I ett av de aller første innleggene, det var Else Ersvik fra Møre og Romsdal som var innom dette med eldresatsingen, og som opplevde at det var en opplevelse av å bli straffet fordi man som kommune hadde vært tidelig ute og laget en god eldreomsorg, altså var for tidelig ute for å få tak i alle virkemidlene som kom i eldresatsingen. Til det vil jeg si at det er nå en gang slik at det er ikke alle konflikter det finnes løsninger på, og da gikk i gang og skulle lage en stor og omfattende plan for å satse på det vi mente var tvingende nødvendig, et skikkelig løft på eldreomsorgen, så var vi egentlig ganske fornøyd da vi kom ut og hadde fått en plan som vi også hadde skissert hva kostet og også sagt at den skulle vi finansiere, 30 milliarder. Men det vi ikke klarte, det var å refinansiere den tidligere utbyggingen. Vi var igjennom de diskusjonene, at noen ville oppleve at det var urettferdig. Men vi har forsøkt, blant annet på den måten at alle kommunene får del i driftsmidlene som følger reformen, det vil jeg understreke, alle får del i driftsmidlene som følger reformen. De er ikke forbeholdt de som bygger nye plasser. Så det er et forsøk på å møte akkurat det forholdet at noen vil oppleve at de var for tidelig ute. Men vi måtte gjøre et valg, og da valgte jeg å se det slik - og det var vi egentlig veldig enige i, både i regjeringen og i stortingsgruppa, da vi jobbet med denne planen, og i partiet - at i valget mellom å skape skikkelig god rettferdighet mellom alle kommunene - noe som er veldig vanskelig - mellom det og valget med å sikre rettferdighet i tilbudene til de eldre så valgte vi det siste. Og det synes jeg vi kan stå for.

Det ble sagt fra Helge Vågen at for å lykkes med disse satsingene, både på eldre og på helsesiden - psykiatriplanen ikke minst, så er personell et nøkkelproblem, og det er sant. Det er på mange måter det som er en terskel som vi ser er vanskelig å komme over for å lykkes. Arbeiderpartiet laget en handlingsplan, det ble fremholdt her som at det var noe av det

viktigste som har skjedd. Ja, det er jeg også enig i. Jeg synes det ble en god plan som ble lagt fram, men da var det desto mer beklagelig at da sentrumsregjeringen tok over så var det første de gjorde å kutte i den planen. Men vi skal holde ambisjonen oppe om å sørge for at den planen, den skal og må gjennomføres. Hvis ikke så lykkes vi ikke med alle de fine planene og reformene som er lagt på helsesiden.

Så har jeg lyst til å si til Tom Pape og aksjeselskapene i Oslo, ja det var ikke min hensikt med å bruke det eksempelet å gi uttrykk for at jeg var enig i det som det borgerlige styret i Oslo har kommet fram til. Min hensikt med å bruke det som illustrasjon var å illustrere at når vi har et lokalt selvstyre, som har frihet til å styre, så vil vi også få situasjoner der de treffer beslutninger som vi som parti er uenige i. Da kommer vi til dette vanskelige forholdet at vår tro på det lokale folkestyret, den kan ikke stoppe ved at vi har flertall. Vi skulle gjerne ønske at det var slik at vi hadde flertall i alle sammenhenger, men vi har ikke det, og vi vil mange ganger oppleve at der det blir et borgerlig flertall, også i lokalpolitikken, så vil de treffe beslutninger som vi er uenige i. Så hensikten med min illustrasjon var jo at det er viktig at vi er til stede over alt og sloss mot slike beslutninger, som vårt parti gjør i Oslo. Men, allikevel tror jeg mange her, kanskje de fleste, er enige med meg i at vi kan ikke alltid møte den typen borgerlighet på kommunenivå med å lage en ny bestemmelse nasjonalt. Det harmonerer i hver fall veldig dårlig med mange av de innleggene som er fremført fra talerstolen her disse to dagene.

Eirik Eriksen, ja vi er jo omtrent naboer, så jeg vet veldig godt hva du snakker om når du påpeker det som man har opplevd i Lødingen, behovet for å rope et varsku i en kommune som har opplevd motbakker i veldig mange år. Så det forstår jeg veldig godt. Men jeg tror også at både Erik og resten av forsamlingen er enig med meg i at for Arbeiderpartiets politikere så skal det og må det aldri bli slik at vi velger å legge vekk jobben som politikere. At vi velger å legge vekk å ta ansvar. Vi må ta det politiske ansvaret også når det er vanskelig.

Mange har vært opptatt av at fordeling også handler om fordeling mellom kommuner, altså måten vi klarer å skape de regionale utjevningene på er avhengig av hvordan vi fordeler ressursene totalt i samfunnet. Ja, det er litt av et problemområde. Jeg skal i hvert fall ikke gjøre meg til talsperson for det ved å si at vi har et perfekt fordelingsystem, det har vi ikke. Det er mange skavanker ved vårt inntektsoverføringssystem, og vi har forsøkt å bøte på de underveis og det har sjelden blitt veldig mye bedre av det, det må vi innrømme. Så her er vi på ingen måte kommet fram til et system som vi kan si er godt nok.

Mange fremholder også at det er vanskelig når vi da griper inn og fra sentralt hold og forsøker å fordele bedre. På mange måter ser vi motsetningen mellom det som Terje Aasland sa her om behovet for bedre inntektsutjevning mellom kommunene og det at Kjell Eldegard på sin side peker det uheldige for enkelte kommuner i at selskapsskatten gjøres om. Det er slik det blir når vi skal forsøke å skape bedre omfordeling. Det blir vanskeligere for noen. Vi kan ikke omfordele innenfor samme rammer uten at noen får mindre. Slik omfordeling der alle får mer, det skjønner ikke jeg hvordan vi skal løse. Derfor er omfordeling krevende, meget krevende.

Samtidig må vi ha med oss, også på dette området, som jeg sa innledningsvis at det er noen motsetninger som vi ikke må ha noen ambisjoner om at det går an å fjerne. Vår ambisjon må være at vi skal leve med de, og at vi skal klare disse vanskelige balansene mellom nasjonal styring og lokalt selvstyre. Mellom våre ambisjoner om likhet og likeverdighet og våre ønsker om å få prioritere mest mulig lokalt. Alle ser at det ligger et motsetningsforhold der. Jeg tror ikke det er mulig å fjerne det, men det er kolossalt viktig at vi stadig har oppe den diskusjonen. Slik at vi er oss bevist hva dette innebærer, og at vi også ser at dette løser vi ikke,

hverken gjennom ensidig nasjonal lovgivning eller ved å kaste vrak på alle de 500 lover og regler som noen har omtalt i debatten.

Da vil jeg si en ting dere, hvis vi nå skal gå i spissen for si at vi skal ha vekk mange av disse bestemmelsene, vi har sagt at vi skal gå i front for fornyelse, det skal vi gjøre. Men vi må også tenke gjennom at ved å gå veldig sterkt ut og si at nå skal vi ha bort veldig mye av de 500 lovene, forskriftene og reglene som bare tynger kommunenorge, så skal vi ut og møte mange grupper. Vi skal ut og møte de eldre, som vil forlange at det skal være like godt i min kommune som i nabokommunen. Vi vil møte de foreldrene som krever det samme tilbudet i vår skole som i nabokommunens skole osv osv. Vi skal møte alle de som på helseområdet krever like gode tilbud over alt. Dere, når slike saker kommer opp, så blir ikke mikrofonen fra media rettet opp til ordføreren, som regel blir den rettet opp til helseministeren, det er han som skal svare for hvorfor vi har ulikheter i helsevesenet. Da er veldig ofte helseministerens grep å si at det må vi se på, det må vi rydde opp i, her må vi se på lover og regler.

Men det vanskeligste med dette er jo ikke møtet med en helseminister, eller en annen statsråd, det vanskeligste for oss er møtet med befolkningen og deres krav og forventninger om hva de skal ha fra sin kommune. Når de er misfornøyd med det kravet, så vender de seg mot staten og sier at dette må staten orden opp i, slik urettferdighet kan vi ikke finne oss i. Det betyr, godtfolk, at vi skal gjerne gå ut i alle disse områdene og forsøke å forbedre, men vi må også være forberedt på at det finnes veldig mye motstand mot det vi som lokalpolitikere her ønsker oss, i befolkningen som stiller krav om likhet og som forventer at statlige myndigheter skal skaffe de det.

Det var bare en liten påminnelse om at jeg ikke tror at den jobben blir veldig enkel, men allikevel er den nødvendig.

Til slutt. Jeg står her med en reke, en pose med veggrus fra Troms og en pose med bamsemums. Hver for seg har de vært viktige symboler underveis i løpet av landsmøtet vårt så langt. Reken for det behovet distriktene har for teknologi. Grusen som symbolet for at vi får ikke så veldig mye til med de råvarene vi har ute hvis ikke vegene holder god nok standard. Da vil jeg si at den som sa det veldig godt, det var Britt Solvik, som sa at vi må ha begge deler. Selvfølgelig må vi ha begge deler, og dette er ikke Ole Brum politikk, men det er jo slik vi kan klare å bygge videre og få ny verdiskapning på de ressursene vi faktisk har ute. Det er jo at vi tar i bruk teknologien, men vi må selvfølgelig også ha fremkommelighet. Det er ikke sikkert det blir så lett å selge den reken, Steinar, hvis ikke den teknologiske motorveien er intakt. Det er veldig ofte slik at salgsapparatet bruker den motorveien, selv om transporten går på gummihjul. Så vi trenger begge deler.

Helt til slutt denne posen. Jeg tror vi veldig lett kan bli enige om følgende, det er ønskelig slik vi ser det alle sammen, at denne posen rommer mest mulig. Vi ønsker oss flest mulig bamser å fordele. Jeg tror også vi veldig lett blir enige om at fordelingsoppgaven egentlig blir enklere jo flere bamser det er i posen.

Men til slutt, dere, så vil jeg si at det må i hvert fall alltid være slik at Arbeiderpartiet er et parti som påtar seg den fordelingsoppgaven, uansett hvor få bamser det er igjen i posen.

Dirigenten refererte en hilsen fra selvhjelpsorganisasjonen Fattighuset i Oslo som gratulerer landsmøtet i Det norske Arbeiderparti med mottoet for møtet.

Dirigenten behandlet så følgende permisjonssøknader:

Svein Høiden, Østfold, som søker om permisjon fra 1500 og ut dagen.

Reidun Gravdal, Landsstyret, som søker om permisjon fra 1530 og ut dagen.

Solveig Hedlund, Nordland som søker om permisjon søndag fra 1200 og ut dagen.

Vedtak

Permisjonssøknadene ble enstemmig innvilget.

Møtet ble hevet for lunsj klokken 1312

ETTERMIDDAGSMØTET LØRDAG 21. NOVEMBER 1998

Møtet ble satt etter lunsj kl 1500.

Møtet startet med at forsamlingen sang "Song til friheten".

HILSNINGSTALER (FORTS)

Lene Jensen, nestleder i Det danske Sosialdemokratiske parti, hilser landsmøtet

Kjære landsmøte

Takk for muligheten til å få overbringe en hilsen fra det danske sosialdemokratiet. Det vil jeg gjøre på dansk, selv om våre språk er like hverandre så vet jeg også at dette med dansk kan være litt vanskelig. Det er et klokt menneske som har sagt at det kun 200 ord som er forskjellen på det danske og det norske språket. Problemet er at danskene kun bruker de 200 ordene, men jeg forsøker og jeg håper at det går bra allikevel.

Det er jo ikke bare det med språket vi har felles. Vi har i de nordiske land bygd opp samfunn som mange andre steder i verden virker som et eventyr. Vi har fri og lik adgang til sunnhet, utdanning og til andre velferdsytelser. Vi har en solidarisk finansiering gjennom en stor kasse, og så har vi et sosialt sikkerhetsnett som ikke skal være en hengekøye for folk som har kommet litt galt av sted, men som skal være et springbrett til at enhver kan skape sitt eget liv med sterke fellesskap i ryggen.

Men vi som lever i disse landene - i Danmark, i Norge, i Sverige, i Finland og andre steder - vi vet godt at eventyret, det finnes ikke i virkeligheten. Også i våre samfunn er det ulikheter og også våre samfunn er sårbare, både ovenfor økonomiske forandringer og ikke minst ovenfor holdningsmessige skred.

Nå vet jeg godt at når man er gjest så skal man passe litt på at man ikke blander seg i de interne anliggender, men jeg må si at det er et sært syn vi ser når vi ser på norsk politikk og på den norske regjering for tiden. Jeg har hørt om opposisjoner som ikke var enige med noen, og jeg har hørt om opposisjoner som ikke turte si hva de mente - slik har vi det hjemme i Danmark, men jeg aldri hørt om regjeringer som ikke er enige med seg selv. Det er, må jeg si, veldig underholdende å se på det utenfra, men jeg kan godt forestille meg at underholdningsverdien krymper når man, som Arbeiderpartiet, skal forsøke å spille ball med noen som ikke kan gripe den fordi den ene hånden ikke vet hva den andre gjør. Så mister man det hele på gulvet og så får det ikke konsekvenser en gang. Men det illustrerer godt at både i Danmark og Norge så er man best tjent med sosialdemokratiske regjeringer, fordi de også er best til å videreutvikle det samfunnet som vi har bygget opp.

Men, det betyr ikke at vi bare kan hvile på lauvbærene når vi har makt, eller en gang får makt. Etter min overbevisning så er den største trusselen mot det velferdsprosjektet vi har på gang; det er ikke økonomi, det er fantasiløshet og forandringsangst. Det er den fantasiløsheten vi møter når vi forsøker å fremme velferden gjennom debatt og handlinger, og så hører vi ofte svaret "Jamen, sånn pleier vi å gjøre det, det har vi da alltid gjort" eller "det har vi da aldri gjort". Det er, suverent sett, det eneste svaret vi ikke kan bruke til noe. Vi kan ikke bruke det når vi snakker om hvordan vi skal produsere framtidens velferd, vi kan ikke bruke det når vi snakker om hvordan vi får et bedre samspill mellom de offentlige tiltak og de private initiativ - både kulturelt og sosialt og på alle andre måter - og vi kan slett ikke bruke det når vi snakker om hvordan vi skal omstille hele samfunnet i den sosiale sektoren, i helsesektoren og i utdannelsessektoren og dreier det fra reaksjon og behandling til aksjon og forbygging. Det er

en av de største utfordringer vi står ovenfor, og jeg forstår godt forandringsangsten, for ved forandring er det jo slik at enten er det noe man er med på eller så er det noe som skader en, og derfor er det sosialdemokratiet og Arbeiderpartiets fremste oppgave å være foregangsparti i en endringsprosess hvor vi kan tilby både trygghet og utfordringer. Det er faktisk kun vi som kan klare det, for det vi som har funnet på dette slik det opprinnelig var. Selv om våre modeller, i Norge og Danmark, er forskjellige så er selve prinsippene og verdiene som ligger til grunn for det vi gjør, de er de samme, og det er de som gjør oss sterke sammen.

Når jeg nå står her og snakker om den nordiske samhörigheten så er det samtidig uhyre viktig for meg å poengtere at denne nordiske samhörigheten er ikke et alternativ til et europeisk og annet internasjonalt samarbeide. Samhörigheten er en del av vår identitet og det er det som gjør oss sterke i vårt utgangspunkt i Europa.

Jeg vet ikke hvordan jeg skal si pent, for man skal jo respektere folk mener når de nå mener det, men jeg skulle hilse og si at vi savner faktisk Norge i den Europeiske Unionen. Vi savner Norge fordi internasjonalt samarbeide, også i Europa - og da er det EU som er sentrum - blir stadig mer nødvendig for å forfølge de strategier som alltid har vært og alltid vil være våre. Når kapitalen kan samarbeide over grensene så må også vi andre gjøre det, og vi må bli bedre til det. Derfor er jeg utrolig glad for at Arbeiderpartiet er meget aktive i PASS, vårt sosialdemokratiske parti i Europa. Det er en stor fornøyelse, og det gir en samhörighet også med Europa, selv om dere altså ikke er med i EU hvor dere jo er så velkomne.

Vi ser det også i praktisk og visjonært samarbeide i SAMARK, vår nordiske organisasjon, og da opplever jeg faktisk ofte i debattene at vi er så nær hverandre rent holdningsmessig og tankemessig at vi kan supplere hverandre, men allikevel så forskjellige at det gir den dynamikk som til syvende og sist gir utviklingen.

Så vil jeg avslutte med å fortelle en bitte liten historie som er meget aktuell i Danmark. Den sier noe om at samarbeid er en god ting. Det er nemlig slik, tro det eller ei, at julen - som kommer i desember og som allerede er i handlesentrene - julen har vært i fare i København. I København har vi nemlig et rådhus og vi har en stor rådhusplass. Det er slik at vår borgermester, som ellers er både god og sosialdemokratisk, han hadde i år ikke fått bestilt et juletre som var stort nok til å gjøre seg på denne store rådhusplassen. Det var det så en nordmann som hørte om, nemlig den norske ambassadør i Danmark, Stoltenberg. Han ringte så til vår borgermester og sa "Vet du hva, det går jo ikke. Det blir jo ikke jul i Danmark." "Nei," sier borgermesteren, "men hva skal jeg gjøre?" "Det ordner jeg." sier Stoltenberg, "Jeg henter et tre fra Norge." Så nå står det et pent, stort juletre på rådhusplassen i København som er hentet fra de norske fjell. Det sier noe om at samarbeid gir resultater.

Selv om det ikke er veldig utradisjonelt, fortsatt godt landsmøte og takk for oppmerksomheten.

SAK 9 ARBEIDET I ORGANISASJONEN

INNLEDNING VED PARTISEKRETÆR SOLVEIG TORSVIK

Kjære landsmøte

I en av Osloavisene i dag så står det at Arbeiderpartiets partiapparat er ikke lenger et mektig politisk verksted. Det står at medlemstallet stuper og at aktiviteten skranter. Hvor i all verden kommer dere fra? Og for å si det med redaksjonskomiteene, hvor i all verden kommer alle forslagene fra?

Folk er både interesserte og engasjerte i samfunnet rundt seg - likevel må vi konstatere at partiene har tapt terreng i kampen om folks oppmerksomhet

Folk er engasjerte som aldri før. Noen i sitt nærmiljø, andre i de store politiske spørsmål. Mange i enkeltsaker. Det finnes nesten ikke den sak, som er for liten til å ha eget kontor og egne tillitsvalgte. Alt dette er viktig, både for vårt velferdssamfunn og for vårt demokrati.

Men, hva vil det bety for vår samfunnsutvikling, hvis bare noen få, eller bare særskilte grupper i befolkningen, vil være med i den besværlige diskusjon om helhet og sammenheng. Om framtida og de løsninger som ikke er akkurat her og nå? Partiene kan satse ensidig på valgmaskineri, og at folk følelsesmessig skal havne med "riktig" partiliste på valgdagen. Da er det eneste sikre at vi får magre politiske grunnlag for de beslutninger vi skal gjøre, at kortsiktige partipolitiske gevinster vil gå foran samfunnsutviklingen, og at dagsordensetterne i ennå større grad vil bestå av aktører utenfor den politiske hverdag. En slik utvikling bør møtes av partiorganisasjoner med forsterket selvtillit. Som tar nye virkemidler i bruk for å utvikle seg til reelle møteplasser for folks samfunnsengasjement. Vi må ville modernisere oss. Ta sjansen på nye arbeidsformer og tilbud, også når det provoserer tilvante forestillinger om politisk arbeid.

Hvis vi har urtriste og rituelle møter står det i dyp kontrast til at folk er blitt mer gjerrige på bruk av sin tid. Allerede for flere tiår siden sa forfatteren Oskar Wilde at det mest negative han kunne si om sosialismen, var at den tok for mange kvelder.

Vi må spørre oss om lengselen tilbake til en partipolitisk presse, skygger for en nødvendig offensiv i et nytt mediesamfunn. Det politiske miljø og mediene er gjensidig avhengig av hverandre, som aktører i demokratiet.

Antagelig av uro for det ukjente, så misbruker vi ofte muligheten til å åpne opp vårt politiske arbeid for sympatisører og folk som vil bidra på sin måte. Men problemet er jo at det er for få deltar. At de samme tillitsvalgte ofte har for mange oppdrag.

Og så en kjepphest: Vårt politiske stammespråk gjør oss utilgjengelige, og vår fenomenale evne til å lære oss administrative faguttrykk fremmedgjør. Budskapene blir rett og slett borte vekk.

Da valget var over i fjor så viste en undersøkelse av en stor del av befolkningen ikke viste hva overbud var. Noen trodde at det kanskje var en slags avansert ansatt på et postkontor. Dere, det forteller mye om den språklige utfordringen vi har når vi driver vår virksomhet i politikken.

Alt dette er bare noen iøynefallende og faktisk ganske lett-løste utfordringer. Sammen med en klar erkjennelse av at:

- vi er for få, ikke for mange
- vi finner på for lite, ikke for mye.

Så har vi da også sett en rekke nye initiativer i organisasjonen. Og felles for dem er gode erfaringer:

- Flere fylkespartier har flyttet ned på gateplan og er blitt tilgjengelige.
Sarpsborg AP holder til midt i byens gågate, og åpnet sin valgbutikk med store utstillingsvinduer.
- Noen kommunepartier har tatt konsekvensen av at folk med særskilte interesseområder ønsker en møteplass i partiregi. Internasjonalt forum i Oslo er blitt en slik suksess.

- Nord-Trøndelag AP slo seg igjennom Senterpartiland ved valget i 1997 med en ny åpen programprosess, og med et modig partiprogram som fortalte hva partiet ikke kunne gjøre noe med.
- Lørenskog AP har mer enn doblet interessen for partimøter ved bruk av bygdevandringer.
- Lørdagskaféer i partiregi er åpnet flere steder.
- Samråd er blitt en arbeidsform for mange. Den har gitt oss, alle sammen, nye muligheter til innsikt og engasjement.
- Flere fylkespartier har utvidet medlemsdemokratiet, og skriftlig bedt medlemmene om råd i nominasjonsarbeidet.
- Flere steder er både kommuneparti og partilag ute i gatene for å få råd om hva som er viktigst for å gjøre sin kommune til et bedre sted å leve og bo i.
- Bøler AP har gjort noe med den dårlige samvittighet overfor nye medlemmer. De har lagd fadderordning.
- Flere utfolder seg nå også på internett. I Hedmark AP er det åpent hus på nettet. Andre har lagt ut rådslag og en rekke lokale partilag er mer enn godt igang med egne hjemmesider. Egne e-brev til medlemmer er fylkespartier også igang med.

Månedlig er nå 1.131.000 nordmenn innom internett. Framtidas informasjons- og kommunikasjonskanal. Vi har fått helt nye muligheter. – Og vi har tatt dem i bruk! Partiets hjemmesider ble forrige uke besøkt av over 18.000. Daglig nyhetsoppdatering, innledninger og uttalelser, som ikke underlegges verken vinklinger eller snuttifisering, gir oss mulighet til å presentere helhet og sammenhenger. Gjennom gjestebok, e-post og debattsider får vi synspunkter og spørsmål tilbake. Slik har vi ikke bare tatt informasjonsinitiativet tilbake, men også fått en åpen ny kommunikasjonsmulighet mellom oss og lokale organisasjonsledd, og enkeltmedlemmer og oss. Under dette Landsmøtet trenger du ikke å være tilstede for å holde deg informert om hva som skjer. Gjennom direkteoverføring på nettet kan eksempelvis Gro følge oss fra sin reise i Kina, Thorvald fra København, eller Hilde Majala fra Brønnøysund. Sentralstyrets medlemmer, fylkespartienes ledere og våre fylkessekretærer kan enkelt og raskt nås. Flere hundre partimedlemmer benytter seg nå av våre ukentlige e-postbrev. Og tirdagskaféen på nettet har vært besøkt med 191 spørsmål.

Databladet Inside Data for oktober omtaler Arbeiderpartiets hjemmesider på Internett som det mest innholdsrike nettstedet de har vært borte i. – Og, de konkluderer med at vi strekker oss langt for å høre folks mening. Det er en flott attest, og all ære går til Grete, Frode Iversen, Ove og Aslak! Min bekymring - og det er faktisk den eneste - er at når man deltar i elitedivisjonen i noe så vet man jo at det fort kan gå galt, men i tillegg til det så er min bekymring at "oppkjøpssummene" for disse personene nå antagelig ligger farlig nær de som tilbys Ronaldo, Sol Campbell, og Sigurd Rushfeldt.

Valgforskerne hadde det enklere før, da rike stemte Høyre, bønder stemte Senterpartiet og arbeidere Arbeiderpartiet. Undersøkelser gjort etter valget i fjor, viser med all tydelighet at heller ikke velgerne er som før.

- Over halvparten bestemte seg under valgkampen.
- 43 % stemte på et annet parti enn ved Stortingsvalget 93.
- Velgerne plasserer Høyre til høyre for Fremskrittspartiet.

- De nye skillelinjene går ikke ved den tradisjonelle høyre/vestre-aksen, og
- Sosiale betingelser betyr langt mindre enn før

Vi gjør utvilsomt lurt i å gjøre noe mer enn bare å registrere dette.

Det internasjonale institutt for demokrati (IDEA i Stockholm) har i tillegg gitt noen bud på hvorfor de tradisjonelle demokratier avgir stadig flere "hjemmesittere" på valgdagen. Og er kommet til at folk må oppleve at valget faktisk betyr noe. Hjemmesitting øker:

- Hvis sittende regjering antas å sitte uansett
- Om hovedmotstanderne virker like, og reelle alternativer mangler
- Og igjen, fremmedgjøring overfor politikken

Også dette til ettertanke i forberedelsene til lokalvalget neste år. I mørket er alle katter grå. Hvis de er grå også i dagslys, blir det enkleste kanskje å la være å velge. Uenighet er selvsagt ikke et mål i seg selv. Men det er heller ikke en trykkende enighetskultur. Politikk handler både om samarbeid og konflikt. Et annet råd må være å få fram at politikk både er (som Palme sa:) Å ville, men også å velge. Med andre ord: Gi folk beskjed om at det er ting vi ikke kan gjøre noe med. Noe må velges bort, eller utsettes for å få til andre og viktigere forbedringer i lokalsamfunnet. Vi må tydeliggjøre hva vi vil, og hvem vi er.

Hva skjer med enkeltpersoner og vårt demokrati, når informasjonsflommen dreier seg mer om å vekke oppsikt, enn å gi innsikt?

Det er liten tvil om at spissformulererne, sensasjonsmakerne og de som tålmodig venter på de treffsikre bilder, har gode tider nå. Både i det politiske miljø, og ellers opplever folk å få sine tanker, synspunkter og sinnsstemning forvandlet til det ugjenkjennelige. Er vi i ferd med å få en ny type sensur, bygd ene og alene på de såkalte sunne forretningsmessige prinsipper. Enkelte pressefolk stiller nå også spørsmål ved utviklingen. Hva skjer når personfokusering, meningsmålingshysteri og artikler om det politiske spillet, skygger for sikten. Når så mye handler om å skape oppmerksomhet, om salg og penger, og kanskje drømmen om den store avsløring. Mye kan sies om dette. Men hva betyr det for folks vilje til å delta. Og hva betyr det, i neste omgang, for demokratiet? Bidrar det til at vi hisser oss opp over feil saker? At rommet for å drive langsiktig politikk, den som strekker seg ut over neste valg, blir borte? Her bør alle aktører med interesse for demokrati og samfunnsutvikling ta ansvar. Demokratenes valgseier i USA ble en oppmuntring i den forstand at velgerne ikke har latt seg lede av en personfokusering uten sidestykke. Når 2 av 3 valgte å avstå fra valget, er seieren likevel med en betydelig bismak.

En feil formulering, eller en misforståelse har i dag sin egen overlevelsessevne i kampen om oppslag. Fra 0630 - nyhetene om morgenen til Marit Christensen, Absolutt takker for seg kl 2300. Slik også med aviser. Det trengs solid sjøltillit i organisasjonen for ikke å la seg rive med av dette. Og mange har erfart å bli satt i en av medias to kategorier av partimedlemmer nemlig partitopp, eller grasrot, deretter er de brukt som sannhetsvitne for et opprør som er avlyst, jeg hadde nær sagt på grunn av regnvær. Når det er sagt, er sjølsagt politisk diskusjon og det at vi kan lande ulikt i valg av standpunkt i enkeltsaker, en naturlig del av et internt partidemokrati. Det er verken oppsiktsvekkende, eller tegn på opprør. Meningsbrytninger bringer samfunnet framover. Og mediene er og skal være formidlere, også her. Arbeiderpartiet er et stort parti, og selv i små partier som eksempelvis Vestre skal det visstnok være snev av uenighet.

Stange Arbeiderparti har etterlyst en debatt om demokratiet framover, og Stange Arbeiderparti skal få det. Vi skal få det alle sammen, og vi trenger det. Vi vil måtte forholde oss til en rekke nye forslag. Både gjennom valglovutvalget, som ledes av Sigbjørn Johnsen og hvor vi har med Martin Kolberg fra sentralstyret, men og så gjennom det utredningsarbeidet som gjøres av faggruppa for demokrati i vårt utredningssekretariatet. Dette er oppgaver som er store og som vi står foran og som vil komme raskt på oss.

Mye er i forandring. Gamle politiske virkemidler blir som gamle redskaper ellers. De må restaureres, moderniseres eller skiftes ut, for å bidra til det samme som før. Mange av våre virkemidler ble til i en annen tid, og ikke minst før vi fikk velstandssamfunnet. Den gang da det store flertall både kunne mindre, og rådde over mindre. Nå må vi ta vare på klokskapen som lå bak tidligere tiders virkemidler. Kun slik kan vi forsikre oss om at vi går nye steg mot et rettferdigere samfunn.

Vår ide om en likeverdig og rettferdig tilgang på velferdstjenester utfordres nå fra tre kanter. Av høyresiden i norsk politikk som alltid har ment og alltid vil mene at offentlig sektor er for stor, og at den koster for mye. For dyr for de rike, for sjenerøs for de fattige. For det andre av den velstand som i dag gjør mange i stand til å kjøpe seg rundt offentlige tilbud, som mangler kvalitet. Og - sist, men ikke minst av de som i ly av å framstå som offentlig sektors venner, ikke ser at offentlig sektor kan overbelastes. Min faste overbevisning er at det kun er kvaliteten på tilbud, som kan forsikre oss mot en nedbygging av de tjenester vi har valgt å stå for i fellesskap. Og som krever en solidarisk finansiering. Uten kvalitet vil tilliten gradvis svekkes, og urettferdighetene øke.

Den sosialdemokratiske idé om samfunnsbygging er uovertruffen, fordi den tar vare på alle mennesker – bygger på likeverdighet. Manglende initiativer til å bygge om og bygge nytt, er en farefull vei for alle som deler ideen. For mange setter likhetstegn mellom forandring og forverring. Tvert imot handler forandringer om vilje til politisk styring, og om å hindre at vi blir overkjørt av virkeligheten. Dessuten om å gjøre offentlige arbeidsplasser trygge. Og å sikre faglige rettigheter. Forventninger til hva vi alene kan bevilge oss ut av, vil raskt kunne gjøre oss politisk forgjelda. Det bør vi overlate til de som virkelig har greie på det og som nå har lagt seg ut på den ferden, nemlig de som nå sitter i Regjering.

Høyres "nye" nestleder Inge Lønning uttalte for en stund siden med triumf i stemmen at det ikke lenger er noen som snakker om sosialismen. Mulig det. Men desto flere snakker om kapitalismen. Og særlig i Russland, der hverdagen for millioner består av arbeidsløshet, sosial nød, utrygghet og kriminalitet. Der kapitalismen har ført fram en liten vulgær overklasse. Der forskjellene mellom folk er vanvittig store, og der den sosiale urettferdigheten stikker i øynene. Kapitalismen er tema i de nordiske og europeiske sosialdemokratiske partier, og dermed i de fleste regjeringer i vår del av verden. Den er det i Landsorganisasjonene. Fordi det trengs nye og moderne styringsgrep som effektivt hindrer at de som har mye og mest samtidig sikrer seg styringsretten på vegne av folkevalgte og myndigheter. Fordi utviklingen ellers går på bekostning av våre muligheter til å utvikle generell velferd. Og, ikke minst på bekostning av de som har minst både å leve av og å forsvare seg med. I et markedsstyrt samfunn er det pengene som teller, i et sosialdemokratisk er det menneskene.

Mange har tatt seg bryet med å skrive og uttale nekrologer over Arbeiderpartiet som parti, og sosialdemokratiet som idé. Kanskje har det vært ren ønsketenking fra det mange ellers vil kalle kloke menn. De har åpenbart undervurdert de verdier vi bygger på, og glatt oversett at 80-tallets høyrebølge, faktisk i land etter land er avløst av nettopp sosialdemokratiske veivalg.

Når utfordringene er arbeidsløshet, sosial nød, natur- og miljø-ødeleggende aktivitet. En velutviklet egoisme, nasjonalisme og angrep på minoriteter. Da er svaret mer sosialdemokrati, en appell om samarbeid i befolkningene. Om felles innsats for rettferdige samfunn i smått og stort. Samfunn der vi tar vare på hverandre, og har respekt for hverandres ulikheter. Samfunn der alle er vinnere. Ingen får overbevist oss om at samfunnet blir dårligere, av å slippe inn de som står utenfor det sosiale liv.

Når internasjonalisering gir spekulative økonomiske krefter rom for å skape kaos i nasjonale økonomier, og økologiske farer truer på tvers av landegrensener, da er svaret mer samarbeid og nye styringsmekanismer. Ingen får overbevist oss om at samfunnet blir dårligere av politisk styring, og virkemidler som virker.

De utfordringer vi står midt oppe i og framfor både som parti, og som samfunn, kaller på alt annet enn å finne på nye fikse slagord, overforenkling og tilbakeskuing. Vi trenger politikk med mer tid. Rom for den politiske samtale. Mer enn den som handler om ferdige beslutninger, og det å skulle kjøre over motsetninger og motstandere. Vi trenger å diskutere velferdssamfunn og velferdsstat. Og, ikke minst den betydningsfulle forskjell. Vi trenger engasjement omkring de nye klasseskiller.

Vi møter mange som både av respekt og ellers, står klare til å forsvare det som allerede er oppnådd. Mye av det som var kloke svar på gårsdagens utfordringer. Mange av disse har erfaring fra mye personlig og samfunnsmessig fremgang. De lever bra, men er engstelige for de som er utenfor det som kalles det alminnelige sosiale liv, og ofte våre nye landsmenn og kvinner. På arbeidsplasser, der vi tradisjonelt sett skulle møte folk på venstresiden i norsk politikk, møter vi - ikke sjelden - de mest meningsløse fordommer mot folk med annen kulturell bakgrunn. Og det til tross for vår særegne lave arbeidsløshet og den sosiale trygghet. LO-Yngve, du har tatt tak i den saken! Det skal du ha takk for! Siden det var en pensjonssøknad som ble lagt inn her fra forrige innleder, så vil jeg bare si at den oppgaven du har tatt på deg der, den bør du da engasjere deg for fullt i hvis du skulle finne på å gi deg med det du gjør akkurat nå. I land hvor arbeidsløsheten er stor, og de sosiale sikkerhetsnett er langt svakere enn hos oss, virker fremmedfrykten ofte mindre. I denne sammenheng nevner jeg dette også for å peke på den begrepsforvirring som dette viser i forhold til venstre - høyre i politikken. Og for å få fram det fenomenet jeg tror det er: Når Fremskrittspartiet er det nest største partiet i Norge, er det nettopp fordi de møter manges ønske om et forenklet og homogent samfunn. Selv om de fleste ser at verken Norge, Norden eller verden noen gang vil bli enkelt eller homogent, kan Hagens retorikk brukes til å protestere med. Sannheten er at retorikken skygger for sikten. Muligheten til å overskue hva som må til for å skape tilhørighet, sosial trygghet og et samfunn som tar vare på alle mennesker. Vi står ikke overfor et valg som består i hvorvidt vi skal være et flerkulturelt samfunn, eller ikke. Vi er det og vil forbli det. Det er det samfunnet vi som parti og organisasjon skal ta utfordringen i å utvikle. Og her vi skal stille krav til hverandre. Vi har plikt til å sørge for at barn med fjern eller nær annen kulturell bakgrunn, møtes med solidaritet og varme i vårt samfunn. Alt annet er et nederlag for solidariteten og for menneskeverd. Hvordan kan vi selv som organisasjon bidra? Vi hadde gode tradisjoner som sosialt fellesskap i hverdagen, vi hadde. Kan vi gjenopplive noe her? Da må vi fra prat til praksis. Da må vi kreve mer av oss sjøl, enn å begrense oss til festtaler og velmenende resolusjoner. Sammen med LO fikk vi til noe mange steder 1. mai i år! Det var bra. Arbeiderbevegelsen har gjort et annet steg i denne saken nå. Folkets Hus landsforbund har tatt initiativ til at alle Folkets Hus i Norge skal erklære seg som rasismefri sone. Jeg er glad for å kunne fortelle dere at på onsdag vedtar styret i Folkets Hus her at her skal det være fritt for rasisme!

På landsmøtet for to år siden var vi i full gang med forberedelser til fjorårets stortingsvalg. Det ble en krevende valgkamp, en krevende valgnatt og noen tøffe måneder etterpå. Vi klarte god gallupmessig fremgang selv om vi ikke nådde i mål. De andre partiene monterte ned alle økonomiske varseltrekanter. Og de inviterte til et norgesmesterskap i hvem som kunne dele ut mye og mest til likt og ulikt. Våre folk skulle representere gledesdreperne, fortelle om alt det vi ikke hadde råd til. Det var nok slik i vår organisasjon også dere, at det lå en snikende mistanke om at vi kanskje hadde vært for gjerrige. Både i valgkampen og etter. Hva om også vi hadde hatt noen milliarder mer til veier, til miljøvennlig togtransport, til juridisk rettigheter til legehjelp, til slunkne kommunekasser, til flere kontanter til pensjonister, til bønder, barnefamilier, til barnehager osv.? Det var den gang det! Nå er vi i gang med nominasjoner og programarbeid foran lokalvalget neste år. Valget nå blir også krevende. Det eneste skråsikre er nok at vi vil bli spart for den kanonade av overbud, som vi møtte i fjor. Fra Regjeringspartiene mangler nå bare en selvstendig erklæring, hvor flukten fra virkeligheten erklæres endelig over.

I vår politiske virkelighet kreves det at vi bruker mer energi på å se de nye utfordringer i fordelingspolitikken. Vår politikk må være å kritisere det det er grunn til å kritisere. La oss engasjere oss der det er grunn til å la oss engasjere. Eksempelvis det at barnevernsvakta i Oslo fikk 1000 flere små barneskjebner i fjor, forstemmende nok mens en viss forsamling i samme by brukte hele sitt engasjement for å sikre at folk skulle få betalt for ikke å gå i barnehage. Vi må også forsterke engasjementet mot at folk ikke når opp og fram i søkerbunken til ledige jobber, enten fordi de har feil navn, eller feil seksuell legning. Det ville være sosial arroganse å hevde at det ikke fortsatt er store sosiale og økonomiske skiller mellom folk i vårt forholdsvis fredelige hjørne av verden. Det å bidra til å bedre hverdagen og livskvaliteten for de som ikke har fått del i de gode tider kan kun gi et bedre samfunn for oss alle. Dette må også våre programprosesser handle om.

Vi har bedre muligheter enn de fleste. Mye vil stå på vår egen evne, og vårt mot til å omprøve løsninger. Vår evne til å ta nye utviklingstrekk på alvor. Velferd og fordeling blir, som mange har sagt før meg i dag, ikke mindre viktig om ikke inntektene øker. Bare ennå viktigere. Mer enn folk som har evne til å kikke seg bekymret bakover, trengs folk som med nysgjerrighet kikker inn i framtida. Da kan vi ikke begrense oss til å ta vare på det vi har oppnådd. Eller irritere oss over det vi ikke får til, fordi pengene ikke strekker til.

Foreløpig har vi gjort spådommene om at vi ville få problemer med å holde oss over 30 % på galluppene til skamme. Samtidig er det sikreste en kan si om velgernes partivalg, at det er usikkert. Se ikke bort fra at mange har negative forventninger til valgkamp. Løfter på løfter ble i fjor stablet oppå hverandre. Tenk over at det å fremheve egen fortreffelighet er hverdagsmat i politikken, men sjelden ses på som god folkeskikk i vanlig omgang mellom folk. Den beste sikkerhet for god valgoppslutning og rett partivalg er at valget oppfattes å bety noe for folk, og at valgmulighetene er tydelige. Mange er nysgjerrige på oss – vi betyr noe! Vi har et sterkt lag. I løpet av bare de siste 17 dagene har 405 nye medlemmer meldt seg inn i vårt parti. La de ikke slippe unna, de jeg nå skal nevne, vi har nemlig fått gjennomført en måling gjennom "Din mening" som viser at 19 % av velgerne kan tenke seg å melde seg inn i vårt parti, og at 7 % kanskje vil det. Altså, over 25% av de som stemmer på oss kan tenke seg å bli medlemmer. Vi har store muligheter nå, for å sørge for å bli et enda større og enda bedre politisk parti.

Vi vil både møte motbakker og oppoverbakker fram mot valget. Vi har kun oss sjøl å stole på. Vi som nå har fått muligheten til å låne dette partiet for en stund har et stort ansvar.

Takk for oppmerksomheten.

DEBATT

Hilde Klæboe, Buskerud

Kjære partivenner.

Takk for en spennende og inspirerende tale fra deg Solveig Torsvik. Takk for at du setter fokus på at det er oss her i salen som må forandre vår samhandlingsform med våre medlemmer og innbyggere, og ikke omvendt, for å skape den framtida som vi i vårt land ønsker. Det er bare vi som kan skaffe kraft til partiet, ved selv å skape arenaer hvor vi kan lytte til hvilke ønsker som kommer fra grasrota. Vi må lytte til utfordringene og skape framtiden på grunnlag av vår ideologi og det vi lærer. Vi må ut av våre lukkede fora. Det er noen punkter som jeg synes er veldig viktig for å bedre organisasjonens arbeid. Det ene er den at vi må ha reelle debatter i organisasjonen vår, og med det så mener jeg at vi skal ha debatter som fatter beslutninger, ingen skal på forhånd bestemme hva møtet skal beslutte. Når jeg møter til et politisk møte er det for at jeg ønsker å ha innflytelse, og at jeg blir hørt. En annen viktig ting er de sosiale relasjoner til de andre i partiet. Er Arbeiderpartiet en levende organisasjon, hvor grasrota fungerer som en politisk verktøykasse - eller er vi toppstyrt. Settes dagsorden av et fåtall politikere på Stortinget. Vi har et parti som legger premissene ofte på toppen og gjennom det kanskje kveler noe av gleden og innsatsviljen nedover i organisasjonen.

Et lite eksempel - når vi får besøk av partitoppene til kommunepartiet så holder de et inspirerende og overbevisene innlegg for oss frelste Tordenskjolds soldater, hvorfor stiller ikke partitoppene krav til oss at vi skal informere ledelsen om hva som rører seg på grasrota, slik at debatten kan føres på våre premisser.

Jeg hører stadig vekk at vi på grasrota ikke er godt nok informert. Dette kommer fra begge sider, jeg tror informasjon er viktig men det er ikke interessant å få repetisjon av meningsytringer til ledelsen sendt i posten 1 uke etter at jeg hørte debatten på TV eller leste om den i avisen. For meg ville det være interessant å få informasjonsgrunnlag om viktige tema før debatten går i Arbeiderpartiet. Sentralstyret og partikontoret må i større grad fungere som pådrivere fremfor premissleverandører.

Hans Egil Andreassen, Østfold

Landsmøte

Forrige gang landsmøtet til partiet var samlet så ble det vedtatt at et av partiets hovedmål skulle være kampen mot rasisme. Jeg er ikke imponert over hvordan partiet følger opp sine egne vedtatte hovedmål. Tvert i mot er jeg svært skuffet over hvordan partiet har fulgt oppfordringen - spesielt skuffet er jeg over partiledelsen. Det burde være en tankevekker for landsmøte, at partiet i så liten grad viser interesse for våre vedtatte hovedmål. Så og si det eneste partiet har gjort i kampen mot rasisme i perioden har vært å velge kjennskap gir vennskap som parole i toget 1. mai.

Det danske sosialdemokratiet er et parti som ikke har like stor unnfallenhet i kampen mot rasisme som Arbeiderpartiet. Ved folketingsvalget hadde vårt søsterparti i Danmark et slagord som het "Vi kan alle blive den lille". Ved å gå hardt ut mot intoleranse, diskriminering og harselering med minoriteter ble Sosialdemokratiet det største partiet blant ungdom i Danmark, og det er en av grunnene til Paul Nyrup Rasmussen fortsatt er statsminister. Jeg håper landsmøtet igjen velger kampen mot rasisme som et av partiets hovedmål. Da må vi lære av våre sosialdemokratiske venner i Danmark. Over hele landet står det nå tusenvis av AUF'ere klare til å vise partiet hvordan kampen mot rasisme skal føres. AUF er klare til å vise dere

hvordan vi arrangerer fakkeltog mot rasisme. Ungdommen i partiet kan vise dere hvordan leserbrev skal skrives og hvordan en løpeseddel mot rasisme kan se ut. Ta dere en tur på skoledebattene under valgkampen, så skal AUF vise dere hvordan vi skal knuse hatpopulismen fra FrP.

Siri Ulvin, Kvinnepolitisk styre

Kjære landsmøte

Partiet trenger flere kvinner i organisasjonen og flere kvinner som folkevalgte. For to år siden vedtok landsmøtet en ny organisering av kvinnebevegelsen i forhold til partiorganisasjonen for øvrig. Utgangspunktet var at partiorganisasjonen, både kvinnebevegelsen og partiets organisasjon for øvrig, trenger en kontinuerlig fornyingsprosess. Organiseringen må legge til rette for dette. Målet med å gjøre nye grep i organisasjonen er at vi i fellesskap skal bli enda bedre til å få med oss flere, bli enda bedre til å skolere folk til politikk og organisasjonsarbeid, og sist men aller viktigst, være mange engasjerte kvinnelige og mannlige partimedlemmer i alle aldre som i fellesskap preger landet med vår politikk.

Partiet har en kvoteringsregel, den trenger vi. Partiet har en aktiv kvinnebevegelse, den trenger vi også. Som pådriver, støtte og nettverk for kvinner i partiorganisasjonen. Kvinnebevegelsen skal bidra til å sette de saker som kvinner er opptatt av på den politiske dagsorden.

For at vi skal kunne nå disse målene, til hele partiorganisasjonens beste, er vi helt avhengig av at alle ser hvor viktig det er, og samarbeider om å nå målene. Et aktivt kvinnepolitisk arbeide er hele partiorganisasjonens felles ansvar. Vi har et godt grunnlag i det som nå ligger i partiets lover og retningslinjer og i anbefalt praksis, som ble vedtatt av landsmøtet for to år siden. Men, som alle her vet, godt organisasjonsarbeid er personavhengig. En god organisasjon kommer ikke flytende på fjel, det krever hardt arbeid. Aktive, godt skolerte og motiverte kvinner må rekrutteres og dyrkes fram til tillitsvalgte i partiorganisasjonen og til folkevalgte i kommunestyre, fylkesting og Storting. Et langsiktig arbeide som må drives fram aktivt og bevist hele tiden.

I høst pågår nominasjonsprosessen i kommunene og fylkene, noen sier det er vanskelig å rekruttere kvinner, jeg sier: Ja, helt sikkert, og hva har du gjort siden forrige kommune- og fylkestingsvalg for å bygge opp og motivere kvinner i ditt lag og kommuneparti? Mange gjør mye bra, noen gjør ingenting. Her er det åpenbart store muligheter til å arbeide mer og bedre. Valglovens regler for stryking og kumulering gjør at det mindretallet av velgere, mindre enn 30%, som endrer på listene reduserer kvinneandelen i kommunestyrene med 7%, for vårt partis vedkommende reduseres kvinneandelen med 4%. Det eneste vi kan, og må, gjøre for å sikre en rettferdig fordeling av kvinner og menn i kommunestyrene er å forhåndskumulere flere, opp mot det antall vi regner med å få inn. Det er grunnleggende udemokratisk at et mindretall, ofte et svært lite mindretall av velgerne, skal gjøre kommunestyrene våre mindre representative. Vi trenger flere kvinner, ikke færre.

Til slutt, vi må også huske på å ta vare på de kvinnene som blir strøket ut fra en plass i kommunestyret. De kvinnene dere har jobbet for å motivere til å si ja, som er blitt motivert og har fått lyst til å gjøre en jobb for partiet. Så opplever de å bli feid av banen av noen få velgere. Ta vare på de, gi de oppgaver, da er det mye enklere å få de til å si ja til å stille opp neste gang. Vi er verdens beste parti, og vi har muligheter til å bli enda bedre.

Frode Jacobsen, Oslo

Ja, Solveig, det er noen av oss som sparer oss til de skikkelig viktige debattene. Nå har det vært veldig mye politikk her i går kveld, i natt og tidligere i dag, så nå får vi ta fatt vi andre.

Det hadde ikke hatt noen særlig hensikt, for de som har deltatt i debatten tidligere i dag og i går, å snakke om politikk hvis det ikke hadde vært for at vi var en kraftfull organisasjon som står bak. Da kunne Thorbjørn og Hill-Marta og Jens og dere andre bare dosert og snakket, men til liten nytte.

Når vi i dette partiet er den politiske kraften vi er, så skyldes det at vi er en sterk organisasjon. Når vi gang etter gang reiser oss etter at våre motstandere mener at vi er slått knockout og er nede for telling, så skyldes det at vi har en organisasjon med en sterk ryggrad. Derfor, Solveig, er jeg glad for at vi diskuterer organisasjonen vår som et slags vorspiel til kveldens fest.

Vi har en sterk organisasjon, allikevel kan vi ikke hvile på våre lauvbær, men hele tiden jobbe for å bli bedre og vi må tenke nytt. Vi må rett og slett gjøre det mer spennende å være med i Arbeiderpartiet. Rådslag er vel og bra, Bøler Arbeiderparti har et forslag, som er oversendt Sentralstyret, til dette landsmøtet om at vi hvert halvår skal få utarbeidet rådslag som skal sendes til partilagene. Rådslag engasjerer, rådslag motiverer til debatt og til nytenking. Men, og det er kanskje et men her, jeg er litt usikker på om rådslagene litt lett blir skuebrød.

Vi snakket tidligere i dag om programmet "Rettførdig fordeling", også dette var i en tidligere fase ute på høring og rådslag og mange sendte inn svar. Jeg er ikke sikker, og jeg vet ikke, men jeg tror at det er vanskelig å finne igjen mange av de innspillene i det endelige utkastet til programmet. Kanskje var innspillene for dårlige? Kanskje var mesteparten av programmet laget på forhånd og skrevet ut, før partiorganisasjonens råd var mottatt sentralt. Skal vi bli et mer spennende parti, så må medlemmene føle at deres råd og synspunkter blir hørt, og at man kan kjenne igjen noe av det man kommer med når de endelige vedtak fattes. Medlemmene må rett og slett tas mer på alvor. I Oslo Arbeiderparti har vi vedtatt forsøk med uravstemminger blant medlemmene, ikke alle saker vil være like godt egnet for slike avstemminger, men vi må våge å prøve nytt. Jeg tror også det kan være lurt å la slike avstemminger blant medlemmene være bindende, i Oslo har vi ikke gått så langt foreløpig - avstemningene skal bare være rådgivende.

I forbindelse med den pågående nominasjonsprosessen har alle medlemmene i Oslo Arbeiderparti blitt bedt om å sende inn forslag til bystyrekandidater, forslag til ordfører og byrådsleder kandidat. Ikke alle sendte inn, men noen gjorde det. Jeg tror det kan være en riktig veg å gå, om fire eller åtte år er det kanskje uravstemming blant medlemmene som bestemmer hvem som skal være toppkandidater til bystyret eller til Storting. Det er selvfølgelig en sjanse å ta, vi får se om vi tørr. Kanskje er det en gang i fremtiden partiledelsen som skal velges over Internett blant medlemmene.

Internett er et annet stikkord. Når vi snakker om fremtidens organisasjonsarbeid, så må vi ha med internett. DNA på nettet er veldig bra, og Solveig, jeg håper dere fortsetter å satse på det, og eventuelt betaler folkene de fotballøningene du snakket om. Vi må hele tiden utvikle hjemmesidene slik at det også blir en arena for politisk debatt, meningsbrytning og ideutveksling. Også lokallaget mitt på Bøler har egne hjemmesider, og jeg håper at på neste landsmøte så har også alle andre lag det.

Men, vi treffer ikke alle medlemmene i Cyberspace eller på den elektroniske motorveien. Våre velgere treffer vi på kjøpesentere, nærbutikken, postkontoret (hvis det fortsatt er der), idrettslaget eller der vi bor. Der jeg bor er det veldig mye blokker, og de fleste blokkene er ikke like lett tilgjengelige. Når vi skal dele ut materiell i postkassene, så må vi først ringe på ute og håpe at det er noen hjemme, og i neste omgang håpe at de gidder å åpne for oss, slik at vi kan komme inn og legge noe i postkassen. Postkassen er problemet, derfor - Solveig - er jeg veldig glad for at du har lagt merke til vårt forslag om at partiet skal utarbeide mer

postkassevennlig materiell, så slipper våre 30 rodemannskap å brette 6 000 brosjyrer en - to - tre eller fire ganger for å få dyttet det ned i en smal, tynn sprekk. Det håper jeg at valgkampen neste år viser, at vi da får materiell som også vi på Bøler kan bruke i våre blokker.

Dirigenten

Før Martin Kolberg får ordet nå vil jeg opplyse om at jeg kommer til å foreslå strek, jeg vil foreslå strek med mulighet til å tegne seg under hans innlegg. Det betyr også at de som måtte ha forslag som ikke er levert også må bruke de minuttene Kolberg bruker til å levere dette forslaget.

Vedtak

Strek settes under Martin Kolbergs innlegg.

Martin Kolberg, Sentralstyret

Kjære partifeller

Takk til Solveig for en veldig god, og jeg vil si en riktig tale. Jeg har noen synspunkter, det er jo en akseptert sannhet, ikke bare i våre rekker men i det brede politiske miljøet, at partiet vårt har klart en omfattende politisk moderniseringsprosess. Det er på mange måter et veldig imponerende politisk arbeide, men i den sammenhengen vi nå snakker om partiets arbeid så er det også nødvendig å si at dette er i organisasjonspolitisk sammenheng imponerende, i vår tid.

Det viser, partifeller, noe som vi alltid skal ha med oss når vi drøfter vår egen organisasjon, det er at vi har en god organisasjon. Men så følger det naturlige resonnementet i forlengelsen av det at når det er sagt, så krever organisasjonen alltid i organisasjonsmessig sammenheng at man er i stand til å stille spørsmålet: Hvordan kan vi gjøre tingene bedre? Solveig har, gjennom den talen hun har holdt, stilt det spørsmålet med kraft - det er det nødvendig å gjøre. Det er nødvendig at alle landsmøter i Det norske Arbeiderparti med kraft har oppmerksomhet på det, hvordan kan vi gjøre alt bedre.

Hvorfor er dette så nødvendig? Jo, i den moderne tid må alle sosialdemokrater være oppmerksomme på to fundamentale ting, at for sosialdemokratiet i vårt land, og i hele Europa, så bygger makten vår på to hovedpilarer. Den bygger på oppslutningen ved valg og den bygger på at vi har en sterk organisasjon. Annen maktbase har ikke sosialdemokratiet, enn det. Dette har alltid vært en sannhet, men vil bli viktigere for sosialdemokratiet i den tiden som nå kommer mot oss. For det er en misforståelse, eller et viktig politisk poeng, som vi etter mitt skjønn, har alt for lite oppmerksomhet på, det er at vår motstandere, våre motkrefter, ikke bare opptrer på den tradisjonelle politiske scene, for et sosialdemokratisk fremtidsnorge krever også at vi vinner kampen om menneskenes syn på seg selv, at menneskene i fremtidssamfunnet ser på seg selv som et sosialt individ som positivt ønsker å leve i et fellesskapsamfunn, i et likhetssamfunn. Den individualistiske tenkningen må ikke få fotfeste. Kampen for likhetssamfunnet forutsetter like mye at vi klarer dette, kampen om menneskets sinn, som den tradisjonelle politiske kampen, fordi politiske standpunkter og politiske strømninger - partifeller - skapes både av holdninger til enkeltsaker, men like mye av menneskets grunnsyn på hvilken type samfunn de vil leve i. Og, det er det som er poenget, her møter vi nye, sterke kulturbærere som peker vekk fra fellesskapsamfunnet. Den stadig sterkere kommersialiseringen av kulturlivet, av organisasjonslivet, av idretten - som snart er industri, en forbrukerkultur som har som formål å skape individualisme og gruppekulturer; og at "helheten, den har ikke du noe ansvar for, tenk på deg selv", er ofte parolen.

Dernest hele det perspektivet som Solveig så godt reiste i talen sin, og som vi i denne sammenhengen ikke kommer utenom, det er pressens rolle i en slik sammenheng. Pressens

rolle er selvfølgelig nyansert, men den skaper ofte debatter som det er vanskelig å forholde seg til fordi virkelighetsbildet blir forvrengt. Derfor, til slutt, partifeller, mitt poeng. Vår organisasjon skal skape politikk, den skal fatte vedtak, den skal styre, den vil også forstå behovet for å bruke organisasjonen som motkultur. Arbeiderpartiet er et politisk parti, men det må også i det nye århundret være et politisk hjem.

Dirigenten

Da er strek satt. Det har kommet inn 24 talere, hvorav fem har allerede har hatt ordet. Det betyr at vi ser det som nødvendig for å komme i mål at vi foreslår en taletid på tre minutter.

Vedtak

Taletiden settes til tre minutter

Dirigenten

Følgende forslag er framsatt under punkt 9:

Bjørn Jarle Lund, Akershus

Utvidelse av landsmøtet med 1 dag

Landsmøtet utvides med 1 dag. Slik at landsmøte kan få en seriøs og god debatt om den politiske situasjon, innkomne forslag, beretning og regnskap.

Hans Egil Andreassen, Østfold

Mål for kommende landsmøteperiode

Arbeiderpartiets hovedmål for kommende landsmøte periode skal være: kamp mot rasisme.

Dirigentens innstilling

Forslagene oversendes Sentralstyret

Vedtak

Dirigentens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Anne Karin Saus, Landsstyret

Gode partivenner

Vår organisasjon, Arbeiderpartiet, har gjennom hele sin lange historie vist at man har både evnen og viljen til å fornye seg, og utvikle organisasjonen i tråd med de utfordringene som vi ser i samfunnet. Også når det gjelder det samepolitiske arbeidet har vår organisasjon gått foran, vi har fått nye samiske organisasjonsledd i partiet. Den samiske siden er nå representert på praktisk talt alle nivå i organisasjonen vår.

Dette, gode partivenner, er et resultat av at samene selv har ønsket en slik integrering i bevegelsen, i stedet for å isolere seg utenfor partiet. Dette skal vi være glade for. Det er en styrke for organisasjonen, og også for politikken vår.

Som partileder i Finnmark, det største samefylket i landet vårt, må jeg innrømme at det har kostet en del å få den nye samepolitiske organisasjonen på plass, slik vi vedtok på landsmøtet for to år siden. Her skal jeg begrense meg til å peke på noe som man ofte ser når det gjelder forholdet mellom sentralt og regionalt nivå, eller forholdet mellom tildeling av oppgaver og ansvar og de resurser som blir stilt til rådighet. Rent konkret så gjelder det at i partivedtektene våre så er det slått fast at i hvert sametingsvalgkrets skal opprettes et samepolitisk forum. For oss i Finnmark betyr dette at vi har ansvaret for i alt 6 av de 13 samepolitiske fora. Det er en selvfølge at skal disse kunne drive organisasjonsarbeid så trenger de i hvert fall et minimum av ressurser til disposisjon.

For å illustrere dette bedre så kan jeg fortelle at i et møte i et samepolitisk forum, så kan de i verste fall oppleve at de må ut på en 50 mils biltur for å kunne treffes. Da er det 50 mil hver vei, altså en avstand mellom Oslo og Trondheim, for å kunne avvikle møtet. Problemet for oss er jo at vi ikke har fått midler til å kunne drive dette organisasjonsarbeidet. Det skal dekkes over fylkesbudsjettet vårt, og et møte i Finnmark Arbeiderparti koster, i reiseutgifter, mellom kr 15 000,- og kr 20 000,-.

Dette, partivenner, dreier seg også om rettferdig fordeling og like muligheter for å drive organisasjonsmessig og politisk arbeid. Skal vi få det til så må vi henstille til partiledelsen om å se på at det også stilles midler til disposisjon.

Gry V. Engli, Hedmark

Dirigenter, landsmøte

Rekrutteringen fra AUF til Arbeiderpartiet er en brokete veg basert på mye tilfeldighet og er oftest lite målrettet. Mye av det som skjer i arbeiderlagene og kommunepartiene er ofte veldig tilfeldig når AUF'ere tas inn i varmen i styrer og stell. Når vi får tillit så følger vi opp. Vi tar utfordringen og vi vil ha utfordringen. Men tillit er det mange AUF'ere som føler at de mangler. Sitatet "Vi trenger en ung jente" vitner ikke om mye tillit. Kvinne/ungdomsalibiet spøker i hodet på den unge AUF-kvinnen som biter tennene sammen og sier til seg selv "Jeg duger, jeg er flink og jeg skal vise dem".

Noe av det samme sa jeg til meg selv for litt over fire år siden, og jeg viste dem. Beviset har jeg her i dag. Hedmark Arbeiderparti, mitt fylkesparti, har den beste ungdomsrepresentasjonen på dette landsmøtet. Vi utgjør faktisk litt over en tredjedel av gruppen vår totalt, og vi har vist dere, fra denne talerstolen, at vi duger, vi er faktisk fantastisk dyktige.

I Hedmark Arbeiderparti tar man AUF på alvor. Vi har ikke noe valg. Forsvinner vi så forsvinner den levende debatten i Hedmark. Lederen i Hedmark Arbeiderparti, Nils Amund Røhne, er en meget visjonær mann. Han mener årsmøtet som valgte ham har forstått at det å gi unge mennesker tillit, oppgaver og ikke minst en sjanse er vegen å gå for å holde debatten levende i partiet.

Partivenner. Nominasjonen til kommune- og fylkesvalg står for døren. Dere har en gylden anledning til å gi ungdom tillit, gi dem muligheten til å hevde sin rett og heve sin stemme som folkevalgt. Lykke til.

Anders Aslesen, Oppland

Dirigenter, partifeller

Solveig, takk for et fint innlegg du hadde. I likhet meg deg så ble jeg sint, jeg ble direkte forbannet når jeg så dette innslaget i en Osloavis - behøver ikke nevne navn nå - om at vår organisasjon var død. Dette er tull, for å si det forsiktig. Vi kan trekke fram noen få eksempler. Vi har et her, vårt prinsipp- og handlingsprogram som ble vedtatt på landsmøtet for to år siden, det ble sendt ut til organisasjonen i et ganske møysommelig arbeid. Hvilket annet parti hadde verdiget sitt program et slik arbeid. Det samme gjelder den EU-debatten som dette partiet hadde i '93, i forkant av sine beslutninger hadde medlemmene noe de skulle ha sagt. Det var det ikke et eneste parti i dette landet som verdiget den debatten når det gjaldt EU, så kan man mene akkurat hva en vil om hvordan det gikk, men dette, dette begynner snart å bli tull.

Jeg tror snart vi må begynne å trække våre politiske motstandere på tærne så det svir. For dette må vi gjøre mer, mye mer, og vi merker det lokalt at når vi trækker på våre motstandere i

lokalpartiene, så vet de nesten ikke hvor de skal gjøre av seg for de er ikke vant til det. De må bli vant til det og vi må ikke være redd for å si hva vi mener. Vi er alt for redd for å si hva vi mener. Vi merker at når vi sier det, så blir vi hørt.

En annen ting er at vi ofte blir kritisert på de møtene vi har, at representantskapsmøtene våre lukket. Venstre er et parti som er uhyre skeptisk til hva vi driver med der, mens Venstre i mange kommuner er så små at de må ta sine avgjørelser pr telefon! Det får da være grenser, og da kan du snakke om at det er fare for lokaldemokratiet. Det er ikke jeg redd for så lenge vi har et parti som er i stand til å ta de avgjørelsene som til enhver tid skal tas. Nå kan det jo sies at vår organisasjon ikke er perfekt, og det skal den heller aldri være. Det er mye å ta tak i og det vi må ta tak i skal vi også ta tak i, og vi må få folkene våre til å komme på de møtene vi skal ha og ta de diskusjonene som skal tas i paritet. Der skal vi heller ikke være redde for å si det som også er kontroversielt.

Når det gjelder disse tingene så er jeg sikker på at Arbeiderpartiet fremdeles er det partiet som har det suverent største flertall, det suverent beste partiet og det suverent beste partiapparatet, lokalt, regionalt og sentralt. Takk for oppmerksomheten.

Tom A. Ludvigsen, Akershus

Partifeller

Det kommer ingen person her heller nå som skal kritisere vår organisasjon. Men jeg synes det er et poeng, som både Solveig og også Martin i sitt innlegg hadde, at organisasjonen vår er ikke helt perfekt, men vi har altså vært i stand til å slippe den for ny, både organisasjonen og partiet. Vi er en del av utviklingen og det er også vår organisasjon.

Men, partikamerater, jeg må si at jeg har en par ting som jeg har lyst til å ta opp her, som noen spørsmålstegn i forhold til det Solveig hadde med i sin innledning. Vi er i en ny verden, vi har en ny teknologi og Thorvald kan bivåne dette landsmøtet på Internett. Det falt meg litt i hu her i går, at det kunne nesten vi 300 andre også gjort. Med det mener jeg at er det riktig at partiets høyeste myndighet i denne til dels perfekte organisasjonen skal bli avspist med et par minutters innlegg i den viktigste debatten for landets framtid? Kan det være slik at denne organisasjonen kanskje trenger en dag til for dette landsmøtet, slik at disse delegatene som kommer hit får sagt det de vil til vårt partis ledelse?

En ting til, vi har en organisasjon som bygger på demokratiet, og demokratiet i organisasjonen er viktig. Solveig sa noe annet. Vi har et politisk stammespråk. Til slutt i mitt innlegg vil jeg da si; er det ikke viktig at vi i vår organisasjon, fra bunn til topp, gjenspeiler organisasjonens og medlemmenes tilholdssted, hjemsted og interesser? Min lille oppfordring til landsmøtet er at jeg synes det er feil at vi har et sentralstyre, f.eks., som kun består av stortingsrepresentanter. Er det en organisasjon som gjenspeiler det som er viktig for oss?

Jeg trenger i grunn ikke resten av taletiden hvis landsmøtet i morgen blir med meg på å få noen inn som gjenspeiler organisasjonen, og ikke bare stortingsgruppa. Mange takk.

Atle Faye, Oslo

Gode landsmøte

Takk for en spennende innledning. Spesielt spennende synes jeg det var å høre om det store potensiale vi har i velgergruppen til å få nye medlemmer. Virkelig spennende og det må vi få ut i organisasjonen.

Ikke noe parti er så bra på programprosesser som Arbeiderpartiet, etter min mening. Det er skikkelig tematisert, det er gode spørsmål, det har alltid en flott utforming og et systematisk

opplegg. Men, denne prosessen tror jeg faktisk vi kan utnytte enda litt bedre i partiet. Studiearbeid innenfor paritet er vel og bra, og det tror jeg alltid vil være grunnstammen, men jeg tror vi kan bli flinkere til å gå aktivt ut å søke kontakt med nye miljø når vi driver dette arbeidet. Med fagmiljø, med interesseorganisasjoner og arbeidsplasser. Det er nemlig i disse rådslagene at partiet og disse prosessene fanger opp flest nye talenter og personer som ønsker å bli aktive i partiet.

Internett er en annen veldig viktig informasjonskanal. Stadig flere bruker dette mediet til å tilegne seg informasjon. Før siste valg var titusener av mennesker innom Arbeiderpartiets nettsider. Jeg synes det er grunn til å gi veldig mye ros for det arbeidet som er lagt ned med å utvikle Internettsider for Arbeiderpartiet sentralt. De er veldig gode, og de beste av de politiske partiene jeg er ofte innom. Utfordringen er nå at vi lokalt prøver å legge listen like høyt.

13. september er det kommunevalg. Enkelte steder sitter Arbeiderpartiet i posisjon, men enda flere steder er vi i opposisjon. Skal vi gjenerobre makten disse stedene, så må vi passe på å bruke den muligheten vi har til å utforme spennende rådslag når vi skal lage et kommunevalgprogram, og til å lage Internettsider med presentasjon av kandidater og valgprogram. Vi bør også gi folk anledning til å stille spørsmål og komme med forslag til oss. Det er lenge siden denne prosessen startet i Oslo. Vi har lenge hatt stands og aksjoner. Bl.a. har vi delt ut massevis av denne brosjyren, der vi ber folk komme med forslag til hvordan Oslo bør bli.

Nå er kommunevalgprogrammet, eller et utkast til det, nettopp lagt fram og ulike studiearbeid skal starte opp. Det blir en spennende prosess. På tirsdag skal vi nominere. Dere har kanskje fått med dere at vi har hatt en prosess på gang i hovedstaden om det, for vi har ikke vært redde for å bruke media. Det synes jeg alle skal merke seg, at både aviser, radio og fjernsyn faktisk er ganske lette å få tilgjengelige og svært viktige informasjonskanaler og opinionsdannere. Bare venn dere til tanken, etter den 13. september skal hovedstaden igjen være Arbeiderpartistyr, og den kommer til å bli kvinnestyr.

Ingrid Bjørketun Heggø, Sogn og Fjordane

Dirigenter, partivenner

Jeg vil si til Solveig, i et levende samfunn blomstrer organisasjonen nesten av seg selv. Samfunnene i både Årdal og Høyanger, vi er Arbeiderpartibastioner. Arbeiderpartiet har et solid rotfeste der.

Men så er det litt skjær i sjøen da. Alle vet at Norsk Hydro er en hjørnesteinsbedrift bl.a. på Sunndalsøra, i Årdal, i Høyanger og i Vik. Alle har burde også vite at staten har aksjemajoriteten i Norsk Hydro. Hvordan kan da Norsk Hydro foreta utflugging i stor stil til utlandet, uten at vi får innsikt i langsiktige målsetninger og visjoner for Norgessatsningen? Press på krona kanskje, det ville vel Sponheim sagt. Jeg snakker ikke om detaljstyring, men jeg snakker om overordnede, langsiktige strategier.

Folk flest tror ikke vi politikere kan gjøre noe med denne situasjonen, for Hydro gjør som de selv vil, uansett. Myklebust leker ikke butikk, men de leker seg med arbeidsplasser. De driver profittmaksimering, og staten eier 51% av aksjene. Det er et tankekor.

Vi i Arbeiderpartiet, vi hverken vil eller kan godta en rasering av distriktsarbeidsplassene og gode Arbeiderpartisamfunn. Nøkkelen ligger i å utøve den makten og det ansvaret man har ved å inneha aksjemajoriteten i et selskap. Vi må fortelle Norsk Hydro i klartekst hvem som faktisk er eiere av denne bedriften, og at de har et samfunnsansvar i Norge, i de bygdene de er

i dag. Da kan Arbeiderpartisamfunnene fremdeles blomstre, det kan fremdeles være slik at ungene våre ikke vet forskjell på 1. og 17. mai før de er konfirmert. Ta vare på slike samfunn.

Kari Manger, Hordaland

Dirigent, landsmøte

Vedtakene som ble fattet på landsmøtene i '92 og '96 førte til at kvinnebevegelsen ble integrert i partiet. Men de førte ikke til at kvinnebevegelsen i Arbeiderpartiet forsvant. Organisering av organisasjon er ikke noe mål i seg selv, men et hjelpemiddel og et verktøy for å nå organisasjonens mål. Når det gjelder Arbeiderpartiet er det jo et virkemiddel for at vi skal nå våre politiske mål.

Etter at kvinnebevegelsen ble integrert i partiet så blir vi valgt av partiets organer og da har partiet et ansvar. Det har et ansvar for å ta imot kvinner som en naturlig og nødvendig del av organisasjonen, og et ansvar for å ta vare på de. Det har et ansvar for at de blir valgt, for å gi de oppgaver og ansvar slik at de kan være med å prege avgjørelser både i partiorganisasjonen og i politikken generelt og på den måten kan være med på å sette viktige saker på dagsorden.

Men, kvinnene har også et ansvar for å si ja. Til å gjøre en jobb i partiorganisasjonen og i politiske verv. De har et ansvar for å bygge nettverk for å skape et miljø i partiet som gjør at jentene finner den nødvendige støtte når de trenger støtte, og at vi blir fulgt opp, at det blir skapt en trivsel og motivasjon som gjør jentene villige til å gjøre en jobb, og at de blir interessert i å gjøre denne jobben for partiet.

Partifeller, det er bekymringsfullt når vi hører at mange jenter trekker seg etter en periode i fylkesting og spesielt i kommunepolitikken, og at det er vanskelig å rekruttere nye jenter i partiorganisasjonen og å få de til å stå på lister.

Jeg vil si at jeg er veldig kry av å tilhøre et parti som har sørget for kvotering og som tar kvotering på alvor. Det skal vi også klare å gjøre i fortsettelsen. Men dette krever langsiktig arbeid, i partiet og i kvinnebevegelsen. Et langsiktig arbeid med sikte på å rekruttere medlemmer, og da tenker jeg ikke minst på medlemmer fra AUF, og skolere de og motivere de og på den måten få de til å gjøre jobben. Så må vi legge til rette for å beholde de, og da er valgkomiteene og nominasjonskomiteene sitt arbeid viktig. Det er da viktig hvem som spør, hvordan en spør og hvordan en da fremstiller det å være med i politiske verv.

Så kamerater, Arbeiderpartiet trenger kvinnene slik kvinnene trenger Arbeiderpartiet, og så skal vi sammen pleie og ta vare på partiorganisasjonen vår, for bare slik kan vi lykkes i å nå de politiske målene våre.

Hans Hjerpekjøn, Landsstyret

Dirigenter, landsmøte

Jeg vil få lov til å dele med meg et par greske ord. De gamle grekerne, de samlet seg til politisk verksted på Agoran, på møteplassen. Nå må jeg si at det var ikke alle gamle grekere, det var menn med frie borgerrettigheter. Men, for dem så var dette det nobleste, det fineste et menneske kunne delta i, det var utformingen av eget samfunn. De hadde til og med et ord for de som ikke deltok, på tross av at de kunne delta, det ordet har vi med oss fortsatt - ordet var ideotes. Det var ideotes som kunne delta men ikke gjorde det.

Det har gått et par tusen år siden da. I dag, så vidt jeg forstår folkemeningen, sitter idiotene her. Det er de som er med i det politiske verkstedet. Det er de som er med i det nobleste og det fineste. Vi har et lokalvalg bak oss, hvor deltakelsen falt under 60% mange steder. Vi ser i det arbeidet vi nå gjør med å få lister på plass, hvordan vi strever med å få folk inn i den politiske

prosessen, kvinneandelen er kritisk mange steder. Som politikere er det som du sier Solveig, vi kan jo ikke si at folk tar feil. Vi må rette søkelyset mot oss selv, hva gjør vi feil.

I Vestfold har vi forsøkt, på siste årsmøte, å gjøre et tak ved å vedta at vi skulle gå i gang med et prosjekt på organisasjonsutvikling. Vi kalte det ikke Agoran, men møteplass. Vi utfordret, i tillegg til at fylkespartiet skulle ta på seg sine delprosjekter, så utfordret vi samtlige kommunepartier og samtlige lag til å finne på minst ett delprosjekt selv i løpet av prosjektperioden som varer fram til mars 2000. Det foregår nå en fase med ideutklekking, med delprosjektforberedelser og det vi ser foreløpig synes jeg er veldig interessant, men jeg vil også si at via internett så tar vi gjerne mot flere ideer, vi kjøper gjerne og kopierer gjerne hvis andre har gode ting å dele med seg.

Selv synes jeg noe som er spesielt interessant, det er utfordringen om å gjøre de betalende men passive medlemmene deltagende på en eller annen begrenset måte. Det forsøker vi å legge en spesiell vekt på. Ellers er det intern, ekstern kommunikasjon. Vi håper gjennom dette, når vi evaluerer det, at vi skal ha vært med og båret våre nåler til stakken, slik at vi etter hvert igjen kan reise stoltheten ved å delta i det nobleste, det fineste, det å være på Agoran.

Trond Jensrud, Oslo

Dirigenter

Organisasjonsdebatt er kanskje det som skiller Arbeiderpartiet mest fra de andre partiene, fordi vi har en organisasjon, vi har en vital og god organisasjon. Men det er som Solveig sa, det er viktig at vi er kritiske til den og ser hvordan vi kan bli enda bedre og hvordan vi kan få med flere i partiarbeidet. Hvordan vi kan lage partiorganisasjonen bedre, lagt opp på en måte som gjør det lettere å få med ungdom, som får med kvinner, får med innvandrere og får med alle de vi ønsker skal delta på våre arrangementer og møter. Kanskje er noe av problemet for småbarnsforeldre å skulle kombinere kommunale verv, partimøter og det å være nettopp foreldre. Jeg tror vi må se på formen, jeg har ikke noen løsning, men jeg håper at vi bruker tid på å prøve, i fellesskap, å finne nye måter å jobbe på.

Den internettsatsingen som partiet sentralt har gjort synes jeg fortjener all mulig ros. Jeg synes Grete Berget og informasjonsstaben på partikontoret gjør en veldig bra jobb med å skape noe nytt, men som egentlig ikke er nytt. For det jo alltid har vært slik siden Arbeiderpartiet i sin tid startet Arbeiderenes Lytterforbund, hvor man hørte på radio fordi det var den nye teknologien man tok i bruk for å komme i kontakt med folk for å bygge organisasjonen. Det er på en måte det samme når man nå bygger opp Internett, når man gjør det mulig å kommunisere på nye måter.

Åpenhet i organisasjonen er viktig for å nå fram til flest mulig. Vi har også prøvd i Oslo å invitere flest mulig til å komme med synspunkter på det vi driver med. Vi har invitert medlemmer til både å komme med innspill til programkomiteen, til nominasjonen, og den er det mange som har hatt synspunkter på. Vi har invitert befolkningen til å komme med forslag til programmet vårt, hvor vi både via Internett og via løpesedler har invitert folk til å komme med gode forslag for at programmet skal bli best mulig.

I et slikt perspektiv synes jeg det er litt rart at sentralstyret går mot det forslaget som ble oversendt her, til redaksjonskomiteen, om at AUF's fylkeslag skal få forslagsrett til årsmøtene eller til landsmøtet. Det er litt underlig at vi skal være redd for hvem som sender inn forslagene. Vi kan godt være uenig med AUF sine forslag, men la oss nå få dem på bordet, la de få sende de inn. Det synes jeg demokratiet og organisasjonen vår er tjent med.

Bjørn Jarle Lund, Akershus

Dirigent og kamerater

Jeg takker også for tre glimrende hovedinnlegg, men så et stort men. Så liten tid som det her er lagt opp til - i Det norske Arbeiderparti - til å beholde dette, det har vi ikke råd til. Her har partilag over hele Norge flittig brukt tid og sendt inn sine velmenende forslag til vårt parti. På landsmøtet bruker vi ca 30 minutter på å lese opp dette, så bruker vi ett minutt til å sende det videre til de komiteene som skal ha det. Så behandler vi et regnskap og en beretning på flere millioner kroner på fem minutter, hvor vi bruker ett minutt på å bestemme oss for dette her! Det er altså vi som sitter i denne salen som er ansvarlige for det som står her nå. Det var jo ingen i en sådan stund som turde si noe i natt, når klokken var halv to. Altså, dere behøver jo ikke overføre nattmøtene fra Stortinget til landsmøtet til Arbeiderpartiet, det er da helt unødvendig. I Stortinget kan dere tulle så mye dere vil, men her behøver vi ikke gjøre det.

Det er etter min mening en hån mot delegatene at de gang på gang blir dunket ned av dirigentene, som for enhver pris skal holde kjøreplanen - som vi har vedtatt. Innleggene som blir lagt opp, av og til så blir det hverken fugl eller fisk ut av det. Det betyr ikke at vi skal ha så mye tid som mulig, men det er da grenser for hvor langt ned vi skal gå.

Dyreste reise var kr 6 000,-, dvs at vedkommendes innlegg kom på kr 50,- pr sekund. Det er mer en Tønnseth hadde i paraply. Men, det er ett lyspunkt, siden jeg må slutte nå, det er at vi fremdeles synger sangene helt ut. Men det er også det tynneste heftet.

Inghild Vanglo, Rogaland

Gode partivenner, kjære landsmøte, kjære AUF

Rekruttering er et nøkkelord når tema er partiorganisatorisk arbeid. Jeg kan ikke reise hjem fra dette landsmøtet uten å gi min uforbeholdne ros til AUF og de mange unge delegatene som har utvist heftig glød og stor aktivitet, levert spenstige innlegg om mangt et tema. I en tid der mange av oss langt, langt mer tilårskomne gir uttrykk for bekymring over at den unge generasjonen mangler interesse for politisk arbeid og samfunnsspørsmål, er det særdeles tilfredsstillende å oppleve de unge AUF'eres engasjement her på landsmøtet. Det lover utrolig godt for en særdeles krevende framtid.

Det var lett, i går, å gi Thorbjørn en god karakter for det han presterte. Det er minst like lett å gi både Hill-Marta og Solveig tilsvarende i dag, og jeg gjør det så mer enn gjerne. Partiet og organisasjonen har en særdeles dyktig ledelse. Takk.

Pål Berrefjord, Hordaland

Kjære landsmøte, kjære Solveig Torsvik tusen takk for et godt innlegg.

AUF's rolle i Arbeiderpartiet er ikke slik som Unge Høyre sin rolle i Høyre, eller KrFU's rolle i Kristelig Folkeparti. Det fikk jeg et klart eksempel på når jeg var i skoledebatt for noen uker siden og møtte lederen for Unge Venstre i Hordaland. For jeg spurte ham, som naturlig å spørre i disse tider, hvorfor han ikke kritiserte regjeringens manglende profil i innvandringsspørsmål, i miljøspørsmål, ja i alle de spørsmålene som sentrum var opptatt av i valgkampen. Svaret jeg fikk, svaret jeg fikk var følgende: "Pål, jeg kan ikke være kritisk, for Venstre har så mange problemer, men det problemet vi må konsentrere oss om, det er å holde oss over sperregrensen."

Det sier for det første mye om Venstre, det sier mye om Unge Venstre og det sier veldig mye om dagens regjeringssjand. Jeg mener Arbeiderpartiet skal være glad for at AUF ikke vil slik når Thorbjørn Jagland kommer tilbake til regjeringen. For, hva hadde egentlig

Arbeiderpartiet vært uten AUF? Jeg tror Arbeiderpartiet hadde vært mye kjedeligere, jeg tror debattene hadde vært dårligere og jeg tror at mye, mye ikke hadde vært som det er nå.

Det er to konkrete utfordringer som jeg vil ta opp for vår partiorganisasjon. Det første er, som du var inne på i ditt innlegg, Solveig Torsvik, at vi må bli en mer moderne organisasjon. Vi må innse at tidene forandrer seg, at folk forandrer seg og at samfunnet forandrer seg. Da må vi gjøre noe, ja, vi gjør noe. Vi må fortsette å gjøre noe med dette, for kanskje er det ikke slik at alle møter må arrangeres på Folkets Hus, kanskje er det ikke slik at alle som deltar på møter må være medlem i Arbeiderpartiet og kanskje er det ikke slik at alle møter må være formelle og at alle møter skal vedta noe. For kanskje må vi se på oss selv, og bli mer åpne og mer frie i vår form.

Til slutt, i går var det veldig mange som tok ordet om rasisme. Spesielt ungdommen var opptatt, og skuffet over en svak partiledelse i forholdt til dette spørsmålet. Det er fordi vi har gått lei av at vi har tatt denne saken opp og opp igjen, uten å ha fått noe svar. Debatten om rasisme er selvfølgelig en politisk debatt, kanskje først og fremst en politisk debatt, men det er også en viktig debatt for vår organisasjon. For se rundt dere i denne salen, hvor mange med fremmedkulturell bakgrunn er det egentlig her? Det er veldig få. Se i gamle aviser, hvor mange utspill finner vi med Hill-Marta, Jens eller Thorbjørn om rasisme? Veldig få. Se i beretningen vår for de to siste årene, hvor mye har vi gjort med antirasisme? Veldig lite.

Kjære Solveig Torsvik, jeg er veldig glad for at du sa noe om rasisme i din innledning. Det er bra. Jeg håper også at du gjør noe, for på den måten kan vi få det neste landsmøtet, det første landsmøtet i et nytt årtusen, til å være et mer fargerikt landsmøte. Takk.

Kadafi Zaman, Buskerud

Kjære landsmenn

Siden vi kanskje snart overtar styringen, igjen, i dette landet tenkte jeg å knytte noen tanker til det flerkulturelle Norge. Det har i de siste ukene vært et hardkjør mot innvandrere, først og fremst på grunn av Nadja-saken og dernest på grunn av gjenger og vold. Vi har alle vært vitner til skremmende episoder som har vakt harme langt inn i vår bevegelse, og godt er det.

Vi har lenge nok vært tause, nå er det på tide med debatt og handling. De fleste har ikke turt å si noe i en årrekke, i frykt for å bli stemplet som rasister. De her heller endt opp som smittebærere av den nye folkesykdommen fremmedfrykt. Slik kan det ikke fortsette. Kampen er veldig vanskelig. Spesielt vanskelig fordi vi må begynne i denne salen.

Alle snakker om et flerkulturelt samfunn, men som Pål Berrefjord sa før meg, hvor mange fremmedkulturelle er det her i salen? Jeg var her for to år siden, også da var det bare monokultur. Hva tenker vi på når vi hører ordet "muslim"? Hva tenker vi på når en mørkhudet mann kjører Mercedes? Hva tenker vi på når vi hører ordene "innvandrere" og "ekteskap"? Jeg tror jeg vet hva dere tenker.

I mange år har det vært en manglende vilje til å ta et oppgjør med innvandrerdebatten i vårt parti. Både sentralt og lokalt. Antirasisme er ikke lenger en kamp bare mot nazistene. Antirasisme er i dag en kamp mot fremmedfrykt. Fremmedfrykt er den fasjonable rasismen, det er den som er pent kledd inn i pene klær og som kommer med et smil. Det er derfor den er farlig. Kampen mot fordommene vil bli historisk. Det er en kamp for de som er modige, for de som er villige til å betale en dyr pris for å verne det fundamentet som arbeiderbevegelsen står på, nemlig frihet, likeverd og solidaritet.

Men alt er ikke fryd og gammen hvis bare vi gjør noe. Nei, minoritetene må spille en like aktiv rolle, også de må gjøre noe med sin fremmedfrykt. Hvis den ikke er større, så er den i

alle fall like stor. Det vet vi som er oppvokst med begge kulturer. Innvanderforeldrene må på banen. At de ikke kan språket er et minus, men det er ingen unnskyldning.

Dagens regjering vil betale kontanter til kvinner som vil tilbake til kjøkkenet. Sier et regjeringsparti noe slik kalles det for valgfrihet. Sier en muslim noe slik kalles det for kvinneundertrykking. Mange innvandrere vil takke ja til kontantstøtten, ikke fordi de er enige i kvinnesynet til KrF, men fordi de trenger pengene. Om ti år vil Per Ståle Lønning samle de samme politikerne og skylde på kulturen når barna ikke kan ett eneste ord norsk.

Kjære kamerater, vi må sette en stopper for det. Den stopperen heter Det norske Arbeiderparti.

Øyvind Hartvedt, Hedmark

Dirigenter, landsmøte

Det er riktig for oss å følge invitten fra Solveig om å se på vår organisasjon. Du sa litt om partiets hjemmeside, Solveig, og det er jeg enig i. Den er veldig bra, men jeg skulle en gang holde et foredrag om politikk - eller politikeres bruk av ny teknologi eller kommunikasjonsteknologi. Da gjorde jeg en spørring på gruppemøtet vårt. Av de 20 som var der var det tre stykker av oss som hadde brukt internett, så jeg tror på en måte vi også må være oppmerksomme på at det er ganske mange i vårt parti som ikke er veldig flittige brukere av internett, men vi må satse på det, det er jeg helt overbevist om, for det vil en viktig kanal for informasjon framover.

Det som jeg tror er viktig for oss, når vi skal se på hva er det som gjør det verdt å være med i et parti, det er jo for å kunne øve påvirkning og innflytelse på de tre forvaltningsnivåene vi har. Jeg tror at vi må se på hvordan dette samspillet fungerer, hvordan samspillet mellom partilagene, kommunepartiet, fylkespartiet og det sentrale nivået fungerer.

KS har laget en rapport som heter, eller Sundsbø-utvalget har laget en rapport. Den skriver ikke så mye om de politiske partiene, men det den skriver er at det er gjort lite forskning på hvordan samspillet mellom de ulike nivåene i partiene fungerer, men de mener at det er et betydelig potensiale for å utvikle det samspillet bedre. Både å få mer kunnskap om hvordan det fungerer, men også at den læringen som kan skje gjennom partiorganisasjonen - fordi den opererer på alle nivåene i vårt styringssystem - kan være positivt for de sentrale delene av partiene.

Da er spørsmålet, hvorfor fungerer ikke det slik i dag? Jeg tror at noe av det skyldes at vi har fått en del andre kanaler for påvirkning fram fra kommunesektoren og inn til sentralt. Ett av de er jo Kommunenes Sentralforbund. KS har blitt den kanalen som nå skal målbære kommunesektorens syn inn mot sentralt hold. Jeg tror at vi må ha en diskusjon om det er riktig for oss å bruke KS, eller om vi skal bli flinkere til å bruke partiapparatet, partiorganisasjonen, til å få fram hva som er kommunesektorens syn. Altså, hvilke effekter kan vi som parti få av å opptre mer helhetlig fra grunnplanet og opp til sentralt i partiet? At vi står sammen om beslutningene, mer sammen om beslutningene, om vi i kommunesektoren føler at vi har fått mer pådytt av hva vi mener er de viktige utfordringene.

Jeg tror at den plattformen vi har i Arbeiderpartiet er bra. Vi har en god organisasjon, men vi har en utfordring i å utvikle den videre i det samfunnet vi ser framover.

Svein Roar Jacobsen, Nordland

Dirigenter, landsmøte

Først, takk for nok et glitrende foredrag fra partiledelsen.

En av de viktigste arenaene for videre behandling av moderniseringen av velferdssamfunnet er det fagligpolitiske samarbeidet. Så vel sentralt som lokalt, for eksempel i Nordland, Vesterålen, Sortland, så er og bør denne arenaen være viktig når omorganiseringen skal diskuteres og dagens praksis gjennomgås. Både fordi det er et arbeidstaker og arbeidsgiverperspektiv, men også fordi partene har en høy samlet kompetanse på området, så blir det fagligpolitiske samarbeid viktig i denne saken.

Modernisering betyr ikke privatisering. Det betyr en effektivisering, omorganisering og forandring til beste for alle parter. Vi kan ikke bare legge tjenester for eldre ut på anbud. Hvis noen gjør det, er det fordi noen tror at arbeidstakerne som løper rundt på sykehjemmene kan løpe enda raskere. Kanskje en gjennomgang fører til at vi innser at det trengs flere folk for å gi kvalitet og ro til tilbudet til de eldre.

Det fagligpolitiske samarbeid er også viktig når renta skal ned. Partiledelsen har gitt signaler til at vi trenger en bedre kommunikasjon med partene i arbeidslivet. Solidaritetsalternativet må på plass igjen. Får vi til en god økonomisk styring her i landet går renten ned igjen og vi får slutt på den overføring av kapital fra de svakeste til de som har mye fra før. Dette gjelder så vel gjeldstyngede familier som for gjeldstyngede, fattige kommuner. Arbeiderpartiet står for at vi skal betale etter evne og få ut fra behov. Med dagens regime vil mange måtte betale over evne, og pengene går ut igjen enten det er behov eller ikke.

Til slutt har jeg lyst til å fortelle landsmøtet at når Hill-Marta holder glitrende foredrag på et landsmøte, så har hun også alltid gitt raust av seg selv i sitt kommuneparti. Her ligger det et viktig signal. Takk for oppmerksomheten.

Laila Gustavsen, Buskerud

Dirigenter, kjære landsmøte

Jeg har lyst til å begynne med en historie. En ungdom fra Drammen klarte ikke å bestemme seg for om han skulle bli politiker eller yrkesmilitær. Han spurte faren sin om råd, men faren han kunne jo styre begeistringen for begge alternativene så han sa: "Hør her gutten min, skrinlegg disse planene her du, for du skjønner det at militæret er et liv for idiotiske desperados og politikken er for desperate idioter."

Solveig har vært inne på noe av det aller mest sentrale i arbeidet for rettferdig fordeling, nemlig hvordan skape engasjement, og muligheter for engasjement, blant folk flest. Da mener jeg ikke at folk ikke er engasjerte, for det tror jeg faktisk de er veldig mye, men at politisk arbeid krever så mye at folk velger å la det være. Det er slik at vi må innse at mediasamfunnet øker kravene til oss som driver med politikk. Vi må ikke bare kunne sakene til fingerspissene, men vi må også kunne takle pågående journalister og lure spørsmål. Ikke alle er villige til det, derfor blir utfordringen Solveig snakket om, å skape møteplasser, det essensielle fremover.

Den tiden er slutt når folk gikk på møter for å få sosial kontakt. Folk driver med andre ting på andre arenaer, på jobben, på treningsstudioet, på puben. Etter at jeg hadde blitt fylkestingsrepresentant, det er jo da tre år siden, var jeg på en konferanse for unge folkevalgte under 30 år, arrangert av AUF, der hadde vi en innleder som er godt kjent, og det er en som heter Mads Sandemann. Nå er ikke jeg enig med Mads Sandemann i alt, men han hadde et godt råd til oss unge. Han sa da at hvis vi hadde valget mellom å gå på et partimøte og å gå på puben, så skulle vi for Guds skyld gå på puben.

Det illustrerer et bilde som jeg tror han har litt rett i, det er det at vi må bli flinkere til å være synlige mellom valgkamper. Jeg tror at vi indirekte sender et signal til folk om at vi ikke tar

de på alvor når vi er annenhvert år intenst ute i gatene og friir, et par måneder før et valg, og ellers lukker vi oss inne bak stengte dører.

Detaljer og slike ting nå. Jeg mener at politikere burde kanskje delegere mer, slik at vi kan få kommunepolitikk mer interessant. For jeg mener at politikk dreier seg mest om overordnet styring og minst om detaljer. Jeg vet ikke om dette var så mye svar på, egentlig, hva du spurte om Solveig, men for å trekke en konklusjon ut av den historien jeg begynte med, så er det vårt ansvar å vise at politikken ikke er for desperate idioter. Den er nettopp for folk flest.

Terje Hermansen, Hordaland

Dirigent, landsmøte

Vi har tidligere diskutert rettferdig fordeling, og jeg føler at litt av konklusjonen på det var at vi skulle være kritiske fornyere. Arbeiderpartiet skulle ha nye løsninger på de gamle utfordringene på grunn av at samfunnet endrer seg. Slik må det også være i organisasjonen. Vi er nødt, hele tiden, til å forandre organisasjonen i pakt med den tiden vi lever i. Når folk er mer opptatt av å gå på puben, som det ble sagt her, enn å gå på partimøte, så må vi ta det inn over oss og så må vi finne ut: Hva er svaret på dette?

Et av de spørsmålene som ble tatt opp her er dette med landsmøtet og måten vi gjør det på her. Folk ønsker møtet forlenget med en dag, etter som jeg forstår. Jeg er ikke så sikker på om det er svaret, hvis vi ser på summingen i salen, folk kommer fra og til, tiden blir satt ned til to minutter, folk - for å si det litt kritisk - lirer av seg i full fart sin hjertesak. Så kommer vi hjem igjen: Jeg sa det nå på landsmøtet.

Jeg synes vi skal se på arbeidsformen. Er dette arbeidsformen som vi vil ha på et landsmøte? Temaorganisering på forhånd, gruppearbeid, andre måter å komme inn i politiske problemer på kan gi like gode svar på de utfordringene. Men vi er nødt til å se på det, vi skal hele tiden se på det.

Media og politikk. Media er til stede og referer tilbake. Media er avhengige av et demokratisk samfunn, og vi som politikere er avhengige av media. Dette samspillet synes jeg vi skal ta alvorlig, begge parter. Politikerforakt er oftest medieskapt, dessverre. Det er vel der det blir skapt, og politikerforakt fører til mindre interesse for politikk. Det vil gå ut over media og det vil gå ut over det demokratiske systemet vårt.

Så gjelder det dette med å møte folk på de stedene de er, det gjelder å ta vare på de medlemmene vi har i organisasjonen. Det ble sagt her, av forrige innleder, at det er for lite å være ute på stand til hvert valg, men da må vi ta det inn over oss og så må man vurdere hvordan skal vi holde kontakten med medlemmene også i perioden? Mange kommuneparti har begynt med så medlemsaviser for å holde kontakten. Andre går ut på gatene, som det blir sagt her. Vi må hele tiden være åpne for å se på disse nye måtene. Vi må synliggjøre oss.

Gunnar Tore Stenseng, Oppland

Dirigenter, landsmøte

Solveig sa på slutten av innlegget noe om valgkampen framover mot valget i september. Hva slags virkemidler skal vi bruke, hva slags materiell skal vi bruke. Hun sa også noe om at kanskje har folk negative forventninger til valgkampen, fordi de mener at det er lik ny løftepolitikk - og med erfaringene fra i fjor så er jo ikke det så rart. Hun sa at det er viktig å få fram at valget betyr noe for folk.

Etter valget i fjor var det også en debatt om dette, det var til og med sagt i trøst - også fra våre folk - at vi hadde den beste valgkampen men vi tapte valget. Nok en gang er det altså

spørsmålet om å få folk til å velge vårt parti og vår politikk. Mitt budskap og mitt råd, det er enda mer til oss selv enn til partiledelsen, la oss ikke bruke for mye tid og ressurser på å klemme ut fancy metoder og fargerike trykksaker til å by folk. Jeg tror det handler om å skape tillit og vise fram at våre verdier og våre løsninger er de beste, og vise fram det i praktisk politikk i smått og i stort. Det gjør vi best ved å stå opp og vise sosialdemokratisk politikk i kommune- og fylkespolitisk arbeid, ved å ta ansvar når det er vanskelig, når det blåser motvind, når de andre kaster kortene - enten det gjelder å ta regjeringsansvar i morgen eller neste uke eller januar eller det gjelder å ta tøffe tak i kommune- og fylkespolitikken nå i forbindelse med budsjettarbeidet.

Jeg tror det gjelder å være synlig i det vi kan kalle hverdagspolitikken. Det er den som betyr noe for folk. Den synligheten oppnår vi ikke ved å legge ned vervene våre, den oppnår vi ikke ved å trekke oss fra å ta en ny periode fordi det ikke lenger er moro å drive politikk fordi det er så trange rammer osv. Det vil folk oppfatte som å kaste kortene og fraskrive seg ansvaret.

For å ta en parallell, dirigent, jeg har av og til sagt i debatten om offentlig sektor at den beste måten å forsvare offentlig sektor på er å gjøre offentlig sektor så god at privatisering blir et ikketema. Jeg vil si det slik her også, den beste måten å drive valgkamp for Arbeiderpartiet på nå, i de ni månedene fram til valget, det er å synliggjøre arbeiderpartipolitikk hver dag, slik at folk ikke spør etter alternativ når valget kommer i september. Det er igjen ni måneder. Bruk den tiden på den måten. Driv sosialdemokratisk politikk i presse, i kommunestyre, i fylkesting, på gater og streder - som det het i gamle dager. Da er jeg sikker på at vi vil slippe en diskusjon etter neste valg om valgkampen var god nok eller ikke.

Rune Olsø, Sør-Trøndelag

Landsmøte

Solveig, la meg bare si: Endelig. Endelig kom en fra partiledelsen inn på temaet "Kamp mot rasisme". Det kom sent men det kom godt. Landsmøtet for to år siden vedtok jo at kampen mot rasisme skulle være et av partiets tre hovedsatsingsområder. Hva har skjedd, hva har vi gjort?

Solveig, du var inne på det. Vi har laget en fin 1. mai-parole, som vi har brukt i festtale etter festtale over hele landet. Nå kommer også den store nyheten, Folkets Hus skal erklæres som antirasistisk sone. Rasister skal ikke lenger ha tilgang til Folkets Hus. En parole og et nei til rasister i Folkets Hus. Jeg spør igjen, hva er det som har skjedd, hva har vi gjort.

La oss innrømme at kampen mot rasisme ikke har vært en av de tre viktigste sakene for partiet de siste to årene. Landsmøtets vedtak har ikke blitt godt nok fulgt opp, og det vitner om liten respekt for landsmøtet som politisk organ.

Helt andre saker har preget vår dagsorden. Eldre og helse, økonomi, utdanning. Viktige saker som vi skal reise høyt, men om vi skaper en god eldreomsorg, om vi retter opp økonomien og om vi får verdens beste skole, om vi gjør alt dette men fremdeles ikke har tatt et kraftig oppgjør med rasisme og menneskeforakt, da har vi feilet som parti og mennesker.

Solveig, jeg har en bønn, gjør kampen mot rasisme og menneskeforakt til partiets viktigste oppgave i den kommende perioden. La menneskeverdet gjennomsyre alt vi gjør og la det bli en hovedoppgave også for den nye regjeringen Jagland.

SOLVEIG TORSVIK OPPSUMMERER

Jeg skal ta tak i noen av de tingene som er tatt opp her, men jeg har først lyst til å si at - som jeg vel burde - så skulle jeg vel ha gledet meg over at dirigenten sa at under denne debatten så

lå det an til å følge arbeidsordningen. Men, jeg må samtidig si at jeg hadde blitt litt skuffet hvis det var slik, for det hadde vist en mye mindre aktiv forsamling når det gjelder organisasjonssaker. Vi opplevde ikke det, vi opplevde stort engasjement. Det er bra. Ikke minst opplevde vi mange kvinner og vi opplevde mye ungdom. Hvordan i all verden skulle vi klart oss dere, hvis ikke ungdom og kvinner hadde vært opptatt av vår organisasjon, hvordan vi jobber, hvordan vi følger opp våre vedtak og hvordan vi utvikler partidemokratiet?

Jeg er glad for at ingen her har tatt til orde for det de kunne tatt til orde for, nemlig det at partiene skal bli en valgmaskin. Det hadde ikke vært så rart om noen gjorde det, men ingen har gjort det. Jeg må si at det er jeg usigelig glad for, for jeg tar det som et tegn på at alle her mener at organisasjonen vår, som skal være et speilbilde av lokalsamfunnene og -befolkningene våre, det er det som er vårt parti. Vi skal utvikle gode møteplasser hvor vi faktisk er dette speilbildet av samfunnet vårt. For når vi får inn svarene på debattoppleggene, dere, så må jo vi være sikre på at det er fra folk som representerer lokalsamfunnene, og folk med våre ideer. At det ikke er bare noen grupper av befolkningen som er interessert i å bidra til Arbeiderpartiet, for da kommer vi jo skjevt ut. Hvis det bare er en spesiell aldersgruppe, for eksempel, så kommer vi galt ut.

Dette speilbildet er noe av det viktigste vi kan ta vare på. Det er vår særskilte styrke og kvalitet. Så er jeg glad for at også det fagligpolitiske samarbeid ble nevnt. Jeg tviler ikke på at ikke alle her er enige om betydningen av det, at vi har med oss det fagligpolitiske og arbeidet som gjøres på arbeidsplassene, men det var fint at det ble sagt. Så vil jeg si at vi har egentlig ikke bare de flotteste, yngste kvinnene, men vi har den flotteste ungdommen noe parti noen sinne har eller kommer til å få. Det sier jeg selv om noen av denne, særlig denne trønderungdommen, og jeg ofte har vært i konflikt. Da har det særlig dreid seg om engelsk fotball. Til de kan jeg bare fortelle at Aston Villa nå ligger under 2-0 for Liverpool og Tottenham - Nottingham er 0-0. Jeg vet at det er noen som synes at det ikke er så kjekt her.

Men dere, den saken som mange AUF'ere har tatt opp her, fra mange fylker, om kampen mot rasisme, til det vil jeg si: Jeg er glad for utålmodigheten og jeg er glad for kritikken. Det hadde vært mye verre om ingen hadde kritisert det eller tatt det opp, men ikke overdriv - mer enn nødvendig. Jeg vet hva jeg snakker om, jeg har vært med i fylkingen i mange år selv. Da var alt mye bedre selvfølgelig, men dog. Ikke overdriv.

Hva er det vi har satset på, jo det er arbeid for alle, og hva er det som er det viktigste for å sørge for at våre nye landsmenn og -kvinner faktisk blir en del av vårt sosiale liv? Jo, det er jo nettopp arbeid! Og det er språk, og så er det at vi tar noen tak i organisasjonen selv. Jeg tror ikke helt på det dere snakker om, den der - hva er det dere snakker om? Ta det endelige kraftige oppgjøret. Jeg tror ikke noe på det. De som tror på det får ta den varianten, jeg tror ikke på det. Jeg tror det er vårt daglige, gode arbeid, hvor vi enn ferdes og i hvilket vindu vi enn sitter. Det er det arbeidet vi bidrar med der, det er en prat med naboen over balkongrekka, det er praten på butikken, det er å ta oppgjørene på arbeidsplassene de vil snakke med når vi møter de. Vi møter det ofte i pausene på våre møter, den type holdninger som jeg ga uttrykk for. Da må vi delta alle sammen.

Det vi har gjort med 1. mai er en ting, vi har også gjort andre ting. Vi har gitt sterke oppfordringer i vår arbeidsbok om den lokale programprosessen, hvordan man skal, og bør, håndtere det innvandringspolitiske arbeidet. Nå er ikke AUF alltid så flinke til å lese papirer så det er mulig de ikke har sett den arbeidsboken, men vi har faktisk gjort det.

Vi har hatt en oppfordring til våre kommunepartier om å nominere i tråd med vårt syn om at vi skal være et speilbilde av samfunnet, og derfor også oppfordre alle våre kommunepartier til

å kikke etter i sine nominasjoner. Så har vi skaffet oss nyttig erfaring. I kontaktutvalget mellom myndighetene og innvandrerne, som for øvrig ledes av Bernt Bull, de har nettopp hatt landsmøte, i den sammenheng så hadde partiet et seminar med en del av innvandrerepolitikere i kommunestyrene. Der fikk vi mange interessante erfaringer. Jeg skal nevne en ting, begrense meg til det her, de synes at vi lagde et stort problem av det at - ikke at vi lagde et stort problem men at de synes det var et stort problem at de i vårt parti ble oppfattet som kun å være interessert i innvandrerspørsmål. Jeg tror ikke det gjør noe at vi tar oss litt tid og skaffer oss erfaringer og hører hva man selv mener er utfordringene. La oss ta det med oss, og det skal vi prøve å gjøre. Så fullt så dårlige som AUF vil ha oss til har vi ikke vært, men slik har det heller aldri vært.

Mange har snakket om IT og slikt, og heldigvis har det ikke vært har det ikke vært mange som har sagt at det er noen som ikke har. Slik er det, ikke sant, det er noen som ikke har. Men, det er altså vår nye mulighet til å få fram fullstendig informasjon. Alternativet til ikke å nå de som faktisk har, det er jo å ikke nå noen. Å bare la mediene presentere vår informasjon. Det synes jeg er et svært dårlig alternativ. Derfor må vi fortsette. Men så har vi da også, dere, i fellesskap vært enige om å satse mer på eksempelvis medlemsutgaver av Aktuelt Perspektiv, for å sørge for også å følge opp på den tradisjonelle måten, hvilket vi har gjort.

Så, helt til slutt. Bjørn Jarle ville ha en dags ekstra landsmøte sa han. Det var det flere som var inne på at det var for dårlig. Det er lagt inn forslag her og det skal vi drøfte. Det vi har gjort er at vi har hatt litt kortere landsmøter, altså en dag kortere landsmøter når vi ikke har hatt de store programmene, altså selve partiprogramdebatten, så hvert fjerde år har det vært kortere - som nå. Men, det er klart, vi blir en organisasjon av stadig flere som føler behov for å si ifra hva de ønsker å gi uttrykk for. Folk blir stadig flinkere, det er i hvert fall inntrykket på gjestebenken, fra de som har lang erfaring. Folk blir stadig flinkere og det holdes stadig flere innlegg. Som Ivar Mathisen sa i lunsjpausen i sted; for 20 år siden ble det jo nesten kaos hvis det var en dame som tok ordet. Det er klart at de utviklingstrekkene vi har hatt i organisasjonen gjør at vi også må kikke gjennom om vi kan ha landsmøter på andre måter. Da tar vi forslag fra alle som har vært til stede her, og partiorganisasjonen. Forslag til hvordan vi kan forbedre vårt samkvem i landsmøtet er selvfølgelig bare av det beste. Med erindringene fra dette friskt i minne, så oppfordrer jeg her og nå alle til å gi uttrykk for synspunkter på hvilke forbedringer man kan se for seg når det gjelder arbeidsform.

Vi tar ansvar for demokratiet, det har debatten her vist i dag. Vi er opptatt av levende lokaldemokratier og levende, representative politiske partier, som jo faktisk er en nødvendighet for å ha et demokrati. Det tar vi ansvar for. Vi har vist at vi også tørr ta de besværlige debattene, både om organisasjon og politikk, også der hvor svarene ikke er åpenbare. Dette er et godt grunnlag å jobbe videre på. Hjertelig takk skal dere ha for at dere også brukte så mye tid denne debatten.

Landsmøtet ble hevet kl 1730 etter at man hadde sunget "At jorden er en stjerne".

FORMIDDAGSMØTET SØNDAG 22. NOVEMBER 1998

Møtet ble satt kl 0900.

Landsmøtet sang "Din ungdom". Forsanger var Heidi Røneid

Dirigenten

Aller først vil jeg behandle to permisjonssøknader det er fra representant nr. 156, Ragnhild Barland og representant nr. 265, Oddny Bang som har søkt om permisjon henholdsvis fra kl. 1200 og fra kl. 1145 i dag og de har begrunnet søknadene. Jeg anbefaler at landsmøtet godkjenner disse og anser det som bifalt.

INNSTILLING FRA BERETNINGS- OG PROTOKOLLKOMITEEN

Nils Bjørnflaten

Dirigent, partifeller - protokollomiteens leder er litt trett i dag men jeg er i godt selskap. Uansett det så har vi hatt et raskt møte i dag morges. Innstilling og beretning fra kontrollkomiteen lyder som følger: "Beretning og protokollkomiteen har i møte av 22. november 1998 gjennomgått protokollen fra landsmøtets forhandlinger lørdag den 21. november. Komiteen finner protokollen i orden og anbefaler den godkjent."

Vedtak

Innstillingen fra Beretnings- og protokollkomiteen ble enstemmig vedtatt

SAK 10 REDAKSJONSKOMITEENES INNSTILLINGER

INNSTILLING FRA REDAKSJONSKOMITEEN FOR RETTFERDIG FORDELING

Hill-Marta Solberg

Dirigenter, og gode landsmøte, jeg skal ikke lese opp alle dokumentene jeg hadde med fram hit, men de er med for å henlede oppmerksomheten kort på den prosessen til det punkt vi er kommet til i dag på landsmøtet der vi skal vedta dette programmet om rettferdig fordeling. Som dere vil huske så startet det med at det kom ut et eget trykk av aktuell perspektiv først i april. Her inviterte vi organisasjonen til å ta fatt i problemstillinger rundt dette med hvordan får vi mer rettferdig fordeling i det dokumentet. Dette startet en prosess ute i fylkene som avstedkom ganske mange innspill til partiet. Vi fikk en bunke med innspill på det temaet som sentralstyret summerte opp - hele 290 forslag. Vi hadde allerede satt dette temaet på dagsorden og det gjorde jo at svært mange av fylkesårsmøtene også gjorde vedtak og kom med innspill i den samme prosessen. Det finner vi igjen veldig mye av i den tykke boken til dette møtet der de innkomne forslagene ligger, slik at svært mange av de 109 forslagene i denne permen som ble oversendt til redaksjonskomiteen for rettferdig fordeling, mange av de har jo en historie langt tilbake til fylkesårsmøtene. Dette innebærer jo at sentralstyret i sin oppsummering da selve forslaget til program ble laget allerede har tatt hensyn til mange av de innspillene som kom tidlig i prosessen. Det er fremsatt ytterligere 55 forslag om rettferdig fordeling til vårt landsmøte. Dette sier jeg for å illustrere at det ligger en lang prosess bak. Redaksjonskomiteen har samlet alle de justeringer vi har foretatt i forslag til program slik det lå i utgangspunktet. Disse er summert opp i eget hefte som da er gruppert på samme måte som programforslaget er. Det vil være en nesten umulig oppgave og skulle gjøre henvisninger til alle disse forslagene og det er heller ikke vanlig når vi arbeider med et program. Jeg plukker

ut et eller to momenter som jeg synes det er verdt å understreke for landsmøtet og vise til at det er inntatt, og alle de mindre justeringer tas ikke opp herfra.

Jeg viser til innstillingen som er lagt ut fra Redaksjonskomiteen, på side 2 så vil dere se at under innledningen, dette med stabilisering og fordeling så har redaksjonskomiteen funnet det riktig å bygge det ut spesielt det som vedrører samarbeid i arbeidslivet. Her er det kommet veldig mange gode og konkrete innspill under møtet her og i forslagene. Det har avtegnet seg i et ganske stort avsnitt som dere ser på side 3, der vi bygger ut og konkretiserer dette med samarbeidet i arbeidslivet. Mye av det som står her var jo meget sterkt understreket av Thorbjørn i hans innledningsforedrag om den politiske situasjonen.

På side 4, rettferdig inntekt og utgiftsfordeling som er det første kapittel så vil jeg peke på noen forhold. Under skatt så har vi tatt inn dette med nevnes om pendlerskatt, det er også for så vidt et nytt element som ikke var omtalt i forslaget og som det kommer innspill på som vi synes det har vært riktig å ta inn i programmet slik komiteen har sett det. Det har vært mange innspill på bolig og boligpolitikk. Det betyr at det er lagt inn et nytt avsnitt som heter "gode boliger til alle". Her har mange vært aktive og kommet med innspill. AUF har vært opptatt av at vi skulle få en profil på dette med Husbanken og boligpolitikken som understreker det behovet alle ser for å legge til rette for boligetablering for unge. Det er avspeilet i det som er tatt inn. Det har også vært vektlagt boliger til sosiale formål.

På side 6, gode og utviklende jobber for alle. Også her er det innkommet en del nye ting og en del tillegg. Først i innledningen så har vi gjort noen tillegg - som vi synes var veldig gode innspill, og som klart har forbedret innledningen i kapitlet, bl.a. har vi fått med dette med hvordan norsk næringsliv i økende grad er avhengig av den internasjonale utviklinga. Mange har i sine forslag vært opptatt av attføringstiden når det gjelder arbeidslivet og arbeidslinjen. Det har vi funnet det nødvendig og riktig også å utbygge i programmet. Det kommer til uttrykk midt på siden, der det kommer et tillegg til attføring. På neste side som også er under samme kapittel så vil jeg peke på at her har vi tatt inn innspill om dette med fedrenes uttak av foreldrepermisjon, det forslaget til en ny setning som er tatt inn, er jo i tråd med forslag fra landskvinnekonferansen.

Over til 3 kapittel som er fellestjenester som gir utjevning, her har vi også fått inn ganske mange forslag til forbedring. Det går bl.a. på de forslag vedrørende strukturendring i offentlig sektor og her har det kommet til uttrykk. Det som er tatt inn om kreftplan er i tråd med forslag fra Landskvinnekonferansen. Jeg viser til at under overskriften "sammensatte problemer og rusmisbruk" så har vi bygget ut og forsterket det avsnittet. "Bedre ettervern" er et nytt avsnitt som er tatt inn under det samme kapittel og her har det vært mange gode forslag. Mange har vært knyttet til oppfølgingssiden innenfor psykiatrien og det psykiske helsevern og det mener vi at vi har klart å få på plass i det nye avsnittet.

Det var også kommet et konkret forslag på det som sto i programforslaget - fastlegereformen og det har vi på en forsiktig måte forsøkt å ta hensyn til - uten å være for bastant. Vi har føyd til under dette med fastlegereformen at vi vil ha vurdert muligheten for osv. i tråd med det forslag som var satt fram. Jeg går videre og er på neste kapittel, "alle må få dele kunnskapen", kapittel 4. Også her var det mange innspill, og svært mange i debatten på dette landsmøtet har jo fokusert veldig sterkt på å vektlegge viktigheten av satsingen på utdanning som vi gjør og det har vi også sett gjenspeilet i veldig mange forslag. Her er det tatt inn endringer, forbedringer, justeringer i tekst i tråd med de mange innspill som er kommet. Helse- og PP-tjenesten har fått ny og endret tittel - det er et forslag som AUF har fremmet og som vi har fått inn under det avsnittet. Arbeidsmiljø for elevene, har også kommet inn med ny setning som

peker på mer sosialt miljø og nettverk for borteboende elever, dette er tatt opp i et par forslag. Alta hadde forresten mange innspill til hele programmet og her er da et av de gjenspeilet.

Jeg går videre til 5 kapittel som er likeverdige muligheter i hele landet. Det er et kapittel som har fått veldig stor oppmerksomhet og det synes jeg er veldig gledelig. Det finnes kolossalt mange innspill - det går på distriktpolitikk og regional utvikling og det engasjerer normalt sterkt i vårt parti, og det har også kommet til syne i alle de gode innspill. Her er gjort mange tillegg og her er også flere sider med tillegg, justeringer og endringer som Redaksjonskomiteen legger fram. Dette er etterhvert blitt et betydelig avsnitt og ikke minst kapittel i programforslaget. Det som står om kvinner i distriktene, styrking av kvinneprofilen, så er det forslag som er kommet sterkt inn fra kvinnebevegelsen.

Vi fikk inn forslag fra Oslo - det ble også tatt opp i flere innlegg fra talerstolen dette med at regional utvikling omfatter hele landet og at man synes det var riktig også å ha med et avsnitt her som omhandler likeverdige muligheter også i storbyene. Det synes Redaksjonskomiteen var et så godt forslag, slik at det er tatt inn omtrent i den form det ble sendt inn.

Ny muligheter i primærnæringen - her var det også veldig mange innspill og der var det først og fremst innspill på det som var i forslaget om konsesjonslov og om odelslov når vi snakker om jordbruk. Det som preger de forslagene og de innspill var jo kanskje at de ikke var entydige, og det forteller oss jo bare hvor krevende og vanskelig det er når vi i programmet skal begynnes å omtale justeringer/endringer av den typen lover. Her gikk egentlig forslagene i ulike retninger - så det Redaksjonskomiteen har valgt å gjøre vil gå fram av det avsnittet som gjelder bedre fordeling innenfor jordbruket - en del konkrete ting som var sagt er tatt ut om konsesjonslov og odelslov og mener at det som her står er en mer riktig måte å håndtere det på. Det er jo ikke slik at det er naturlig at et landsmøte nærmest gjør vedtak om innhold i lovendringer - det vi skal gjøre er å sette i gang prosesser og si at vi vil ha en gjennomgang av dette, si litt om retningen vi vil med det - så skal partiet følge opp den prosessen videre i mange sammenhenger. Dette avsnittet er som dere vil se litt omformulert.

Vi har fått inn et nytt avsnitt om fagbrev i landbruket. Vi har, når det gjelder fiskeriene, hatt en noe tilsvarende diskusjon, det er tatt opp under innkomne forslag og her under landsmøtet at vi ikke gir signaler som i hvert fall ikke er tydelige nok når det gjelder spørsmål omkring lovverket, til hvilken lov og råfiske-loven. Dette har ført til at Redaksjonskomiteen har funnet det riktig i tråd med 2-3 forslag som gikk i samme retning å ta ut en konkret setning som det er vist til her under fiskerier og videreføring og erstattet dette med et med et litt utbygget avsnitt som nå finnes i dette dokumentet. Det var forslag fra Troms og her var også forslag fra Havfiskeinstituttets arbeiderlag. Her har vi justert programmet som det vil fremgå. Det er også langt på vei i tråd med det som var innspillet fra Havforskningsinstituttet arbeiderlag. Til slutt vil dere se at det er kommet ganske mange nye ting under allsidig kultur og velferdstilbud. Mange gode forslag har kommet inn - et stort engasjement på dette punktet. Jeg viser til at dette med kino og film er nytt, også det som gjelder fritidstilbud til unge er et nytt avsnitt. I tillegg så har vi gjort om litt på det som sto om musikk og kulturskole, for det kunne misforstås, og her mener vi at vi har fått en bedre balanse i teksten - også i tråd med forslag som er innkommet.

Bakerst i det som er omdelt så ligger de forslagene (det er 6 i tallet) som vi har funnet det riktig å oversende til Sentralstyret. Det er slik at det ikke alltid er like lett å innpasse alle forslag når man arbeider med program, men slik Redaksjonskomiteen ser det så har vi klart å fått på plass svært mye av det som har vært sendt inn til dette programmet - noen forslag vil naturligvis av forskjellige årsaker ikke finne plass i en slikt dokument - noen blir da oversendt Sentralstyret. Ellers så må jeg bare få si helt til slutt at hele innretningen på dette programmet

er vi har ikke tenkt å gjøre det vi kritiserer andre for - vi lager ikke programmer som vi ikke skal klare å følge opp - selve innledningen i dette programmet handler om stabilitet og fordeling. Det å oppnå stabiliteten er jo på en måte grunnlaget som må på plass for at vi skal lykkes med en fordeling, vi har prøvd ikke å være mer ambisiøse her enn vi tror vi har rom for å klare å innfri.

Takk.

Dirigenten

Takk til deg Hill-Marta for en grei gjennomgang, nå skal vi ha en arbeidsøkt sammen slik at vi kan få gjennomgått de endringspunktene. Det ligger 51 endringspunkter i dette forslaget og det er en enstemmig Redaksjonskomité som nå ha fremmet disse endringsforslagene. Det som er avstemningsgrunnlaget nå er jo endringsforslagene med bakgrunn i rettferdig fordeling og med de endringsforslagene som ligger i det gule heftet. Mitt forslag til dere er at vi går gjennom hvert punkt og hvert avsnitt. De som ønsker endring til det de viser det ved håndsopprekking, - om ingen tar ordet til saken, så banker jeg gjennom avsnitt for avsnitt og oppfatter at saken gir sin tilslutning til endringene.

Første kapittel, stabilisering og fordeling. Her foreligger en endret første setning, side 2.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på avsnitt 3, samarbeid i arbeidslivet må bygge ut, side 4, forslag til endring av avsnittet.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på kapittel, rettferdig fordeling av inntekts- og utgiftsfordeling, folketrygdens framtid, side 6, tillegg etter første avsnitt.

Vedtak

Godkjent.

Tillegg etter siste avsnitt, side 7,

Vedtak

Godkjent.

Vi er på rettferdig skattesystem, side 7, toppskatt og pendlerskatt side 9 som avsnitt. Tillegg etter siste setning, side 9.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på kemnerattest og ryddigere bransjer. Tillegg etter første setning, side 9.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på gode boliger til alle, side 10. Her ønsker en taler ordet i saken, et tillegg som ikke har vært fremmet tidligere, og da skal ikke det være mulig. Han får ordet så får vi høre, men det er ikke mulig nå å endre/fremme nye tillegg.

Steinar F Dreyer, Troms

Dirigent, kjære landsmøte. Det er mulig den forretningsorden som dirigentene legger opp til nå er korrekt, og da må vi følge den hele dagen slik at det bare blir stemt over forslag, men det

er litt rart for meg at man ikke kan komme med presiseringer eller om man har nyanser. Det er første gang jeg hører en slik forretningsorden, og det er i alle fall ikke i strid med det jeg lærte hos Einar Gerhardsen i sin tid. Jeg har lyst til å få presisert på side 6, i alle fall at det er nevnt, og det er tillegg på slutten av avsnitt - det som fremgår i andre setning. Jeg er realist og er klar over at hvis det nå åpnes for at man kan komme med en slik merknad som jeg har at det er en håpløs oppgave i landsmøtet å foreslå endringer her, men det kan også være et godt minne å bli nedstemt. Jeg ønsker å få inn 4 ord i fra Troms som er fremmet tidligere i dokumentet, slik at den andre setningen blir å lyde som følger: "en vil vurdere å utvide ordningen med toppfinansieringslån gjennom Husbanken, spesielt i distriktene og til å gjelde all ungdom som etablerer seg for første gang". Dette har vært fremmet skriftlig, men jeg vil være veldig spent og overrasket senere på landsmøtet i dag hvis man ikke kan komme med presiseringer og at man kan foreslå ord endret når Redaksjonskomiteen legger fram innstillingen.

Dirigenten

Det vi var usikker på fra Dirigenten er forslaget fremmet tidligere så er det klart at det er mulig.

Steinar F Dreyer, Troms

Det ligger i forslag fra Lakselvbukt arbeiderlag. Senest i går kveld så fikk jeg streng beskjed fra lederen i Lakselvbukt arbeiderlag at det her forslaget bør man følge opp.

Dirigenten

Når forslaget er fremmet inne strek er satt, så er det klart at man kan gå opp og forholde seg til sitt eget forslag, men nye forslag er det ikke mulig å komme med. Det er her divergensen ligger.

Vi var på avsnittet om gode boliger til alle, og det forslaget som ligger fra Steinar F Dreyer, det heter "en vil vurdere å utvikle ordningen med toppfinansieringslån spesielt for distriktene og til å gjelde all ungdom som etablerer seg for første gang". Det punktet må da komme inn som et eget punkt fordi det er litt vanskelig å ramme det inn. Vi legger det under punktet "gode boliger til alle". En presisering på hvor man vil ha det inn er greit fra delegatenes side.

Steinar F Dreyer, Troms

Dirigent, jeg tar ikke sikte på å være møteplager her, men setningen står allerede på side 6, den andre setningen. Det er et tillegg med 4 ord som skal komme inn i setningen. "Spesielt i distriktene og" ..... så det som er grunnlaget er det gule heftet fra Redaksjonskomiteen.

Sylvia Brustad, Kvinnepolitisk styre

Ja kjære landsmøte. På vegne av Redaksjonskomiteen så synes vi det er litt vanskelig fordi hvis en skal gå inn og vurdere en slik ordning som vi mener det er gode grunner til, og det kan gjøres i forbindelse med en melding om bolig for unge og vanskeligstilte som vi nå har til behandling i Stortinget, men da mener vi at det må gjelde all ungdom, og vi kan ikke der gå spesifikt inn for distriktene.

Dirigenten

Takk til Sylvia Brustad, da prøver vi oss på en avstemming på dette. Vår går først tilbake til gode boliger for alle, og det første forslag til endring fra Redaksjonskomiteen er Husbanken på side 10, andre setning endres.

Vedtak

Godkjent.

Så er vi kommet til dette punktet som vi nå drøfter, tillegg på slutten av avsnittet, de som ønsker å stemme for Dreyers forslag til endring viser det ved stemmetegn, de andre forholder seg rolig.

Vedtak

Forslaget ble nedstemt.

Vi går videre til bostøtten på side 10, tillegg til avsnittet.

Vedtak

Godkjent.

Nytt avsnitt, side 11 - boliger til sosiale formål - her ønsker en taler ordet.

Knut Roger Andersen, Oslo

Ja dirigent. Stortingets vedtak om erverv av inntil 10% i borettslag har vært en viktig lovendring og jeg har et endringsforslag til Redaksjonskomiteen, og det er siste setning om at ordet borettslag erstattes med kommunene. For det første så er det slik at det er kommunene som besitter og skal besitte den nødvendige kunnskap og ressurser når det gjelder botrening, ettervern og behandlingstiltak. Med Redaksjonskomiteens forslag så vil man i realiteten privatisere botrening og pålegge boligkooperasjon, OBOS, NBBL og USBL oppgaver som de i dag ikke har og dette er først og fremst et storbyproblem landsmøte, og derfor er det viktig at man sikrer at det er først og fremst kommunene, det offentlige som sikrer den type ressurser og botrening. Derfor håper jeg at Redaksjonskomiteen kan slutte seg til forslaget om at borettslagene endres med kommunene.

Hill-Marta Solberg, Sentralstyret

Dirigent - dette er veldig udramatisk, virkeligheten er at det er en skrivefeil i det som ligger her, det var derfor meget bra at dette ble tatt opp, det skulle stått kommunene.

Knut Roger Andersen, Oslo

Dirigent jeg har stor sympati for behovet for å unngå at det kommer nye forslag opp, men vi må ha en rett til når Redaksjonskomiteen formulerer forslag å kommentere disse forslagene på ordbruken, det er helt sentralt. Da får det heller bli slutt å kalle dette et politisk verksted, og redusere det til en eller annen form for revisjonsbehandling, men vi er nødt til å ha den muligheten, og i en så ømfintlig sak som denne som ville det ha vært katastrofalt hvis denne setningen hadde blitt stående bare på grunnlag av en prosedyre.

Dirigenten

Vi går videre til nasjonale utleieprosjekt, side 11 det er det et tillegg.

Vedtak

Godkjent

Vi er over på kapittel, gode og utviklende jobber for alle, endringer og tillegg til andre avsnitt side 12

Vedtak

Godkjent

Vi er over på attføring, side 13, tillegg sist i avsnittet.

Vedtak

Godkjent

Vi er på avsnitt fra deltid til heltid der skal det stå et nytt avsnitt, og det er en viktig fagpolitisk oppgave.

Vedtak

Godkjent

Videre til fedrenes uttak av foreldrepermisjon, det er en endring i første setning, side 17. Ny setning før siste setning i samme avsnittet.

Vedtak

Godkjent

Vi er på kapittel 3, fellestjenester gir utjevning, tjenstelinja, side 18, nytt tredje avsnitt.

Edel F Birkeland, Rogaland

Landsmøtet, Rogaland Arbeiderparti opprettholder sitt forslag på mamografiscreening, den skal utvides til å starte ved fullt i år og at den gjøres til en permanent ordning for hele landet.

Halvar Hansen, Troms

Dirigent - landsmøte. Jeg synes det går litt vel fort i dag, mulig er det jeg som er trøtt i dag. Jeg ønsker egentlig et tillegg når det gjelder første avsnitt, gode jobber for alle. Jeg fremmet et forslag i går som gikk på sjøfart og verftsindustrien, og jeg ønsker et tillegg til den, hvor det står at herunder norsk sjøfart og verftsindustrien.

Dirigenten

Ønsker noen fra Redaksjonskomiteen å kommentere dette ?

Hill-Marta Solberg, Sentralstyret

Dirigent - slik jeg oppfatter det som nu ble sagt fra talerstolen det var at det tillegget skulle være under gode og utviklende jobber for alle, i forlengelsen av den setningen som begynner med "norsk næringsliv osv.....". Redaksjonskomiteens vurdering har vært at det blir svært vanskelig å nevne enkelte næringer for da ser jeg for meg at det vil være mange behov som melder seg om at flere næringer burde vært nevnt. Det er grunnen til at vi har gjort det til en generell setning og ikke en setning der vi ramser opp enkelte næringer - så for å unngå en vanskelig avgrensning på hvem som skal nevnes så anbefaler Redaksjonskomiteen at vi står fast ved dette.

Dirigenten

De som ønsker å stemme for det nye endrede forslaget viser det ved stemmetegn, de som går for Redaksjonskomiteen forholder seg rolig.

Vedtak

Forslaget nedstemt.

Vi går videre, fellestjenester gir utjevning, der var vi kommet til at det var først på side 18, nytt tredjeavsnitt, tillegg til siste avsnitt på side 18.

Vedtak

Godkjent

Da er vi over på kreftplanen, der var det et forslag som var fremmet i går og gjentatt i dag, de som ønsker å stemme for Redaksjonskomiteens forslag til innstilling forholder seg rolig, de som ønsker å stemme for endringsforslaget viser stemmetegn.

Vedtak

Redaksjonskomiteens forslag er vedtatt.

Vi er over på eldreplanen side 18, tillegg til slutt ved avsnittet side 18.

Vedtak

Godkjent

Vi er nå over på psykiatriplanen side 19, og det er fremmet et tillegg, der har Hildegunn Arntsen Nordland bedt om ordet.

Hildegunn Jorunn Arntzen, Nordland

Landsmøtedelegater. Jeg vil be om at landsmøtet tar inn et tilleggsavsnitt som jeg fremmet forslag om i går. Jeg vil utdype det litt - da jeg ikke fikk tid på talerstolen i går. Når det gjelder psykiatri så trenger vi et vidt spekter av tilbud for å ha en samlet tiltakskjede, og vernet arbeidstilbud der folk kan være skjerna i en periode tror jeg er veldig viktig. Vi så det når det gjaldt HVPU-reformen når vi laget individuelle tiltaksplaner, da var det et stort behov for vernet arbeidstilbud og da bygget vi opp 2000 plasser for å dekke det behovet. Nu har det helt stoppet opp og psykiatriens pasienter banker på døra., men det finnes ingen vilje til å satse på denne type av tilbud. Jeg mener vi satser for ensidig på institusjonsplasser, og når jeg kan si det så er det fordi jeg jobber i en slik bedrift og vi har over halvparten av psykiatri pasienter som nyter godt av det tilbudet, og det gjelder både for- og ettervern, og det hindrer institusjonsinnleggelse. Fylkesutvalget i Nordland har tatt opp den problematikken for det er veldig mange kommuner som søker om å få etablert det. Vi har faktisk besøk - både fra inn- og utland for å se på vårt tilbud.

Jeg anbefaler at vi tar med det til avsnittet og det skal være innenfor rammen som er avsatt til psykiatrisatsingen.

Dirigenten

Forslaget lyder som følger: " vernet arbeidstilbud må utbygges som ledd i en samlet tiltakskjede for å sikre rehabilitering av mennesker med psykiske problemer". Ønsker Redaksjonskomiteen å komme med kommentarer ?

De som ønsker å stemme for dette tillegget viser stemmetegn - de som ønsker å forholde seg til det som allerede er, forholder seg rolig.

Vedtak

Tillegget er vedtatt.

Vi er over på sammensatte problemer og rusmisbruk side 19, endret siste setning side 19.

Vedtak

Godkjent

Bedre ettervern, side 19, nytt avsnitt.

Vedtak

Godkjent

Sykehusenes organisering side 19, endringer i siste setning, side 20.

Vedtak

Godkjent

Fastlegereformen, side 20, erstatning av den 3. og 4. setningen.

Vedtak

Godkjent

Vi er over på kapittel: "alle må få del i kunnskapen", på side 21 forbedring av skolen, tillegg etter 2. avsnitt.

Vedtak

Godkjent

Vi er på tiltaksrapport om kvalitet skolen, side 21, ny start på første setning.

Vedtak

Godkjent

Vi er på forbedring av reform 94, side 21, tillegg før siste setning.

Vedtak

Godkjent

Vi er på data i skolen, side 22, endret første del av siste setning side 22.

Vedtak

Godkjent

Vi er på endret tittel, forslaget ligger på skolehelse og PP-tjeneste, på side 22.

Vedtak

Godkjent

Vi er på tillegg til opprinnelig avsnitt om skolehelsetjenesten.

Vedtak

Godkjent

Vi er på arbeidsmiljø for elever side 22, det ligger her inne et tillegg etter siste setning, og det er Anne Katrine Berge som ønsker ordet.

Anne Cathrine Berger, Oslo

Kjære delegater, håper dere har en god morgen. Det er et tillegg jeg ønsker som gjelder arbeidsmøter og elever og med utgangspunkt i forslag 3-4 fra Akershus Arbeiderparti om at elever og studenter må inn i arbeidsmiljøloven - jeg regner med at det er en liten forglemmelse at det ikke står, men da blir altså teksten slik at det blir arbeidsmiljø for elever og studenter og at mange elever vgs. er..... To ord skal puttes inn her, studentene, og jeg er sikker på at det vil øke gjennomstrømningen dvs. antall studenter som blir fortere ferdig om du klarer å forbedre arbeidsmiljøet. Det er Hawaii-tilstander på universitetene som det også er på de forskjellige skolene så få også studenter inn der.

Takk.

Dirigenten.

Redaksjonskomiteen nikker og har sluttet seg til den endringen. Der har vi fått inn med studentene, arbeidsmiljø for elever på side 22.

Vedtak

Godkjent.

På høyskolene universitetenes rolle, side 24, ny setning på side 24.

Vedtak

Godkjent.

Et tillegg til slutt i avsnittet.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på kapittel 5, likeverdige muligheter i hele landet, det er sterke kunnskapsbaserte distrikter, tillegg etter 2. avsnitt, side 25, her ønsker Inga Balstad, Sør-Trøndelag ordet.

Inga Balstad, Sør-Trøndelag

Landsmøte, jeg ønsker ordet generelt til dette kapittel. Jeg er forbauset over et av de innleggene som kom her i går at det er tatt inn noe om kommuneøkonomien her. Det er tatt noe om fordeling mellom kommuner, men ikke noe om styrkingen av kommuneøkonomien.

Jeg har et forslag levert inn i går som gikk ut på at jeg mener det er rett at staten dekker lønnsoppgjøret for pedagogisk personell når det er lagt opp til at kommunene skal dekke sitt lønnsoppgjør. Jeg kan referere forslaget og kommer til å foreslå at det oversendes til Sentralstyret. I Arbeiderpartiets alternative forslag til statsbudsjett er det gitt støtte til Regjeringens opplegg om at kommunesektoren selv må ta hovedansvaret for veksten i egne lønns- og pensjonsutgifter. Som en følge av dette foreslår vi at staten også dekker sitt lønnsoppgjør for det pedagogiske personellet. Det var levert i går og jeg ønsker det oversendt.

Dirigenten.

Ønsker Redaksjonskomiteen noen kommentarer. Det ligger forslag fra Inga Balstad med bakgrunn i debatten i går om å oversende hennes forslag til Sentralstyret.

Vedtak

Forslaget oversendes Sentralstyret.

Vi var på sterke kunnskapsbaserte distrikter, tillegg etter 2. avsnitt, side 25, dette var vi enige om - vi går over til mere høyere utdanning i regioner, side 25, tillegg etter tredje setning.

Vedtak

Godkjent.

Nytt avsnitt, side 27, likeverdige muligheter også i storbyene.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på posten kvinner i distriktene, side 27. Ny tredje setning.

Vedtak

Godkjent.

Tillegg etter siste setning.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på nye muligheter i primærnæringen, side 27, erstatter den første setningen

Vedtak

Godkjent.

Også er vårt mål er å opprettholde et aktivt og levende robust miljøvennlig landbruk er også inne.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på bedre fordeling innen jordbruket, side 27, erstattes siste del av avsnittet fra “det trengs også endringer”.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på fagbrev i landbruket, nytt avsnitt, side 28.

Vedtak

Godkjent.

Fiskerier og videreforedling, side 28, siste setning erstattes.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på havbruksnæringens muligheter side 28, et omskrevet avsnitt.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på allsidig kultur og velferdstilbud, side 29, tillegg til innledningen på side 29.

Vedtak

Godkjent.

Avsnittet, bibliotekenes rolle, side 29. Tillegg og endringer, linje 2.

Vedtak

Godkjent.

Forslag til et nytt avsnitt, språk og kulturarv, side 29

Vedtak

Godkjent.

Nytt avsnitt på side 30, kino og film.

Vedtak

Godkjent.

Avsnittet musikk og kulturskoler til erstatning for andre setningen, side 30.

Vedtak

Godkjent.

Vi er på fritidstilbud til unge på side 30, nytt avsnitt side 30.

Vedtak

Godkjent.

Frivillige organisasjoner og idrett, side 30, tillegg etter siste setningen.

Vedtak

Godkjent.

Da var vi gjennom alle de 51 endringsforslagene som Redaksjonskomiteen samt de forslagene vi har fått fra salen.

Forslag som er oversendt Sentralstyret.

Det gjelder feriepenger beregnet for hele sykemeldingsperioden

Vedtak

Godkjent.

Det er oppskrevet aksjekapital

Vedtak

Godkjent.

Det er telemedisinsk senter

Vedtak

Godkjent.

Det er turnusarbeid i kvinnedominerte yrker

Vedtak

Godkjent.

Undersøkelse om ungdommens levekår

Vedtak

Godkjent.

Så langt har vi bare vedtatt endringspunktene, og da må vi ta opp hele programmet med de endringer vi nå er blitt enige om til avstemming

Vedtak

Programmet, med de vedtatte endringer ble enstemmig bifalt.

INNSTILLING FRA REDAKSJONSKOMITEEN FOR ANDRE SAKER

Jens Stoltenberg

Nå skal dere få en teknisk og ganske nøktern gjennomgang av Redaksjonskomiteens innstilling fordi debattene og presentasjonene av de politiske sakene hadde vi på fredag, og derfor går vi nå rett på sak, og det er det grønne heftet dere har fått utdelt. Som dere er klar over, de som har gått gjennom det røde heftet med innkomne forslag og fulgte med på fredag da vi behandlet alle de andre innkomne forslagene som hadde kommet i tillegg til det røde heftet, så har vi fått inn svært mange forslag. På landsmøtet hvor vi ikke behandler partiprogram så stiller det en litt ekstra utfordring til Redaksjonskomiteen og landsmøtet, fordi vi ikke har noe dokument hvor vi kan dekke hele spekteret av saker, vi har et partiprogram som er vedtatt også pleier vi da å gjøre det slik at vi vedtar uttalelse om noen hovedsaker men ikke om hele spekteret av de spørsmål som er tatt opp i innkomne forslag. Det er saker som da enten hører hjemme i framtidige partiprogram eller som står i det partiprogrammet vi allerede har. Det er den praksis vi har hatt tidligere som også den Redaksjonskomiteen som arbeider på dette landsmøtet har fulgt. Dette betyr at i forhold til alle de forslagene som har kommet inn så er det på en måte 3 hovedbolker og som vil reflekteres i det vi nå går igjennom. Det ene er at vi har laget en del forslag til politiske uttalelser som tar opp de sakene det har vært mest oppmerksomhet rundt, de sakene der vi mener at det er et særskilt behov for utdyping, avklaring og understreking av partiets politikk og de sakene hvor det også har vært uenighet hvor det simpelthen trengs at vi tar standpunkt. Det er det vi har laget uttalelser på. Dermed

har vi også dekket mange av de innkomne forslagene selv om de kanskje ikke alle sammen er fulgt opp fullt og helt så er i alle fall temaene dekket. Det andre er at vi har en ganske lang liste på slutten her med forslag til vedtak som oversendes Sentralstyret, det er forslag som vi ikke er uenige i, men som vi mener enten fordi det er for kort behandlingstid - fordi vi ikke har en brede programprosessen i forkant eller fordi det er saker av en karakter for konkrete eller på annen måte ikke egner seg for en politisk uttalelse på dette landsmøtet, oversendes Sentralstyret, enten for at Sentralstyret skal følge dette opp i forhold til f.eks.

Storingsgruppen, eller på egenhånd, eller at Sentralstyret som jo veldig snart kommer til å sette i gang arbeidet med programmet vi skal vedta på neste landsmøte tar med seg de forslagene inn i den programprosessen som der kommer. Så de forslag som står foreslått oversendt Sentralstyret er altså begrunnet med en av de grunnene jeg der nevnte. Så er det da den tredje bolken som er ganske stor og som vel er den klart største, det er alle de forslagene som ikke står her. De forslagene har vi gått grundig gjennom, og jeg har lister hvor vi har altså gått gjennom alle sammen, kommentert dem kort i forhold til behandlingen internt i Redaksjonskomiteen, og det er da forslag som vi enten er uenige i og har avvist, men det er egentlig ganske få, de aller fleste av de forslagene som ikke fremmes på nytt på landsmøtet og som vi ikke engang inviterer landsmøtet til å ha noen mening om hverken som oversendeseforslag eller ..... det er forslag som vi mener at landsmøtet simpelthen ikke bør mene noe om nå. Det er veldig mange forskjellige grunner til det, som f.eks. 20 ulike forslag på samferdsel, konkrete samferdselsprosjekter, forslag til omlegging av hvordan vi driver planarbeidet på samferdselssektoren. Der har vi simpelthen ment at enten så er det på et detaljingsnivå som ikke hører hjemme på landsmøtet - eller så er det tradisjonelt tautrekking om veimidler som hører hjemme i den helt ordinære behandlingen av veiplaner og samferdselsprosjekter og som man ikke kan begynne å ta opp på et landsmøte - det hadde ført til at vi måtte stemme over veiprojekt i hele landet - eller så er det altså andre samferdselspolitiske spørsmål som vi mener hører hjemme i det neste arbeidsprogrammet. En god del forslag som angår fisk, landbruk og distriktpolitikk, en god del av disse ble oversendt oss, men i det fordelingspolitiske programmet vi vedtok for en stund siden så er jo nettopp distriktpolitikken, landbrukspolitikken behandlet grundig, og derfor er det landsmøtet skal mene om det, er ment i det programmet.

Når jeg sa dette såpass grundig så skyldes det at jeg føler at alle de som har laget forslag og som ikke nå finner de forslagene igjen i dette grønne heftet, de skal vite at de for det første er vurdert, gått gjennom - og selv om de ikke står her så betyr ikke det at vi er imot dem, men de hører hjemme i andre sammenhenger etter Redaksjonskomiteens vurdering eller er allerede dekket opp av vedtatt partiprogram eller fordelingsprogrammet som vi nå vedtok.

Da antar jeg at jeg kan begynne å gå gjennom forslagene. Jeg går gjennom hele heftet i en bolk, og jeg legger også til grunn at dere har lest forslagene, slik at jeg ikke presenterer dem i detalj, men bare nevner noen stikkord.

Vi har prøvd - og arbeidet en del med tekster, for å bli enige og vi har blitt enige om svært mye men vi har også på noen punkter simpelthen valgt å legge fram dissenser og delt innstilling fordi det på en del områder er ryddigere at det blir er klar avklaring om ærlig uenighet som kommer på bordet, enn at det bare skrives bort i tåkeprat som kan tolkes i ulike retninger. Det betyr at det meste er enstemmig, men det er 3 dissenser i innstillingen.

Det første forslaget til uttalelse er et forslag om den politiske situasjonen - det bygger mye på talen til Thorbjørn og det som vi følte var budskapet i debatten som fulgte etterpå, vi peker på at vi er i en veldig uvanlig og krevende politisk situasjon og at det ikke er flertall for noe budsjett, og vi sier at Arbeiderpartiet er villig til å samarbeide med andre partier for å bidra til

at det blir flertall for et ansvarlig budsjett og vi sier i det andre avsnittet at Arbeiderpartiet er beredt til å ta regjeringsansvar dersom det er grunnlag for å føre en ansvarlig politikk.

Vi går gjennom hovedelementene - bygget rundt de 4 punktene som Thorbjørn hadde i sitt åpningsforedrag, og som er i vårt alternative budsjett, og så konkretiserer vi det nedover gjennom uttalelsen og jeg går ikke gjennom det men det handler om den type ting som å gjenreise solidaritetsalternativet, modernisere offentlig sektor og øke satsing på kunnskap og forskning. Jeg bør kanskje for ordens skyld nevne at i forhold til en del av de ting som dreier seg om offentlig sektor og arbeidsdelingen der så ber vi samarbeidskomiteen mellom DNA og LO oppnevne et eget utvalg med representanter fra partiet og LO både sentralt og lokalt som kan se på arbeidet med modernisering i offentlig sektor, og da spesielt knyttet til kommunesektoren. Det er en kvittering i forhold til ganske mange forslag som har kommet inn og som vi også i og for seg har undersøkt at LO er innstilt på at vi gjør en slik jobb. Så går vi gjennom de 4 punktene og begrunner dem, og på slutten tar vi også opp flerkulturelt samfunn og ber om at arbeiderbevegelsen organiserer et eget arbeid mot rasisme og intoleranse og pålegger partiet å gjøre det - slik at vi ikke bare vedtar en uttalelse men følger opp gjennom et eget arbeid der de ulike deler av arbeiderbevegelsen går sammen om en kampanje eller en annen form for organisering mot rasisme og intoleranse. Det er forslaget om den politiske situasjonen. Neste uttalelse er et forslag som har overskriften: "Ja en til aktiv Europa politikk", den henger i og for seg sammen med de 4 punktene vi hele tiden har snakket om innledningsvis, men vi følte at der var det behov for en egen uttalelse, vi slår fast at det er folkeavstemningsresultatet som er grunnlaget for partiets holdning til Europa politikken men samtidig sier vi at det ikke kan hindre oss i å ha en aktiv Europa politikk, og dersom vi har et passivt forhold til Europa så tjener det ikke norske interesser. Vi peker på at det er sosialdemokrater som har inntatt regjeringskontorene i mange land i Europa, og vi peker på 3 områder der vi mener det er spesielt viktig at Norge har en aktiv Europa politikk, det er styrking av EØS-avtalen, stabil kronekurs mot euroen, deltagelse i Schengen-samarbeidet.

Vi har tatt en ganske grundig og lang uttalelse om volden, det er basert på mange innkomne forslag både sendt inn på forhånd og under landsmøtet, og det er et forslag om bekjempelse av volden der vi prøver å ha den brede og grundige tilnærming til voldsproblemene som Arbeiderpartiet bør ha og vi sier at å bekjempe volden handler både om forebygging og gjennom å bruke politi og raskere aksjon fra samfunnets side. Vi går gjennom en masse konkrete punkter hvor jeg ikke nå gjennomgår alle - dere har sett dem - men det handler ikke minst å få til raskere aksjon i forhold til de første lovbruddene, drive mer med forebygging og det handler om å bruke politi og straffereaksjoner når det er nødvendig. Det er en liten skrivefeil på side 6, 2 strekpunkt hvor det står "straffeutmåling" - riktig ord er "straffenivå". Det er også en liten skrivefeil på side 2, hvor det står: "mest etter olje og gass er fiskeriene vår største eksportnæring", det er i og for seg ikke galt, men hører ikke hjemme der, så vi stryker denne setningen. Det er voldsuttalelsen. Deretter følger uttalelsen av adopsjon, det er en uttalelse der det er en dissens, og dissensen vil bli redegjort for etterpå, men det vi der har gjort det er for det første og bare understreke det som er hovedpoenget og som nærmest ikke kan sies klart og ofte nok - det at ingen har krav på å adoptere, det er ingen heterofile som har krav på å adoptere, adopsjon handler om å trygge barnas interesser og sikre barna best mulig oppvekstvilkår. Så stilles spørsmålet, hvordan lager vi regelverket slik at barna får mest sannsynlighet trygge og gode oppvekstvilkår, der peker vi på at familiestrukturen er endret, det er flere som vokser opp uten begge biologiske foreldre, og at det er et økende antall barn som vokser opp med voksne som er et homofilt eller lesbisk par. Vi vet også at det er økende grad av enslige som får adoptere, spesielt om de har et spesielt forhold til barnet i utgangspunktet, selv om hovedbestemmelsen er at man skal være et gift par ved adopsjon. Det

at vi har en endret familiestruktur, det at vi vet at en god del barn vokser opp også i homofile og lesbiske parforhold, gjør at vi mener det er riktig at vi har en gjennomgang av dagens adopsjonslovgivning, og så vil da flertallet i Redaksjonskomiteen at vi skal legge en høring på den gjennomgangen ved å si at et siktemål med en slik gjennomgang er at samlivsform og seksuell individualitet ikke i seg selv skal være et hinder for å søke å bli vurdert for adopsjon. Hovedmålet er å styrke barnets mulighet til en trygg og god oppvekst. Der er det altså dissens men flertallet har gått for det og mener at vi da får et riktig grep og en riktig prosess rundt det videre arbeidet med adopsjonslovgivningen.

Så er det en uttalelse om energi og miljø, som også preges av at det er enighet om det meste men uenighet på et sentralt punkt, og det er en uttalelse der vi viser til at vi nå har en utvikling i Norge der vi har kraftig vekst i el-forbruket, der tilgangen på ny kraft i Norge er veldig lav og at vi har lite av vannkraftressurser igjen som bør og kan bygges ut og at vi derfor ha kommet i en situasjon der vi tidligere i Norge hadde overskudd av elektrisk kraft i år med normal nedbør så har vi nå kommet i en situasjon der Norge har underskudd på elektrisk kraft i år med normal nedbør og at det underskuddet er voksende. Vi sier at vi ikke ønsker å være i en slik situasjon, og vi sier det er et mål for Arbeiderpartiet å begrense og raskest mulig redusere energiforbruket og å øke tilgangen på miljøvennlig energi. Det brutale dilemma er at vi ikke er der nå og at vi har et økende behov for import av kraft. Vi viser til at det i partiprogrammet står at Norge i år med normal nedbør skal være selvforsynt med kraft produsert ved hjelp av fornybare energikilder. Siden det partiprogrammet ble vedtatt så har det skjedd 2-3 ting. Det ene som er skjedd, er at vi fikk, og det refererer vi til her i uttalelsen, rapporten fra den brede energiutredningen vi nedsatte og ba om at ble gjennomført - den dokumenter at selv i de alternativene man der regner og ser på, der vi vil iverksette svært kraftige virkemidler for å begrense energibruken og få fram ny alternativ energi, så vil vi en god del år framover fortsatt ha et økende kraftunderskudd som da vil bli dekket med import. Vi har på en måte en svakere kraftbalanse og er mer avhengig av import enn det vi opprinnelig så for oss. Det andre som har skjedd siden vi vedtok partiprogrammet det er at vi har fått Kyoto-avtalen, som gjør at vi nå har fått avtalefestet den mulighet for at land kan gå sammen om å redusere sine utslipp av CO₂, og det gir igjen en mulighet for at vi øker på et område i Norge hvis vi enten reduserer på et annet eller gjennom kjøp av utslippskvoter eller det som kalles felles gjennomføring sørger for at man får til reduksjoner i andre land. Det er da tiltak som skal godkjennes og kontrolleres av FN og som bare skal skje innenfor et godkjent internasjonalt regelverk.

Det tredje som har skjedd - som i hvert fall i noen grad er relevant for noen av de mulige prosjektene vi kan komme til å måtte ta stilling til på gasskraftsiden det er at vi har fått lansert planer om gasskraftverk der man renser opp til 90% av CO₂, og vi mener at det gjør at gasskraftverk kommer i et litt annen stilling enn det det opprinnelig hadde i forhold til den debatten vi hadde i Arbeiderpartiet. Vi mener at dette landsmøte har et ansvar for dels å forholde seg til det faktum at alternativet til å bruke gass innenlands det er ikke å være selvforsynt, alternativet er å være importør, slik at vi i de nærmeste årene uansett ikke greier å være selvforsynt, og da er spørsmålet hva fyller vi det hullet med, import eller egenprodusert gasskraft f.eks. fra nye gasskraftverk der mesteparten av CO₂ renses. Så vil jeg understreke at vi ikke går inn for noe konkret prosjekt i denne uttalelsen, fordi det vil være uansvarlig av oss å gjøre, vi må få søknadene og prosjektene, men det vi sier det er at vi vil vurdere de konkrete prosjektene som kanskje kommer på grunnlag av de prinsippene som står i denne uttalelsen og en absolutt og ufravikelig forutsetning er at dersom vi sier ja til noen av prosjektene så skal det innordnes våre klimamålsetninger og innebærer at vi kan opprettholde og oppfylle de internasjonale forpliktelser vi har påtatt oss i Kyoto-avtalen.

Det har vært veldig mange som har kommet med forslag om kraftregime til industrien, vi gjentar vårt krav om at det legges fram raskt et forslag til nytt kraftregime for industrien, og vi understreker at det bør omfatte hele landet, og det er ikke minst viktig for de deler av landet der man i dag har dårlige kraftavtaler med Statkraft.

Den siste uttalelsen vi vedtar er gjennom internasjonale utfordringer der vi peker på behovet for et sterkere samarbeid, mere styring med de internasjonale markedskreftene, behovet for regulering og innsyn i forhold til internasjonal finans, vi går gjennom vår politikk når det gjelder en del av de fordelingsprogram vi ser i våre nærområder innenfor O.....-området, vi viser til vår støtte til fredsarbeidet i Bosnia, og tidligere Jugoslavia og vi går gjennom Midtøsten og støtter fredsprosessen der og sier at vi støtter opprettelsen av en egen Palestinsk stat og ber verdenssamfunnet styrke innsatsen for sosial- og økonomisk utvikling i de Palestinske områdene.

Videre følger listen over alle de forslagene foreslått i Sentralstyret. Jeg begrunner ikke hvert enkelt av dem, de har altså av ulike grunner blitt foreslått oversendt til Sentralstyret, og så kommer helt til slutt en liste med det vi har kalt forslag til øvrige vedtak. Det er 3 forslag om ulike retningslinjer, ulikt formulert om oljefondet, og der foreslår vi at Arbeiderpartiet mener det må utvikles retningslinjer for hvordan en begrenset del av oljefondet kan investeres etter kriterier som i sterkere grad legger vekt på miljø og arbeidstakerrettigheter. Det tror jeg er et fornuftig vedtak, siden det er enstemmighet om det, så anser jeg ikke det nødvendig å argumentere noe mer rundt det, også det andre nemlig Øvre Otta som mange har tatt opp og det har kommet en del forslag om - der er vi også enstemmige og det er simpelthen at det ikke har vært vanlig - med noen svært få unntak - at landsmøtene har tatt stilling til konkrete utbyggingsprosjekter, det helt vanlige er at det håndteres av Stortingsgruppa og vi mener at Øvre Otta bør håndteres på vanlig måte av Stortingsgruppa og ikke stemmes over på dette landsmøtet.

Det er en tredje dissens - som dessverre har falt ut - som omhandler et lovforslag, vi har også fått noen organisasjonssaker - kvinnebevegelsens årskonferanser og AUF's fylkeslag skal få forslagsrett, til landsmøtet i Arbeiderpartiet. det er en forslag som flertallet i Redaksjonskomiteen avviser ikke for de vi er imot kvinnebevegelsen eller AUF men fordi vi mener det bryter med den organisasjonsstrukturen vi har der det er lokalavdelingene som skal fremme forslag og derfor er flertallet med unntak av en gått inn for å avvise det lovendringsforslaget. Alt kan begrunnes nærmere, men jeg tror av hensyn til tiden at jeg ikke går noe mer inn på noen av forslagene men at vi da begynner å behandle dem enkeltvis.

Takk for oppmerksomheten.

Dirigenten

Takk skal du ha Jens.

Det er kommet en begrunnet permisjonssøknad fra delegat 245, Torill Strand som søker om permisjon fra kl. 1330. Vi godkjenner den.

Da vil dirigenten foreslå at vi går løs på innstillingen. Den er jo som dere ser delt inn i 6 hovedbolker, og innenfor hver hovedbolk tar vi avsnitt for avsnitt. Delegatene bør be om ordet til de avsnittene de ønsker eventuell forandring Generell kommentar på dem burde være unødvendig. Dessuten, de av dere som har levert inn forslag som dere ikke finner igjen og som dere absolutt vil fremme på nytt - da snakker jeg om litt mer helhetlig forslag, de regner dirigenten med at vi tar opp helt til slutt.

UTTALELSEN "DEN POLITISKE SITUASJONEN"

Landet er i en alvorlig og vanskelig politisk situasjon. Regjeringen har ikke klart å samle noe flertall for et statsbudsjett. Rentenivået i Norge ligger fire til fem prosent over nivået i våre naboland og prisstigningen er dobbelt så høy. Dersom vi ikke klarer å få renter og prisstigning under kontroll, står vi i fare for å få økende arbeidsledighet. Vi ser allerede problemer i konkurranseutsatte næringer og i byggebransjen.

For å sikre sysselsetting og rettferdig fordeling er det nødvendig å skape politisk stabilitet og mulighet for langsiktig planlegging. Arbeiderpartiet er villig til å samarbeide med andre partier for å bidra til dette. Arbeiderpartiet er beredt til å ta regjeringsansvar dersom det er grunnlag for å føre en ansvarlig politikk.

Politikken må innrettes slik at den sikrer arbeid og velferd til alle både på kort og lang sikt. Nå er det viktigste å få renta ned raskt. Like viktig er det å skape flertall for de lange linjer i politikken. I dette legger vi spesielt vekt på følgende fire punkter:

- Et forsterket solidaritetsalternativ
- En aktiv europapolitikk
- Modernisering av offentlig sektor
- Økt satsing på kunnskap og forskning

Vi har store velferdsutfordringer knyttet til helse, eldreomsorg og utdanning. For å møte disse, må vi styrke fastlandsøkonomien og sette til side oljepenger for å møte veksten i de framtidige pensjonsutgiftene. Arbeiderpartiet vil derfor aktivt bidra til et gjenreist og utvidet solidaritetsalternativ som omfatter hele arbeidslivet.

Norge kan ikke leve av oljeinntektene alene. Derfor må det føres en aktiv nærings- og arbeidsmarkedspolitikk. For å sikre sysselsettingen i verftsindustrien må verftsstøtten bringes tilbake til samme nivå som hos våre konkurrenter innenfor OECD-området.

Næringsutvikling forutsetter en god infrastruktur i hele landet. Dette gjelder både veinettet, kollektivtrafikken og et landsomfattende IT-nett.

Hovedregelen i norsk arbeidsliv skal være fast ansettelse hos den arbeidsgiver det fysisk utføres arbeid hos. Fleksible arbeidsordninger med innleie og utleie av arbeidskraft må ikke brukes slik at det går på bekostning av ansettelsestryggheten og sikkerheten for arbeidstakerne. Partene i arbeidslivet må trekkes aktivt med i forbindelse med praktisering og videreutvikling av regelverket.

Arbeiderpartiet ønsker en sterk offentlig sektor som er i stand til å gi et likeverdig velferdstilbud. For å sikre mer økonomiske og menneskelige ressurser til viktige velferdsoppgaver er det nødvendig med modernisering og strukturendringer i offentlig sektor.

Kommunene og fylkeskommunene er bærebjelken i velferdssamfunnet. Arbeiderpartiet vil ha et sterkt og levedyktig lokaldemokrati. Dette forutsetter at staten ikke overregulerer kommunene.

Statsadministrasjonen og det offentlige serviceapparat må moderniseres. Forholdet mellom fylkeskommunene og statsadministrasjonen må gjennomgås for å fjerne unødvendig dobbeltadministrasjon. Frivillige kommunesammenslåinger må oppmuntres.

I dag er det dårlig samordning mellom etater og forvaltningsnivåer. Dette rammer de med størst behov for hjelp hardest. Arbeiderpartiet ønsker endring i organisering og struktur av

tjenestetilbudet slik at det tar utgangspunkt i den enkeltes livssituasjon, og ikke i snevre etats- og forvaltningsgrenser.

Beslutninger om modernisering av offentlig sektor tilligger i stor grad den enkelte kommune og fylkeskommune. Selv om det må tas hensyn til lokale og regionale forhold, er det likevel behov for å utarbeide felles retningslinjer og holdninger til fornyelses- og omstillingsarbeidet i kommunesektoren. Landsmøtet vil derfor oppfordre samarbeidskomiteen mellom dna og LO om å oppnevne et utvalg med representanter fra partiet og LO, både sentralt og lokalt, som gis i oppdrag å trekke opp slike retningslinjer.

For å gjøre Norge mindre avhengig av olje- og gassinntektene vil vi satse mer på kunnskap. Kvaliteten i grunnskolen og videregående skole må økes. Høyskolene og universitetene må få økte ressurser, blant annet for å gi desentraliserte utdanningstilbud. Det må utvikles en bred etter- og videreutdanningsreform.

Forskningen er basis for kunnskaps- og næringsutvikling i hele landet. Den må sikres stabile og økte ressurser i årene som kommer. Det må derfor etableres et Norges forskningsfond. Midler fra fondet skal særlig forsterke forskningsinnsatsen på tre områder: marin forskning, medisinsk forskning og miljøforskning.

Norges store potensiale som havbruksnasjon må utnyttes. Vi må styrke kunnskapsbasen for en god og bærekraftig ressursforvaltning. Behovet for dette vises klart gjennom årets dramatiske reduksjon i fiskekvotene. Forskning er også viktig for å utvikle oppdrettsnæringen og øke bearbeidingen og utnyttelse av fisk og skalldyr.

Nyvinninger innen medisinen er et resultat av forskning verden over. Norske forskere må være med å gi viktige bidrag. Gjennom økt satsing på medisinsk forskning kan vi bidra til å utvikle nye diagnose- og behandlingsmetoder som både kan forebygge og kurere sykdom.

Som en stor energinasjon skal Norge være i front i klimaforskningen. Vi må vinne ny kunnskap om hvordan utslipp av ulike gasser bidrar til den globale oppvarmingen og hva dette fører til. Samtidig er utvikling av ny teknologi en forutsetning for å lykkes i å redusere utslippene av klimagasser, gjennom energisparing og bruk av miljøvennlige energikilder.

Norge er et flerkulturelt samfunn. Arbeiderpartiets politikk bygger på at ulike meninger, livssyn og kulturer må møtes med toleranse og gjensidig respekt på grunnlag av universelle menneskerettigheter. Ingen skal utsettes for diskriminering.

Arbeiderpartiet vil ta initiativ til at det etableres et samarbeid i arbeiderbevegelsen som skal organisere arbeidet mot rasisme og intoleranse. Slik kan vi oppnå en samlet innsats i forhold til arbeidsplasser, skoler og nærmiljø.

Trine Lise Sundnes, Oslo

Kjære landsmøtedelegater, jeg har tidligere stått her opp og sagt at dette er viktig, så nå setter vi vår lit til at vi har dere med oss. Avsnitt 7, som starter med hovedregelen, der ønsker vi noen endringer og tilføyelser. Første avsnitt lyder, hovedregelen i norsk arbeidsliv skal være fast ansettelse, der foreslår vi en tilføyelse som lyder: "hos den arbeidsgiver det fysiske utføres arbeid for". Vi går over på 2. setning "fleksible arbeidsordninger med innleie og utleie av arbeidskraft må ikke brukes slik at det går på bekostning av den generelle tryggheten og sikkerheten for arbeidstakerne. Der foreslår vi at den generelle strykes, vi mener det skal gjelde alle arbeidstakere ikke arbeidstakere generelt, vi ønsker også da en tilføyelse foran tryggheten som lyder: "ansettelsestryggheten" da vil 2. setning lyde som følger: "fleksible arbeidsordninger med innleie og utleie av arbeidskraft må ikke brukes slik at det går på

bekostning av ansettelsestryggheten og sikkerheten for arbeidstakerne". Dette er i tråd med Trondheims opprinnelige forslag 1.5 i heftet.

Takk

Dirigenten

Komiteen har ingen merknader til dette. Da blir første setning lydende som følger: "hovedregelen i norsk arbeidsliv skal være fast ansettelse hos den arbeidsgiver det fysisk utføres arbeid for - fleksible arbeidsordninger med innleie og utleie av arbeidskraft må ikke brukes slik at det går på bekostning av ansettelsestrygghet og sikkerheten for arbeidstakerne".

Vedtak

Endringsforslaget ble enstemmig vedtatt

Vedtak

Uttalelsen om den politiske situasjonen er enstemmig vedtatt

UTTALELSEN "JA TIL EN AKTIV EUROPA-POLITIKK"

I folkeavstemningen den 28. november 1994 sa et flertall av det norske folk nei til norsk medlemskap i EU. Resultatet av folkeavstemningen ligger fast og danner grunnlaget for Arbeiderpartiets europapolitikk i inneværende stortingsperiode. Dette må imidlertid ikke forhindre Norge fra å føre en aktiv europapolitikk og å bruke de muligheter for deltakelse som blant annet EØS-avtalen gir. En passiv regjering svekker Norges interesser.

Forhandlingene om EUs utvidelse østover har nå startet, og etter planen vil EU oppta de første nye medlemslandene om få år. Dette vil innebære at EU utvikles til å bli en europeisk organisasjon som virker på tvers av det gamle øst-vest-s skillet i Europa. En slik utvikling vil bidra til å trygge demokratiet i tidligere diktaturstater og sikre freden i Europa gjennom å skape gjensidig politisk og økonomisk avhengighet landene imellom. Samtidig med utvidelsen blir det et stadig tettere samarbeid på nye områder.

Sosialdemokratiske partier vinner nå fram over hele Europa, etter en konservativ bølge på 1980-tallet. Sosialdemokrater sitter i regjeringsposisjon i 13 av 15 EU-land og 11 regjeringer er ledet av sosialdemokrater. Dette bidrar til å styrke EU-landenes felles innsats for å få ned arbeidsledigheten og sikre rettferdig fordeling. Den viktigste oppgaven nå er å skaffe arbeid til folk og utjevne de sosiale forskjellene mellom landene og innenfor de enkelte land. Dette krever en samordnet sosialdemokratisk innsats.

Norges forhold til EU er avgjørende for norske arbeidsplasser og velferd i framtida. De nye utfordringene EU-samarbeidet innebærer for Norge, krever at vi har en klar og offensiv europapolitikk. Derfor må det settes ny kraft inn i europapolitikken. Arbeiderpartiet mener dette må skje blant annet på følgende områder:

Styrk EØS-avtalen

EØS-avtalen er den mest omfattende avtalen Norge noensinne har inngått med andre land. Den gjør at vi er en del av EUs indre marked og innebærer samtidig et omfattende samarbeid innenfor områder som for eksempel miljøvern, forskning, utdanning og kultur. Hele det indre markedet og EØS-avtalen er under stadig utvikling. Nye regelverk utformes og Norge må derfor ta aktivt del i denne utviklingen. Dette gjelder for eksempel veterinæravtalen der Norge må sørge for at man bygger ut kontrollordninger av mat i alle ledd, slik at vi kan sikre folkehelsen, trygg mat og en god dyrehelse i Norge.

Med utvidelsen østover vil EUs indre marked omfatte, ikke bare Vest-Europa, men også land som Polen, Tsjekkia, Ungarn og Estland. Med de nye landene vil det indre marked omfatte om lag 100 millioner flere mennesker enn i dag. Denne utvidelsen innebærer dermed en radikal endring av det indre markedet, som Norge er en del av. Dette skaper nye utfordringer for Norge som krever en aktiv politikk fra norsk side for å styrke EØS-avtalen.

Stabil kronekurs mot euroen

Fra 1. januar 1999 innfører EU-landene en felles europeisk mynt. Det betyr at mange av våre viktigste handelspartnere ikke lenger vil ha nasjonale valutaer og at det ikke lenger vil være mulig med kurssvingninger mellom disse landenes valutaer. Dette kan øke usikkerheten rundt den norske kronen og faren for store kurssvingninger og økende spekulasjon.

Norge kan ikke delta i euro-samarbeidet. Samtidig er det bred enighet om at vi bør videreføre en pengepolitikk der den norske kronen holdes stabil i forhold til euro. Svekkelsen av kronekursen og de høye rentene i Norge viser at dette er et mål vi har problemer med å nå. For å styrke mulighetene for å lykkes med full sysselsetting, en stabil kronekurs og få rentene ned på europeisk nivå, bør Norge undersøke mulighetene for en fastere tilknytning til euroen, og se på hvilke følger dette vil få for norsk økonomi. Norge har tidligere hatt en fastere binding enn vi har i dag, gjennom fastlagte svingningsmarginer og låneadgang i europeiske sentralbanker.

Ja til fortsatt deltakelse i Schengen-samarbeidet

Opprinnelig var Schengen-samarbeidet et mellomstatlig samarbeid, og Norge hadde forhandlet fram en avtale som sikret oss fortsatt passfrihet og deltakelse i den felles innsatsen for å bekjempe internasjonal kriminalitet. Gjennom Amsterdamtraktaten er Schengen-samarbeidet blitt en del av EU-samarbeidet. Arbeiderpartiet mener det er avgjørende at vi kommer fram til en ny avtale med EU som kan sikre passfrihet og fortsatt deltakelse i det europeiske justis- og politisamarbeidet. Denne avtalen skal være mellomstatlig slik at norske myndigheter fatter de endelige beslutninger i de enkelte sakene.

Vedtak

Uttalelsen "Ja til en aktiv Europa-politikk" ble enstemmig vedtatt.

UTTALELSEN "BEKJEMP VOLDEN"

Vold rammer ofrene hardt og brutalt. I tillegg skaper volden frykt og utrygghet blant mange flere.

Antallet registrerte voldsforbrytelser er mer enn femdoblet fra 1960. De siste 10-15 årene er volden også blitt merkbart mer brutal og grov. Oslo er mest belastet. Tilgjengelig statistikk viser riktignok at antallet voldstilfeller i Oslo går ned, men det er en økning av grov vold utført av barn og unge, ofte organisert i gjenger.

Volden må bekjempes etter to hovedstrategier, både gjennom forebygging og gjennom politi og rask reaksjon fra samfunnets side.

Raskere reaksjon ved lovbrudd

Når det er begått en kriminell handling må den som har forbrutt seg møtes med klar grensesetting og en rask reaksjon. Antallet politistillinger er økt med om lag 2000 på 1990-tallet. Det er en betydelig økning som har styrket mulighetene til å bekjempe volden. I tillegg må vi ha bedre tiltak for å hindre at ungdom som forbryter seg utvikler en videre kriminell løpebane.

Arbeiderpartiet vil at:

- Straffesaker skal avvikles hurtig når ungdom står tiltalt. Dette krever samarbeid mellom politi/påtalemyndighet og domstol.
- Foreldre til ungdom som for første gang blir innbrakt til politi eller barnevernsvakt på grunn av kriminelle forhold skal innkalles til konfliktløsningsmøte, med sikte på å sette opp kontrakt mellom ungdom, hjem og barnevern. I etterkant skal det være tett oppfølging fra barnevernet mot hjemmet, og det må reageres raskt hvis kontrakten brytes.
- Særlig utsatt ungdom som har kommet i alvorlig konflikt med foreldrene skal ha midlertidig botilbud og døgntilbud. Det må bygges ut et nettverk som sikrer ettervern av ungdomskriminelle.
- Konfliktråd skal benyttes også overfor de som er under den kriminelle lavalder, og det bør vurderes om dette skal være en tvungen ordning for den som har forbrutt seg. Slik gis den enkelte mulighet til å gjøre opp for seg og lære å ta ansvar for egne handlinger.

Sterkere forebygging

Barn og unge må settes i stand til å mestre livet sitt. Vi må arbeide for at alle uansett opprinnelse og bakgrunn - får mulighet til å bruke sine evner, og finne sin plass i samfunnet.

Arbeiderpartiet vil at:

- Det skal startes et prosjekt i noen utsatte Oslo-skoler med flere voksne i klassene. Slik gis elevene større mulighet til kontakt med voksne, og lærerne mulighet til å gripe fatt i problemer raskt.
- Leksehjelp skal tilbys - slik at elevene gis mer like muligheter til å mestre skolehverdagen.
- Skolemekling der man gjennom samtaler løser konflikter som oppstår mellom elever på skolen skal i større grad brukes.
- Forsøkene med gratis barnehageplasser i enkelte byområder skal fortsette. Barnehagene er de første som kan fange opp adferds- og språkproblemer hos barn, og er det viktigste tiltaket i det forebyggende barnevernet.
- Alle bør beherske det norske språket. Språkproblemer gjør det vanskelig for foreldre å følge opp egne barn. Derfor vil vi ha obligatorisk norskopplæring for flyktninger og asylsøkere. Det må rettes en særlig innsats mot kvinner.
- Utekontakter og tilbudet om støttekontakter må bygges ut. Natteravner og organisasjoner som Ungdom mot vold, som møter og jobber med ungdom på deres premisser skal styrkes.
- Innsatsen fra PP-tjenesten (pedagogisk psykologisk tjeneste), BUP (barne- og ungdomspsykiatri), barnevern og sosialkontor må samordnes bedre.

Bekjemp vold i hjemmet

Volden i gata er lett synlig og oppmerksomheten rundt dette er stor. Det er samtidig et faktum at de fleste volds- og overgrepstilfeller finner sted i hjemmene. Dette er skjult og anmeldes ofte ikke, og for mange saker blir henlagt eller fører ikke fram til domfellelse. De som utsettes for overgrep av noen som står dem nær trenger kanskje mer enn noen andre trygghet og oppfølging fra samfunnet.

Arbeiderpartiet vil at:

- Krisesentrene må styrkes og bygges ut i deler av landet der de ikke eksisterer eller er dårlig bygget ut.
- Et offentlig utvalg skal oppnevnes for en bred gjennomgang av problemstillinger knyttet til vold mot barn og kvinner. En del av denne gjennomgangen må være å vurdere opprettelse av regionale etterforskningsentraler etter modell av KRIPOS og Økokrim.

Mer nærpolti og strengere straff

I tillegg til å satse på forebyggende tiltak, mener Arbeiderpartiet at volden i samfunnet må møtes med synlig politi og skjerpede straffereaksjoner. Vi vet at tilgangen til våpen i mange tilfelle fører til grovere voldshandlinger. Derfor må tilgangen til våpen begrenses.

- Politiet må være mest mulig synlig i gater og nærmiljø. Det bør foretas en total gjennomgang av politiets arbeidsoppgaver og ressurser for å oppnå en riktigere fordeling mellom politidistriktene. Oslo-politiet må styrkes bemanningsmessig i innsatsen mot voldsbekjempelse.
- Straffenivået bør skjerpes for grov voldskriminalitet, vold mot barn, seksualisert vold og gjentatt vinningskriminalitet.
- Politiet må sørge for en rask pådømmelse for hver kriminell handling - slik at en oppsamling av flere straffbare forhold unngås. Slik kan vi også unngå at straffeutmålingen er i strid med den alminnelige rettsoppfattelse.
- Politiet må aktivt følge opp og gis muligheter til effektiv håndheving av forbudet mot besittelse av våpen og kniv på offentlig sted. Det må hindres at personer med alvorlige psykiske lidelser har skytevåpen i sin besittelse.

Kamp mot rus

Det er en nær sammenheng mellom utøvelse av vold og bruk av rusmidler. En stor andel av voldshandlingene begås i ruset tilstand. Arbeidet med å bekjempe volden kan derfor ikke skilles fra arbeidet med å begrense bruken av rusmidler.

Samtidig vet vi at mange rusmisbrukere begår kriminelle handlinger for å finansiere sitt rusmisbruk - eller som en direkte årsak av misbruket.

Arbeiderpartiet vil at:

- Ingen flere rusgifter skal legaliseres - og at adgangen til lovlige rusmidler fortsatt skal være regulert.
- Kommunene må i samarbeid med politiet sikre en effektiv kontroll av skjenkesteder og skjenking.
- Bruken av såkalt § 12-soning, der den straffedømte gis mulighet til å starte behandling for sitt rusmisbruk i fengsel, skal økes.
- Behandlingstilbudet for rusmisbrukere skal styrkes - og at det skal etableres et tilbud om metadonbehandling i alle fylker. Erfaringene med metadonbehandling må evalueres.
- Ettervernet og behandlingstilbudet for straffedømte rusmisbrukere skal bygges ut og styrkes med egnede botilbud og aktiv oppfølging. Misbrukere må ikke overlates til seg selv etter endt behandling/soning, før målet om en rusfri tilværelse er nådd og faren for tilbakefall er svært liten.

Vedtak

Uttalelsen "Bekjemp volden" ble enstemmig vedtatt.

UTTALELSEN "ADOPSJON TIL BARNETS BESTE"

Adopsjon skal bare skje dersom det er til gagn for barnet. Adopsjon skal gi barnet en bedre og tryggere oppvekst. Adopsjon er ingen rettighet for voksne. Ingen har derfor krav på å få adoptere barn. De som får adoptere er blitt underlagt en streng vurdering, der det legges vekt på at søkerne har både forutsetninger og muligheter for å gi barnet en trygg og harmonisk oppvekst.

Familiestrukturene og samlivsmønstrene har forandret seg. For 20 år siden ble de aller fleste barn født innenfor ekteskapet. I dag gjelder dette bare halvparten. Mange barn lever sammen med enslige foreldre, og stadig flere barn og unge vokser opp med homofile/lesbiske par.

Ifølge dagens adopsjonslov er retten for par til å adoptere barn forbeholdt ektepar. Enslige har mulighet til å adoptere barn, spesielt i de tilfellene der de har en særskilt tilknytning til barnet. Mange barn vokser opp sammen med voksne der en av partene ikke er biologisk forelder. Dette gir i seg selv ingen rett for den andre parten til å adoptere barnet.

På bakgrunn av endringer i samfunnet og familiestrukturene, ønsker Arbeiderpartiet å foreta en bred gjennomgang av dagens adopsjonslovgivning og praksis. Ett siktemål med en slik gjennomgang er at samlivsform og seksuell identitet ikke i seg selv skal være et hinder for å søke og bli vurdert for adopsjon. Hovedmålet er å styrke barns mulighet til en trygg og god oppvekst.

Gunn Olsen, mindretallet i redaksjonskomiteen

Dirigent, kjære partifeller. Når det gjelder saken om homofile og lesbisk forhold til adopsjon så har jeg tidligere i dette landsmøte gjort rede for mitt syn som da er sterkt preget av motstand for adopsjon. Det danner grunnlaget for mindretallets syn i komiteen. Partileder, vi mener at både partiet innad og utad er tjent med å synliggjøre den uenighet som tross alt er i denne saken. For mange er dette et livssynsspørsmål. Vi mener det er viktig for delegatene å få stemme over om de er for eller imot at homofile og lesbiske skal vurderes i adopsjonsspørsmålet nå. I en følelsesladet sak tror vi det er viktig at folk kan reise hjem fra dette landsmøtet og si at jeg stemte for adopsjonsmulighet for homofile og lesbiske - eller jeg stemte imot. Mitt standpunkt tapte - eller mitt synspunkt vant. Det er en real sak som folk ute vil ha forståelse for. Det styrker det mangfoldet som alltid har vært i Arbeiderpartiet. Dermed anbefaler jeg mindretallets innstilling.

Vedtak

Redaksjonskomiteens flertallsinnstilling ble vedtatt med 195 mot 81 stemmer.

UTTALELSEN "ENERGI OG MILJØ"

Et grunnleggende mål i energipolitikken er å sikre en energiforsyning som er økologisk bærekraftig. Det er et mål for Arbeiderpartiet å begrense og raskest mulig redusere energiforbruket og øke tilgangen på miljøvennlig energi. Samtidig må vi sikre at norske energiressurser også i framtida kan tas i bruk for å sikre velferd og arbeidsplasser over hele landet.

Norsk kraftforsyning er blant de mest miljøvennlige i verden fordi den er basert på vannkraft som er en ren og fornybar energikilde. Imidlertid er det gjenværende potensialet for vannkraftutbygging svært begrenset, samtidig som kraftforbruket gjennom hele 90-tallet har

fortsatt å vokse sterkt. Dette er en utvikling som ikke kan fortsette. Arbeiderpartiet vil derfor satse mer på energisparing og utvikling av nye miljøvennlige energibærere, som for eksempel vindkraft, varmepumper og bioenergi. Det må legges til rette for at slike energibæreres adgang til energiforsyningen blir gjort lettere.

Tidligere hadde Norge et overskudd av elektrisk kraft. Dette overskuddet ble eksportert til våre naboland. I dag er ikke dette lenger tilfellet. Selv i år med normal nedbør er vi avhengige av å importere kraft fra våre naboland, og behovet for import er økende.

I Arbeiderpartiets program sier vi at Norge i år med normal nedbør skal være selvforsynt med kraft produsert ved hjelp av fornybare energikilder. Energiutredningen om kraftbalansen mot år 2020 viser at vi selv med omfattende tiltak for å begrense energiforbruket vil være avhengige av import i lang tid framover. I en slik situasjon kan gasskraft bli en bro over til en tid der vi igjen kan være selvforsynte med kraft produsert ved hjelp av fornybare energikilder.

Siden partiprogrammet ble vedtatt har vi fått en internasjonal klimaavtale, Kyotoprotokollen, som åpner for at land kan gå sammen om å redusere utslippene av klimagasser gjennom kvotehandel eller felles gjennomføring.

Norge har svært store forekomster av naturgass og vår eksport av naturgass til Europa vil øke kraftig i årene som kommer. Arbeiderpartiet mener at det også er riktig å ta i bruk naturgass i Norge til industriformål og kraftproduksjon. Et absolutt og ufravikelig krav til bruk av naturgass i Norge er at det kan innordnes våre internasjonale klimaforpliktelser. Det betyr at en eventuell økning i CO₂-utslippene på ett område må motsvares av reduksjoner på andre områder i Norge, gjennom kjøp av utslippskvoter eller felles gjennomføring. Bruk av slike fleksible gjennomføringsmekanismer må bare skje innenfor rammen av internasjonalt godkjente regler og kontrollordninger som sikrer at tiltakene fører til reelle utslippsreduksjoner. Det er bedriftene som må bære kostnadene ved kvotekjøp og felles gjennomføring.

Det er varslet flere søknader om bygging av gasskraftverk. Arbeiderpartiet vil ta stilling til de framtidige prosjektene innenfor rammen av de forpliktelser Kyotoprotokollen pålegger oss.

Norge er i dag en del av et åpent felles nordisk kraftmarked. Samtidig er man gjennom EUs elektrisitetsdirektiv i ferd med gradvis å åpne de nasjonale elmarkedene for hele EØS-området. Gjennom nye kabler vil Norge være en del av dette felles kraftmarkedet. Vi ser allerede at økt internasjonal handel med kraft presser priser og kostnader nedover og samtidig fører med seg store strukturendringer i kraftforsyningen i mange land. For Arbeiderpartiet er det avgjørende å beholde den politiske kontrollen med produksjon og overføring med kraft gjennom konsesjonslovverket, bestemmelsen om hjemfall og et sterkt offentlig eierskap. Den politiske styringen innebærer også at norske kraftselskaper må delta aktivt i det nye internasjonale kraftmarkedet. Sterkere samarbeid mellom nordiske selskaper kan være et viktig bidrag til å sikre levedyktige nordisk eide selskaper i et åpent europeisk kraftmarked.

Industrien må fortsatt sikres kraft til konkurransedyktige priser. Arbeiderpartiet mener det haster med å få etablert et nytt kraftregime. Det er en forutsetning at kraftforedlende industri over hele landet skal ha mulighet til å bli omfattet av det nye kraftregimet.

Jo Stein Moen, redaksjonskomiteens mindretall

Kjære landsmøte. I november i 1996 vedtok landsmøtet programmet samråderett. Programmet vi gikk til valg på og fikk velgernes tilslutning til, slo fast følgende formulering: "Arbeiderpartiet vil, at det ved hjelp av fornybare energikilder normalt skal produseres elektrisitet tilsvarende det norske el-forbruket". Med flertallets innstilling her bryter man med

partiprogrammet som gjelder i 4 år. Jeg har ingen tro på at gasskraft blir en bro over til en ny tid. Vi bruker i Norge så mye energi at formuleringa fra partiprogrammet må stå fast. Vi vil sterkt advare landsmøte mot å forandre så viktige setninger i programmet som vi tilbød velgerne for 1 år siden. I valgkampen i fjor reiste AUF rundt og argumenterte for at Arbeiderpartiet har en framtidsrettet en visjonær energipolitikk på dette området. Et av resultatene var at Arbeiderpartiet fikk sitt beste resultat på norske skoler noen gang, vi ønsker ikke en nyorientering på dette området, som undergraver programmet og undergraver den framtidsrettede og visjonære energipolitikken som ble vedtatt og som ligger fast i partiprogrammet vårt. Det sies at man kan endre vår politikk fordi noe har skjedd siden 1996, nemlig Kyoto-avtalen. Men kjære landsmøte, i november i 1996 så var landsmøtet kjent med at det foregår internasjonale forhandlinger om klima. Landsmøtet var kjent med at det ville komme en Kyoto-avtale, det kom ikke som noe sjokk. Derfor må man kunne si med all mulig rett at vi tok høyde for disse internasjonale klimaforhandlingene og Kyoto-avtalen i det programmet vi tilbød velgerne. Det er derfor all grunn til å hevde at vårt program må ligge fast. Partiprogrammet dekker det vi i AUF mener, derfor så har jeg ikke foreslått egne setninger, jeg ønsker å stryke de setningene flertallet i Redaksjonskomiteen går inn for. Jeg håper at landsmøtet støtter AUF's forslag om ikke å fravike partiprogrammet på dette viktige området. Det er så viktig at Arbeiderpartiet har troverdighet i miljøpolitikken og jeg er av den oppfatning at hvis flertallets vedtak her kastes så vil den tilliten bli mindre. Arbeiderpartiet må gå inn i et nytt år tusen med en visjonær og fremtidsrettet politikk for å berge utviklingen for miljø det er slik vi skal fornye sosialdemokratiet, og jeg håper at landsmøtet gir sin tilslutning til forslaget om å stå på partiprogrammets formulering i denne saken.

Takk.

Dirigenten

Dirigenten vil hevde at denne saken ble grundig drøftet på fredag og ber om at bare de som mener at det er helt nødvendig å ta ordet nå ber om det. Den første som har ment det er Harald Stokke fra Møre og Romsdal, deretter Siv Aasvik, Nordland.

Harald Martin Stokke, Møre og Romsdal

Dirigent og landsmøtedeltakere. Jeg kommer ikke så veldig mye inn på denne dissensen. I utgangspunktet så er jeg enig i det forslaget som flertallet i Redaksjonskomiteen har fremsatt, men jeg vil peke på avsnittet som står øverst på side 9 under punktet energi og miljø. Da Hill-Marta orienterte om sin innstilling så nevnte hun bl.a. at det skulle være en generell innstilling som forelå og ønsket ikke spesielle næringer nevnt i uttalelsen.

Jens sa helt klart i forbindelse med det som står øverst på side 9 at her går ikke Redaksjonskomiteen og for så vidt derved heller ikke landsmøtet inn for noen konkrete prosjekter. Det ble nevnt Øvre Otta i den forbindelse. Det forundrer meg at det i avsnittet som står øverst på side 9 er nevnt to helt klart konkrete prosjekter, fordi en vet at det arbeides seriøst også fra andre interessenter om å levere inn søknad om bygging av gasskraftverk. Naturgass er noe som en finner rundt hele norskekysten fra helt til sør til helt i nord og det er klart at her kan det være veldig mange muligheter og prosjekter som vil komme i årene fremover. Jeg føler derfor at det som står øverst der er uheldig, og jeg vil foreslå at første avsnitt på side 9 endres til: "det er varslet flere søknader om bygging av gasskraftverk. Arbeiderpartiet vil ta stilling til de framtidige prosjekter innenfor rammen av de forpliktelser Kyoto-protokollen pålegger oss". Det vil kort si at vi dropper å si noe om Hydros planer eller om Sk.... planene - dette betyr ikke at jeg er imot dem, men det betyr at jeg vil vurdere dem sett i sammenheng med andre.

Takk.

Siv Dagny Aasvik, Nordland

Kjære landsmøte. Vi laget et partiprogram for 2 år siden som vi gikk til valg på. Det som står i forslaget om energi og miljø er i strid med dette partiprogrammet, og da hjelper det ikke Jens hvor mange utredninger man har hatt siden den tiden. Saken er den at både Jens, Thorbjørn, Hill-Marta, Sylvia, Grete osv. har gått til valg på dette programmet. Jeg har reist rundt på valgkampen flere steder i Nordland og sagt det som står i programmet, det er det vi har ført fram og det er det vi er valgt på. Vi kan ikke snakke om at Bondevik driver med løftebrudd hvis vi ikke selv holder det vi har gått til valg på. Dette er ikke akseptabelt.

Thorbjørn Berntsen, Oslo

Ja dere klappa antagelig for at jeg nå er ute av Stortinget og ute av Regjeringa og skal begynne å opptre som møtekverulant. Jeg har levert inn et forslag og det er preget av at det er en tidligere miljøvernminister. Vi har vært litt uforutsigbare i denne gasskraftpolitikken, når jeg ble miljøvernminister i 1990 så vedtok vi her at vi skulle ikke ha noe gasskraftverk, og det ble programfestet. Siden har det vært en glideflukt og nå får vi oppmarsjen fra i alle fall alle de fylkene langs kysten som aner muligheten for at det går an å trekke inn en rørledning fra et eller annen felt ute i Nordsjøen og få laget seg gasskraftverk. Dette sier jo litt om at vi står her overfor en sektor og et teknologiområde som er i stadig forandring slik at det å låse seg bom fast i forskjellige retninger når det gjelder disse tingene det tror jeg ikke går.

Vi har imidlertid skrevet mye bra når det gjelder energiøkonomisering, introduksjon av nye energikilder osv., men vi har gjort lite - grunnen til at jeg tar ordet nå og har levert inn forslag som bare skal presisere noe av det jeg sier, det er at nå er vi nødt til å ta den ENØK-problematikken alvorlig hele det spørsmålet - hele verden driver og diskuterer det som er det største problemet for en bærekraftig utvikling, det er energiforbruket i den rike verden og vi må få det ned.

Forslaget mitt går altså på energi og miljø, avsnitt 2, siste setning hvor det står, det må satses mer på energisparing, og ordet "det" er så diffust, her skal det stå Arbeiderpartiet vil derfor satse mer på energisparing og utvikling av nye miljøvennlige energibærere, som f.eks. vindkraft, varmepumpe, og bioenergi. Det må legges til rette for at slike energibæreres adgang til energiforsyningen blir gjort lettere, så vedtar vi det og gjør noe med det. Dermed gir vi den fremtidige miljøvernministeren hovedansvaret for å få gjennomført dette - ikke finansministeren.

Dirigenten

Dirigenten er noe usikker på hvor formålstjenlig det er å slippe debatten løs. Hun har fått 2 ytterligere søknader om å få ordet, fra Sigurd Lein og Gudmund Gjengård - og hun anser at dette er kanskje to talere som vi snakke litt i motsatt retning, og hun er litt i tvil om det da ytterligere kan avstedkomme videre debatt om dette. Jeg vil anmode de to delegatene som står igjen om ikke å ta ordet, da delegatene nå vet hva de mener om dette spørsmålet.

Jens Stoltenberg

Først vil jeg bare nevne at det ikke er flertallets vurdering at vi bryter partiprogrammet. Det står at det fortsatt er et mål at vi skal bli selvforsynt, men vi viser til at vi er i en underskuddssituasjon og at energiutredningen viser at vi i en god del år framover vil ha samme situasjon, selv om vi satser mye på ENØK og energisparing. Alternativet er da å dekke det underskuddet med importert kullkraft og det er hvert fall i strid med partiprogrammet. Vi er i et dilemma, og det er hvorfor noen av oss mener det er best å løse på den måten vi her

peker på enn ved å fortsatt tillate mer import. Jeg tror ikke det er nødvendig å gå mer inn i selve debatten - jeg tror alle kjenner argumentasjonen. Jeg vil imidlertid understreke at enhver bruk av gass innenlands enten det er til industriformål eller det er til energiformål det skal innordnes et absolutt krav om at vi opprettholder og oppfyller våre miljømålsetninger, vi slipper det ikke fritt fram, vil skal greie Kyoto-avtalen.

Så til de konkrete tingene som er kommet. Der er slik at forslaget fra Harald er helt greit - at vi ikke nevner noen konkrete prosjekter bare sier at det er lansert noen prosjekter også har vi setningen om at Arbeiderpartiet vil ta stilling til disse konkrete prosjektene innenfor rammen av de forpliktelser Kyoto-protokollen pålegger oss.

Forslaget fra Torbjørn er helt utmerket og det går vi inn for.

Vedtak

Flertallsinnstillingen til avsnitt 4 ble vedtatt med 219 stemmer mot 64 stemmer som ble avgitt for mindretallets innstilling

Vedtak

Uttalelsen "Energi og miljø" i sin helhet ble enstemmig vedtatt

UTTALELSEN "INTERNASJONALE UTFORDRINGER"

Vår tidsalder preges av at vi stadig kommer nærmere hverandre. Verden blir mindre og vår gjensidige avhengighet av hverandre øker. Globaliseringen åpner for økt kontakt på tvers av landegrenser og kontinenter. Vi får kunnskap om andre menneskers verdier og kultur. Den politiske utfordringen er å skape forutsetninger for en utvikling som gir alle mennesker like rettigheter til de goder som den teknologiske utvikling og nyskaping bringer med seg.

Tilbakeslaget i verdensøkonomien har gjennom de siste månedene rammet økonomien i de fleste land. De fattigste landene rammes hardest. Dette viser at markedskreftene må styres. Vi kan ikke overlate utviklingen til de uregulerte markedene. Arbeiderbevegelsen nasjonalt har ledet an i utviklingen av redskaper som kan gi politisk styring med den økonomiske utvikling. På samme måte må det nå etableres tilsvarende virkemidler for politisk styring av den internasjonale økonomien.

Det internasjonale samfunn må sikre institusjoner som Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF) tilstrekkelig med penger til å kunne støtte de mest utsatte landene. Finanskrisen i en rekke land viser også at det er behov for felles internasjonale regler for innsyn og kontroll med bank- og finansinstitusjoner verden over. Vi trenger et globalt "kredittilsyn".

Fordeling

Satsing på utdanning og helse er forutsetninger for utvikling i de fattigste landene. Sammen med fattigdomsbekjempelse og utvikling av en bærekraftig økonomi må dette være kjernen i vår bistandspolitikk. Sosial og økonomisk utvikling må følges av sivile og politiske rettigheter. Det må derfor legges større vekt på støtte til menneskerettigheter og demokratiutvikling. Norge må bidra med kompetanse og ressurser til oppbygging av et velfungerende rettsvesen og det sivile samfunn.

I de tidligere sovjetiske statene i Kaukasus og Sentral-Asia opplever befolkningen en dramatisk forverring av levekår og velferd. Norge må med formannskapet i OSSE prioritere støtte til utvikling og menneskerettigheter i dette området.

Arbeidet med FN-reform må videreføres. Det er behov for strategier som kan samle internasjonal oppslutning om de mange viktige forslag som er fremmet for å styrke FN's politiske og fredsskapende rolle. Sosialdemokratiet har alltid ledet an i utviklingen av internasjonalt politisk samarbeide. Det er en lederrolle vi fortsatt må prioritere.

Sikkerhet

Sammenbruddet i den kommunistiske østblokken og Berlinmurens fall representerte slutten på den kalde krigens harde fronter i Europa. I dag er disse erstattet av nye og mer sammensatte sikkerhetsutfordringer. Lokale og regionale konflikter kan true freden og stabiliteten også i Europa. Det stiller krav til det internasjonale samfunn om å gjøre en innsats for å hindre, dempe og løse konflikter.

Konfliktene i Bosnia og Kosovo illustrerer behovet for krisehåndtering og konfliktløsning. Norges deltakelse i fredsbevarende operasjoner og internasjonal krisehåndtering må være en prioritert og integrert del av vår utenriks- og sikkerhetspolitikk. Vi må styrke både den globale og regionale innsatsen for demokrati, menneskerettigheter og krisehåndtering. Like viktig er det at man i konfliktsituasjoner følger opp fredsavtaler med støtte til etableringen av demokratiske institusjoner, sikring av grunnleggende menneskerettigheter og tiltak som kan bidra til forsoning mellom folkegrupper. Bare på den måten kan man bygge en langsiktig og varig fred.

Midtøsten

Fredsprosessen i Midtøsten har vært i stillstand i lengre tid. Den nylig inngåtte Wye River-avtalen mellom palestinerne og israelerne gir nå håp om ny framdrift i fredsarbeidet.

Gjennom Oslo-avtalen ble grunnlaget lagt for palestinsk selvstyre bygd på demokratiske valg i frigjorte, tidligere israelsk okkuperte områder. Fredsprosessen er partenes felles ansvar, men den israelske Likud-regjeringen har hovedansvaret for at Oslo-prosessen ligger langt etter tidsplanen.

Landsmøtet gir sin støtte til neste runde i sluttstatusforhandlingene, med sikte på å løse gjenstående problemer som Jerusalems status, fastsettelsen av grenser, flyktingenes stilling og de palestinske områdenes folkerettslige status. Landsmøtet støtter opprettelsen av en egen palestinsk stat og ber verdenssamfunnet styrke sin innsats for sosial og økonomisk utvikling i de palestinske områdene.

Vedtak

Uttalelsen "Internasjonale utfordringer" ble enstemmig vedtatt

SAKER FORESLÅTT OVERSENDT SENTRALSTYRET

Dirigenten

Følgende saker foreslås oversendt sentralstyret: 1,10 - 1,11, - 1,12 .2,8,- 2,9 - 3,26 - 5,5 - 5,6 - 5,9 - 5,10 - 5,27 - 5,32 - 7,11 - 7,12 - 7,13 - 8,10 - 8, 11 - 8,12 - 8,13 - 8,16 - 9, 11 - 9,18 - 10,10 - 10,19 - 20,20 - 10,21 - 11,1 - 11,2 - 11,3 - 11,9 - 11,17 - 11,21

Vedtak

De refererte saker ble vedtatt oversendt Sentralstyret.

Dirigenten

Sak 11,22 - har Anne Cathrine Berger, Oslo bedt om ordet til.

Anne Cathrine Berger, Oslo

Hvorfor jeg har bedt om ordet til denne saken - det handler om beskyttelse mot seksuell trakassering, og det jeg ønsker er at vi skal få en setning som lyder: "landsmøtet beskytter intensjonene om å styrke vernet mot uønsket seksuell oppmerksomhet". Grunnen til dette er at det foregår et arbeid nå på universitetene hvor det er et veiledningsforhold mellom veileder og student som kan bli veldig intenst. Det er veldig viktig at det veiledningsforholdet blir regulert i forhold til studentene. Veldig mange undersøkelser viser at en rekke studenter føler seg seksuelt trakassert og rektoren ved UiO lo av dette forslaget når vi startet opp dette arbeidet for 4 år siden men det er da reelt. Jeg håper dere kan støtte dette og la oss få inn en setning om det.

Dirigenten

Der nikker Redaksjonskomiteen og de mener at vi skal kjøre en styring på dette punktet som heter "landsmøtet beskytter intensjonene om å styrke vernet mot uønsket seksuell oppmerksomhet". Den blir da tatt inn som en ledetråd for det videre arbeidet med dette spørsmålet.

Vedtak

Forslaget ble vedtatt oversendt Sentralstyret.

Dirigenten

Dirigenten ber om at hvis noen ønsker og ikke har bedt om ordet til disse punktene jeg nå leser opp så må man altså be om ordet når jeg leser opp nummeret.

Vi går videre på 12,19 - 12,22 - 12,27 - 12,28 - 12,29 - 13,5 - 15 med underforslag 5 (forslag fra kvinnekonferansen), der har Tor Langmyr bedt om ordet til side 15.

Vi er kommet til side 15, med forslag fra kvinnekonferansen med punktene 5,6,8 og 10. Forslag som er fremmet under debatten fra representant 254, 63,23,90,87,206, og et fra 64.

Vedtak

De refererte forslagene oversendes Sentralstyret.

ØVRIGE VEDTAK.

Forslagene 8.1 - 8.2 og 8.3 der lyder innstillingen "Arbeiderpartiet mener det må utvikles retningslinjer for hvordan en begrenset del av oljefondet kan investeres etter kriterier som i sterkere grad legger vekt på miljø og arbeidstakerrettigheter", det gjelder også forslaget fra 237.

Vedtak

Vedtatt.

Da har vi 9,17 og forslag fra representant 346, forslaget dreier seg om Øvre Otta og forslaget lyder "landsmøtet tar ikke stilling til forslaget. Det forutsettes at saken underlegges en ordinær behandling i de aktuelle politiske organer".

Vedtak

Vedtatt.

Så er det er forslag som var uteglemt i innstillingen det gjaldt forslag 14,13 fra Oslo Arbeiderparti, det dreier seg om endringer av DNA's lov § 6 om landsmøtet, punkt 13 et tillegg. Der har Redaksjonskomiteen delt seg i et flertall og et mindretall og da lar vi mindretallet få ordet først.

Jo Stein Moen, redaksjonskomiteens mindretall

Kjære landsmøte, mange har vært med i AUF og vet at fylkeslaget i AUF er den plassen i ungdomsorganisasjonen i partiet hvor det er mye av den politiske koordineringen som foregår. Mange har sikkert også vært på fylkeslagsårsmøtene i AUF, enten som aktive i AUF, eller som gjester fra partiet og eller fagbevegelse.

Jeg kan ikke forstå at det skulle være noe problem for Arbeiderpartiet at AUF's fylkeslag kommer med forslag til landsmøtet i Arbeiderpartiet på samme måte som fylkespartienes årsmøte også har det i henhold til lovene. Vi i AUF ber inderlig om at landsmøtet gir AUF's fylkeslag lov til å komme med forslag til uttalelser til AP's landsmøtet. Det står ikke i lovene i dag. I dag står det at fylkespartienes årsmøter har forslagsrett og vi ber inderlig og innstendig om at vi i AUF får lov til å sende inn forslag via våre fylkeslag som er det leddet i AUF hvor mye av koordineringen foregår i tillegg til lokallagene. Det forslaget fra mindretallet håper jeg inderlig at landsmøtet kan være med på dette, da dette er veldig viktig for oss i AUF.

Bjørn Lodve Wikstrøm, Hedmark

Kjære landsmøte. Det er noen som påstår at dette forslaget som Oslo Arbeiderparti fremmer vil endre hele vår organisasjonsstruktur. Det er en liten endring - det er at AUF's fylkeslag får komme med forslag og kvinnepolitisk styres årskonferanse. Vi i AUF vet at ofte er det ikke lokallagene som jobber i forhold til landsmøtet i Arbeiderpartiet det er ofte fylkeslaget. Jeg ber dere innstendig om å støtte mindretallets innstilling.

Takk

Martin Kolberg, Sentralstyret

Partifeller, Sentralstyrets innstilling og flertallet i Redaksjonskomiteens innstilling bygger i tillegg til det Jens Stoltenberg sa her i sted på en prinsipiell oppfatning knyttet til hvordan Arbeiderpartiets organisasjonsstruktur skal være å forstå. Det er ikke noe uttrykk for vrangvilje i forhold til AUF. Både partiets lover som vi kjenner godt og AUF's lover sier jo at det er på kommuneplanet at AUF har sin tilknytning til partiet. Det er gjennom AUF lagene at AUF er en del av partiets organisasjon, og det er lagene som er å betrakte som partiorganer. AUF er en selvstendig organisasjon med selvstendige medlemmer og fylkeslagene blir da ikke å forstå som partiorganer. Det er ikke et uvesentlig spørsmål når vi snakker om hva slags organisasjonsstruktur partiet skal ha og ikke ha. Dette er rett og slett et spørsmål om å holde orden på hva det er som er partiorganer og hva som ikke er det. Det er der som er begrunnelsen for standpunktet når det gjelder AUF. Når det gjelder kvinnebevegelsen er dette ennu klarere, fordi kvinnebevegelsen ikke er en egen organisasjon og det må være helt åpenbart at der kan i hvert fall ikke en fylkeskonferanse gis forslagsrett på samme måte som fylkespartienes årsmøter har det.

Halvard Ingebrigtsen, Landsstyret

Landsmøtet. Dette handler ikke bare om hva som er partiorganer eller ikke. Dette handler også om hvorvidt det skal være mulig å fremme forslag på landsmøtet. Vi har sagt gjennom dette landsmøtet at det er et moderne Arbeiderparti vi har med å gjøre. Vi har sagt at folk skal få lov til å fremme forslag, at vi har en aktiv partiorganisasjon, og da kan jeg ikke fatte at det ikke skal være mulig for AUF's fylkeslag å komme med forslag til dette landsmøte.

Thorbjørn har uttalt mange ganger at AUF har noen av de beste folkene partiet har. Det er selvsagt noe jeg som generalsekretær i AUF er helt enig med ham i. Jeg tror dette ville ha vært et kjedelig landsmøte hvis det ikke hadde vært for alle forslagene som AUF har kommet med og har vanskeligheter med å skjønne hvorfor AUF's fylkeslag som koordinerer aktiviteten til

lokallagene rundt omkring i fylkene ikke skal få komme med forslag. Så landsmøte, støtt forslaget om at AUF's fylkeslag skal få lov til å fremme forslag også framover på de neste landsmøtene.

Vedtak

Dirigenten

Flertallsinnstillingen er vedtatt.

FORSLAG SOM ØNSKES OPPRETTHOLDT

Trond Jensrud, Oslo

Dirigent, kjære landsmøte. For at dere skal skjønne hva jeg snakker om så vil jeg be dere tar fram det innkomne forslagsheftet, hefte 1 og slår opp på side 89. Jeg vil med bakgrunn i at dagens kristendomskunnskap med religion og livssynsordningsfag skal evalueres - men det har følger for de som allerede har faget i forhold til fritaksrett imens det er evaluering på gang, jeg vil derfor opprettholde det forslaget som lyder "felles verdifag". Enhetsskolen skal være en skole der det er rom for alle. Arbeiderpartiet ønsker et felles verdifag som kan favne alle elever og som viser toleranse over for at Norge er blitt et flerkulturelt og fler-religiøst samfunn. Det er derfor nødvendig å gi muligheter for å bygge egen identitet uavhengig av religiøst eller livssynsetisk bakgrunn. Evne til dialog og gjensidig respekt utvikles best når det gis rom for å bli trygg på hvem man er. På denne bakgrunn ønsker vi å evaluere faget kristendomskunnskap med religions- og livssynsordning etter prøvetiden på 3 år. Arbeiderpartiet ønsker en mer reell fritaksmulighet enn det som er praksis i dag og krever full fritaksrett. Det må bli enklere å få fritak og elever bør tilbys alternativ undervisning.

Dirigenten

Da vil Jens kommentere dette forslaget.

Jens Stoltenberg, Redaksjonskomiteen

Vi har hatt en lang behandling i partiet og i Stortingsgruppa og det var Arbeiderpartiet som fremmet dette forslaget. Det er en begrenset fritaksrett og det skal evalueres om 1 ½ års tid for det skulle gå 3 år før man evaluerte dette. Vi skal dermed ha en full gjennomgang av faget inklusive omfanget av fritaksretten. Man kan ha ulike vurderinger av det, men det blir uryddig om man nå midt i den perioden begynner å gjøre om på det vi etter mye og men både hos oss selv og i Stortinget kom fram til da vi innførte dette livssynsfaget. Dette har vi avklart en gang før - vi skal evaluere det, og om vi skal mene noe nytt og annet så hører det hjemme i programprosessen etter at evalueringen foreligger.

Vedtak

Forslaget fra Trond Jensrud er falt

Dirigenten

Da skal Tor Langmyr få ordet - men før så skjer vil dirigenten opplyse om at Redaksjonskomiteen mener at ditt forslag bør kunne oversendes Sentralstyret til videre vurdering, slik at du forholder deg til det når du får ordet.

Tor Langmyr, Oslo

Jeg vil bare si kjære landsmøte at jeg er fornøyd med at det oversendes Sentralstyret fordi det har falt utenfor all behandling til sakene for øvrig.

Vedtak

Forslaget fra Tor Langmyr oversendes til Sentralstyret.

Landsmøtet ble hevet klokken 1150 for en pause til klokken 1500

ETTERMIDDAGSMØTET SØNDAG 22. NOVEMBER 1998

Møtet ble satt klokken 1300. Landsmøtet sang "Din tanke er fri"

SAK 11 VALG

Yngve Hågensen, valgkomiteen

Dirigenter, partifeller. Valgkomiteen legger med dette fram sin innstilling til landsmøtet. I henhold til partiets lover skal landsmøtet velge et sentralstyre på 18 medlemmer, et kvinnepolitisk styre på 11 medlemmer og en revisjonsnemnd på 3 medlemmer i tillegg til 2 vararepresentanter. Partiets lover stiller krav til kjønnsmessig sammensetning og har også føringer om geografiske hensyn. Disse hensyn er forsøkt ivaretatt i den innstillingen valgkomiteen legger fram. Når det gjelder geografi har Valgkomiteen forsøkt å se dette også i et helhetlig perspektiv hva angår de forskjellige verv som vi igjennom dette valget skal besette. Uansett vil det være uråd å få med samtlige fylker. Vi forventer ikke at alle av den grunn vil være like fornøyde. Hva komiteen har forsøkt så langt det rår er å ta de hensyn som lovene pålegger oss. Når det gjelder Sentralstyret har som landsmøtet kjenner til 3 av Sentralstyrets medlemmer frasagt seg gjenvalg. Det gjelder Gro, Bengt Martin og Eva. Når det gjelder kvinnepolitisk styre kjenner landsmøtet til at Sylvia har frasagt seg gjenvalg. Det samme har nestlederne Lene Løken og Rigmor Aaserud Jahren og kvinnepolitisk sekretær Siri Ulvin. Av styremedlemmene har Astrid Marie Nystad, Inger Grethe Solstad og Inger Anne Ravlum takket nei til gjenvalg.

I revisjonsnemnda har veteranen Ivar Mathisen og Magnus Nilsen i et hyggelig brev til valgkomiteen meddelt at de synes det er rimelig med en avløsning. Så til selve innstillingen. Valgkomiteen har ikke registrert fra noen noe ønske om diskusjon eller andre forslag til valg av partiets ledelse. Vi foreslår derfor gjenvalg på henholdsvis Thorbjørn, Jens, Hill-Marta og Solveig.

I Sentralstyret for øvrig foreslår vi gjenvalg på alle i Sentralstyret som har stilt seg til disposisjon for en ny periode. Valgkomiteen er enstemmig her med et unntak, det er valgkomiteens flertall foreslår gjenvalg av Susanne B. Granes, mens et mindretall på to Gunnar Anikken foreslår Trond Giske og vil selv begrunne sin dissens. For ordens skyld når vi ser på Sentralstyrets medlemmer og hvor de kommer fra, Rolf Erling Andersen er fremdeles ordfører i Skien og jeg er klar over at Skien fremdeles ligger i Telemark. Som nye i Sentralstyret foreslår valgkomiteen Grete Knutsen, Hordaland, Aud Viken, Sogn og Fjordane og Bjørnar Olsen, Nordland. Alle 3 velkjente for landsmøtet men likevel vil jeg si Aud er ved siden av å være landsstyremedlem gjennom å være fylkespartileder i Sogn og Fjordane også ordfører i sin egen kommune, Førde.

Til ny leder av kvinnepolitisk styre foreslår valgkomiteen Karita Bekkemellem Nordheim stortingsrepresentant fra Møre og Romsdal. Som nestledere foreslår vi Kari Manger fra Hordaland og Karin Yrvin fra Oslo. Som ny kvinnepolitisk sekretær foreslås Anne Rygg Pedersen fra Vestfold. De av styremedlemmene som ikke har frasagt seg gjenvalg foreslås for en ny periode. Som nye styremedlemmer foreslås A. Hansen, Akershus, Solveig Solbakken, Aust-Agder, Karin Irene Stangeland, Rogaland, Eva K. Hansen, Sør-Trøndelag. Her blir det som landsmøtet vil se nødvendigvis store utskiftninger hele 8 nye kommer inn, men valgkomiteen mener å ha kommet fram til et forslag på et spennende og særlig interessant styre.

I revisjonsnemnda foreslår vi gjenvalg av Ester, og at Sissel Berg og Bjartmar Gjerde blir nye medlemmer. Som nye varamedlemmer foreslår valgkomiteen Asbjørn Kristoffersen og Åsa Solberg Iversen. Som jeg sa innledningsvis så mener valgkomiteen at den innstillingen er i tråd med de retningslinjer vi skal forholde oss til. Med et unntak er valgkomiteens innstilling enstemmig og idet jeg anbefaler landsmøtet å støtte valgkomiteens forslag, tar jeg med dette opp valgkomiteens innstilling.

Takk.

Anikken Huitfeldt, valgkomiteens mindretall

Trond Giske er en av Arbeiderpartiets fremste politikere. Han har inspirert, motivert og engasjert en hel generasjon i AUF. Vi vet alle hva Trond brenner for i miljøpolitikken, fordelingspolitikken og i internasjonale spørsmål. På Utøya-leieren i 1993 da Trond var AUF-leder lå partiet dårlig på meningsmålingene. Han satte alt inn på at denne leieren skulle være et utgangspunkt for at vi skulle få en opptur i partiet. Fra den dagen leieren var avsluttet så gikk gallupen stadig oppover og vi endte som kjent på 36,9. Før Utøya-leieren i 1997 kom Trond bort til meg og sa på denne leieren er det en ting som er viktig, en eneste ting, her må du skape engasjement. Denne Utøya-leieren må være starten på Arbeiderpartiets opptur. Den gangen lå vi på 28% på meningsmålingene, og fra den dagen gikk vi oppover. Vi vet alle hvilken enorm innsats Trond gjorde i valget i 97. Da AUF fikk inn det første skolevalget så oppnådde vi 67% på den skolen, og det var Trond som hadde vært debattant. Trond har en enorm evne til å trekke folk med seg, stå på for partiet når det røyner på. Det er mange som sier at det er for mange i Sentralstyret fra Stortingsmiljøet, det er et godt argument, fordi det er viktig at ulike meninger kommer fram. Det er vel få som dette argumentet passer dårligere på enn Trond Giske. For selv om han sitter i Finanskomiteen så sier han fra, og det er mange som oppfatter det som et problem med Trond Giske. Han er brysom, han er ikke alltid enig. For de som oppfatter dette som et problem anbefaler jeg dere ikke å stemme på Trond Giske, men for de som er opptatt av Tronds engasjement og opptatt av at det skal være en levende debatt i partiet de anbefaler jeg å støtte Trond Giske og mindretallets dissens.

Takk for oppmerksomheten.

Dirigenten

Til den eventuelle debatt har vi fått inntegnet 5 talere, det er Sylvia Brustad, Lene Løken, Eva Ulrichsen, Rune Bugge Persson og Torbjørn Berntsen. I tillegg er det kommet inn en ny Tore Nordseth.

Sylvia Brustad, Sentralstyret

Kjære landsmøte. Når tror jeg det gjelder å holde tunga rett i munnen som Gro sa i hele landet. Våre kvoteringsregler var innført tidlig på 80-tallet. Der står det at ved alle valg og alle nominasjoner skal begge kjønn være representert med minst 40%. Her er det en dissens som foreslår at en mann settes opp mot en kvinne, derved vil i såfall våre kvoteringsregler bli brutt. I våre egne lover § 8 som omhandler Sentralstyret så står det at Sentralstyret består av 18 landsmøtevalgte medlemmer og det er selvfølgelig blant de kjønkvoteringsreglen gjelder. Denne reglen har hatt stor betydning for kvinner gjennom mange år gjennom nominasjoner i kommuner og fylker i våre partiorganer, og ikke minst vi hadde det viktigste gjennomslaget i Gros kvinneregjering i 1986 som senere er fulgt opp i andre regjeringer. Ved at vi har innført disse kvoteringsreglene så har vi så har vi fått med oss mange flinke kvinner i dette partiet. Det har også hatt betydning for den politikken som dette partiet står for. Kvinnenes inntog i politikken har gjort forskjell på mange områder, på omsorgsområdet, miljø, nedrustning, arbeidsmarkedspolitik for å nevne noen. Derfor er kvoteringsreglene både et likestillingskrav

og et velferdskrav. Derfor mener jeg at dette er for viktig til at partiets lover skal kastes på båten for at en skal få inn bestemte personer i Sentralstyret. Da burde en i såfall ha tatt den debatten på forhånd - hvilket jeg mener det ikke er grunnlag for å gjøre. Dette er kamerater like uklokt som at noen partier på Stortinget vil gå tilbake til det gamle budsjettreglementet fordi de ikke greier å få gjennomslag for det budsjettet de har foreslått. Dette er partifeller - i strid med partiets lover, i strid med partiets beste tradisjoner og det er etter kvinnebevegelsens mening helt uakseptabelt.

Yngve Hågensen, Valgkomiteen

Det er slik partifeller at denne diskusjonen har vi også hatt i Valgkomiteen. Det er slik at vi har drøftet partiets vedtekter i forhold til den situasjon som oppsto på landsmøtet 1996 da partiet gjorde om organisatorisk og politisk og vedtektsmessig kvinnepolitisk styre til den delen av partiorganisasjonen vi kjenner i dag. Det var slik at det ble reist spørsmål i Valgkomiteen om den realitet at leder av kvinnepolitisk styre velges av landsmøtet og i neste omgang i den egenskap automatisk er medlem av Sentralstyret med fulle rettigheter. Om det vil ha den konsekvens at 40%-regelen slik den er forankret i partiets lover skulle vurderes i forhold til 19 og ikke 18 slik vedtektene fastslår i dag.

Konklusjon på diskusjonen i Valgkomiteen etter både lengere diskusjoner og forsøk på å innhente synspunkter fra mange miljøer var at om et slik resonnement kan være logisk så vil det i praktisk politikk føre til at den omleggingen som skulle styrke kvinnebevegelsen i praksis vil føre til svekkelse av bevegelsen. Vi var enige i Valgkomiteen om at hvis denne diskusjon skulle oppstå så var det nødvendigvis min jobb å orientere landsmøtet om denne diskusjonen som her tas opp. Det er flertallets oppfatning, etter å ha gjennomgått partiets lover i detalj at sammenhengen mellom partiets lover § 11 pkt. 7 og den direkte følge å lese lovens bestemmelser § 8 angående Sentralstyret ikke gir noe rom for annen tolking enn den som ligger i bokstavens tekst nemlig at Sentralstyret består av 18 representanter valgt av landsmøtet og det er de 18 som 40%-regelen må forholde seg til. Det er den konsekvens som fører til at flertallet har denne innstillingen i det aktuelle valg.

Takk.

Dirigenten

Det er en delegat som jeg ikke fikk navnet på her som har søkt permisjon fra kl. 1230. Delegaten har nr. 94 - siden klokka har passert 1230, så håper jeg vi kan innvilge den permisjonen.

Det er inntegnet 10 talere. Sylvia Brustad har holdt sitt innlegg, de som står igjen er Lene Løken, Eva Ulrichsen, Rune Bugge Persson, Torbjørn Berntsen, Tore Nordseth, Gunnar Tore Stenseng Anikken Huitfeldt, Bernt Hågensen og Magna Hølland Skogli.

Lene Løken, Kvinnepolitisk styre

Partifeller, det synes å være slik i livet at ingen kamper er vunnet en gang for alle, og det synes å være slik at har man hatt en prinsipp lenge nok og det gir de ønskede positive resultater så er det så lett å si at det ikke er så farlig om vi snusker litt i kantene. Vi har jo prinsippet nesten intakt. Kvoteringsvedtaket som ble fattet på landsmøtet i 1983 er et av de absolutt viktigste likestillingspolitiske vedtak som er fattet. Det har gitt resultater. Sylvia har vist det, og det har gitt kvinnerepresentasjon som vi har sloss for siden 1884 da stemmerettskampen begynte med det vedtaket fordi det sikrer at man ikke kan skvise noen ut. Jeg synes den enkleste måten å se på hva som er virkningen av dette vedtaket og andre politiske partiers tilsvarende vedtak, det er jo om vi sammenligner næringslivet og politikken.

Mens vi altså har hatt en kvinnelig statsminister som i dag sitter på toppen i WHO og som har virkelig spredt ut det representative prinsipp fått kvinnene inn med støtte av vårt parti og som har laget og dannet kvinneregjering og vist for verden at vi setter kvinnene inn i ledelse i politikk i Norge som i de andre land i Norden.

Hva ser vi i næringslivet - jo det finnes ikke en eneste kvinnelig toppleder i noen av de store bedriftene og kvinner er også grundig underrepresentert både på lavere plan på mellomlederplan hele veien. Se på departementene, det er en kvinnelig departementsråd pr. i dag. Det betyr altså at hvis man ikke hadde hatt kvinnelig politisk ledelse i disse departementene, så hadde også det sted hvor premissene for vår politikk og de vedtak som skal fattes, vært helt mannsdominert. Det er altså slik at vi får ikke alltid virkningene uten å vilje midlene, det er det som er politikk, og da må vi foreta en prioritering. Her står det om prinsippet for kvotering og hvis man fusker litt med dette prinsipp i dag og finregner på prosenter, og mener det ikke gjør noe at vi kommer litt under 40% - vel så får dette konsekvenser som Yngve sa, tvert gjennom hele organisasjonen vår, i alle valg, på fylkesplan, på kommuneplan. Vi kan ikke gå tilbake på et prinsipp som dette kjære landsmøte, og vi mener uavhengig av de personer som er satt opp mot hverandre at landsmøtet må få en sjanse til å si noe om kvoteringen og at den står fast, så får man heller når man er på plass etter 40% som i dette tilfelle sette mann mot mann og kvinne mot kvinne, og holde kvoteringsvedtaket.

Takk.

Dirigenten

Dirigenten vil opplyse om at det er tegnet seg 12 talere. Vi ber om at taletiden begrenser seg til 3 minutter. Det er ikke anledning til å tegne seg inn som taler nå.

Eva Ulriksen, Nordland

Kjære landsmøtet. Vi står overfor to gode navn til nye medlemmer i Sentralstyret, og vi i Nordland skal i hvert fall stemme på det ene. Vi har tatt distriktpolitiske hensyn. Han er finanspolitisk veldig dyktig, har ambisjoner for partiet, er en god representant for hele landet, kjent av alle i hele landet, han er ung, og Trond Giske er Nordlandsbankens representant nr. 1 til den plassen i Sentralstyret, og vi håper å få landsmøtet med oss. Så, Trond Giske, stå på!

Takk

Rune Bugge Persson, Buskerud

Kjære landsmøte. Vi fra Buskerud har ingen endringsforslag og hvis man ser på førstesiden så er vi godt og solid representert. Det vi er opptatt av er at når såpass mange trekker seg i utvalg her - og da særlig kvinnepolitisk, så synes vi kanskje det hadde vært et ønske om at man før landsmøtet hadde sendt ut en melding til fylkespartiene og hvor man kunne ha hatt en anledning til å forberedt seg litt bedre før man kom hit inn på landsmøtet. Vi skulle gjerne ha hatt en kvinne i kvinnepolitisk styre, det er 6 år siden Åse Morin satt i den posisjon fra Buskerud og det er slik at man når man har en plass i et slikt viktig styre - så gir det også signaler til de kvinnene i det fylket. Mitt budskap er at vi ønsker en litt annen prosess hvor man får et klart signal på forhånd om hvilke som har trukket seg og hvilke muligheter. Vi vet i dag at det er muligheter til å sende inn navn, men det er slik at vi er så disiplinerte at vi forholder oss til de navnene som allerede finnes, og vi ønsker ikke å lage noe støy rundt det, men neste gang så send ut et signal i god tid før landsmøtet.

Takk.

Thorbjørn Berntsen, Oslo

Jeg har vært opp i en slik debatt en gang tidligere og det er ikke moro for dem det angår. Jeg har lyst til å si til å begynne med, ikke minst til Sylvia. Det er ingen som helst fare med likestillingsproblematikken i Det norske Arbeiderparti - den er helt bunnfast, noen frykt for å velge Trond Giske, at det skulle bidra til et slags backslash for den grunnfestede ordningen som er i partiet når det gjelder fordelingen mellom menn og kvinner, den er ikke tilstede. Det er etablert en ny kultur. Vi må ikke ilegge oss tvangstrøyer som gjør det umulig for oss å foreta vurderinger i visse situasjoner, f.eks. en slik finmargin som å vurdere om hvorvidt lederen av kvinnebevegelsen skal telle med eller ikke. Lederen av kvinnebevegelsen sitter i Sentralstyret med fulle rettigheter, og det er altså en kvinne selvfølgelig. Hvis vi skal diskutere kvoterings spørsmålet på så finmasket grunnlag i forhold til å vurdere habiliteten til to kandidater, blir helt umulig etter min mening, og dessuten så kunne jo denne diskusjonen vært avsluttet med en gang, om det var slik at det ulovlig å fatte et vedtak, som f.eks. å velge Trond Giske.

Jeg har lyst til å si om Trond Giske, de er veldig bra kandidater begge to. Jeg har vært enig med Trond i EU-saken, vi har diskutert stolper opp og stolper ned, vi har vært uenig i gasskraftsaken og diskutert den meget nøye - men gutten er, (for å si det som Yngve pleier å si) - gutten er et politisk talent, og i denne sammenhengen som vi nå står i, så er hans plass i Sentralstyret. Det er min ærlige overbevisning og jeg synes ikke vi skal gjøre kvoteringsreglene og vedtektene i den forbindelse til rent tese-teologi, her er vi også nødt til å ta hensyn til andre momenter som er nødt til å telle i en slik sammenheng.

Tore Nordseth, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte. Jeg vil slutte meg til alt som Torbjørn Berntsen sa, og også til det som Anikken Huitfeldt sa sitt innlegg. Jeg vil understreke det faktum at Trond Giske er et politisk talent som jeg mener at landsmøtet ikke kan ha råd til å kaste vrak på når han stiller seg til disposisjon. Jeg er leder i Trondheim Arbeiderparti, Tronds kommuneparti. Der har jeg den store gleden av å ha Trond som leder i valgkamputvalget som forbereder den valgkampen som vi skal inn i til neste år. Jeg vil nevne det for å si at Trond har massevis av talenter ikke bare på det som går på det politiske men også på det organisatoriske. Den jobben han gjør i valgkamputvalget for oss den er helt uvurderlig. Den jobben Trond gjør i partiorganisasjonen i Trondheim og i Sør-Trøndelag er også helt uvurderlig. Han reiser rund fra lokallag til lokallag fra kommuneparti til kommuneparti og bidrar aktivt med organisasjonsarbeidet og er en av de sterkeste støttespiller vi har for å holde partiorganisasjonen i Trondheim og Sør-Trøndelag i gang. Jeg vil at det også skal være et moment som landsmøtet kan ta med seg, når de skal tenke gjennom dette valget.

Jeg vil bare til slutt anbefale landsmøtet mindretalls innstillingen på Trond Giske, jeg tror ikke landsmøtet har råd til å la det være.

Takk.

Gunnar Tore Stenseng, Oppland

Dirigenter, kjære partifeller. Dette begynner etterhvert å bli en underlig forestilling. Da jeg reiste på landsmøtet så var jeg av tidligere erfaring forberedt på det meste, men at jeg skulle møte en diskusjon midt i en valgseanse der det reises tvil ved noe av partiets mest fundamentale deler av vedtektene, det hadde jeg ikke ventet. Det er slik som man av og til sliter med i partiavdelinger og lokallag fordi man har et begrenset utvalg - og man må av og til se litt stort på dette. Det er ikke nødvendig i denne sal. Jeg vil henstille til landsmøtet at de oppfører seg som den organisasjon som vi gjerne vil være bekjent av utenfor dette hus, nemlig

en organisasjon som bl.a. er til å stole på og som har troverdighet i de grupper vi ønsker, og ikke som en organisasjon som vil gå ut herfra å være i strid med seg selv og i strid med fundamentale verdier som vedtektene våre bygger på - i dette tilfelle likestilling.

Helt til slutt, hvis nå mindretallet synes det er så viktig å bryte vedtektene for å få Trond Giske inn i Sentralstyret så hadde jeg forventet at de hadde hatt mot til å foreslå ham mot en mannlig kandidat.

Takk

Anikken Huitfeldt, Sentralstyret

Yngve og jeg hadde bestemt oss før denne debatten om ikke å reise debatten om lovene i salen, men dersom den kom opp så ville vi begge ta ordet. Det har Yngve gjort og begrunnet sitt utgangspunkt, jeg vi nå begrunne mitt.

Sentralstyret består av 20 medlemmer - 19 velges av landsmøtet den siste velges av AUF-landsmøtet. Blant de 19 som velges på dette landsmøte er vi godt innenfor 40% regel. Det er hva min tolkning av lovene bygger på. Men ser vi snevert - både bort fra meg som AUF-leder - og den som blir valgt som leder av kvinnepolitisk styre står vi igjen med 18. Dersom Trond kommer inn, er det 11 menn og 7 kvinner. Nøyaktig det samme tallet som Gro hadde i sin siste regjering.

Som ung kvinne så vil jeg advare mot en tolkning som dreier seg om tall bak desimaler og ikke om realiteter. Jeg føler at dette er et vikarierende argument for å bli kvitt et brysomt partimedlem.

Bernt Hågensen, Landsstyret

Kjære landsmøtet. Det kommer fram en god del her og la meg si at det ikke er noen tvil om at Trond Giske er en veldig dyktig politiker, men vi har dyktige politikere i Nord-Trøndelag også. Susanne har sittet 2 år i Sentralstyret. Hun er en ung kvinne fra Nord-Trøndelag og det er mange ting som tilsier at Susanne bør få fortsette i Sentralstyret videre. Susanne er en veldig aktiv fylkespolitiker, hun er vår gruppesekretær i fylkesstyret, og gjør en meget god jobb. Jeg mener ut i fra det som har vært drøftet på landsmøtet tidligere, nemlig det at vi nå går inn i en debatt og en prosess der vi skal ta for alvor fatt i fornying av kommuner og fylkeskommuner osv. da trenger vi også å ha noen i Sentralstyret som i det daglige jobber i den arenaen. Det synes jeg er viktig. Det er også et poeng, når Susanne reise på Sentralstyremøtene, så drar hun dir uansett hvilket transportmiddel hun måtte bruke. Det må ikke komme dithen at Sentralstyret bare skal bestå av Stortingspolitikere. Den nordlige landsdelen er heller ikke så godt representert i Sentralstyret, og vi som da er fra Nord-Trøndelag definerer oss til å tilhøre den nordlige delen av landet og det er vel kun 2 stykker i Sentralstyret nå - det tilsier vel også at Susanne bør bli valgt inn. Jeg må få nevne for landsmøtet at jeg er noe overrasket over at dette har skjedd, fordi vi på forhånd hadde en avtale som gikk ut på at AUF ville trekke Tronds kandidatur mot at vi sa at neste gang er det fra Trøndelagsfylkene, Sør-Trøndelag som har kandidaten. Jeg blir noe overrasket når jeg hører at vi ikke lenger har den avtalen. Denne avtalen ble inngått like før pausen. jeg synes også det er rart at Anikken lager tvil om lovverket vårt. Lovene er vel ganske klare - det kan ikke reises tvil om den. Jeg håper derfor at landsmøtet slutter opp om Susanne.

Magna Hølland Skogli, Oppland

Kjære landsmøte. Dette hadde jeg absolutt ikke ventet. Jeg er skikkelig oppgitt. Det er blitt sagt klart i fra hvorfor vi ikke kan fravike det som vi i kvinnepolitisk har kjempet for. Jeg kjenner ikke de to personene personlig. Når vi får slike diskusjoner som her i dag så kjenner

jeg virkelig at det begynner å røre seg. Jeg representerer "grasrota" eller kvinnebevegelsen ute i det ganske land og som skal oppleve slikt på et landsmøte. Jeg finner det helt utrolig. Kampen for likestilling - den er jammen ikke vunnet en gang for alle. Jeg håper inderlig vi går inn den kvinnen som skal ha plass i landsstyret.

Takk

Nina Backhe, Oslo

Kjære landsmøte. Vi er det siste landsmøte i dette århundre. Vi skal stake ut kursen inn i framtiden. Tidligere under landsmøtet har vi snakket om hvorfor det er viktig å ha debatt og meningsbryting. Debatt og meningsbryting for å komme fram til de riktige løsningene i framtida. Vi ønsker Trond inn i Sentralstyret fordi han er en som tør å ta de vanskelige spørsmålene, som tør å ta debatten og som tåler både å vinne og å tape. Poenget er at debatt skaper framgang, nye politiske tanker og nye løsninger. Trond er en meget god debattant og han har representert Arbeiderpartiet og AUF ved mange anledninger og han er også meget dyktig i media. Trond er en av de annerledes tenkende, debatten og viljen til å finne nye og bedre løsninger er essensielt for Arbeiderpartiet inn i et nytt årtusen. Å tenke annerledes er styrke - og jeg synes vi skal se verdien av det og velge Trond inn i Sentralstyret.

Solveig Torsvik, Sentralstyret

Dirigenter, landsmøte. Av og til kan det være rom for å tolke lover og vedtekter. I denne saken er det ikke det. I våre lover står det at Sentralstyret består av 18 landsmøtevalgte medlemmer. Det er dette vi må forholde oss til, og det er det som må være grunnlaget for det framsynte vedtaket denne forsamlingen tidligere har gjort om kvotering. La oss bevise at vi greier å holde orden i rekkene.

Bente Fredheim Nygård, Akershus

Ærede landsmøte. Vi må ikke være lei oss for at det er personstrid på vårt landsmøte. Det er en styrke. Vi har mange gode kandidater og benytte oss av. Nå gjør jeg imidlertid noe som er ulovlig så får jeg møte de juridiske problemene senere, jeg skal stemme på Trond Giske. jeg som jente ser at Trond Giske har mange gode kvaliteter fordi vi trenger folk som ikke er enig i alt, som tør å si i fra og som går imot strømmen og som skaper en ny politikk. Det er det dette partiet trenger og jeg er jente, jeg er opptatt av kvotering, men jeg mener at en kvinnepolitisk leder som har alle rettigheter må telle med i denne fine matematikken. Jeg er faktisk uenig med Trond Giske i flere spørsmål også i hans EU-standpunkt, men vi trenger folk som skaper debatt, han er flink til å spre entusiasme og dette er viktig. Han er dessuten ung og det er viktig at Arbeiderpartiet gir unge mennesker store oppgaver og det er lenge siden vi i Arbeiderpartiet har gitt en jente verv bare fordi hun er jente, og jeg frykter ikke for at kvoteringen i Arbeiderpartiet har noe problemer med så mange dyktige jenter i salen. Jeg synes at noe av den debatten på kvotering er dommedagsprofetier, så jeg sier dere - flinke jenter og kjekke gutter - stem på Trond Giske.

Siri Ulvin, Kvinnepolitisk styre

Kjære landsmøte. Det er ikke tvil om partiets lover. Dette handler om følgende, skal landsmøtet bryte partiets lover eller ikke. Jeg mener selvfølgelig at landsmøtet ikke skal bryte partiets lover for hvis landsmøtet bestemmer seg for det så må vi alle tenke på konsekvensene når det skal foretas valg og nominasjoner i alle fylkes- og kommunepartiene, så kommer det heller ikke å være så nøye med kvoteringsreglene og da er vi ute på et veldig glatt skråplan som vi ikke vet hvor ender. Denne situasjonen hadde jeg håpet vi ikke skulle møte. Jeg føler

meg tvunget - fordi situasjonen nå er som den er til å foreslå at Trond Giske settes opp mot Bjørnar Olsen.

Gudny Fagerhol, Møre og Romsdal

Kjære landsmøtet. eg hadde ikke forventet at det var Arbeiderpartiet som skulle ha en slik diskusjon på et landsmøte. Jeg skal ikke vurdere kvalifikasjonene hverken til den ene eller andre. Vi har så uendelig nok av gode kandidater i Arbeiderpartiet. Vi skal ikke gjøre det så enkelt - som Torbjørn Berntsen sa at han er et politisk talent som vi er nødt til å få inn i Sentralstyret. Vi har mange politiske talenter, men jeg synes ikke at det mannlige politiske talent som det snakkes om her skal fremmes på vegne av en jente, i alle fall ikke når det går utover 40% regel - som vi kjempet for, som Sylvia og kvinnepolitisk styre, og mange flere kjempet for. Det som kanskje gjør meg mest skuffet, i går gikk mange flotte jenter fra AUF på talerstolen og sa hvor viktig det er med jenter - i dag gjør de akkurat det motsatte. De går i fremste rekke for å fjerne en jente som vi har i landsstyret, og som fortsatt skal være der.

Takk

Trine Eskeland, Troms

Kjære landsmøte. Når jeg ble med i AUF som 16-åring så var det en person som ga meg og AUF enormt mye inspirasjon og som trengte vårt engasjement til å stå på og kjempe for sosialdemokratiet og for våre verdier.

Trond Giske som gjorde en fantastisk jobb som AUF-leder er fortsatt en enorm inspirasjonskilde for mange i AUF, i partiet og også utenfor partiet. Trond er en sterk personlighet som nyter enorm respekt, en respekt som også går utenfor partiets grenser. For ungdom er Trond selve symbolet på at det å være politisk aktiv og stå på for ungdommens standpunkter og ideer nytter. Trond har gjort en enestående innsats for ungdommen i Norge. I dag sitter Trond i finanskomiteen og nyter også der stor respekt for den jobben han gjør. Trond er en stor politisk tenker - han har alltid nye og konstruktive ideer og standpunkter å legge frem. Han er radikal og han tør å stå på for sine meninger. Dette er argumenter som også brukes mot Tronds kandidatur til Sentralstyret. Kjære parti kamerater, skal det virkelig være slik at man må støtte 100% opp om det ledelsen i partiet mener for å kunne komme inn i Sentralstyret i Det norske Arbeiderparti. I partiet med takhøyde - det partiet som er kjent for å kunne ha meningsbrytninger og kunne belyse saker fra flere sider. Skal partiets daglige styringsorgan være et organ som er blottet for mennesker med motstridende meninger, for folk med evne til å bidra med nye argumenter og standpunkter. Det er i såfall ikke representativt for partiet som helhet.

AUF har stått på for Arbeiderpartiet gjennom tøffe valgkamper i saker som ikke alltid har vært våre hjertesaker. Vi er uenig med partiet i enkeltsaker men ingen vet bedre enn oss at det er viktig å stå samlet når partiet er inne i en tøff tid. Gi oss en inspirasjon til å stå på videre for partiet med å gi vår inspirator en plass i partiets Sentralstyre.

Takk

Dirigenten

Representant nr. 284 fra Troms har bedt om ordet til forretningsorden. Ver så god 1 minutt. Det er også en søknad om permisjon fra representant 261, Odd Traning fra kl. 1415, den permisjonen er innvilget.

Hans Petter Myrland, Troms, til forretningsorden

Dirigent, så vidt vites så er det ikke reist forslag om hverken vedtekter eller lovendringer. Nå er vi midt oppe i en diskusjon som eventuelt vil kunne føre til brudd på våre lover. Mitt spørsmål er da følgende, "hva hvis det skjer"?

Dirigenten

Landsmøtet er suverent i denne saken, det gjenstår to talere Tor A. Ludvigsen og Trond Jensrud.

Tom A Ludvigsen, Akershus

Partifeller, dette er en generell debatt, om å finne folk til Sentralstyret. Jeg har deltatt på noen landsmøter tidligere hvor denne generelle debatten er like pinlig hver gang fordi han stort sett dreier seg om personer. Jeg kommer fra Akershus og er kommunepartiformann og vi ar årsmøter der også og vårt kommuneparti har 4 representanter på årsmøtet. Vi sendte inn våre utsendinger til fylkespartiets årsmøte - det var 3 jenter og 1 gutt. De fikk vi i retur og hvorfor - ikke fordi vi hadde 4 dyktige eller udyktige kandidater, men fordi vi brøt lovene. Jeg sitter i nominasjonskomiteen til fylkestingsvalget nå - der har vi fått forslag fra kommunepartiene - en bråte av kommunepartiene i Akershus sendte inn forslag på de folkene de ønsket. Da fikk vi en mengde forslag på en gutt/ en jente som vi sendte i retur fordi det ville ha vært umulig for nominasjonskomiteen å oppfylle partiets lover.

Ærede forsamling - jeg tar nå ikke stilling til hvor dyktige disse to kandidatene som nå er satt opp mot hverandre er, men det må da vel ikke bli slik at for å få inn de dyktige kandidatene så skal vi bryte partiets lover.

Helst til slutt landsmøte - har jeg lyst til å si at dette dreier seg ikke om personer som har kritiske meninger. Det dreier seg ikke om det er personer som har nye tanker og ideer, hvis noen er misfornøyd med det så burde jo disse satt opp forslag mot enten Thorbjørn eller Jens.

Helt til slutt så vil jeg også hevde at det ikke dreier seg om at vedkommende representanter er radikale eller ikke. Jeg er for et europeisk samarbeid og føler meg rimelig radikal på det grunnlaget - det dette dreier seg om er hvorvidt vi skal holde på det vi har vedtatt tidligere nemlig partiets lover eller ikke og da kommer jeg tilbake senere dirigent når vi skal diskutere personer.

Takk

Trond Jensrud, Oslo

Kjære landsmøte. Noen forsøker å si at dette er en debatt om formaliteter. og at det er krystallklart hvordan lovene til partiet skal tolkes. Forskjellen er den, noe av oss mener at vi skal telle med alle de 19 Sentralstyremedlemmer som landsmøtet velger mens andre mener at vi skal bare telle med de vi velger på første side i innstillingen, og ikke det medlemmet vi skal velge etterpå når vi blar om innstillingen. Dette er spissfindigheter. Jeg tror ikke hverken likestillingen er tent med det eller partiet er tjent med det. I Oslo har vi også fått noen som har forsøkt og lage en debatt om dette fordi vi ønsker to flotte kvinner på topp. Jeg synes ikke vi skal bruke lovene til partiet for å hindre den type gode forslag. Noen sier at dette ikke handler om personer det hele tatt og at man derfor ikke trenger å velge - men det gjør. Det handler om hvorvidt man vil ha Trond Giske eller Susanne Grannes inn i Sentralstyret. En representant fra Nord-Trøndelag påstår at dette ikke er noe landsmøtet har noe med fordi Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag hadde avtalt det før landsmøtet (!) jeg må si med respekt å melde er noe....

Kjære landsmøte - dette handler ikke om finregning, dette handler ikke om jus - vi kommer til å få oppfylt kjønnskvoeringen ved at vi teller med alle de 19. Dette handler om hvorvidt vi skal ha Susanne Grannes som har sittet to år i Sentralstyret gjenvalgt - om vi mener at hun har gjort en jobb som vi synes er den beste og at hun er den best kvalifiserte til den jobben eller om vi skal velge Trond Giske til nytt Sentralstyremedlem, er han den beste kandidaten med mest å tilføre Sentralstyret i Det norske Arbeiderparti. Jeg er ikke i tvil -- og jeg håper landsmøtet er enig med meg og støtter Trond Giske.

Takk.

Dirigenten.

Yngve Hågensen, valgkomiteen

Dirigent - partifeller.

Det er to korte momenter jeg vil komme inn på og som gjorde at jeg ba om ordet til slutt. Det ene er knyttet til Siri som konkret reiste forslag om Trond opp mot Bjørnar. Siri, vi er opptatt av organisasjonens ryddighet, der er grunnen til at vi har denne debatten. Da minner jeg deg om at du sitter i Valgkomiteen utgjør flertallet som har lagt fram den innstilling vi har gjort i fellesskap. Det er slik at Valgkomiteens øvrige medlemmer står ved den innstillingen som ligger der. Det andre er knyttet til diskusjonen om kandidatene som er satt opp mot hverandre fra henholdsvis flertall/mindretall. Det er slik at jeg er til dels svært skuffet når Valgkomiteens flertall blir tillagt motiver som om hensynet til vedtektene er vikarierende argumentasjon. Jeg skal si det så kort, da det ble sagt ble jeg veldig skuffet. Det er - tror jeg - at Tronds politiske liv ikke er avhengig av Sentralstyreposisjon. Jeg har faktisk følelsen av at denne debatten har vist det jeg sier er riktig. Han er ikke avhengig av det - det er fullt lov i Det norske Arbeiderpartiet å være særdeles aktiv utover de 18 som sitter i Sentralstyret. Trond er nettopp et godt eksempel på det. Det eksempelet vil jeg og flertallet at han skal fortsette å være også inn i framtiden. Vi må ikke komme i en situasjon at fordi om Valgkomiteen har kommet til at det ikke er vår jobb å tolke vedtektene - vår jobb er å følge dem, så må ikke vi i den sammenheng bli beskyldt for at det er andre enn de motivene vi har. Det er vedtektene vi har forholdt oss til - og det er på det grunnlaget vi har lagt fram vår innstilling.

Takk

Dirigenten

Vi går til valg - og vi tar kandidat for kandidat. Det er nevnt et forslag her mot en av kandidatene, dersom en ønsker å opprettholde slike forslag så må det gjøres når en kommer til den kandidaten det gjelder.

Hans Petter Myrland, Troms

Dirigent - jeg fikk ikke et fullgodt svar på mitt spørsmål om hva skjer om vi bryter loven. Da vil jeg stille spørsmålet på en annen måte. Er det slik at vi gjennom et valg kan foreta vedtektsendringer eller lovendringer - eller har vi kjøreregler om hvordan endringer av våre lovendringer skal skje.

Dirigenten

Dirigenten betrakter det mer som et innlegg enn som en del av en forretningsorden, og jeg har forstått det slik ut fra debatten som vi har holdt gående nå i en god time at her er det noen som hevder at det kan være tvil om tolkningen av dette, og de har fått rimelig anledning til å gi beskjed - og jeg føler at det har vært landsmøtets mening at det skulle de få anledning til det.

Vær så god Siri Ulven - ordet til forretningsorden.

Siri Ulvin, Landsstyret

Dirigert - landsmøtet. Jeg mener at denne debatten har vist at vi har et spørsmål oppe som vi må få avgjort i landsmøtet først før vi begynner på personvalg, hvorvidt vi skal bryte partiets lover og bestemmelser om kvotering eller ikke. Det må først avklares, deretter kan vi gå på de konkrete valgene.

Dirigenten

Jeg har i mitt daglige virke den sure oppgaven - og den gledelige oppgave fra tid til annen å lage avtaler med arbeidsgivere på den andre siden, og det er en masse med tvistesporsmål som vi tolker i hele perioden i avtalen. Hvis vi skal se på lovene så er det jo slik at vi begynte å lage lover i dette landet for en godt 900 år siden og fremdeles er det en mengde med jurister som lever av å tolke de.

VALG AV SENTRALSTYRE

Valgkomiteens innstilling til ledelsen

Leder: Thorbjørn Jagland.
Nestleder: Jens Stoltenberg.
Nestleder: Hill-Marta Solberg.
Sekretær:: Solveig Torsvik.

Vedtak

Ledelsen valgt ved akklamasjon

Valgkomiteens innstilling til sentralstyremedlemmer

Aud Viken, Sogn og Fjordane (ny)
Yngve Hågensen LO
Grete Fossum Hedmark
Grete Knutsen Hordaland (ny)
Jan Davidsen Norsk kommuneforbund
Tore Hagebakken Oppland
Terje Mo Gustavsen Lo Stat

Vedtak

Valgkomiteens forslag enstemmig vedtatt

Valgkomiteens innstilling til sentralstyremedlemmer (forts)

Bjørnar Olsen Nordland (ny)

Lene Løken, Kvinnepolitisk styre

Kjære landsmøte. Jeg foreslår at landsmøtet gis en mulighet til å vurdere Trond Giskes kandidatur ved at jeg setter ham opp mot Bjørnar Olsen på denne plass. I så måte kan man vurdere kandidaturet til Trond Giske uten å bryte partiets lover.

Trond Jensrud, Oslo

Dirigenter, jeg synes det virker noe rart at man først tar denne debatten etter en lang debatt om en dissens og så kommer man på dette punkt fra de som da ikke vil ha Trond Giske inn og foreslår opp mot noen han tror han lettere kan tape mot. Denne måte å gjøre ting på er ganske spesiell. Jeg vil mene at det er noe sent å fremme dette forslaget nå.

Dirigenten

Beklager at jeg avbryter deg. Vi har hatt en generell debatt nå velger vi hvert enkelt medlem og det er full anledning til å gripe ordet og foreslå nye kandidater.

Trond Jensrud, Oslo

Da vil jeg anbefale alle å støtte Trond Giske til Sentralstyret og å støtte Bjørnar Olsen på dette punktet.

Anikken Huitfeldt, Sentralstyret

I Valgkomiteen har vi drøftet sammensetningen i forhold til fylker. Det vi ble enige om når vi så på de ulike regioner var å holde partiledelsen utenfor, slik at vi også denne gangen gikk inn for en kandidat fra Nord-Norge - for noen år siden var det Gunnar Mathisen, til nå har det vært Eva Jørstad og nå er altså Bjørnar Olsen Nord-Norges kandidat. Alle dere i salen vet hvor mye jeg brenner for at Trond Giske skal inn i Sentralstyret, men jeg ønsker ikke at Trond Giske skal settes opp mot Nord-Norges kandidat i denne sammenheng.

Hans Petter Myrland, Troms

Dirigent. Jeg hadde opplevelsen for mange mange år siden å være tilstede på et landsmøte hvor man også den gangen foretok en del valg. Da hadde man også diskusjon omkring dette med representasjon fra distrikt osv. osv., og vi endte opp med at Ola Dahl fra Oppland ble distriktsrepresentant, og vi synes vi var kommet langt i riktig retning.

Når man nå ender opp med at Bjørnar Olsen må vike fra sin plass i Sentralstyret da har man tatt et langt steg tilbake hva angår distriktsrepresentasjon. Jeg trodde faktisk at man var kommet litt lenger med å ta hele landet i bruk også i denne sammenheng.

Vedtak

Bjørnar Olsen ble enstemmig valgt.

Valgkomiteens innstilling til sentralstyremedlemmer (forts)

Kjell Bjørndalen	Fellesforbundet
Britt Hildeng,	Oslo
Martin Kollberg,	Buskerud

Vedtak

Valgkomiteens forslag enstemmig vedtatt

Innstilling fra valgkomiteens flertall til sentralstyremedlem

Susanne B. Grannes fra Nord-Trøndelag mens

Innstilling fra valgkomiteens mindretall til sentralstyremedlem

Trond Giske, Sør-Trøndelag.

Da det er begjært skriftlig votering utsetter man valget av resten av sentralstyret til resultatet av denne voteringen er klart.

VALG AV KVINNEPOLITISK STYRE

Tom A. Ludvigsen, Akershus

Dirigenter, kjære landsmøte. Det er altså en organisasjonsdebatt og en generell debatt jeg også nå legger litt opp til. Også når det gjelder kvinnepolitisk styre - så har noen sendt inn forslag fra fylkene. Jeg representerer Akershus fylke og vi har sendt inn forslag på vår kvinnepolitiske leder, Siri Hov Eggen, og det gjorde vi fordi vi først og fremst håpet å få inn Siri i

kvinnepolitisk styre. Vi har også sendt inn forslag på Astrid Aas Hansen som står her som en nr. 2 og Valgkomiteen har da valgt å sette inn Astrid Aas Hansen. Det er en enstemmig fylkesdelegasjon i Akershus som er glad for at vi har fått en plass i det nye kvinnepolitiske styret. Vi håper at landsmøtet hvis de ønsker å gi Akershus den plassen gir den til den personen som vi mener gjennom sitt virke som vår kvinnepolitiske leder tjener partiet og kvinnebevegelsen og det er altså Siri Hov Eggen - det foreslår vi i vårt eget sted isteden for Astrid Aas Hansen. Dette har ikke politiske eller personlige baktanker.

Yngve Hågensen, valgkomiteen

Partifeller, jeg synes Tom argumenterte godt, jeg skal prøve å gjøre det samme, og komme til motsatt konklusjon. Som Tom sa selv, Akershus har sendt inn forslag på to kandidater. jeg er rimelig sikker på at Akershus Arbeiderparti mener at begge to foreslåtte kandidater er kvalifiserte. Vi har som dere ser vært i den situasjon at vi skulle foreslå 8 nye i kvinnepolitisk styre. Det var viktig for oss å ta de mange hensyn vi måtte ta i en slik prosess. Vi har brukt mesteparten av Valgkomiteens tid til å få denne kabal til å bli så god som vi synes var mulig. En av de tingene vi har gjort, vi har synes det har vært riktig å rådføre oss også med de som skal lede kvinnepolitisk styre i framtiden. Litt om de kandidatene vi har - hvem de har best kjemi til og kan ha et samspill med i tro på en helhetlig god kabal. Det har vi gjort og på den bakgrunn er vi kommet til dette resultatet vi tror disse til sammen vil utgjøre det samspill dette innebærer at kvinnepolitisk styre vil fungere godt. Vi har gjort det med å ta med en kandidat foreslått av Akershus Arbeiderparti. Jeg ber om forståelse, Tom, for denne håndteringen og håper landsmøtet skjønner Valgkomiteens innstilling.

Takk.

Valgkomiteens innstilling til kvinnepolitisk styre

Leder	Karita Bekkemellem Orheim (Ny)
Nestleder:	Kari Manger (Ny)
Nestleder	Karin Urvin (Ny)
Sekretær	Anne Rygg Pedersen (Ny)
Liv Unnheim	LO
Britt Gjølseth	Møre og Romsdal
Grete Brønnes	Finnmark

Vedtak

Valgkomiteens innstilling er enstemmig vedtatt

Valgkomiteens innstilling til kvinnepolitisk styre (forts)

Astri Aas Hansen Akershus

Forslag fra Tom Ludvigsen, Akershus

Siri Hov Eggen. Akershus

Vedtak

Astri Aas Hansen ble valgt med 157 stemmer mot 130 som ble avgitt for Siri Hov Eggen

Valgkomiteens innstilling til kvinnepolitisk styre (forts)

Solveig Solbakken, Aust-Agder, (Ny)
Eva Kristin Hansen, Sør-Trøndelag, (Ny)
Karin Irene Stangeland, Rogaland, (Ny)

Vedtak

Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt

VALG AV REVISJONSNEMND

Valgkomiteens innstilling til revisjonsnemnd (medlemmer)

Ester Kostøl leder
Bjartmar Gjerde (Ny)
Sissel Bauch (Ny)

Vedtak

Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt

Valgkomiteens innstilling til revisjonsnemnd (varamedlemmer)

Asbjørn Kristoffersen (Ny)
Åsa Solberg Iversen (Ny)

Vedtak

Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt

VALG AV SENTRALSTYRE (FORTS)

Vedtak skriftlig votering i valg mellom Susanne B. Grannes og Trond Giske

Susanne B. Grannes ble valgt med 202 stemmer mot 91 stemmer som ble avgitt for Trond Giske. En stemme ble forkastet.

Valgkomiteens innstilling til sentralstyret

Solbjørg Lervik Østfold
Rolf Erling Andersen Telemark

Vedtak

Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt

Dirigenten opplyste at en representant fra AUF's sentralstyre og en representant fra det sentrale kvinnepolitiske styre tiltrer Sentralstyret med fulle rettigheter.

SAK 12 AVSLUTNING

Partileder Thorbjørn Jagland

Kjære landsmøte, vi har kommet til avslutningen som dirigenten sa og før jeg sier noen avsluttende ord så må jeg takke mange som har gjort det mulig å kjøre dette møtet på en så god måte, for det første dyktige funksjonærer, komiteer, dirigenter og sekretærer, og jeg har også lyst til å takke partikontoret ved Solveig for at dette møtet har vært gjennomført på en så kjempegod måte, og jeg vil også gjøre noe som er litt uvanlig, nemlig ved å trekke fram en annen på partikontoret Asbjørn Kristoffersen. Det har seg nemlig slik at selv om Asbjørn har slått seg på maraton på sine eldre dager så går han av som pensjonist til våren, han har vært ansatt i partiet i mer enn 25 år, han har jobbet som fylkessekretær, fagpolitisk sekretær, en tid som leder av vårt lotteri og han er en organsasjonsmann i ordets rette forstand og han har framfor alt stor ære for at dette og tidligere landsmøter har kunnet bli avviklet på en så god og praktisk måte, så tusen takk Asbjørn.

Jeg vil også takke de som går ut av Sentralstyret, Gro takket vi på forrige landsmøte, hun er i Kina. Jeg foreslår at partiledelsen får fullmakt til å sende Gro en hilsen. Det er andre som går ut av Sentralstyret, Eva Jørstad har sittet i Sentralstyret siden 1995, Eva har vært Nord-Norge representanten i styret og har veldig ofte på en fin måte snakket distriktenes sak på sin lavmælte måte. Bengt Martin Olsen kom inn i Sentralstyret i 1989. Bengt Martin var som dere kjenner til i flere perioder en populær ordfører i Bergen, og det skal godt gjøres når du

kommer fra Finnmark og vi har gjentatte ganger forsøkt å få Bengt Martin til å avsløre oppskriften på hvordan han fikk dette til. Bengt Martin har en særegen evne til å få kontakt med folk, til og skjønne hva som rører seg og til å finne gode løsninger.

Det går mange ut av kvinnepolitisk styre, Sylvia Brustad gir seg som leder av kvinnepolitisk styre etter 6 år. Før det så satt hun i dette styret som medlem. Jeg synes Sylvia har representert kvinnene i partiet på en billedlig måte. Det blir ofte trukket fram at Sylvia er lojal mot partiet og det er jo ikke akkurat noe minus men samtidig er hun en hard negl, og det er jo også derfor at Sylvia i så ung alder leder kommunalkomiteen nå, og er også medlem av Stortingsgruppens styre. Det skal vi være glad for - Sylvia har et sosialt engasjement, sterk rettferdighetsfølelse som vi i høy grad har brukt for, og hun kommer også fra distriktene, og det kommer godt med særlig i den siste tiden. Lene Løken har lang fartstid i kvinnebevegelsen og har vært fra 1992 nestleder. Lene har bl.a. vært engasjert i kvinnebevegelsens internasjonale arbeid, hun var også med på å utvikle "kvinner kan" kursene. Rigmor Aaserud Jahren ble valgt som kvinnepolitisk sekretær på landsmøtet i 1992 og har vært nestleder siden 1996. Hun er i dag ordfører på Gran. Siri Ulvin har vært kvinnepolitisk sekretær på heltid siden 1996. Før det jobbet Siri på partikontoret som politisk rådgiver. Dette ga Siri en god ballast som kvinnepolitisk sekretær, en jobb hun har løst på en meget god måte og jeg vet at du vil bli savnet på partikontoret hvor du har vært i så mange år og i kvinnebevegelsen som du har jobbet så hardt for.

Astrid Marie Nystad går også ut av kvinnepolitisk styre etter 6 år. Astrid har vært et godt bindeledd mellom kvinnebevegelsen og Stortingsgruppen. Inger Grete Solstad, Telemark gir seg også etter 6 år. Inger Grete har gjort en god jobb bl.a. som styreleder i Rachel Grepp Heimen. Inge Anne Ravlum som også fratrer har spesielt vært opptatt av det internasjonale arbeidet for kvinnebevegelsen, og hun har også lang fartstid bl.a. som utredningssekretær på partikontoret og erfaringer fra AUF.

Både Ivar Mathisen og Magnus Nilsen går ut av revisjonsnemnda. Begge to har lang og bred bakgrunn i bevegelsen fra ungdommen. Ivar har vært både sekretær og leder i AUF sentralt. Ledervervet overtok han etter Frank Andersen som også er tilstede som gjest her i dag. I litt mer voksen alder overtok han vervet som valgt sekretær i Oslo Arbeiderparti og senere ble han valgt til formann som det het på den tiden. Ivar har også vært sterkt engasjert i boligkooperasjonen og avsluttet sin yrkeskarriere med mangeårig arbeid som adm. dir. i OBOS. Magnus Nilsen kom fra AUF i Trøndelag og havnet raskt inn i Sentralstyret i AUF, der han var aktiv i mange år. Hans yrkeskarriere var først og fremst kontorsjef i Statens ungdoms- og idrettsråd under en annen meget kjent skikkelse i arbeiderbevegelsen, nemlig Rolf Hoffmo. Magnus har også vært et skattet medlem av økonomiutvalget i Oslo Arbeidersamfunn i mange år.

Jeg vil be alle disse komme opp og motta blomster slik at landsmøtet får takket dem av for den store innsatsen som har vært gjort - og de vil alle være med oss i årene som kommer.

Så partifeller må vi ønske det nye Sentralstyret, kvinnepolitisk styre og revisjonsnemnda velkommen til et fruktbart og konstruktivt samarbeid for partiet. Jeg vil på vegne av ledelsen i partiet få takke for den tillit som vi er blitt vist på dette landsmøte og gjennom det valget som nettopp skjedde, og for den støtten som ble vist oss også i forkant av landsmøtet. Et landsmøte som har vært preget av en ting - vi kommer igjen. Dette er umiddelbart blitt tolket slik at vi rykker inn i regjeringskontorene neste uke - så enkelt er det ikke. Vi har ikke flertall på Stortinget men vi er selvfølgelig klare hvis flertallet ikke klarer å bruke sitt flertall. Vi kan selvfølgelig ikke utelukke at de 5 borgerlige partiene bruker sitt flertall i siste minutt, det kan ikke vi forhindre, ned blir en nedtur for Arbeiderpartiet har noen hevdet, da kommer vi ikke

igjen. Da må i hvert fall Thorbjørn Jagland få problemer endelig. Men partifeller, vi kommer igjen uansett. Arbeiderpartiets ideer, løsninger trenger seg på. De kommer igjen. Hvis det eneste som sveiser de borgerlige partiene sammen er å holde Arbeiderpartiet utenfor så kan nederlaget utsettes - men ikke forhindres. Og er det noe jeg føler meg sikker på særlig etter det siste året så er det at vi holder sammen, dette vanskelige året har partiet bitt tennene sammen sett at vi gjorde rett, deretter når situasjonen gjorde det mulig og nødvendig sagt oss villige til å bære ansvaret sammen med andre. Når vi har klart dette året er jeg overbevist om at partifolk med samme klare blikk, med samme standhaftighet og offensive holdning står sammen også i fortsetningen. Jeg har lyst til å si, de som bygger sin strategi, politikk o.l. på at Arbeiderpartiet skal vakle vil selv vakle. Men om man gjør det som burde være normalt og selvsagt i det politiske liv nemlig og ta utgangspunkt i de standpunktene hvert enkelt parti har, og den ledelse som partiene til enhver tid har så vil man erfare at det blir mye lettere å få til et samarbeid.

Det er blitt snakket om at landsmøtet har brakt Arbeiderpartiet mot høyre, eg har ingen tro på at dere vil bli påvirket av folk som tar så lett i papirene. Hvor er høyreorienteringen. Var det de fire punktene jeg redegjorde for i mitt foredrag. Var det det første punktet at vi vil gjenskape dialogen mellom partene i arbeidslivet og staten - solidaritetsalternativet var jo fra begynnelsen av et sosialdemokratisk prosjekt, det ble unnfanget i sysselsettingskommisjonen der Yngve Hågensen og jeg selv satt. FrP og Høyre tok dissens i den kommisjonen. De mente at solidaritetsalternativet var gammeldags planøkonomi. Det viste seg å være et nødvendig kompromiss for å få arbeidsledigheten og rentene ned, og solidaritetsalternativet var en naturlig konklusjon på en lang utvikling, for etterkrigstiden ble bygget nettopp på et kompromiss mellom arbeid og kapital. Det dannet grunnlaget for den sosiale utvikling vi kjenner i dag, et kompromiss som ga massene et nytt liv. I dag vet vi at de sosialistpartiene som holdt fast ved revolusjonen gikk glipp av veksten og velferden vi skapte ved hjelp av både marked og statlig styring med arbeiderne og produktive investeringer som sentrum i arbeidslivet vårt. Vi vet også at de borgerlige partiene som så på det sosialdemokratiske kompromisset som en trussel i dag må støtte seg på det for i det hele tatt å kunne styre. Når de ikke snakker med noen så klarer de ikke å styre, og grunnen er ganske enkel. Arbeid, kapital, og samfunn er i dag knyttet sammen med sosialøkonomiske bånd som er så sterke at en oppløsning er utenkelig. Det ville rett og slett føre til økonomiens og velferdens sammenbrudd. Vi har med andre ord lykkes, gjennom en 100 år gammel kamp. Arbeidet har fått den økonomiske status det fortjener og det får ennå høyere status i et samarbeid med den gode kapitalen ikke den spekulative kapitalen, men den produktive kapitalen. Derfor var det ikke Yngve Hågensen og Thorbjørn Jagland som dissenterte mot solidaritetsalternativet i sysselsettingskommisjonen men FrP og Høyre. Solidaritetsalternativet ga Yngve Hågensens medlemmer mer i lønningsposen. Karl Glad fikk bedre konkurransevne for sine bedrifter og jeg fikk mer penger til velferdsformål - slå den! Så enkelt kan det forstås når jeg sier at kapitalen er vår venn. grunnen til at vi ikke lenger kunne ta ansvar etter valget i fjor var at solidaritetsalternativet sprakk, særlig på grunn av politikernes overbud. Det var nødvendig med dette kompromisset mellom Yngve Hågensen og Karl Glad - det er også nødvendig med kompromisser mellom de politiske partiene på Stortinget, men vi har ikke råd til kompromisser som ikke forholder seg til den økonomiske virkelighet. Kompromissene mellom sentrumspartiene og Høyre var som kjent at sentrumspartiene fikk økte utgifter og Høyre skattelettelser, slik rev de politiske kompromissene ned det arbeidstakerne og arbeidsgiverne hadde bygget opp uten i arbeidslivet.

Var det jeg sa om EU høyreorientering? Fortell dette til den nye tyske utenriksminister J. Fischer fra de grønne, fortell dette til Lionel ..... og Oscar La Fontaine, de ville svare det er

noen i Norge det er noe galt med og ikke oss. Man kan være uenig i mangt og meget men man kan ikke kalle disse personene ledere for et høyreorientert prosjekt i Europa

Var det hva jeg som om omstilling og modernisering av den offentlige sektor som var høyrevridd ? Offentlig sektor er både et mål og et virkemiddel for Arbeiderpartiet. Den er et mål fordi det skaper fellesskap at vi har fellesskapsløsninger, f.eks. enhetsskolen som Reiuulf Sten snakket om i går kveld, men den er også et virkemiddel, men kjennetegnet for virkemiddelet er jo ganske enkelt at det virker - dere kan være sikker på at vi fortsatt skal ta kampen opp mot høyresiden når de vil gjøre den offentlige sektor mindre, og når de vil legge Oddvar Nordli ut på anbud. For hvor har de fått det fra når de mener Arbeiderpartiet skal være forsvarer av unødvendig byråkrati - av detaljreguleringer som svekker lokaldemokratiet, hvorfor skal vi være forsvarere av et dårlig koordinert serviceapparat, den offentlige sektor er vårt ektefødte barn - derfor kommer vi til å stille pent med det ikke på den måten at vi vil gjøre den offentlige sektor størst mulig men vi vil gjøre den best mulig.

Er forslaget om et Norges forskningsfond et eksempel på høyrebølge i Arbeiderpartiet? Nei grunnen er at vi vil sørge for at pengene fra statlig aksjesalg som Stortinget har vedtatt skal plasseres i noe framtidsrettet og ikke gå til borgerlig pengesløsning. Vi vil at de skal gå til framtidige generasjoner næringsliv ute i distriktene særlig, derfor trenger vi forskningen - derfor trenger vi å sette pengene inn i dette. Igjen ser vi samspillet mellom stat og næringsliv som vi mener er nødvendig i vår tid, og derfor har jeg lyst til å avslutte på følgende måte. Jeg tror ikke jeg kan uttrykke meg klarere når jeg sier at det sosialdemokratiske kompromisset er nøkkelen til morgendagens samfunn ute som hjemme. Arbeiderpartiet appellerer derfor til samarbeid med alle gode krefter i næringslivet, fagbevegelsen, utdannings- og forskningsinstitusjonene, kvinner og menn i gata, og vi gjør det fordi den politiske praksisen etter at solidaritetsalternativet brøt sammen blokkerer den politiske og sosiale utvikling i landet, hvem kan sitte rolig og se på slikt. Det er hva jeg mener er det sterkeste signalet fra dette landsmøtet. Vi vil gjenreise det politiske kraftsentrum som er i stand til å inngå nødvendige kompromisser og som derfor kan være handlekraftig nok til å få rentene ned så raskt som mulig og forhindre at vi glir inn i en ny arbeidsledighet, det er bud nr. 1 for Arbeiderpartiet.

Partifeller, jeg har vært på mange landsmøter i Arbeiderpartiet - jeg har faktisk sittet i partiets ledelse i 12 år, jeg husker landsmøtet i 1987 som markerte starten på den såkalte moderniseringen av Arbeiderpartiet. Einar Førde og jeg holdt foredrag - vi fikk så hatten passet av mange etterpå, hva var dette for slags avvik. Jeg vil spørre hvordan hadde vi klart oss uten det? Nå sier vi det igjen - veien inn i det nye samfunnet må fortsette - rist av alle merkelapper som vil bli satt på dere i tiden som kommer, jeg vil igjen takke for den støtte og de gode råd på dette landsmøte. Partiledelsen kan med stor selvsikkerhet føre partiets linje videre i dagene som kommer - vi kommer igjen, vi er her allerede.

Jeg erklærer herved det 57 ordinære landsmøte i Det norske Arbeiderparti for avsluttet!

Landsmøtet sang "Ta hverandre i handa og hold"

Møtet ble hevet klokken 1510.